

Meupiya ne panugtulen: Bibliya ne Matigsalug

Matigsalug Manobo New Testament

Contents

Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki Matiyu	1
Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki Markus	65
Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki Lukas	106
Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki Huwan	171
Me Himu Ka Me Himu te me Apustulis ni Hisu Kristu	219
Ka Sulat ni Pablu te Matig-Ruma	277
Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu te Matig-Kurintu	303
Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu te Matig-Kurintu	328
Ka Sulat ni Pablu te Matig-Galasya	344
Ka Sulat ni Pablu te Matig-Ipisu	354
Ka Sulat ni Pablu te Matig-Pilipus	363
Ka Sulat ni Pablu te Matig-Kulusas	370
Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu te Matig-Tisalunika	377
Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu te Matig-Tisalunika	383
Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu ki Timutiyu	387
Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu ki Timutiyu	395
Ka Sulat ni Pablu ki Titu	401
Ka Sulat ni Pablu ki Pilimun	405
Ka Sulat ne Igpeendiye te Hibuwanen	407
Ka Sulat ni Santiyagu	428
Ka An-anayan ne Sulat ni Pidru	434
Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pidru	442
Ka An-anayan ne Sulat ni Huwan	447
Ka Igkarangeb ne Sulat ni Huwan	454
Ka Igkatelu ne Sulat ni Huwan	456
Ka Sulat ni Hudas	458
Impakita ki Huwan	461

Meupiya ne panugtulen: Bibliya ne Matigsalug

NT in Manobo, Matigsalug

Language: Manobo, Matigsalug

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

38a44b43-d5e7-500e-9b5b-461acd92f632

ISBN: 978-1-5313-0399-0

Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki

Matiyu

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Matiyo ne egnaranan ded ki Libi. Sabeka sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus, wey egnaranan ki Alpiyu ka amey rin. Matig-Galiliya sikandin piru diye migtrabahu te Kapirnaum isip talagsukut te buhis te ware pad neyimu ne hibateen ni Hisus. Ne kema buwa iya ke si Hisus e ka migbalew-balew te ngaran din ne Libi te neyimu e sikandin ne hibateen, wey migngaranan e sikandin ki Matiyo ne iyan igpasabut te Hibrwanen ne linalahan 'ka dasag te Manama.'

Ka guhuren ni Matiyo, diye migbunsud te itulan te kaap-apuan ni Hisus, te pegkeetew rin, pegbewutismu wey te pegtintal kandin, te pegwali wey te pegpanulu din, wey te pegpamawi din te egmanderalu diye te Galiliya. Pegkapenga kayi, nahuhud e man-e ni Matiyo ka meytenged te peggendiye ni Hisus te Hirusalim, wey ka nangimu rin te diyad sikandin. Nahuhud din man-e ka neyitabu te katammanan ne simana ni Hisus diye te Hirusalim, ka peglansang kandin te krus, wey ka pegkeuyag din.

Nahuhud kayi te seini ne baseen ne si Hisus iyan ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiyu, wey te langun ne kene ne me Hudiyu ne egpal-intutuu wey egسالig kandin. Ne pinaahi kandin, natuman te Manama ka insaad din diye te keet-etawan din sumale diye te Tapey ne Kasabutan.

Seini se Meupiya ne Panugtulen, migpeila ne si Hisus ka mabantug ne Talagpanulu, ne due katenged din te pegpasabut te Balaud te Manama. Kayi te seini ne baseen, due lalimma ne malayat

ne pegpanulu ni Hisus ne insulat ni Matiyo, wey naan pa iya ka pegpanulu ni Hisus meytenged te Peghari te Manama: (1) Ka pegwali diye te bubungan meytenged te pegbebatasan te me etew, ka me katungdanan wey ka egken-garawat dan, wey ka egtamanan te me etew ne nasakup te Migharian te Manama (Kapitulu 5-7); (2) ka pegpaney-paney te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis meytenged te me himu ran (Kapitulu 10); (3) ka me panunggilingan meytenged te Peghari te Manama (Kapitulu 13); (4) ka pegpanulu meytenged te kaluwasan te egkeyimu ne hibateen (Kapitulu 18); wey (5) ka pegpanulu meytenged te katammanan te seini ne timpu wey ka meytenged te egginguma ne Peghari te Manama. (Kapitulu 24-25).

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka kaap-apuan wey ka pegkeetew ni Hisu Kristu 1:1-2:23

Ka himu ni Huwan ne Talagbewutismu 3:1-12

Ka pegbewutismu wey ka pegtintal ni Hisus 3:13-4:11

Ka himu wey pegpanulu ni Hisus diye te Galiliya 4:12-18:35

Ka peggipanew ni Hisus puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 19:1-20:34

Ka katammanan ne simana ni Hisus diye te Hirusalim 21:1-27:66

Ka pegkeuyag wey pegpakita te Magbebaya 28:1-20

Ka kaligkatan ni Hisu Kristu

(Luk. 3:23-38)

1 Seini ka kaap-apuan ni Hisu Kristu ne kabuhalan ni Dabid, ne kabuhalan ni Abraham.

² Si Abraham ka amey ni Isaak, si Isaak ka amey ni Hakub, ne si Hakub ka amey ni Huda wey te me suled din. ³ Ne nakasawa si Huda ki Tamar wey due daruwa

ne anak dan ne si Piris wey si Sira. Si Piris ka amey ni Hisrun, wey si Hisrun ka amey ni Aram. ⁴Ne si Aram ka amey ni Aminadab, si Aminadab ka amey ni Nasun, wey si Nasun ka amey ni Salmun. ⁵Ne nakaasawa si Salmun ki Rahab ne iyan dan anak si Buas, ne nakaasawa si Buas ki Rut ne iyan dan anak si Ubid, ne si Ubid ka amey ni Hisi, ⁶ne si Hisi ka amey ni Hari Dabid.

Ne si Hari Dabid ka amey ni Sulumun, wey iyan din iney ka asawa dengan ni Uriyas. ⁷Si Sulumun ka amey ni Rihubuam, si Rihubuam ka amey ni Abyas, si Abyas ka amey ni Asa, ⁸ne si Asa ka amey ni Husapat, si Husapat ka amey ni Huram, si Huram ka amey ni Usiyas. ⁹Si Usiyas ka amey ni Hutam, si Hutam ka amey ni Ahas, si Ahas ka amey ni Isikiyas. ¹⁰Si Isikiyas ka amey ni Manasis, si Manasis ka amey ni Amun, ne si Amun ka amey ni Husiyas. ¹¹^aNe si Husiyas ka amey ni Hikuniyas wey te me suled din. Te seeye ne timpu, in-uyan ka matig-Israil diye te Babilunya eyew eguripenen.

¹²Pegkapenga uyana te matig-Babilunya ka matig-Israil, nakaanak si Hikuniyas ki Salatiil, ne si Salatiil ka amey ni Surubabil, ¹³si Surubabil ka amey ni Abyud, si Abyud ka amey ni Ilyakim, si Ilyakim ka amey ni Asur, ¹⁴si Asur ka amey ni Saduk, ne si Saduk ka amey ni Akim, si Akim ka amey ni Ilyud. ¹⁵Si Ilyud ka amey ni Ilisar, si Ilisar ka amey ni Matan, si Matan ka amey ni Hakub. ¹⁶Si Hakub ka amey ni Husi, ne asawa ni Mariya ne iney ni Hisus ne egngaranan te Kristu.

¹⁷Purusu due sapulu wey hep-at (14) ne kabuhalan puun ki Abraham taman ki Dabid, wey sapulu wey hep-at (14)

degma ne kabuhalan puun ki Dabid taman te timpu ne neuyan e ka matig-Israil diye te Babilunya, wey duen pad man-e sapulu wey hep-at (14) ne kabuhalan puun te neuyan ka matig-Israil taman te neetew e ka Kristu.*

Ka pegkeetew ni Hisus

(Luk. 2:1-7)

¹⁸^bSeini ka guhuren meytenged te pegkeetew ni Hisu Kristu. Ka iney rin ne si Mariya, napamalayan e ni Husi, piru te ware pad sikandan migpewulirey, naberes e si Mariya pinaahi te Panisingan te Manama. ¹⁹Na, si Husi se egpangasawa kandin, matareng ne etew wey kene sikandin egkeupian ne egpey-ilawan din si Mariya. Ne puun dutu, nakasuman-suman sikandin ne egpasuwayey sikandan te heles de. ²⁰Piru te migsusuman-suman pad sikandin dutu, due panalihan te Magbebaye ne Manama ne migpakita kandin pinaahi te taheinep ne migkahi, “Husi, kabuhalan ni Dabid, kene ka egkaalde ne egpangasawa ki Mariya su naberes sikandin pinaahi te Panisingan te Manama. ²¹^cEg-anak sikandin te lukes wey ngarani nu ki Hisus tenged su sikandin ka egluwas te keet-etawan din puun te me sale dan.”

²²Neyitabu seini se langun eyew egkatuman ka ingkahi te Magbebaye ne Manama pinaahi te prupita: ²³^d“Egkaberes ka mengebay ne ware pad neyilabeti, wey lukes ka ig-anak din wey egngaranan sikandin te Imanyuwil” (Iyan kaluwasan te Imanyuwil, “Duma ta ka Manama.”)

²⁴Purusu te peggimata ni Husi, intuman din e ka insuhu te panalihan te Magbebaye ne Manama, wey in-asawa rin e si Mariya. ²⁵^ePiru ware din hilabeti si

*1:17 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

^a1:11 2Har 24:14-15; 2Kru 36:10; Hir 27:20. ^b1:18 Luk 1:27.

^c1:21 Luk 1:31. ^d1:23 Isa 7:14 (LXX). ^e1:25 Luk 2:21.

Mariya te ware pad mig-anak. Te inlesutan e si Mariya, lukes iya ka anak din wey ingngaranan e ni Husi ka bate ki Hisus.

Ka me etew ne egkateu ne egpamituen

2 Diye miglesut si Hisus te lungsud te Bitlihim ne sakup te prubinsya te Hudiya, ne si Hirudis pad ka Hari te seeye ne timpu. Ne due me etew ne egkateu ne egpamituen ne diye ne mahinged te dapit te igsile ne nanginguma diye te Hirusalim ne mig-inse, ²“Hendei ka bate ne neetew ne iyan egkeyimu ne Hari te me Hudiyu? Nakita ney ka bituen ne diye dapit te igsile ne iyan palinneu te peglesut din, purisu miggendini key eyew te pegsimba kandin.”

³Te pegkarineg dutu ni Hari Hirudis, nabantalan sikandin duma te langun ne etew te Hirusalim. ⁴Purisu impalibulung din ka langun ne me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey mig-insaan din ke hendei eglesut ka Kristu.

⁵Ne migtabak sikandan, “Diye eglesut sikandin te lungsud te Bitlihim ne sakup te prubinsya te Hudiya, su seini ka nasulat te prupita te Manama:

^{6f}“Ka Bitlihim ne nasakup te Hudiya, ka mabantug te langun ne lungsud due te Hudiya, su diye egpuun ka egpangulu ne egtanggu te keet-etawan ku ne me kabuhalan ni Israil.”

⁷Te pegkarineg dutu ni Hirudis, impeumew rin e te heles de ka me etew ne egkateu ne egpamituen, wey mignengnengan din ke ken-u miglepew ka bituen ne nakita ran. ⁸Nataman, impeendiye din e sikandan te Bitlihim te migkahi, “Hendiye kew e wey ay-ayari niyu te eg-

pammitew ka bate. Ne emun ke egkakita niyud e sikandin, nangani e re nikaniyu eyew egpekeendiye a degma ka egsimba kandin.”

⁹Pegkapenga te Hari te miglalag, nangipanew e sikandan. Te sasangan pad sikandan ne eggipanew, duen e man-e ka bituen ne nakita ran diye dapit te igsile. Ne seeye naa ka in-ikul ran taman te migsanggal diye te neugpaan te bate. ¹⁰Amana sikandan nahale-gale te pegkakita ran te bituen! ¹¹Te pegseled dan te baley, nakita ran ka bate duma te iney rin ne si Mariya. Ne migpanimbuel sikandan wey insimba ran ka bate. Nataman, migbukalasan dan e ka me mahal ne inuyanan dan wey imbehey ran e diye te bate ka me dasag dan ne bulawan, insinsu wey mira.

¹²Piru te peg-uli dan e, diyad e sikan dan migbaya te lein ne dalan tenged su migpanpanayan sikandan te Manama pinaahi te taheinep ne kenad e egpaliberen diye te ki Hirudis.

Ka pegpallahuy diye te Ihiptu

¹³Te nangipanew e ka egkateu ne egmamituen, due panalihan te Magbebaya ne Manama ne migpakita ki Husi pinaahi te taheinep din ne migkahi, “Enew ka. Uyana nu ka manggianak, wey pallahuy kew diye te Ihiptu. Ne diye kew naan pa ugpe taman te egpaaween kud sikaniyu, su egpamitawen ni Hirudis ka bate eyew eggimatayan.”

¹⁴Purisu mig-eneu e si Husi wey inuyan din e ka talaanak, wey te sikan de ne karusileman migpallahuy e sikandan peendiye te Ihiptu. ^{15g}Ne diye pad migugpe sikandan taman te migpatey e si Hirudis.

Neyitabu ka iling kayi eyew egkatuman ka ingkahi te Magbebaya ne Manama pinaahi te prupita ne miggenen-

due, “Mig-umew ku ka Anak ku puun te Ihiptu.”

Ka peggimatey te me bate

¹⁶Ne migpangebhel-ebel e ka langet ni Hirudis te pegkanengnengi rin ne in-akalan de sikandin te me etew ne egkateu ne egpamituen. Purisu migsuhu sikandin ne egpeyimatayan ka langun ne me bate ne lukes diye te Bitlihim wey te marani dutu ne me bariyu puun te iyam pad miglesut peendiye te daruwa ne leg-un ne me bate. Su nakanengneng sikandin ne migdaruwe e ne leg-un ka kariyuan puun te nakita ka bituen te se-eye se egkengateu ne egpamituen.

¹⁷Pinaahi te sika ne neyitabu, natuman e ka ingkahi ni prupita Hirimiyas ne miggenendue:

¹⁸^h“Due laheng ne egkarineg diye te Rama,
ne egsinehew wey egpalumbibigtew,
egpandalawit si Rakil tenged te me anak
din;

ne kene iya sikandin egkeim-imuan,
uya su nenammatey e ka me anak din.”

Ka peg-uli diye te Nasarit

¹⁹Ne hengkayi te migpatey e si Hirudis, migpakita ka panalihan te Mag-bebaye ne Manama ki Husi pinaahi te taheinep te diye pad sikandan te Ihiptu. ²⁰Migkahi ka panalihan, “Enew ka. Dumaa nu ka manggianak, wey uli kad e diye te Israil, tenged su migpatey e ka etew ne egkeupian ne eggimatey te bate.” ²¹Ne mig-enew si Husi wey migduma rin e ka manggianak te mig-uli diye te Israil.

²²Piru te pegkarineg din ne si Ark-ilaw e ka Hari te Hudiya ne inliwan te amey rin, naalde e sikandin ne

eggendiye. Nataman, impanpanayan e man-e sikandin te Manama pinaahi te taheinep din ne egpeendiyeen te prubinsya te Galiliya. ²³ⁱNe diyad e sikandan mig-ugpe te lungsud te Nasarit. Purisu natuman e ka ingkahi te me prupita meytenged te Kristu ne miggenendue, “Enggaranan sikandin te matig-Nasarit.”

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(*Mar. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Huw. 1:19-28*)

3 Te seeye ne timpu, due etew ne enggaranan ki Huwan ne Talagbewutismu ne migwali diye te mam-mara ne inged ne kene egkeugpaan diye te Hudiya. ²^jMigkahi sikandin, “In-niyuhi niyu ka me sale niyu, su ma-haan e ka Peghari te Manama!” ³^kSi Huwan ka egkahiyan ni prupita Isayas ne eggenendue,

“Due egpanguleyi diye te mammara
ne inged ne kene egkeugpaan ne
egkahi:

‘Andama niyu ka dalan te Magbebaye.
Tul-ira niyu ka egbayaan din!’”

⁴^lKa kumbale ni Huwan innimu ligkat te bulbul te kamilyu, ne ka sinturun din innimu ligkat te laplap te ayam. Ne iyan din de egkeenen ka talangas wey ka teneb. ⁵Nangendiye te kandin ka me etew ne diye egpuun te Hirusalim, wey diye te langun ne lungsud te Hudiya, wey te langun ne me inged ne marani te weyig ne Hurdan. ⁶Ne nekegsendit e sikandan wey impangguhud dan e ka me sale dan, wey imbewutismuwan e sikan-dan ni Huwan diye te weyig ne Hurdan.

⁷^mTe pegkakita ni Huwan ne masu-lug ka me Parisiyu wey me Sadusiyu ne migparani kandin eyew egpabewutismu, migkahiyan din e sikandan, “Sikaniyu se

^h2:18 Hir 31:15. ⁱ2:23 Mar 1:24; Luk 2:39; Huw 1:45.

^j3:2 Mat 4:17; Mar 1:15. ^k3:3 Isa 40:3 (LXX). ^l3:4 2Har 1:8.

^m3:7 Mat 12:34; 23:33.

egpekeiling te me mammiley, hentewa ka miglalag kaniyu ne egpakaalihu kew te egginguma ne legrad te Manama? ⁸Ipakita niyu pinaahi te himu niyu ne mig-inniyuhan niyud e ka me sale niyu. ⁹Ne kene kew kahi, 'Me kabuhalan key e ni Abraham.' Su egnanganan ku sikaniyu te egkaayun ne egpabaluyen te Manama ne me etew ka seini se me batu eyew eggimuwen ne kabuhalan ni Abraham. ¹⁰Ne kuntee, andam e ka perekul ne igpekpek te me kayu; ne egpeleren ka tagse kayu ne kene egbebehas te meupiya, wey igdegpak diye te hapuy. ¹¹Egbewutismu a kaniyu pinaahi te weyig te pegpeila ne mig-inniyuhan niyud e ka me sale niyu. Piru due egpakinundul keddi ne subla pad ne maresen keddiey, ne kena a ne likes minsan te peg-uyan naan de te sandal din. Sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama wey te hapuy. ¹²Egpekeiling sikandin te etew ne egpalayap te paley, iglein din ka tipasi diye te ukaba. Ne seeye se tipasi diye din igtahu te lalapeng, piru ka ukaba egsilaban din te hapuy ne kene egkeebukan."

Ka pegbewutismu ki Hisus

(Mar. 1:9-11; Luk. 3:21-22)

¹³Nataman, miggendiye si Hisus te Hurdan ligkat te Galiliya ka egpabewutismu ki Huwan. ¹⁴Piru kene perem egkeupian si Huwan ne egbewutismu ki Hisus, su migkahi si Huwan, "Sikeddiey ka keilangan ne egbewutismuwan nu, ne mania te miggendini ka keddiey?"

¹⁵Piru migtabak si Hisus, "Keilangan iya ne eggimuwen ta seini eyew te pegtuman te langun ne igkeupii te Manama." Ne mig-uyun e si Huwan ki Hisus.

¹⁶Te nabewutismuwan e si Hisus wey nakahakap e, sauhune ne nalukatan ka langit wey nakita rin ka Panisingan te Manama ne miglene ne egpekeiling te seleppati ne miglatun diye te kandin. ¹⁷Ne due laheng ne egpuun te langit ne migkahi, "Seini ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale kandin."

Ka pegtintal ki Hisus

(Mar. 1:12-13; Luk. 4:1-13)

4 ¹Nataman, in-uyan e te Panisingan te Manama si Hisus diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan eyew egtintalen ni Meibulan. ²Ne dutu, migpuasa sikandin seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew wey marusilem, ne nataman, miggutasan e sikandin. ³Ne miggendiye te kandin si Meibulan ne migkahi, "Ke Anak ke ma te Manama, pabaluya nu ne paan seini se me batu."

⁴Piru migtabak si Hisus, "Nasulat e diye te Kasulatan ne miggenendue, 'Kene egkeuyag ka etew te keenen de, ke kene, te tagse lalag ne iglalag te Manama.'"

⁵Nataman, in-uyan e te ahalen te me busew si Hisus diye te Hirusalim, ka Matulus ne Siyudad, wey diye itahu sikandin te kinaribabawan te timplu, ⁶wey migkahiyen sikandin, "Ke Anak ke ma te Manama, tinugpu ka seeye te diralem. Su nasulat e diye te Kasulatan, 'Egsuhu ka Manama te me panalihan din te pegbantey keykew, wey egtapayeen ka nikandan, eyew kene egpakabaras te batu ka paa nu.'"

⁷Piru migkahiyen sikandin ni Hisus, "Nasulat e degma diye te Kasulatan ne miggenendue, 'Kene nu tintala ka Magbebaya ne Manama nu.'"

¹³3:9 Huw 8:33. ¹⁰3:10 Mat 7:19.

¹⁷3:17 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 12:18; 17:5; Mar 1:11; Luk 9:35.

¹⁴4:1 Hib 2:18; 4:15. ¹4:4 Diy 8:3. ²4:6 Sal 91:11-12. ³4:7 Diy 6:16.

⁸Nataman, in-uyan e man-e te ahalen te me busew si Hisus diye te titikangi ne bubungan, wey impapitew kandin ka katelesan te langun ne inged kayi te ampew te tane. ⁹Ne migkahiyen sikandin ni Meibulan, “Igbehey ku seini se langun diye te keykew ke egpanimbuel ka wey egsimba keddi.”

¹⁰Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Awe ka Meibulan! Su nasulat e diye te Kasulatan, ‘Simbaa niyu ka Magbebaya ne Manama niyu wey sikandin de pamakaya niyu!’”

¹¹Nataman, mig-engkeran e sikandin te ahalen te me busew, ne dutu, nangingume e ka me panalihan te Manama eyew egtanggu kandin.

Ka pegbunsud ni Hisus te himu rin

(*Mar. 1:14-15; Luk. 4:14-15*)

¹²Ne nakarineg si Hisus te narakep e si Huwan ne Talagbewutismu, sikan naa ka miglibed e sikandin diye te Galiliya. ¹³Ne ware sikandin naluhey diye te Nasarit, wey miggalin e mig-ugpe diye te Kapirnaum ne marani te lanew ne sakup te Sabulun wey Naptali. ¹⁴Neyitabu sika eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas:

¹⁵“Ka inged te Sabulun wey ka inged te Naptali, bayaan peendiye te dahat, ne deyipag te weyig ne Hurdan, ne sakup te Galiliya ne enggaran te inged te kene ne me Hudiyu.

¹⁶Minsan nangugpe due te marusilem ka me etew te sika ne me inged, piru egpakakita red sikandan te dakel ne kalayag.

Ne ka nangugpe due te marusilem ne egkaalde ne egkengammatey, egkalayahan ded.”^y

¹⁷Puun te seeye ne timpu, migbunsud e migwali si Hisus ne migkahi, “Inniyuhi niyu ka me sale niyu, su mahaan e ka Peghari te Manama.”

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(*Mar. 1:16-20; Luk. 5:1-11*)

¹⁸Taheed te migghippanew si Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya, nakakita sikandin te talaari ne egpamiyale ne si Simun ne eg-immuan ki Pidru wey ka suled din ne si Andris. Mangngengalap sikandan se daruwa. ¹⁹Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ikul kew keddiey wey eggimuwen ku sikaniyu ne mangngengalap te me etew.” ²⁰Due-rue ne mig-engkeran dan ka me biyale dan wey mig-ikul e kandin.

²¹Te migpabulus e si Hisus ka migghippanew, due nakita rin ne lein ne talaari ne si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Diye sikandan te balangey ran duma te amey ran ne egpanupak te me biyale dan. Ne dutu, in-umew e sikandan ni Hisus, ²²ne due-rue ne in-engkeran dan e ka balangey ran wey ka amey ran wey mig-ikul e sikandan ki Hisus.

Migpanulu wey migpamawi si Hisus

(*Luk. 6:17-19*)

²³Nataman, in-empet ni Hisus te egleug-leug ka intiru ne prubinsya te Galiliya, wey migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu. Inwaliyan din sikandan te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama, wey imbawian din ka langun ne eggeramen wey dalu te me etew. ²⁴Nekeempet te intiru ne Sirya ka guhuren meytenged kandin, purisu impanguyan te me etew diye te kandin ka langun ne egmander-

^u4:10 Diy 6:13. ^v4:12 Mat 14:3; Mar 6:17; Luk 3:19-20. ^w4:13 Huw 2:12.

^x4:15 Isa 9:1-2. ^y4:16 Isa 9:1-2. ^z4:17 Mat 3:2. ^a4:23 Mat 9:35; Mar 1:39.

alu te nalein-lein ne me dalu, ka seeye se egkababayaran te masakit, ka egpanerepan te busew, ka egbabuyen, wey ka migpatey e se me lawa. Ne imbawian sikandan ni Hisus. ²⁵ Amana ne susu-luhi ka me etew ne migsinundul ki Hisus ne diye egpuun te Galiliya, Dikapulis, Hirusalim, Hudiya, wey diye te deyipag te Hurdan.

Ka pegwali ni Hisus diye te bubungan

(Luk. 6:20-23)

5 Te pegkakita ni Hisus te seeye se masulug ne me etew, migtakereg e sikandin diye te bubungan wey diyad e sikandin migpinuu. Ne migparani e kandin ka me hibateen din ²wey migbunsud e sikandin ka migpanulu kandan ne migkahi:

³“Keupianan te seeye se me etew ne mig-ila ne egkeilangan sikandan te Manama, su egkasakup sikandan te Migharian te Manama.

^{4b}“Keupianan te seeye se me etew ne eglungku, su egbehayan sikandan te Manama te kahale.

^{5c}“Keupianan te seeye se me etew ne mapariralemen, su egkaangken dan ka intiru ne kalibutan.

^{6d}“Keupianan te seeye se me etew ne egpakannekal ne egtuman te igkeupii te Manama, su egbulihan sikandan te Manama te pegtuman due.

⁷“Keupianan te seeye se me etew ne hiid-uwen te дума, su igkeyid-u degma sikandan te Manama.

^{8e}“Keupianan te seeye se me etew ne nasabeka ka suman-suman diye te Manama, su egpakakita sikandan kandin.

⁹“Keupianan te seeye se me etew ne tigpataliware ke due samuk, su eg-

angkenen sikandan te Manama ne me anak din.

^{10f}“Keupianan te seeye se me etew ne egbaybayaran tenged te pegtuman te igkeupii te Manama, su egkasakup sikandan te Migharian te Manama.

^{11g}“Keupianan niyu ke eglemetan kew, ke egbaybayaran kew, wey ke egpangawangan kew egpandakeseli te langun ne mareet tenged keddiey. ^{12h}Ne iling ded degma kayi ka natamanan te me prupita ne nekewun-a kaniyu. Purisu gale-gale kew su dakel ka dasag ne intahahe kaniyu diye te langit.

Ka asin wey ka kalayag

(Mar. 9:50; Luk. 14:34-35)

¹³ⁱ“Sikaniyu ka asin kayi te ampew te tane. Piru ke egkaawaan e te nanam ka asin, egmenuwen pad te pegpalibed te nanam din? Warad e karuan due, purisu igdegpak e sika wey egdi-diekan e te me etew.

^{14j}“Sikaniyu ka kalayag kayi te ampew te tane. Ka sabeka ne siyudad ne diye te bubungan, kene egkeeles. ^{15k}Iling naa degma due, ware egmarekktet te sulu ne egsuban te gantangan, ke kene, igpatawan-tawan iya igtahu eyew egkalayahan ka langun ne diye te seled te baley. ^{16l}Purisu ipalayag niyu ka sulu niyu diye te tangkaan te me etew eyew egkakita ran ka meupiya ne me himu niyu wey eyew egkasaye dan ka Amey niyu ne diye te langit.

Ka pegpanulu meyitenged te Balaud

¹⁷“Kene niyu sumsumana ne iyan ku innendini ka pegdereet te Balaud te Manama wey te sinulat te me prupita. Kene ne pegdereet ka innen-

^b5:4 Isa 61:2. ^c5:5 Sal 37:11. ^d5:6 Isa 55:1-2. ^e5:8 Sal 24:3.

^f5:10 1Pid 3:14. ^g5:11 1Pid 4:14. ^h5:12 2Kru 36:16; Him 7:52.

ⁱ5:13 Mar 9:50; Luk 14:34-35. ^j5:14 Huw 8:12; 9:5.

^k5:15 Mar 4:21; Luk 8:16; 11:33. ^l5:16 1Pid 2:12.

dini ku, ke kene, ka pegtuman kayi. ^{18m}Egnangenan ku sikaniyu te malehet: taheed te duen pad ka langit wey ka tane, kene iya egkaawaan ka Balaud te minsan deisek ne baad wey tulduk taman te egkatuman e ka langun. ¹⁹Purusu ka minsan hentew ne kene egtuman te minsan deisek ne baad te Balaud, wey egpanulu te duma te pegsupak kayi, sikandin ka kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama. Piru ka minsan hentew ne egtuman wey egpanulu te duma te pegtuman due, sikandin ka labew diye te Migharian te Manama. ²⁰Sikan naa, egnangenan ku sikaniyu te wey kew re egpakaseled te Migharian te Manama ke subla pad ka pegtuman niyu te igkeupii te Manama du te pegtuman te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me Parisiyu.

Ka pegpanulu meyitenged te pegkabelu

^{21 n}“Nakarineg kew e te migkahiyan ka me keet-etawan dengan, ‘Kene kew himatey. Ka minsan hentew ne eggimatey, eg-uyanen diye te hukumanan.’ ²²Piru egnangenan ku sikaniyu te minsan hentew ne egkabelu te duma rin, eg-uyanen degma diye te hukumanan. Ne minsan hentew ne egkahi diye te duma rin, ‘Ware utek nu,’ eg-uyanen sikandin diye te me Talaggukum te me Hudiyu. Ne minsan hentew ne egkahi diye te duma rin, ‘Egkeungel ka!’ egleparan sikandin diye te linew ne hapuy. ²³Purusu minsan ke diye kad e migsasindeg te altar ne mig-uyan te igpanubad nu diye te Manama, ne due-rue ne nakasuman-suman ka te due suled nu ne neenenduenan keykew, ²⁴engkeri nu pa ka igpanubad nu diye te lenged te al-

tar. Ne hendiyei nu pa ka suled nu wey peul-uliey kew pa te meupiya ne geyinawa. Pegkapenga due, henduen pad ne ibehy nu ka igpanubad nu diye te Manama.

²⁵“Ke due egbayung keykew wey igsumbung kad nikandin, dagdahawi nu husaya te sasangan kew e ne egpeendiye te hukumanan, su kema ke igpeendiye kad e nikandin te huwis, ne igpeendiye kad e man-e te pulis, ne egkataman ne igpapisu kad e. ²⁶Egnangenan ku sikeykew te malehet: kene ka iya egpakalihawang ke kene nu egkaamin te egbayad ka multa nu.

Ka pegpanulu meyitenged te pegpanlibug

^{27 o}“Nakarineg kew e te ingkahi dengan ne, ‘Kene kew panlibug.’ ²⁸Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te minsan hentew ne egtengteng te malitan wey egkeupian ne eggilabet kandin, nakanpanlibug e sikandin diye te suman-suman din. ^{29 p}Ne emun ke iyan egpuunan ka kawatan ne mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egkaawaan ka te sabeka ne baad te lawa nu du te igdegpak diye te linew ne hapuy ka intiru ne lawa nu. ^{30 q}Ne emun ke iyan egpuunan ka kawatan ne belad nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egkaawaan ka te sabeka ne baad te lawa nu du te igdegpak diye te linew ne hapuy ka intiru ne lawa nu.

Ka pegpanulu meyitenged te egpeengkerey

(*Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luk. 16:18*)

^{31 r}“Nakahi e degma dengan ne, ‘Ka lukes ne eg-engked te asawa rin, keilan-

^m5:18 Luk 16:17. ⁿ5:21 Iks 20:13; Diy 5:17. ^o5:27 Iks 20:14; Diy 5:18.

^p5:29 Mat 18:9; Mar 9:47. ^q5:30 Mat 18:8; Mar 9:43.

^r5:31 Diy 24:1-4; Mat 19:7; Mar 10:4.

gan ne egbehey te asawa rin te kasu-
latan te egpakig-engked.’ ³² Piru kun-
tee, egnangenan ku sikaniyu te emun ke
eg-engkeran te lukes ka asawa rin ne
ware nasalei, sikandin e ka egpuunan ne
egpakapanlibug ka asawa rin ne mali-
tan ke eg-abey sikandin eg-asawa. Ne ka
egpangasawa kandin, egpakapanlibug e
degma.

Ka pegpanulu meytenged te pegpahunlibet

³³ “Nakarineg kew e degma te
migkahiyen ka me keet-etawan
dengan, ‘Kene egkaayun ne kene nu
egtumanen ka insaad nu, su keilangan
ne egtumanen nu ka impahunlibet nu
te Magbebaya ne Manama.’ ³⁴ Piru
kuntée, egnangenan ku sikaniyu te
kene kew iya pahunlibet. Kene kew
kahi, ‘Mengeyibet te langit’ su ka langit
pinnuwan te Manama te egmandu.
³⁵ Ne kene kew kahi, ‘Mengeyibet te
kalibutan’ su ka kalibutan diekanan
te Manama. Ne kene kew man-e
pahunlibet te Hirusalim su sika ka
siyudad te mabantug ne Hari. ³⁶ Kene
kew man-e pahunlibet te me ulu niyu
su kene kew egpakapamaangkag wey
egpakapameitem minsan te sabeka re
ne timman ne bulbul niyu. ³⁷ Kahi kew
re te ‘Uya’ ke eg-uya kew. Ne kahi kew
re te ‘Kene’ ke kene kew, su emun ke
egpahunlibet kew pad, diyad egpuun
sika ki Meibulan.

Ka pegpanulu meytenged te pegsuli

(Luk. 6:29-30)

³⁸ “Nakarineg kew e te ingkahi den-
gan ne, ‘Ka mata egbayaran ded te
mata, ka ngipen egbayaran ded degma

te ngipen.’ ³⁹ Piru kuntée, egnangenan
ku sikaniyu te kene kew suli te miggimu
kaniyu te mareet. Ke due egtagpi te be-
neng nu, ipatagpi nu degma ka limang.
⁴⁰ Ke due egsumbung keykew ne egkuen
din e ka kumbale nu, ibehey nud e sika
wey ilagkes nud e degma ka dyakit nu.
⁴¹ Ne emun ke due egpehes keykew ne
egpatiang te inuyanen din te sabeka ne
kilumitru, tianga nu te daruwa ne ki-
lumitru. ⁴² Ke due egbuyu keykew, be-
hayu nu, wey ke due eg sambey keykew,
pasambaya nu.

Ka peggeyinawa te me kuntere

(Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Nakarineg kew e te ingkahi dengan
ne, ‘Geyinawei nu ka alukuy nu, wey du-
muti nu ka kuntere nu.’ ⁴⁴ Piru kuntée,
egnangenan ku sikaniyu te geyinawei
niyu ka me kuntere niyu wey ampui
niyu ka egbayad-bayad kaniyu. ⁴⁵ Emun
ke eggimuwen niyu ka iling due, egkey-
imu kew ne me anak te Amey niyu ne
diye te langit. Su kene de ne ka me me-
upiya se batasan ka impasilaan din te
aldew, ke kene, minsan degma ka me
maddeet se batasan. Ne kene de ne ka me
matareng ka imbehayan din te uran, ke
kene, minsan degma ka me makasesale.
⁴⁶ Kene kew pallateng ne due egkarawat
niyu ne dasag ne egpuun te Manama ke
iyan niyu re eggeyinawaan ka eggeyi-
nawa degma kaniyu. Su minsan ka me
talagsukut te buhis, eggeyinawa te se-
eye se eggeyinawa degma kandan. ⁴⁷ Ne
emun ke iyan niyu re eg-el-eliten ka me
suled niyu, nekey ma ka neyimu niyu
ne labew te neyimu te duma? Minsan
ka kene egmalintutuu te Manama, eg-
elit-elit ma te me suled dan. ⁴⁸ Purisu,

^{5:32} Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18; 1Kur 7:10-11.

^{5:33} Lib 19:12; Num 30:2; Diy 23:21. ^{5:34} San 5:12; Isa 66:1; Mat 23:22.

^{5:35} Isa 66:1; Sal 48:2. ^{5:38} Iks 21:24; Lib 24:20; Diy 19:21.

^{5:48} Lib 19:2; Diy 18:13.

keilangan ne ware igkarew-ey kaniyu, iling te Amey niyu ne diye te langit ne ware iya igkarew-ey.

Ka pegpanulu meyitenged te pegbehey te egkaayu-ayu

6^y“Bantey kew! Kene kew himu te me-upiya diye te tangkaan te me etew eyew egparayan-dayan kandan. Ke iling ma rue, ware egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Amey niyu ne diye te langit.

²“Purisu ke egbehey ka diye te subla ne egkaayu-ayu, kene nu seini iwangal-wangal te langun ne etew iling te eggimuwen te egmapitew-pitew re diye te simbaan te me Hudiyu wey diye te me deralanen su eyew egdayanen sikan-dan te me etew. Egkahiyan ku sikaniyu te malehet: nakarawat e sikandan te dasag dan. ³Piru ke egbehey ka diye te subla ne egkaayu-ayu, kene nu iwangal-wangal minsan diye te amana ne alukuy nu[†] ⁴eyew egkeeles de ka pegbehey nu. Ne ka Amey nu ne iyan nakakita te innimu nu te heles de ka egdasag keykew.

Ka pegpanulu meyitenged te peg-ampu

(Luk. 11:2-4)

^{5z}“Ne emun ke eg-ampu kew, kene kew iling te me etew ne egmapitew-pitew re su egkeupian sikandan ne egsasindeg ne eg-ampu diye te me simbaan te Hudiyu wey diye te me bebalakan eyew egkiteen sikandan te me etew. Egkahiyan ku sikaniyu te malehet: narawat dan e ka dasag dan. ⁶Piru ke eg-ampu ka, seled ka diye te sinabeng nu wey lelekeb ka, ne ampu ka diye te Amey nu ne kene egkakita. Ne egdasa-

han ka te Amey nu ne iyan nakakita te innimu nu te heles de.

⁷“Emun ke eg-ampu ka, kene nu pangawangi iling te eggimuwen te me etew ne egsimba te me diyus-diyus, su egkahiyan dan ne egkarineg sikandan ke malayat ka peg-ampu dan. ⁸Purisu kene kew iling kandan, su tapey e nakataha ka Amey niyu ke nekey ka keilangan niyu te ware kew pad migbuyu kandin. ⁹Sikan naa, henduena niyu kayi te eg-ampu: ‘Amey ney ne diye te langit, egdayanen ka matulus ne ngaran nu.

¹⁰Eghari ka kayi te kanami, Egkatuman ka igkeupii nu kayi te ampew te tane iling degma te katumanan diye te langit.

¹¹Ibehey nu kanami ka egkeilanganen ney kuntee ne egkeenen

¹²wey pasayluwa key te me sale ney, iling degma te pegpasaylu ney te nakasale kanami.

¹³Ne kene key ipabaye nikeykew diye te pegtintal, ke kene, luwasa key nikeykew puun ki Meibulan.’

^{14a}“Su emun ke egpasayluwen niyu ka me etew ne nakasale kaniyu, egpasayluwen kew degma te Amey niyu ne diye te langit. ¹⁵Piru ke kene niyu egpasayluwen sikandan, kene kew degma egpasayluwen te Amey niyu.

Ka pegpanulu meyitenged te pegpuasa

¹⁶“Ne emun ke egpuasa kew, kene kew palelaggew iling te eggimuwen te me etew ne egmapitew-pitew re. Egguhusen dan ka me ulaula ran eyew egkakita te me etew ne migpuasa sikan-dan. Egkahiyan ku sikaniyu te malehet: narawat dan e ka dasag dan.

[†]6:3 Te Grigu: kene nu patahaa ka gibang ne belad nu te eggimuwen te kawatan ne belad nu.

^y6:1 Mat 23:5. ^z6:5 Luk 18:10-14. ^a6:14 Mar 11:25-26.

¹⁷Piru ke egpuasa kew, panugkad wey pandep-ug kew, ¹⁸eyew ware egpekeila te migpuasa kew, gawas te Amey niyu ne kene egkakita. Ne egdasahan kew te Amey niyu ne nakakita te innimu niyu te heles de.

Ka karatuan diye te langit

(Luk. 12:33-34)

¹⁹^b“Kene kew lilimud te me karatuan kayi te ampew te tane para kaniyu, su egketketen de sika te me uled-uled wey egtaangen de, wey egpanakawen de degma. ²⁰Piru lilimud kew te me karatuan diye te langit, su warad e me uled-uled ne egketket wey warad taang ne egdereet kayi, wey warad e me takawen ne egpanakew. ²¹Su ke hendei ka karatuan niyu, diye degma ka geyinawa niyu.

Ka mata sulu te lawa

(Luk. 11:34-36)

²²“Ka mata iyan sulu te lawa. Emun ke mating-ew ka mata nu, egmalayag ka pusung nu. ²³Piru ke kene ne mating-ew ka mata nu, †marusilem degma ka pusung nu. Purisu ke marusilem ka pusung nu, durusilemi naa iya ka keugpe nu.

Ka Manama wey ka karatuan

(Luk. 16:13; 12:22-31)

²⁴“Ware etew ne egkeyimu ne uripen te daruwa ne ahalen, su egdumutan din ka sabeka ne ka dangeb eggeyinawaan din. Egdapihan din ka sabeka wey ka dangeb egmetan din. Ne iling naan ded due, kene egkaayun ne egpeuripen kew te daruwa, te Manama wey te seleppi.

²⁵“Purisu egnanganan ku sikaniyu te kene kew kalaggew meytenged te umul niyu. Kene kew kalaggew meytenged

te lawa niyu ke nekey ka egkakeen wey egkeinum niyu, wey ke nekey ka igsaluub niyu. Su ka umul impurtanti pad du te egkakeen, ne ka lawa impurtanti pad du te igsaluub. ²⁶Tengtengi niyu ma ka me manuk-manuk, ware me pinamula ran wey eggaaniyen dan wey ware inlimud dan diye te lalapeng, piru impakeen sikandan te Amey niyu ne diye te langit. Ne sikaniyu, labew kew pad iya te me manuk-manuk. ²⁷Na, hentew ma kaniyu ka egpakapamalayag te umul rin pinaahi te pegkalaggew rin? Ware iya!

²⁸“Ne mania te egkalaggew kew meytenged te igsaluub niyu? Sumsumana niyu ka me bulak diye te mabbenes ke immenu ran te egdakel. Ware sikandan migginu wey migpaneyi te igsaluub dan. ²⁹^cPiru egnanganan ku sikaniyu te minsan si Sulumun, ka amane e ne meyaman wey mabantug, ware ma kumbale din ne iling kateles te seeye ne me bulak. ³⁰Ke impamatesan te Manama ka me bulak ne neuyag pad kuntee, ne egsilaban ded te seup ne aldew, iyan kew naan pa kene pakumbalei nikandin! Amana ne deisek ka pegpalintutuu niyu.

³¹“Purisu kene kew kalaggew ke nekey ka egkakeen niyu wey ke egkeinum niyu wey ke nekey ka igsaluub niyu. ³²Su sika ka igkalaggew te me etew ne ware pegpalintutuu wey pegsalig te Manama. Piru nakanengneng e ka Amey niyu ne diye te langit te egkeilanganen niyu seeye. ³³Sikan naa, hun-a niyu paharia ka Manama diye te geyinawa niyu wey tumana niyu ka igkeupii rin, wey igbehey rin ka langun ne ingkeilangan niyu. ³⁴Purisu kene kew kalaggew meytenged te seup ne aldew, su tagse

†**6:23** Diye te me Hudiyu, leheren ka igpasabut te etew ne kene ne mating-ew ka mata.

^b**6:19** San 5:2-3. ^c**6:29** 1Har 10:4-7; 2Kru 9:3-6.

aldew due igkalaggew niyu. Eleg e ka igkalaggew niyu te kuntee ne aldew.

**Ka pegpanulu meyitenged
te peggukum**

(Luk. 6:37-38, 41-42)

7 “Kene kew hukum te duma, eyew kene kew degma eggukuman te Manama. ²^dSu ke immenu niyu te eggukum ka duma, iling ded degma ka peggukum kaniyu te Manama. Ke nekey ka inggamit niyu ne seked, sikan ded degma ka seked ne eggamiten te Manama diye te kaniyu. ³Mania te egtengteng ka te buleg te suled nu, ne ware nu sahipaa ka buleg nu ne hendue karakel te terusu? ⁴Egmenuwen nu te egkahi diye te suled nu, ‘Eg-aween ku ka buleg nu,’ ke due degma buleg due te mata nu ne hendue karakel te terusu? ⁵Egpapitew-pitew re! Hun-eyi nu pa te eg-awe ka buleg nu ne hendue karakel te terusu, eyew egpakameleg-meleg ka ne eg-awe te buleg te suled nu.

⁶“Kene niyu ibehey ke nekey ka matulus diye te me asu su kema ke egkahaten kew re nikandan, wey kene niyu iregpak ka me mahal ne me balieg diye te me babuy su kema ke egdi-diekan de nikandan.

**Ka pegbuyu, pegpammitew
wey pegpanektek**

(Luk. 11:9-13)

⁷“Buyu kew ne egbehayan kew; pammitew kew ne egpakakita kew; panektek kew ne eglukatan kew. ⁸Su seeye se egbuyu, egbehayan; wey seeeye se egpammitew, egpakakita; wey seeeye se egpanektek, eglukatan. ⁹Sikaniyu se me amey, ke egbuyu ka anak niyu te egkeenen, egbehayan niyu naa sikandin te batu? ¹⁰Ne ke egbuyu sikandin te ngalap, egbehayan niyu naa sikandin te

uled? ¹¹Ne sikaniyu, minsan makasesale kew, egkateu kew red ne egbehey te meupiya diye te me anak niyu. Ne ka Amey niyu ne diye te langit, subla pad ne egbehey te meupiya diye te egbuyu kandin!

¹²^e“Purisu ke nekey ka igkeupii nu ne eggimuwen te me etew diye te keykew, sika degma himuwa nu diye te kandan. Su sika ka kaluwasan te Balaud te Manama wey te sinulat te me prupita.

Ka malig-et ne gumawan

(Luk. 13:24)

¹³“Seled kew diye te malig-et ne gumawan; su maluag ka gumawan te dalan peendiye te karereetan wey malemu re ne egbayaan. Ne masulug ka me etew ne egseled te sika ne gumawan. ¹⁴Piru malig-et ka gumawan wey malised ne egbayaan ka egpeendiye te umul ne ware egtamanan. Ne deisek de ka nakatulitu te sika ne dalan.

**Egkeilaan ka kayu
pinaahi te behas din**

(Luk. 6:43-44)

¹⁵“Bantey kew te kene ne malehet ne me prupita. Eggendue sikan dan te kaniyu ne ubag kun iling te me karniru, kunaleg te egpekeiling bes sikan dan te mabbulut ne me singgalung. ¹⁶Egkeilaan niyu sikan dan pinaahi te me himu ran, iling te pegkeila niyu te kayu pinaahi te behas din. Su ka buleyen, kene egbebehas te kapayas, ne ka sapinit, kene egbebehas te beyabas. ¹⁷Ne iling naan ded due, ka meupiya ne kayu egbebehas te meupiya. Piru ka mareet ne kayu egbebehas te mareet. ¹⁸Ka meupiya ne kayu kene egbebehas te mareet, ne ka mareet ne kayu kene egbebehas te meupiya. ¹⁹^fKa minsan nekey ne kayu ne kene egbebehas te meupiya, egtempuhen wey igdegpak diye te ha-

puy. ²⁰gPurisu egkeilaan niyu ka kene ne malehet ne me prupita pinaahi te me himu ran.

Wara a nekeila kaniyu

(Luk. 13:25-27)

²¹“Kene ne langun ne etew ne egumew keddi, ‘Magbebaye, Magbebaye’ ne egpakaseled te Migharian te Manama, ke kene, seeye de se egtuman te igkeupii te Amey ku ne diye te langit. ²²Te aldew te peggukum masulug ka egkahi keddi, ‘Magbebaye, Magbebaye, migpangguhud key te lalag te Manama pinaahi te ngaran nu, wey migpangalew key te me busew pinaahi te ngaran nu, wey masulug ka me kein-inuwan ne neyimu ney pinaahi te ngaran nu!’ ²³hPiru egnangenan ku sikandan, ‘Wara a nekeila kaniyu. Pariyu kew keddi, sikaniyu se mareet ne me etew!’

Ka daruwa ne etew ne migbebaley

(Luk. 6:47-49)

²⁴“Purisu ka minsan hentew ne egpakarineg te keddi ne lalag wey egtuman kayi, egpekeiling sikandin te matagseb ne etew ne migbebaley ne batu se pabunsuran. ²⁵Ne miglugsu ka uran, ne migbaggiyu ka weyig, wey migpangalamag. Ne insuru-suru te kalamag ka sika ne baley piru ware seeye napeled tenged su nakapabunsud te batu.

²⁶“Piru ka etew ne egpakarineg te keddi ne lalag wey kene egtuman kayi, egpekeiling sikandin te etew ne egkeungel-ungel ne migbebaley ne diye ipes-ek te pantad. ²⁷Ne miglugsu ka uran, ne migbaggiyu ka weyig, ne migpangalamag. Ne insuru-suru te kalamag ka sika ne baley wey napeled e wey natamtamanan nahuhus.”

Ka katenged ni Hisus

²⁸iTe pegkapenga ni Hisus te miglalag, neinu-inu ka masulug ne me etew te kandin ne pegpanulu ²⁹su due geem te pegpanulu din, wey kene ne iling te me talagpanulu te Balaud te Manama.

Ka ibungen ne imbawian ni Hisus

(Mar. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

8 Te pegtupang e ni Hisus puun te bubungan, susuluhi ka me etew ne migsinundul kandin. ²Ne due sabeka ne etew ne ibungen ne migparani kandin wey migpanimbuel ne migkahi, “Magbebaye, ke egkeupian ka, egkabawian^f a nikeykew!”

³Ne insamsam sikandin ni Hisus te migkahi, “Uya, igkeupii ku. Egkeulian kad!” Ne sauhune ne neulian sikandin.

⁴jNe migkahiyan sikandin ni Hisus, “Kene nu ipangguhud seini te minsan hentew. Ke kene, hendiye ka te talagpanubad wey papitew ka kandin, wey panubad ka sumale te insuhu ni Muwis sis eyew te pegpamalehet te me etew ne neulian kad e.”

Ka pegbawi ni Hisus te suluhuanen te kepitan

(Luk. 7:1-10)

⁵Pegginguma ni Hisus diye te Kapirnaum, due migtemu kandin ne kepitan te me sundalu te Ruma ne migpeyid-uhid-u diye te kandin ne miggenendue, ⁶“Magbebaye, nekeyibat de ka suluhuanen ku diye te baley ku ne kene egkaweil se lawa wey amana sikandin mig-antus.”

⁷Ne migkahiyan ni Hisus sikandin, “Eggeniya a ka egbawi kandin.”

⁸Ne migtabak ka kepitan, “Magbebaye, kena a ne likes ne egpepanum-

^f8:2 Te Grigu: eglinisan. (Diye te tuluuwen te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isis ne malindit.)

^g7:20 Mat 12:33. ^h7:23 Sal 6:8. ⁱ7:28 Mar 1:22; Luk 4:32. ^j8:4 Lib 14:1-32.

baley keykew diye te baley ku. Piru ilalag nu re ne egkeulian iya ka suluhuanen ku. ⁹Nakanengneng a kayi, uya su minsan degma sikeddi, due labew keddiy ne me upisyal wey due degma me sakup ku ne me sundalu. Ke egnangenan ku ka sabeka, ‘Hendiye ka,’ eggendiye iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka dangeb, ‘Hendini ka,’ eggendini iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka uripen ku, ‘Himuwa nu seini,’ eggimuwen din iya seeye.”

¹⁰Te pegkarineg ni Hisus te ingkahi rin, neinu-inu sikandin wey migkahi diye te me etew ne migsinundul kandin, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware e pad nakakita te iling kayi karakel ne pegpalintutuu te etew, minsan te me Hudiyu! ¹¹^kEgnangenan ku sikaniyu te due masulug ne etew ne diye egpuun te igisile wey diye te iglineb ne eglagpu egkeen engki Abraham, Isaak, wey ki Hakub diye te Migharian te Manama. ¹²Piru ka me Hudiyu ne iyan perem egkasakup te Peghari te Manama, iyan nasi igdegpak diye te lihawangan ne amana ne durusilemi. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmakihet te ngipen dan.” ¹³Ne migkahian ni Hisus ka kepitan, “Uli kad e, egkatuman ka impalintutuuwan nu.”

Ne neulian e ka suluhuanen te kepitan te seeye de ne uras.

Ka pegpamawi ni Hisus te me etew

(*Mar. 1:29-34; Luk. 4:38-41*)

¹⁴Ne migpanumbaley si Hisus diye ki Pidru. Ne dutu nakita rin ka anuhang ni Pidru ne malitan ne miggibat su miglusungan. ¹⁵Ne miggen-genan ni Hisus ka belad te malitan, ne due-rue ne neulian sikandin. Ne mig-ewew sikandin wey intanggu rin e ensi Hisus.

¹⁶Ne hengkayi te egkasagkup e, impanguyan te me etew diye ki Hisus ka masulug ne migpanerepan te me busew. Ne impangalew rin ka me busew pinaahi re te lalag din wey impamawian din ka langun ne egmanderalu. ¹⁷^mNeyitabu sika eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas, “Sikandin ka egpamawi te egmanggeramen ta wey te me dalu ta.”

Ka me etew ne eg-ikul perem ki Hisus

(*Luk. 9:57-62*)

¹⁸Te pegkakita ni Hisus ne masulug ka me etew ne miglingkus kandin, migkahian din e ka me hibateen din, “Eglapas ki diye te deyipag te lanew.”

¹⁹Ne due talagpanulu te Balaud te Manama ne migparani diye te kandin ne migkahi, “Talagpanulu, eg-ikul a keykew minsan hendei ka eggendiye.”

²⁰Ne migtabak si Hisus kandin, “Due eggelesan te me laku wey due salag te me manuk-manuk te aw-awangan, piru ka Anak te Etew ware mule egkeyimmelayan.”

²¹Ne due lein ne hibateen ni Hisus ne migkahi, “Ahalen, eg-uli e pad su eglebeng e pad te amey ku.”

²²Piru migtabak si Hisus kandin, “Ikul ka keddi! Iyan e balahad ne eglebeng te me minatey seeye se ware umul ne ware egtamanan.”

Insaparan ni Hisus ka kalamag wey bunlud

(*Mar. 4:35-41; Luk. 8:22-25*)

²³Nataman, mig-untud e te balangey si Hisus duma te me hibateen din.

²⁴Te sasangan e sikandan ne eglapas, sahuhone ne migpangalamag te make-seg, ne dutu, natimpaan e ka balangey te me bunlud. Piru newulep mule si Hisus.

²⁵Seeye naa, impupukew e si Hisus te

me hibateen din te migkahi, “Magbabe-baye, luwasa key! Egkaleded kid e!”

²⁶Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Mania te egkaaldek kew? Deisek ka pegsalig niyu!” Ne mig-ewen sikandin wey insaparan din ka kalamag wey ka me bunlud. Ne due-rue ne migmalinawen e.

²⁷Amana neinu-inu ka me duma rin wey migkahi, “Nekey-a etawa seini se minsan ka kalamag wey me bunlud, egpalintutuu kandin?”

Imbawian ni Hisus ka migserepan te busew

(Mar. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸Te nakatuhun e sikandin diye te deyipag te lanew, diye te inged ne Gadara, due migsinug-ung ki Hisus ne daruwa ne etew ne migserepan te busew. Ka seeye ne me etew, diye migpuun te sulung ne sabalanan wey amana sikandan ne mabbulut, sikan naa, egkaaldek e ka me etew ne egbabe te seeye ne dalan.

²⁹Te pegkakita ran ki Hisus, migpanguleyi sikandan ne migkahi, “Anak te Manama, kene key nikeykew bangawa[§]! Iyan nu naa innendini ka eglepad kanami minsan kene pad ne eleg ne timpu?”

³⁰Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne egmanuwal. ³¹Ne migpeyid-u-hid-u ka me busew ki Hisus ne migkahi, “Emun ke eg-alawen key nikeykew, duen key re paserepa te me babuy.”

³²Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Uya, hendiye kew e!” Purisu nanligwang e sikandan dutu te daruwa ne etew wey nanerep e diye te me babuy. Nataman, namallahuy e patupang ka me babuy diye te dalama peendiye te lanew wey nallened e.

³³Ne namallahuy e diye te siyudad ka me talagtameng te me babuy wey impangguhud dan e ka langun ne ney-itabu, wey ka neyitabu te me etew ne migserepan te me busew. ³⁴Seeye naa, nangendiye te ki Hisus ka langun ne etew diye te siyudad wey migpeyid-u-hid-u sikandan ne eg-awe si Hisus te inged dan.

Imbawian ni Hisus ka paralitiku

(Mar. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

9 Nataman, mig-untud e si Hisus te balangey ne miglapas te lanew wey miggendiyad e te lungsud din.** ²Ne due nanginguma diye te kandin ne migyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyen din e ka kene egkaweil se lawa, “Tatu, pakannekal ka su impasaylu e ka me sale nu.”

³Ne due degma me talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi diye te suman-suman dan, “Egbaley-baley te Manama ka seini ne etew!”

⁴Piru puun su natahaan ni Hisus ka insuman-suman dan, migkahiyen din sikandan, “Mania te egsuman-suman kew te mareet? ⁵Hendei bes ka malemu ne egkahiyen, ka egkahi, ‘Impasaylu e ka me sale nu,’ wey ke egkahi, ‘Enew ka wey hipanew kad?’ ⁶Piru igpapitew ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etwen kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale.” Ne migkahiyen din e ka etew ne kene egkaweil se lawa, “Enew ka, wey uyana nu ka miggibatan nu, wey uli kad e diye te kaniyu!”

⁷Ne mig-ewen ka etew wey mig-uli e. ⁸Te pegpakakita dutu te masulug ne me etew, nenaaldek sikandan wey indayan dan ka Manama tenged te pegbehey rin te iling due ne katenged diye te me etew.

[§]8:29 Te Grigu: nekey ka tuyu nu kanami.

**9:1 Iyan lungsud din ka Kapirnaum.

Ka peg-umew ki Matiye

(*Mar. 2:13-17; Luk. 5:27-32*)

⁹Nataman, mig-awe e si Hisus dutu, wey te sasangan e sikandin ne eggi-panew, due nakita rin ne egngaranan ki Matiye ne migpinnuu diye te upisina rin ne bayaranan te buhis. Ne migkahiyang din si Matiye, “Ikul ka keddiey.” Ne migsasindeg si Matiye wey mig-ikul e ki Hisus.

¹⁰Nataman, migkeen si Hisus diye te baley ni Matiye. Ne due nanginguma ne masulug ne me talagsukut te buhis wey me makasesale ne miglagpu kandin te migkeen duma te me hibateen din.

¹¹Te pegkakita dutu te me Parisiyu, mig-insaan dan e ka me hibateen din ne migkahi, “Mania te miglagpu migkeen ka talagpanulu niyu te me talagsukut te buhis wey te me makasesale?”

¹²Piru te pegkarineg dutu ni Hisus, migkahi e sikandin, “Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilangan te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu. ¹³Na, nengnengi niyu ke nekey ka kaluwasan te nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, ‘Kene ne iyan ku igke-upii ka igpanubad niyu ne me ayam, ke kene, ka hid-u niyu te duma.’ Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasesale.”

Ka inse meytenged te pegpuasa

(*Mar. 2:18-22; Luk. 5:33-39*)

¹⁴Nataman, miggendiyte te ki Hisus ka me hibateen ni Huwan ne Talagbetutismu wey mig-inse kandin, “Mania te malasi key egpuasa wey ka Parisiyu, piru ware mule ka me hibateen nu?”

¹⁵Ne migtabak si Hisus, “Egkalange naa ka me mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya! Piru egginguma ka timpu ne eg-angayen e

diye te kandan ka egpangasawa ne henden pad sikandan egpuasa.

¹⁶“Ne ware etew ne egtutupak te iyang ne manggad diye te tapey ne kumbale, su egkenseng ka intupak wey egkakatkat e ka inteyian wey nasi e egmaluag ka gisi. ¹⁷Ne ware degma etew ne egtahu te iyang ne binu diye te tapey ne tahuangan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahuangan wey egkeitan e ka binu ne egkareetan e degma ka tahuangan. Ka iyang ne binu keilangan ne diye igtahu te iyang ne tahuangan ne laplap eyew kene egkareetan ka binu wey ka tahuangan.”

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen

(*Mar. 5:21-43; Luk. 8:40-56*)

¹⁸Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due migginguma ne sabeka ne pangulu te me Hudiyu. Migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, “Iyang e nabigtawi ka anak ku ne malitan, piru ke eggendiyang nu sikandin wey egtel-eban nu te belad nu, egkeuyag pad sikandin.”

¹⁹Ne migsasindeg si Hisus wey migdume e kandin wey ka me hibateen din degma.

²⁰Ne due malitan ne nabaybayaran ka eglangeseen seled te sapulu wey daruwa (12) ne leg-un. Migpatalisek sikandin te masulug ne me etew ka migparani diye te peka ni Hisus wey insamsam din ka sidsid te kumbale ni Hisus ²¹su migsuman-suman sikandin, “Emun ke egpakasamsam a minsan te kumbale din de, egkeulian a iya.”

²²Ne miglingey si Hisus wey nakita rin e ka malitan, ne migkahiyang din e, “Beyi, pakannekal ka, ka pegpalintutu nu ka nekeuli keykew.” Te sikan de, neulian e ka malitan.

²³Te pegginguma ni Hisus diye te baley te pangulu, nakakita sikandin te egmamulendag wey te maggulub ne me etew. ²⁴Ne migkahiyen din sikandan, “Awe kew rue! Ware namatey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin.” Piru migdali-dian de te me etew si Hisus. ²⁵Te impalihawang e ka me etew, migseled e degma si Hisus diye te sinabeng te beyi-beyi wey miggen-genan din ka belad. Ne dutu, mig-enew e ka beyi-beyi. ²⁶Ne nekeempet e te langun ne lungsud te seeye ne inged ka guhuren meyitenged kayi.

Ka me butud ne imbawian ni Hisus

²⁷Te peg-awe e ni Hisus dutu, due daruwa ne butud ne migsinundul kandin ne migpanguleyi, “Kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!”

²⁸Nataman, migseled e si Hisus diye te baley ne mig-ugpaan din wey migparani diye te kandin ka daruwa ne butud. Ne mig-insaan din e sikandan te migkahi, “Migpalintutuu kew naa ne egkabawian ku sikaniyu?”

Ne migtabak sikandan, “Uya, ahalen.”

²⁹Ne dutu, insamsam e ni Hisus ka mata ran te migkahi, “Egkeulian kew sumale te pegpalintutuu niyu.”

³⁰Ne due-rue ne nakakita sikandan. Ne migpegpehetan e sikandan panpanayi ni Hisus ne kene egpepangguhuren te minsan hentew.

³¹Piru nangipanew sikandan wey nasi dan mule iwangal-wangal si Hisus diye te langun ne lungsud te seeye ne inged.

Imbawian ni Hisus ka ummew

³²Ne hengkayi te nangipanew e ka daruwa ne etew, due in-uuyan diye te ki

Hisus ne migserepan te busew ne neum-mew e. ³³Te naalew e ni Hisus ka busew, nakalalag e ka ummew. Ne neinu-inu ka masulug ne me etew diye wey nakakahi sikandan, “Ware de due neyitabu kayi te Israil ne iling due!” ³⁴Ppiru migkahi ka me Parisiyu, “Ka pangulu te me busew ka migbehey kandin te geem te pegpan-galew te me busew.”

Neyid-u si Hisus te me etew

³⁵Ne miggendiye si Hisus te langun ne me siyudad wey me bariyu wey migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu. Ne migpang-guhud sikandin te Meupiya ne Panug-tulen meyitenged te Peghari te Manama wey migpamawian din ka langun ne egmanderalu wey ka due egmangger-amen. ³⁶Te pegkakita ni Hisus te masulug ne me etew, neyid-u sikandin kandan tenged su nalasey e sikandan wey ware egpakabulig kandan. Iyan egkeilingan nikandan ka me karniru ne ware talag-tameng. ³⁷Ne migkahiyen din e ka me hibateen din, “Dakel ka eggaaniyen, piru deisek de ka talaggaani. ³⁸Purisu ampu kew diye te Kamuney te eggaaniyen ne egpeuyan sikandin te me talaggaani diye te eggaaniyen.”

Ka pegpeyipaneu ni Hisus te 12 ne hibateen din

(*Mar. 3:13-19; Luk. 6:12-16*)

10 Ne impeumew ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey impamehayan din sikandan te katenged te pegpan-galew te me busew wey te pegpamawi te langun ne me dalu wey egmanggeramen te me etew. ²Seini ka me ngaran te seeye se

^{p9:34} Mat 10:25; 12:24; Mar 3:22; Luk 11:15.

^{q9:35} Mat 4:23; Mar 1:39; Luk 4:44.

^{r9:36} Num 27:17; 1Har 22:17; 2Kru 18:16; Isi 34:5; Mar 6:34. ^{s9:37} Luk 10:2.

sapulu wey daruwa (12) ne apustulis:^{††} ka an-anayan si Simun ne eg-immuan ki Pidru wey si Andris ne suled din, ka daruwa ne anak ni Sibidiyu ne si Santiyagu wey si Huwan, ³si Pilipi wey si Bartulumu, si Tumas wey Matiyu ne taglaskut te buhis, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu wey si Tadiyu, ⁴si Simun ne ribildi wey si Hudas Iskaryuti ne mig-eakal ki Hisus.

Ka igpeyimu te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen

(*Mar. 6:7-13; Luk. 9:1-6*)

⁵Ne impeyipanew e ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen wey impanagtahaan te migkahi, “Kene kew hendiye te kene ne me Hudiyu wey diye te me lungsud te Samarya, ⁶ke kene, hendiyei niyu ka me kabuhalan ni Israil ne nekeiling e te me karniru ne natarin. ⁷Taheed te diye kew, iwali niyu ne mahaan e ka Peghari te Manama. ⁸Ne bawii niyu ka egmanderalu, uyaha niyu ka me minatey, bawii niyu ka egmangibungen, wey pangalawa niyu ka me busew. Nakarawat kew puun te Manama te ware bayad, purisu pamehey kew degma te ware bayad. ⁹Kene kew tetahu te seleppi ne bulawan, pelata, wey minsan keddeku diye te puntul niyu, ¹⁰wey kabil, eg-ilisan niyu ne kumbale, sandal, wey tuked. Su seeye se eggimu, eleg ne egbehayan te egkakeen din.

¹¹Emun ke egginguma kew te sabeka ne lungsud wey ke bariyu naa, pammitew kew te etew ne likes ne egtuenan

niyu, wey diye kew pa ugpe taman te eg-awe kew e te seeye ne inged. ¹²Ke egseled kew te baley, panalangini niyu ka mahinged. ¹³Ne emun ke egdawaten kew te mahinged, ihaat niyu ka panalangin diye te kandan, piru ke kene, hawia niyu ka panalangin diye te kandan. ¹⁴Ke due baley wey ke lungsud ne kene egdawat kaniyu wey kene egpamineg kaniyu, engkeri niyu sika wey pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu.^{‡‡} ¹⁵^{vw}Egnangenan ku sikaniyu te malehet: te aldew te peggukum sublapad ne masumpit ka lempad te Manama te sika ne lungsud du te matig-Suduma wey Gumura.

Ka egginguma ne me pegbayad-bayad

(*Mar. 13:9-13; Luk. 21:12-17*)

¹⁶^x“Pamineg kew! Igpeendiye ku sikaniyu ne egpekeiling te me karniru diye te me etew ne egpekeiling te mabulut ne me singgalung. Purisu keilangan ne iling kew katagseb te uled wey iling kaamuk te seleppati. ¹⁷^yNe bantey kew te me etew su eg-uyanen kew nikanandan diye te hukumanan wey egpanlampesan kew nikanandan diye te me simbaan dan. ¹⁸Eg-uyanen kew nikanandan diye te tangkaan te me gubirnadur wey diye man-e te me Hari tenged keddiey eyew egpakapangguhud kew te Meupiya ne Panugtulen diye te kandan wey diye te kene ne me Hudiyu. ¹⁹Emun ke egdakepen kew e, kene kew kalaggew ke nekey ka iglalag niyu wey ke egmenuwen niyu te eglalag, su igpan-

^{††}10:2 Apustulis—Ka etew ne in-alam wey impeuyan te Manama eyew egpamakey kandin, iling te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus wey si Pablu.

^{‡‡}10:14 Te seeye ne timpu, ka pegpelpel te etew te alinepung diye te paa rin te eg-awe e te sabeka ne inged iyan palinneu te ware ikahale te Manama ka nangugpe dutu.

^t10:10 1Kur 9:14; 1Tim 5:18. ^u10:14 Him 13:51.

^v10:15 Mat 11:24; Hin 19:24-28. ^w10:15 Luk 10:4-12. ^x10:16 Luk 10:3.

^y10:17 Mar 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15.

ulu e kaniyu te Manama ke nekey ka eglalahaen niyu te sika ne timpu.²⁰ Su kenad e ne sikaniyu pad ka eglalag, ke kene, ka Panisingan e te Amey niyu ne Manama ka eglalag pinaahi kaniyu.

^{21 z}“Due me etew ne iyan mismu egpeyimatey te me suled dan. Ne due me amey ne egpeyimatey te me anak dan, ne due degma me anak ne egkuntere te me amey wey iney ran wey egpeyimatey kandan.^{22 a}Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. Piru seeye se egpabulus eg-ikul keddiey taman te katanaman iyan egkaluwas.²³ Emun ke egbaybayaran kew diye te sabeka ne lungsud, aput kew diye te lein ne lungsud. Egnanganan ku sikaniyu te malehet: te kene niyu pad egkalingut ka langun ne me lungsud te Israil, eglibed e ka Anak te Etew.

^{24 b}“Ware hibateen ne labew te kandin ne talagpanulu, wey ware uripen ne labew te kandin ne ahalen.^{25 c}Eleg de iya ne egpekeiling ka hibateen te talagpanulu din. Ne ka uripen, eleg de iya ne egpekeiling degma sikandin te ahalen din. Ke egngaranan ma ki Meibulan^f ka pangulu te sabeka ne pamilya, iyan naan pa iya ka me sakup din.

Ka eleg ne igkaalde

(Luk. 12:2-7)

^{26 d}“Purisu kene kew kaalde te seeye ne me etew. Su ke nekey ka imbunbunan, egkalekisan, wey ka langun ne inneles, egkanengnengan.²⁷ Ke nekey ka ingguhud ku kaniyu diye te marusalem, ipangguhud niyu diye te malayag. Ne

ke due narineg niyu ne innaas-naas de, iwangal-wangal niyu diye te langun.^{§§}

²⁸ Kene kew kaalde te me etew ne egpekeyimatey te lawa piru kene egpekeyimatey te gimukud, ke kene, iyan niyu ikaalde ka Manama ne egpakadereet te lawa wey gimukud diye te linew ne hapuy.²⁹ Ka daruwa ne maya egkabeli re te baratu, piru ware sabeka kandan ne egkeulug diye te tane gawas ke pegbuut te Amey niyu ne egkeulug sikan-dan.³⁰ Ne sikaniyu, naseel rin ma langun minsan ka me bulbul te ulu niyu.³¹ Purisu kene kew kaalde, su subla kew pad ne labew du te me maya.

Ka peg-angken ki Kristu

(Luk. 12:8-9)

³² “Sikan naa, ka minsan hentew ne eg-angken keddiey diye te tangkaan te me etew, eg-angkenen ku degma sikandin diye te tangkaan te Amey ku ne diye te langit.^{33 e} Piru minsan hentew ne egpahunware meytenged keddiey diye te tangkaan te me etew, igpahunware ku degma sikandin diye te tangkaan te Amey ku ne diye te langit.

Kene ne keupianan su samuk

(Luk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Kene kew suman-suman ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan kayi te ampew te tane. Kene ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan, ke kene, te kasamuk.^{35 f} Su iyan ku innendini ka egpegkuntere te me anak ne lukes te amey ran, ka egpegkuntere te me anak ne malitan te iney ran, wey ka egpegkuntere te

^f10:25 Te Grigu: Biilsibul.

§§10:27 Te Grigu: iwangal-wangal diye te me atep.

*10:34 Te Grigu: kampilan

^z10:21 Mar 13:12; Luk 21:16.

^a10:22 Mat 24:9; Mar 13:13; Luk 21:17; Mat 24:13; Mar 13:13. ^b10:24 Luk 6:40;

Huw 13:16; 15:20. ^c10:25 Mat 9:34; 12:24; Mar 3:22; Luk 11:15.

^d10:26 Mar 4:22; Luk 8:17. ^e10:33 2Tim 2:12. ^f10:35 Mik 7:6.

me ambey te anuhang dan ne malitan.
³⁶Ne iyan ded egkakuntere te etew ka diye mismu te baley rin.

³⁷“Ka minsan hentew ne eggeyinawa te amey wey iney rin labew te peggeyinawa rin keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. Ne ka eggeyinawa te me anak din labew te peggeyinawa rin keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. ³⁸gKa minsan hentew ne kene egtiang te kandin ne krus wey kene eg-ikul keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. ³⁹hSeeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egtamanan.

Ka me dasag

(*Mar. 9:41*)

⁴⁰i“Ka minsan hentew ne egdawat kaniyu, egdawat degma keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddiey, egdawat degma te migpeuyan keddiey. ⁴¹Ka minsan hentew ne egdawat te prupita tenged su prupita sikandin, egpakarawat te dasag iling te dasag ne egkarawat te prupita. Ne ka minsan hentew ne egdawat te matareng ne etew tenged su matareng sikandin, egpakarawat te dasag iling te dasag ne egkarawat te matareng ne etew. ⁴²Egnanganen ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egpeinum te minsan senge ubab de ne maagsil ne weyig diye te hibateen ku minsan kene ne impurtanti tenged su hibateen ku sikandin, egpakarawat iya sikandin te dasag.”

Si Hisus wey si Huwan ne Talagbewutismu

(*Luk. 7:18-35*)

11 Hengkayi te nakapenge e si Hisus ka migpanulu te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din, miggendiyad e sikandin te marani ne me lungsud eyew te pegpanulu wey te pegwali.

²Ne si Huwan ne Talagbewutismu diye pad te prisuwan, wey nakarineg sikandin te neneyimu te Kristu. Seeye naa ka impeendiye din ki Hisus ka duma ne me hibateen din eyew egpepanginginseen. ³Ne mig-inse sikan-dan, “Sikekew iya ka egginguma ne insaad te Manama wey ke egtetahad key pad te duma?”

⁴Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Libed kew diye te ki Huwan wey guhuri niyu sikandin ke nekey ka nakita niyu wey narineg niyu. ⁵jGuhuri niyu sikandin te ka me butud egmakakite e, ka me pungku egmekeyipanew e, ka me ibungen neneulian e, ka me bengel egmakarineg e, wey ka me minatey neneuyag e wey ka egkengaayu-ayu, napangguhuran e te Meupiya ne Panugtulen. ⁶Keupianan te seeye se ware migduwa-ruwa meytenged keddiey.”

⁷Te nekeyipanew e seeye se sinuhu ni Huwan, mig-insaan e ni Hisus ka masulug ne me etew meytenged ki Huwan, “Te peggendiye niyu te ki Huwan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, nekey-a ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan? Etew naa ne egpekeiling te tibehew ne hendei re iya tapid egbanlaya te kalamag? ⁸Ke kene, nekey naa ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu te ki Huwan?”

§10:38 Mat 16:24; Mar 8:34; Luk 9:23.

h10:39 Mat 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; 17:33; Huw 12:25.

i10:40 Luk 10:16; Huw 13:20; Mar 9:37; Luk 9:48. j11:5 Isa 35:5-6; Isa 61:1.

Etew naa ne migsaluub te mahal ne kumbale? Kene, su ka me etew ne egkukumbale te mahal, diye nangugpe te me palasyu te me Hari. ⁹Na, nekey naa iya ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu? Prupita naa? Uya, piru egnangenan ku sikaniyu te subla pad si Huwan te prupita, ¹⁰ksu sikandin ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, 'Igpewun-a ku keykew ka suluhua-nen ku ne iyan eg-andam te dalan ne eg-bayaan nu.' ¹¹Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware de due neetew kayi te ampew te tane ne subla pad ki Huwan ne Talagbewutismu; piru minsan hentew ne kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama, subla pad iya ki Huwan. ¹²Puun te pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu taman kuntee, due me etew ne migpakannekal migwali te Peghari te Manama, wey due degma me etew ne migpanaman-taman migpehes ne egkasakup sikandan kayi. ¹³Su nahuhud e ka Peghari te Manama te langun ne me prupita wey te Balaud te Manama taman te miggingume e si Huwan. ¹⁴mNe emun ke egpalintutuu kew te inlalag dan, si Huwan iya si Ilyas, ka egkahiyen ne egginguma. ¹⁵Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu![†]

¹⁶Migpabulus si Hisus ka migkahi, "Nekey buwa ka egpeilingan ku te me etew te kuntee ne timpu? Egpekeiling sikandan te me bate ne naminnu diye te palingkiyan ne egpangumew te duma ran ¹⁷ne egkahi, 'Migpamulendahan ney e sikaniyu piru ware kew migsesayew, mig-ulahingan ney e

sikaniyu te peglungku piru ware kew migmaninehew.' ¹⁸Te peggendini ni Huwan, ware sikandin migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi sikandan te migserepan e sikandin te busew. ¹⁹Ne migginguma degma ka Anak te Etew ne migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi degma sikandan, 'Pitawa niyu seini ne etew, bel-is wey taleinum, wey alukuy te me talagsukut te buhis wey te me makasesale.' Piru minsan ke iling due, ka kaalam te Manama egkakita diye te etew ne migpamakey kandin."[‡]

**Ka me etew ne ware
mig-inniyug te sale dan**

(Luk. 10:13-15)

²⁰Nataman, indew-ey ni Hisus ka me matig-siyudad ne innimuwan din te me kein-inuwan tenged su ware dan inniyuhi ka me sale dan. ²¹nMigkahi sikandin, "Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Kurasin! Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Bitsayda, su emun ke diye pa perem te Tiru wey te Sidun himuwa ka me kein-inuwan ne innimu diye te kaniyu, naluhey ran de perem inniyuhi ka me sale dan ne migsaluub te saku wey migbubukbuk te abu diye te ulu ran. ²²Piru egnangenan ku sikaniyu, maagkap pad ka igleppad te Manama te matig-Tiru wey matig-Sidun du te igleppad kaniyu te aldew te peggukum. ²³oNe sikaniyu se matig-Kapirnaum, kahiyen niyu buwa ne egpakaparibabew kew taman diye te langit? Kene, nasi kew igdegpak diye te inged te me gimukud ne enggaranen te Hadis! Su emun ke diye pa perem te Suduma himuwa ka me kein-inuwan ne innimu

[†]11:15 Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

[‡]11:19 Te Grigu: Piru ka kaalam egkapamalehetan pinaahi te me himu rin.

^k11:10 Mal 3:1. ^l11:12 Luk 16:16.

^m11:14 Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mar 9:11-13. ⁿ11:21 Isa 23:1-18; Isi 26:1-28:26;

Huwil 3:4-8; Amu 1:9-10; Sak 9:2-4. ^o11:23 Isa 14:13-15; Hin 19:24-28.

diye te kaniyu, duen pad perem kuntee ka Suduma. ²⁴P^PPiru egnangenan ku sikaniyu, maagkap pad ka iglegpad te Manama te matig-Suduma du te iglegpad kaniyu te aldew te peggukum!”

Si Hisus ka himelayanan te gimukud

(Luk. 10:21-22)

²⁵Te seeye ne timpu, mig-ampu si Hisus ne migkahi, “Ame, Manama te langit wey tane. Egpasalamatan ku sikeykew, su inneles nu seini puun te matagseb wey te utekan ne me etew wey impakita nu seini diye te me etew ne ware katuenan.” ²⁶Uya Ame, su sika ka egpakapahale keykew.

²⁷q⁴“Imbehey te Amey ku ka langun kayi te keddiey. Ne ware sabeka ne nekeila te Anak gawas te Amey, wey ware degma sabeka ne nekeila te Amey gawas te Anak wey te seeye se igkeupii te Anak ne igpeila diye te Amey rin.

²⁸“Parani kew keddiey ka langun ne nabeley wey nabehatan su egpeyime-layen ku sikaniyu. ²⁹I^ssangen niyu ka yuggu ku wey pepanulu kew keddiey su mapariralemen wey maayad-ayad a, wey egpekeyimeley ka me gimukud niyu. ³⁰Su malemu re ka yuggu ne igsangen ku kaniyu wey maagkap de ne egtiangen.”

Ka inse meytenged te Aldew te Peggimeley

(Mar. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

12^sTe sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaya te impamulaan te trigu. Ne seeye se me hibateen din nanggutasan, purisu nangetu sikandan te me trigu eyew egkeenen dan. ²Piru te pegkakita

dutu te me Parisiyu, migkahiyan dan e si Hisus, “Pitawa nu! Miggimu ka me hibateen nu te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley.”

³t^PPiru migtabak si Hisus, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meytenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin?

⁴u^MMigseled sikandin diye te baley te Manama wey migkeen te paan ne inhalad e diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, kene egpakakeen dutu si Dabid wey ka me duma rin su ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu. ⁵v^NNe ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Balaud te Manama ne nakasupak te Aldew te Peggimeley ka me talagpanubad diye te timplu? Piru ware sikandan nakasale.

⁶Piru egnangenan ku sikaniyu te due labew pad te timplu ne kayi kuntee.

⁷w^EEmun ke nasabut niyu perem ka kaluwasan te seini se nakahi ne, ‘Kene ne iyan ku igkeupii ka igpanubad niyu ne me ayam, ke kene, ka hid-u niyu te duma.’ Sikan naa, kene niyud e perem senditi ka ware nakasale. ⁸Su ka Anak te Etew iyan ahalen te Aldew te Peggimeley.”

Ka etew ne nakengkeng se belad

(Mar. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹Nataman, mig-awe e si Hisus wey miggendiyad e te simbaan te me Hudiyu. ¹⁰Ne diye, due etew ne nakengkeng se belad wey due degma me Parisiyu ne egpammitew te eleg ne katarengan ne igkasumbung dan si Hisus. Ne mig-insaan dan si Hisus ne migkahi, “Intuhutan ded te Balaud ka pegpamawi te Aldew te Peggimeley?”

^{11:25} Te Grigu: diye te me bate.

^{P11:24} Mat 10:15; Luk 10:12. ^{q11:27} Huw 3:35; Huw 1:18; 10:15.

^{r11:29} Hir 6:16. ^{s12:1} Diy 23:25. ^{t12:3} 1Sam 21:1-6. ^{u12:4} Lib 24:9.

^{v12:5} Num 28:9-10. ^{w12:7} Mat 9:13; Hus 6:6.

¹¹Ne migtabak si Hisus, “Ke due karniru niyu ne neulug diye te lungag te Aldew te Peggimeley, kene niyu naa seeye egkuen? Egkuen iya! ¹²Piru subla pad ne labew ka etew du te karniru. Purisu kene ne supak te Balaud ka eggimu te meupiya te Aldew te Peggimeley.” ¹³Nataman, migkahiyen e ni Hisus ka etew ne nakengkeng se belad, “Ketenga nu ka belad nu.”

Ne ingketeng te etew ka belad din wey neulian e, iling te limang ne belad din. ¹⁴Ne nanlihawang ka me Parisiyu wey migplanu ke egmenuwen dan te eggimatey si Hisus.

Si Hisus ka in-alam te Manama

¹⁵Pegkanengengi ni Hisus te planu ran, mig-awe e sikandin dutu. Ne masulug ne etew ka migsinundul kandin wey impamawian din ka langun ne egmanderalu, ¹⁶wey inteesan din sikandan te kene egpepangguhuren meyitenged kandin ¹⁷eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas ne miggenendue:

¹⁸“Seini ka in-alam ku ne suluhuanen ku.

Inggeyinawaan ku sikandin wey ingkahale ku.

Igpeuyan ku diye te kandin ka Panisingan ku,

wey igpangguhud din diye te langun ne nasud ka matareng ne peggukum ku.

¹⁹Kene sikandin egpakig-apul wey ke egbalbalukan

wey kene eggulub-gulub diye te me kelesadda.

²⁰Kene din eggepuen ka nabegkul ne luwey,

wey kene din eg-ebukan ka sulu ne egpangalap-halap naan de se legleg.

Egpabulus sikandin te eggimuwen din taman te egkatuman e ka matareng ne igkeupii te Manama.

²¹Ne iyan egpallatengen te langun ne etew ka ngaran din.”

Imbayungan si Hisus ne migserepan te busew

(*Mar. 3:20-30; Luk. 11:14-23*)

²²Nataman, due in-uuyan diye te ki Hisus ne etew ne nabatud wey neum-mew puun su migserepan te busew. Ne imbawian ni Hisus ka etew, ne dutu nakakite e wey nakalalag e sikandin.

²³Nawangalan ka langun ne etew, wey migkahi sikandin, “Seini buwa iya ka kabuhalan ni Dabid?”

²⁴^zPiru te pegkarineg dutu te me Parisiyu, migkahi sikandan, “Si Meibulan^s ne pangulu te me busew ka migbehey kandin te geem te pegpangalew te me busew.”

²⁵Piru natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan, purisu migkahiyen din sikandan, “Ka sabeka ne inged ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, egkahuhus iya ka sika ne inged. Ne ka lungsud wey taltalaanak ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey, kene iya sika egpakasasindeg. ²⁶Ne emun ke eg-unayen ni Meibulan te egpangalew ka me duma rin, egmekeg-une-une-une red sikandan egmekeg-ehet. Na, egmenuwen dan naan e te egpasasindeg ka inged dan? ²⁷Ne emun ke iyan ku pa inggamit ka geem ni Meibulan te pegpangalew te me busew, hentew naa ka migbehey te geem te me hibateen niyu ne egpangalew degma te me busew? Purisu ka me hibateen niyu ka mismu ne migpamalehet ne seyyup kew iya. ²⁸Piru migpangalew a te me busew pinaahi te Panisingan te Manama, sikan

^s12:24 Te Grigu: Biilsibul. (Egkakita degma diye te birsikulu 27).

^x12:11 Luk 14:5. ^y12:18 Isa 42:1-4 (LXX). ^z12:24 Mat 9:34; 10:25.

naa migpeila seini ne miggingume e diye te kaniyu ka Peghari te Manama.

²⁹“Ware egpakaseled diye te baley te manekal ne etew wey egpakaahew te me kasangkapan din te kene din pad eggun-aan te egbaku ka kamuney. Ke egkabaku din e ka kamuney henduen din pad egkaahew ka me kasangkapan.

³⁰a“Ka kene egpalapig keddiey, egkuntere keddiey; ka kene egbulig keddiey te pegpalibulung, egpegsuwey naa. ³¹Purusu egnangenan ku sikaniyu te egkapasaylu pad ka me sale te me etew wey ka pegbaley-baley ran te Manama, piru ka egbaley-baley te Panisingan te Manama kene iya egkapasaylu. ³²bMinsan hentew ne eglemet te Anak te Etew, egkapasaylu red, piru ka minsan hentew ne eglemet te Panisingan te Manama, kene iya egkapasaylu te ware egtamanan.

Egkeila ka kayu pinaahi te behas

(Luk. 6:43-45)

³³c“Egbebehas te meupiya ka kayu ne meupiya, ne egbebehas degma te mareet ka kayu ne mareet, su egkeila ka kayu pinaahi te behas din. ³⁴dSikaniyu se me uled! Egmenuwen niyu te eglalag te meupiya, te maddeet kew ma? Su ke nekey ka diye te pusung te etew, sika ka iglalag din. ³⁵Ka meupiya ne etew, eglalag te meupiya ligkat te meupiya ne pusung din. Piru ka mareet ne etew, eglalag te mareet ligkat te mareet ne pusung din.

³⁶“Egnangenan ku sikaniyu te ka tagse lalag ne ware karuan ne eglalahen te me etew, egpanabaken dan sika te Aldew te Peggukum. ³⁷Su eggukuman

kew sumale te impanlalag niyu, ke eleg kew naa ne eglegparan wey se kene.”

Ka me etew ne egbuyu ki Hisus te kein-inuwan

(Mar. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

³⁸eNataman, due me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyyu ne migkahi diye te kandin, “Talagpanulu, keupian key ne egkita keykew ne eggimu te kein-inuwan puun te Manama.”

³⁹fNe migtabak si Hisus, “Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey kenad ne maparuma-ruma te Manama.** Migbuyu sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan gawas te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas ne sabeka ne prupita. ⁴⁰gIling ki Hunas te miggingumaan te tatelu ne aldew wey karusileman diye te getek te dakel ne ngalap te dahat, ne iling ded degma ka egkeyitabu te Anak te Etew. Su eggingumaan sikandin te tatelu ne aldew wey tatelu ne karusileman diye te diralem te tane. ⁴¹hTe Aldew te Peggukum, egsasindeg ka matig-Ninibi duma kaniyu wey egsenditan kew nikan-dan su mig-inniyuhan dan ka me sale dan te pegkarineg dan te wali ni Hunas. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Hunas. ⁴²iTe Aldew te Peggukum, egsasindeg duma kaniyu ka Rayna puun te Iggakawanan ne Balabahan dapit te Igsile wey egsenditan kew nikandin, su amana ne mariyu ka impuunan din te miggipanew eyew te pegpamineg te maralem ne kaalam ni Hari Sulumun. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Sulumun.

** **12:39** Te Grigu: Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey talagligbug.

^a**12:30** Mar 9:40. ^b**12:32** Luk 12:10. ^c**12:33** Mat 7:20; Luk 6:44.

^d**12:34** Mat 3:7; 23:33; Luk 3:7; Mat 15:18; Luk 6:45.

^e**12:38** Mat 16:1; Mar 8:11; Luk 11:16. ^f**12:39** Mat 16:4; Mar 8:12.

^g**12:40** Hun 1:17. ^h**12:41** Hun 3:5. ⁱ**12:42** 1Har 10:1-10; 2Kru 9:1-12.

Ka peglibed te busew

(Luk. 11:24-26)

⁴³“Ne emun ke eg-awe e ka busew diye te etew, egleug-leug sikandin diye te mammara ne me inged eyew egpammitew te egkeyimelayan din. Ke ware egkakita rin, ⁴⁴egkahi e sikandin, ‘Eglibed e red diye te tapey ne migserepan ku.’ Ne emun ke egkakita rin te peglibed din ne ware mig-ugpe dutu ne migmalinis e wey naay-ayaran e nateil, ⁴⁵eglihawang e man-e sikandin wey egpanguyan e te lein ne pitu ne busew ne subla pad ne mareet kandin. Ne egseled sikandan diye wey diyad e eg-ugpe; ne ka peg-ugpe te sika ne etew subla pad ne mareet du te an-anayan. Purisu iling ded due ka egkeyitabu kaniyu te mareet ne me etew.”

Ka iney wey me suled ni Hisus

(Mar. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶Te sasangan pad ne eglalag si Hisus te me etew, migtetahad e diye te lihawangan ka iney rin wey me suled din su egkeupian ne egpakiglalag kandin. ⁴⁷Ne due etew ne mignangen ki Hisus ne migkahi, “Due te lihawangan ka iney wey me suled nu su egkeupian ne egpakiglalag keykew.”

⁴⁸Piru migkahi si Hisus, “Nakataha ke naa ke hentew ka iney wey me suled ku?” ⁴⁹Ne dutu, impaninuru din e ka me hibateen din te migkahi, “Seini ka iney ku wey me suled ku! ⁵⁰Su ka minsan hentew ne eggimu te igkeupii te Amey ku ne diye te langit, iyan sika ka iney ku, ka suled ku, wey ka atebey ku.”

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mar. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

13 Te seeye ded ne aldew, migli-hawang si Hisus diye te baley wey migpinpinnuu diye te ilis te lanew. ²Ne due susuluhi ne etew ne miglibulung diye te kandin, ne seeye naa, miguntud e sikandin te balangey wey diyad e migpinnuu. Ne diye nanasindeg ka me etew te ilis te lanew. ³Masulug ka impanulu ni Hisus diye te me etew ne impabaye din te me panunggilingan.

Migkahi sikandin, “Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula. ⁴Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan, ne migginguma ka me manuk-manuk wey impanuktuk e seeye. ⁵Ne ka duma ne beni, diye nakasawed te batuwen ne ware amana tane. Ne mahaan de seeye migtubu su manipis ka tane. ⁶Piru te naaldawan e, nahangu e seeye su ware nakareralid. ⁷Due degma beni ne diye nakasawed te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi wey naselung e ka me pinamula. ⁸Ka duma ne beni, diye nakasawed te meupiya ne tane. Intubu seeye wey migbebehas, ne due duma ne beni ne migbebehas te sabeka ne gatus (100), due duma ne me keen-eman ne pulu (60), wey due degma migbebehas te me tatelu ne pulu (30). ⁹Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ke nekey ka narineg nu!^{††}”

Ka peggamit ni Hisus te me panunggilingan

(Mar. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰Ne migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse kandin, “Ma-

^{††}13:9 Te Grigu: Sikan naa, pammineg kew ke due talinga niyu!

nia te eggamit ka te me panunggilingan ke egpanulu ka te me etew?"

¹¹Ne migtabak si Hisus, "Impatahe e diye te kaniyu ka inggeles meytenged te Peghari te Manama, piru ware sika ipataha diye te дума. ¹²^kSu seeye se due katuenan, egtimulan pad eyew egdakel ka katuenan; piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne kandin. ¹³Sikan naa ka miggamit a te panunggilingan te pegpanulu ku kandan, su eyew ke egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey ke egpamineg sikandan, kene egpakarineg wey egpakasabut. ¹⁴Ne natuman e diye te kandan ka ingkahi te Manama pinaahi ki prupita Isayas ne eggenendue,

'Minsan egmenuwen niyu te egpamineg,

kene kew iya egpakasabut.

Minsan egmenuwen niyu te egtengteng, kene kew iya egpakakita.

¹⁵Su memakehal ka ulu te seini ne me etew,

insagpengan dan ka talinga ran,

wey impileng dan ka mata ran.

Su kema ke egpakakita sikandan,

wey egpakarineg,

wey egpakasabut,

wey eglibed kayi te keddi,

ne egbawian ku sikandan.'

¹⁶^mPiru keupianan niyu su egpakakita ka mata niyu wey egpakarineg ka talinga niyu. ¹⁷Egnangenan ku sikaniyu te malehet: masulug ka me prupita wey matareng ne me etew ne egkeupian perem ne egkita te nakita niyu, piru ware sikandan nakakita. Egkeupian degma sikandan ne egdineg te narineg niyu, piru ware sikandan nakarineg.

Ka kaluwasan te panunggilingan meytenged te pegpamula

(*Mar. 4:13-20; Luk. 8:11-15*)

¹⁸"Sikan naa, pamineha niyu ke nekey ka kaluwasan te panunggilingan meytenged te pegpamula. ¹⁹Ka beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag meytenged te Peghari te Manama piru ware sikandin nakasabut. Te pegginguma ni Meibulan in-ahew e ka lalag te Manama ne nakapamula diye te pusung din. ²⁰Ne ka beni ne diye nakasawed te batuwen, egpekeiling te seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama ne due-rue ne migdawat kayi ne nahale. ²¹Piru ware seini nakareralid diye te pusung din, purisu ware de naluhey ka pegpalintutuu rin. Pegginguma te keyirapan wey pegbayad-bayad tenged te pegdawat din te lalag te Manama, due-rue ne mig-engked sikandin te pegpalintutuu rin. ²²Ne ka beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama, piru ka pegkalaggeu rin meytenged te peg-ugpe din, wey ka peggeyinawa te me karatuan din iyan nekeumes te lalag te Manama, wey ware sikandin nakabebeh. ²³Piru ka beni ne nakasawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama wey nakasabut kayi. Ne migbebeh sikandin: due behas din ne sabeka ne gatus (100), ka дума hen-em ne pulu (60), wey ka дума tatelu ne pulu (30)."

Ka panunggilingan meytenged te hiamunen

²⁴Mig-abey e man-e migpanulu si Hisus te me etew pinaahi te panunggilingan ne migkahi, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged

^k13:12 Mat 25:29; Mar 4:25; Luk 8:18; 19:26. ^l13:14 Isa 6:9-10 (LXX).

^m13:16 Luk 10:23-24.

te etew ne migsawed te meupiya ne beni diye te kamet din.²⁵ Piru te nenewulep e ka me etew, miggingume e ka kuntere din wey insewuhan e saweri te behas te hilamunen ka beni ne insawed diye te kamet wey pegkapenga, mig-awe e sikandin.²⁶ Hengkayi te migtubu e ka me pinamula wey te migbebehas e, human pad neileyi ka me hilamunen.²⁷ Ne nangنديye te kamuney te kamet ka me uripen din wey migkahi, ‘Ahalen, hendei egpuun ka me hilamunen ne nanubu diye te kamet te meupiya ma ka me beni ne insawed nu?’²⁸ Migtabak ka ahalen diye te kandan, ‘Hinimuwan sika te kuntere ku.’ Ne mig-inse ka me uripen din, ‘Na, egkeupian ke naa ne eggendiye key eyew egpamarut te me hilamunen?’²⁹ Ne migtabak sikandin, ‘Kene kew, su kema ke igpakalagkes niyu te egbarut ka me pinamula.³⁰ Balahara niyu re due taman te tinggaani e su igpewuna ku re igpabarut te me talaggaani ka me hilamunen, wey igpabagkes kandan eyew egsilaban. Pegkapenga, igpalimud ku diye te lelapeng ku ka egkahaani ran.’”

Ka panunggilingan meyitenged te behas ne mallilintek

(Mar. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

³¹Nataman, migpanulu e man-e si Hisus te me etew te lein ne panunggilingan ne miggenendue, “Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te beni te mustasa ne impamula te etew diye te kamet din.³² Ka beni te mustasa ka mallilintek te langun ne me beni, piru egkeyimu ne pinakarakel te me pinamula diye te kamet ke egdakel e seini. Ne egkataman, egpekeiling e te kayu wey egsesalahan e te me manuk-manuk ka me sugpang din.”

Ka panunggilingan meyitenged te igpatulin te paan

(Luk. 13:20-21)

³³Ne mig-abey e man-e si Hisus migpanulu kandan te panunggilingan ne miggenendue, “Ka Peghari te Manama egpekeiling te igpatulin te paan ne inangey te sabeka ne malitan wey insewuhan din te harina ne eglware te saku, taman te migtulin ka langun ne innimu rin.”

Ka egpuunan te miggamit si Hisus te me panunggilingan

(Mar. 4:33-34)

³⁴Impabaye ni Hisus te me panunggilingan seeye se langun ne impanulu din te masulug ne me etew. Ne ware inlalag din diye te kandan ne ware din ipabaye te panunggilingan.³⁵ Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingkahi te Manama pinaahi te prupita ne miggenendue, “Eggamit a te me panunggilingan ke eglalag a, igguhud ku ka ware pad nanengnengi puun te peggimu te kalibutan.”

Inluwas ni Hisus ka panunggilingan meyitenged te hilamunen

³⁶Nataman, mig-engkeran e ni Hisus ka masulug ne me etew wey migseled sikandin diye te baley. Ne migparani diye te kandin ka me hibateen din wey migkahi, “Ne la, ipasabut nu kanami ke nekey ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te hilamunen diye te kamet.”

³⁷Ne migtabak si Hisus, “Ka etew ne migsawed te meupiya ne beni, iyan sika ka Anak te Etew.³⁸ Ne ka kamet, iyan sika ka kalibutan, ne ka meupiya ne beni iyan ka me etew ne sakup te Peghari te Manama. Piru ka me hilamunen, iyan

¹13:35 Sal 78:2.

ka me sakup te ahalen te me busew, ³⁹ka kuntere ne iyan migsawed te me hila munen. Ka tinggaani, iyan sika ka katammanan te timpu, ne ka talaggaani, iyan ka me panalihan te Manama. ⁴⁰Ne egbaruten wey egsilaban ka hila munen, iling naan ded due ka egkeyitabu te katammanan te timpu. ⁴¹Egpeuyan ka Anak te Ete w te me panalihan din eyew igmaawe diye te Migharian din ka langun ne iyan egpuunan ne egpakasale ka duma wey ka langun ne eggimu te mareet. ⁴²Ne igdegpak dan sikandan diye te hapuy ne egkanlabkanlab. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmegkihet te ngipen dan. ⁴³Ne seeye se me matareng, eglayag iling te aldew diye te Migharian te Amey ran. Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ka egkarineg nu!^{‡‡}

Ka panunggilingan meyitenged te inneles ne karatuan

⁴⁴“Ka Peghari te Manama egpekeiling degma te pangguhuren meyitenged te karatuan ne inggeles diye te kamet ne nakita te sabeka ne etew. Migweil-weil ka etew, imbunbunan din ded man-e seeye. Ne puun te kahale din, mig-ayun e sikandin ka migbelegye te langun ne diye te kandin wey imbeli rin e seeye se kamet.

Ka panunggilingan meyitenged te mahal ne balieg

⁴⁵“Ka Peghari te Manama egpekeiling man-e te pangguhuren meyitenged te sabeka ne nigusyanti ne egpammitew te mateles wey mahal ne balieg ne egngaranan te pirlas. ⁴⁶Te nakakite e sikandin te amana ne mahal ne pirlas, imbelegye din e ka langun ne diye te kandin wey imbeli rin e seeye se pirlas.

Ka panunggilingan meyitenged te biyale

⁴⁷“Ka Peghari te Manama egpekeiling degma te pangguhuren meyitenged te pukut ne in-antug diye te lanew ne migsaharan te nalein-lein ne me ngalap. ⁴⁸Ne emun ke egkapenu e te ngalap ka biyale, egganuyen e sika te mangngengalap diye te ilis. Egkataman, egpaminuu e sikandan eyew te pegpangalam te me ngalap. Ne igtahu dan diye te selaan ka meupiya ne me ngalap, piru igpandegpak dan mule ka maddeet. ⁴⁹Iling naan ded degma kayi ka egkeyitabu te katammanan te timpu. Eggendini ka me panalihan te Manama wey igpasuwey ran ka me maddeet ne me etew puun te me matareng. ⁵⁰Ne seeye se me etew ne maddeet, igdegpak diye te hapuy ne egkanlabkanlab. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmegkihet te ngipen dan.”

⁵¹Ne mig-insaan ni Hisus sikandan, “Nasabut niyu red ka langun ne impangguhud ku?”

Migtabak sikandan, “Uya.”

⁵²Migkahiyani ni Hisus sikandan, “Purisu ka langun ne me talagpanulu te Balaud te Manama ne due katuenan meyitenged te Peghari te Manama, egpekeiling te kamuney te baley ne mig-angey te iyam wey tapey ne me kasangkapan din ne mahal.”

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(*Mar. 6:1-6; Luk. 4:16-30*)

⁵³Te pegkapenga ni Hisus te pegpangguhud te sika ne me panunggilingan, mig-awe e sikandin te seeye ne inged, ⁵⁴wey mig-uli e diye te lungsud ne intulunan din. Ne migpanulu sikandin diye te simbaan te me Hudiyu, wey neinu-inu

^{‡‡}13:43 Te Grigu: Sikan naa, pammineg kew ke due talinga niyu!

ka nakarineg kandin wey migkahi, “Hendei buwa nakakuwa sikandin te kat-
 uenan wey geem te peggimu te kein-
 inuwan? ⁵⁵Kene naa ne anak te talag-
 bebaley sika? Kene naa ne si Mariya
 ka iney rin, wey kene naa ne ensi San-
 tiyagu, si Husi, si Simun wey si Hudas
 ka me suled din? ⁵⁶Kayi ma mule nan-
 gupge ka me atebey rin? Purisu hendei
 rin naa nakuwa ka langun?” ⁵⁷°Sikan
 naa natameneng e sikandan kandin.

Piru migkahiyen sikandan ni Hisus,
 “Egtahuren ka sabeka ne prupita te min-
 san hendei gawas te inged ne intulinan
 din wey te pamilya rin.” ⁵⁸Purisu kene
 ne masulug ka me kein-inuwan ne in-
 nimu ni Hisus te seeye ne inged tenged
 su ware sikandan migpalintutuu kandin.

Ka kamatayen ni Huwan ne Talagbewutismu

(*Mar. 6:14-29; Luk. 9:7-9*)

14 Te seeye ne timpu, si Hirudis
 ka migmandu te Galiliya. Te
 pegkarineg din te guhuren meytenged
 ki Hisus, ²migkahiyen din e ka me su-
 luhuanen din, “Sikandin iya si Huwan ne
 Talagbewutismu, neuyag ded sikandin!
 Sika ka egpuunan ne due geem din te
 peggimu te me kein-inuwan.”

³⁻⁴°Su si Hirudis ka migparakep wey
 migpapuris ki Huwan. Innimu ni Hirudis
 seeye su insaparan sikandin ni Huwan
 te peg-ahew ki Hirudiyas ne asawa te
 suled din ne si Pilipi. Miggenendue si
 Huwan, “Supak te Balaud ni Muwisis
 ne eg-ahawen nu ka ipag nu.” ⁵Egkeu-
 pian perem si Hirudis ne eggimatayan
 si Huwan, piru naaldekan sikandin te me
 Hudiyu su in-ila ran ne sabeka ne prupita
 si Huwan.

⁶Piru te aldew te neetawan ni Hirudis,
 migsayew ka beyi ne anak ni Hirudiyas
 diye te tangkaan te me mahaliyug, wey

nahale si Hirudis kandin. ⁷Seeye naa,
 migpahunlibet sikandin ne migsaad diye
 te beyi ne igbehey rin ka minsan nekey
 ne egbuyuen din.

⁸Ne dutu, impanulu e ni Hirudiyas ka
 anak din te egkahi diye te ki Hirudis,
 “Ibehey nu keddi kuntee ka ulu ni
 Huwan ne Talagbewutismu ne diye ig-
 tahu te maluag ne pinggan.”

⁹Amana ne nalaggew si Hirudis
 dutu. Piru tenged su nakapahunlibet
 e sikandin wey narineg seeye te me
 mahaliyug din, migsuhu e sikandin ne
 igbehey te beyi ka imbuyu din. ¹⁰Purisu
 impatempuhan din e si Huwan te ulu
 diye te prisuwan. ¹¹Nataman, in-uuyan
 e diye te beyi ka ulu ni Huwan ne
 diye itahu te maluag ne pinggan wey
 imbehey rin e degma diye te iney rin.
¹²Ne nangingume e ka me hibateen ni
 Huwan wey in-angey ran e ka lawa
 rin wey inlelebang dan e. Pegkapenga
 dutu, innendiyaan dan e si Hisus wey
 impangguhuran dan e te neyitabu.

Impakeen ni Hisus ka 5,000 ne etew

(*Mar. 6:30-44; Luk.
 9:10-17; Huw. 6:1-14*)

¹³Te pegkarineg ni Hisus te neyitabu,
 mig-awe e sikandin dutu wey mig-untud
 e te balangey ne migsabsabeka peendiye
 te mammara ne inged ne kene egkeug-
 paan. Te pegkarineg degma te masulug
 ne me etew te mig-awe e si Hisus, mig-
 engkeran dan e ka me lungsud dan wey
 miglurug e sikandan te lanew ka egsun-
 dul kandin. ¹⁴Te peglegsad ni Hisus te
 balangey, nakita rin ka masulug ne etew.
 Ne dutu, neyid-u e sikandin kandan wey
 impamawian din e ka migmanderalu.

¹⁵Ne hengkayi te egkasagkup e,
 migparani kandin ka me hibateen din
 ne migkahi, “Kema, peendiyaa nu pa
 ka masulug ne me etew te me bariyu

su egpabeliyen te egkakeen dan su egkasagkup man e seini ne kayi ki mem pa te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.”

¹⁶ Piru migkahi si Hisus, “Kene ne keilangan ne egpeyipawanew pad sikandan. Sikaniyu ka egbehey kandan te egkakeen.”

¹⁷ Ne migtabak sikandan, “Nekegmenu naan de iya ka kayi te kanami ne lallalimma ne paan wey daddaruwa ne ngalap te weyig.”

¹⁸ Ne migkahi si Hisus, “Uyana niyu kayi.” ¹⁹ Nataman, impapinnuu rin e ka masulug ne me etew diye te me hilaumen. Ne ingkuwa rin e seeye se lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne ngalap, ne migleng-ag sikandin diye te langit ne migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka me paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din, ne sikandan e ka migpamehey diye te me etew. ²⁰ Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same dan. ²¹ Ne seeye se nangeen, migginguma te lalimma ne libu (5,000) ne etew ne ware pad labet te me malitan wey me bate.

Miggipanew si Hisus diye te kulit te weyig

(*Mar. 6:45-52; Huw. 6:15-21*)

²² Pegkapenga dutu, impeuntud e ni Hisus ka me hibateen din te balangey wey impewun-a rin e ipalapas diye te deyipag te lanew, taheed te impeuli din pad ka masulug ne me etew. ²³ Ne hengkayi te impakapeuli din e sikandan, migtakereg e degma sikandin diye te bubungan ne migsabsabeka eyew te peg-ampu. Ne narusileman e sikandin diye se sabsabeka. ²⁴ Te seeye ne timpu, nekeelat-elat e te lanew ka balangey ne in-unturan te me hibateen din wey

amana ne masumpit ka me bunlud su egkasinusug-ung dan ka kalamag.

²⁵ Hengkayi te egpamalat-palat pad, innendiyaan e sikandan ni Hisus ne miggipanew diye te kulit te weyig.

²⁶ Piru te pegkakita te me hibateen din kandin ne miggipanew diye te weyig, naalatan sikandan ne migkahi, “Keyyey, due saping!” Ne migmanguleyi e sikandan te kaaldekan dan.

²⁷ Ne due-rue ne migkahi si Hisus, “Pakannekal kew! Kene kew kaaldekan su sikeddiey seini!”

²⁸ Ne migtabak si Pidru kandin, “Magbebaye, ke sikeykew ma sika, peyipawanawa a te weyig peendue te keykew.”

²⁹ Ne migkahi si Hisus, “Na, hendini ka!” Purisu miglegsad si Pidru diye te balangey wey miggipanew diye te weyig peendiye te ki Hisus. ³⁰ Piru te pegkasahinda rin te makeseg ne kalamag, naaldekan e sikandin wey egkabunsuran e egkatanled. Ne migbalbalukan sikandin ka migkahi, “Magbebaye, luwasa a nikeykew!” ³¹ Sahuhune ne inggen-genan sikandin ni Hisus wey ingganuy wey migkahiyen, “Deisek ka pegpalintutuu nu keddi, mania te migduwa-ruwa ka?”

³² Te nekeuntud e sikandan se daruwa diye te balangey, mig-engked e ka kalamag. ³³ Ne insimba sikandin te me hibateen ne diye te balangey ne miggenendue, “Malehet iya ne sikeykew ka Anak te Manama.”

Imbawian ni Hisus ka egmanderalu diye te Ginisarit

(*Mar. 6:53-56*)

³⁴ Te nakalapas e sikandan, diye sikandan nakatuhun te inged ne enggaranen te Ginisarit. ³⁵ Ne hengkayi te nekeile e ki Hisus ka me mahinged dutu, impataharan e ka sumbaley ran ne me inged te due sikandin. Ne dutu, impanguyan e te me etew diye te kandin ka langun

ne egmanderalu ³⁶wey migpeyid-u-hidu sikandan ki Hisus ne egpasamsamen sikandan minsan te sidsid de te kumbale din. Ne ka langun ne nakasamsam dutu, neulian iya.

Ka Balaud te Manama wey ka tuluuwen te kabuybuyahan

(Mar. 7:1-13)

15 Nataman, due me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne diye egpuun te Hirusalim ne miggendiye te ki Hisus wey mig-inse, ²“Mania te insupak te me hibateen nu ka tuluuwen te me kaap-apuan ta? Su ware sikandan mig-ayad-ayad migpanlu-lu te belad dan te ware pad migkeen.”

³Ne migtabak si Hisus, “Ne mania degma te insupak niyu ka me suhu te Manama tenged te peg-ikul niyu te kaniyu ne tuluuwen? ⁴“Su migsuhu ka Manama ne migkahi, ‘Tahura nu ka amey wey iney nu,’ wey ‘Ka minsan hentew ne egtampele te amey wey iney rin, keilangan ne eggimatayan iya sikandin.’

⁵Piru migpanulu kew ne ka minsan hentew ne egkahi diye te amey wey iney rin, ‘Imbehey ku diye te Manama ka igkabulig ku perem kaniyu,’ ⁶ne kenad e ne keilangan ne egtahud pad sikandin kandan. Puun due innimu niyu ne ware karuan te lalag te Manama, pinaahi te peg-ikul niyu te tuluuwen niyu. ⁷Sikaniyu se egpapitew-pitew re! Malehet ka intagne ni prupita Isayas meytenged kaniyu ne miggenendue,

⁸“Diye de egpuun te me be-be te seini ne me etew ka pegtahud dan keddi, piru mariyu ka pusung dan keddiey.

⁹Ware karuan te pegsimba ran keddiey, su iyan dan igpanulu ka me balaud ne innimu re te me etew isip kun Balaud ku.”

Ka egpakamalindit te etew

(Mar. 7:14-23)

¹⁰Ne impeumew ni Hisus ka me etew wey migkahiyan, “Pammineg kew wey sabuta niyu ka iglalag ku. ¹¹Kene ne iyan egpakamalindit te etew ka egseled diye te be-be din, ke kene, iyan seeye se eglihawang diye te be-be din.”

¹²Nataman, migparani diye te kandin ka me hibateen din wey migkahi, “Nakanengneng ka ne natameneng ka me Parisiyu te pegkarineg dan te inlalag nu?”

¹³Piru migtabak si Hisus, “Ka langun ne pinamula ne ware ipamula te Amey ku ne diye te langit, egbaruten. ¹⁴“Balahara niyu re due sikandan se me butud ne egkitkit te me butud. Ne emun ke egkitkiten te sabeka ne butud ka lein ne butud, egkengeulug iya sikandan diye te lungag.”

¹⁵Ne migkahiyan sikandin ni Pidru, “Pangguhuri key ke nekey ka kaluwasan te sika ne panunggilingan.”

¹⁶Ne migkahi si Hisus, “Ware kew bes pad degma nakasabut? ¹⁷Ware kew bes nakataha te ka minsan nekey ne egkaabeleng te etew, egleus diye te getek din ne egkataman, eglihawang ded diye te lawa rin? ¹⁸“Piru ka minsan nekey ne eglihawang diye te be-be te etew, diye seeye egpuun te pusung din, ne sika ka egpakamalindit kandin. ¹⁹Su diye egpuun te pusung te etew ka mareet ne suman-suman, ka peggimatey, ka pegpanlibug, ka pegpeyilabetey ne kene ne alunggun, ka pegpanakew, ka peg-uubat, wey ka pegiran-iran te duma. ²⁰Sika ka egpakamalindit te etew. Piru kene egpakamalindit te etew ka egkeen ne kene eg-ayad-ayad egpanlu-lu te belad.”

⁹15:4 Iks 20:12; Diy 5:16; Iks 21:17; Lib 20:9. ¹15:8 Isa 29:13 (LXX).

⁸15:14 Luk 6:39. ¹15:18 Mat 12:34.

Ka pegpalintutuu te malitan ne matig-Kanaan

(Mar. 7:24-30)

²¹ Nataman, mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey miggendiyad e te me inged ne sakup te Tiru wey Sidun. ²² Ne due malitan ne matig-Kanaan ne migugpe te seeye ne inged. Ne migparani sikandin ki Hisus ne migbalalukan ne migkahi, “Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u a nikeykew! Amana ne masumpit ka egkeula-ula kuntee te anak ku ne malitan ne migserepan te busew.”

²³ Piru warad en iya migtabak si Hisus. Ne migparani diye te kandin ka me hibateen din wey mighangyu kandin ne migkahi, “Paawaa nu sika se malitan, su egbalalukan sikandin ka egsinsinundul kanta!”

²⁴ Ne migtabak si Hisus, “Diye e re ipeuyan te kabuhalan ni Israil ne nekeiling te me karniru ne nallaag.”

²⁵ Piru migparani ka malitan wey migpanimbuel diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, “Bulihi a nikeykew, Magbebaye!”

²⁶ Piru migkahi si Hisus, “Kene ne meupiya ne egkuen ka keenen te me bate wey igsungud diye te me asu.”

²⁷ Ne migtabak ka malitan, “Malehet sika Magbebaye, piru minsan ka me asu egpakakeen ma degma te me mummy ne egkengatahak puun te lamisa te me ahalen dan.”

²⁸ Ne migtabak si Hisus kandin, “Mengeatebey, amana ne dakel ka pegpalintutuu nu! Purisu egkarawat nu ka egbuyuen nu.” Ne neulian e ka anak din te seeye de ne uras.

Imbawian ni Hisus ka masulug ne etew

²⁹ Ne mig-awe si Hisus dutu wey miggendiyad e te ilis te Lanew te Galiliya. Nataman, migtakereg e

sikandin diye te bubungan wey diye migpinpinuu. ³⁰ Ne due amana ne susuluhi ne etew ne migparani kandin ne nanguyan te me pungku, me butud, me nabalbalangan se lawa, me ummew, wey masulug pad ka duma ne migmanderalu. Ne diye dan seeye ipanahu te katangkaan ni Hisus, wey impamawian din sikandan langun. ³¹ Ne dutu neinu-inu ka me etew te pegkakitaran ne egmakalalag e ka me ummew, neneulian e ka me nabalbalangan se me lawa, nenekeyipanew e ka me pungku, wey egmakakite e ka me butud. Ne insaye dan e ka Manama te Israil.

Ka pegpakeen ni Hisus te 4,000 ne etew

(Mar. 8:1-10)

³² Ne in-umew ni Hisus ka me hibateen din wey migkahiyan, “Neyid-u a te me etew su natateluwan e sikan dan ka egduma-ruma keddi ne warad e egmangeenen. Kena a egkeupian ne igpeuli ku sikandan ne egmanggutasan su kema ke egkengalepu sikandan diye te deralanen.”

³³ Ne migkahi ka me hibateen din, “Etuwey, kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan! Hendei ki naan de iya egkuwa te egkakeen ne igpakeen te seini se susuluhi ne etew?”

³⁴ Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, “Pilaa ne timman ka paan ne due te kaniyu?”

Ne migtabak sikandan, “Pitu ne timman, wey due pila-pila re ne ngalap te weyig.”

³⁵ Ne impapinnuu e ni Hisus ka me etew diye te tane. ³⁶ Ne ingkuwa rin ka pitu ne paan wey ka me ngalap wey migpasalamat diye te Manama. Pegkapenga dutu, impanepik-tepik din e seini wey impamehey rin e diye te me hibateen din. Ne impangatul e degma impamehey te me hibateen din diye te

me etew. ³⁷ Ne nangeen sikandan langun wey nenabbulung-bulung. Pegkapengaru, duen pad nalimud te me hibateen din ne pitu ne liyang ne napenu te nasame ne keenen. ³⁸ Migginguma te hep-at ne libu (4,000) ka me lukes ne nangeen ne ware pad labet te me malitan wey te me bate.

³⁹ Pegkapenga dutu, impeuli e ni Hisus ka me etew wey mig-untud e sikandin te balangey ne miggendiye te inged ne Magadan.

**Ka me pangulu ne
egbuyu te kein-inuwan**

(*Mar. 8:11-13; Luk. 12:54-56*)

16 ^uDue me Parisiyu wey me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Migbuyu sikandan ne egpapatawan te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ² Migkahiyani ni Hisus sikandan, “Emun ke egkasagkup e, egkahi kew e, ‘Meupiya ne aldew kaaselem su malalab ka langit.’ ³ Te pegkamaselem e, egkahi kew e man-e, ‘Eg-uran naa kuntee su malalab ka langit wey egpaddusilem.’ Egpakasabut kew te palinneu diye te langit, piru kene kew egpakasabut te me palinneu te Manama kuntee! ⁴ ^vKa me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey kenad ne maparuma-ruma te Manama.” [¶] Migbuyu sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan angin e te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas ne sabeka ne prupita.” Nataman, mig-awe e si Hisus.

**Ka igpatulin te paan te
Parisiyu wey te Sadusiyu**

(*Mar. 8:14-21*)

⁵ Nakatuhun e ka me hibateen ni Hisus diye te deyipag te lanew, piru nalingew sikandan ne eg-uyan te paan. ⁶ ^wMigkahiyani ni Hisus sikandan, “Tanud-tanud kew wey bantey kew te igpatulin te paan te me Parisiyu wey te me Sadusiyu.”

⁷ Piru migpalalahey ka me hibateen din ne migkahi, “Nalalag din sika su ware ki nekeuyan te paan.”

⁸ Piru nanengnengan ni Hisus ke nekey ka igkewengete dan, purisu migkahiyani din sikandan, “Sikaniyu se deisek se pegpalintutuu! Mania te egkasasew kew te pegkalingew niyu te egkakeen? ⁹ ^xWare kew bes pad nakasabut? Ware niyu nasuman-suman ka lalimma ne timman ne paan ne impakeen ku te lalimma ne libu (5,000) ne etew ne nakalimud kew pad te sapulu wey daruwa (12) ne liyang te nenasame? ¹⁰ ^yWare niyud e man-e nasuman-suman seeye se pitu ne timman ne paan ne impakeen ku te hep-at ne libu (4,000) ne etew ne nakalimud kew pad te pitu ne liyang te nenasame? ¹¹ Ware kew bes nakasabut te kene ne paan ka igpasabut te ingkahi ku ne, ‘Tanud-tanud kew te igpatulin te paan te me Parisiyu wey te me Sadusiyu?’”

¹² Ne henduen pad nakasabut sikandan ne kene bes ne patulin te paan ka egpatantanuran kandan, ke kene, ka gepanulu bes te me Parisiyu wey te me Sadusiyu.

[¶]16:4 Te Grigu: Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey talaglibug.

^u16:1 Mat 12:38; Luk 11:16. ^v16:4 Mat 12:39; Luk 11:29.

^w16:6 Luk 12:1. ^x16:9 Mat 14:17-21. ^y16:10 Mat 15:34-38.

Ka pegpataha ni Pidru meyitenged ki Hisus

(Mar. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Nataman, te diyad e si Hisus te inged te Sisarya Pilipus, mig-insaan din ka me hibateen din ne migkahi, “Hentew kun naa ka Anak te Etew sumale te me etew?”

¹⁴ ^aNe migtabak sikandan, “Ka duma migkahi ne si Huwan kun ne Talagbewutismu. Ne due duma ne migkahi ne si Ilyas kun. Ne ka duma degma migkahi ne si Hirimiyas kun, wey ke sabeka naa sikandin te me prupita.”

¹⁵ Mig-inse si Hisus kandan, “Piru ke sikaniyu ka egpalalahaen, hentew e naa iya?”

¹⁶ ^aNe migtabak si Pidru, “Sikeykew iya ka Kristu, ka Anak te manekal ne Manama.”

¹⁷ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Keupianan nu Simun ne anak ni Hunas, su kene ne etew ka migpataha keykew kayi, ke kene, ka Amey ku ne diye te langit. ¹⁸ Sikan naa, egnangenan ku sikeykew Pidru te iling ka te batu. Te sika ne batu, duen ku igpasasindeg ka punduk te migmalintutuu keddi wey minsan ka geem te kamatayen kene egpakadereet. ¹⁹ ^bNe igbehey ku keykew ka me yabi diye te Migharian te Manama, ne ka minsan nekey ne ingkene nu kayi te ampew te tane, ingkene degma diye te langit. Ne ka minsan nekey ne intuhut nu kayi te ampew te tane, intuhut degma diye te langit.”

²⁰ Nataman, impegpehetan e panpanayi ni Hisus ka me hibateen din ne kene egpepanugtulen te minsan hentew ne sikandin ka Kristu.

Impangguhud ni Hisus ka peg-antus wey ka kapatayan din

(Mar. 8:31–9:1; Luk. 9:22–27)

²¹ Puun te seeye ne timpu, impasabut e ni Hisus ka me hibateen din ne keilangan ne eggendiye sikandin te Hirusalim wey eg-antus te igmeulaula kandin te me igbuyag te me Hudiyu, te me pangulu te me talagpanubad, wey te me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggimatayan sikandin wey egkeuyag te igkatelu ne alded.

²² Ne migweil-weil si Pidru, impasuwey rin e si Hisus wey insaparan din te migkahi, “Suwang-suwang! Magbebaye, kene egkaayun ne egkeyitabu sika due te keykew!”

²³ Piru migbalikid si Hisus wey migkahiyen si Pidru, “Awe ka rue Meibulan! Egpakabalabag ka keddiey; su kene ne Manama ka indapihan nu, ke kene, ka me etew!”

²⁴ ^cNataman, migkahiyen e ni Hisus ka me hibateen din, “Ke hentew seeye se eg-ikul keddi, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus wey eg-ikul keddiey. ²⁵ ^dSu seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ²⁶ Nekey ma ka egkakuwa te etew ke egkaangken din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane piru egkaware ka umul rin? Ware iya! Su ware igkabehey rin eyew egkaawi din ka kandin ne umul. ²⁷ ^eSu egginguma ka Anak te Etew ne egdumaan te katelesan te Amey rin, ne iyan din duma ka me panalihan din. Ne egkataman eg-unahan

^a16:14 Mat 14:1-2; Mar 6:14-15; Luk 9:7-8. ^a16:16 Huw 6:68-69.

^b16:19 Mat 18:18; Huw 20:23. ^c16:24 Mat 10:38; Luk 14:27.

^d16:25 Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25.

^e16:27 Mat 25:31; Sal 62:12; Rum 2:6.

din e ka tagse sabeka ne etew sumale te himu rin. ²⁸Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te kene dan pad egkakita ka Anak te Etew ne eggunguma isip Hari.”

Ka ulaula ni Hisus ne nabalbalawan

(*Mar. 9:2-13; Luk. 9:28-36*)

17 Peglihat te hen-em ne aldew, induma ni Hisus si Pidru wey ka talaari ne si Santiyagu wey si Huwan te migmatakereg diye te matikang ne bubungan ne sikandan de. ²Ne dutu, nabalbalawan ka ulaula ni Hisus wey migsiha ka ulaula rin iling te aldew, wey miglayag te kaangkag ka kumbale din. ³Ne sauhune ne migpakita diye te kandan ensi Muwisis wey Ilyas wey migpakiglalag kandin. ⁴Ne migkahiyani ni Pidru si Hisus, “Magbebaye, meupiya te kayi key^{§§} kuntee. Ke igkeupii nu eggimu a kayi te tatelu ne leeb, sabeka ka keykew, sabeka ka ki Muwisis wey sabeka ka ki Ilyas.”

^{5fg} Te sasangan pad sikandin ne eglalag, due malayag ne gapun ne migdalung kandan wey due laheng ne egpuun dutu te gapun ne migkahi, “Seini ka pinalangge ku ne Anak ne ingkahale ku. Pamineha niyu sikandin!”

⁶Te pegkarineg dutu te me hibateen din, naalde e sikandan wey miglangkeb e diye te tane. ⁷Piru migparani si Hisus wey miggen-genan din sikandan te migkahi, “Sasindeg kew wey kene kew kaalde.” ⁸Pegtenggak dan, si Hisus naan de ka nakita ran.

⁹Taheed te egmatupang e sikandan te bubungan, inteesan e sikandan ni Hisus te migkahi, “Kene niyu ipangguhud te

minsan hentew ke nekey ka nakita niyu taman te egkeuyag e ka Anak te Etew.”

^{10h}Ne mig-inse ki Hisus ka me hibateen din, “Mania te migkahi ka me talagapanulu te Balaud te Manama ne keilangan ne iyan eggun-a ki Kristu eggendini si Ilyas?”

¹¹Migtabak si Hisus, “Uya iya, egguna eggendini si Ilyas eyew te peg-ayad-ayad te langun. ¹²ⁱPiru egnangenan ku sikaniyu te miggendinid e si Ilyas, piru ware nekeila ka me etew kandin wey nasi dan himuwa diye te kandin ka minsan nekey ne igkeupii ran. Ne iling naan ded degma rue, egbayayaran dan ded degma ka Anak te Etew.”

¹³Ne henduen pad nasabut te me hibateen ni Hisus te si Huwan bes ne Talagbewutismu ka egkahiyen din.

Imbawian ni Hisus ka bate ne inserepan te busew

(*Mar. 9:14-29; Luk. 9:37-43a*)

¹⁴Te pegginguma ran diye te susuluhi ne etew, due lukes ne migparani ki Hisus wey migpanimbuel diye te tangkaan din ¹⁵ne migkahi, “Magbebaye, ikeyid-u nu ka anak ku ne lukes su egbabuyen sikandin wey amana egkababayari. Malasi sikandin egpakasubuk diye te hapuy wey diye te weyig. ¹⁶In-uyan kud e sikandin diye te me hibateen nu, piru ware sikandan nakabawi kandin.”

¹⁷Ne migkahi si Hisus, “Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu wey mareet ka sumansuman niyu wey ka hinimuwan niyu! Hendei bes taman ka pegduma-ruma ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!” ¹⁸Ne dutu in-alew e ni Hisus ka

§§17:4 key: wey ke ki.

^f17:5 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 1:11; Luk 3:22; Diy 18:15.

^g17:5 2Pid 1:17-18. ^h17:10 Mal 4:5. ⁱ17:12 Mat 11:14.

busew ne migserep te bate wey te sikan de, neulian e ka bate.

¹⁹Ne dutu, migparani ki Hisus ka me hibateen din te sikandan de wey mig-inse, “Mania te ware key nakaalew te busew?”

²⁰⁻²¹^jNe migtabak si Hisus diye te kandan, “Iyan igkeenduen a su deisek ka pegpalintutuu niyu. Egnangen an ku sikaniyu te malehet: ke due pegpalintutuu niyu minsan iling kareisek te behas te mustasa, egpakasuhu kew te seini ne bubungan, ‘Halin ka diye!’ wey eggalin iya seini wey ware minsan nekey ne kene niyu egkeyimu!”*

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din

(*Mar. 9:30-32; Luk. 9:43b-45*)

²²Due timpu ne nanlibulung ka me hibateen ni Hisus diye te Galiliya. Ne dutu, migkahiy an e man-e sikandan ni Hisus, “Mahaan e eg-akali ka Anak te Etew wey igbehey diye te me etew ²³ne eggimatey kandin, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew.” Ne puun dutu, nalaggew e amana ka me hibateen din.

Ka pegbayad te buhis para te timplu

²⁴^kTe pegginguma enni Hisus diye te Kapirnaum, migparani diye te ki Pidru ka me talagsukut te buhis para te timplu wey mig-inse kandin, “Egbayad naan ded te buhis para te timplu ka talagpanulu niyu?”

²⁵Migtabak si Pidru, “Ew red.”

Te pegseled ni Pidru diye te baley, migpewun-a mig-inse si Hisus kandin ne migkahi, “Simun, nekey-a te keykew ne suman-suman, hentew-a ka egpaba-

yaren te me Hari kayi te inged te buhis wey te duma pad ne bayaranan? Ka me mahinged naa wey ke me lapu?”

²⁶Ne migtabak si Pidru, “Ka me lapu.”

Migkahiy an ni Hisus sikandin, “Ke iling ma rue, kene ne keilangan ne egpabayaren ka me mahinged. ²⁷Piru ke kene ki egbayad, kema ke egkatame-neng sikandan kanta. Purisu hendiye ka te lanew wey pamunuwit ka. Bekaa nu naa ka be-be te an-anayan ne ngalap ne egkeutel nu wey egkakita nu diye ka se-leppi ne eleg ne igbayad te buhis ta te daruwa. Kua nu naa seeye wey ibayad nud e.”

Hentew ka amana ne labew

(*Mar. 9:33-37; Luk. 9:46-48; Luk. 17:1-2*)

18^lTe seeye ne timpu migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse, “Hentew-a ka labew diye te Migharian te Manama?”

²Ne mig-umew si Hisus te bate wey impasasind eg din diye te taliware dan ³^mte migkahi, “Egnangen an ku sikaniyu te malehet: kene kew egpakaseled te Migharian te Manama ke kene kew egbalew-balew wey ke kene kew egpekeiling te me bate. ⁴Purisu ka minsan hentew ne egpariralem eyew egpekeiling te seini ne bate, sikandin ka labew diye te Migharian te Manama. ⁵Ne ka minsan hentew ne egdawat te iling kayi ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat degma keddiey.

⁶“Ka minsan hentew ne egpuunan ne egpakasale ka sabeka te seini ne me bate ne migpalintutuu wey migsalig keddi, meupiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne batu ne galingan wey igdeg-

***17:20-21** Due me Kasulatan ne miglagkes te birsikulu 21 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Piru seini ne klasi ne busew kene niyu egkaalew ke kene kew eg-ampu wey egpuasa.

^j**17:20-21** Mat 21:21; Mar 11:23; 1Kur 13:2. ^k**17:24** Iks 30:13; 38:26.

^l**18:1** Luk 22:24. ^m**18:3** Mar 10:15; Luk 18:17.

pak diye te pused te dahat. ⁷Mekeyid-u-hid-u ka me etew kayi te ampew te tane su layun de eggingumei te me pegtintal. Duen iya me pegtintal ne egginguma, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne iyan egpuunan te pegtintal.

⁸ⁿ“Emun ke iyan egpuunan ka belad nu wey ke paa nu naa ne egpakasale ka, tempuha nu sika wey iregpak nu. Me-upiya pad ke egseled ka diye te langit ne napungku wey ke nabalbalangan ka lawa nu du te due me belad nu wey me paa nu ne igdegpak diye te hapuy ne kene egkeebukan. ^{9o}Ne emun ke iyan egpuunan ka mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika wey iregpak nu. Me-upiya pad ke egseled ka diye te langit ne sabeka re ka mata du te daruwa ka mata nu ne igdegpak de diye te linew ne hapuy.

Ka panunggilingan meytenged te natarin ne karniru

(Luk. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹“Tanud-tanud kew ne kene kew egpakadeeg-deeg te minsan sabeka re te seini ne me bate. Su egnangenan ku sikaniyu te ka me panalihan dan diye layun te tangkaan te Amey ku ne diye te langit.†

¹²“Nekey-a te suman-suman niyu ke due etew ne due mahatus (100) ne karniru rin ne natarinan te sabeka? Kene din naa eg-engkeran diye te bubungan ka siyam ne pulu wey siyam (99) eyew te pegpammitew te seeye se natarin? Eg-engkeran din iya. ¹³Ne emun ke egkakita rin e seeye, egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkahale iya sikandin. Amana rin pad igkahale sika

du te seeye se siyam ne pulu wey siyam (99) ne ware natarin. ¹⁴Ne iling naan ded degma rue, ka Amey niyu ne diye te langit kene egkeupian ne egkatarinan te minsan sabeka re te seini ne me bate.

Ka suled nu ne nakasale keykew

^{15p}“Emun ke egpakasale keykew ka suled nu, hendiyei nu sikandin wey nangenani nu te sale din. Piru himuwa nu sika te sikaniyu re se daruwa. Ne emun ke egpamineg sikandin keykew, egpekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa niyu. ^{16q}Piru ke kene sikandin egpamineg keykew, duruma ka te sabeka wey ke daruwa naa ne etew su eyew ka langun ne eglalahren nu egkapamalehetan te daruwa wey ke tatelu ne etew. ¹⁷Piru ke kene iya sikandin egpamineg kandan, ipangguhud nud e sika diye te punduk te migmalintutuu. Ne emun ke kene pad iya man-e sikandin egpamineg kandan, isipa nu naan de sikandin ne sabeka ne etew ne ware migpalintutuu te Manama wey ke talagsukut naa te buhis.

Ka ingkene wey ka intuhut

^{18r}“Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne ingkene niyu kayi te ampew te tane, ingkene degma diye te langit. Ne ka minsan nekey ne intuhut niyu kayi te ampew te tane, intuhut degma diye te langit.

¹⁹“Egnangenan ku man-e sikaniyu te malehet: emun ke due daruwa kaniyu kayi te ampew te tane ne egpekeg-uyun ne egbuyu te minsan nekey, eggimuwen iya sika te Amey ku ne diye te langit. ²⁰Su emun ke hendei ka daruwa wey

†**18:10-11** Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 11 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Su miggendini ka Anak te etew eyew te pegluwas te seeye se nenatarin.

^m**18:8** Mat 5:30. ^o**18:9** Mat 5:29. ^p**18:15** Luk 17:3. ^q**18:16** Diy 19:15.

^r**18:18** Mat 16:19; Huw 20:23.

ke tatelu ne eglibulung tenged keddiey, [‡]diya a degma te taliware dan.”

Ka panunggilingan meyitenged te suluhuanen ne ware migpasaylu

²¹ ^sNataman, migparani si Pidru diye te ki Hisus wey mig-inse, “Magbebaye, ke layun de egpakasale kayi te keddiey ka suled ku, kapapila ku naa sikandin eg-pasayluwa? Kapapitu?”

²² ^uNe migtabak si Hisus, “Kene ne kapapitu re, ke kene, pitu ne pulu wey pitu (77) ne lupi.

²³ “Sikan naa, ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te Hari ne egkeupian ne eggusey te me suluhuanen din ne due me utang. ²⁴ Te migbunsud e sikandin ka eggusey, due etew ne in-uyan diye te kandin ne nekeutang te minilyun ne seleppi. ²⁵ Tenged te kene sikandin egpakabayad, migsuhu ka Hari ne igbelegye e ka etew дума te asawa rin wey me anak din wey ka langun ne diye te kandin eyew egpakabayad sikandin te utang din. ²⁶ Ne dutu, migpanimbuel e ka suluhuanen diye te tangkaan te Hari wey migpeyid-u-hid-u ne migkahi, ‘Hari, kene e re ubag nikeykew dalaseka su egbayaran ku re sikeykew te langun!’ ²⁷ Neyid-u ka Hari te seeye ne suluhuanen, purisu imbalahad din e ka utang din wey impeyipanew e.

²⁸ “Piru te peggipanew e te sika ne suluhuanen, nasinug-ung din ka дума rin ne suluhuanen ne nekeutang kandin te pila re ne libu. Inggansing din seeye se etew wey impeleng din te migkahi, ‘Bayari ad e nikeykew te utang nu!’ ²⁹ Migpanimbuel ka дума rin ne suluhuanen wey migpeyid-u-hid-u kandin ne migkahi, ‘Kena a ubag nikeykew dalaseka su egbayaran ke re!’ ³⁰ Piru

ware sikandin nabennali wey miggi-panew e. Ne nasi din ipaprisu ka etew taman te egkabayaran ka utang din. ³¹ Te pegkakita dutu te дума ne me suluhuanen, amana sikandan nalaggew. Seeye naa, nangendiye sikandan te Hari ka migsumbung kandin te neyitabu. ³² Purisu impeumew te Hari seeye se suluhuanen wey migkahiyan, ‘Amana ka ne mareet ne suluhuanen! Imbalahad kud e ka langun ne utang nu tenged su migpeyid-u-hid-u ka keddiey. ³³ Ne mania te ware ka neyid-u te дума nu ne nekeutang keykew iling te pegkeyid-u ku keykew?’ ³⁴ Amana nabelu ka Hari kandin, seeye naa impaprisu rin e ka suluhuanen eyew egbayayaran taman te egkabayaran din degma ka langun ne utang din.”

³⁵ Ne migkahi si Hisus, “Iling naan ded degma ka eggimuwen diye te kaniyu te Amey ku ne diye te langit ke kene niyu egpasayluwen ne egpuun te me pusung niyu ka me дума niyu.”

Ka pegpanulu meyitenged te pegpeengkerey te alunggun

(Mar. 10:1-12)

19 Pegkapenga ni Hisus te miglalag te seeye ne me panunggilingan, mig-awe e sikandin diye te Galiliya wey miggendiyad e te inged ne sakup te Hudiya ne deyipag te Hurdan. ² Ne amana ne susuluhi ka me etew ne migsinundul kandin, wey impamawian din sikandan diye.

³ Due nangendiye te ki Hisus ne me Parisiyu eyew te peg-eleg-eleg kandin ne mig-inse, “Intuhut naan ded te Balaud ta ne egpakig-engked ka lukes te asawa rin te minsan nekey ne egpuunan?”

⁴ ^uNe migtabak si Hisus, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Ka-

[‡]**18:20** Te Grigu: te ngaran ku.

^s**18:21** Luk 17:3-4.

[‡]**18:22** Hin 4:24.

^u**19:4** Hin 1:27; 5:2.

sulatan ne puun pad te an-anayan in-nimu e sikandan te Manama ne lukes wey malitan? ^{5v}Ne migkahi pad man-e ka Manama, ‘Sika ka egpuunan ne eg-engked e ka lukes te amey wey iney rin wey egsabeke e diye te asawa rin. Ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.’ ⁶Sikan naa, kenad e ne daruwa sikandan, ke kene, sabeka naan de. Purisu kene egkaayun ne egpeg-engkeren te etew ka insabeke e te Manama.”

^{7w}Mig-inse e man-e ka me Parisiyu, “Piru mania te migsuhu si Muwisis ne egpabehayen ka lukes diye te asawa rin te sulat te pegpakig-engked, ne eyew eg-pekeengked e sikandin?”

⁸Ne intabak ni Hisus sikandan, “Intuhutan kew ni Muwisis ne egpakig-engked te me asawa niyu tenged su makehal ka me ulu niyu. Piru kene ne iling due puun pad te an-anayan. ^{9x}Egnangenan ku sikaniyu, ne ka min-san hentew ne egpakig-engked te asawa rin ne malitan ne ware nakasale kandin, egpakapanlibug e sikandin ke egbalew-balew eg-asawa.”^f

¹⁰Ne migkahi ka me hibateen din diye te kandin, “Ke iling ma due ka egkeula-ula te alunggun, meupiya pad ke kenad e eg-asawa.”

¹¹Piru migkahiyan ni Hisus sikandan, “Kene ne langun ne etew ne eg-pakarawat te seini ne lalahren, ke kene, seeye de se me etew ne imbulihan te Manama kayi. ¹²Masulug ka egpuunan ne due me lukes ne kene eg-asawa: ka duma, kene eg-asawa puun su neetew sikandan ne kene iya eg-

pakaanak; ka duma, kene eg-asawa puun su migpakepun sikandan; ne ka duma, egkeupian ne kene eg-asawa su eyew egkasabeke ka suman-suman dan meytenged te Peghari te Manama. Se-eye se egpakarawat kayi, egparawaten.”

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mar. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

¹³Nataman, due me bate ne in-uuyan diye te ki Hisus eyew egpatel-eban te belad din wey eyew egpaampuan kandin. Piru insaparan sikandan te me hibateen ni Hisus. ¹⁴Ne migkahi si Hisus, “Balahara niyu re due ka me bate ne egparani keddi wey kene niyu sikandan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi.”

¹⁵Pegkapenga ni Hisus te pegtel-eb kandan te belad din, mig-awe e sikandin.

Ka meyaman ne etew

(Mar. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

¹⁶Due kanakan ne migparani ki Hisus wey mig-inse, “Talagpanulu, nekey-a ka meupiya ne eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?”

¹⁷Ne migtabak si Hisus, “Mania te mig-inse ka keddi ke nekey ka meupiya? Sabeka re ka meupiya, ka Manama re. Piru ke egkeupian ka ne egpakarawat te umul ne ware egtamanan, keilangan ne egtumanen nu ka me suhu te Manama.”

^{18y}Mig-inse ka kanakan, “Hendei rutu?”

Ne migtabak si Hisus, “Kene ka hi-matey, kene ka panlibug, kene ka panakew, wey kene ka pamalehet te

^f19:9 Due duma ne me sinulat ne miglagkes kayi piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ka lukes ne eg-asawa te malitan ne in-engkeran e, egpakapanlibug e.

^v19:5 Hin 2:24.

^w19:7 Diy 24:1-4; Mat 5:31. ^x19:9 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11. ^y19:18 Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20.

ubat. ^{19z}Tahura nu ka amey wey iney nu, wey geyinawei nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu.”

²⁰Migtabak ka kanakan, “Intantanuran kud sika langun. Na, nekey naan pad ka duma ne eggimuwen ku?”

²¹Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Emun ke egkeupian ka iya ne likes diye te tangkaan te Manama, ibelegye nu ka me karatuan nu, ne ka halin ipamehey nu diye te egkengaayu-ayu, eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkamatan, libed ka kayi wey ikul ka keddi.”

²²Te pegkarineg dutu te kanakan, miggipaneu e sikandin ne miglungku tenged su dakel ka karatuan din.

²³Sikan naa, migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: malised te meyanman ka pegseled diye te Migharian te Manama! ²⁴Egnangenan ku man-e sikaniyu te malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meyaman diye te Migharian te Manama.”

²⁵Te pegkarineg te me hibateen dutu, amana sikandan neinu-inu wey miginse, “Ke iling ma rue, hentew bes naan de ka egkaluwas?”

²⁶Ne migtengteng si Hisus diye te kandan wey migkahi, “Kene egkeyimu seini te etew, piru egkeyimu te Manama ka langun.”

²⁷Ne migkahi si Pidru, “Na, sikanami seini, mig-engkeran ney e ka langun eyew te peg-ikul keykew. Nekey naa ka egkakuwa ney rue?”

^{28a}Migkahiyen ni Hisus sikandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ke egkabalbalawan e seini se kalibu-

tan, egpinuu ka Anak te Etew diye te amana ne mateles ne trunu rin. Ne sikaniyu se mig-ikul keddi, egpakapinnuu degma diye te sapulu wey daruwa (12) ne trunu eyew te peggukum te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil. ²⁹Ne ka minsan hentew ne eg-engked te baley rin, me suled din, me atebey, amey wey iney rin, me anak din wey katananaan din tenged te peg-ikul rin keddiey, egpakarawat te mahatus (100) ne lupi te seeye se neengeran din, wey egbehayan pad sikandin te umul ne ware egtamanan. ^{30b}Piru masulug ka mabantug ne kenad egmabantug, wey masulug ka kene ne mabantug ne egmabantug e.”

Ka panunggilingan meytenged te me talagbasuk te parasan

20 Migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged te kamuney te parasan ne migselem-selem migpammitew te egpatrabahuwen din diye te kamet din. ²Due pila ne me etew ne nakita rin wey migpasabutey sikandan ne egbayaran din ka tagse sabeka te sabeka ne dinaryu.[§] Pegkapenga, insuhu din e sikandan diye te kamet din eyew egpatrabahuwen e. ³Hengkayi te me alas nuwibi e te maselem, ^{**}miggendiyad e man-e sikandin te palingki wey due me etew ne nakita rin diye ne egmanasindeg de ne ware eggimuwen, ⁴wey migkahiyen din sikandan, ‘Sikaniyu degma, hendiye kew te kamet ku wey egbayaran ku sikaniyu te eleg ne bayad.’ ⁵Ne nangendiyad e ka me etew. Nataman,

§**20:2** Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew. (Egkakita degma diye te 20:9-10,13.)

****20:3** Te Grigu: igkatelu ne uras.

^z**19:19** Iks 20:12; Diy 5:16; Lib 19:18.

^a**19:28** Mat 25:31; Luk 22:30.

^b**19:30** Mat 20:16; Luk 13:30.

miggipanew e man-e sikandin te me meudtu ka egpammitew te me etew wey iling ded ka innimu rin te me alas tris e te maapun.^{††} ⁶Te me alas singku e te maapun, ^{‡‡}miggipanew e man-e sikandin wey due me etew ne nakita rin ne migmanasindeg de. Ne migkahiyān din sikandan, ‘Mania te iyan niyu re egpulungan ka egmanasindeg ne ware eggimuwen te egkaapunan?’ ⁷Ne migtabak sikandan, ‘Uya su ware ma egpatrabahu kanami.’ Ne migkahiyān din sikandan, ‘Hendiye kew degma te kamet ku wey trabahu kew diye.’

⁸^c“Hengkayi te egkasagkup e, migkahiyān e te kamuney te parasan ka sinalihan din, ‘Umawa nud ka me trabahanti wey pamayari nud e. Hun-eyi nu seeye se namewuri wey mewuriya nud seeye se nekewun-a.’ ⁹Ne seeye se me etew ne alas singku e te maapun^{¶¶} nakatrabahu, impamayaran ded sikandan te tigsabeka ne dinaryu. ¹⁰Hengkayi se egbayaran e degma seeye se nekewun-a ne migtrabahu, isip dan ne dakel-rakel ka egkarawat dan, kunaleg te tigsabeka red degma ne dinaryu ka tagse sabeka kandan. ¹¹Te pegdawat dan dutu, migsagsahukul sikandan diye te kamuney ¹²ne migkahi, ‘Senge uras de ka pegtrabahu te seini se namewuri ne me etew, ne impeiling nu ka bayad dan kanami te miglarey te aldew wey napangkag te meinit ka migbasuk!’ ¹³Piru intabak te kamuney ka sabeka kandan ne migkahi, ‘Suled, ware ku limbungi sikeykew; migpasabutey ki ne egpabayad ka te sabeka ne dinaryu. ¹⁴Dawata nu ka bayad nu wey uli kad. Su keddiye ne

igkeupii ne egbayaran ku ka namewuri te iling te imbayad ku keykew. ¹⁵Ware naa katenged ku ke nekey ka igkeupii ku ne eggimuwen te seleppi ku? Wey ke neimma ke re su matumpis a nahud?”

¹⁶^dNe migkahi si Hisus, “Purisu ka egkamewuri nasi egpekewun-a, wey ka egpekewun-a nasi egkamewuri.”

Igkatelu e ne timpu ne inlag ni Hisus ka kamatayen din

(Mar. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷Peggendiye enni Hisus te Hirusalim, impasuwey rin ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din puun te me etew. Ne migkahiyān din sikandan te diyad e te deralanen, ¹⁸“Pammineg kew! Diye ki kuntee egpabulus te Hirusalim, ne ka Anak te Etew igbehey e diye te me pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama wey eggukuman dan e sikandin te kamatayen. ¹⁹Ne igpeendiye dan e man-e sikandin te kene ne me Hudiyu eyew eglemetan, eglampesan, wey iglansang te krus. Piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew.”

Ka egbuyuen te sabeka ne iney

(Mar. 10:35-45)

²⁰Nataman, miggendiye te ki Hisus ka asawa ni Sibidiyu duma te me anak din ne me lukes. Migpanimbuel sikandin su due egbuyuen diye te ki Hisus.

²¹Ne mig-inse si Hisus diye te kandin, “Nekey-a ka igkeupii nu?”

Migkahi ka malitan, “Emun ke eghari kad e, tuhuti nu ubag ne egpakapinnu ka sabeka ne anak ku diye te

^{††}20:5 Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras.

^{‡‡}20:6 Te Grigu: igkasapulu wey sabeka (11) ne uras.

^{¶¶}20:9 Te Grigu: igkasapulu wey sabeka (11) ne uras.

^c20:8 Lib 19:13; Diy 24:15. ^d20:16 Mat 19:30; Mar 10:31; Luk 13:30.

igkakawanan^{§§} nu wey ka sabeka diye te igkahibang nu.”

²² Piru migtabak si Hisus, “Ware kew nakanengneng ke nekey ka egbuyuen niyu. Egpekeinum kew naan ded te ubab te peg-antus ne mahaan kud e eg-inuma?

Ne migtabak sikandan, “Uya, egpekeinum key red.”

²³ Migkahiyen sikandan ni Hisus, “Uya, malehet ne egpekeinum kew red te ubab ku te peg-antus, piru ka meytenged te egpapinnuwen diye te igkakawanan ku wey diye te igkahibang ku, ware katenged ku due, su duen e intahahe te Amey ku ne egpapinnuwen due.”

²⁴ Te pegkarineg dutu te sapulu ne me hibateen, nabelu e sikandan te duma ran ne talaari. ²⁵ Purisu impeparani sikandan ni Hisus wey migkahiyen, “Nakanengneng kew e te ka me pangulu te me etew ne kene ne me Hudiyu, impeuteng dan iya ka geem dan te pegmandu diye te me sakup dan. Ne seeye degma se dakel se katungdanan, igpapitew ran iya ka katenged dan diye te kandan. ²⁶ Piru kene niyu sika himuwa. Su ka minsan hentew due te kaniyu ne egkeupian ne egmabantug, keilangan ne egpeyimu sikandin ne suluhuanen niyu. ²⁷ Ne ka minsan hentew ne egkeupian ne egkeyimu ne labew kaniyu, keilangan ne egpeuripen kaniyu. ²⁸ Ne iling naan ded degma ka Anak te Etew; ware miggendini sikandin eyew egpamakayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeyimatey eyew te peglekat te masulu ne etew puun te me sale dan.”

Imbawian ni Hisus ka daruwa ne butud

(*Mar. 10:46-52; Luk. 18:35-43*)

²⁹ Ne hengkayi te eglihawang e sikandan diye te Hiriku, due susuluhi ne etew ne migsinundul kandin. ³⁰ Ne due daruwa ne etew ne butud ne naminpinnu diye te ilis te dalan. Te pegkarineg dan ne eglihad si Hisus, migpanguleyi sikandan ne migkahi, “Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!”

³¹ Piru insaparan sikandan te me etew ne egpeen-enengen e, piru nanasnasian de iya sikandan ka migbalbalukan ne migkahi, “Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!”

³² Ne migsanggal si Hisus wey inumew rin sikandan te migkahi, “Nekeya ka igkeupii niyu ne eggimuwen ku kaniyu?”

³³ Ne migtabak sikandan, “Magbebaye, egkeupian key ne egpakakita!”

³⁴ Neyid-u si Hisus kandan purisu insamsam din ka mata ran, wey due-rue ne egpakakite e sikandan. Nataman, migsinundul e sikandan ki Hisus.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(*Mar. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Huw. 12:12-19*)

21 Te egpakarani-rani e sikandan te Hirusalim, egpalinggumaan e sikandan te Bitpahi ne diye te Bubungan te Ulibu. Ne dutu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ² wey migpanagtahaan te migkahi, “Hendiye kew seeye te kewun-aan ne bariyu, ne due-rue ne due egkakita niyu ne talanati ne asnu ne inniket diye. Hekari niyu naa

§§20:21 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

°20:25 Luk 22:25-26. ^f20:26 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26.

seeye wey uyana niyu kayi te keddi. ³Ne emun ke due eg-inse kaniyu, kahii niyu re, ‘Ingkeilangan seini te Magbebaye,’ ne due-rue ne igpeuyan din sika kaniyu.”

⁴Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingkahi te prupita ne miggenendue, ^{5g}“Pangguhuri niyu ka matig-Hirusalim,

‘Eggenendue te kaniyu ka Hari niyu.

Mapariralemen sikandin ne eg-untud te asnu,

minsang nati te asnu.”

⁶Nataman, nangipanew e ka me hibateen din wey intuman dan ka insuhu ni Hisus. ⁷Ne in-uyan dan e ka talanati ne asnu diye te ki Hisus, wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey miguntud e si Hisus. ⁸Ne due masulug ne etew ne nambebelate te me kumbale dan diye te dalan, wey ka duma nanempug te me sugpang te kayu wey intalagtag dan diye te dalan. ^{9h}Ne migmanguleyi seeye se masulug ne me etew ne nanguna wey naninundul ki Hisus ne migkahi, “Egdayanen ka kabuhalan ni Dabid! Egpanalanginan sikandin se impeendini te Magbebaye ne Manama kanta! Egdayanen ka Manama ne diye te dibabew te langit!”

¹⁰Te pegseled ni Hisus diye te siyudad te Hirusalim, newukag ka langun ne etew diye wey migkahi, “Hentew-a seini?”

¹¹Ne migkahi sikandan, “Sikandin iya si Hisus, ka prupita ne matig-Nasarit ne sakup te Galiliya.”

Miggendiye si Hisus te timplu

(*Mar. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Huw. 2:13-22*)

¹²Nataman, migseled e si Hisus diye te timplu wey indeldel rin ka langun ne

egmanitinda wey ka egmambebeli diye te timplu. Ne impamalintuad din ka me lamisa te egmanaliyu te seleppi, wey ka me pinnuuwan te egmameligye te me seleppati. ¹³ⁱNe migkahiyan ni Hisus sikandan, “Nasulat e diye te Kasulatan, ‘Ka baley ku egngaranan te baley ne ampuanan’; piru innimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!”

¹⁴Nataman, due butud wey pungku ne migparani kandin diye te timplu wey impamawian din sikandan. ¹⁵Piru nabelu ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama te pegkakita ran te kein-inuwan ne innimu ni Hisus, wey te pegkarineg dan te me bate diye te timplu ne egmanguleyi ne eggenendue, “Egdayanen ka kabuhalan ni Dabid!” ^{16j}Ne migkahiyan dan si Hisus, “Narineg nu ke nekey ka ingkahi ran?”

Ne migtabak si Hisus, “Uya, narineg ku. Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasulatan ne miggenendue, ‘Impanulu nu te pegsaye keykew ka me bate wey ka egsusu pad ne me bate?’”

¹⁷Nataman, mig-engkeran e sikandin ni Hisus wey miglihawang e te siyudad ne migpeendiyad e sikandin te Bitanya wey diyad e miggirehe.

Indilus ni Hisus ka kayu ne iggira

(*Mar. 11:12-14, 20-24*)

¹⁸Pegkapawe, te miglibed e si Hisus diye te Hirusalim, miggutasan e sikandin. ¹⁹Ne due nakita rin ne kayu ne iggira diye te ilis te dalan. Indugpu din seeye piru ware nakita rin ne behas su neelin de ne dewun. Ne migkahiyan din ka kayu, “Kene kad e egpakabebahas pad.” Te sikan de, nahangu e ka kayu.

*21:5 Te Grigu: anak te Siyun.

g21:5 Sak 9:9. h21:9 Sal 118:25-26.

i21:13 Isa 56:7; Hir 7:11.

j21:16 Sal 8:2 (LXX).

²⁰Te pegkakita dutu te me hibateen din, neinu-inu sikandan wey mig-inse, “Mania te due-rue ne nahangu ka kayu?”

²¹^kNe migtabak si Hisus kandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke due pegpalintutuu niyu wey kene kew egduwa-ruwa, egpekeyimu kew iling te innimu ku te sika ne kayu. Ne kene ne sikan de, ke kene, egpakasuhu kew degma te seini ne bubungan, ‘Keenat ka wey pakaregpak ka diye te dahat’, wey egkeyitabu iya seini. ²²Egkarawat niyu ka minsan nekey ne egbuyuen niyu te Manama ke due pegpalintutuu niyu.”

Ka peggubabe te katenged ni Hisus

(*Mar. 11:27-33; Luk. 20:1-8*)

²³Nataman, miglibed e man-e si Hisus migseled diye te timplu. Te sasan-gan pad sikandin ka migpanulu, due migparani kandin ne me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu wey mig-inse, “Nekey ka katenged nu te peggimu kayi? Hentewa ka migbehey keykew te sika ne katenged?”

²⁴Ne migtabak si Hisus, “Due degma inse ku kaniyu, ne emun ke egkatabak niyu seini, egnangenan ku degma sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi. ²⁵Hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?”

Ne migpalalahey sikandan ne migkahi, “Emun ke egkahi ki, ‘Diye migpuun te Manama,’ kema ke egkahian ki nikandin, ‘Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?’ ²⁶Piru ke egkahi ki, ‘Diye migpuun te me etew,’ egkaaldeki te me etew kema ke nekey ka eggimuwen kanta su migpalintutuu sikandan ne prupita si

Huwan.” ²⁷Purisu migtabak sikandan, “Ware key nakanengneng.”

Ne migkahian degma sikandan ni Hisus, “Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi.”

Ka panunggilingan meyitenged te tahasuled

²⁸Ne migkahi e man-e si Hisus, “Nekey-a te suman-suman niyu? Due etew ne daruwa se anak ne me lukes. Miggendiyaan din ka panganey ne anak din wey migkahian, ‘Tatu, trabahu ke pa kuntee diye te parasan.’ ²⁹Ne migtabak sikandin, ‘Kena a egtrabahu!’ Piru ware de nalingen-nengen, nabalbalawan e ka suman-suman din wey miggendiyad e sikandin te kamet. ³⁰Nataman, miggendiyaan e degma te amey ka hari ne anak din wey iling ded ka ingkahi rin. Ne migtabak ka anak, ‘Uya ame, eggendiya a,’ piru ware sikandin miggendiyeye. ³¹Na, hendei kayi te daruwa ka migtuman te igkeupii te amey ran?”

Ne migtabak sikandan, “Seeye se panganey.”

Migkahian ni Hisus sikandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egpekewun-a pad kaniyu egpakaseled te Migharian te Manama ka me talagsukut te buhis wey ka me malitan ne egpamelegye te me lawa ran. ³²¹Su miggendini te kaniyu si Huwan ne Talagbewutismu wey migpanulu kaniyu te matareng ne peg-ugpe, ne ware kew migpalintutuu kandin. Piru migpalintutuu mule kandin ka me talagsukut te buhis wey ka me malitan ne egpamelegye te me lawa ran. Ne minsan nakakita kew e dutu, ware kew en iya mig-inniyug te me sale niyu wey migpalintutuu kandin.”

^k21:21 Mat 17:20; 1Kur 13:2. ¹21:32 Luk 3:12; 7:29-30.

Ka panunggilingan meyitenged te me talagtanggu te parasan

(Mar. 12:1-12; Luk. 20:9-19)

^{33m}Migkahi si Hisus, “Pamineha niyu seini se panunggilingan. Due sabeka ne etew ne due tane ne impamulaan din te me prutas ne enggaran te parasan wey inlingut din te alad. Ne miglulungag man-e sikandin eyew egluyangan te behas te parasan wey migbebaley man-e sikandin te matikang ne bakalag ne eg-ugpaan te talagtameng. Pegkapenga dutu, impatanggu rin e te me talagbasuk ka parasan wey miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged.

³⁴Te timpu e te pegpamupu te behas, impeendiye din ka me uripen din diye te me talagtanggu eyew egpakuen te kandin ne baad. ³⁵Piru impandakep te me talagtanggu ka me uripen din. Ka sabeka ne uripen, inlelampesan dan, ka dangeb inderepak dan te batu, wey ka igkatelu innimatayan dan. ³⁶Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne me uripen din, ne masulug pad du te nekewun-a. Piru iling ded ka innimu te me talagtanggu diye te kandan. ³⁷Te katammanan, impeendiye din e ka anak din ne lukes te migkahi, ‘Egtahuren dan iya sikandin.’ ³⁸Piru te pegkakita te me talagtanggu te anak te kamuney, migpalalahey e sikandan, ‘Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney kayi. Kuwa kid e su eggimatayan ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.’ ³⁹Purisu indakep dan e sikandin wey inggehanuy ran e diye te lihawangan te parasan wey innimatayan dan e.”

⁴⁰Ne mig-inse si Hisus kandan, “Nekey-a ka eggimuwen te kamuney

te parasan diye te me talagtanggu ke eglibed sikandin?”

⁴¹Migtabak sikandan kandin, “Egguleen din iya te egpangimatey seeye se mareet ne me talagtanggu wey egkataman, egpatamengan din e man-e te lein ne egpakabehey kandin te baad te tagse tigpamupu te behas.”

⁴²ⁿNe migkahian ni Hisus sikandan, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kusalatan ne eggenendue, ‘Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran. Himu seini te Magbebaya ne Manama, wey igkeinu-inu ta seini?’”

⁴³Ne migkahi pad man-e si Hisus, “Purisu egnangenan ku sikaniyu te kene kew e egkasakup te Migharian te Manama, wey iyan e egkasakup seeye se me etew ne egbebehas te meupiya. ⁴⁴Ne ka minsan hentew ne egkeulug ne egdeeg te seeye ne batu, egkallepuan, piru ka egkeuluhan te seeye ne batu, egkallupet iya.†”

⁴⁵Te pegkarineg te me pangulu te me talagpanubad wey te me Parisiyu te panunggilingan ni Hisus, nasabut dan e ne sikandan ka igpasabut din. ⁴⁶Egdakepen e perem si Hisus te me pangulu te me Hudiyu, piru naaldeh sikandan te me etew su in-ila ran si Hisus ne sabeka ne prupita.

Ka panunggilingan meyitenged te sahakeen te kasal

(Luk. 14:15-24)

22 Nataman, mig-abey e man-e migpangguhud si Hisus diye te me etew pinaahi te me panunggilingan ne migkahi, ²“Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged

†**21:44** Kene ne klaru seini ne birsikulu ke nalagkes naa iya diye te malehet ne migpuunan.

^m**21:33** Isa 5:1-2. ⁿ**21:42** Sal 118:22-23.

te Hari ne mig-andam te sahakeen para te kasal te anak din ne lukes. ³Ne impeyipaneu e nikandin ka me suluhuanen din eyew egpaangayen te seeye se impangingat din te sahakeen te kasal, piru migbalibad ka me etew. ⁴Nataman, migpeyipaneu e man-e sikandin te lein ne me suluhuanen din wey migkahiyen, 'Nangeni niyu seeye se impangingat ku te naandam e ka egkakeen su neyimatayan kud e ka me baka wey ka me nati ne impalambeg ku, wey naandam e ka langun, sikan naa peendiniya niyud e sikandan!' ⁵Piru ware sikandan miglinga-linga wey nasi de iya nangipaneu. Ka sabeka miggendiye te kamet din, ne ka dangeb miggendiye te egpanelepianan din. ⁶Ne ka duma, impandakep dan ka me suluhuanen, impeyilawan wey impangimatayan dan.

⁷"Purisu nabelu ka Hari wey impeendiye din e ka me sundalu rin eyew egpeymatayan seeye se me mangngimatey wey egpasilaban ka me siyudad dan. ⁸Ne migkahiyen din ka me suluhuanen din, 'Naandam e ka sahakeen te kasal, piru kene ne likes ne eggendini seeye se impangingat ku. ⁹Purisu hendiye kew te me bebalakan te me dalan wey hinggata niyu te sahakeen te kasal ka minsan hentew ne egkakita niyu diye.' ¹⁰Ne nangendiyad e seeye se me suluhuanen diye te me deralannen wey impangingat dan ka langun ne nakita ran, meupiya ma wey se kene. Purisu napenu te me etew seeye se migsahakeenanen.

¹¹"Piru te pegseled te Hari eyew egtengteng te me mahaliyug, due nakita rin diye ne etew ne ware migsaluub te igpangasal ne kumbale. ¹²Ne migkahiyen din seeye se etew, 'Suled, immenu nu te egseled kayi te

ware ke ma nakasaluub te igpangasal ne kumbale?' Piru ware nakatabak ka etew. ¹³Nataman, migkahiyen e te Hari ka me suluhuanen din, 'Bakua niyu ka belad din wey paa rin wey iregpak niyu diye te lihawangan ne marusilem. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmakihet ne ngipen dan.'"

¹⁴Ne in-epus ni Hisus ka panunggilangen te migkahi, "Masulug ka ingginggat, piru deisek de ka in-alam."

Ka inse meytenged te pegbayad te buhis

(Mar. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵Ne miglibulung ka me Parisiyu eyew egpammitew te paahi ne egkasahilut dan si Hisus pinaahi te peglalaglalag din. ¹⁶Seeye naa, impeendiye dan te ki Hisus ka me hibateen dan duma te me sakup ni Hirudis. Ne migkahi sikandan, "Talagpanulu, nakanengneng key ne malehet ka inlalag nu, wey impanulu nu ka kamalehetan meytenged te igkeupii te Manama; wey imbalahad nu ke nekey ka suman-suman te me etew meytenged te inlalag nu, tenged su ware nu tengtengi ka keugpe dan. ¹⁷Purisu nangeni key ke nekey ka suman-suman nu. Supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene?"

¹⁸Piru natahaan ni Hisus ne mareet ka tuyu dan, purisu migkahi sikandin, "Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Mania te eg-el-elehan a nikaniyu? ¹⁹Papitawa a nikaniyu te seleppi ne igbayad te buhis!" Ne intaruwayan dan e sikandin te seleppi. ²⁰Ne mig-insaan sikandan ni Hisus, "Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?"

²¹Migtabak sikandan, "Ki Sisar ne Impiradur."

Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ke iling due, ibehey niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehey niyu degma diye te Manama ka kandin.”

²²Neinu-inu sikandan te pegkarineg dan dutu; ne mig-engkeran dan e sikandin wey nangawe e.

Ka inse meytenged te pegkeuyag

(Mar. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³Te seeye ded ne aldew, due me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. ²⁴Ne mig-insaan dan si Hisus, “Talagpanulu, migkahi si Muwis, ‘Emun ke egpatey ka etew ne ware pad nakaanak, keilangan ne egpamaluwen te hari rin ka ipag din eyew duen ded anak te kakey rin ne migpatey e.’ ²⁵Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes ne mig-ugpe dengan kayi te kanta. Nakaasawa ka panganey wey migpatey ne ware nakaanak. Purisu impamalu e te hari rin ka asawa rin. ²⁶Ne iling ded degma due ka neyitabu te igkarangeb ne hari wey te igkatelu peendiye te igkalitan. ²⁷Te katammanan, migpatey e degma ka malitan. ²⁸Na, ke eggingume e ka aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka egkaasawa rin su sikandan ma langun ka nakaasawa kandin?”

²⁹Piru migtabak si Hisus kandan, “Naseyyup kew, tenged su ware kew nakasabut te Kasulatan wey te geem te Manama. ³⁰Te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, kenad egmaas-asaweey ka me etew tenged su egpekeiling e sikandan te me panalihan diye te langit. ³¹Na, meytenged te pegkeuyag te me minatey, ware kew bes nakasabut te im-basa niyu ne ingkahi te Manama due te kaniyu ne miggenendue, ³²^rSikeddiey

ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub’? Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag.”

³³Te pegkarineg dutu te masulug ne etew, neinu-inu sikandan te pegpanulu din.

Ka suhu ne labew te langun

(Mar. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴Piru te pegkarineg dutu te me Parisiyu ne natalu ni Hisus te katarengan ka me Sadusiyu, migmarumeey e sikandan peendiye ki Hisus. ³⁵Due sabeka diye te kandan ne ebugadu ne mig-eleg-eleg ki Hisus pinaahi te peg-inse. ³⁶“Talagpanulu, hendei ka labew ne suhu due te Balaud?”

³⁷^sNe migtabak si Hisus, “Keilangan ne eggeyinawaan nu ka Magbebaye ne Manama nu ne egpuun te pusung nu, egpuun te gimukud nu, wey egpuun te suman-suman nu. ³⁸Sika ka an-anayan wey amana ne labew ne suhu. ³⁹Ne ka igkarangeb ne suhu egpekeiling ded te nekewun-a: ‘Geyinawei nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu.’ ⁴⁰“Ka intiru ne Balaud te Manama wey ka insulat te me prupita nalagkes e kayi te daruwa ne suhu.”

Ka inse meytenged te Kristu

(Mar. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹Te nalibulung pad ka me Parisiyu, mig-insaan sikandan ni Hisus, ⁴²“Nekeya ka suman-suman niyu meytenged te Kristu? Hentew ne kabuhalan sikandin?”

Ne migtabak sikandan, “Kabuhalan ni Dabid.”

⁴³Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ke iling ma rue, mania te mig-umew si Dabid kandin te ‘Magbebaye’ pinaahi

^p22:23 Him 23:8. ^q22:24 Diy 25:5. ^r22:32 Iks 3:6. ^s22:37 Diy 6:5.

^t22:39 Lib 19:18. ^u22:40 Luk 10:25-28.

te bulig te Panisingan te Manama? Su migkahi si Dabid,

⁴⁴v“Ka Manama migkahi diye te Magbebaya ku:

Pinnuu ka kayi te igkakawanan[‡] ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.’

⁴⁵Purisu ke ingngaranan ni Dabid sikandin ne ‘Magbebaya’, egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?’

⁴⁶Ne ware sabeka ne nakatabak ki Hisus, ne puun te seeye ne aldew, warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

**Ka pegpaney-paney
ni Hisus meytenged te me
pangulu te me Hudiyu**

(*Mar. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; 20:45-46*)

23 Nataman, migkahiyan ni Hisus ka masulug ne etew wey ka me hibateen din, ²“Ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu ka imbehayan te katenged ne talagluwas te Balaud te Manama ne impabaye ki Muwisis. ³Sikan naa, keilangan ne egtumanen niyu wey eggimuwen ka langun ne igpanulu dan kaniyu. Piru kene niyu himuwa ka eggimuwen dan su kene dan eggimuwen ke nekey ka impanulu dan. ⁴Migbebagkes sikandan te mabbehat ne dinulan wey impatiang dan te me etew, piru sikandan mismu egkamataan de wey kenad iya egbulig ne egtiang te dinulan. ⁵wInnimu ran ka langun eyew egparayan-dayan te me etew. Imparake-

lan dan ka me tahuanan dan te me sinulat ne me birsikulu ne imbagkes dan te me buked wey me belad dan, wey impamalayat dan ka me sidsid te me kumbale dan. ⁶Egkeupian sikandan ne egpinnuu diye te pinnuuwan te me talahuren ne diye te sahakeenan wey diye te mateles ne me pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu. ⁷Ne egkeupian sikandan ne egtahuren te me etew diye te me palingkiyan wey engngaranan te ‘Talagpanulu.’ ⁸Piru kene kew pangaran te ‘Talagpanulu,’ su sabeka re ka talagpanulu niyu wey tagtahasuled kew re langun. ⁹Ne kene kew ngaran te minsan hentew kayi te ampew te tane te ‘Amey,’ su sabeka re ka Amey niyu ne iyan ka diye te langit. ¹⁰Ne kene kew man-e pangaran te ‘Ahalen,’ su sabeka re ka ahalen niyu ne iyan sika ka Kristu. ¹¹xKa iyan mabantug diye te kaniyu, keilangan ne egkeyimu ne suluhuanen te duma. ¹²yKa minsan hentew ne egparibabew te pegkeetew rin, igpariralem, piru minsan hentew ne egpariralem te pegkeetew rin, igparibabew.

**Indew-ey ni Hisus ka
egmapitew-pitew**

(*Mar. 12:40; Luk. 11:39-42, 52; 20:47*)

¹³⁻¹⁴“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Ware niyu paselera ka me etew diye te Migharian te Manama. Ne sikaniyu mismu kene egseled

[‡]22:44 Sumale te tuluuwan te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

v22:44 Sal 110:1. w23:5 Mat 6:1; Diy 6:8; Num 15:38.

x23:11 Mat 20:26-27; Mar 9:35; 10:43-44; Luk 22:26. y23:12 Luk 14:11; 18:14.

wey imbalabahan niyu seeye se eg-eleg-eleg ne egseled.^f

¹⁵“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Su inlapas niyu ka karagdahatan wey inleug-leug niyu ka katantanaan eyew egpammitew te minsan sabeka re ne eggimuwen niyu ne hibateen. Ne emun ke egkeyimu e sikandin ne hibateen niyu, eggimuwen niyu sikandin ne subla pad kaniyu ne eleg egpekeendiye te linew ne hapuy.

¹⁶“Mekeyid-u-hid-u kew se butud ne me talagkitkit ne migkahi, ‘Ka minsan hentew ne egpahunlibet te timplu, ware karuan dutu. Piru ka minsan hentew ne egpahunlibet te bulawan ne diye te timplu, keilangan ne egtumanen din seeye.’

¹⁷Sikaniyu se egkengeungel ne me butud! Hendei ka labew, ka bulawan naa wey ke timplu ne iyan nakamatulus te bulawan? ¹⁸Migpanulu kew man-e te ka minsan hentew ne egpahunlibet te altar, ware karuan dutu. Piru ka minsan hentew ne egpahunlibet te dasag ne diye te altar, keilangan ne egtumanen din seeye. ¹⁹Sikaniyu se me butud! Hendei bes ka labew, ka dasag naa wey ke altar ne iyan nakamatulus te dasag? ²⁰Purisu seeye se egpahunlibet te altar, iyan din egpahunlibetan ka altar wey ka langun ne nakatahu dutu. ²¹Ne seeye se egpahunlibet te timplu, iyan din degma egpahunlibetan ka timplu wey ka Manama ne migugpe dutu. ²²^zNe seeye se egpahunlibet te langit, iyan din man-e egpahunlibetan

ka trunu te Manama wey ka migpinnuu dutu.

²³^a“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Migbehey kew te igkasapulu ne baad diye te Manama te me leggu niyu iling te hirbabuwina, anis, wey kaningag, piru ware niyu tumana ka amana ne impurtanti ne me panulu due te Balaud. Su kene kew ne matareng, kene kew ne hiid-uwen diye te duma, wey kene kew egkasalihan. Keilangan ne egbehey kew te igkasapulu ne baad, piru kene niyu balahara ka duma ne panulu. ²⁴Sikaniyu se me butud ne talagkitkit, eggesala kew te ketiketi diye te eginumen niyu piru eg-abeleng kew te hendue karakel te kamilyu ne mananap!

²⁵“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Miglinisan niyu ka lawa te pakawan wey pinggan, piru malindit ka diye te seled. Iling kew naa degma rue su napenu te halamlam wey pegtuhes-tuhes. ²⁶Sikaniyu se me butud ne me Parisiyu! Hun-eyi niyu pa te eglinis ka seled te pakawan wey te pinggan niyu, eyew malinis degma ka diye te ligwang.

²⁷^b“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Egpekeiling kew te lebenganan ne imbatekan te maangkag wey meupiya ne egtengtengan ka lihawang. Piru ka diye te seled napenu

^f23:13-14 Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 14 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Mekeyid-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu, sikaniyu se egmapitew-pitew re! Inlupihan niyu ka me balu wey impangahew niyu ka me kasangkapan dan minsan ka me baley ran, wey mallayat kew ne eg-ampu ka egpawitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka legpad ne egkeumaan dan!

^z23:22 Isa 66:1; Mat 5:34.

^a23:23 Lib 27:30.

^b23:27 Him 23:3.

bes te tul-an te me minatey wey te langun ne mallindit. ²⁸Ne sikan naa degma ka egkeilingan niyu su matareng ne egtengtengan te me etew ka ligwang niyu piru napenu te pegpapitew-pitew wey sale ka seled niyu.

Intagne ni Hisus ka iglepad kandan

(Luk. 11:47-51)

²⁹“Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! In-ay-ayaran niyu te migpangimu ka sabalanan te me prupita wey indayrayanan niyu ka me limuanan te matareng ne me etew. ³⁰Ne migkahi kew man-e, ‘Emun ke duen kid e perem te timpu te me kaap-apan ta, ware ki red perem nakaamung-amung kandan te migpangimatey te me prupita.’ ³¹Sikan naa, sikaniyu mismu ka migpamalehet ne sikaniyu iya ka me kabuhalan te seeye se migpangimatey te me prupita. ³²Na, impusi niyu ka imbunsuran e te me kaap-apan niyu! ³³^cMe uled, sikaniyu se me kabuhalan te me mammiley! Egmenuwen niyu te egpanalliya ka legpad diye te linew ne hapuy? ³⁴Ne puun due, egpeuyanan ku sikaniyu te me prupita, me matagseb ne me etew, wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Ne ka duma kandan egpangimatayan niyu wey iglansang te krus, ne ka duma egpanlampesan niyu diye te simbaan wey egpanlupuhon niyu sikandan diye te nalein-lein ne me inged. ³⁵^dSikan naa ka egkarakeselan kew te legpad tenged te peggimatey te langun ne matareng ne me etew, puun pad ki Abil peendiye te anak ni Barakiyas ne si Sakariyas, ne innimatayan niyu diye te

§23:38 Te Grigu: baley.

**23:39 Te Grigu: sikandin se eggendini te ngaran te Magbebaya ne Manama.

°23:33 Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7. ^d23:35 Hin 4:8; 2Kru 24:20-21.

°23:38 Hir 22:5. ^f23:39 Sal 118:26.

elat-elat te timplu wey te altar. ³⁶Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka langun ne iglepad due, egkaneem-neem iya te me etew te kuntee ne timpu.

Ka geyinawa ni Hisus te Hirusalim

(Luk. 13:34-35)

³⁷“E sikaniyu se matig-Hirusalim ne migpangimatey te me prupita wey migpandegpak te seeye se impeendue te kaniyu. Kamasalig ad e perem eglibulung kaniyu, iling te sabeka ne inayan ne migpangalupkup te me piyak din, piru ware kew neupii. ³⁸^eNa, eg-engkeran e eglahetengi ka siyudad[§] niyu. ³⁹^fSu egnangenan ku sikaniyu, kene kew e egpakakita keddiey man-e taman te egkahi kew e, ‘Egdayanen sikandin se impeendini te Magbebaya ne Manama** kanta.”

Intagne ni Hisus ka pegkahuhus te timplu

(Mar. 13:1-2; Luk. 21:5-6)

24 Ne miglihawang e si Hisus te timplu wey te peggipanew rin e, migparani kandin ka me hibateen din wey impapitew ran kandin ka timplu. ²Piru migkahiyon ni Hisus sikandan, “Nakita niyu ma iya sika, menu ma? Piru egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware minsan sabeka ne batu keureme ne egkasame diye te neunturan din, egkahebe iya ka langun.”

Ka me samuk wey me kalasayan

(Mar. 13:3-13; Luk. 21:7-19)

³Taheed te migpinpinuu si Hisus diye te Bubungan te Ulibu, migparani kandin ka me hibateen din ne sikandan de wey migkahi, “Nangeni key ke ken-u egkeyitabu seini, wey nekey-a ka palin-

neu te peglibed nu wey te katammanan te timpu?”

⁴Ne migtabak si Hisus, “Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu. ⁵Su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey masalig ka egkeuyan. ⁶Egpakarineg kew te egmabunbunuey due te marani niyu, wey me guhuren meytenged te egmabunbunuey diye te mariyu, piru kene kew kaaldek su keilangan ne egkeyitabu sika. Piru kene pad ne sika ka katammanan. ⁷Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. Egginguma ka me bitil wey me linug diye te minsan hendei ne inged, ⁸piru sika langun, bunsuranan pad te kasakitan iling te eglesutan ne egbaletikan.

⁹g“Ne egpandakepen kew eyew egbaybayaran wey eggimatayan. Egdumutan kew te langun ne me nasud tenged keddiey. ¹⁰Egkataman, masalig ka egpakasuwey, wey egmaak-akaley sikandan wey egmarumdumutey. ¹¹Ne masulug ka egginguma ne kene ne malehet ne me prupita wey masalig ka egkalaag nikandan. ¹²Ne tenged su egsuble e ka kareet te me etew, kenad e egpaheyinaweey ka masulug ne me etew. ¹³hPiru seeye se egpabulus egikul keddiey taman te katamanan iyan egkaluwas. ¹⁴Ne ka Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama, igwali te intiru ne kalibutan isip pegpamalehet diye te langun ne me nasud, ne egkataman, eggingume e ka katamanan.

Ka makaalat-halat ne talagdereet

(Mar. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵i“Ke egkiteen niyud ka makaalat-halat ne ‘talagdereet ne lilinditi diye te tangkaan te Manama’ ne egkahiyen ni prupita Danyil ne diye egsasindeg te matulus ne timplu (keilangan ne egsabuten sika te talagbasa), ¹⁶seeye se me etew ne diye te Hudiya, keilangan ne eg-apat diye te me bubungan. ¹⁷jNe seeye se etew ne diye te atep te baley rin, ††keilangan ne kenad e egpamaneug eyew egkuwa te me kasangkaan din diye te seled. ¹⁸Ne seeye se diye te kamet, keilangan ne kenad e eg-uli eyew egkuwa te kumbale din. ¹⁹Mekeyid-u-hid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. ²⁰Ne ampu kew ne kene ne tingmaagsil wey kene ne Aldew te Peggimeley ka pegpallahuy niyu. ²¹kSu due egginguma ne makabayad-bayad ne peg-antus ne ware pad neyitabu puun te peggimu te kalibutan taman kuntee, wey kenad e seini egkeyitabu pad man-e. ²²Ne emun ke ware pad hilepeti te Manama ka seeye ne timpu, egkahule iya egpamatey ka me etew. Piru tenged te me etew ne in-alam din, innilepetan din ka seeye ne timpu.

²³“Ne emun ke due egkahi kaniyu, ‘Pitew kew, kayi ka Kristu!’ wey ke ‘Diye sikandin!’ kene kew en iya palintutuu. ²⁴Su eglepew ka kene ne malehet ne me Kristu wey ka kene ne malehet ne me prupita. Eggimu sikandan te me derakel ne me palinneu wey me keininuwan eyew egkeuyan ka me etew, ke egkaayun, minsan seeye se in-alam te Manama. ²⁵Bantey kew su tapey kud e sikaniyu panpanayi.

††24:17 Mapatag ka atep te me Hudiyu.

g24:9 Mat 10:22. h24:13 Mat 10:22. i24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11.

j24:17 Luk 17:31. k24:21 Dan 12:1; Imp 7:14.

²⁶l“Purisu, ke egkahiyen kew nikan-dan, ‘Pitawa niyu, diye sikandin te mammara ne inged ne kene egkeug-paan,’ kene kew hendiye. Ne emun ke egkahiyen kew nikan-dan, ‘Pitawa niyu, miggeles sikandin diye te sinabeng,’ kene kew palintutuu kandan. ²⁷Su ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te kilat ne miggeteb puun te igsile peendiye te iglineb.

²⁸m“Ke hendei ka lawa ne napatey, diye degma eglbulung ka me banug.

Ka pegginguma te Anak te Etew

(*Mar. 13:24-27; Luk. 21:25-28*)

²⁹n“Pegkapenga te me peg-antus te seeye ne me timpu, egmarusilem e ka aldew wey kenad e eglayag ka bulan, wey egkengeulug e ka me bituen puun te langit wey egkawelwel ka me tahu diye te langit. ³⁰oEgkataman, eglepew e diye te langit ka palinneu te Anak te Etew, wey ka langun ne tribu te kalibutan egmanlungku. Ne egkakita ran e ka Anak te Etew ne eglepew diye te gapun duma te geem din wey te dakel ne katelesan. ³¹Ne due dakel ne trumpita ne igparahing, ne igpeendiye din e ka me panalihan din diye te langun ne inged kayi te ampew te tane eyew te peglibulung te keet-etawan ne in-alam din.

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(*Mar. 13:28-31; Luk. 21:29-33*)

³²“Na, sumsumana niyu ka kayu ne iggira wey himuwa niyu ne panunggilin-gan. Emun ke egtunasan e ka me sug-pang din, sika ka palinneu ne mahaan

e ka tingmeinit. ³³Iling naan ded degma due, emun ke egkiteen niyud e sika se langun ne ingkahi ku, egkatahaan niyud ne marani e sikandin, egpalinggumaan e. ³⁴Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkataman e sika langun^{‡‡} te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³⁵Egkaawe ka langit wey ka tane, piru ka keddi ne lalag, kene iya egkaawe.

Ware nataheyi ka aldew te peglibed din

(*Mar. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36*)

³⁶“Piru ware minsan sabeka ne nakataha te aldew wey te uras ke ken-u seeye egkeyitabu, minsan ka me panalihan diye te langit wey ka Anak, ^{¶¶}su iyan de nakataha ka Amey. ³⁷PSu ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te neyitabu te timpu ni Nuwi. ³⁸Su te ware pad migsipuk ka weyig, migpabulus ka me etew ne nangekeen, nangiinum, wey migmaas-asaweey, taman te aldew te migseled e si Nuwi diye te arka. ³⁹qWare sikandan nakataha ke nekey ka egkeyitabu taman te migsipuk e ka weyig ne mig-anlas kandan langun. Ne iling naan ded degma kayi ka egkeyitabu te peglibed te Anak te Etew. ⁴⁰Emun ke due daruwa ne etew ne diye te kamet; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ⁴¹Emun ke due daruwa ne malitan ne eggehaling; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ⁴²Purisu bantey kew, su ware kew nakanengneng ke ken-u egginguma ka Magbebaye niyu. ⁴³rNe tantanuri niyu seini: emun ke

^{‡‡}24:34 Iyan buwa igpasabut ni Hisus te ingkahi rin ne “sika langun” ka pegkahuhus te timplu (24:2-3a).

^{¶¶}24:36 Kene ne langun ne me sinulat ne inlagkes ka Anak.

^l24:26 Luk 17:23-24.

^m24:28 Luk 17:37. ⁿ24:29 Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Imp 6:12; Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:10; 3:15; Isa 34:4; Imp 6:13. ^o24:30 Dan 7:13; Sak 12:10-14; Imp 1:7. ^p24:37 Hin 6:5-8. ^q24:39 Hin 7:6-24. ^r24:43 Luk 12:39-40.

nakanengneng ka kamuney te baley ke nekey ne uras te marusilem eglepew ka takawen, egbantey iya sikandin eyew kene egpakaseled ka takawen te baley rin. ⁴⁴Purisu keilangan ne eg-andam kew degma, su egginguma ka Anak te Etew te timpu ne ware niyu pallatenga.

Ka egkasalihan ne suluhuanen wey ka kene egkasalihan

(Luk. 12:41-48)

⁴⁵“Hentew-a ka suluhuanen ne egkasalihan wey matagseb? Panunggilingan, ke imbehayan ka suluhuanen te ahalen din te katenged te pegmandu te me duma rin ne me suluhuanen, eyew egpakeen kandan te eleg ne timpu, ⁴⁶meupiya sikandin ke nasapenan ne miggimu te peg-uli te ahalen din. ⁴⁷Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sikandin e ka egpeuyanen te ahalen din te langun ne karatuan din. ⁴⁸Piru ke mareet ka suluhuanen, egsuman-suman sikandin ne mananey pad eg-uli ka ahalen din ⁴⁹wey dutu egbunsud e sikandin ka egpanlampes te me duma rin ne me suluhuanen, wey egpanaman-taman egkeen wey eg-iinum duma te me talewubug. ⁵⁰Ne eg-uli ka ahalen din te sabeka ne aldew ne ware din pallatenga, wey te uras ne ware din nanengnengi ⁵¹wey egdusaan^{§§} sikandin te ahalen din wey igpalemung diye te me etew ne egmapitew-pitew re. Ne diye egmandalawit ka me etew wey egmegkihet te ngipen dan.

Ka panunggilingan meyitenged te sapulu ne mengebay

25 ^{s4}“Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren

meyitenged te sapulu ne mengebay ne mig-uyan te me sulu wey nangipanew ka egsinug-ung te egpangasawa. ²Egkengeungel ka lalimma ne mengebay wey me matagseb ka lein ne lalimma ne mengebay. ³Su ka egkengeungel, nanguyan te me sulu dan piru ware migtahahe te igtubil dan. ⁴Piru ka me matagseb, nanguyan mule te me sulu wey te igtubil ran diye te tahanan. ⁵Ne puun su naangge ka egpangasawa, egtuytuyungen e sikandan wey nenakalipereng e.

⁶“Hengkayi te eglware e te karusileman, due migbalbalukan ne migkahi, ‘Duen e ka egpangasawa. Apas kew wey temuwa niyu sikandin!’ ⁷Te sikan de, nangimate e ka me mengebay wey in-andam dan e ka me sulu dan. ⁸Ne migkahi seeye se egkengeungel diye te me matagseb ne me mengebay, ‘Behayi key ubag nikaniyu te igtubil su egmangalap-halap naan de ka me sulu ney.’ ⁹Piru migtabak ka me matagseb, ‘Kema ke kenad e egkeeleg seini kanta. Hendiye kew pa te tindaan wey beli kew e te igtubil niyu.’ ¹⁰Taheed te nangipanew e ka egmambebeli, miggingume e ka egpangasawa. Ne seeye se nenakaandam, migdume e kandin diye te saha-keenanan, ne inlekeban e ka gumawan.

¹¹“Te ware de nalingen-ngen, nangingume e degma ka duma ne me mengebay wey migbalbalukan sikandan ka migkahi, ‘Ahalen! Ahalen! Lukati key nikeykew!’ ¹²Piru migtabak sikandin, ‘Egnangenan ku sikaniyu te malehet: wara a nekeila kaniyu.’

¹³“Purisu bantey kew su ware niyu nataheyi ka aldew wey ka uras te peglibed ku.

§§24:51 Te Grigu: egtadtaren.

°25:1 Luk 12:35. °25:11 Luk 13:25.

Ka panunggilingan meyitenged te tatelu ne suluhuanen

(Luk. 19:11-27)

¹⁴“Ka Peghari te Manama egpekeiling man-e te pangguhuren meyitenged te etew ne eggipanew te mariyu ne inged. In-umew rin ka me suluhuanen din wey insalig din diye te kandan ka me karatuan din. ¹⁵Imbehayan din ka tagse sabeka sumale te katuenan dan. Ka sabeka imbehayan din te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan, ka dangeb imbehayan din te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan, ka igkatelu imbehayan din te senge libu (1,000) ne seleppi ne bulawan. Nata-man, miggipanew e sikandin. ¹⁶Ka suluhuanen ne nakarawat te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan, due-rue ne migbunsud sikandin ka egpaanak te seleppi din, wey mig-anak seeye te lalimma ne libu (5,000). ¹⁷Ne iling ded degma ka dangeb ne nakarawat te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan, mig-anak ka seleppi din te daruwa ne libu (2,000). ¹⁸Piru ka nakarawat te senge libu (1,000) ne seleppi ne bulawan, miggipanew sikandin wey migkekali te tane ne inlebengan din te seleppi te ahalen din.

¹⁹“Te naluhey e ne timpu, mig-uli e ka ahalen eyew egbalansiyen ka me suluhuanen din. ²⁰Ne migparani seeye se suluhuanen ne insalihan te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan wey mig-uyan pad sikandin te lein ne lalimma ne libu wey migkahi, ‘Ahale, imbehayan a nikeykew te lalimma ne libu ne seleppi ne bulawan. Na, tengtengi nu, seini red ka anak ne lalimma ne libu.’ ²¹Ne migkahiyen sikandin te ahale, ‘Meupiya ka in-

nimu nu. Meupiya ka wey egkasalihan ka; tenged su egkasalihan ka te deisek ne seleppi, egkasalihan ku sikeykew te dakel pad. Seled ka wey sawit ka te kahale te ahale nu!’ ²²Ne migparani degma seeye se suluhuanen ne insalihan te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan wey migkahi, ‘Ahale, imbehayan a nikeykew te daruwa ne libu ne seleppi ne bulawan. Na, tengtengi nu, seini red ka anak ne daruwa ne libu.’ ²³Migkahiyen sikandin te ahale, ‘Meupiya ka innimu nu. Meupiya ka wey egkasalihan ka; tenged su egkasalihan ka te deisek ne seleppi, egkasalihan ku sikeykew te dakel pad. Seled ka wey sawit ka te kahale te ahale nu!’ ²⁴Nataman, migparani e degma ka suluhuanen ne insalihan te senge libu (1,000) ne seleppi ne bulawan wey migkahi, ‘Ahale, nakanengneng a ne mabulut ka, eggaani ka te ware nu ibubul wey egpanlimud ka te ware nu isawed. ²⁵Purisu naalde a wey inlebeng ku te tane ka seleppi nu. Na, tengtengi nu, seini red ka seleppi nu.’ ²⁶Piru migkahi ka ahale, ‘Sikeykew se mareet wey pehulen ne suluhuanen! Nakanengneng ke bes te eggaani a te ware ku ibubul wey egpanlimud a te ware ku isawed; ²⁷ne mania te ware nu itahu diye te bangku ka seleppi ku eyew te peg-uli ku egkaangey ku red seini duma te anak kayi?’ ²⁸Na, kua niyu ka seleppi due te kandin wey ibehay niyu diye te nakaseleppi te sapulu ne libu (10,000) ne seleppi ne bulawan. ²⁹“Su seeye se due kandin, egtimulan pad eyew egmasalig ka kandin. Piru seeye se ware kandin, eg-angayen minsan ka deisek ubag ne in-isip din ne kandin perem. ³⁰“Ne seini se ware gulehud ne suluhuanen, iregpak niyu diye te lihawangan ne marusilem. Ne diye, eg-

^u25:14 Luk 19:11-27. ^v25:29 Mat 13:12; Mar 4:25; Luk 8:18.

^w25:30 Mat 8:12; 22:13; Luk 13:28.

pandalawit sikandin wey egpegkihet te ngipen din.’

Ka katammanan ne peggukum

³¹ x“Emun ke eggingume e ka Anak te Eteu дума te geem wey katelesan din wey egdumaan te langun ne me panalihan, egpinuu e sikandin diye te amana ne mateles ne trunu rin. ³² Ne eglibulungen diye te tangkaan din ka me etew te langun ne me nasud. Egkataman, egbaaren din sikandan te daruwa ne baad, iling te eggimuwen te talag-tameng ne egpegsuway te karniru wey te kambing. ³³ Ne diye din igtahu te igkakawanan din ka me karniru, piru ka me kambing diye din igtahu te igkahibang din. ³⁴ Egkataman, sikeddi se Hari, egkahiyen ku ka diye te igkakawanan, ‘Hendini kew sikaniyu se impanalanginan te Amey ku wey ugpe kew te Migharian ne intahahe kaniyu puun pad te peggimu te kalibutan. ³⁵ Su timpu ne miggutasan a, impakeen a nikaniyu, te timpu ne nammaraan a, impeinum a nikaniyu, te timpu ne miglapu a, insagsahipa a nikaniyu. ³⁶ Te timpu ne ware kukumbaleen ku, impakumbal-aaan a nikaniyu, te timpu ne migderalu a, intanggu a nikaniyu, te timpu ne naprisu a, inleuy a nikaniyu.’ ³⁷ Ne eg-inse seeye se me matareng, ‘Magbebaye, ken-u ney-a nakita sikeykew ne miggutasan wey impakeen ney, ne nammaraan ka ne impeinum ney? ³⁸ Ken-u ney-a nakita sikeykew ne miglapu wey insagsahipe ney sikeykew, wey ware kukumbaleen nu ne impakumbal-aaan ney sikeykew? ³⁹ Ken-u ney-a nakita sikeykew ne migderalu wey ke naprisu ne inleuy ney?’ ⁴⁰ Ne egtabak a se Hari, ‘Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne innimu niyu diye te

kene ne impurtanti ne me suled ku, innimu niyud e sika kayi te keddiey.’

⁴¹ “Ne egkataman, egkahiyen kud e seeye se me etew ne diye te igkahibang, ‘Awe kew rue, sikaniyu se indilus te Manama wey diye kew te hapuy ne ware egtamanan ne in-andam din te ahalen te me buseud дума te me panalihan din. ⁴² Su timpu ne miggutasan a, wara a nikaniyu pakeena; te timpu ne nammaraan a, wara a nikaniyu peinuma. ⁴³ Te timpu ne miglapu a, wara a nikaniyu palasura te baley niyu, te timpu ne ware kukumbaleen ku, wara a nikaniyu pakumbalei, te timpu ne migderalu a wey naprisu, wara a nikaniyu leuya.’ ⁴⁴ Ne eg-inse degma sikandan, ‘Magbebaye, ken-u ney-a nakita sikeykew ne miggutasan wey ke nammaraan, wey miglapu, wey ware kukumbaleen, wey migderalu, wey naprisu, ne ware ney bulihi sikeykew?’ ⁴⁵ Ne egtabak sikandin, ‘Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne ware niyu himuwa diye te kene ne impurtanti ne me suled ku, ware niyu himuwa sika kayi te keddiey.’ ⁴⁶ Egkataman, igpeendiyad e sikandan te dusaanan ne ware egtamanan, piru ka me matareng egbehayan te umul ne ware egtamanan.”

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(*Mar. 14:1-2; Luk.*

22:1-2; Huw. 11:45-53)

26 Te nakapenge e si Hisus ka miglalag te langun ne eglalahaen din, migkahiyen din e ka me hibateen din, ^{2z} “Nakanengneng kew e ne ikaruwa naan de ka katumanan te Sahakeen te Peglihad te Panalihan, ne ka Anak te Eteu igbehey e diye te me etew eyew iglansang te krus.”

³Nataman, miglibulung e ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu diye te palasyu ni Kaypas ne Labew ne Talagpanubad, ⁴wey migplanu sikandan ke egmenuwen ne egkarakep dan si Hisus te heles de eyew egkeyimatayan. ⁵Piru migkahi sikandan, “Kene ta eggimuwen seini te timpu te Sahakeen, su kema ke egkasamuk ka me etew.”

Mig-itisan si Hisus te peemut

(Mar. 14:3-9; Huw. 12:1-8)

⁶Te seeye ne timpu, diye ensi Hisus te Bitanya te baley ni Simun ne ibungen. ⁷^aTe sasangan ne egkeen si Hisus, due malitan ne migparani kandin ne mig-uyan te mahal ne peemut ne diye itahu te alabastru, wey mig-itisan din ka ulu ni Hisus. ⁸Te pegkakita dutu te me hibateen din, nabelu sikandan wey migkahi, “Mania te migde-deetan sika? ⁹Igbel-egye perem sika se peemut te dakel ne kentiddad wey igpamehey diye te egkengaayu-ayu ka halin!”

¹⁰Piru nanengnengan seeye ni Hisus wey migkahiyen din e sikandan, “Mania te ebganggawen niyu sikandin? Amana ne meupiya ka innimu rin kayi te keddiey. ¹¹^bSu ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma, piru sikeddi, kena a nikaniyu layun egkaruma. ¹²In-itisan din te peemut ka lawa ku eyew te peg-andam te pepsabal keddiey. ¹³Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan hendei igwali ka Meupiya ne Panugtulen kayi te intiru ne kalibutan, egkahuhud degma ka innimu rin kayi te keddiey eyew egkasuman-suman sikandin.”

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(Mar. 14:10-11; Luk. 22:3-6)

¹⁴Nataman, miggendiye te me pangulu te me talagpanubad si Hudas Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ¹⁵^cwey migkahi, “Pila ka igbayad niyu keddi ke igbehey ku si Hisus kaniyu?” Ne migbehayan dan e si Hudas te seleppi ne tatelu ne pulu (30) ne timman. ¹⁶Ne puun dutu, migpammitew e sikandin te meupiya ne timpu ne igkabehey rin si Hisus diye te kandan.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(Mar. 14:12-21; Luk. 22:7-13, 21-23; Huw. 13:21-30)

¹⁷Te an-anayan ne aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin, migparani ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse, “Hendei nu igkeupii ne eg-andamen ney ka egkeenen ta te Peglihad te Panalihan?”

¹⁸Ne migtabak sikandin, “Hendiye kew te siyudad, diye te sabeka ne etew wey kahii niyu sikandin, ‘Migkahi ka Talagpanulu te mahaan e ka timpu ku, ne duen a te keykew egsahakeen duma te me hibateen ku te Peglihad te Panalihan.’”

¹⁹Ne innimu te me hibateen ni Hisus ka insuhu din kandan wey in-andam dan e ka egkeenen para te Sahakeen te Peglihad te Panalihan.

²⁰Hengkayi te nasagkup e, migpinnuu e si Hisus duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din eyew egkeen e. ²¹Te sasangan e sikandan ne egmange-keen, migkahi si Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu ne eg-akal keddiey.”

^a26:7 Luk 7:37-38.

^b26:11 Diy 15:11.

^c26:15 Sak 11:12.

²²Ne amana sikandan nalaggew wey migpasubsubaley re ka mig-inse, “Mag-bebaye, kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?”

²³^dNe migtabak si Hisus, “Sabeka kaniyu te migsaaumul keddi migdallut te paan te seini ne yahung ka eg-akal keddiey. ²⁴Egpatay ka Anak te Etw sumale te nasulat te Kasulatan, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin. Me-upiya pad ke ware sikandin neetew.”

²⁵Ne mig-inse si Hudas ka eg-eakal kandin, “Talagpanulu, kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?”

Migtabak si Hisus, “Inlalag nud en iya.”

Ka peglabung enni Hisus

(Mar. 14:22-26; Luk. 22:14-20; 1 Kur. 11:23-25)

²⁶Te sasangan pad sikandan ne egmangekeen, migkuwa si Hisus te paan wey impasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impamehey rin diye te me hibateen din te migkahi, “Kuwa kew kayi wey keena niyu. Seini ka lawa ku.”

²⁷Nataman, migkuwe e man-e sikandin te senge ubab ne binu, ne impasalamatan din ka Manama wey intaruwey rin diye te kandan te migkahi, “Inum kew langun kayi, ²⁸esu seini ka langesa ku ne igpatihis eyew egkapasaylu ka sale te masulug ne me etew. Seini ka egpamalehet te kasabutan te Manama diye te keet-etawan din. ²⁹Egnangenan ku sikaniyu, kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te aldew ne eg-inum ad e te iyam ne inumen дума kaniyu diye te Migharian te Amey ku.”

³⁰Nataman, nangulahing e sikandan te pegdayan te Manama wey nangendiyad e te Bubungan te Ulibu.

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(Mar. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Huw. 13:36-38)

³¹^fNataman, migkahi e si Hisus diye te kandan, “Te seini ne karusileman, eg-engked kew e langun keddiey su nasulat diye te Kasulatan, ‘Eggimatayan ku ka talagtameng te me karniru, wey egmemekegsuwey-suwey e ka me karniru.’ ³²Piru te pegkapenga te peguyag keddi, eggun-a ad e kaniyu diye te Galiliya.”

³³Ne migkahiyen ni Pidru si Hisus, “Minsan pad ke eg-engkeran ka te langun, kena ad iya eg-engked keykew.”

³⁴Ne migkahiyen ni Hisus si Pidru, “Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk te seini ne karusileman, katatelu ad nikeykew igpahunware.”

³⁵Ne migkahiyen ni Pidru sikandin, “Minsan pad eggimatayan a дума keykew, kene ku iya igpahunware sikeykew.” Ne iling ded degma ka ingkahi te langun ne me hibateen.

Mig-ampu si Hisus diye te Gitsimani

(Mar. 14:32-42; Luk. 22:39-46)

³⁶Nataman, nangendiyad e ensi Hisus te inged ne enggaranen te Gitsimani wey migkahiyen din ka me hibateen din, “Kayi kew pa paminnuu taheed te eg-ampu e pad seeye te kewun-aan.” ³⁷Ne induma rin si Pidru wey ka talaari ne anak ni Sibidiyu, ne dutu nakaheram sikandin te subla ne pegkalaggew wey migmemasakit se geyinawa rin. ³⁸Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Amana

^d26:23 Sal 41:9. ^e26:28 Iks 24:8; Hir 31:31-34. ^f26:31 Sak 13:7.

^g26:32 Mat 28:16.

ne sesakiti ka geyinawa ku ne hendue te egkapatey ad e. Kayi kew naan pa wey kene ki eglipereng.”

³⁹Ne migpabulus si Hisus diye te kewun-aan wey mig-usengul diye te tane wey mig-ampu ne migkahi, “Ame, ke egkaayun diye te keykew, angaya nu seini se ubab te peg-antus kayi te keddiey, piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut.”

⁴⁰Nataman, miglibed e si Hisus diye te me hibateen din wey neumaan din sikan-dan ne nenewulep e. Ne migkahiyen din e si Pidru, “Etuwey, kene kew egpakaan-tus ne kene eglipereng duma keddi min-san senge uras de? ⁴¹Kene kew lipereng wey ampu kew eyew kene kew egkatintal. Egkeupian perem ka panisingan piru mahuye ka lawa niyu.”

⁴²Ne mig-abey e man-e miggendiye te kewun-aan si Hisus wey mig-ampu ne migkahi, “Ame, emun ke keilangan iya ne eg-inumen ku ka seini ne ubab te peg-antus, egkatuman iya ka igkeupii nu.” ⁴³Te peglibed man-e ni Hisus, neumaan din ded man-e sikandan ne nenewulep su egmemakalipipereng en iya sikandan.

⁴⁴Purisu, mig-engkeran din e man-e sikandan wey mig-ampu. Igkatatelu rin e seini te peg-ampu wey iling ded ka in-ampu din. ⁴⁵Nataman, miglibed e man-e sikandin diye te me hibateen din wey migkahi, “Ew, nenewulep kew bes pad wey nangimeley? Pitawa niyu! Seinid e ka timpu ne igbehey e ka Anak te Etew diye te me makasesale. ⁴⁶Bukal-bukal kew e su egmangipanew kid. Pitawa niyu, sikan e ka eg-akal keddiey!”

Ka pegdakep ki Hisus

(*Mar. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Huw. 18:3-12*)

⁴⁷Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, miggingume e si Hudas ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Due susuluhi ne etew ka migduma kandin ne nanguyan te me kampilan wey me lampes. Insuhu sikandan te me pangulu te me talagpanubad wey ig-buyag te me Hudiyu. ⁴⁸Ne seeye se talag-eakal migbehey kandan te palin-neu ne migkahi, “Ka etew ne eggarekan ku, sikan naa dakepa niyu.”

⁴⁹Te pegginguma ni Hudas, migleus e sikandin diye te ki Hisus wey migkahi, “Talagpanulu, meupiya red.” Ne miggarekan din e sikandin.

⁵⁰Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Ne alukuy, himuwa nu ke nekey ka in-nendini nu.”

Nataman, migparani e ka me etew diye te ki Hisus wey inderakep dan e sikandin wey impakamkamelan dan te eggen-gen. ⁵¹Ne due sabeka ne duma ni Hisus ne miggulabut te kampilan din wey intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, ne natamped e ka talinga te uripen. ⁵²Piru migkahiyen ni Hisus ka hibateen din, “Ilipi nu ka kampilan nu su ka langun ne egtangkayang te kampilan, egkamatey red degma pinaahi te kampilan. ⁵³Ware ke bes nakaneng-neng ne egkaayun ne egpepangabang a te Amey ku wey due-rue ne egpeuyanan a nikandin te libu-libu ne luyuran te me panalihan? ⁵⁴Piru ke eggimuwen ku sika, kenad e egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan ne keilangan ne egkeyitabu.”

⁵⁵^hNe dutu, migkahiyen din ka masulug ne me etew, “Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kampilan

^h26:55 Luk 19:47; 21:37.

wey me lampes ka egdakep keddiey? Tagse aldew ne egpinuu a diye te timplu ka egpanulu kaniyu, ne wara a derakepa nikaniyu. ⁵⁶Piru neyitabu seini se langun eyew egkatuman ka insulat te me prupita diye te Kasulatan.” Ne inengkeran e sikandin te me hibateen din wey namallahuy e sikandan langun.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me Talaggukum te me Hudiyu

(*Mar. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Huw. 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷Nataman, in-uyan e si Hisus te me etew ne migdakep kandin diye ki Kaypas, ka Labew ne Talagpanubad. Diye nanlibulung ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Hudiyu. ⁵⁸Ne migsinundul si Pidru kandin ne migpadpariyu de, taman te lama te Labew ne Talagpanubad. Nataman, migseled e sikandin diye wey migpinuu duma te me talagbantey su eyew egtengteng ke nekey ka egpangkusan. ⁵⁹Ne migpammitew te ubat ne me guhuren meytenged ki Hisus seeye se me pangulu te me talagpanubad wey ka sakup te me Talaggukum te me Hudiyu eyew egpeyimatayan dan sikandin. ⁶⁰Piru ware nakita ran, minsan masulug ka miguubat ne me talagpamalehet. Te katamanan, due daruwa ne etew ne migpamalehet ⁶¹ine migkahi, “Narineg ney ka seini ne etew ne migkahi, ‘Egguhusen ku ka timplu te Manama wey igbalewbalew ku seini igpasasindeg seled te tatelu re ne aldew.’”

⁶²Ne migsasindeg ka Labew ne Talagpanubad wey mig-inse ki Hisus, “Na, ware igkatabak nu te me sumbung meytenged keykew?”

⁶³Piru migpeeneng-eneng de iya si Hisus. Ne migkahi e man-e ka Labew ne Talagpanubad diye te kandin, “Egpepahunlibeten ku sikeykew te ngaran te manekal ne Manama ne egnangenan key nikeykew ke sikeykew iya ka Kristu, ka Anak te Manama.”

⁶⁴Ne migtabak si Hisus, “Inlalag nud en iya. Piru egnangenan ku sikaniyu te puun kuntee egkiteen niyu ka Anak te Etew ne egpinuu diye te igkakawanan* te Maresen ne Manama. Ne egginguma sikandin ne egdumaan te me gapun diye te langit.”

⁶⁵Te sikan de, inggisi e te Labew ne Talagpanubad ka kumbale din te migkahi, “Imbaley-baley rin e ka Manama! Ne mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te me talagpamalehet te narineg niyud ma ka pegbaley-baley rin? ⁶⁶Na, nekey te suman-suman niyu?”

Ne migtabak sikandan, “Eleg sikandin ne eggimatayan!”

⁶⁷Nataman, in-iileban dan e ka ulaula rin, wey impandabi ran e wey impanagpi sikandin te duma ⁶⁸te migkahi, “Ne la Kristu, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew!”

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(*Mar. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Huw. 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹Nekey naa te diye migpinpinuu si Pidru te lama. Ne due malitan ne suluhuanen te Labew te Talagpanubad ne migparani kandin wey migkahi, “Hey, hendue mule te duma ka ni Hisus ne matig-Galiliya?”

⁷⁰Piru migpahunware si Pidru diye te tangkaan te langun ne etew ne migkahi, “Wara a nakataha ke nekey ka impan-

*26:64 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

ⁱ26:61 Huw 2:19. ^j26:64 Dan 7:13. ^k26:65 Lib 24:16. ^l26:67 Isa 50:6.

lalag nu.” ⁷¹Nataman, miggendiyad e sikandin te kasunguwan te alad wey duen e man-e lein ne suluhuanen ne malitan ne nakakita kandin, wey migkahi diye te me etew, “Hey, ka seini ne etew duma ni Hisus ne matig-Nasarit.”

⁷²Ne migpahunware ded man-e si Pidru ne migkahi, “Hibet iya, wara a nekeila te sika ne etew!”

⁷³Te ware de naluhey, migparani diye te ki Pidru seeye se nanasindeg diye wey migkahi, “Malehet iya ne duma ka nikandan su egkeilaan ka iya minsan te peglalag-lalag nu.”

⁷⁴Ne dutu, migpahunlibet en iya si Pidru ne migkahi, “Mengeyibet iya te pegkeetew ku, wara a iya nekeila te sika ne etew minsan pad egpatey a!” Ne due-rue ne mig-ukale ka manuk ⁷⁵wey nasuman-suman ni Pidru ka inalag ni Hisus kandin, “Te kene pad eg-ukale ka manuk, katatelu ad nikeykew igpahunware.” Ne miglihawang e si Pidru wey migpanaman-taman migsinehew.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu
(*Mar. 15:1; Luk. 23:1-2; Huw. 18:28-32*)

27 Te pegkapawe e, migplanu e ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu ke egmenuwen dan ne egkeyimatayan si Hisus. ²Ne imbebaku dan e si Hisus wey in-uyan dan e diye te ki Gubirnadur Pilatu, wey imbehey ran e kandin.

Ka pegpatey ni Hudas

(*Him. 1:18-19*)

^{3m}Te pegkakita ni Hudas ne talag-eakal ne innukuman dan e ne egpeyimatayan si Hisus, nekegsendit e sikandin wey in-uli din e ka seleppi ne tatelu ne pulu (30) ne timman diye te me pangulu

te me talagpanubad wey diye te me igbuyag te me Hudiyu. ⁴Migkahi sikandin, “Nakasala a te peg-akal ku te etew ne ware sale.”

Ne migtabak sikandan, “Nekey naa ka labet ney due? Prublima nud e sika!”

⁵Ne insabulak e ni Hudas ka seleppi diye te timplu wey mig-awe sikandin. Nataman, miggipanew e ka mig-ehet-ehet ne migbibitin.

⁶Impamurut te me pangulu te me talagpanubad ka seleppi te migkahi, “Ka seini ne seleppi, bayad te umul te etew, wey supak te balaud ta ke igtahu ta seini te tahuanan te seleppi kayi te timplu.”

⁷Purisu nekegsabut sikandan ne igbeli ran ka seleppi te kamet te talaggimu te kuren eyew eggimuwen ne lebenganan te me mahaliyug. ⁸Sikan naa, minsan kuntee migngaranan e seeye te, “Ka Tane ne Imbayaran te Langesa.”

⁹ⁿPurisu natuman e ka ingkahi ni prupita Hirimiyas, “Ingkuwa ran e ka seleppi ne tatelu ne pulu (30) ne timman, ka kentiddad ne neuyunan te me kabuhalan ni Israil† ne igbayad kandin. ¹⁰Ne inggamit dan e ka seleppi wey imbeli ran te kamet te talaggimu te kuren, sumale te insuhu te Manama keddiey.”

Ka peg-inse-inse ni Pilatu ki Hisus

(*Mar. 15:2-5; Luk.*

23:3-5; Huw. 18:33-38)

¹¹Ne si Hisus diyad e te tangkaan ni Gubirnadur Pilatu, wey mig-insaan e sikandin ni Pilatu te migkahi, “Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?”

Migtabak si Hisus, “Ingkahi nud en iya.” ¹²Piru ware din tabaka ka imbayung kandin te me pangulu te me talagpanubad wey te me igbuyag te me Hudiyu.

†**27:9** Te Grigu: me anak ni Israil.

^m**27:3** Him 1:18-19. ⁿ**27:9** Sak 11:12-13.

¹³Purisu migkahiyen sikandin ni Pilatu, “Ware nu narineg ka masalig ne imbebayung dan keykew?”

¹⁴Piru warad iya minsan sabeka te imbebayung dan ne intabak ni Hisus, purisu amana ne neinu-inu ka Gubirnadur.

Ka peg-uuyun te kamatayen ni Hisus

(*Mar. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Huw. 18:39-19:16*)

¹⁵Nabatasan e ni Pilatu ne tagse Sahaakeen te Peglihat te Panalihan, due eglekaan din ne pinirisu ne igkeupii te keet-etawan. ¹⁶Te seeye ne timpu, due sabeka ne mabantug ne pinirisu ne engngaranan ki Barabas.[‡] ¹⁷Te nalibulung e ka masulug ne me etew, mig-insaan e sikandan ni Pilatu, “Hentew-a ka igkeupii niyu ne eglekaan ku? Si Barabas naa wey ke si Hisus ne engngaranan te Kristu?” ¹⁸Su nakanengneng si Pilatu ne neimma re sikandan ki Hisus, sikan naa indakep dan e si Hisus wey imbehey e diye te kandin.

¹⁹Taheed te migpinnuu si Pilatu diye te pinuuwan te eggukum, migpeuyanan sikandin te asawa rin te lalag ne migkahi, “Kene nu hilabeti sika se matareng ne etew, su amana a nabantali te taheinep ku gabii meyitenged kandin.”

²⁰Piru intipu te me pangulu te me talagpanubad wey te me igbuyag te me Hudiyu ka me etew ne si Barabas ka eghangyuen dan ne eglekaan, ne si Hisus ka egpeyimatayan. ²¹Ne mig-abey e man-e mig-inse si Pilatu diye te me etew, “Hentew-a kayi te daruwa ka igkeupii niyu ne eglekaan ku?”

Migtabak sikandan, “Si Barabas!”

²²Ne mig-inse si Pilatu kandan, “Ke iling due, nekey-a ka eggimuwen ku ki Hisus ne engngaranan te Kristu?”

Migtabak sikandan langun ne migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus!”

²³Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, “Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet?”

Piru nanasnasian de iya sikandan ka migbalbalukan ne migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus!”

²⁴^oTe pegkakita ni Pilatu ne warad e egkeyimu rin piru nasi e mule egkasamuk ka me etew, migkuwe e sikandin te weyig wey migpanlu-lu sikandin diye te tangkaan te me etew ne migkahi, “Ware labet ku te kamatayen te seini ne etew! Balahad kew e rue!”

²⁵Ne migtabak ka langun ne etew, “Sikanami ka egpanabak duma te me anak ney te kamatayen din.”

²⁶Nataman, impalekaan e ni Pilatu si Barabas, wey impalampesan din si Hisus wey imbehey rin diye te me sundalu eyew iglansang te krus.

Ka pegbaley-baley te me sundalu ki Hisus

(*Mar. 15:16-20; Huw. 19:2-3*)

²⁷Nataman, in-uuyan e si Hisus te me sundalu diye te palasyu te gubirnadur, wey impalibulung dan e ka langun ne duma ran ne me sundalu.

²⁸Inluungan dan sikandin wey insalububan dan te kumbale ne malalab-lalab.

²⁹Ne miggimu sikandan te kuruna ne duhi wey impakuruna ran e ki Hisus. Ne impatutuked dan e sikandin ne iyan impahen-gen ka kawananan ne belad din wey migpanimbuel sikandan diye te tangkaan din ka egbaley-baley ne egkahi, “Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!” ³⁰Nataman, mig-iileban

[‡]27:16 “Hisus Barabas” diye te duma ne Kasulatan.

^o27:24 Diy 21:6-9.

dan e si Hisus wey ingkuwa ran ka tuked wey inlelapesan dan ka ulu rin. ³¹ Pegkapenga ran te egbaley-baley kandin, inluung dan e ka impasaluub dan wey inlibed dan ded ipasaluub ka tapey ne kumbale din. Nataman, in-uyan dan e sikandin diye te lihawangan eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mar. 15:21-32; Luk. 23:26-43; Huw. 19:17-27)

³² Te peglihawang dan e, due nasinugung dan ne matig-Sirini ne enggaran ki Simun, ne impepehes dan sikandin patianga te krus ni Hisus. ³³ Nataman, miggingume e sikandan diye te inged ne enggaran te Gulguta (Inged te Angkal ka igpasabut kayi), ³⁴ Pwey imbebehayan dan e si Hisus te eg-inumen ne binu ne insewuhan te mapeit, piru te naheraman din e seeye, ware din e inuma.

³⁵ Nataman, inlansang dan e si Hisus diye te krus, wey imbaad-baad dan e ka me kumbale din pinaahi te pegpintut-pintut. ³⁶ Pegkapenga dutu, naminnuu e sikandan wey intamengan dan e sikandin. ³⁷ Ne due intahu dan diye te ampew te ulu ni Hisus ne keretula ne insulatan te sumbung meytenged kandin ne migkahi, "Seini si Hisus ka Hari te me Hudiyu." ³⁸ Due daruwa ne takawen ne inlansang dan duma kandin. Ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka dangeb diye te igkahibang din.

³⁹ Ne seeye se egmanlihad dutu, egmanlengey-lengey ka egbaley-baley ki Hisus ⁴⁰ ne egkahi, "Ew, sikeykew bes iya ka egguhus te timplu wey igbalew-balew red igpes-ek seled te tatelu re ne

aldew! Ke sikeykew ka Anak te Manama, luwasa nu ka pegkeetew nu wey pama-neug ka due te krus."

⁴¹ Iling ded degma ka me pangulu te talagpanubad, me talagpanulu te Bal-aud te Manama, wey me igbuyag te me Hudiyu ne migdali-di kandin ne miggenendue, ⁴² "Inluwas din ka duma, piru kene sikandin egpakaluwas te pegkeetew rin! Sikandin kun ma ka Hari te Israil! Ke egpakapamaneug sikandin kuntee te krus, egpalintutuu kid e wey egsalig kandin. ⁴³ Migsalig kun sikandin te Manama, ne iyan e balahad ka Manama ne egpangabang kandin ke igkeupii rin, su migkahi sikandin, 'Anak a te Manama.'"

⁴⁴ Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me duma rin te inlansang te krus.

Ka pegkapatey ni Hisus

(Mar. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Huw. 19:28-30)

⁴⁵ Te meudtu e, migmarusilem e ka intiru ne nasud taman te alas tris te maapun. ⁴⁶ Te alas tris e te maapun, [§] migpanguleyi e si Hisus te meemen ne miggenendue, "Ili, Ili, lima sabaktani?" Ke sikanta pa, "Manama, Manama, mania te in-engkeran a nikeykew?"

⁴⁷ Te pegkarineg te duma ne me etew ne nanasindeg dutu, migkahi sikandan, "Impangumew rin si Ilyas!" ⁴⁸ Ne due-rue ne migpallahuy ka sabeka kandan ne mig-angey te iling te kutsun ne in-eled din te maperes ne binu wey intagkes din diye te geed eyew igpasupsup ki Hisus.

⁴⁹ Piru migkahi ka duma, "Duen ke pa da, egpitawen ta ke eggendini iya si Ilyas ka egluwas kandin."

[¶]27:45 Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras.

[§]27:46 Te Grigu: igkasiyam (9) ne uras.

[¶]27:34 Sal 69:21. [¶]27:35 Sal 22:18. [¶]27:39 Sal 22:7; 109:25. [¶]27:40 Mat 26:61; Huw 2:19. [¶]27:43 Sal 22:8. [¶]27:46 Sal 22:1. [¶]27:48 Sal 69:21.

⁵⁰Nataman, migpanguleyi e man-e si Hisus te meemen, ne dutu nabigtawan e sikandin.

⁵¹Te seeye de degma ne timpu, nahisi e ka kurtina diye te timplu puun diye te dibabew peendiye te diralem. Ne miglilinug e wey nenaperi e ka me dalama, ⁵²wey nenallukatan ka me lebeng, wey neneuyag e ka nenammatey ne keet-etawan te Manama, ⁵³ne nanli-hawang e sikandan te me lebeng dan. Te neuyag e si Hisus, nangendiyad e sikandan te matulus ne siyudad ne Hirusalim wey migpakita sikandan te masulug ne me etew.

⁵⁴Ka kepitan te me sundalu wey ka me duma rin ne migtameng ki Hisus, amana ne naaldekan te peglilinug e wey te pegkakita ran te me kein-inuwan ne ney-itabu te pegpatey ni Hisus wey migkahi sikandan, “Malehet iya ne Anak te Manama ka sika ne etew!”

⁵⁵Ne due degma masulug ne me malitan ne namipitew diye te bayew mad-mariyu. Sikandan ka migsinundul wey migtanggu ki Hisus dengan puun pad te Galiliya. ⁵⁶Ne dutu ensi Mariya Magdalina, si Mariya ne iney ni Santiyagu wey ni Husi, wey ka iney te me anak ni Sibidiyu.

Ka pegsabal ki Hisus

(*Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Huw. 19:38-42*)

⁵⁷Hengkayi te egkasagkup e, due migginguma ne meyaman ne matig-Arimatiya ne egngaranan ki Husi wey hibateen degma sikandin ni Hisus. ⁵⁸Miggendiye sikandin te ki Pilatu wey imbuyu din ka lawa ni Hisus. Ne migsuhu si Pilatu ne igpabehey e seini diye te kandin. ⁵⁹Ne in-angey e ni Husi ka lawa ni Hisus wey imbukusan din

seini te malinis ne hinabel, ⁶⁰wey insabal rin e diye te dalama ne iyam pad neimpusi te eglulungag. Ne miglilid e sikandin te dakel ne batu eyew iglekeb te gumawan te insabalan, wey nataman, miggipanew e sikandin. ⁶¹Ne si Mariya Magdalina wey ka sangey rin, diye migpinpinuu te egkatangkaan te insabalan.

Ka pegtameng te insabalan

⁶²Te seup ne aldew, Aldew te Peggimeley, miggendiye te ki Pilatu ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me Parisiyu ⁶³ywey migkahi, “Ahalen, nasuman-suman ney ka ingkahi te ware pad migpatey seeye se talaglambung ne egkeuyag kun sikandin te igkatelu ne aldew. ⁶⁴Purisu patamengi nu ka insabalan taman te igkatelu ne aldew su eyew kene egtakawen te me hibateen din ka lawa rin wey egkataman, igpangguhud dan e diye te me etew ne neuyag e sikandin. Ne seini se mewuri ne peglilimbung, egkeyimu ne subla pad ne mareet du te an-anayan.”

⁶⁵Ne migkahiyen sikandan ni Pilatu, “Kuwa kew te me sundalu wey hendiye kew e. Na, paay-ayari niyu naa patamengi kandan ka insabalan.”

⁶⁶Purisu nangendiyad sikandan wey inniresenan dan ka insabalan pinaahi te pegtahu dan te palinneu diye te batu ne lekeb. Ne nataman, impatamengan dan e.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(*Mar. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Huw. 20:1-10*)

28 Te peglihad e te Aldew te Peggimeley, te maselem-selem pad te aldew te Duminggu, migleuy te insabalan si Mariya Magdalina wey ka

^w27:51 Iks 26:31-33. ^{*27:55} Luk 8:2-3.

^y27:63 Mat 16:21; 17:23; 20:19; Mar 8:31; 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33.

sangey rin ne si Mariya. ²Ne sauhune ne miglilunig te mangune-kune, su due panalihan te Magbebaye ne Manama ne miglene puun te langit. Ne miggendiye sikandin te insabalan wey inilid din ka batu ne insagpeng dutu, wey impin-nuwan din e. ³Egpekeiling te layag te kilat ka ulaula rin wey eangkahi ka kumbale din. ⁴Ne seeye se me talagtameng, nangelkel te kaaldekan dan wey ne-naawaan te gimukud.

⁵Ne migkahiyen te panalihan ka me malitan, “Kene kew kaaldekan! Nakaneng-neng a ne egpamitawen niyu si Hisus ne inlansang te krus. ⁶Warad e sikandin kayi su neuyag e sumale te ingkahi rin. Kema hendini kew, tengtengi niyu ka impaley-asan kandin. ⁷Ne dagdahawi niyu hendiyei ka me hibateen din wey nangen niyu sikandan te neuyag e sikandin. Miggun-e e sikandin kaniyu diye te Galiliya wey diye niyud e egkakita sikandin. Kene niyu ma kalin-gawi ka inlaglag ku kaniyu.”

⁸Purisu migdagdahew sikandan mig-awe diye te insabalan ne nenaaldekan piru nahale-gale degma, wey namalahuy sikandan ka egpangguhud diye te me hibateen din.

⁹Te diye pad sikandan te deralannen, sauhune ne miglambag si Hisus kandan wey migkahi, “Meupiya red.” Ne migparani sikandan ki Hisus wey inggen-genan dan ka paa rin wey insimba ran e sikandin. ¹⁰Nataman, migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene kew kaaldekan! Hendiye kew e wey nangen niyu ka me suled ku ne egpeendiy-eeen te Galiliya wey diya ad egkakita nikandan.”

Ka guhuren te me talagtameng

¹¹Te sasangan e ka me malitan ne egmangipanew, due duma ne talagta-

meng te insabalan ne nangendiye te siyudad wey impangguhud dan diye te me pangulu te me talagpanubad ka langun ne neyitabu. ¹²Ne miglibulung e ka me pangulu te me talagpanubad duma te me igbuyag, wey nakaplanu e sikan-dan ne egbehayan te dakel ne seleppi ka me sundalu. ¹³Migkahiyen dan ka me sundalu, “Pangguhuri niyu ka me etew te nangendiye te marusilem ka me hibateen din wey intakew ran ka lawa rin taheed te nenewulep kew. ¹⁴Ne emun ke egkarineg seini te Gubirnadur, iyan key e balahad ka egpasabut kandin ne warad e likes ne igkalaggey niyu.”

¹⁵Purisu indawat dan ka seleppi wey intuman dan ka igpeyimu kandan. Min-san kuntee, sika iya ne guhuren ka in-empet ipangguhud te me Hudiyu.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(Mar. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8)

^{16z}Ne seeye se sapulu wey sabeka (11) ne hibateen din, nangendiye te Galiliya diye te bubungan ne ingkahi ni Hisus ne egpeendiy-eeen kandan. ¹⁷Te pegkakita ran kandin, insimba ran e sikandin piru migduwa-ruwa ka duma. ¹⁸Ne migparani si Hisus diye te kandan wey migkahi, “Imbehey kayi te ked-diey ka langun ne katenged diye te langit wey kayi te ampew te tane. ^{19a}Purisu hendiyei niyu ka me etew te langun ne inged wey himuwa niyu sikandan ne me hibateen ku. Bewutismuwi niyu sikan-dan te ngaran te Amey, te Anak, wey te Panisingan te Manama. ²⁰Panulua niyu sikandan ne egtuman te langun ne in-suhu ku kaniyu. Ne tantanuri niyu ne egdumaan ku iya sikaniyu layun, taman te katammanan te timpu.”

Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki

Markus Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen, sabeka ne Hudiyu ne egngaranan ki Markus ne anak ni Mariya (Me Himu 12:12) ne matig-Hirusalim. Kasuluhan te se-eye se migbebasbas te Bibliya, migkahi te sikandin din ded si Huwan Markus, ka suled ni Birnabi (Kulusas 4:10) ne migduma engki Pablu te an-anayan ne peggipane ran eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen (Me Himu 12:25; 13:13). Nakanengngeng ki degma ne si Markus, duma ni apustul Pidru (1 Pidru 5:13), wey masulug degma ka migkahi ne si Pidru ka nakapanulu ki Markus ke nekey ka innimu wey impanulu te Magbebaya ne si Hisus.

Insulat ni Markus ka seini ne baseen para te kene ne me Hudiyu, labew en iya te seeye se migpuun te Ruma. Purisu deisek de ka insulat din meytenged te impanagne diye te tapey ne kasabutan ne indakel mule enni Matiyu wey Lukas te migsulat. Inluwas din degma ka duma ne me lalag wey me batasan te me Hudiyu su eyew egkasabut te kene ne me Hudiyu.

Ka seini se Meupiya ne Panugtulen ne insulat ni Markus, migpanengngeng ne si Hisus ka migpamakey te Manama wey te keet-etawan, wey ingngaranan din ka kandin mismu ne pegkeetew te Anak te Eteu. Ka pantek ne birsikulu kayi egkakita te 10:45: “Su minsan ka Anak te Eteu ware miggendini eyew egpamakayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeyimatey eyew te peglekat te masalig ne me etew puun te me sale dan.” Egkeupian si Markus ne ka eg-

basa te seini ne baseen egpakasabut ne si Hisus layun miggimu te meupiya, purisu iyan din impasabut ay-ayari ka innimu ni Hisus du te impanulu din. Impamalehetan din ka geem wey katenged ni Hisus pinaahi te pegpangguhud te me kein-inuwan ne innimu rin, ka pegpamawi din te migmanderalu, wey pegpangalew rin te me busew.

Ka katammanan ne baseen (16:9-20) ware diye te malehet ne migpuunan su intumul naan de. Purisu masulug ka migsuman-suman ne kene ne si Markus ka migsulat dutu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka bunsuranan te Meupiya ne Panugtulen 1:1-13

Ka himu ni Hisus diye te Galiliya 1:14-9:50

Puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 10:1-52

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim 11:1-15:47

Ka pegkeuyag ni Hisus 16:1-20

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Huw. 1:19-28)

1 Seini ka Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisu Kristu ne anak te Manama, ne migbunsud ²bsumale te impasulat te Manama ki prupita Isayas, “Igpewun-a ku keykew ka suluhuanen ku

ne iyan eg-andam te egbayaan nu.

³Due egpanguleyi diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egkahi:

‘Andama niyu ka dalan te Magbebaya. Tul-ira niyu ka egbayaan din!’”

⁴Ne natuman sika te pegginguma ni Huwan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne migpamewutismu wey migwali ne migkahi, “Inniyuhi niyu

^b1:2 Mal 3:1. ^c1:3 Isa 40:3 (LXX).

ka me sale niyu wey pabewutismu kew eyew egpasayluwen te Manama ka me sale niyu.”⁵ Ne nangendiye te kandin ka masulug ne me etew puun te Hirusalim wey ka me etew puun diye te langun ne lungsud te prubinsya te Hudiya. Ne nekegsendit e sikandan wey impangguhud dan e ka me sale dan, wey imbebewutismuwan e sikandan ni Huwan diye te weyig ne Hurdan.

⁶Ne ka kumbale ni Huwan, innimu ligkat te bulbul te kamilyu wey ka sinturun din innimu ligkat te laplap te ayam. Ne talangas de wey teneb ka egkeenen din. ⁷Ne migwali sikandin ne miggenendue, “Due egpakinundul keddii ne subla pad ne maresen keddiey. Ne kena a ne likes ne eg-usengul ka eggekad te hiket te sandal din. ⁸Egbewutismu a kaniyu te weyig, piru sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama.”

Ka pegbewutismu wey ka pegtintal ki Hisus

(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22; 4:1-13)

⁹Te seeye ne timpu, miggendiye te ki Huwan si Hisus ne diye egpuun te Nasarit ne sakup te prubinsya te Galiliya. Ne dutu imbewutismuwan e sikandin ni Huwan diye te weyig ne Hurdan. ¹⁰Te peggakap e ni Hisus, sauhune ne nakita rin ka langit ne nalukatan wey miglene ka Panisingan te Manama diye te kandin ne egpekeiling te seleppati. ¹¹eNe due laheng ne egpuun diye te langit ne migkahi, “Sikeykew ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale keykew.”

¹²Ne due-rue ne impeendiye sikandin te Panisingan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ¹³Ne diye sikandin tintala ni Meibulan seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew. Due degma me

mabbulut ne mahintalunan diye piru intanggu sikandin te me panalihan te Manama.

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴Te naprisu e si Huwan, miggendiye si Hisus te Galiliya ne migwali te Meupiya ne Panugtulen ne egpuun te Manama. ¹⁵fMigkahi sikandin, “Miggingume e ka timpu ne intagne dengan. Mahaan e ka Peghari te Manama. Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey palintutuu kew te Meupiya ne Panugtulen!”

¹⁶Te peglihat ni Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya, nakita rin si Simun wey ka suled din ne si Andris ne migpamiyale, su mangngengalap ma sikandan. ¹⁷Ne migkahiyan ni Hisus sikandan, “Ikul kew keddiey wey eggimuwen ku sikaniyu ne mangngengalap te me etew.” ¹⁸Ne due-rue ne migengkeran dan ka me biyale dan wey mig-ikul e kandin.

¹⁹Te pegpabulus ni Hisus diye te kewun-aan, nakita rin si Santiyagu wey ka suled din ne si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Diye sikandan te balangey ran ka egpanupak te me biyale dan, ²⁰wey due-rue ne in-umew sikandan ni Hisus. Ne in-engkeran dan e ka amey ran diye te balangey duma te me suluhuanen ne inakat dan te egpamiyale wey mig-ikul e sikandan kandin.

Ka etew ne inserepan te busew

(Luk. 4:31-37)

²¹Ne miggendiye ensi Hisus te Kapirnaum. Te pegginguma te Aldew te Peggimeley, migseled si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu wey migpanulu te me etew. ²²gNe neinu-inu ka me etew

^d1:6 2Har 1:8. ^e1:11 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 9:7; Luk 3:22. ^f1:15 Mat 3:2. ^g1:22 Mat 7:28-29.

te kandin ne pegpanulu su due geem te pegpanulu din, wey kene ne iling te me talagpanulu te Balaud te Manama.

²³Due-rue ne miglepew diye te simbaan ka etew ne migserepan te busew ne migbalbalukan ²⁴ne migkahi, “Hisus ne matig-Nasarit! Nekey-a ka eggimuwen nu kayi te kanami? Iyan nu innendini ka egdereet kanami? Nekeila a keykew; sikeykew ka Matulus ne Impeuyan te Manama!”

²⁵Piru insaparan sikandin ni Hisus te migkahi, “Peeneng-eneng ka wey awe ka due te kandin!”

²⁶Ne dutu, in-umaan e te busew ka etew ne egbabuyen e, ne migpanguleyi te meemen wey mig-awe e ka busew diye te kandin. ²⁷Ne neinu-inu sikandan langun dutu ne migmein-inseei ka tagse sabeka ne miggenendue, “Nekey buwa seini? Iyam seini ne pegpanulu ne due geem! Minsan ka me busew egpalintuu te me suhu din!”

²⁸Ne puun dutu, mahaan de nekeempet te intiru ne prubinsya te Galiliya ka guhuren meytenged ki Hisus.

Ka pegbawi ni Hisus te masulug ne me etew

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹Ne dutu, miglihawang e sikandan te simbaan te me Hudiyu wey miggendiyad e te baley enni Simun wey Andris. Migduma degma ensi Santiyagu wey si Huwan. ³⁰Miggibat-hibat ka malitan ne anuhang ni Simun su miglusungan, wey te sikan de innangenan dan e si Hisus meytenged kandin. ³¹Ne indugpu ni Hisus ka malitan wey miggen-genan din ka belad wey impeenew rin e. Ne due-rue ne neulian e ka malitan wey intanggu rin e sikandan.

³²Te seeye ne maapun, te miglineb e ka aldew, impanguyan te me etew diye te ki Hisus ka langun ne migmanderalu wey ka migpanerepan te me busew.

³³Ne susuluhi ne me etew te seeye ne siyudad ka miglibulung diye te lama te baley. ³⁴Ne impamawian ni Hisus ka masulug ne egmanderalu te naleinlein ne egmangeramen dan, wey impangalew rin degma ka masulug ne me busew piru ware din palalaha tenged su nekeila sikandan kandin.

Ka pegwali ni Hisus diye te Galiliya

(Luk. 4:42-44)

³⁵Te sikan pad egkasi-si ka kaliwaswasan, mig-eneu e si Hisus wey miggendiyad e te inged ne ware etew, ne diye mig-ampu sikandin. ³⁶Ne impammitew e sikandin enni Simun. ³⁷Te nakita ran e si Hisus, ingkahiyen dan e, “Egpammitawen ka te langun ne etew.”

³⁸Ne ingkahiyen din sikandan, “Na, kuwa kid su eggendiye ki te marani ne me lungsud eyew egpakawali a degma diye, su seini iya ka innendini ku.” ³⁹^hNe in-empet din te pegwali ka me simbaan te me Hudiyu wey te pegpangalew te me busew ka intiru ne Galiliya.

Ka pegbawi ni Hisus te ibungen

(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

⁴⁰Ne due ibungen ne migparani ki Hisus ne migpanimbuel wey migpeyidu-hid-u ne migkahi, “Ke egkeupian ka, egkabawian ** a nkeykew.”

⁴¹Neyid-u si Hisus te etew, seeye naa ingketeng din ka belad din wey insamsam din e ka etew te migkahi, “Uya, igkeupii ku. Egkeulian ka!” ⁴²Ne due-rue ne naawe ka ibung din, wey neulian e iya sikandin. ⁴³Ne impeyipaneu

**1:40 Te Grigu: eglinisan. (Diye te tuluuwen te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isip ne malindit.)

^h1:39 Mat 4:23; 9:35.

e ni Hisus ka etew wey inteesan peg-peheti ⁴⁴te migkahi, “Kene nu ipang-guhud seini te minsan hentew. Ke kene, hendiye ka te talagpanubad wey papitew ka kandin ne warad e ka dalu nu, wey panubad ka sumale te insuhu ni Muwisis eyew te pegpamalehet te me etew ne neulian kad e.”

⁴⁵Piru miggipanew ka etew wey nasi iempet iwangal-wangal ka neyitabu diye te kandin. Sikan naa, kenad e egpahawa-hawa si Hisus ne eggendiye te me lung-sud. Ne diye naan de sikandin mig-ugpe te inged ne ware mahinged, piru nasi nangendiye te kandin ka me etew ne miguupun te nalein-lein ne me inged.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egkaweil se lawa

(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

2 Peglihat te pila ne aldew, miglibed e si Hisus diye te Kapirnaum wey nahuhud e ne diyad e sikandin te baley rin. ²Ne miglibulung ka masulug ne me etew wey migsekkel e sikandan minsan ka diye te gumawan. Ne migpang-guhud e sikandin te lalag te Manama diye te kandan. ³Due hep-at ne etew ne nanginguma ne migyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. ⁴Ne tenged te kasulug te me etew, ware sikandan nakaparani ki Hisus. Ne migweil-weil sikandan, inlungahan dan ka atep ne lenged ni Hisus.^{††} Ne hengkayi te nakalulungag e sikandan, intuntun dan e ka etew ne kene egkaweil se lawa ne impeyibat diye te hibatanan din. ⁵Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyen din e ka kene egkaweil se lawa, “Tatu, impasaylu e ka me sale nu.”

⁶Ne due me talagpanulu te Balaud te Manama ne naminnuu diye wey nekeinse diye te geyinawa ran, ⁷“Ma-

nia te egpakalalag seini ne etew te iling due? Egbaley-baley sikandin te Manama! Ware etew ne egpakapasaylu te me sale, su ka Manama re!”

⁸Ne due-rue ne natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan wey migkahiyen din sikandan, “Mania te egsuman-suman kew te iling due? ⁹Hendei bes ka malemu, ka egkahi diye te etew ne kene egkaweil se lawa, ‘Impasaylu e ka me sale nu,’ wey ke egkahi, ‘Enew ka, uyana nu ka hibatanan nu wey hipanew kad?’ ¹⁰Piru igpapitew ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etew kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale.” Ne migkahiyen din ka etew ne kene egkaweil se lawa, ¹¹“Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey uli kad e diye te kaniyu!”

¹²Ne due-rue ne migsasindeg sikandin ne insabilbil rin e ka hibatanan din wey mig-awe e ne diye migbaya te tangkaan te langun ne etew. Nawangalan ka langun wey indayan dan ka Manama ne migkahi, “Ware key re due nakakita te iling kayi!”

Ka peg-umew ni Hisus ki Libi

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³Nataman, miglibed e man-e si Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya. Ne miglibulungan sikandin te masulug ne me etew, ne dutu impanulu din e sikandan. ¹⁴Te sasangan e sikandin ka eggipanew, due nakita rin ne engngaranan ki Libi ne anak ni Alpiyu ne migpinpinuu diye te upisina rin ne bayaranan te buhis. Migkahiyen ni Hisus sikandin, “Ikul ka keddiedy.” Ne migsasindeg sikandin wey mig-ikul e ki Hisus.

¹⁵Nataman, migkeen si Hisus diye te baley ni Libi. Ne due masulug ne

^{††}2:4 Mapatag ka atep te me Hudiyu.

ⁱ1:44 Lib 14:1-32.

me talagsukut te buhis wey me makasalesale ne miglagpu kandin te migkeenan duma te me hibateen din tenged su masulug sikandan ka naninundul kandin. ¹⁶Te pegkakita te me Parisiyu ne me talagpanulu te Balaud te Manama ne miglagpu migkeenan si Hisus te me makasalesale wey te me talagsukut te buhis, mig-insaan dan e ka me hibateen din te migkahi, “Mania te miglagpu migkeenan sikandin te me talagsukut te buhis wey te me makasalesale?”

¹⁷Te pegkarineg dutu ni Hisus, migkahian din e sikandan, “Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilangan te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu. Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasalesale.”

Ka inse meytenged te pegpuasa

(*Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39*)

¹⁸Due timpu ne migpuasa ka me hibateen ni Huwan wey ka me Parisiyu. Ne due me etew ne migparani ki Hisus wey mig-inse kandin, “Mania te egpuasa ka me hibateen ni Huwan wey ka me hibateen te me Parisiyu, piru ware mule ka me hibateen nu?”

¹⁹Ne migtabak si Hisus, “Egkaayun naa ne egpuasa ka me mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya egkaayun ne egpuasa sikandan ke duma ran pad ka egpangasawa! ²⁰Piru egginguma ka timpu ne egangayen e diye te kandan ka egpangasawa, ne egpuase e sikandan te seeye ne aldew.

²¹“Ne ware etew ne egtutupak te iyan ne manggad diye te tapey ne kumbale, su ke eggimuwen din sika, egkenseng ka intupak wey egkakatkak e ka inteyian

wey nasi e egmaluag ka gisi. ²²Ne ware degma etew ne egtahu te iyan ne binu diye te tapey ne tahuanan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahuanan wey egkeitis e ka binu ne egkareetan e degma ka tahuanan. Ke kene, ka iyan ne binu, keilangan ne diye igtahu te iyan ne tahuanan ne laplap te mananap.”

Ka inse meytenged te Aldew te Peggimeley

(*Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5*)

²³Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaya te impamulaan te trigu. Taheed te egmangipanew sikandan, nangetu te me trigu ka me hibateen din. ²⁴Ne migkahian si Hisus te me Parisiyu, “Pitawa nu! Mania te miggimu ka me hibateen nu te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley?”

²⁵Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meytenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin su warad egkeenen dan? ²⁶^{kl} Te timpu ne si Abiyatar pad ka Labew ne Talagpanubad, migseled si Dabid diye te baley te Manama wey migkeenan te paan ne inhalad e diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu, piru migkeenan si Dabid wey impamehayan din pad ka me duma rin. ²⁷Su innimu ka Aldew te Peggimeley eyew egpakabulig te etew, ne ware himuwa ka etew eyew egtuman te me balaud te Aldew te Peggimeley.^{††} ²⁸Purusu ka Anak te Etew iyan ahalen minsan Aldew te Peggimeley.”

^{††}2:27 Te Grigu: ware himuwa ka etew para te Aldew te Peggimeley.

^j2:23 Diy 23:25. ^k2:26 Lib 24:9. ^l2:26 1Sam 21:1-6.

Ka etew ne nakengkeng se belad

(*Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11*)

3 Te lein e ne timpu, migseled e man-e si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu. Due sabeka ne etew dutu ne nakengkeng se belad. ²Ne due me etew ne eg-iipat ki Hisus ke egbawian din te Aldew te Peggimeley seeye se etew su eyew igkasumbung dan sikandin. ³Ne migkahiyen ni Hisus ka etew ne nakengkeng se belad, “Sasindeg ka kayi te tangkaan.” ⁴Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, “Nekey bes ka intuhut te kanta ne Balaud ne eleg ne eggimuwen ta te Aldew te Peggimeley? Ka pegbulig naa wey ke pegdereet? Ka pegluwas naa wey ke peggimatey?” Piru ware sikan-dan migtabak.

⁵Ne dutu, nabelu e si Hisus ka migpanil-ap-sil-ap kandan. Migmasakit se geyinawa rin tenged su makehal ka me ulu ran.^f Ne migkahiyen din ka etew ne nakengkeng se belad, “Ketenga nu ka belad nu.” Ne ingketeng te etew wey neulian e ka belad din. ⁶Ne nanli-hawang e ka me Parisiyu, wey migbun-sud e sikandan ka egplanu duma te me sakup ni Hari Hirudis ke egmenuwen dan te eggimatey si Hisus.

Ka susuluhi ne etew ne migsinundul ki Hisus

⁷Ne migparumeey ensi Hisus te me hibateen din diye te lanew. Naninun-dul kandin ka amana ne susuluhi ne etew ne diye egpuun te Galiliya wey te Hudiya, ⁸wey ka diye degma eg-puun te Hirusalim, te Idumiya wey diye te deyipag te Hurdan wey minsan ka diye te me inged ne marani te Tiru

wey te Sidun, su nakarineg sikandan te langun ne innimu rin. ^{9m}Ne puun due, migkahiyen din ka me hibateen din ne egpaandamen te balangey ne eg-unturan din, su eyew kene sikandin egkapinpiniet te me etew. ¹⁰Puun su masulug ne etew ka impamawian din, egmekegsegseg e ka egmanderalu ne eg-parani kandin eyew eggsamsam kandin. ¹¹Ne emun ke egpakakita ki Hisus ka me etew ne nanerepan te me busew, sahuhune ne eg-usengul sikandan diye te tangkaan din wey egmanguleyi ne egkahi, “Sikeykew ka Anak te Manama!”

¹²Ne impegpehetan din sikandan teesi ne kene egpepangguhuren meytenged kandin.

Ka peg-alam ni Hisus te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din

(*Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16*)

¹³Nataman, migtakereg e si Hisus diye te bubungan. Ne in-umew rin seeye se ingkeupii rin wey migparani sikandan kandin. ¹⁴Ne mig-alam sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis su egdumdumeen din wey eyew egsuhuen te pegwali. ¹⁵Ne imbehayan din sikan-dan te katenged te pegpangalew te me busew.

¹⁶Seini ka sapulu wey daruwa (12) ne in-alam din: si Simun ne mig-immuan din ki Pidru, ¹⁷ka talaari ne si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Ingngaranan sikandan ni Hisus te Buwanirgis, ka igpasabut “Me anak te Luhung”; ¹⁸si Andris wey si Pilipi, si Bartulumi wey si Matiyu, si Tumas wey si Santiyagu ne anak ni Alpiyu, si Tadiyu wey si Simun ne ribildi, ¹⁹wey si Hudan Iskaryuti ne mig-akal kandin.

^f3:5 Te Grigu: makehal ka me pusung dan.

^m3:9 Mar 4:1; Luk 5:1-3.

Ka pegbayung ki Hisus ne migserepan te busew

(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; 12:10)

²⁰Te peg-uli e enni Hisus diye te baley, duen e man-e masulug ne me etew ne nanlibulung, ne puun due, kenad e sikandan egpakakeen. ²¹Te pegkarineg dutu te pamilya ni Hisus, miggendiyad sikandan ka eg-angey kandin su egkahiyen e te me etew ne egbusawen e sikandin.

²²Ne due me talagpanulu te Bal-aud te Manama ne migginguma puun te Hirusalim ne migkahi, “Inserepan sikandin ni Meibulan^{§§} ne pangulu te me busew, wey imbehayan te geem te peg-pangalew te me busew.”

²³Ne impeparani sikandan ni Hisus wey impangguhuran pinaahi te me panunggilingan te migkahi, “Egmenuwen ni Meibulan te eg-alew te duma rin? ²⁴Emun ka sabeka ne inged egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, kene iya egpakasasindeg ka sika ne inged. ²⁵Ne emun ka taltalaanak egmeun-unayey egmeeg-ehetey, kene iya egpakasasindeg ka sika ne taltalaanak. ²⁶Ne emun ke eg-unayen e ni Meibulan te egkuntere ka me sakup din wey egkabaad-baad e, kene iya sikandin egpakasasindeg, ke kene, egkataman e ka pegmandu din.

²⁷“Ware egpakaseled diye te baley te manekal ne etew wey egpakaahew te me kasangkapan din ke kene din pad eggun-aan te egbaku ka kamuney. Ke egkabaku din e ka kamuney henduen din pad egkaahew ka me kasangkapan.

²⁸“Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkaayun ne egpasayluwen ka me etew te langun ne me sale dan wey te minsan nekey ne pegbaley-baley ran

te Manama. ²⁹°Piru minsan hentew ne egbaley-baley te Panisingan te Manama, kene iya egpasayluwen, su kene egkasaylu te ware egtamanan ka seini ne sale.” ³⁰Nakahi rin sika tenged su migkahi sikandan te migserepan e sikandin te busew.

Ka iney wey ka me suled ni Hisus

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹Nataman, nangingume e ka iney ni Hisus wey ka me suled din. Ne diye de sikandan nanasindeg te lihawangan te baley wey migpanaha re ne egpalihawangen sikandin. ³²Amana ne masulug ka me etew ne namminnuu ne nakalingut ki Hisus. Ne migkahi sikandan, “Diye te lihawangan ka iney nu wey ka me suled nu ne egpammitew keykew.”

³³Ne migkahi si Hisus, “Nakataha kew naa ke hentew ka iney ku wey ka me suled ku?” ³⁴Ne impanil-ap-sil-ap ni Hisus ka me etew ne naminnuu ne nakalingut kandin te migkahi, “Seini ka iney ku wey ka me suled ku! ³⁵Ka minsan hentew ne eggimu te igkeupii te Manama, iyan sika ka iney ku, ka suled ku, wey ka atebey ku.”

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)

4^PNe mig-abey e man-e migpanulu si Hisus diye te ilis te lanew. Ne susuluhi ne etew ka miglibulung diye te kandin, ne tenged dutu mig-untud e sikandin te balangey ne diye te lanew wey diye migpinnuu. Ne ka langun ne etew diye de te ilis te lanew. ²Masulug ka impanulu ni Hisus kandan ne impabaye din te me panunggilingan. Migkahi sikandin te pegpanulu din:

§§3:22 Te Grigu: Biilsibul.

°3:22 Mat 9:34; 10:25. °3:29 Luk 12:10. P4:1 Luk 5:1-3.

³“Pammineg kew! Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula. ⁴Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan, ne miggunguma ka me manuk-manuk wey impanuktuk e seeye. ⁵Ne ka duma ne beni diye nakasawed te batuwen ne ware amana tane. Ne mahaan de seeye migtubu su manipis ka tane. ⁶Piru te naaldawan e, nahangu e seeye su ware amana nakareralid. ⁷Ka duma ne beni nakasawed diye te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi wey naselung e ka pinamula, sikan naa ka warad nakabebeh. ⁸Ka duma ne beni, diye nakasawed te meupiya ne tane wey migtubu e. Ne migdakel e wey migbebeh, ne due duma ne beni ne migbebeh te tatelu ne pulu (30), due duma ne keen-eman ne pulu (60), wey due degma migbebeh te sabeka ne gatus (100).”

⁹Ne migkahi si Hisus, “Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu!”

Ka peggamit ni Hisus te panunggilingan

(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)

¹⁰Te nangawe e ka susuluhi ne etew, mig-insaan e sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey te seeye se miglingut kandin meyitenged te kaluwasan te me panunggilingan. ¹¹Ne migtabak si Hisus, “Impatahe e diye te kaniyu ka inggeles meyitenged te Peghari te Manama; piru diye te duma, impabaye seini langun pinaahi te me panunggilingan, ¹²su eyew, ‘minsan egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey minsan egpammineg sikandan, kene egpakasabut.

Su emun ke egpakasabut sikandan, kema ke eglibed sikandan diye te Manama, wey egpasayluwen sikandan.”

Ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te pegpamula

(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)

¹³Ne migkahian ni Hisus sikandan, “Ke ware kew nakasabut te kaluwasan te seeye ne panunggilingan, egmenuwen niyu naan pad te egsabut ka duma ne me panunggilingan? ¹⁴Ka insawed te talagpamula, iyan ka lalag te Manama. ¹⁵Ne seeye se beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama. Piru sauhune ne miggunguma si Meibulan wey in-ahew rin e ka lalag ne nakapamula diye te kandan. ¹⁶Ne iling ded seeye se beni ne nakasawed diye te batuwen, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama ne due-rue ne migdawat kayi ne nahale. ¹⁷Piru ware seini nakareralid diye te pusung dan, purisu ware de naluhey ka pegpalintutuu ran. Nataman, te pegginguma te me keyirapan wey me pegbayad-bayad tenged te lalag te Manama, due-rue ne mig-engked sikandan te pegpalintutuu ran. ¹⁸Ne ka duma ne beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan seeye se nakarineg te lalag te Manama, ¹⁹piru ka pegkalagew ran meyitenged te pegugpe dan, wey ka peggeyinawa te me karatuan dan wey ka pegkeeyami te duma pad ne me kasangkapan, iyan nekeumes te lalag te Manama, wey ware sikandan nakabebeh. ²⁰Piru ka beni ne nakasawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama ne migdawat wey migbebeh. Ka sabeka nakabebeh

* 4:9 Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

te tatelu ne pulu (30), ne ka duma nakabebehas te keen-eman ne pulu (60), ne ka duma nakabebehas te sabeka ne gatus (100).”

Ka panunggilingan meytenged te sulu

(Luk. 8:16-18)

²¹Ne migkahiyen din sikandan, “Ware egparekhet te sulu ne egsuban te gantangan wey ke diye igtahu te selib te lantawan. Ke kene, igpatawan-tawan iya igtahu. ²²Su ware iggeles ne kene egkanengnengan; wey ware egbunbunan ne kene egkalekisan. ²³Purusu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu![†]”

²⁴Ne migkahiyen pad man-e sikan-dan ni Hisus, “Sikan naa, tantanuri niyu ke nekey ka egkarineg niyu. Su emun ke eg-ayad-ayad kew egpamineg, eg-pakasabut kew iya, wey egtimulan pad sika te Manama.[‡] ²⁵uSu seeye se due katuenan, egtimulan pad piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne kandin.”

Ka panunggilingan meytenged te beni

²⁶Ne migkahi pad man-e sikandin, “Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged te etew ne migsawed te beni diye te kamet din. ²⁷Taheed te migpabulus sikandin te himu rin te maaldew wey te peglipereng din te marusilem, migtubu ka beni wey migtulin. Piru ware din nataheyi ke im-menu te egtulin. ²⁸Ka tane ka egpabehas

te me pinamula, eggun-a egtubu ka dewun, ne egbebehas e, ne egkataman egmatesan e. ²⁹vEmun ke egkeyinuhan e ka pinamula, eggalaben e te kamuney tenged su tinggaani e.”

Ka panunggilingan meytenged te behas ne mallilintek

(Mat. 13:31-32, 34; Luk. 13:18-19)

³⁰Ne mig-inse si Hisus, “Nekey-a ka egpeilingan ta te Peghari te Manama, wey ke nekey ne panunggilingan ka eggamiten ta kayi? ³¹Egpekeiling seini te beni te mustasa ne mallilintek ne im-pamula te etew diye te kamet din. Ka sika ne beni iyan kinareisekan kayi te ampew te tane. ³²Piru ke igpakapamule e sika wey ke egtubu e, egkeyimu e sika ne kinarakelan te langun ne me pinamula. Egderakel e ka me sugpang wey eggesalag e ka me manuk-manuk diye te egdalungan ne me sugpang din.”

³³Ne masulug pad ne me panunggilingan ne iling kayi ka inggamit ni Hisus te pegpanulu din te lalag te Manama diye te me etew ne sumale de te egkasabut dan. ³⁴Ne ware inlalag din diye te me etew ne ware din ipabaye te panung-gilingan. Piru igpasabut din ded ka lan-gun diye te me hibateen din ke sikandan naan de.

Insaparan ni Hisus ka kalamag wey bunlud

(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵Te egkasagkup e te sika ne aldew, migkahiyen e ni Hisus ka me hibateen din, “Kuwa kid e su eglapas ki seeye te deyipag te lanew.” ³⁶Ne dutu mig-

[†]4:23 Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

[‡]4:24 Te Grigu: ke nekey ne seked ne inggamit niyu, sikan ded degma ka igseked kaniyu, wey igtimul sika kaniyu.

[†]4:21 Mat 5:15; Luk 11:33. [‡]4:22 Mat 10:26; Luk 12:2.

[†]4:24 Mat 7:2; Luk 6:38. ^u4:25 Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26.

^v4:29 Huwil 3:13.

engkeran e te me hibateen ka masulug ne me etew wey nanguntud e sikandan te balangey ne in-unturan ni Hisus. Ne due degma me balangey ne miglegse kandan. ³⁷Ne due migginguma ne dakel ne kalamag wey imbundul-bundul e te bunlud ka balangey wey hapit e egkapenu te weyig. ³⁸Piru newulep si Hisus ne mig-uulunan diye te lebut te balangey. Ne dutu, impupukew e sikandin te me hibateen din wey ingkahiyen, “Talagpanulu, kene ka egkalaggew te hapit kid ma egkalened?”

³⁹Ne mig-enuw si Hisus ne insaparan din ka kalamag wey migkahiyen din ka me bunlud, “Peeneng-eneng kew!” Ne dutu, migsanggal e ka kalamag wey migpeeneng-eneng e ka me bunlud. ⁴⁰Ne migkahiyen din sikandan, “Mania te nenaaldek kew? Ware bes pegpalintuu niyu wey pegsalig?”

⁴¹Ne neinu-inu sikandan wey migmein-inseey ne migkahi, “Hentew buwa etawa seini? Minsan se kalamag wey me bunlud ne egpalintuu kandin?”

Ka pegbawi ni Hisus te inserepan te busew

(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5 Ne migpabulus sikandan diye te deyipag te lanew, te inged ne Girasa. ²Te peglegsad e ni Hisus te balangey, sahuhone ne due migsinug-ung kandin ne etew ne inserepan te busew ne diye migpuun te me sulung ne sabalanan. ³Ka seini ne etew diyad e mig-ugpe te sabalanan wey warad en iya egpak-abaku kandin minsan egkeddinaan pad. ⁴Malasi egbakua te me etew ka belad din wey paa rin te keddina, piru impamigtus din de ka keddina wey ka baku. Ne warad en iya likes ne egpakaleheng kandin. ⁵Egleug-leug sikandin aldew

wey marusilem diye te me sabalanan wey diye te me bubungan ne egpangpan-guleyi wey egpamalpalian din ka lawa rin te me batu.

⁶Te pegkakita rin ki Hisus te diye pad te madmariyu, migpallahuy sikandin ka migsinug-ung kandin wey migpanimbuel diye te tangkaan din. ⁷Ne migpan-guleyi sikandin te meemen ne migkahi, “Hisus, Anak te Amana ne Mabantug ne Manama, kena a nikeykew banggawa[¶]! Te ngaran te Manama, egpeyid-u-hid-u a keykew ne kena a legpari!” ⁸Inlalag din sika tenged su insuhu ni Hisus ka busew ne migkahi, “Busew, awe ka rue te kandin!”

⁹Ne mig-insaan e ni Hisus sikandin, “Hentew-a ka ngaran nu?”

Ne migtabak sikandin, “Matangen ka ngaran ku, tenged su masulug key.” ¹⁰Ne amana iya ne migpeyid-u-hid-u ka me busew diye te ki Hisus ne kene egpaaween te seeye ne inged.

¹¹Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne migpanuwal diye te masandig. ¹²Migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka me busew ne migkahi, “Paserepa key ubag nikeykew diye te me babuy.” ¹³Ne intuhutan e sikandan ni Hisus. Seeye naa, mig-awe e ka me busew diye te etew wey nanerep e diye te me babuy. Ne namallahuy e ka me babuy patupang diye te dalama peendiye te lanew wey nallened e. Me daruwa ne libu (2,000) ka kasuluhan te me babuy.

¹⁴Ne namallahuy seeye se me talag-tameng te babuy diye te siyudad wey diye te me kamet ka migpangguhud. Ne nangendiye ka me etew eyew egneng-neng ke nekey ka neyitabu. ¹⁵Migparani sikandan ki Hisus wey nakita ran ne migpinnuu diye ka etew ne inserepan te masulug ne busew. Migkukumbale

[¶]5:7 Te Grigu: nekey ka tuyu nu keddi?

e sikandin wey maheteng e ka suman-
suman din. Ne tenged due, nenaaldek
e sikandan. ¹⁶Ne sikandan se nakakita
te neyitabu te etew ne inserepan te me
busew wey te neyitabu te me babuy,
migpangguhud e diye te duma.

¹⁷Ne puun dutu, migpeyid-u-hid-u e
ka me etew ki Hisus ne egpaaween dutu
te inged dan.

¹⁸Ne hengkayi te eg-untud e si Hisus
te balangey, migpeyid-u-hid-u seeye se
etew ne migserepan te me busew ne
egduma kandin.

¹⁹Piru ware sikandin parumaa ni
Hisus wey migkahiyen, “Uli kad e diye
te kaniyu wey pangguhuri nu sikandan
te langun ne innimu te Magbebaye due
te keykew wey te keyid-u rin keykew.”

²⁰Ne miggipanew e ka etew wey
migbunsud e migpangguhud diye te
inged ne enggaranen te Dikapulis[§]
meyitenged te langun ne innimu ni Hisus
diye te kandin, wey neinu-inu ka langun
ne etew.

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen

(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹Nataman, miglapas e man-e si Hisus
diye te deyipag te lanew ne mig-untud
te balangey. Te diyad e sikandin te ilis
te lanew, miglibulungan e sikandin te
susuluhi ne etew. ²²Ne due migginguma
ne sabeka te me pangulu te simbaan te
me Hudiyu ne enggaranen ki Hayru. Te
pegkakita rin ki Hisus, migpanimbuel
sikandin diye te tangkaan din ²³wey
amana migpeyid-u-hid-u ne migkahi,
“Egkabigtawan e ka anak ku ne beyi-
beyi. Hendiyei nu pa ubag sikandin wey
tel-ebi nu te belad nu eyew egkeulian
wey egmanekal e.”

²⁴Ne migdume e si Hisus kandin. Ne
dutu, amana ne susuluhi ka me etew ne

migsinundul kandin ne egmemeketuku
e diye te kandin.

²⁵Ne due malitan ne eglangeseen
seled e te sapulu wey daruwa (12)
ne leg-un, ²⁶ne amana ne nabayba-
yaran ka migpabawi te me talagbawi
piru ware sikandin neulii. Ne naamin
de due ka langun ne diye te kandin,
piru nasi de iya sikandin lahetleti
te dalu rin. ²⁷Nakarineg sikandin te
guhuren meyitenged ki Hisus, purisu
migpatalisek sikandin te masulug ne me
etew ka migparani diye te peka ni Hisus
wey insamsam din ka kumbale din. ²⁸Su
nekeisip sikandin, “Emun ke egpakasam-
sam a minsan te kumbale din de, egkeu-
lian a iya.”

²⁹Te pegsamsam te malitan te kum-
bale ni Hisus, due-rue ne migtigpek ka
langesa rin wey naheram din te lawa
rin ne neulian e sikandin. ³⁰Ne due-rue
ne nakaheram si Hisus ne due geem ne
naawe diye te kandin, ne seeye naa ka
miglilingey sikandin diye te masulug ne
etew ne mig-inse, “Hentew-a ka migsam-
sam te kumbale ku?”

³¹Ne migtabak ka me hibateen din,
“Pitew ke man de iya te masulug ne
me etew seini ne egmasegsehey e due te
keykew, ne mania te eg-inse ke pad ke
hentew-a ka migsamsam keykew?”

³²Piru migpalangas-langas si Hisus
ka egpammitew ke hentew ka migsam-
sam kandin. ³³Ne tenged su nanengnen-
gan te malitan ke nekey ka neyitabu
kandin, migparani sikandin ki Hisus ne
migkelkel te kaaldey wey mig-usengul
diye te tangkaan din wey ingguhud din
e ka malehet. ³⁴Ne migkahiyen ni Hisus
sikandin, “Beyi, ka pegpalintutuu nu ka
nekeuli keykew. Uli ka ne meupiye e se
geyinawa. Kene kad egliberan te dalu
nu.”

[§]5:20 Ka igpasabut te Dikapulis iyan ka sapulu ne siyudad.

³⁵Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due me etew ne migginguma ne diye egpuun te baley ni Hayru. Migkahiyen dan si Hayru, “Migpathey e ka anak nu. Kema ke egkabanggaw nu re ka talagpanulu.”

³⁶Piru imbalahad ni Hisus ka inguhud dan wey migkahiyen din si Hayru, “Kene ka egkalaggaw. Palintutuu ke re.” ³⁷Ne ware migduruma sikandin gawas engki Pidru wey te taha-suled ne ensi Santiyagu wey Huwan. ³⁸Te pegginguma ran diye te baley te pangulu te simbaan te me Hudiyu, nakita ni Hisus ne newukag ka me etew. Ne due egmaninehew wey egmandalawit. ³⁹Ne migseled e si Hisus te baley wey migkahiyen din sikandan, “Mania te egkengewukag kew wey egmandalawit? Ware migpathey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin.”

⁴⁰Piru migdali-dian dan si Hisus. Ne dutu, impalihawang e sikandan langun ni Hisus wey induma rin ka amey wey iney te bate wey ka me hibateen din te migseled diye te impaley-asan te bate. ⁴¹Ne miggen-genan din ka belad te bate te migkahi, “Talita kumi!” Ka buut igpasabut, “Beyi-beyi, enew ka!” ⁴²Ne due-rue ne mig-enew ka beyi-beyi wey migghippanew e. Ne dutu, amana sikandan nawangalan. Sapulu wey daruwe (12) e sikandin ne leg-un. ⁴³Migteesan sikandan pegpeheti ni Hisus te keilangan ne ware minsan hentew ne eggakaneng-neng te neyitabu. Ne impabehayan din ka bate te egkeenen.

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(*Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30*)

6 Ne mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey mig-uli diye te lungsud ne intulinan din, wey migduma kandin ka me hibateen din. ²Te pegginguma

te Aldew te Peggimeley, migpanulu si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu. Ne masulug ka nakarineg kandin ne neinu-inu ne migkahi, “Hendei rin buwa natuene seini langun? Hendei rin buwa nakuwa ka katuean din? Immenu rin buwa te eggimu te me kein-inuwan? ³Kene naa ne sikandin ka talagbeba-ley? Kene naa ne si Mariya ka iney rin, wey kene naa ne ensi Santiyagu, si Husi, si Hudas wey si Simun ka me suled din? Ware naa ne kayi nangupge ka me atebey rin?” Sikan naa, natameneng e sikandan ki Hisus.

⁴Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egtahuren ka sabeka ne prupita te minsan hendei gawas te inged ne intulinan din, te me karumaan din wey te pamilya rin.”

⁵Purisu ware nekeyimu si Hisus te me kein-inuwan te seeye ne inged, gawas te pila-pila re ne me etew ne egmanderalu ne intel-eban din te belad din ne neneulian. ⁶Ne neinu-inu si Hisus te ware migpalintutuu kandin ka me etew.

Ka pegsuhu ni Hisus te me hibateen din

(*Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6*)

Nataman, miggendiyad e si Hisus te marani ne me bariyu eyew te pegpanulu te me etew. ⁷Nataman, impeparani rin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din wey impeyippanew rin sikandan te tigdaruwa wey impamehayan din te katenged te pegpangalew te me busew. ⁸Ne impanagtahaan din sikandan ne kene egpeuyanen te minsan nekey gawas te tuked. Kene sikandan egpeuyanen te keenen, kabil, wey te seleppi. ⁹Egpa-sandalen sikandan piru kene egpeuyanen te eg-ilisan. ¹⁰Migkahiyen pad mane sikandan ni Hisus, “Emun ke due baley ne egpamaneyikan niyu, diye kew

re iya ugpe taman te eg-awe kew e te sika ne inged. ^{11xy} Ke due inged ne kene egdawat kaniyu wey kene egpamineg kaniyu, pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu ke eg-awe kew e isip palinneu ne ware sikandan ikahale te Manama.”

¹² Sikan naa, nangipaneu e sikandan wey migwali te keilangan ne eg-inniyug ka me etew te me sale dan. ^{13z} Masulug ka impangalew ran ne me busew wey masulug ka egmanderalu ne nangitisan dan te lana ne neneulian.

Ka pegpatey ni Huwan ne Talagbewutismu

(*Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9*)

^{14a} Tened su migmabantug e si Hisus, narineg e ni Hari Hirudis ka guhuren meytenged kandin. Due duma ne egkahi, “Neuyag ded si Huwan ne Talagbewutismu, sikan naa ka due geem din te peggimu te me kein-inuwan.”

¹⁵ Piru egkahi ka duma, “Sikandin si Ilyas.”

Ne ka duma egkahi degma, “Prupita sikandin, iling te sabeka te me prupita dangan.”

¹⁶ Te pegkarineg dutu ni Hirudis, migkahi e sikandin, “Neuyag bes si Huwan, ka etew ne impatempuhan ku te ulu.” ^{17-18b} Su si Hirudis ka migparakep wey migpapisu ki Huwan. Innimu ni Hirudis seeye su insaparan sikandin ni Huwan te peg-ahew ki Hirudiyas ne asawa te suled din ne si Pilipi. Miggenendue si Huwan, “Supak te Balaud ni Muwisis ne eg-ahawen nu ka ipag nu.”

¹⁹ Ne puun dutu, nabelu si Hirudiyas ki Huwan wey igkeupii rin ne eggimatayan sikandin piru kene din egkeyimu, ²⁰ su naaldeki si Hirudis ki Huwan. Su nakanengneng sikandin

ne matareng wey matulus ne etew si Huwan, purisu ware din tuhuti ne eggimatayan sikandin. Amana sikandin nalibeg te guhuren ni Huwan, piru egkeupian sikandin ne egpamineg.

²¹ Piru migginguma red ka timpu ne egtetaharan ni Hirudiyas. Ne seeye ne aldew ka neetawan ni Hirudis. Migsaheken si Hirudis wey impangingat din ka me upisyal din, ka me kepitane te me sundalu, wey ka me pangulu diye te Galiliya. ²² Ne migseled wey migsayew ka anak ni Hirudiyas ne beyi, wey nahale si Hirudis wey ka me mahaliyug din. Ne migkahiyane ni Hirudis ka beyi, “Buyu ka te minsan nekey ne igkeupii nu, su igbehey ku keykew.” ²³ Ne migpahunlibet sikandin te beyi ne migkahi, “Minsan nekey ne egbuyene nu, igbehey ku keykew minsan pad ka tenge te karatuan ku.”

²⁴ Miglihawang ka beyi wey mig-inse te iney rin, “Ine, nekey buwa ka egbuyene ku?”

Ne migtabak ka iney rin, “Iyan nu buyua ka ulu ni Huwan ne Talagbewutismu.”

²⁵ Ne migdagdahew miglibed ka beyi diye te Hari wey migkahi, “Egkeupian a ne igbehey nu keddi kuntee ka ulu ni Huwan ne Talagbewutismu ne diye igitahu te maluag ne pinggan.”

²⁶ Ne amana nalaggew ka Hari dutu. Piru tenge te nakapahunlibet sikandin wey narineg seeye te me mahaliyug din, kene din igkeupii ne kene egkatuman ka inalag din diye te beyi. ²⁷ Due-rue ne migsuhu ka Hari te sundalu ne talaggilang ne igpeuyan ka ulu ni Huwan. Ne miggendiyad e ka insuhu wey intamperan din e te ulu si Huwan diye te prisuwan. ²⁸ Diye din itahu te maluag ne pinggan ka ulu ni Huwan wey imbehey

^x6:11 Him 13:51. ^y6:11 Luk 10:4-11. ^z6:13 San 5:14.

^a6:14 Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19. ^b6:17-18 Luk 3:19-20.

rin diye te beyi, wey imbehey e degma te beyi diye te iney rin. ²⁹Te pegkarineg dutu te me hibateen ni Huwan, nangendiyad e sikandan wey in-angey ran e ka lawa rin wey inlelebeng dan e.

**Ka pegpakeen ni Hisus
te 5,000 ne etew**

*(Mat. 14:13-21; Luk.
9:10-17; Huw. 6:1-14)*

³⁰Nataman, nanlibed e diye te ki Hisus ka me hibateen din wey impangguhuran dan sikandin te langun ne neyimuran wey te impanulu dan. ³¹Ne puun su egmekegsubal-subal re ka masulug ne etew, kenad e egpakakeen ensi Hisus. Sikan naa, migkahiyen din e ka me hibateen din, “Kuwa kid e su eggendiye ki te inged ne ware etew eyew egpekeyimeley kew te minsan dagdahew re.” ³²Ne nanguntud e sikandan te balangey wey nangendiyad e te inged ne ware etew ne sikandan de.

³³Piru masulug ka me etew ne nekeila kandan te pegligkat dan. Purisu namallahuy ka me etew ne migpuun te nalein-lein ne me lungsud peendiye te eggendiyaan enni Hisus, wey nekewun-a pad sikandan nekeuma kandan. ³⁴Te peglegsad ni Hisus te balangey, nakita rin ka susuluhi ne etew, wey neyid-u sikandin kandan tenged su nekeiling e sikandan te me karniru ne ware talag-tameng. Purisu imbunsuran e sikandan panulua ni Hisus wey masulug ka impanulu din kandan. ³⁵Ne hengkayi te maapun e, migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey migkahi, “Maapun e seini wey kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³⁶Peendiyaan u sikandan te marani ne me kamet wey me bariyu eyew egpakabeli te egkakeen dan.”

³⁷Piru migkahiyen din sikandan, “Sikaniyu ka egbehey kandan te egkeenen.”

Ne migkahi sikandan, “Etuwey! Egpeyipawanen key naa nikeykew wey egpabeliyen te paan ne egkentiddad te daruwa ne gatus (200) ne dinaryu** eyew igpakeen kandan?”

³⁸Ne mig-inse sikandin kandan, “Pilaa ne timman te paan ka due te kaniyu? Na, tengtengi niyu.”

Te nakita ran e seeye, migkahiyen dan e si Hisus, “Lalimma ne timman ka paan wey daruwa ka ngalap te weyig.”

³⁹Nataman, impapunduk-punduk e papinnuwa ni Hisus sikandan langun diye te me hilaunen. ⁴⁰Purisu naminuu e sikandan ne migpunduk-punduk te tigmahatus (100) wey te tiglalimma ne pulu (50). ⁴¹Ne ingkuwa ni Hisus ka lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne ngalap te weyig, ne migleng-ag sikandin diye te langit wey migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din eyew igpepamehey diye te me etew. Ne impanalad din ded degma ka me ngalap diye te etew. ⁴²Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, ⁴³wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same te paan wey te ngalap te weyig. ⁴⁴Migginguma te lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes de ne nangeen te paan.

**Ka peggipanew ni Hisus
diye te kulit te weyig**

(Mat. 14:22-33; Huw. 6:15-21)

⁴⁵Ne due-rue ne impeuntud ni Hisus ka me hibateen din te balangey wey impewun-a rin e diye te inged ne Bit-

**6:37 Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew.

°6:34 Num 27:17; 1Har 22:17; 2Kru 18:16; Isi 34:5; Mat 9:36.

sayda ne diye te deyipag te lanew taheed te impeuli din e ka me etew. ⁴⁶Te nakapanaha-tahe e si Hisus te me etew, migtakereg e sikandin diye te bubungan eyew eg-ampu. ⁴⁷Te marusilem e, diye de due si Hisus ka migsabsabeka. Ne nekeelat-elat e mule te lanew ka balangey. ⁴⁸Nakita rin ne neyirapan ka me hibateen din ne egpamegsey, su egkasinug-ung dan ka kalamag. Hengkayi te mahaan e egpamalat-palat, innendiyaan e sikandan ni Hisus ne miggipanew diye te kulit te weyig. Eglipharan din de perem sikandan, ⁴⁹piru te pegkakita ran kandin ne miggipanew diye te weyig, nakasuman-suman sikandan ne saping seeye wey migmanguleyi e sikandan. ⁵⁰Naalatan sikandan langun te pegkakita ran kandin.

Ne sauhune ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Pakannekal kew! Kene kew kaalde su sikeddiey seini!” ⁵¹Nataman, mig-untud e si Hisus te balangey duma kandan wey mig-engked e ka kalamag. Ne dutu, amana sikandan neneinu-inu. ⁵²Su ware sikandan nakasabut te kaluwasan te innimu rin ne kein-inuwan ne migmasalig ka paan tenged su makehal ka me ulu ran.^{††}

Ka pegpamawi ni Hisus te migmanderalu diye te Ginisarit

(Mat. 14:34-36)

⁵³Te nakalapas e sikandan, diye sikandan nakatuhun te inged ne enggaranen te Ginisarit, ne inniket dan e ka balangey ran diye te ilis te lanew. ⁵⁴Te peglegsad dan e te balangey, due-rue ne neilaan si Hisus te me etew. ⁵⁵Namalahuy ka me etew ne nangendiye te me bariyu ne marani dutu wey nanguyan te egmanderalu ne impeyibat te me hibatanan dan diye te inged ne narinehan

dan ne diye si Hisus. ⁵⁶Minsan hendei eggendiye si Hisus, diye te me bariyu, wey ke diye te me siyudad, wey ke diye te me sityu, egpanguyanen iya te me etew ka egmanderalu wey diye igmeyibat te me palingkiyan. Ne migpeyid-u-hid-u sikandan ki Hisus ne egpasamsamen sikandan minsan te sidsid de te kumbale din. Ne ka langun ne nakasamsam dutu, neulian iya.

Ka tuluuwen te me kabuybuyahan

(Mat. 15:1-9)

7 Due miglibulung diye te ki Hisus ne me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne diye migpuun te Hirusalim. ²Nakakita sikandan te due me hibateen ni Hisus ne migkeen ne ware mig-ayad-ayad migmanlu-lu te me belad dan, wey supak seeye te impanulu dan.

³(Su ka me Parisiyu wey ka langun ne me Hudiyu, kene egkeen ke kene egpakaayad-ayad egpakapanlu-lu te me belad dan sumale te tuluuwen te me kaap-apuan dan. ⁴Emun ke egpuun sikandan diye te palingki, kene sikandan egkeen te minsan nekey ke kene sikandan egpakaayad-ayad egpakapanlu-lu. Masalig pad ka tuluuwen ne egtumannen dan iling te pegpanlu-lu te me ubab, kuren, wey me kepitira.)

⁵Ne mig-inse ki Hisus ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama ne miggenendue, “Mania te ware tumana te me hibateen nu ka tuluuwen te me kaap-apuan ta? Migkeen de due sikandan ne ware mig-ayad-ayad migmanlu-lu te me belad dan.”

⁶^dNe migtabak si Hisus kandan, “Malehet iya ka impanagne ni prupita Isayas meytenged kaniyu te

^{††}6:52 Te Grigu: makehal ka me pusung dan.

♠7:6 Isa 29:13 (LXX).

egmapitew-pitew re. Sumale te insulat din ne miggenendue,

‘Diye de egpuun te me be-be te seini ne me etew ka pegtahud dan keddi, piru mariyu ka pusung dan keddiey.

⁷ Ware karuan te pegsimba ran keddiey, su iyan dan igpanulu ka me balaud ne innimu re te me etew isip kun Balaud ku.’

⁸ Ne mig-engkeran niyu ka me suhu te Manama, wey iyan niyu intuman ka tulluwwen ne innimu re te etew.”

⁹ Ne migkahi pad man-e si Hisus, “Mangateu kew iya ne eggsamsamili te suhu te Manama eyew te peg-ikul te tulluwwen niyu! ¹⁰ eSu sumale ki Muwis, ‘Tahura nu ka amey wey iney nu,’ wey ‘Ka minsan hentew ne egtampele te amey wey iney rin, keilangan iya ne eggimatayan sikandin.’ ¹¹ Piru migpanulu kew mule te ka minsan hentew ne due perem igkabilig diye te amey wey iney rin egkaayun ne egkahi diye te kandan, ‘Kurban seini’ (ka igpasabut kayi, ‘Para seini te Manama’). ¹² Sikan naa, ware niyud e tuhuti sikandin ne egbulig te amey wey iney rin. ¹³ Na, puun due innimu niyu ne ware karuan ka lalag te Manama pinaahi te peg-ikul niyu te tulluwwen niyu. Ne masulug pad ka innimu niyu ne iling kayi.”

Ka egpakapamalindit te etew

(Mat. 15:10-20)

¹⁴ Ne impeumew e man-e ni Hisus ka me etew wey migkahiyen, “Pammineg kew langun wey sabuta niyu ka iglalag ku. ¹⁵⁻¹⁶ Ware minsan nekey ne egkaabeleng te etew ne egpakamalindit kandin, ke kene, iyan ka egligwe puun kandin.”^{††}

¹⁷ Te mig-engkeran e ni Hisus ka me etew wey migseled e diye te baley, mig-insaan e sikandin te me hibateu din meytenged te panunggilingan. ¹⁸ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ew, ware kew bes degma nakasabut? Ware kew bes nakanengneng te minsan nekey ne egkaabeleng te etew, kene egpakamalindit kandin? ¹⁹ Su ware sika migseled diye te pusung din, ke kene, diye de te getek din wey eglhawang ded man-e te lawa rin.” (Pinaahi te inlalag ni Hisus, migpasabut ne malinis ka langun ne keenen.)

²⁰ Ne migkahi e man-e sikandin, “Ke nekey ka eglhawang puun te pusung te etew, iyan sika ka egpakamalindit kandin. ²¹ Su diye egpuun te pusung te etew ka mareet ne suman-suman, ka pegpeyilabetey se kene ne alunggun, ka pegpanakew, ka peggimatey, ²² ka pegpanlibug, ka pegkaalamlamen, ka peggimu te langun ne mareet, ka pegpanlimbung, ka pegkaagkayen, ka pegkeimma, ka peg-iran-iran te duma, ka pegpegasal, wey ka keungelan. ²³ Ka seini se langun ne mareet ne diye egpuun te pusung te etew ka egpakamalindit kandin.”

Ka pegpalintutu te malitan ne matig-Kanaan

(Mat. 15:21-28)

²⁴ Nataman, mig-awe e si Hisus te sika ne inged wey miggendiyad e sikandin te me inged ne sakup te Tiru. Ne diye migpamaneyik si Hisus te sabeka ne baley wey kene egkeupian ne due egpakanengneng ne dutu sikandin, piru ware din iya nekeeles. ²⁵ Ne due malitan ne inserepan te busew ka anak din

††**7:15-16** Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 16 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Pammineg ka ke due talinga nu.

¶**7:10** Iks 20:12; Diy 5:16; Iks 21:17; Lib 20:9.

ne beyi-beyi. Te pegkarineg te malitan ne dutu si Hisus, due-rue ne miggendiye sikandin wey mig-usengul diye te tane te egkatangkaan ni Hisus. ²⁶Ne migpeyid-u-hid-u sikandin ki Hisus ne igpaalew ka busew ne diye te anak din. Ka se-eye ne malitan kene ne Hudiyu wey diye neetew te Pinisiya ne sakup te prubinsya te Sirya. ²⁷Sikan naa ka migkahiyen ni Hisus ka malitan, “Keilangan ne iyan eggun-aan eggibulunga ka me bate su kene ne meupiya ne egkuen ka keenen dan wey igsungud te me asu.”

²⁸Piru migtabak ka malitan, “Malehet sika Magbebaye, piru minsan ka me asu ne diye te selib te lamisa, egpakakeen ma te me mummu ne egkengeulug te me bate.”

²⁹Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Tenged te inlag nu, egkaayun kad e ne eg-uli su mig-awe e ka busew diye te anak nu.”

³⁰Ne mig-uli e ka malitan wey neyingumaan din ka anak din ne miggibat diye te lantawan, wey mig-awe e ka busew diye te kandin.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egdineg wey ngasel

³¹Nataman, miglibed e si Hisus diye te Lanew te Galiliya puun te me inged ne sakup te Tiru wey diye sikandin migbaye te Sidun wey me inged ne sakup te Dikapulis.[¶] ³²Ne due sabeka ne etew ne kene egdineg wey ngasel ne in-uuyan te me etew diye te ki Hisus. Migpeyid-u-hid-u sikandan ki Hisus ne egpatel-eban te belad din ka etew. ³³Ne impasuwey sikandin ni Hisus diye te masulug ne etew eyew egpekedaruwa naan de sikandan. Ne intiyuk din te me kemel rin ka me talinga te etew. Nataman, migileb si Hisus wey impulit din seeye diye te dile te etew. ³⁴Migleng-ag sikandin

diye te langit wey miggeheyinawa te maralem ne migkahi diye te etew, “Ipata,” ka igpasabut, “Egkalukatan ka.”

³⁵Ne sauhune ne egpakarineg e ka etew wey migmewumel e ka dile din ne mateyul e ka peglalag din. ³⁶Ne imppegphetan teesi ni Hisus ka me etew ne kene egpepangguhuren te minsan hentew. Piru minsan inleglehetan sikan-dan teesi ni Hisus, nanasnasian de iya sikandan ka migpangguhud te neyitabu. ³⁷Amana iya neinu-inu ka me etew wey migkahi, “Amana ne tetelesi ka langun ne innimu rin! Egkabawian din minsan ka kene egdineg wey ka ummew.”

Ka pegpakeen ni Hisus te 4,000 ne me etew

(Mat. 15:32-39)

8 Te seeye ne timpu, miglibulug e man-e ka susuluhi ne etew diye te ki Hisus ne warad e egmangeenen. Ne dutu, in-umew ni Hisus ka me hibateen din wey migkahiyen, ²“Neyid-u a te me etew su natateluwan e sikan-dan ka egduma-ruma keddi ne warad e egmangeenen. ³Ne emun ke egpeulien ku sikandan ne egmanggutasan, egkengalepu sikandan diye te deralanen su mariyu pe ma ka impuunan te duma.”

⁴Ne migkahi ka me hibateen din, “Etuwey, hendei ki naan de iya egkuwa te egkakeen ne igpakeen te seini ne me etew te kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan?”

⁵Ne mig-inse si Hisus kandan, “Pilaa ne timman ka paan ne due te kaniyu?”

Ne migtabak sikandan, “Pitu ne timman.”

⁶Ne impapinnuu e ni Hisus ka me etew diye te tane, ne ingkuwa rin ka pitu ne timman ne paan wey impasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin diye te

[¶]7:31 Ka igpasabut te Dikapulis iyan ka sapulu ne siyudad.

me hibateen din eyew igpasendad diye te me etew. Ne insendad dan e seeye diye te me etew. ⁷Ne due degma mallil-intek ne ngalap te weyig ne pila-pila re iya wey impasalamatan din seeye. Ne migsuhu si Hisus ne igpepanendad ded degma seeye diye te me etew. ⁸Nangeen sikandan wey nenabbulung-bulung, wey duen pad nalimud dan ne nasame ne nakapenu te pitu ne liyang. ⁹Me hep-at ne libu (4,000) ka kasulug te me etew. Nataman, impeuli e ni Hisus ka me etew. ¹⁰Ne due-rue ne mig-untud sikandin te balangey дума te me hibateen din wey miggendiye te inged ne Dalmanuta.

Ka me pangulu ne egbuyu te palinneu

(Mat. 16:1-4)

¹¹fNataman, due me Parisiyu ne migginguma wey migpakig-apul ki Hisus. Migbuyu sikandan ne egpapitawen te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ¹²gNe miggeheyinawa si Hisus te maralem wey migkahi, “Mania te egbuyu te kein-inuwan ka me etew te kuntee ne timpu? Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware kein-inuwan ne igpakapakita kandan!”

¹³Ne mig-engkeran e sikandan ni Hisus wey mig-untud e man-e te balangey ne peendiye te deyipag te lanew.

Ka igpatulin te paan te me Parisiyu wey ni Hirudis

(Mat. 16:5-12)

¹⁴Nalingew ka me hibateen ne eg-uyan te keenen gawas te sabeka ne paan ne diye te balangey. ¹⁵hNe impanpanayan sikandan ni Hisus ne migkahi, “Tanud-tanud kew wey bantey kew te ig-

patulin te paan te me Parisiyu wey ni Hirudis.”

¹⁶Ne migmalalahey e ka me hibateen din ne migkahi, “Nalalag din sika su ware ki ma nakabebewu te paan.”

¹⁷Nanengnengan ni Hisus ke nekey ka igkewengete dan, sikan naa mig-insaan din sikandan, “Mania te egkasasew kew te ware paan niyu? Ware kew bes pad nakasabut? Makehal bes ka me ulu niyu?^{§§} ¹⁸iDue me mata niyu piru kene kew egpakakita, ne due me talinga niyu piru kene kew egpakarineg. Ware niyu nasuman-suman ¹⁹ka pegpanepik-tepik ku te lalimma ne timman ne paan ne impakeen ku te lalimma ne libu (5,000) ne me etew? Ne pilaa ne liyang ka napenu te nalimud niyu ne egkeenen ne nenasame te me etew?”

Ne migtabak sikandan, “Sapulu wey daruwa (12) ne liyang.”

²⁰“Ne ka pitu ne paan ne impakeen ku te hep-at ne libu (4,000) ne me etew, pilaa ne liyang ka napenu te nalimud niyu ne egkeenen ne nenasame te me etew?”

Ne migtabak sikandan, “Pitu ne liyang.”

²¹Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Ware kew naan pad man-e nakasabut?”

Ka pegbawi ni Hisus te butud diye te Bitsayda

²²Te pegginguma ran te Bitsayda, due butud ne in-uuyan te me etew diye te ki Hisus, wey migpeyid-u-hid-u sikandan ne egamsamen din ka etew. ²³Ne ingkitkit ni Hisus ka etew diye te madmariyu e te bariyu. Nataman, in-ileban din e ka mata te butud wey intel-eban din te belad din, wey mig-insaan din e, “Due nakita nu?”

§§8:17 Te Grigu: Makehal ka me pusung niyu?

f8:11 Mat 12:38; Luk 11:16. §8:12 Mat 12:39; Luk 11:29. h8:15 Luk 12:1.

i8:18 Hir 5:21; Isi 12:2; Mar 4:12.

²⁴ Ne migtenggak ka etew ne migkahi, “Nakakita a te me etew, piru egpekeiling sikandan te me kayu ne egmangipanew.” ²⁵ Ne intel-eban e man-e ni Hisus te belad din ka mata te butud. Ne migmemetmet migpitew ka butud wey egpakakita rin e wey egkamelmelehan din e ka langun. ²⁶ Ne impeuli e ni Hisus seeye se etew diye te ugpaan din wey migkahiyen, “Kene kad e baye dutu te bariyu.”

Ka pegpataha ni Pidru meytenged ki Hisus

(*Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21*)

²⁷ Ne migpabulus si Hisus duma te me hibateen din diye te me bariyu ne sakup te Sisarya Pilipus. Te sasangan pad sikandan ne egmangipanew, mig-insaan ni Hisus ka me hibateen din, “Hentew e kun naa sumale te me etew?”

²⁸ ^jNe migtabak sikandan, “Migkahi ka duma ne sikeykew kun si Huwan ne Talagbewutismu. Ka duma degma migkahi ne sikeykew kun si Ilyas, piru ka duma migkahi ne sabeka ke kun te me prupita.”

²⁹ ^kNe mig-inse si Hisus kandan, “Piru ke sikaniyu ka egpalalahaen, hentew e naa iya?”

Ne migtabak si Pidru, “Sikeykew iya ka Kristu.”*

³⁰ Ne migteesan sikandan ni Hisus ne kene egpepangguhuren te minsan hentew meytenged kandin.

Ka pegpangguhud ni Hisus te peg-antus wey kamatayen din

(*Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27*)

³¹ Nataman, migbunsud e si Hisus ka migpanulu kandan ne ka Anak te Etew keilangan ne eg-antus te igmeulaula

kandin, wey egamsamilian sikandin te igbuyag te me Hudiyu, wey te me pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggi-matayan dan sikandin wey egkeuyag ded te igkatelu ne aldew. ³² Ne inlalag ni Hisus seeye diye te me hibateen din te ware pegkehe. Tenged dutu, impasuwey e ni Pidru si Hisus wey insaparan din. ³³ Piru migbalikid si Hisus wey migtengtengan din ka me hibateen din, ne insaparan din e si Pidru te migkahi, “Awe ka rue Meibulan! Su kene ne Manama ka indapihan nu, ke kene, ka me etew!”

³⁴ ^lNe imeparani ni Hisus ka me etew duma te me hibateen din wey migkahiyen, “Ke hentew seeye se egkeupian ne eg-ikul keddiey, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus wey eg-ikul keddiey. ³⁵ ^mSu seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawarey kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey wey te Meupiya ne Panugtulen, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ³⁶ Nekey naa ka egkakuwa te etew ke egkaangkun din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane, piru egkawaraan te umul rin? Ware iya! ³⁷ Su ware igkabehey te etew eyew egkaawi din ka kandin ne umul. ³⁸ Su emun ke igkeyilew a duma te lalag ku te minsan hentew puun te me etew kuntee ne amana ne makasesale wey kenad egpalintutuu te Manama, igkeyilew ku degma sikandin te timpu ne eglibed e ka Anak te Etew duma te katelesan te Amey rin wey te matulus ne me panalihan.”

9 Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te male-

***8:29** Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

j8:28 Mar 6:14-15; Luk 9:7-8. **k8:29** Huw 6:68-69.

l8:34 Mat 10:38; Luk 14:27. **m8:35** Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25.

het: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te egkakita ran e ka Peghari te Manama ne eggunguma duma te geem din.”

Nabalbalawan si Hisus

(Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36)

²ⁿPeglihat te hen-em ne aldew, in-duma ni Hisus ensi Pidru, si Santiyagu, wey si Huwan te migtakereg diye te matikang ne bubungan ne sikandan de. Te pegtengteng dan ki Hisus, nabalbalawan e sikandin. ³Ne miglayag te kaangkag ka kumbale din, ne ware min-san hentew kayi te ampew te tane ne egpakapamaangkag te iling dutu. ⁴Nataman, nakita ran ensi Ilyas wey Muwisis ne migpakiglalag ki Hisus. ⁵Ne migkahiyen ni Pidru si Hisus, “Talagpanulu, meupiya te kayi key[†] kuntee. Eggimu key te tatelu ne leeb: sabeka ka keykew, sabeka ki Muwisis, wey sabeka ki Ilyas.” ⁶Nakahi rin sika su ware sikandin nakanengneng ke nekey ka iglalag din su nenaaldeh ma sikandan.

^{7o}Ne due migginguma ne gapun ne migdalung kandan, ne due laheng ne migpuun dutu te gapun ne miggenendue, “Seini ka pinalangge ku ne Anak, pamineha niyu sikandin!” ⁸Ne due-rue ne migmanlangas-langas sikandan, piru ware nakita ran gawas ki Hisus.

⁹Ne taheed te egmatupang e sikandan te bubungan, migteesan sikandan ni Hisus ne kene egpepangguhuren ke nekey ka nakita ran taman te egkeuyag e ka Anak te Etew.

¹⁰Sikan naa intuman dan iya ka ingkahi ni Hisus. Piru migmein-inseey sikandan se tatelu ke nekey ka kaluwasan te ingkahi rin ne egkeuyag din e. ^{11p}Ne mig-insaan dan e si Hisus,

“Mania te migkahi ka me talagpanulu te Balaud te Manama ne keilangan ne iyan eggun-a ki Kristu eggendini si Ilyas?”

¹²Migtabak si Hisus, “Malehet iya ne eggun-a eggendini si Ilyas eyew te peg-ayad-ayad te langun. Piru mania te nasulat te Kasulatan ne keilangan ne egbay-bayaran wey eggsamsamilian ka Anak te Etew? ¹³Piru egnangenan ku sikaniyu te miggendinid e si Ilyas, wey innimu ran diye te kandin ka langun ne igkeupii ran ne eggimuwen sumale te nasulat te Kasulatan meytenged kandin.”

Ka pegbawi ni Hisus te bate ne inserepan te busew

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43a)

¹⁴Te peglibed enni Hisus diye te duma ne me hibateen din, nakita ran ka susuluhi ne etew ne miglingut kandan, wey due me talagpanulu te Balaud te Manama ne migpakig-apul kandan. ¹⁵Ne neinu-inu ka langun ne etew te pegkakita ran ki Hisus, wey namalahuy e sikandan ka migdugpu wey mig-elit-elit kandin. ¹⁶Ne mig-insaan sikandan ni Hisus, “Nekey-a ka igmekeg-apul niyu?”

¹⁷Due sabeka ne etew ne diye te kasuluhan ne migtabak, “Talagpanulu, inuyan ku kayi te keykew ka anak ku ne lukes ne kene egpakalalag su inserepan te busew. ¹⁸Ne emun ke eg-umaan e sikandin te busew, egbalatey sikandin diye te tane. Ne egbubuke e ka be-be din wey egpakihet e te ngipen din, ne egkataman egkeleg e sikandin. Inhangyu ku ka me hibateen nu te peg-alew te busew piru ware sikandan nekeyimu.”

¹⁹Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu. Hen-

[†]9:5 key: wey ke ki.

ⁿ9:2 2Pid 1:17-18. ^o9:7 Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22.

^p9:11 Mal 4:5; Mat 11:14.

dei bes taman ka pegduma-ruma ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!”²⁰ Ne in-uyan dan e diye te kandin ka bate. Te pegkakita te busew ki Hisus, sahuhone ne in-umaan din e ka bate ne egbabuyen e, wey napeled diye te tane wey miglilid-lilid ne migbubuke se be-be.

²¹ Ne mig-insaan ni Hisus ka amey te bate, “Kamenu e kaluhey sikandin ka egkeiling due?”

Ne migtabak sikandin, “Puun pad te pegkabate din. ²² Kamasalig e sikandin el-elehi te busew te eggimatey pinaahi te pegdegpak kandin diye te hapuy wey diye te weyig. Ne emun ke due egkeyimu nu, ikeyid-u key wey bulihi key nikeykew!”

²³ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Mania te migkahiyen a nikeykew ke due egkeyimu ku? Egkeyimu te etew ka langun ke due pegpalintutuu rin!”

²⁴ Ne due-rue ne migpanguleyi ka amey te bate ne migkahi, “Migpalintutuu a, piru bulihi a su deisek de ka pegpalintutuu ku!”

²⁵ Te pegkakita ni Hisus ne egmallahuy e ka me etew ne egdalapak kandan, in-alew din e ka busew ne miggenendue, “Sikeykew se busew ne egpakapeummew wey egpakapabengel, egsuhu a keykew ne awe ka rue te bate wey kene kad e libed serep diye te kandin.”

²⁶ Migpanguleyi ka busew wey impakunkunaan din e ne egbabuyen ka bate wey nataman, miglihawang e sikandin. Ne hendue te migpatey e ka bate, purisu nangenan te me etew ne migpatey e sikandin. ²⁷ Piru inggenenan ni Hisus ka belad te bate wey impeenew rin, ne migsasindeg e ka bate.

²⁸ Te peglasud enni Hisus te baley, mig-insaan e sikandin tugtuhesi te me hibateen din ne migkahi, “Mania te ware key nakaalew te busew?”

²⁹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egkaalew ka iling dutu ne busew pinaahi re te peg-ampu.”

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din

(*Mat. 17:22-23; Luk. 9:43b-45*)

³⁰ Mig-awe sikandan te seeye ne inged wey diye migbaye te Galiliya. Ne kene igkeupii ni Hisus ne due egpakataha ke hendei sikandin, ³¹ su eyew egpakapanulu sikandin te me hibateen din. Migkahiyen din sikandan, “Eg-akalan ka Anak te Etew wey igbehey diye te me etew ne eggimatey kandin, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew.”

³² Piru ware sikandan nakasabut te ingkahi rin, wey nenaaldekan sikandan ne eg-inse kandin.

Ka amana ne labew

(*Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48*)

³³ Nataman, miggingume e sikandan diye te Kapirnaum. Ne hengkayi te diyad e sikandan te baley, mig-insaan e sikandan ni Hisus, “Nekey-a ka igmemekeg-apul niyu diye te dalan?”

³⁴ Piru migmeeneng-eneng de sikandan tenged su iyan dan igmemekeg-apul diye te dalan ke hentew ka labew kandan. ³⁵ Ne migpinnuu si Hisus wey inumew rin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din wey migkahiyen, “Ke hentew seeye se egkeupian ne egkeyimu ne labew, keilangan ne egpariralem sikandin wey egpeyimu ne suluhuanen te langun.” ³⁶ Ne migkuwa sikandin te bate wey impataliware din kandan. Insapipi rin ka bate wey migkahi diye

te kandan, ^{37 s}“Ka minsan hentew ne egdawat te iling kayi ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddi, kene de ne sikeddiey ka egdawaten din su egdawaten din degma ka migpeuyan keddiey.”

**Ka kene egpakig-ehet
kanta egpalapig kanta**

(Luk. 9:49-50)

³⁸Ne migkahyan ni Huwan si Hisus, “Talagpanulu, nakakita key te etew ne migpangalew te me busew pinaahi te ngaran nu, wey insaparan ney sikandin tenged su kene ta ne duma sikandin.”

³⁹Piru migkahi si Hisus, “Kene niyu sapari sikandin su ware etew ne eggimu te kein-inuwan pinaahi te ngaran ku ne due-rue ne egtampele keddiey. ^{40 t}Su ka kene egpakig-ehet kanta, egpalapig kanta. ^{41 u}Su egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egbehey kaniyu te senge ubab ne weyig tenged su sakup kew ni Kristu, egpakarawat iya sikandin te dasag din.

Ka egpuunan te sale

(Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2)

⁴²“Piru ka minsan hentew ne egpuunan ne egpakasale ka sabeka te seini se me bate ne migpalintutuu wey migsalig keddi, meupiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne galingan ne batu wey igdegpak diye te dahat. ^{43-44 v}Ne emun

ke iyan egpuunan ka belad nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika! Meupiya pad ne egseled ka te langit ne pungku, du te daruwa se belad ne igdegpak diye te linew ne hapuy ne kene egkeebukan. ⁴⁵⁻⁴⁶Ne emun ke iyan egpuunan ka paa nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika! Meupiya pad ke egseled te langit ne pungku, du te daruwa se paa ne igdegpak diye te linew ne hapuy. ^{47 w}Ne emun ke iyan egpuunan ka mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika! Meupiya pad ke egseled ka diye te Migharian te Manama ne sabeka re ka mata, du te daruwa se mata ne igdegpak diye te linew ne hapuy. ⁴⁸Ne diye, kene egpamametey ka me iyas wey kene egkeebukan ka hapuy.

⁴⁹“Keilangan ne egpakaneem-neem te keyirapan ka langun eyew egmeupiya, iling te ngalap ne eg-asinan eyew egmananam. [§]

^{50 x}“Meupiya ka asin piru ke egkawaraan e seini te nanam din, egmenuwen pad te pegpalibed kayi? Purisu bantey kew ne kene egkalaag ka keupiya niyu iling te asin, wey peup-upianey kew ka tagse sabeka.”

**Ka pegpanulu meytenged te
pegpeengkerey te alunggun**

(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)

10 Nataman, mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey miggendiyad e te prubinsya te Hudiya wey diye te

[‡]9:43-44 Ka duma ne me sinulat inlagkes ka birsikulu 44 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne kene egpamametey ka me iyas diye wey kene egkeebukan ka hapuy.

[†]9:45-46 Ka duma ne me sinulat inlagkes ka birsikulu 46 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne kene egpamametey ka me iyas diye wey kene egkeebukan ka hapuy.

[§]9:49 Te Grigu: ka tagse sabeka eg-asinan te hapuy.

^s9:37 Mat 10:40; Luk 10:16; Huw 13:20.

^t9:40 Mat 12:30; Luk 11:23.

^u9:41 Mat 10:42. ^v9:43-44 Mat 5:30.

^w9:47 Mat 5:29.

^x9:50 Mat 5:13; Luk 14:34-35.

deyipag te Hurdan. Ne miglibulungan e man-e sikandin te masulug ne me etew wey impanulu din e sikandan sumale te nabatasan din.

²Due me Parisiyu ne migparani ki Hisus eyew te peg-eleg-eleg kandin. Ne mig-insaan dan sikandin, “Intuhut naan ded te Balaud ta ne egpakig-engked ka lukes te asawa rin?”

³Migtabak si Hisus, “Nekey-a ka in-suhu ni Muwisis kaniyu?”

⁴Ne migkahi sikandan, “Intuhutan ni Muwisis ne egpabehayen ka lukes diye te asawa rin te sulat te pegpakig-engked, ne egpekeengked e sikandin te asawa rin.”

⁵Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, “Nakasulat si Muwisis te sika ne suhu tenged su makehal ka me ulu niyu.”

⁶Piru puun pad te an-anayan te peg-gimu te kalibutan, ‘Innimu e sikandan te Manama ne lukes wey malitan.’ ⁷^aNe sika ka egpuunan ne eg-engked e ka lukes te amey wey iney rin su egsabeke e te asawa rin. ⁸Ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.’ Sikan naa, kenad e ne daruwa sikandan, ke kene sabeka naan de. ⁹Purisu, kene egkaayun ne egpeg-engkeren te etew ka insabeke e te Manama.”

¹⁰Ne miglibed e sikandan diye te baley wey mig-inse e man-e ki Hisus ka me hibateen din meytenged dutu. ¹¹^bNe migtabak si Hisus, “Minsan hentew ne lukes ne eg-engked te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakanlibug e diye te tapey ne asawa rin. ¹²Ne emun ke eg-engked ka malitan te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakanlibug e degma sikandin.”

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³Ne due me etew ne nanguyan te me anak dan diye te ki Hisus eyew ig-pasamsam kandin, piru insaparan sikan-dan te me hibateen. ¹⁴Piru te pegkakita ni Hisus dutu, nabelu sikandin te me hibateen din wey migkahiyen din sikan-dan, “Balahara niyu re due ka me bate ne egparani keddiew wey kene niyu sikan-dan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi. ¹⁵‘Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene niyu egdawaten ka Peghari te Manama iling te pegdawat te me bate, kene kew iya egpakaalagkes dutu.’ ¹⁶Nataman, insapipi rin e ka me bate wey intel-eban din e sikandan te belad din te migpanalangin.

Ka meyaman ne etew

(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷Te peggipanew e ni Hisus, due etew ne migpallahuy peendiye te kandin wey migpanimbuel diye te tangkaan din ne mig-inse, “Meupiya ne talagpanulu, nekey-a ka eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?”

¹⁸Ne migtabak si Hisus kandin, “Mania te ingngaranan a nikeykew te meupiya? Sabeka re ka meupiya, ka Manama re. ¹⁹^dNakanengneng kad e te me suhu: ‘Kene ka himatey, kene ka panlibug, kene ka panakew, kene ka pamalehet te ubat, kene ka panlimbung, tahura nu ka amey wey iney nu.”

²⁰Ne migtabak ka etew, “Talagpanulu, intantanuran kud sika langun ligkat te pegkabatei ku.”

**10:5 Te Grigu: makehal ka me pusung niyu.

^y10:4 Diy 24:1-4; Mat 5:31. ^z10:6 Hin 1:27; 5:2. ^a10:7 Hin 2:24.

^b10:11 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11. ^c10:15 Mat 18:3. ^d10:19 Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20; Iks 20:12; Diy 5:16.

²¹ Ne immemetmetan sikandin ni Hisus duma te geyinawa rin kandin wey migkahiyen, “Sabeka naan de ka ware nu pad neyimu. Hipanew kad wey ibelegye nu ka langun ne karatuan nu wey ipamehey nu ka halin diye te egkengaayu-ayu eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkataman, libed ka kayi wey ikul ka keddi.”
²² Mabehat-behat amana ka ulaula te etew te pegkarineg din dutu, wey miggipanew sikandin ne miglungku tenged su dakel ka karatuan din.

²³ Ne impanil-ap-sil-ap ni Hisus ka me hibateen din wey migkahiyen, “Amana ne malised te meyaman ka pegseled te Migharian te Manama!”

²⁴ Ne neinu-inu ka me hibateen din te inlalag din. Piru mig-abayan sikan-dan ni Hisus te egkahi, “Mengeanak, subla iya ne malised ka pegseled diye te Migharian te Manama!²⁵ Malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meya-man diye te Migharian te Manama.”

²⁶ Masumpit ne neinu-inu ka me hibateen din ne migmein-inseey ka tagse sabeka, “Hentew bes naan de ka egkaluwas?”

²⁷ Migtengtengan sikandan ni Hisus te migkahi, “Kene egkeyimu seini te etew, piru egkeyimu te Manama, su egkeyimu te Manama ka langun.”

²⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Pidru, “Na, sikanami seini, mig-engkeran ney ka langun eyew te peg-ikul keykew.”

²⁹ Ne migkahi si Hisus, “Egnange-nan ku sikaniyu te malehet: ka min-san hentew ne eg-engked te baley rin, me suled din, me atebey rin, iney wey amey rin, anak din, wey katantanaan din naa tenged te peg-ikul rin keddiwey wey tenged te Meupiya ne Panugtulen,³⁰ eg-pakarawat te susuluhi ne baley, suled,

atebey, iney, anak wey luluahi ne tane te seini ne timpu. Minsan egkabayba-yaran sikandin piru egpakarawat din te umul ne ware egtamanan te egginguma ne timpu.³¹ ePiru masulug ka mabantug ne kenad egmabantug, wey masulug ka kene ne mabantug ne egmabantug e.”

Ka pegguhud ni Hisus te kamatayen din te igkatelu e ne timpu

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³² Nataman, te diyad e ensi Hisus te deralanen peendiye te Hirusalim, miggun-a si Hisus kandan te eggipanew. Ne natanengan ka me hibateen din wey nenaaldek ka me etew ne migsinundul kandin ke nekey ka egkatamanan din diye. Ne dutu, impasuwey e man-e ni Hisus ka me hibateen wey innangenan din ke nekey ka egkeyitabu kandin.
³³ Migkahi sikandin, “Pammineg kew! Eggendiye kid e te Hirusalim wey igbehey e ka Anak te Etew diye te me pangulu te talagpanubad wey diye te talagpanulu te Balaud te Manama. Eggukuman dan sikandin ne eggimatayan ne egkataman igbehey e sikandin diye te kene ne me Hudiyu.³⁴ Ne eglemetan dan sikandin, eg-ileban, eglampesan wey eggimatayan. Piru egkeuyag ded sikandin te igkatelu ne aldew.”

Ka egbuyuen enni Santiyagu wey ni Huwan

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Nataman, migparani diye te ki Hisus si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu wey migkahi, “Talagpanulu, due igkeupii ney ne egbuyuen diye te keykew.”

³⁶ Ne mig-inse si Hisus, “Nekey-a ka igkeupii niyu ne egbuyuen kayi te keddi?”

³⁷ Ne migtabak sikandan, “Ke eghari kad e diye te mateles ne migharian nu, papinnuuwa key ubag nikeykew diye te andang nu: ka sabeka diye te igkakawanan nu wey ka dangeb diye te igkahibang nu.”

³⁸ Ne migkahi si Hisus, “Ware kew nakataha ke nekey ka egbuyuen niyu. Egpekeinum kew naa te ubab te peg-antus ne eg-inuman ku? Egpakapabewutismu kew naa te bewutismu te peg-antus ne igbewutismu keddi?”

³⁹ Ne migtabak sikandan, “Uya, egpekeyimu key red.”

Ne migkahian ni Hisus sikandan, “Malehet iya ne egpekeinum kew te ubab te peg-antus ne eg-inuman ku wey egpakapabewutismu te bewutismu te peg-antus ne igbewutismu keddi. ⁴⁰ Piru ka meytenged te egpapinnuuwen diye te igkakawanan ku wey diye te igkahibang ku, ware katenged ku due, su duen e intahahe te Amey ku ne egpapinnuuwen due.”

⁴¹ Te pegkarineg dutu te sapulu ne me hibateen, nabelu e sikandan te дума ran ne ensi Santiyagu wey Huwan. ⁴² Sikan naa, impeparani sikandan ni Hisus wey migkahian, “Nakanengneng kew e te seeye se in-isip ne me pangulu te kene ne me Hudiyu, impeuteng dan iya ka geem dan te pegmandu diye te me sakup dan. Ne seeye degma se dakel se katungdanan, igpapatuw ran iya ka katenged dan diye te me sakup dan. ⁴³ Piru kene niyu sika himuwa. Ka minsan hentew due te kaniyu ne egkeupian ne egmabantug, keilangan ne egpeyimu sikandin ne suluhuanen niyu. ⁴⁴ Ka minsan hentew ne egkeupian ne egkeyimu ne labew kaniyu, keilangan ne egpeuripen sikandin te langun. ⁴⁵ Su minsan ka Anak te Eteu ware miggen-

dini eyew egpamakayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeymatey eyew te peglekat te masalig ne me etew puun te me sale dan.”

Ka pegbawi ni Hisus te butud ne si Bartimyu

(*Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43*)

⁴⁶ Nataman, miggingume e ensi Hisus diye te lungsud te Hiriku. Hengkayi te eg-awe e sikandin wey ka me hibateen din te seeye ne lungsud дума te susuluhi ne me etew, due butud ne migpininnuu diye te ilis te dalan ka egpamuyu ne engngaranan ki Bartimyu ne anak ni Timyu. ⁴⁷ Te pegkarineg din ne seeye bes iya si Hisus ne matig-Nasarit, migpanguleyi e sikandin ne migkahi, “Hisus! Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!”

⁴⁸ Ne masulug ka migsapad kandin ne egpeen-enengen e, piru nanasnasian de iya sikandin migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!”

⁴⁹ Ne migsanggal si Hisus wey migkahi, “Umawa niyu sikandin.”

Ne in-umew ran e ka butud wey migkahian dan, “Nekal-nekal ka! Na, sasindeg kad e su in-umew ka nikandin.”

⁵⁰ Ne indegpak e te butud ka ingkukuyumbu din ne migsasindeg e sikandin wey migparani ki Hisus.

⁵¹ Ne mig-insaan sikandin ni Hisus, “Nekey-a ka igkeupii nu ne eggimuwen ku due te keykew?”

Ne migtabak ka butud, “Talagpanulu, egkeupian a perem ne egpakakite e pad.”

⁵² Ne migkahian sikandin ni Hisus, “Hipanew kad. Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutu nu.”

Ne sauhune ne nakakite e sikandin wey migsinundul e ki Hisus te miggipanew.

^f10:38 Luk 12:50. ^g10:42 Luk 22:25-26.

^h10:43 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Huw. 12:12-19)

11 Te egpakarani-rani e sikandan te Hirusalim, egpalinggumaan e sikandan te Bitpahi wey Bitanya ne diye te Bubungan te Ulibu. Ne dutu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ²wey migpanagtahaan te migkahi, “Hendiye kew seeye te kewunaan ne bariyu. Te sikan kew pad iya egginguma, due egkakita niyu ne nati te asnu ne inniket diye ne ware pad neunturi. Hekari niyu naa seeye wey uyana niyu kayi. ³Ne emun ke due egkahi kaniyu, ‘Mania te egkuen niyu sika?’ kahii niyu re, ‘Ingkeilangan seini te Mag-bebaya wey mahaan din de ig-uli.’”

⁴Sikan naa, nangipanew e ka daruwa ne hibateen wey te pegginguma ran diye te bariyu, nakita ran iya ka nati te asnu diye te dalan ne inniket diye te gumawan te sabeka ne baley. Ne miggekaran dan e seeye. ⁵Ne due me etew ne nanasindeg diye ne mig-inse kandan, “Hey, mania te eggekaran niyu sika?”

⁶Ne intabak dan ka me etew sumale te ingkahi ni Hisus, seeye naa imbalahad e sikandan te me etew. ⁷Nataman, in-uyan dan e diye te ki Hisus ka asnu wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey miguntud e si Hisus. ⁸Due masulug ne etew ne nambebelat te me kumbale dan diye te dalan, wey ka duma nanempug te me derewunen diye te me kamet wey intalagtag dan diye te dalan ne egbayaan ni Hisus. ⁹ⁱNe migmanguleyi ka migguna ki Hisus wey ka migsinundul ne miggenendue, “Egdayanen ka Manama! Egpanalanginan sikandin se impeendini te Manama kanta! ¹⁰Egpanalanginan ka egginguma ne egharian te apu ta ne si

Dabid! Egdayanen ka Manama ne diye te dibabew te langit!”

¹¹Pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim, migseled sikandin diye te timplu wey intengtengan din ka langun. Nataman, miglihawang e sikandin puun su mahaan e seeye egkasagkup wey miggendiyad e te Bitanya duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din.

Ka pegdilus ni Hisus te kayu ne iggira

(Mat. 21:18-19)

¹²Pegkapawe, migligkat e sikandan puun te Bitanya wey dutu miggutasan e si Hisus. ¹³Ne due nakita rin diye te madmariyu ne kayu ne malapung se dewun ne egngaranan te iggira. Indugpu din ka kayu eyew egleuyen ke due behas. Te pegginguma rin diye, ware nakita rin ne behas su neelin de ne dewun tenged su kene pad seeye ne timpu te pegpamehas te seeye ne kayu. ¹⁴Ne migkahiyan ni Hisus ka kayu, “Puun kuntee, warad etew ne egpakakeen pad man-e te behas nu!” Ne narineg seeye te me hibateen din.

Ka peggendiye ni Hisus te timplu

(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Huw. 2:13-22)

¹⁵Pegginguma ran diye te Hirusalim, migseled si Hisus diye te timplu wey impandeldel rin ka egmambebeli wey egmanitinda. Impamalintuad din ka me lamisa te egmanaliyu te seleppi wey ka pinnuwan te egmameligyte te me selepati. ¹⁶Ne ware din tuhuti ne egbaya diye te timplu seeye se eg-uyan te minsan nekey. ¹⁷^jNe impanulu din e ka me etew te migkahi, “Nasulat e diye te Kasulatan, ‘Ka baley ku egngaranan te baley ne ampuanan te langun ne nasud’; piru

ⁱ11:9 Sal 118:25-26. ^j11:17 Isa 56:7; Hir 7:11.

innimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!”

¹⁸Te pegkarineg dutu te pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama, migpammitew e sikandan te paahi eyew egkeyimatayan dan si Hisus. Piru naaldek sikandan ki Hisus tenged su nana-naayan ka susuluhi ne etew te pegpanulu din.

¹⁹Ne hengkayi te egsagkup e, mig-awe ensi Hisus diye te siyudad.

Ka panulu puun te pegdilus te kayu ne iggira

(Mat. 21:20-22)

²⁰Te napawe e, nangipanew e sikan-dan wey naliharan dan ka kayu ne iggira wey nakita ran ne nahangu e, minsan ka me dalid. ²¹Nasuman-suman ni Pidru ka neyitabu wey migkahiyen din e si Hisus, “Talagpanulu, pitawa nu ka kayu ne indilus nu, nahangu e!”

²²Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Keilangan ne due pegpalintutuu niyu te Manama. ²³^kEgnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egsuhu te sika ne bubungan ‘Keenat ka wey egpakarepak ka diye te dahat’, ne ware pegduwa-ruwa diye te pusung din wey migpalintutuu ne egkatuman ka ingkahi rin, egkatuman iya seini. ²⁴Purisu egnangenan ku sikaniyu te minsan nekey ne egbuyen niyu te Manama, palintutuuwi niyu ne narawat niyud, wey egkarawat niyu iya. ²⁵⁻²⁶^lKe eg-ampu kew, pasayluwa niyu pa ke due nakasale kaniyu eyew ka Amey niyu ne diye te langit, egpasayluwen kew degma te me sale niyu.”^{††}

Ka peggubabe te katenged ni Hisus

(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷Nataman, nanlibed e man-e sikan-dan diye te Hirusalim. Ne taheed te migghippanew si Hisus diye te seled te timplu, migparani kandin ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Hudiyu. ²⁸Ne mig-insaan dan si Hisus, “Nekey-a ka katenged nu te peggimu kayi? Hentew-a ka migbehey keykew te katenged te peggimu kayi?”

²⁹Migtabak si Hisus kandan, “Due degma inse ku kaniyu, ne emun ke egkatabak niyu seini, egnangenan ku degma sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi. ³⁰Nangeni a nikaniyu, hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?”

³¹Ne migpalalahaey sikandan ne migkahi, “Emun ke egkahi ki, ‘Diye migpuun te Manama,’ kema ke egkahiyen ki nikandin, ‘Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?’

³²Piru kene ki egpakakahi, ‘Diye migpuun te me etew.’” (Naaldek sikandan te me etew su migpalintutuu sikandan langun ne malehet ne prupita si Huwan.) ³³Purisu migtabak sikandan ki Hisus, “Ware key nakanengneng!”

Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi.”

^{††}**11:25-26** Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 26 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: emun ke kene niyu egpasayluwen ka duma, kene degma egpasayluwen te Amey niyu ne diye te langit ka me sale niyu. (Pitawa niyu diye te Matiyu 6:15.)

^k**11:23** Mat 17:20; 1Kur 13:2. ^l**11:25-26** Mat 6:14-15.

Ka panunggilingan meyitenged te me talagtanggu te parasan

(*Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19*)

12^mNataman, migbunsud e man-e migpanulu si Hisus kandan pinaahi te me panunggilingan: “Due sabeka ne etew ne migpamula te me prutas ne egnaranan te paras wey inlingut din te alad. Miglulungag sikandin te egluyangan te behas wey migbebaley man-e te matikang ne bakalag ne eg-ugpaan te talagtameng. Pegkapenga, impatanggu rin e te me talagbasuk ka parasan wey miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged. ²Te pegginguma te timpu te pegpamupu te me behas, migsuhu sikandin te sabeka ne uripen din eyew egpakuen te baad din te prutas diye te me talagtanggu. ³Piru inderakep dan ka uripen wey inlelampesan, wey impeuli dan ne ware inuayan. ⁴Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen, piru inlelampesan te me talagtanggu ka ulu te uripen wey impeyilawan dan. ⁵Migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen wey inggimatayan dan ded sikandin. Ne masulug pad ka insuhu din, ne due duma kandan ne inlelampesan wey ka duma innimatayan. ⁶Nataman, ka anak din naan de ne lukes ne pinalangge din ka nasame ne egkasuhu din. Ne impeendiye din en iya sikandin te migkahi, ‘Egtahuren dan iya ka anak ku.’ ⁷Piru migpalalahey ka me talagtanggu, ‘Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney kayi. Kuwa kid e su eggimatayan ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.’ ⁸Ne inderakep dan e sikandin wey inggimatayan, wey inggehanuy ran e diye te lihawanagan te parasan.”

⁹Mig-inse si Hisus te me etew, “Nekey naa ka eggimuwen te kamuney te parasan? Eggendiyaan din ka me talagtanggu wey egpangimatayan din sikan dan, wey egpasubalan din ka parasan te duma. ¹⁰ⁿWare kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasulatan ne eggenendue,

‘Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran.

¹¹Himu seini te Magbebaye ne Manama, wey igkeinu-inu ta seini!”

¹²Egdakepen e perem si Hisus te me pangulu te me Hudiyu su nasabut dan ne sikandan ka innisuhat te panunggilingan, piru naaldek sikandan te me etew. Purisu in-engkeran dan e si Hisus wey nangipanew e sikandan.

Ka inse meyitenged te pegbayad te buhis

(*Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26*)

¹³Ne migsuhu ka me pangulu te me Hudiyu te me Parisiyu wey me sakup ni Hirudis eyew te pegsahilut ki Hisus pinaahi te peglalag din. ¹⁴Purisu nangendiye sikandan te ki Hisus wey mig-inse, “Talagpanulu, nakanengneng key ne malehet ka inlalag nu, wey imbalahad nu ke nekey ka suman-suman te me etew meyitenged te inlalag nu, tenged su ware nu tengtengi ke nekey ka kandan ne keugpe, ke kene, impanulu nu ka kamalehetan meyitenged te igkeupii te Manama. Na, nangeni key ke supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene? Keilangan naa ne egbayad key, wey se kene?”

¹⁵Piru natahaan ni Hisus ne egpapitew-pitew re sikandan, sikan naa migkahiyen din sikandan, “Mania te eg-el-elehan a nikaniyu? Uyani a te seleppi su egpitawen ku.”

¹⁶Ne in-uyanan dan e sikandin te sabeka ne seleppi. Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, “Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?”

Ne migtabak sikandan, “Ki Sisar ne Impiradur.”

¹⁷Ne migkahiyang din e sikandin, “Ke iling due, ibehey niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehey niyu degma diye te Manama ka kandin.”

Ne dutu, neinu-inu sikandan ki Hisus.

Ka inse meyitenged te pegkeuyag

(*Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40*)

¹⁸Ne due me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. Ne mig-insaan dan si Hisus, ¹⁹^p“Talagpanulu, migsulat si Muwisis kanta te balaud ne emun ke due etew ne egpatey ka kakey rin ne ware pad nakaanak, keilangan ne egpamaluwen din ka ipag din eyew duen ded anak te kakey rin ne migpatey e. ²⁰Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes. Nakaasawa ka panganey wey migpatey ne ware nakaanak. ²¹Ne impamalu te inggiba ka ipag din, wey migpatey red degma ne ware nakaanak. Ne iling ded ka natamanan te igkatelu ne lukes. ²²Naamin ka pitu ne taltalaari ne ware nakaanak. Te katamanan, migpatey e degma ka malitan. ²³Na, te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka asawa rin ne malehet su naamin ma ka pitu ne nakaasawa kandin?”

²⁴Ne migtabak si Hisus kandan, “Naseyyup kew su ware kew nakasabut te Kasulatan wey te geem te Manama. ²⁵Su emun ke egkeuyag e ka me minatey, kenad egmaas-asaweey sikandan su egpekeiling e sikandan te me panalihan diye te langit. ²⁶^qNa,

meyitenged te peg-uyag te me minatey, ware kew bes nakasabut te imbasa niyu ne insulat ni Muwisis meyitenged te nalegleg ne sapinit ke hendei kahii sikandin te Manama, ‘Sikeddiey ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub?’ ²⁷Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag. Sikan naa ka amana kew iya naseyyup.”

Ka suhu ne labew te langun

(*Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28*)

²⁸Ne due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne nakaringeng engki Hisus te migpaap-apuley te me Sadusiyu. Narineg din ne meupiya ka tabak ni Hisus kandan, purisu mig-insaan din sikandin, “Nekey ka suhu ne labew te langun?”

²⁹^rNe migtabak si Hisus, “Seini ka suhu ne labew te langun: ‘Pammineg kew me kabuhalan ni Israil! Sabsabeka re ka Manama ne Magbebaya ta wey warad дума. ³⁰Keilangan ne eggeyinawaan nu ka Magbebaya ne Manama nu ne egpuun te pusung nu, egpuun te gimukud nu, egpuun te suman-suman nu wey egpuun te keseg nu.’ ³¹^sSeini ka igkarangeb: ‘Geyinawei nu ka дума nu iling te peggeyinawa nu te keykew ne pegkeetew.’ Warad дума pad ne suhu ne labew pad kayi te daruwa.”

³²^tNe migkahiyang sikandin te talagpanulu te Balaud te Manama, “Eleg sika Talagpanulu! Malehet ka ingkahi nu ne sabeka re ka Manama wey warad iya дума su sikandin de iya. ³³^uNe keilangan ne eggeyinawaan ta ka Manama ne egpuun te pusung ta, wey egpuun te suman-suman ta, wey egpuun te keseg ta. Ne keilangan ne eggeyinawaan ta ka

^o12:18 Him 23:8.

^p12:19 Diy 25:5.

^q12:26 Iks 3:6.

^r12:29 Diy 6:4-5.

^s12:31 Lib 19:18.

^t12:32 Diy 4:35.

^u12:33 Hus 6:6.

duma ta iling te peggeyinawa ta te kanta ne pegkeetew. Meupiya pad ka pegtuman te seini ne me suhu du te pegtutung te ayam ne igpanubad wey duma pad ne igpanubad diye te Manama.”

³⁴Te pegkakita ni Hisus ne natue-nan ka tabak te talagpanulu te Balaud te Manama, migkahiyen din e sikandin, “Mahaan kad e egkasakup te Migharian te Manama.”

Ne puun dutu warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

Ka inse meytenged te Kristu

(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)

³⁵Taheed te migpanulu si Hisus diye te timplu, mig-inse sikandin, “Mania te migkahi ka talagpanulu te Balaud te Manama ne ka Kristu kabuhalan kun ni Dabid? ³⁶Si Dabid mismu ka migkahi pinaahi te Panisingan te Manama, ‘Ka Manama migkahi diye te Magbebaye ku:

Pinnuu ka kayi te igkakawanan^{‡‡} ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.’

³⁷Mismu ne si Dabid ka migngaran kandin te Magbebaye, purisu egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?”

Ne nahale ka susuluhi ne etew ne migpammineg ki Hisus te migpanulu.

Ka pegpaney-paney ni Hisus meytenged te talagpanulu

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸Te pegpanulu ni Hisus, migkahi sikandin, “Bantey kew te me talagpanulu te Balaud te Manama, su egkeupian sikandan ne egleug-leug ne egkukumbale te mallayat. Ne egkeupian sikan-dan ne egtahuren te me etew diye te me

palingkiyan ³⁹wey eg-alam te me mateles ne pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu wey te pinnuuwan te me talahuren diye te sahakeenan. ⁴⁰Inlupihan dan ka me balu wey impangahew ran ka me kasangkapan dan minsan ka me baleyan, wey mallayat sikandan ne egampu ka egpapitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka legpad ne egkeumaan dan!”

Ka imbehey te balu diye te Manama

(Luk. 21:1-4)

⁴¹Migpinnuu si Hisus diye te egkatangkaan te tahuanan te seleppi diye te timplu wey in-ipat din ka susuluhi ne etew ne nangulug te me seleppi dan. Ne masulug ka me meyaman ne mig-ulug te dakel ne seleppi. ⁴²Nataman, due migginguma ne balu ne egkaayu-ayu ne migparani wey mig-ulug te daddaruwa ne keddeku. ⁴³Ne impeparani ni Hisus ka me hibateen din kandin wey migkahiyen, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sika se balu ne egkaayu-ayu, subla pad ne dakel ka in-ulug din du te langun ne mig-ulug diye te tahuanan. ⁴⁴Su ka duma migbehey te subla naan de te seleppi dan, piru ka balu ne egkaayu-ayu, imbehey rin ka langun ne egkaresdesenan din te keuyahan.”

Ka pegtagne ni Hisus te pegkahuhus te timplu

(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)

13 Te peglihawang ni Hisus te timplu, due sabeka ne hibateen din ne migkahi kandin, “Talagpanulu, pitawa nu ma sika se me batu ne amana ne derakel ne inggamit te peg-

^{‡‡}12:36 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^v12:34 Luk 10:25-28. ^w12:36 Sal 110:1.

gimu te timplu! Amana ne mateles ka pegpasasindeg kayi!”

²Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Nakita nu seini se dakel ne baley? Piru keureme, ware minsan sabeka ne batu ne egkasame diye te neunturan din, egka-hebe iya ka langun.”

Ka me samuk wey me kalasayan

(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)

³Taheed te migpinpinuu si Hisus diye te Bubungan te Ulibu ne egkatangkaan te timplu, migtugtuhesan sikandin insei enni Pidru, Santiyagu, Huwan wey Andris. ⁴Migkahi sikandan, “Nangeni key ke ken-u egkeyitabu seini, wey nekey-a ka palinneu ne egkatuman e seini se langun?”

⁵Ne migtabak si Hisus kandan, “Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu. ⁶Su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey masulug ka egkeuyan dan. ⁷Ne kene kew kaaldeke ke egpakarineg kew te egmabunbunuey due te marani niyu, wey te me guhuren meytenged te egmabunbunuey diye te mariyu. Su keilangan iya ne egkeyitabu sika, piru kene pad ne sika ka katammanan. ⁸Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. Egginguma ka me linug wey bitil te minsan hendei ne inged. Piru sika langun, bunsuranan pad te kasakitan iling te eglesutan ne egbaletikan.

⁹“Purisu bantey kew su eg-uyanen kew nikandan diye te hukumanan wey egpanlampesan kew diye te seled te simbaan te me Hudiyu. Egpaatubangen kew diye te me gubernadur wey te

me Hari tenged keddiey eyew egpaka-pangguhud kew te Meupiya ne Panugtulen diye te kandan. ¹⁰Keilangan ne iggun-a igwali ka Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne me nasud te kene pad egginguma ka katammanan. ¹¹Ne emun ke eg-uyanen kew e nikan-dan wey igbehey diye te hukumanan, kene kew kalaggew ke nekey ka eglalahren niyu. Ilalag niyu re ke nekey ka igpanulu kaniyu te Manama te sika ne timpu su kenad e ne sikaniyu pad ka eglalag, su ka Panisingan e te Manama. ¹²Due me etew ne iyan mismu egpeyimatey te me suled dan. Ne due me amey ne egpeyimatey te me anak dan, ne due degma me anak ne egkuntere te me amey wey iney ran wey egpeyimatey kandan. ¹³“Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. Piru seeye se egpabulus eg-ikul keddiey taman te kata-manan iyan egkaluwas.”

Ka makaalat-halat ne talagdereet

(Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24)

¹⁴“Ne migpabulus si Hisus ne migkahi, “Ke egkiteen niyud ka makaalat-halat ne ‘talagdereet ne lilinditi diye te tangkaan te Manama’ ne diye egsasindeg te kene ne eleg kandin, (keilangan ne egsabuten seini te talagbasa), seeye se me etew ne diye te Hudiyu, keilangan ne eg-apat diye te me bubungan. ¹⁵“Ne seeye se etew ne diye te atep te baley rin, “keilangan ne kenad e egpamanueg eyew egkuwa te me kasangkaan din diye te seled. ¹⁶Ne seeye se diye te kamet, keilangan ne kenad eg-uli eyew egkuwa te kumbale din. ¹⁷Mekeyid-u-hid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. ¹⁸Ampu kew

[¶]13:15 Mapatag ka atep te me Hudiyu.

^x13:9 Mat 10:17-20; Luk 12:11-12. ^y13:13 Mat 10:22.

^z13:14 Dan 9:27; 11:31; 12:11. ^a13:15 Luk 17:31.

ne kene egkeyitabu sika te tingmaagsil.
¹⁹^bSu egginguma te seeye ne timpu ka makabayad-bayad ne peg-antus ne ware pad neyitabu puun te peggimu te kalibutan taman kuntee, wey kenad e seini egkeyitabu pad man-e. ²⁰Emun ke ware pad hilepeti te Manama ka seeye ne timpu, egkahule iya egpamatey ka me etew. Piru tenged te me etew ne in-alam din, innilepetan din ka seeye ne timpu.

²¹“Ne emun ke due egkahi kaniyu, ‘Pitew kew, kayi ka Kristu!’ wey ke ‘Pitew kew, diye sikandin!’ kene kew en iya palintutuu. ²²Su eglepew ka kene ne malehet ne me Kristu wey kene ne malehet ne me prupita. Eggimu sikandan te me palinneu wey me keininuwan eyew egkeuyan ka me etew, ke egkaayun, minsan seeye se in-alam te Manama. ²³Purisu bantey kew su tapey kud sikaniyu panpanayi te langunlangun.

Ka pegginguma te Anak te Etew

(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)

²⁴^c“Emun ke egkapenge e ka me peg-antus te seeye ne timpu, egmarusilem e ka aldew wey kenad e eglayag ka bulan, ²⁵^dwey egkengeulug e ka me bituen puun te langit wey egkawelwel ka me tahu diye te langit. ²⁶^eNe egkataman, egkakita ran e ka Anak te Etew ne eglepew diye te gapun duma te dakel ne geem wey katelesan. ²⁷Ne igpeendiye din ka me panalihan din diye te langun ne inged kayi te ampew te tane eyew te peglibulung te keet-etawan ne in-alam din.

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)

²⁸“Na, sumsumana niyu ka kayu ne iggira wey himuwa niyu ne panunggilin-gan. Emun ke egtunasan e ka me sugpang din, sika ka palinneu ne mahaan e ka tingmeinit. ²⁹Iling naan ded degma due, emun egkakita niyud ne egkeyitabu e seini, egkatahaan niyud ne marani e sikandin, egpalinggumaan e. ³⁰Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkatuman e sika langun te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³¹Egkaawe ka langit wey ka tane, piru ka keddi ne lalag kene iya egkaawe.

Ware nataheyi ka aldew te peglibed din

(Mat. 24:36-44)

³²^f“Piru ware minsan sabeka ne nakataha te aldew wey te uras ke ken-u seeye egkeyitabu, minsan ka me panalihan diye te langit wey ka Anak, su iyan de nakataha ka Amey. ³³Purisu bantey kew wey tanud-tanud kew su ware kew nakataha ke ken-u sika egkeyitabu. ³⁴§Egpekeiling seini te etew ne eggipaneu diye te mariyu ne inged. Te ware pad sikandin migligkat, egpamehayan din te me himu ka tagse uripen din, wey impanagtahaan din ka talagbantey te gumawan te keilangan ne egbantey. ³⁵Sikan naa, bantey kew su ware kew nakataha ke ken-u eglibed ka kamuney te baley: ke eppangilumkilum naa, wey ke eglware naa te marusilem, wey ke eg-ukale naan e ka manuk, wey ke maselem naan e iya. ³⁶Kema ke sauhune ne egginguma sikandin wey egkeumaan kew ne nanlipereng. ³⁷Ka ignangen

^b13:19 Dan 12:1; Imp 7:14. ^c13:24 Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Imp 6:12; Isa 13:10; Isi 32:7. ^d13:25 Isa 34:4; Imp 6:13; Huwil 2:10.

^e13:26 Dan 7:13; Imp 1:7. ^f13:32 Mat 24:36. [§]13:34 Luk 12:36-38.

ku kaniyu, ignangen ku degma diye te langun ne etew: bantey kew!”

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(*Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Huw. 11:45-53*)

14^hIkaruween naan de ne Sahakeen e te Peglihat te Panalihan wey te Paan ne Ware Patulin. Ne ka me pangulu te talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama, migpamitew sikandan te paahi ke egmenuwen ne egkarakep dan si Hisus te heles de eyew egkeyimatayan. ²Migkahi sikandan, “Kene ta eggimuwen seini te timpu te Sahakeen, su kema ke egkasamuk ka me etew.”

Ka peg-itis ki Hisus te peemut

(*Mat. 26:6-13; Huw. 12:1-8*)

³iTe seeye ne timpu, diye ensi Hisus te Bitanya te baley ni Simun ne ibungen. Ne due malitan ne migginguma ne miguyan te mahal ne peemut ne nardu ne diye itahu te alabastru. Te sasangan pad ne egkeen si Hisus, migparani ka malitan kandin wey impese din ka tahuanan wey in-itisan din e ka ulu ni Hisus. ⁴Piru due duma dutu ne nabelu wey migpalalahey sikandan ne migkahi, “Mania te migdeetan sika se peemut? ⁵Igbelegye din perem sika te subla te tatelu ne gatus (300) ne dinaryu^{§§} wey igpamehey diye te egkengaayu-ayu ka halin.” Ne dutu, inderew-ey ran e ka malitan.

⁶Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, “Balahara niyu re due sikandin! Mania te ebganggawen niyu sikandin? Amana ne meupiya ka innimu rin kayi te keddi. ⁷jSu ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma wey egpakabulig kew kandan te minsan ken-u ne igkeupii niyu. Piru sikeddi, kena a nikaniyu layun

egkaruma. ⁸Innimu rin ke nekey ka egkeyimu rin, wey in-itisan din ka lawa ku tahahe te pegsabal keddiey keureme. ⁹Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan hendei igwali ka Meupiya ne Panugtulen kayi te intiru ne kalibutan, egkahuhud degma ka innimu rin kayi te keddi eyew egkasuman-suman sikandin.”

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(*Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6*)

¹⁰Nataman, miggenderiye te me pangulu te me talagpanubad si Hudas Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus eyew eg-akalan din sikandin wey igbehey diye te kandan. ¹¹Amana sikandan nahale te pegkarineg dan dutu, wey migsaaan dan si Hudas ne egbeheyen dan te seleppi. Purisu migpammitew sikandin te meupiya ne timpu ne egkaakalan din si Hisus.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(*Mat. 26:17-19; Luk. 22:7-13*)

¹²Ne miggingume e ka an-anayan ne aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin, ka aldew ne egpanubad te nati ne karniru eyew egkeenen te Sahakeen. Ne dutu mig-insaan si Hisus te me hibateen din, “Hendei key egpeendiyaa nikeykew eyew te peg-andam te egkeenen ta te Peglihat te Panalihan?”

¹³Ne insuhu din ka daruwa te me hibateen din te migkahi, “Hendiye kew te siyudad wey due etew ne egkasinugung niyu diye ne egtiang te banga ka migpanakeru. Sinundula niyu naa sikandin ¹⁴ke hendei egglasud wey kahii niyu ka mahinged, ‘Eg-inse ka talag-

§§14:5 Ka sabeka ne dinaryu eleg ne igsuul te sabeka ne aldew.

^h14:1 Iks 12:1-27.

ⁱ14:3 Luk 7:37-38.

^j14:7 Diy 15:11.

panulu keykew, Hendei ka sinabeng ne egkeenan ku duma te me hibateen ku te Peglihat te Panalihan?’¹⁵ Ne igpakita rin kaniyu ka maluag ne sinabeng diye te dibabew ne kumplitu te me kasangka-pan wey naandam e, wey dutun kew naa andam te iglabung ta.”

¹⁶ Nataman, miggipanew e ka daruwa ne hibateen ne miggendiye te siyudad, wey nakita ran ka langun sumale te in-lalag ni Hisus kandan. Seeeye naa in-andam dan e ka egkeenen para te Saha-keen te Peglihat te Panalihan.

Ka peglabung enni Hisus

(*Mat. 26:20-30; Luk. 22:14-23; Huw. 13:21-30; 1 Kur. 11:23-25*)

¹⁷ Ne hengkayi te nasagkup e, nangingume e ensi Hisus duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. ¹⁸ Te sasangan e sikandan ka egmangekeen, migkahi si Hisus diye te kandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu kayi kuntee te migkeen ne eg-akal keddi.”

¹⁹ Ne dutu nalaggew e sikandan wey migpasubsubaley mig-inse ki Hisus ne migkahi, “Kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?”

²⁰ Migtabak si Hisus, “Sabeka kaniyu te sapulu wey daruwa (12) ne migsaa-mul keddi migdallut te paan diye te yahung. ²¹ Egpatey ka Anak te Etew sumale te nasulat te Kasulatan, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin. Meupiya pad ke ware sikandin neetew!”

²² Te sasangan pad sikandan ne egmangekeen, migkuwa si Hisus te paan wey impasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impamehey rin diye te me hibateen

din te migkahi, “Kuwa kew kayi. Seini ka lawa ku.”

²³ Nataman, migkuwe e man-e sikandin te senge ubab ne binu, ne impasalamatan din e ka Manama wey intaruwey rin diye te kandan, wey mig-inum e sikandan langun. ²⁴ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Sika ka langesa ku ne igpatihis para te masulug ne me etew, wey iyan egpamalehet te kasabutan te Manama diye te keet-etawan din. ²⁵ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te aldew ne eg-inum ad te iyan ne inumen diye te Migharian te Manama.”

²⁶ Nataman, nangulahing e sikandan te pegdayan te Manama, wey nangendiyad e te Bubungan te Ulibu.

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(*Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Huw. 13:36-38*)

²⁷ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Eg-engked kew langun keddied su nasulat diye te Kasulatan, ‘Eggimatayan ku ka talagtameng te me karniru, wey egmemekegsuwey-suwey e ka me karniru.’ ²⁸ Piru te pegkapenga te peguyag keddi, eggun-a ad kaniyu diye te Galiliya.”

²⁹ Ne migkahiyen ni Pidru si Hisus, “Minsan eg-engkeran kad te langun, kena ad iya eg-engked keykew!”

³⁰ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk te kararuwa te seini ne karusileman, katatelu ad nikeykew igpahunware.”

³¹ Piru mabagget iya ne migpehet-pehet si Pidru ne migkahi, “Minsan pad

^k14:18 Sal 41:9. ^l14:24 Iks 24:8; Hir 31:31-34. ^m14:27 Sak 13:7.

ⁿ14:28 Mat 28:16.

eggimatayan a duma keykew, kene ku iya igpahunware sikeykew.”

Ne iling ded degma dutu ka ingkahi te duma ne me hibateen.

Ka peg-ampu ni Hisus diye te Gitsimani

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

³²Nataman, nangendiyad e ensi Hisus te inged ne enggaran te Gitsimani wey migkahiyen din ka me hibateen din, “Kayi kew pa paminnuu taheed te eg-ampu e pad.” ³³Ne induma rin si Pidru, si Santiyagu wey si Huwan, ne dutu natheram din ka subla ne pegkalaggew wey migmemasakit ka geyinawa rin. ³⁴Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Amana ne sesakiti ka geyinawa ku ne hendue te egkapatey ad e. Kayi kew naan pa wey kene kew eglipereng.”

³⁵Ne migpabulus si Hisus diye te kewun-aan wey mig-usengul diye te tane. Mig-ampu sikandin ke egkaayun ne kene perem egginguma diye te kandin ka eg-antusen din. ³⁶Migkahi sikandin, “Ame, egpekeyimu ka te langun. Angaya nu seini se ubab te peg-antus ne kayi te keddiey. Piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut.”

³⁷Nataman, miglibed e si Hisus diye te me hibateen din wey neumaan din sikandan ne nenewulep e. Ne migkahiyen din e si Pidru, “Etuwey Simun, newulep ke bes? Kene kew eggakaantus ne kene eglipereng duma keddi minsan senge uras de? ³⁸Kene kew lipereng, wey ampu kew eyew kene kew egkatintal. Egkeupian perem ka panisingan piru mahuye ka lawa niyu.”

³⁹Ne mig-awe e man-e si Hisus wey mig-ampu te iling ded te in-ampu din te an-anayan. ⁴⁰Te peglibed din, neumaan din ded man-e sikandan ne ne-

newulep su egmemakalipipereng en iya sikandan. Ne ware sikandan nakaneng-neng ke nekey ka igtabak dan ki Hisus.

⁴¹Te igkatelu e ni Hisus te eglibed diye te me hibateen din, migkahiyen din e sikandan, “Ew, nenewulep kew bes pad wey nangimmeley? Eleg e sika! Miggingume e ka timpu ne igbehey e ka Anak te Etew diye te me makasesale. ⁴²Bukal-bukal kew e su egmangipanew kid. Pitawa niyu, sikan e ka eg-eakal keddiey!”

Ka pegdakep ki Hisus

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Huw. 18:3-12)

⁴³Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, miggingume e si Hudas ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Masulug ne me etew ka migduma kandin ne nanguyan te me kampilan wey me lampes. Insuhu sikandan te me pangulu te me talagpanubad, me talagpanulu te Balaud te Manama wey igbuyag te me Hudiyu. ⁴⁴Ne seeey se talag-akal migbehey kandan te palinneu ne migkahi, “Ka etew ne eggarekan ku, sikan naa dakepa niyu. Uyana niyu sikandin wey ay-ayari niyu te egbantey.”

⁴⁵Te pegginguma ni Hudas, migleus e sikandin diye ki Hisus wey migkahi, “Talagpanulu!” Ne miggarakan din e sikandin. ⁴⁶Ne inderakep dan e si Hisus wey impakamkamalan dan te eggen-gen. ⁴⁷Piru due sabeka ne migsasindeg dutu ne miggulabut te kampilan din wey intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, wey natamped e ka talinga. ⁴⁸Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, “Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kampilan wey me lampes ka egdakep keddiey? ⁴⁹°Tagse aldew duma a nikaniyu diye te timplu ka egpanulu, ne wara a nikaniyu derakepa. Piru

°14:49 Luk 19:47; 21:37.

keilangan ne egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan.”

⁵⁰Nataman, in-engkeran e sikandin te me hibateen din wey namallahuy e sikandan langun.

⁵¹Ne due kanakan ne migsinsin-undul ki Hisus ne ware migkukumbale su migkukuyumbu de te hinabel. Egderakepen dan e perem sikandin ⁵²piru iyan dan de nahen-genan ka ingkukuyumbu din, ne nakapallahuy sikandin ne migpalawas naan de.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me Talaggukum

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-55, 63-71; Huw. 18:13-14, 19-24)

⁵³Nataman, in-uyan dan e si Hisus diye te baley te Labew ne Talagpanubad. Ne diye nanlibulung ka langun ne pangulu te talagpanubad, ka me igbuyag te me Hudiyu, wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama. ⁵⁴Ne migsinundul degma si Pidru ki Hisus ne migpadpariyu de taman diye te lama te Labew ne Talagpanubad. Ne diye sikandin migpinuu duma te me talagtameng ka egginarang. ⁵⁵Ne migpammitew ka me pangulu te me talagpanubad wey ka sakup te me Talaggukum te me Hudiyu te igbayung dan ki Hisus eyew egpeyimatayan dan sikandin, piru ware nakita ran. ⁵⁶Masulug ne me etew ka migpangguhud te ubat meytenged ki Hisus piru ware nenekeg-iling ka guhuren dan.

⁵⁷Ne due duma ne migsasindeg wey migpangguhud te ubat meytenged ki Hisus ne migkahi, ⁵⁸p^a“Narineg ney sikandin ne migkahi, ‘Egguhusen ku seini se timplu ne innimu re te etew. Ne igpasasindeg ku red man-e seini seled te tatelu ne aldew ne kenad ne hinimuwan

te etew.” ⁵⁹Piru minsan pad dutu, ware nenekeg-iling ka guhuren dan.

⁶⁰Ne migsasindeg ka Labew ne Talagpanubad diye te tangkaan te langun ne etew wey mig-inse ki Hisus, “Na, ware igkatabak nu te me sumbung meytenged keykew?”

⁶¹Piru migpeeneng-eneng de si Hisus wey ware migtabak. Ne mig-abayan e man-e sikandin insei te Labew ne Talagpanubad, “Sikeykew naa iya ka Kristu ne Anak te Egdeyrayen ne Manama?”

⁶²q^aNe migtabak si Hisus, “Sikeddiey iya, wey egkiteiten niyu kangkuwa ka Anak te Etew ne egpinuu diye te igkakawanan* te Maresen ne Manama. Ne egginguma sikandin ne egdumaan te gapun diye te langit.”

⁶³Te pegkarineg dutu te Labew ne Talagpanubad, inggisi din ka kumbale din wey migkahi, “Mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te me talagpamalehet ⁶⁴r^ete narineg niyud ma ka pegbaleybaley rin te Manama? Na, nekey te suman-suman niyu?”

Ne dutu, mig-uuyunan dan langun ne eleg ne eggimatayan si Hisus.

⁶⁵Nataman, in-iileban e te duma ne etew si Hisus wey imbagkesan dan ka mata rin wey impandabi ran e sikandin. Ne migkahi sikandan, “Ne la, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew?” Ne in-angey e si Hisus te me talagbantey wey impanagpi dan sikandin.

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Huw. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Ne taheed te diye pad si Pidru te lama, due miglihad ne malitan ne sabeka te me suluhuanen te Labew ne

*14:62 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

p14:58 Huw 2:19.

q14:62 Dan 7:13.

r14:64 Lib 24:16.

Talagpanubad. ⁶⁷Te pegkakita rin ki Pidru ne migginarang, immemetmetan din sikandin wey migkahiyang, “Hey, duma ka iya ni Hisus ne matig-Nasarit.”

⁶⁸Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, “Wara a nakataha wey nakasabut ke nekey ka impanlalag nu.” Ne miggendiyad sikandin te kasunguan te alad. Ne dutu, due manuk ne mig-ukale.[†]

⁶⁹Te nakite e man-e si Pidru te suluhanen ne malitan, migkahiyang din e ka me etew ne nanasindeg diye, “Duma ran iya ka sika ne etew.”

⁷⁰Piru migpahunware ded man-e si Pidru.

Ware de naluhey, migkahiyang e man-e si Pidru te me etew ne nanasindeg dutu, “Malehet iya ne duma ka nikandan su matig-Galiliya ke ma.”

⁷¹Piru migpahunlibet iya si Pidru ne migkahi, “Mengeyibet iya te pegkeetew ku, wara a iya nekeila te sika ne etew ne egkahiyang nu minsan pad egpatey a!”

⁷²Ne due-rue ne mig-ukale e man-e ka manuk wey nasuman-suman ni Pidru ka ingkahi ni Hisus kandin, “Te kene pad eg-ukale ka manuk te kararuwa, katatelu ad nikeykew igpahunware.” Ne dutu, migpanaman-taman e migsinehew si Pidru.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14;

Luk. 23:1-5; Huw. 18:28-38)

15 Te pegkapawe e, miglibulung wey migmasabsabutey ka me pangulu te me talagpanubad duma te me igbuyag te me Hudiyu, wey me talagpanulu te Balaud te Manama, wey ka langun ne sakup te me Talaggukum te me Hudiyu. Imbebaku dan e si Hisus wey inuyan dan e diye te ki Gubirnadur Pilatu,

wey imbehey ran e kandin. ²Ne mig-insaan sikandin ni Pilatu, “Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?”

Migtapak si Hisus, “Ingkahi nud en iya.”

³Ne masulug ka imbebayung kandin te me pangulu te me talagpanubad.

⁴Purusu mig-insaan e man-e sikandin ni Pilatu, “Ware igkatabak nu te masalig ne imbebayung dan keykew?”

⁵Piru warad e migtapak si Hisus, sikan naa ka neinu-inu si Pilatu.

Ka peg-uuyun ki Hisus ne eggimatayang

(Mat. 27:15-26; Luk.

23:13-25; Huw. 18:39-19:16)

⁶Nabatasan e ni Pilatu ne tagse Sahakeen te Peglihat te Panalihan, due eglekaan din ne pinirisu ne igkeupii te me etew. ⁷Due egngaranan ki Barabas ne naprisu duma te me duma rin su nekeyimatey te timpu te pegribildi ran te gubirnu.

⁸Ne amana ne masulug ka me etew ne migparani ki Pilatu wey mighangyu kandin ne eglekaan e ka pinirisu iling te nabatasan din e ne eggimuwen.

⁹Ne mig-insaan sikan-dan ni Pilatu, “Egkeupian kew naa ne eglekaan ku ka Hari te me Hudiyu?”

¹⁰Su nakataha si Pilatu ne neimma re ki Hisus ka me pangulu te talagpanubad, sikan naa ka indakep dan e si Hisus wey imbehey e diye te kandin.

¹¹Piru intipu te me pangulu te me talagpanubad ka me etew ne si Barabas ka egpalekaan dan ki Pilatu, kene ne si Hisus.

¹²Ne mig-insaan e man-e ni Pilatu ka me etew, “Na, nekey naa ka eggimuwen ku kayi te etew ne eg-nangenan niyu ne Hari te me Hudiyu?”

¹³Ne migbalbalukan sikandan ka migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus!”

[†]**14:68** Ka duma ne me sinulat ware miglagkes kayi su kene ne klaru diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ‘ne dutu, due manuk ne mig-ukale’.

¹⁴Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, “Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet?”

Piru nanasnasian de iya sikandan ka migmanguleyi ne migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus!”

¹⁵Ne tenged su egkeupian si Pilatu ne egpakapahale te me etew, impalekaan din e si Barabas, wey impalampesan din si Hisus wey imbehey rin e diye te me sundalu eyew iglansang te krus.

Ka pegbaley-baley te me sundalu ki Hisus

(*Mat. 27:27-31; Huw. 19:2-3*)

¹⁶Nataman, in-uuyan e si Hisus te me sundalu diye te lama te palasyu te gubir-nadur, wey impalibulung dan e ka langun ne duma ran ne me sundalu. ¹⁷Ne insaluuban dan si Hisus te kumbale ne ubi se batek, wey miggimu sikandan te kuruna ne duhi wey impakuruna ran e kandin. ¹⁸Nataman, imbaley-baley ran e sikandin te migkahi, “Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!” ¹⁹Ne inelampe-san dan e te tuked ka ulu ni Hisus wey in-iileban dan e sikandin, wey migpan-imbuel e sikandan diye te tangkaan din. ²⁰Pegkapenga ran te egbaley-baley kandin, inluung dan e ka kumbale ne ubi se batek wey inlibed dan ded ipasaluub ka tapey ne kumbale din. Nataman, in-uuyan dan e sikandin diye te lihawangan te siyudad eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(*Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Huw. 19:17-27*)

²¹Te sasangan e sikandan ne egmangipanew, due nasinug-ung dan ne matig-Sirini ne egngaranan ki Simun, ne amey enni Alihandru wey ni Rupu. Diye sikandin egpuun te sityu wey eggendiye te siyudad, ne impepehes dan sikandin patianganga te krus ni Hisus. ²²Ne diye dan uyana si Hisus te inged ne egngaranan te Gulguta (Inged te Angkal ka igpasabut kayi). ²³Ne egbebehayan dan e perem si Hisus te binu ne insewuhan te delemetan ne egngaranan te mira, piru ware migkuwa si Hisus. ²⁴Nataman, inlansang dan e si Hisus te krus, wey imbaad-baad dan e ka kumbale din. Migpintut-pintut sikandan ke nekey ne baad te kumbale ni Hisus ka egkakuwa ran. ²⁵Me alas nuwibi seeye te maselem[‡] te peglansang dan ki Hisus. ²⁶Ne seini ka sumbung ne insulat diye te keretula te krus, “Ka Hari te me Hudiyu.” ²⁷⁻²⁸Due degma daruwa ne takawen ne inlansang te krus duma ki Hisus. Ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka dangeb diye te igkahibang din.[¶]

²⁹Ne ka me etew ne egmanlihad dutu, egmanlengey-lengey ka egbaley-baley ki Hisus ne egkahi, “Ew, sikeykew bes iya ka egguhus te timplu wey igbalew-balew red igpes-ek seled te tatelu re ne aldew!” ³⁰Na, luwasa nu ka pegkeetew nu wey pamaneug ka due te krus!”

[‡]15:25 Te Grigu: igkatelu ne uras.

[¶]15:27-28 Ka duma ne me sinulat miglagkes te birsikulu 28 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne natuman e ka nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, “In-isip sikandin ne sabeka ne mareet ne etew.”

[§]15:21 Rum 16:13. [¶]15:24 Sal 22:18.

[¶]15:29 Sal 22:7; 109:25; Mar 14:58; Huw 2:19.

³¹ Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me pangulu te me talagpanubad duma te me talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi, “Inluwas din ka duma, piru kene sikandin egpakaluwas te pegkeetew rin! ³² Egpitawen te naan iya ke egpakapamaneug te krus ka Kristu ne Hari te Israil, eyew egpakapalintutuu kid e kandin!”

Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me duma rin te inlansang te krus.

Ka pegkapatey ni Hisus

(*Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Huw. 19:28-30*)

³³ Ne hengkayi te meudtu e, migmarusilem e ka intiru ne nasud taman te alas tris te maapun.[§] ³⁴ ^vTe alas tris e te maapun, migpanguleyi si Hisus te meemen ne miggenendue, “Ili, Ili, lima sabaktani?” Ka igpasabut kayi, “Manama, Manama, mania te in-engkeran a nikeykew?”

³⁵ Te pegkarineg te duma ne me etew ne nanasindeg dutu, migkahi sikandan, “Pammineg kew, impangumew rin si Ilyas!” ³⁶ ^wNe due sabeka kandan ne migpallahuy ne mig-angey te egpekeiling te kutsun^{**} wey in-eled din te maperes ne binu wey imbagkes din diye te geed eyew igpasupsup ki Hisus. Ne migkahi sikandin, “Duen kew pa, egpitawen te naan iya ke eggendini si Ilyas ka eg-angey kandin due te krus!”

³⁷ Ne migpanguleyi si Hisus te heemeni, ne dutu, nabigtawan e sikandin.

³⁸ ^xNe nahisi e ka kurtina diye te timplu puun te dibabew peendiye te diralem. ³⁹ Te pegkakita te kepititan te me sundalu ne diye migsasindeg te egkatangkaan ni Hisus ne nabigtawan

e sikandin, migkahi e sikandin, “Malehet iya ne Anak te Manama ka seini ne etew!”

⁴⁰ ^yNe due degma me malitan ne namipitew diye te bayew madmariyu. Dutu ensi Mariya Magdalena, si Mariya ne iney ni Santiyagu ne egkaari-hari wey ni Husi, wey dutu degma si Salumi. ⁴¹ Sikandan seeye se migsinundul wey migtanggu ki Hisus te diye pad sikandin te Galiliya. Ne masulug pad man-e ne me malitan ka migduma kandin peendiye te Hirusalim.

Ka pegsabal ki Hisus

(*Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Huw. 19:38-42*)

⁴² Aldew seeye te Pegpangandam te Aldew te Peggimeley. Te egkasagkup e, ⁴³ miggendiye si Husi ne matig-Arimatiya ki Pilatu te ware pegkaaldeh wey imbuyu din ka lawa ni Hisus. Si Husi sabeka ne talahuren ne sakup te me Talaggukum te me Hudiyu, wey migtetahad degma sikandin te Peghari te Manama. ⁴⁴ Neinu-inu si Pilatu te pegkarineg din ne migpatey e si Hisus, purisu impeumew rin ka kepititan te me sundalu wey mig-insaan din ke migpatey naan en iya si Hisus. ⁴⁵ Te nanangenan e sikandin te kepititan ne malehet iya seeye, imbehey rin e ka lawa ni Hisus diye te ki Husi. ⁴⁶ Ne migbebeli si Husi te hinabel wey ingkuwa rin ka lawa ni Hisus diye te krus wey imbukusan din e. Ne insabal rin e ka lawa ni Hisus diye te inlungahan ne dalama. Nataman, miglilid e sikandin te dakel ne batu eyew iglekeb te gumawan te insabalan. ⁴⁷ Nakakita si Mariya Magdalena wey si Mariya ne iney ni Husi ke hendei isabal si Hisus.

§15:33 Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris, igkasiyam ne uras.

**15:36 Te Grigu: ispungaha.

^v15:34 Sal 22:1. ^w15:36 Sal 69:21. ^x15:38 Iks 26:31-33. ^y15:40 Luk 8:2-3.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(*Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Huw. 20:1-10*)

16 Te miglihat e ka Aldew te Peg-gimeley, migbebeli te peemut ensi Mariya Magdalena, si Mariya ne iney ni Santiyagu, wey si Salumi su eggendiyaan dan ka lawa ni Hisus eyew eg-itisan te peemut. ²Te maselem-selem te aldew te Duminggu, te migsile e ka aldew, nangendiyad e sikandan te insabalan. ³Ne migmein-inseey e sikandan ke hentew-a ka egpakalilid te batu ne in-elet te gumawan te insabalan. ⁴Peg-ginguma ran migtenggak sikandan, wey nakita ran ne nalilid e ka bubuyahen ne batu. ⁵Te pegseled dan e dutu, due nakita ran ne kanakan ne migkukumbale te maangkag ne diye migpinnuu dapit te igkakawanan dan. Ne dutu, nat-inkemed sikandan.

⁶Ne migkahiyang sikandan te kanakan, “Kene kew egkangilam! Nakataha a ne egpammitew kew ki Hisus ne matig-Nasarit ne inlansang te krus. Warad e sikandin kayi su neuyag e. Kema, pitawa niyu ka impaley-angan kandin. ⁷Na, hendiyei niyu ka me hibateen ni Hisus wey guhuri niyu sikandan duma ki Pidru te miggun-e e sikandin kaniyu diye te Galiliya; ne diye niyu egkakita sikandin sumale te ingkahi rin kaniyu.”

⁸Sikan naa, nanlihawang e sikandan te insabalan ka namallahuy su amana sikandan neinu-inu wey nangelkel. Ne ware pad sikandan migpangguhud te minsan hentew tenged te pegkaaldekan.

Ka pegpakita ni Hisus ki Mariya Magdalena

(*Mat. 28:9-10; Huw. 20:11-18*)

⁹[Te pegkeuyag ni Hisus te maselem-selem te Duminggu, diye sikandin an-anayan migpakita ki Mariya Magdalena, ka malitan ne in-alawan din te pitu ne busew.^{††} ¹⁰Ne miggendeiyaan e ni Mariya ka me hibateen ni Hisus ne migmaninehew wey migmanlungku, wey migpangguhuran din e. ¹¹Piru ware sikandan migpalintutuu te pegkarineg dan ne neuyag e si Hisus wey nakita ni Mariya.

Ka pegpakita ni Hisus te daruwa ne hibateen din

(*Luk. 24:13-35*)

¹²Pegkapenga dutu, migpakite e man-e si Hisus te daruwa ne hibateen din taheed te egpeendiye sikandan te sityu, piru nabalbalawan ka ulaula rin dutu. ¹³Ne nanlibed e sikandan ka migpangguhud te me duma ran, piru ware ded degma sikandan palintutuuwi.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(*Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8*)

¹⁴Pegkapenga dutu, migpakite e man-e si Hisus te sapulu wey sabeka (11) ne hibateen din te sasangan sikandan ne egmangekeen. Indew-ey sikandan ni Hisus su ware pegpalintutuu ran wey me makehal ka me ulu ran, ^{††}su ware sikandan migpalintutuu te se-eye se nakakita kandin te neuyag e. ¹⁵^aNataman, migkahiyang din e sikandan, “Hendiyei niyu ka langung ne inged

^{††}**16:9** Ware nakalagkes diye te malehet ne migpuunan ne sinulat ka Markus 16:9-20.

^{††}**16:14** Te Grigu: makehal ka me pusung dan.

^z**16:7** Mat 26:32; Mar 14:28. ^a**16:15** Him 1:8.

kayi te kalibutan wey iwali niyu ka Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne etew. ¹⁶Ka egpalintutuu wey egpabewutismu, egkaluwas, piru ka kene egpalintutuu, egleparan. ¹⁷Seini ka me palinneu te seeye se migmalintutuu keddi: egpakaalew sikandan te me busew pinaahi te ngaran ku, wey egpakalalag sikandan te me linalahan ne ware dan natueni. ¹⁸Ke egpakahen-gen sikandan te me uled wey ke egpekeinum te minsan nekey ne eggilu, kene sikandan egkamentu. Ne emun ke igtel-eb dan ka me belad dan te egmanderalu, egkengeulian sikandan.”

Ka pegbatun ki Hisus

(Luk. 24:50-53; Him. 1:9-11)

^{19b}Pegkapenga te Magbebaye ne si Hisus te miglalag kandan, imbatun e sikandin wey diye migpinnuu te igkakawanan^a te Manama. ²⁰Nataman, nangipanew e ka me hibateen din wey migwali sikandan te minsan hendei. Ne migbulihan sikandan te Magbebaye wey impamalehetan din ka lalag dan pinaahi te me kein-inuwan ne innimu ran.]

^a**16:19** Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^b**16:19** Him 1:9-11.

Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki

Lukas

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Lukas ne sabeka te me hibateen dengan ni Hisus. Sabeka sikandin ne talagbawi ne Grigu se linalahan wey migpangguhud sikandin meytenged te innimu te Magbebaya ne si Hisus. Amana degma sikandan ne talag-alukuy ki Pablu, wey migparumdumeeey sikan-dan te peggendiye te lein-lein ne me inged eyew te pegpangguhud te lalag te Manama. Puun due, nakasulat pad man-e sikandin te lein ne baseen ne iyan ka “Ka me himu”.

Ka seini ne baseen impeuyan ni Lukas diye te ki Tiyupilu ne egkahiyeen te duma ne sabeka kun ne talahuren ne etew ne matig-Ruma. Diye migbunsud ka guhuren din te pegtagne te pegkeetew enni Huwan ne Talagbewutismu wey te Magbebaya ne si Hisus wey taman te imbatun e si Hisus. Ingguhud man-e ni Lukas ne si Hisus iyan ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiya wey te langun ne kene ne me Hudiya ne epgalintutuu kandin.

Seini ne baseen insulat ni Lukas, wey impeuyan din diye te ki Tiyupilu, sabeka ne talahuren ne etew diye te tribu te Grigu. Ne si Lukas man-e ka migsulat due te sika se *Me Himu te Me Apustulis*.

Nahuhud man-e kayi te seini ne baseen ka me guhuren meytenged te hid-u ni Hisus te me etew ne egkaleig-leig wey te me makasesale, ka pegpa-mawi din te egmanderalu wey te impanerepan te me busew, ka peg-uyag din te me minatey, wey ka pegpan-ulu din. Ekkalibed-libed degma kayi ka

meyitenged te Panisingan te Manama, peg-ampu, pegpasaylu te me sale, peg-bulig te me malitan te himu ni Hisus, wey pegtahahe te migmalintutuu para te peglibed te Magbebaya.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka pegkeetew wey pegkabate ni Huwan ne Talagbewutismu wey ni Hisus 1:5–2:52

Ka himu ni Huwan ne Talagbe-wutismu 3:1-20

Ka pegpabewutismu wey ka pegtintal ki Hisus 3:21–4:13

Ka himu ni Hisus diye te Galiliya 4:14–9:50

Puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 9:51–19:27

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim wey diye te marani te Hirusalim 19:28–23:56

Ka pegkeuyag, pegpakita, wey ka peg-batun te Magbebaya 24:1-53

Igpewun-a

1 Talahuren ne Tiyupilu. Masulug ka miggeram migsulat te guhuren ne neyitabu kayi te kanta meytenged ki Hisu Kristu. ²Ka insulat dan, iyan ka impangguhud kanta te seeye se nakakita kayi puun pad te bunsuranan wey iyan migpangguhud te lalag te Manama. ³Natantanuran ku degma sika langun minsan ka bunsuranan kayi. Sikan naa ka meupiya buwa degma ne eg-ay-ayaran ku sika te egsulat para keykew talahuren ne Tiyupilu, ⁴su eyew egkangenngengan nu iya ka kamalehetan te langun ne impanulu keykew.

Ka pegtagne te pegkeetew ni Huwan ne Talagbewutismu

⁵cTe timpu ne si Hirudis ka mighari te Hudiya, due sabeka ne talagpanubad

^c1:5 1Kru 24:10.

ne enggaranan ki Sakariyas ne puun te kabuhalan ni Abyas ne talagpanubad. Ne due asawa rin ne enggaranan ki Ilisabit ne puun ded degma te kabuhalan te me talagpanubad. ⁶Sikandan se alunggun, matareng diye te tangkaan te Manama wey mapahetpet ne migtuman te langun ne suhu wey Balaud te Manama. ⁷Ne ware anak dan su kene egpakaanak si Ilisabit, wey nabuyag e sikandan se alunggun.

⁸Ne migginguma ka aldew ne iyan egpamakey diye te timplu ka punduk enni Sakariyas te me talagpanubad. ⁹Ka batasan te me talagpanubad, egpintut-pintut sikandan ke nekey ka eggimuwen dan, wey si Sakariyas ka natinuru ne iyan egseled diye te timplu te Magbebaya ne Manama eyew egtutung te insinsu. ¹⁰Te uras ne intutung e ka insinsu, mig-ampu ka masulug ne etew diye te lihawangan te timplu. ¹¹Ne dutu, due panalihan te Magbebaya ne migpakita kandin ne diye migsasindeg te dapit te igkakawanan te altar ne egtutungan te insinsu. ¹²Nat-ingkemed si Sakariyas te pegkakita rin te panalihan, wey naaldek sikandin. ¹³Piru ingkahiyen sikandin te panalihan, “Kene ka egkaaldek Sakariyas. Indineg te Manama ka peg-ampu nu, ne kuntee eg-anak te lukes ka asawa nu ne si Ilisabit. Ne ngarani nu sikandin ki Huwan. ¹⁴Egkahale-gale kew langun ke eglesut e sikandin, ¹⁵^dsu egkeyimu sikandin ne mabantug diye te tangkaan te Magbebaya ne Manama. Ne keilangan ne kene sikandin eg-inum te binu wey ke egpekewubug ne eg-inumen, wey egkapenu sikandin te Panisingan te Manama minsan ke diye pad sikandin te getek te iney rin. ¹⁶Ne igpalibed din ka masulug ne kabuhalan ni Is-

rail diye te Magbebaya ne Manama ran. ¹⁷^eEggun-a sikandin te Magbebaya, wey egpakaangen sikandin te Panisingan te Manama wey geem ne egpekeiling te ki prupita Ilyas dengan. Egpeg-ulien din ka nenekeg-ehet ne me amey wey me anak, wey egpaliberen din diye te maheteng ne dalan ka masinupaken ne me etew. Puun due, egkaandam din ka me etew para te pegginguma te Magbebaya.”

¹⁸Ne migkahiyen ni Sakariyas ka panalihan, “Egmenuwen ku te pegkangeneng ne malehet ka inlalag nu? Su buyag ad ma seini wey buyag e degma ka asawa ku.”

¹⁹^fNe migtabak ka panalihan, “Sikeddi si Gabriil ka sinalihan te Manama. ^{§§}Impeendini a nikandin eyew te peglalag wey pegpanugtul keykew te seini ne meupiya ne panugtulen. ²⁰Ne puun su ware ka migpalintutuu te ingkahi ku, egkeummew ka taman te aldew ne egkatuman e ka ingkahi ku keykew. Su egkatuman iya seeye te eleg ne timpu.

²¹Ne dutu, migtetaharan te me etew si Sakariyas wey neinu-inu sikandan te naluhey sikandin diye te seled te timplu. ²²Te peglihawang din e, kenad sikandin egpakaalag wey migtingyasan din naan de sikandan. Puun due, nasabut dan ne due impakita kandin diye te seled te timplu. Ne neummew en iya sikandin.

²³Te napenge e ka pegpamakey ni Sakariyas diye te timplu, mig-uli e sikandin. ²⁴Te ware naluhey, naberes e ka asawa rin ne si Ilisabit wey mig-uugpe de iya sikandin seled te lalimma ne bulan. ²⁵Ne migkahi si Ilisabit diye te geyinawa rin, “Kuntee neyid-u e ka Manama keddiey. In-awe din e ka hilew ku diye te tangkaan te me etew.”

§§1:19 Te Grigu: migsasindeg diye te tangkaan te Manama.

^d1:15 Num 6:3. ^e1:17 Mal 4:5-6. ^f1:19 Dan 8:16; 9:21.

Ka pegtagne te pegkeetew ni Hisus

²⁶Te hen-em e ne bulan ka getek ni Ilisabit, insuhu te Manama ka panalihan ne si Gabriil diye te lungsud te Nasarit ne sakup te Galiliya. ²⁷^gEgpeendiyaan din ka sabeka ne mengebay ne enggaranan ki Mariya ne egpangasaween te sabeka ne kanakan ne enggaranan ki Husi ne kabuhalan ni Hari Dabid. ²⁸Ne miggendiyad ka panalihan te kandin wey migkahi, “Kahale ka, Mariya! Migpanalanganin ka te Magbebaya wey egdumaan ka nikandin!” ²⁹Nalibeg amana si Mariya meytenged te narineg din wey impalemlem din ke nekey ka kaluwasan dutu. ³⁰Ne migkahiyan sikandin te panalihan, “Kene ka egkaalde, Mariya, su ingkeupii ka te Manama. ³¹^hEgkaberis ka wey eg-anak te lukes, wey ngarani nu sikandin ki Hisus. ³²ⁱEgkeyimu sikandin ne mabantug wey eg-umawen sikandin ne Anak te Amana ne Mabantug ne Manama. Ne egpaharien sikandin te Magbebaya ne Manama iling te kaapuan din ne si Hari Dabid. ³³Ne egharian din ka me kabuhalan ni Hakub te ware egtamanan, ne ware katammanan te kandin ne peghari.”

³⁴Ne mig-insaan ni Mariya ka panalihan, “Egmenuwen ku naa te eg-anak te mengebay e mem pad?”

³⁵Ne migtabak ka panalihan, “Eggen-dini te keykew ka Panisingan te Manama wey egdalungan ka te geem din. Puun due, ka matulus ne bate ne ig-anak nu enggaranan te Anak te Manama. ³⁶Sum-sumana nu ka suled nu ne si Ilisabit. Kahiyan ne kene din eg-anak. Piru kuntee egkasalayan e sikandin su hen-em e

ne bulan ka getek din, minsan buyag e sikandin. ³⁷^jSu ka Manama egpekeyimu te langun.”

³⁸Ne migkahi si Mariya, “Suluhuanen a te Manama. Egkeyitabu perem kayi te keddi ka inlag nu.” Ne mig-awe e ka panalihan te Manama.

Ka pegpanumbaley ni Mariya diye te ki Ilisabit

³⁹Te peglihad te pila ne me alded, migpanines si Mariya wey miglukut-lukut miggendiyete te sabeka ne lungsud ne diye te me bubungan te Hudiya. ⁴⁰Te pegginguma rin diye, migseled sikandin te baley enni Sakariyas wey migpangemusta ki Ilisabit. ⁴¹Te pegkarineg ni Ilisabit te laheng ni Mariya, migweil ka bate diye te getek din. Ne dutu, napenu si Ilisabit te Panisingan te Manama, ⁴²ne miglalag te meemen, “Te langun ne me malitan sikeykew re ka migpanalanginan te Manama, wey migpanalanginan degma ka bate ne ingkaberis nu! ⁴³Hentew e naan de iya se impanumbalayan te iney te Magbebaya ku? ⁴⁴Su te pegkarineg ku te laheng nu, migweil te kahale ka bate kayi te getek ku. ⁴⁵Keupianan te seeye se migpalintutuu ne due katumanan te impanengneng te Manama diye kandin.”

Ka ulahingen ni Mariya te pegdayan

⁴⁶Ne migkahi si Mariya, “Egdayan a te Manama ⁴⁷wey egkahale ka gimukud ku su ka Manama ka keddiye ne kaluwasan ⁴⁸^ktenged te nakasuman-suman sikandin keddiye te suluhuanen din ne kene ne impurtanti! Ne puun kuntee ka langun ne etew egkahi te impanalanginan a,

^g1:27 Mat 1:18. ^h1:31 Mat 1:21. ⁱ1:32 2Sam 7:12-13,16; Isa 9:7.

^j1:37 Hin 18:14. ^k1:48 1Sam 1:11.

⁴⁹tenged te kein-inuwan ne innimu te maresen ne Manama kayi te keddiey.

Matulus sikandin.

⁵⁰Egkeyid-u sikandin te langun ne due pegkaalde diye te kandin, puun pad dengan wey minsan te keureme.

⁵¹Migpakita sikandin te geem din wey imegsuwey-suwey rin ka me etew ne migpaambug te pegkeetew ran.

⁵²¹In-awe din ka me Hari diye te katung-danan dan wey imparibabew rin ka me etew ne kene ne impurtanti.

⁵³Impeyibhibulung din te me meupiya ka impanggutasan wey impaawe din ne ware me inuayan ka me meyaman.

⁵⁴Ne migbulihan din ka me kabuhalan ni Israil ne suluhuanen din, wey nakasuman-suman sikandin te hid-u rin

⁵⁵^{mn} diye te ki Abraham wey te langun ne me kabuhalan din te ware egtamanan sumale te insaad din diye te me kaapuan ta.”

⁵⁶Ne mig-ugpe si Mariya diye te ki Ilisabit seled te tatelu ne bulan. Nataman, mig-uli din e diye te kandan.

Ka pegkeetew ni Huwan ne Talagbewutismu

⁵⁷Ne miggingume e ka timpu ne mig-anak e si Ilisabit wey lukes ka anak din.

⁵⁸Nakarineg ka me sumbaley rin wey ka me karumaan din ne meupiya amana ka Manama diye te kandin ne nahale sikan-dan langun duma ki Ilisabit.

⁵⁹^oTe walu e ne aldew ka bate, migpanumbaley sikandan diye te ki Ilisabit eyew te pegtambung te pegtuli

te bate. Ne enggaran dan e perem ki Sakariyas ka bate su igsangey ran e te ngaran te amey rin. ⁶⁰Piru migkahi ka iney rin, “Kene! Huwan ka inggaran kandin.”

⁶¹Ne migkahiyan dan si Ilisabit, “Piru ware ma karumaan nu ne migngaranan te iling due!” ⁶²Ne migtingyasan dan ka amey te bate ne mig-inse, “Nekey-a ka inggaran nu te bate?”

⁶³Ne migbuyu si Sakariyas te egsulatan, ne neinu-inu sikandan su ka insulat ni Sakariyas, “Huwan ka ngaran te bate.” ⁶⁴Ne sahuhune ne nakalalag e si Sakariyas wey indayan din ka Manama. ⁶⁵Ne naaldek ka me sumbaley ran wey nekeempet te langun ne kabubunganan te Hudiya ka guhuren meytenged te seeye ne neyitabu. ⁶⁶Ka me etew ne nakarineg te seeye ne guhuren, migsuman-suman wey migpein-insee ke nekey ka katamanan te seini ne bate su ka himenew wey geem te Manama migduma kandin.

Ka pegpanagne ni Sakariyas

⁶⁷Si Sakariyas ne amey ni Huwan, napenu te Panisingan te Manama wey migpanagne ne migkahi,

⁶⁸“Dayanen ta ka Magbebaye ne Manama te Israil!

Su miggendini sikandin eyew te peglekat te keet-etawan din.

⁶⁹Impeendini rin kayi te kanta ka maresen ne manluluwas, ne kabuhalan te suluhuanen din ne si Dabid.

⁷⁰Ne seini degma ka impahuhud din te matulus ne me prupita rin dengan.

⁷¹Intetaha sikandin ne egluwas kanta ligkat te me kuntere ta

wey ligkat te karesen te me etew ne egdumut kanta. ⁷²Migkahi sikandin

¹1:52 Hub 5:11; 12:19. ^m1:55 Hin 17:7. ⁿ1:55 1Sam 2:1-10.

^o1:59 Lib 12:3.

ne igkeyid-u rin ka me kaap-apuan ta
wey egtantanuran din ka matulus ne kasabutan din.

⁷³ Migpahunlibet sikandin diye te kaapuan ta ne si Abraham

⁷⁴ ne egluwasen ki ligkat te me kuntereta

eyew egpakapamakey ki kandin te ware pegkaaldek.

⁷⁵ Ne egkeyimu ki ne matulus wey matareng

diye te tangkaan din taman te egkabigtus e ka geyinawa ta.

⁷⁶ ^p“Ne sikeykew se anak ku, enggaranan ka te prupita te Amana ne Mabantug ne Manama

su eggun-a ka te Magbebaya eyew egandam te egbayaan din;

⁷⁷ wey te pegnangen te keet-etawan din ne egkaluwas sikandan

pinaahi te pegpasaylu te me sale dan.

⁷⁸ Su amana ne hiimenawen wey hiiduwen ka Manama.

Sikan naa ka due igpeuyan din ne egluwas kanta ne egpekeiling te aldew ne egsile diye te langit

⁷⁹ ^qeyew egkalayahan seeye se diye te marusilem wey egkaaldek te kamatayen.

Igpanulud ki nikandin diye te dalan te keupianan.”

⁸⁰ Ne intulin ka anak ni Sakariyas wey indakel ka katuenan din wey ka pegpalintutuu rin. Diye sikandin mig-ugpe te mammara ne inged taman te migbunsud e sikandin migpanulu te matig-Israil.

Ka pegkeetew ni Hisus

(Mat. 1:18-25)

2 Te seeye ne timpu, miggimu te balaud ka Impiradur te Ruma ne si Agustu ne keilangan ne egpalista ka lan-

gun ne sakup din. ² Seeye ka an-anayan ne pegsinsus te timpu ne si Siriniyu ka gubirnadur te Sirya. ³ Puun due, nandendiye ka langun ne etew te inged te me kaapuan dan eyew te pegpalista.

⁴ Seeye naa, si Husi ne matig-Nasarit ne sakup te Galiliya, miggendiye sikandin te Bitlihim ne sakup te Hudiya, ka ugpaan ni Hari Dabid dengan su kabuhalan sikandin ni Dabid.

⁵ Migparumeey sikandan ki Mariya ne egpangasaween din ne egkaberes e te seeye ne timpu eyew egpalista. ⁶ Te diyad sikandan te Bitlihim, miggingume e ka timpu ne eglesutan e si Mariya.

⁷ Migpanganayan sikandin te lukes, wey imbukusan din ka bate te manggad wey impeyibat din diye te sungguranan diye te ugpaan te me ayam su warad egkeyirehaan dan.

Ka me talagtameng te karniru wey ka me panalihan

⁸ Ne marani te seeye ne inged, due me talagtameng ne migpalayud te me karniru ran wey migpulan migbantey te me ayam dan. ⁹ Te seeye ne karusileman, due migpakita kandan ne panalihan te

Magbebaya wey nalayahan sikandan te layag te Magbebaya, wey naaldek amana sikandan. ¹⁰ Piru migkahiyen sikandan te panalihan, “Kene kew kaaldek, su

seini a eyew te pegpangguhud kaniyu te meupiya ne panugtulen ne egpakapahale amana te langun ne keet-etawan.

¹¹ Su neetew kuntee diye te lungsud dengan ni Hari Dabid ka Manluluwas niyu, ka Kristu* ne Magbebaya. ¹² Seini ka palinneuwi niyu: egkakita niyu ka bate ne imbukusan te manggad wey impeyibat diye te sungguranan te me ayam.”

¹³ Ne dutu, sahuhone ne due migpakita ne susuluhi ne me panalihan

*2:11 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

ne miglagpu kandin te migsaye te Manama ne migkahi, ¹⁴“Dayanen ta ka Manama ne diye te langit, wey keupianan te me etew ne ingkahale din kayi te tane.”

¹⁵Te nanlibed e ka me panalihan diye te langit, migpanangnangeney e ka me talagtameng te me karniru ne migkahi, “Eggenidiye ki te Bitlihim su egpitawen ta seini se impanengneng te Manama kanta.”

¹⁶Seeye naa, miglukut-lukut sikandan nangipaneu, wey nakita ran diye si Mariya wey si Husi wey ka bate ne impeyibat diye te sungguranan te me ayam. ¹⁷Ne dutu, impangguhud dan e ka impanengneng kandan te panalihan meytenged te bate. ¹⁸Ne neinu-inu ka langun ne nakarineg te guhuren te me talagtameng te karniru kandan. ¹⁹Inte-tahu seeye ni Mariya diye te geyinawa rin wey layun din palelema. ²⁰Ne nanlibed e ka me talagtameng te karniru ne migdayan wey migsaye te Manama tenged te langun ne narineg wey nakita ran, sumale te impanengneng te panalihan kandan.

Ka bate ingngaranan ki Hisus

²¹Te walu e ne aldew ka bate, intulian e sikandin wey ingngaranan ki Hisus. Sika ka ngaran ne innangen te panalihan te ware pad ipangalalin ka bate.

Ka peghalad ki Hisus diye te timplu

²²Migginguma ka timpu ne miggenidiye ensi Husi wey Mariya te Hirusalim eyew pegtuman te Balaud ni Muwisis meytenged te peglinis te malitan ne miglesutan. In-uyan dan degma ka bate ne si Hisus eyew ighalad diye te Manama, ²³su seini ka nasulat diye te Balaud te Magbebaye ne

Manama, “Ka langun ne me panganey ne lukes keilangan ne ighalad diye te Magbebaye ne Manama.” ²⁴Eyew egkalinisan ka miglesutan, egpanubad sikandan te daruwa ne tukmu, wey ke daruwa naa ne seleppati sumale te nasulat diye te Balaud te Magbebaye ne Manama.

²⁵Ne due etew diye te Hirusalim ne enggaranan ki Simyun ne egtetahad ne egpangabangan te Manama ka kabuhalan ni Israil. Matareng sikandin ne etew wey migpamakey te Manama, wey egduma layun kandin ka Panisingan te Manama ²⁶ne iyan migpanengneng kandin te kene din pad egpatey te kene din pad egkakita ka Kristu ne igpeuyan te Magbebaye. ²⁷Insuhu sikandin te Panisingan te Manama ne egpaseleren diye te timplu. Te seeye ne timpu, in-uyan e te iney wey amey si Hisus diye eyew te pegtuman te insuhu te Balaud. ²⁸Nakita ni Simyun ka bate wey insapipi rin, wey migsaye sikandin te Manama ne migkahi,

²⁹“Kuntee Magbebaye ne amana ne maresen, egkaayun ad ne egpatey, su nakapalene-lene e ka isip ku su natuman e ka inalag nu.

³⁰Su nakita kud iya ka impeuyan nu ne Manluluwas

³¹ne intahahe nu ne igpakita te langun ne keet-etawan.

³²“Sika ka layag ne egpanulud te kene ne me Hudiyu peendiye te keykew, wey egbehey te kabantug te keet-etawan nu ne kabuhalan ni Israil.”

³³Neinu-inu ka amey wey iney te inalag ni Simyun meytenged te bate.

³⁴Ne impanalanginan sikandan ni Simyun wey ingkahayan din si Mariya ne iney te bate, “Seini ne bate in-alam te Manama eyew pegpariralem wey

¹2:21 Lib 12:3; Luk 1:31. ²2:23 Iks 13:2,12. ³2:24 Lib 12:6-8.

⁴2:32 Isa 42:6; 49:6; 52:10.

pegparibabew te masulug ne me etew te Israil. Sikandin ka palinneu ligkat te Manama ne egdali-dian te me etew ³⁵wey egkasakitan ka degma iling te egsundangen te kumpulan ka pusung nu. Ne igpanengneng din ka neeles ne suman-suman te me etew.”

³⁶Due degma sabeka ne malitan ne rupita ne enggaranani ki Ana ne anak ni Panuwil ne kabuhalan ni Asir. Buyag e sikandin, wey migpalunglunguney sikandin te asawa rin te pitu re ne leg-un, ³⁷wey nabalu e sikandin. Migwalu ne pulu wey hep-at (84) e ne leg-un sikandin, wey layun de sikandin eg-uugpe diye te timplu ka egsimba, egpuasa wey eg-ampu tagse maaldew wey marusilem. ³⁸Ne dutu, migparani sikandin diye te engki Husi wey migpasalamat te Manama, wey miglalag sikandin meytenged te bate diye te langun ne egtetahad ne egluwasen te Manama ka Hirusalim.†

Ka peg-uli dan diye te Nasarit

³⁹Te napengaan e enni Husi wey Mariya ka langun ne nasulat diye te Balaud te Magbebaye ne Manama, mig-uli e sikandan diye te lungsud dan ne sakup te Galiliya ne iyan ka Nasarit. ⁴⁰Ne migtulin e ka bate wey manekal e ka lawa rin, wey dakel ka tahu te ulu rin, wey impanalanganin sikandin te Manama.

Ka bate ne si Hisus diye te timplu

⁴¹WTagse leg-un ne eggendiye ka iney wey amey ni Hisus te Hirusalim ka egtambung te Sahakeen te Peglihat te Panalihan. ⁴²Te sapulu wey daruwe (12) e ne leg-un si Hisus, migtambung sikandan te sahakeen sumale te nabatasan dan. ⁴³Te napenge e ka pegsahakeen,

nanguli e sikandan piru migpalunggehaat si Hisus diye te Hirusalim. Ware nangenngi seeye te iney wey amey rin, ⁴⁴su kahiyen dan ne migluyud sikandin te me etew. Te migsenge kaaldew e sikandan ka miggipanew, impammitew ran si Hisus diye te me karumaan dan wey te me alukuy ran, ⁴⁵piru ware dan kitaa sikandin. Sikan naa ka miglibed sikandan diye te Hirusalim eyew te pegpammitew kandin. ⁴⁶Te igkatelu e ne aldw, nakita ran e si Hisus diye te timplu ne migpinnuu duma te me talagpanulu te Balaud te Manama. Migpamineg sikandin wey mig-inse-inse kandin. ⁴⁷Ka langun ne nakarineg kandin, neinu-inu sikandan te katuenan din wey te pegpanabak din. ⁴⁸Neinu-inu ka iney rin wey ka amey rin te pegkakita ran kandin. Ne migkahiyen sikandin te iney rin, “Tatu, mania te innimu nu seini kayi te kanami? Neipeng key te amey nu te pegpammitew ney keykew.”

⁴⁹Ne intabak ni Hisus sikandan, “Mania te egpammitawen a nikaniyu? Ware kew bes nakanengneng te keilangan ne kayi a te baley te Amey ku?” ⁵⁰Piru ware sikandan nakasabut te inlag din kandin.

⁵¹Ne migdume e si Hisus kandin te mig-uli diye te Nasarit wey migparumapura sikandin kandin. Seini se langun intetahu ni Mariya diye te geyinawa rin. ⁵²Ne migdakel pad ka kaalam ni Hisus wey migpabulus migtulin, wey ingkeupii sikandin te Manama wey te me etew.

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Huw. 1:19-28)

3 Te igkasapulu wey lalimma (15) ne leg-un te pegmandu ni Hari Tibiriyu, si Punsiyu Pilatu ka gubernadur diye

†2:38 Iyan igpasabut te Hirusalim ka kabuhalan ni Israil.

‡2:39 Mat 2:23. †2:41 Iks 12:1-27; Diy 16:1-8. *2:52 1Sam 2:26; Lal 3:4.

te Hudiya. Ne si Hirudis ka migmandu diye te Galiliya, wey ka kakey rin ne si Pilipi ka pangulu diye te Ituriya wey diye te Trakuniti. Ne si Lisanyas ka pangulu diye te Abilina, ²wey ensi Anas wey Kaypas ka me pangulu diye te timplu. Te seini ne timpu inlalahan te Manama ka anak ni Sakariyas ne si Huwan te diye din te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³Ne miggendiye si Huwan te langun ne inged ne marani te weyig ne Hurdan ka migwali ne migkahi, “In-niyuhi niyu ka me sale niyu wey pabewutismu kew eyew egpasayluwen te Manama ka me sale niyu.” ⁴Sumale te nasulat ni prupita Isayas ne eggenendue, “Due egpanguleyi diye te inged ne ware mahinged ne egkahi:

‘Andama niyu ka dalan te Magbebaye.
Tul-ira niyu ka egbayaan din!

⁵Buneli niyu ka langun ne migleb-eng-leb-eng,

Pataha niyu ka langun ne labuntud wey ka me bubungan,

Tul-ira niyu ka natiku-tiku ne dalan,

Ay-ayari niyu ka migpagpahendak ne dalan.

⁶Eyew egkakita te langun ne etew ka kaluwasan ne egpuun diye te Manama!”

⁷Ne due masulug ne etew ne nangendiye te ki Huwan eyew egpabewutismu kandin. Ingkahiyen ni Huwan sikandan, “Sikaniyu se me etew, iling kew te uled! Hentew ka miglalag kaniyu ne egpakaalihu kew te langet te Manama ne mahaan e egginguma? ⁸aIpakita niyu pinaahi te himu niyu ne mig-inniyuhan niyud e ka me sale niyu. Ne kene kew palalahey ne kabuhalan kew ni Abraham. Su egnangenan ku sikaniyu te egkaayun ne egpabaluyen te Manama ne me etew ka seini se me batu eyew

eggimuwen ne kabuhalan ni Abraham. ⁹bAndam e ka perekul te pegpeled te kayu ne kene egbebehas te meupiya; egtempuhen, eggulayen ne igtemeg.”

¹⁰Mig-inse ka me etew ki Huwan, “Nekey naa ka eggimuwen ney?”

¹¹Ne migtabak sikandin, “Ka etew ne due daruwa se kumbale keilangan ne igbehey rin ka sabeka diye te etew ne ware kumbale, wey ka etew ne due pegkeen keilangan ne egbhayan din seeye se etew ne ware egkakeen.”

¹²cDue me etew ne talagsukut te buhis ne nangendiye eyew te pegpabewutismu wey in-insaan dan si Huwan, “Talagpanulu. Nekey-a ka eggimuwen ney?”

¹³Migtabak si Huwan kandan, “Kene niyu pasublei ka insuhu kaniyu te balaud ne igpasukut.”

¹⁴Ne mig-inse degma ka me sundalu kandin, “Sikanami degma. Nekey-a ka eggimuwen ney?”

Ne migtabak si Huwan kandan, “Kene kew paneleppi te minsan hentew pinaahi te pehes, wey kene kew pangawang egpamayung. Keilangan ne egkabennalan kew e te igsuwildu kaniyu.”

¹⁵Puun dutu, migsalig e ka me etew ki Huwan wey migsuman-suman ne kema ke sikandin buwad ka Kristu. ¹⁶Ne migkahiyen ni Huwan sikandan langun, “Egbewutismu a kaniyu pinaahi te weyig, piru due egginguma ne subla pad ne maresen keddiey. Minsan sikeddi, kena a ne likes ne eggekad te hiket te sandal din. Sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama wey te hapuy. ¹⁷Ne egpekeiling sikandin te sabeka ne etew ne miggen-gen te niyu ne ig-etap te inggaani rin eyew ka ukaba ig-esa te behas. Ne eglimuren seeye se meupiya ne behas diye te lelapeng piru

^v3:4 Isa 40:3-5 (LXX). ^z3:7 Mat 12:34; 23:33. ^a3:8 Huw 8:33.

^b3:9 Mat 7:19. ^c3:12 Luk 7:29.

ka ukaba egsilaban te hapuy ne kene egkeebukan.”

¹⁸Ne nalein-lein ne me panunggilingan ka inggamit ni Huwan te migpanulu wey te migwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me etew. ¹⁹^dPiru indew-ey ni Huwan si Gubirnadur Hirudis su inahew rin ma si Hirudiyas, ka asawa te suled din wey masulug pad ka neyimu rin ne mareet. ²⁰Nekeyimu pad man-e si Hirudis te amana ne mareet ne iyan ka pegpapisu rin ki Huwan.

Ka pegbewutismu ki Hisus

(Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11)

²¹Te nabewutismuwan e ka langun ne etew, imbewutismuwan e degma si Hisus. Te mig-ampu pad sikandin, nalukatan ka langit, ²²^ewey miglene diye te kandin ka Panisingan te Manama ne egpekeiling te seleppati. Ne due laheng diye te langit ne migkahi, “Sikeykew ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale keykew.”

Ka kaligkatan ni Hisus

(Mat. 1:1-17)

²³Ne si Hisus migbunsud te himu rin te me tatelu e ne pulu (30) ka idad din. Ka suman-suman te me etew ne anak sikandin ni Husi ne anak ni Hili. ²⁴Si Hili anak ni Matat ne anak ni Libi. Si Libi anak ni Milki ne anak ni Hana. Si Hana anak ni Husi ²⁵ne anak ni Matatiyas. Si Matatiyas anak ni Amus ne anak ni Nahum. Si Nahum anak ni Isli ne anak ni Nagai. ²⁶Si Nagai anak ni Maat ne anak ni Matatiyas. Si Matatiyas anak ni Simii ne anak ni Husik. Si Husik anak ni Huda ²⁷ne anak ni Huwanan. Si Huwanan anak ni Risa ne anak ni Surubabil. Si Surubabil anak ni Salatiil ne anak ni Niri. ²⁸Si Niri anak ni Milki ne anak ni Adi. Si

Adi anak ni Kusam ne anak ni Ilmadam. Si Ilmadam anak ni Ir. ²⁹Si Ir anak ni Huswi ne anak ni Iliisir. Si Iliisir anak ni Hurim ne anak ni Matat. Si Matat anak ni Libi. ³⁰Si Libi anak ni Simyun ne anak ni Huda. Si Huda anak ni Husi ne anak ni Hunam. Si Hunam anak ni Ilyakim ³¹ne anak ni Miliya. Si Miliya anak ni Mina ne anak ni Matata. Si Matata anak ni Natan ne anak ni Dabid. ³²Si Dabid anak ni Hisi ne anak ni Ubid. Si Ubid anak ni Buas ne anak ni Salmun. Si Salmun anak ni Nasun ³³ne anak ni Aminadab. Si Aminadab anak ni Admin ne anak ni Arni. Si Arni anak ni Isrum ne anak ni Piris. Si Piris anak ni Huda ³⁴ne anak ni Hakub. Si Hakub anak ni Isaak ne anak ni Abraham. Si Abraham anak ni Tira ne anak ni Nahur. ³⁵Si Nahur anak ni Sirug ne anak ni Riyu. Si Riyu anak ni Pilig ne anak ni Ibir. Si Ibir anak ni Sala. ³⁶Si Sala anak ni Kainan ne anak ni Arpaksad. Si Arpaksad anak ni Sim ne anak ni Nuwi. Si Nuwi anak ni Lamik ³⁷ne anak ni Mitusila. Si Mitusila anak ni Inuk ne anak ni Harid. Si Harid anak ni Mahalaliil ne anak ni Kainan. ³⁸Si Kainan anak ni Inus ne anak ni Sit, wey si Sit anak ni Adan ne anak te Manama.

Ka pegtintal ni Meibulan ki Hisus

(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

4 Napenu si Hisus te Panisingan te Manama wey mig-awe sikandin diye te Hurdan, wey in-uyan sikandin te Panisingan te Manama diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ²Ne dutu tintala te ahalen te me busew seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew. Te seeey ne timpu ware migkeen si Hisus. Nataman, miggutasan e sikandin.

³Ne migkahiyen sikandin te ahalen te me busew, “Ke malehet kema ne anak ka

^d3:19 Mat 14:3-4; Mar 6:17-18.

^e3:22 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 9:35.

te Manama, pabaluya nu ne paan seini se batu.”

^{4f}Ne migtabak si Hisus, “Nasulat te Kasulatan ne miggenendue, ‘Kene egkeuyag ka etew te egkeelin de ne keenen.’”

⁵Nataman, in-uyan e si Hisus te ahalen te me busew diye te ampew wey impapitew kandin ka langun ne me inged kayi te ampew te tane te sabeka re ne pegpele-pele. ⁶Ne migkahiyen sikandin te ahalen te me busew, “Igbeyhey ku diye te keykew ka langun ne katenged wey ka langun ne karatuan. Su imbehey keddi seini langun wey sikeddiey ka mateu ke hentew ka igkeupii ku ne egbehayan. ⁷Egkakeykeu seini se langun ke egsimba ka keddiey.”

^{8g}Ne migtabak si Hisus, “Nasulat te Kasulatan ne miggenendue, ‘Simbaa nu ka Magbebaya ne Manama nu wey sikandin de pamakaya nu!’”

⁹Ne in-uyan din e man-e si Hisus diye te Hirusalim wey diye itahu te kinaribabawan te timplu, wey migkahiyen, “Ke anak ke ma te Manama, tinugpu ka seeye te diralem. ^{10h}Su nasulat te Kasulatan, ‘Egsuhu ka Manama te me panalihan din te pegbantey keykew. ¹¹Egta payeen ka nikandan, eyew kene egpakabaras te batu ka paa nu.’”

¹²ⁱNe migtabak si Hisus, “Ka Kasulatan migkahi, ‘Kene nu tintala ka Magbebaya ne Manama nu.’”

¹³Nataman, te neimpusan e sikandin tintala te ahalen te me busew te langunlangun de iya ne paahi, in-engkeran pad sikandin.

Ka pegbunsud ni Hisus te himu rin

(*Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15*)

¹⁴Ne mig-uli e si Hisus diye te Galiliya ne due te kandin ka geem te Panisin-

gan te Manama. Nekeempet te seeye ne inged ka pangguhuren meyitenged kandin. ¹⁵Migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu wey indayan sikandin te langun ne etew.

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(*Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6*)

¹⁶Ne miggendiye si Hisus te Nasarit ne migtulinan din. Te Aldew te Peggimeley, miggendiye sikandin te simbaan te me Hudiyu sumale te batasan din. Ne migsasindeg sikandin eyew te pegbasa te Kasulatan, ¹⁷ne imbehayan sikandin te inlulun ne baseen ne sinulat ni prupita Isayas. Imbelat din seeye wey te pegkakita rin te impamitew rin imbasa rin e,

^{18j}“Kayi te keddiey ka Panisingan te Manama, su in-alam a nikandin eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te egkengaayu-ayu.

Insuhu a nikandin eyew te pegpangguhud te neneuripen meyitenged te kaligwangan dan, wey pegbawi te me butud; wey pegpangabang te seeye se me indeeg-deeg,

¹⁹wey pegpataha ne miggingume e ka timpu te Magbebaya ne Manama ne egluwasen din e ka me etew.”

²⁰Ne inlulun e ni Hisus ka baseen wey inlibed din diye te impiyalan wey migpinnuu e sikandin ka egpanulu. Migmemetmet kandin ka langun ne etew diye te seled te simbaan. ²¹Ne migkahiyen din sikandan, “Natuman e kuntee ne aldew ka narineg niyu puun te Kasulatan.” ²²Nakareyrey sikandan langun ki Hisus wey neinu-inu te me meupiya ne guhuren ne inlalag din.

^f4:4 Diy 8:3. ^g4:8 Diy 6:13. ^h4:10 Sal 91:11-12. ⁱ4:12 Diy 6:16.

^j4:18 Isa 61:1-2 (LXX).

Migkahi sikandan, “Kene naa ne anak ni Husi seini?”

²³ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Migpalintutuu ad iya ne iglalag niyu perem keddiey ka panunggilingan ne eggenendue, ‘Taglabawi, un-uneyi nu bawii ka lawa nu.’ Ne iyan igpasabut due, ‘Himuwa nu degma kayi te inged nu ka narineg ney ne innimu nu diye te Kapirnaum.’” ²⁴ ^kNe migkahi si Hisus, “Egkahiyen ku sikaniyu te malehet: kene eg-ileen ka sabeka ne prupita diye te inged ne intulinan din. ²⁵ ^lSumsumana niyu dengan te timpu pad ni Ilyas ne miggulabung te tatelu ne leg-un wey li-ware, wey nabitol te masumpit ka me etew. Ne malehet ne masulug ka me balu kayi te Israil, ²⁶ ^mpiru ware ipeendiye si Ilyas te minsan hentew kandan su diye mule te balu ne matig-Saripita ne sakup te Sidun. ²⁷ ⁿNe due masulug degma ne me ibungen kayi te Israil te timpu ni prupita Ilyasu, piru ware sabeka kandan ne nabawian su si Naaman de iya ne matig-Siriya.”

²⁸ Te pegkarineg dutu te langun ne diye te seled te simbaan te me Hudiyu, nalangetan amana sikandan. ²⁹ Ne dutu, nanasindeg e sikandan wey inggehanuy ran e si Hisus diye te lihawangan te lungsud peendiye te tikeba te bubungan ne impasasindehan dan te lungsud dan. Eg-uuluhen dan e perem si Hisus diye te tikeba, ³⁰ piru miggipaneu sikandin diye te taliware te me etew ne migpariyu e.

Ka etew ne inserepan te busew

(Mar. 1:21-28)

³¹ Ne migtupang e si Hisus peendiye te Kapirnaum, sabeka ne siyudad diye te Galiliya. Migpanulu sikandin te me etew te Aldew te Peggimeley. ³² ^oNeinu-inu ka me etew te kandin ne pegpanulu

su due geem te kandin ne lalag. ³³ Ne diye te seled te simbaan te me Hudiyu, due etew ne migserepan te busew ne migbalbalukan ne migkahi, ³⁴ “Hisus ne matig-Nasarit! Nekey-a ka eggimuwen nu kayi te kanami? Iyan nu innendini ka egdereet kanami? Nekeila a keykew: sikeykew ka Matulus ne Impeuyan te Manama!”

³⁵ Piru insaparan ni Hisus ka busew, “Peeneng-eneng ka! Awe ka due te kandin!” Ne impabahed e te busew ka etew diye te tangkaan te me etew, wey mig-awe e ka busew ne ware namenu ka etew.

³⁶ Neinu-inu ka langun ne etew wey migpanangnangeney ne migkahi, “Nekey buwa seini ne pegpanulu? Mania te due katenged wey geem te seini ne etew ne egpaawe te busew?” ³⁷ Ne nekeempet ka guhuren meytenged ki Hisus diye te langun ne me inged ne marani dutu.

Masulug ne me etew ne imbawian ni Hisus

(Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)

³⁸ Ne mig-awe e si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu wey miggendiyad e te baley ni Simun. Te seeye ne timpu, miglusungan te mangune-kune ka anuhang ni Simun ne malitan, wey innanganan dan e si Hisus ne egbawian sikandin. ³⁹ Seeye naa, migdugpu sikandin diye te miggibatan te malitan, wey impaawe din ka lusung. Ne due-rue ne neulian e ka malitan ne mig-eneu sikandin wey intanggu rin e sikandan.

⁴⁰ Te miglineb e ka aldew, mig-uyan te me etew diye te ki Hisus ka me alukuy ran ne egmanderalu te naleinlein ne dalu. Ne dutu, in-atul e ni Hisus sikandan tel-ebi te belad din wey

^k4:24 Huw 4:44. ^l4:25 1Har 17:1. ^m4:26 1Har 17:8-16.

ⁿ4:27 2Har 5:1-14. ^o4:32 Mat 7:28-29.

neulian sikandan langun. ⁴¹Ne impalihawang din degma puun te masulug ne me etew ka me busew wey migmanguleyi ne migkahi, “Sikeykew ka Anak te Manama!”

Piru insaparan ni Hisus ka me busew wey ware din palalaha tenged su nakanengneng sikandan ne sikandin ka Kristu.

Ka pegwali ni Hisus diye te Hudiya

(Mar. 1:35-39)

⁴²Te malayag e, mig-awe si Hisus diye te lungsud wey miggendiyad e te inged ne ware etew. Ne impammitew sikandin te me etew. Te nakita ran e sikandin, inggawiran dan perem sikandin ne kene pad eg-awe diye te kandan. ⁴³Piru ingkahiyen din sikandan, “Keilangan ne igwali ku degma ka Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama diye te duma ne me siyudad, su seini ka tuyu te Manama te pegpeendini rin keddi.” ⁴⁴Ne in-empet din te migwali ka me simbaan te me Hudiya diye te Hudiya.

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)

5 ^PDue timpu ne migsasindeg si Hisus diye te ilis te lanew te Ginisarit ka egpanulu, wey egmekegsegseg e ka me etew diye te kandin ka eggammineg te lalag te Manama. ²Ne due daruwa ne balangey ne nakita ni Hisus diye te ilis te lanew ne mig-engkeran te me mangngengalap su egpanlu-lu sikandan te me biyale dan. ³Ne dutu, mig-untud e si Hisus te sabeka ne balangey ne iyan kamuney si Simun. Inhangyu din si Simun ne bayew igtuu ka balangey peendiye te weyig, ne migpinnuu e sikandin wey migpanulu te me etew.

⁴Te nekeimpus e sikandin ka migpanulu, migkahiyen din e si Simun, “Hendiye ka te maralem wey isawile niyu ka me biyale niyu eyew egpekeutel kew.”

⁵Ne migtabak si Simun, “Talagpanulu, napawaan key ka migngengalap wey warad iya neutel ney. Piru puun su migkahi ke ma, igsawile ku ka me biyale ney.” ⁶Ne intuman dan ka ingkahi ni Hisus wey amana ne dakel ka ngalap ne migsahad te biyale dan, wey hapit e egkengahisi ka me biyale dan. ⁷Ne ingkamey ran ka me duma ran diye te dangeb ne balangey ne egpeparaniyen kandan wey egpabulihen. Migparani kandan ka me duma ran wey innipenu dan te ngalap ka daruwa ne balangey, sikan naa ka egkahan-ganaran e sikan dan egkatanled. ⁸Te pegkakita ni Simun Pidru dutu, migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, “Magbebaye, pariya ka keddied su makas esala a ne etew.”

⁹Nakahi rin sika su neinu-inu sikandin wey ka me duma rin te amana ne dakel ka neutel dan. ¹⁰Neinu-inu degma ka me duma ni Simun ne ensi Santiyagu wey Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Ne migkahiyen ni Hisus si Simun, “Kene ka kaalde. Puun kuntee, etew e ka eggingutelen nu.”

¹¹Te nakapeilis dan e ka me balangey ran, mig-engkeran dan ka langun, wey mig-ikul ran e ki Hisus.

Ka pegbawi ni Hisus te ibungen

(Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

¹²Te diye pad si Hisus te sabeka ne siyudad, due sabeka ne etew ne ibungen. Te pegkakita rin ki Hisus, mig-usengul sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migpeyid-u-hid-u ne migkahi, “Magbe-

baye, ke egkeupian ka, egkabawian[‡] a nikeykew!”

¹³Ne insamsam ni Hisus ka etew te migkahi, “Uya, igkeupii ku. Egkeulian kad!” Sahuhune neulian ka ibungen.

¹⁴Ne migkahiyen ni Hisus ka etew, “Kene nu ipangguhud seini te minsan hentew. Ne hendiye kad te talagpanubad wey papitew ka kandin ne warad e ka dalu nu wey panubad ka sumale te in-suhu ni Muwisis eyew te pegpamalehet te me etew ne neulian kad e.”

¹⁵Piru nasi de iya nekeempet ka guhuren meytenged ki Hisus. Purisu masulug ka me etew ne nangendiye eyew te pegpamineg ki Hisus wey eyew egpabawi te me dalu ran. ¹⁶Piru egsabsabeka layun si Hisus ne eggendiye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, wey eg-ampu.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egkaweil se lawa

(Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)

¹⁷Sabeka ne aldew te migpanulu si Hisus, due me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne naminuu dutu ne diye namuun te lein-lein ne me inged ne sakup te Galiliya, Hudiya wey Hirusalim. Ne imbehayan si Hisus te geem te Manama te pegpamawi te egmanderalu. ¹⁸Due nanginguma ne me etew ne migyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. Egseled perem sikan-dan te baley eyew igpakasabuk dan ka etew diye te tangkaan ni Hisus. ¹⁹Piru ware sikandan nakaseled diye te baley tenged su masulug ka me etew. Ne in-uyan dan e seeye se etew diye te atep wey inlelekat dan ka atep ne tisa wey intuntun dan e ka etew ne impeyibat diye

te hibatanan din.[¶] Ne diye dan ipalenged te taliware te me etew te tangkaan ni Hisus. ²⁰Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyen din e ka kene egkaweil se lawa, “Suled, impasaylu e ka me sale nu.”

²¹Ne ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu nekeinse diye te geyinawa ran, “Hentew-a ne etew seini se egbaley-baley te Manama? Ware etew ne egkapasaylu te me sale, su ka Manama re!”

²²Piru natahaan ni Hisus ka suman-suman dan ne migkahiyen din sikan-dan, “Mania te egsuman-suman kew te iling due? ²³Hendei bes ka malemu: ka egkahi, ‘Impasaylu e ka me sale nu,’ wey ke egkahi, ‘Enew ka wey hipanew kad?’ ²⁴Piru igpapitew ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etew kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale.” Ne migkahiyen din ka etew ne kene egkaweil se lawa, “Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey uli kad e diye te kaniyu!”

²⁵Ne sauhune ne migsasindeg ka etew diye te tangkaan te me etew ne migsabilbil te hibatanan din. Ne mig-uli e sikandin ne migdayan te Manama. ²⁶Nawangalan ka langun ne etew wey naalde degma sikandan, wey indayan dan ka Manama ne migkahi, “Kein-inuwan amana ka nakita ta kuntee!”

Ka peg-umew ni Hisus ki Libi

(Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17)

²⁷Pegkapenga dutu, miggipanew e si Hisus wey due nakita rin ne talag-sukut te buhis ne enggaranen ki Libi ne migpinpinuu diye te upisina rin. Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Ikul ka

[‡]5:12 Te Grigu: eglinisan. (Diye te tuluuwen te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isip ne malindit.)

[¶]5:19 Mapatag ka atep te me Hudiyu.

[§]5:14 Lib 14:1-32.

keddiy.”²⁸ Ne migsasindeg si Libi wey mig-engkeran din e ka langun te mig-ikul ki Hisus.

²⁹ Nataman, migsahakeen si Libi te dakel diye te baley rin para ki Hisus. Due degma masulug ne me etew ne miglagpu kandan te migkeen wey me talagsukut te buhis iya ka duma kandan.³⁰ ^tDue me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne migbahulbul diye te me hibateen ni Hisus. Ne mig-inse sikandan, “Mania te migpakiglagpu kew migkeen wey mig-inum due te me talagsukut te buhis wey te duma ne me makasesale?”

³¹ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilangan te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu.³² Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasesale eyew eg-inniyuhan dan ka me sale dan.”

Ka inse meyitenged te pegpuasa

(*Mat. 9:14-17; Mar. 2:18-22*)

³³ Due me etew ne migkahi diye te ki Hisus, “Ka me hibateen ni Huwan malasi ne egpuasa wey eg-ampu, wey iling ded degma ka me hibateen te me Parisiyu. Piru ka me hibateen nu, migpabulus mule migkeen wey mig-inum.”

³⁴ Ne migtabak si Hisus, “Egpuasaen niyu naa ka mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya! ³⁵ Piru egginguma ka timpu ne egangayen e diye te kandan ka egpangasawa, ne egpuasa e sikandan te seeye ne aldew.”

³⁶ Ne migpangguhuran pad man-e sikandan ni Hisus te me panunggilingan, “Ware etew ne eggisi te iyam ne kumbale eyew igtupak din te tapey ne kumbale. Su ke eggimuwen din sika, egkareetan e ka iyam ne kumbale, wey kene man-e eggayul ka iyam ne igtupak diye

te tapey ne kumbale ne egtupakan.³⁷ Ne ware degma etew ne egtahu te iyam ne binu diye te tapey ne tahuanan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahuanan wey egkeitis e ka binu ne egkareetan e degma ka tahuanan.³⁸ Ka iyam ne binu keilangan ne diye igtahu te iyam ne tahuanan ne laplap.³⁹ Ware etew ne egkeibeg pad eg-inum te iyam ne binu ke nalayam e sikandin te tapey ne binu, su sumansuman din ne meupiya pad iya ka tapey ne binu.”

Ka inse meyitenged te Aldew te Peggimeley

(*Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28*)

6^u Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaya te impamulaan te trigu. Ne nangetu te me trigu ka me hibateen din ne ingkusu ran wey ingkeen dan e.² Piru due me Parisiyu ne migkahi, “Hey, mania te miggimu kew te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley?”

³ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meyitenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin?⁴ ^{vw} Migseled sikandin diye te baley te Manama wey mig-angey te paan ne inhalad e diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu, piru migkeen si Dabid wey impamehayan din pad ka me duma rin.”⁵ Ne migkahiyen pad man-e ni Hisus sikandan, “Ka Anak te Etew iyan ahalen te Aldew te Peggimeley.”

Ka etew ne nakengkeng se belad

(*Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6*)

⁶ Te lein e man-e ne Aldew te Peggimeley, migseled si Hisus diye te sim-

^u5:30 Luk 15:1-2. ^v6:1 Diy 23:25. ^w6:4 Lib 24:9. ^x6:4 1Sam 21:1-6.

baan te me Hudiyu ka egpanulu. Ne due etew diye ne nakengkeng se kawananan ne belad. ⁷Due degma me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu ne eg-iipat ki Hisus ke egbawian din te Aldew te Peggimeley seeye se etew su eyew igkasumbung dan sikandin. ⁸Piru nanengnengan ni Hisus ka suman-sumandan, wey migkahiyen din e ka etew ne nakengkeng se belad, “Sasindeg ka wey hendini ka te tangkaan.” Ne migsasindeg ka etew wey miggendiyen te tangkaan te langun. ⁹Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Due inse ku kaniyu: Nekey bes ka intuhut te kanta ne Balaud ne eleg ne eggimuwen ta te Aldew te Peggimeley? Ka pegbulig naa wey ke pegdereet? Ka pegluwas naa wey ke peggimatey?” ¹⁰Ne migpanil-ap-sil-ap din ka langun wey ingkahiyen din ka etew, “Ketenganu ka belad nu.” Ne ingketeng te etew ka belad din wey neulian e.

¹¹Piru nalangetan amana sikandan ne migpalalahey ke nekey se eggimuwen dan diye te ki Hisus.

Ka peg-alam ni Hisus te 12 ne apustulis

(Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19)

¹²Te seeye ne timpu, migtakereg si Hisus diye te bubungan eyew te peg-ampu, wey napawaan sikandin ka mig-ampu te Manama. ¹³Te maselem e, inumew rin ka me hibateen din wey mig-alam sikandin te sapulu wey daruwa (12) kandan ne ingngaranan din te apustulis. ¹⁴Seini ka impangalam din: si Simun ne mig-immuan din ki Pidru wey si Andris ne suled din, si Santiyagu wey si Huwan, si Pilipi wey si Bartulumu, ¹⁵si Matiyu wey si Tumas, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu wey si Simun ne ribildi, ¹⁶si Hudas ne anak ni Santiyagu, wey si Hudas Iskaryuti ne talag-eakal.

Ka pegpanulu wey pegpamawi ni Hisus

(Mat. 4:23-25)

¹⁷Ne nanupang e ensi Hisus te me hibateen din diye te napu. Dutu due masulug ne me hibateen din wey susuluhi ne etew ne diye egpuun te intiru ne Hudiya wey Hirusalim, wey te me inged ne sakup te siyudad te Tiru wey te Sidun ne maddani te dahat. ¹⁸Miggendiyen sikandan te ki Hisus eyew egpamineg kandin wey eyew egpabawi te me dalu ran. Impamawian din degma ka nanerepan te me busew. ¹⁹Amana iya egkeupian ka langun ne etew ne egpakasamsam kandin, su due geem ne egpuun diye te kandin ne egpakabawi kandan langun.

Ka due keupianan wey ka egkeyid-uwan

(Mat. 5:1-12)

²⁰Ne migtengteng si Hisus te me hibateen din ne migkahi:

“Keupianan niyu te egkengaayu-ayu, su egkasakup kew te Peghari te Manama.

²¹“Keupianan niyu te eggutasan kuntee, su eggibulungen kew keureme.

“Keupianan niyu te egsinehew kuntee, su enggingisi kew keureme.

²²^x“Keupianan niyu te egdumutan, egsamsamilian, egpeyilawan, wey egdereetan te me etew se ngaran tenged te Anak te Etew. ²³^yNe iling ded due ka innimu te me kabuybuyahan dan diye te me prupita. Purisu gale-gale kew wey letu kew te kahale ke eggimuwen dan sika due te kaniyu, su dakel ka dasag ne intahahe kaniyu diye te langit.

²⁴“Piru mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se me meyaman, su naheraman niyud ka meupiya ne pegugpe!

²⁵ “Ne mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se nenabulung, su eggutasan kew red keureme.

“Ne mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se enggingisi, su eglungku wey egsinehew kew red keureme.

²⁶ “Mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa ke egdeyrayen kew te langun ne etew, su sika ka innimu te me kabuybuyahan dan diye te kene ne malehet ne me prupita.”

Ka peggeyinawa te kuntere

(Mat. 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu se migpammineg keddied te geyinawei niyu ka me kuntere niyu wey himuwa niyu ka meupiya diye te seeye se egdumut kaniyu.

²⁸ Panalangini niyu ka me etew ne egdilus kaniyu wey panubtubari niyu ka me etew ne egdeeg-deeg kaniyu.

²⁹ Ke due egtagpi te beneng niyu, ipatagpi niyu degma ka limang; ke due eg-ahew te dyakit niyu, ibehey niyu sika minsan ka kumbale niyu. ³⁰ Behayi niyu ka langun ne egbuyu, ne ke due eg-angey te kasangkapan niyu kene nyud gawia. ³¹ Ke nekey ka igkeupii niyu ne eggimuwen te me etew diye te kaniyu, sika degma himuwa niyu diye te kandan.

³² “Kene kew pallateng ne due egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama ke iyan niyu re eggeyinawaan ka eggeyinawa degma kaniyu. Su minsan ka me makasesale, eggeyinawa ma te seeye se eggeyinawa kandan.

³³ Ne emun ke iyan niyu re eg-ay-ayaran ka meupiya degma kaniyu, nekey naa ka egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama? Su minsan ka me makasesale, eg-ay-ayaran dan ma ka

me duma ran. ³⁴ Ne emun ke iyan niyu re egpasambayen seeye se natahaan niyu ne egpakabayad, nekey naa ka egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama? Minsan ka me makasesale egpasambey ma te iling dan ne makasesale su mig-iman-iman sikandan ne egpakabayad iya sikandan te egsambayan dan. ³⁵ Geyinawei niyu iya ka me kuntere niyu wey himuwa niyu ka meupiya diye te kandan. Pasambaya niyu sikandan te ware peg-iman-iman ne egkaliwanan ded seeye. Ke iling due ka eggimuwen niyu, dakel ka dasag ne egkarawat niyu wey egkeyimu kew ne me anak te Amana ne Mabantug ne Manama. Su meupiya sikandin te seeye se kene egpasalamat wey te seeye se mareet. ³⁶ Keilangan ne hiid-uwen kew, iling te Amey niyu ne hiid-uwen.

Ka pegpanulu meyitenged te peggukum te duma

(Mat. 7:1-5)

³⁷ “Kene kew hukum te duma ne kene kew degma eggukuman te Manama. Kene kew kahi diye te duma ne keilangan ne egdusaan sikandan, ne kene kew degma egdusaan te Manama. Pasayluwa niyu sikandan ne egpasayluwen kew degma te Manama. ³⁸ Behey kew te duma ne egbehayan kew degma te Manama. Egkarawat niyu ka eleg ne seked, egdaseken, egkigkihuen, wey egpasublaan pad. Ka seked ne eggamiten niyu diye te duma, sikan ded degma ka seked ne eggamiten te Manama diye te kaniyu.”

³⁹ Ne migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan, “Kene egpakakitkit ka sabeka ne butud te lein ne butud su egkengeulug iya sikandan diye te lungag. ⁴⁰ Ware hibateen ne labew te kandin ne talagpanulu piru ke

napanulu e sikandin wey nabasbas e amana, egpekeiling sikandin te kandin ne talagpanulu.

⁴¹“Mania te egtengteng ka te buleg te duma piru ware nu sahipaa ka buleg nu ne hendue karakel te terusu? ⁴²Egmenuwen nu te egkahi diye te duma nu, ‘Eg-aween ku ka buleg nu,’ ke ware nu degma nakita ka buleg nu ne hendue karakel te terusu. Egpapitew-pitew re! Hun-eyi nu pa te eg-awe ka buleg nu ne hendue karakel te terusu, eyew egpakameleg-meleg ka ne eg-awe te buleg te duma nu.

Ka kayu egkeila ka behas din

(Mat. 7:16-20; 12:33-35)

⁴³“Ka meupiya ne kayu kene egbebehas te mareet, ne ka mareet ne kayu kene egbebehas te meupiya. ⁴⁴“Ka tagse kayu egkeila pinaahi te behas din. Su ka buleynen, kene egbebehas te beyabas, ne ka sapinit, kene egbebehas te kapayas. ⁴⁵“Ka meupiya ne etew, eglalag te meupiya ligkat te meupiya ne pusung din. Ne ka mareet ne etew, eglalag te mareet ligkat te mareet ne pusung din. Su ke nekey ka diye te pusung te etew, iyan sika ka iglalag din.”

Ka daruwa ne etew ne migbebaley

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶“Mania te eg-umew kew keddi te ‘Magbebaye, Magbebaye,’ ne kene kew eggimu sumale te insuhu ku kaniyu? ⁴⁷Igpakita ku kaniyu ka egkeilingan te minsan hentew ne egparani keddi wey egpamineg te keddi ne lalag wey egtuman kayi. ⁴⁸Egpekeiling sikandin te etew ne migbebaley ne migkekali te maralem wey batu se pabunsuran. Te migdakel e ka weyig, imbaggiyuwan ka baley rin piru ware seeye namenu tenged su maresen ka pegkeyimu. ⁴⁹Piru

ka etew ne migpamineg te keddi ne lalag ne ware migtuman kayi, egpekeiling te etew ne migbebaley ne ware meupiya ne pabunsuran. Te migdakel e ka weyig, imbaggiyuwan ka baley rin wey due-rue ne napeled wey natamtamanan nahuhus.”

Ka pegbawi ni Hisus te suluhuanen te kepitan

(Mat. 8:5-13)

7 Te nakapenga si Hisus ne miglalag diye te me etew, miggendiyad sikandin te Kapirnaum. ²Dutu, due kepitan te me sundalu te Ruma ne migdaluan te uripen din ne inggeyinawaan din, wey egkabigtawan e. ³Te pegkarineg te kepitan meytenged ki Hisus, migsuhu sikandin te me igbuyag te me Hudiyu eyew eghangyu ki Hisus ne eggendiye te baley rin eyew egbawian ka uripen din. ⁴Ne miggendiye sikandan te ki Hisus wey migpeyid-u-hid-u amana kandin ne migkahi, “Bulihi nu ubag seini ne etew ne likes ne egpangabangan. ⁵Miggeyinawaan ki nikandin se me Hudiyu wey migpasasindag pad man-e sikandin te simbaan ta.”

⁶Sikan naa, migdume e si Hisus kandan. Te marani e sikandan te baley te kepitan, migsuhu ka kepitan te me alukuy rin te pegsinug-ung ki Hisus eyew te pegkahi kandin, “Magbebaye, kene kad e biyat-biyat su kena a ne likes ne egpepamaneyik keykew te baley ku. ⁷Sika ka egpuunan ne wara ad iya migbul-ug migdani keykew. Piru ilalag nu re ne egkeulian iya ka suluhuanen ku. ⁸Nakanengneng a kayi, uya su minsan degma sikeddi, due labew keddiey ne me upisyal wey due degma me sakup ku ne me sundalu. Ke egnanganan ku ka sabeka, ‘Hendiye ka,’ eggendiye

^c6:44 Mat 12:33. ^d6:45 Mat 12:34.

iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka dangeb, 'Hendini ka,' eggendini iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka uripen ku, 'Himuwa nu seini,' eggimuwen din iya seeye."

⁹Te pegkarineg ni Hisus dutu, neinu-inu sikandin wey migbalikid sikandin wey migkahi diye te keet-etawan ne migsinundul kandin, "Ware e pad nakakita te iling kayi karakel ne pegpalintutuu te etew, minsan kayi te Israil!"

¹⁰Te nakalibed e diye te baley ka insuhu te kepitan, nakita ran ne neulian e ka uripen din.

Ka peg-uyag ni Hisus te anak te balu

¹¹Te ware naluhey, miggendiye si Hisus te siyudad te Nain; migduma kandin ka me hibateen din wey ka susuluhi ne me etew. ¹²Te egpalinggumaan e sikandan te gumawan te siyudad, iyan degma peglihawang te me etew ne amana ne susuluhi ka eglebeng te minatey. Sabsabeka ne anak te balu ka migpatey. ¹³Te pegkakita ni Hisus te balu, neyimenawan sikandin dutu wey migkahiyan din ka balu, "Kene ka sinehew." ¹⁴Ne migdugpu si Hisus ne migsamsam te lungun wey migsanggal ka me etew ne migyeyayung kayi. Ne migkahi si Hisus, "Tatu, enew ka!" ¹⁵Ne mig-enew e ka minatey wey miglalag e. Ne imbehey e ni Hisus seeye diye te iney rin. ¹⁶Ne dutu, mig-umaan te liyas ka langun ne etew, wey insaye dan ka Manama. Migkahi sikandan, "Miggendiniyan ki te maresen ne prupita! Migtantanuran ded te Manama ka keet-etawan din!"

¹⁷Nekeempet te intiru ne Hudiya wey diye te me дума pad ne inged ka guhuren wey panugtulen meyitenged ki Hisus.

Ka me etew ne insuhu ni Huwan

(Mat. 11:2-19)

¹⁸Ne impanugtulan si Huwan te me hibateen din meyitenged te langun ne neyitabu. Puun due, mig-umew si Huwan te daruwa te me hibateen din ¹⁹wey impeendiye din sikandan te Magbebaye eyew egpeinseen ke sikandin naan e iya ka egtetaharan dan wey ke egtetahad naan pad sikandan te lein.

²⁰Te nekeume e sikandan diye te ki Hisus, migkahiyan dan e sikandin, "Impeendini key ni Huwan ne Talagbewutismu eyew te peg-inse keykew ke sikeykew naan e iya ka egtetaharan ney wey ke egtetahad key naan pad te lein?"

²¹Te seeye ne timpu, due masulug ne me etew ne impamawian ni Hisus te nalein-lein ne me dalu ran wey te masumpit ne egmanggeramen dan. Impangalew rin man-e ka me busew puun te migmanerepan wey masulug degma ka me butud ne impamawian din. ²²eNe intabak din ka me sinuhuan ni Huwan, "Libed kew diye te ki Huwan wey guhuri niyu sikandin ke nekey ka nakita niyu wey narineg niyu. Guhuri niyu sikandin te ka me butud egmakakite e, ka me pungku egmekeyipanew e, ka me ibungen neneulian e, ka me bengel egmakarineg e, wey ka me minatey neneuyag e, wey ka egkengaayu-ayu, napangguhuran e te Meupiya ne Panugtulen. ²³Keupianan te seeye se ware migduwa-ruwa meyitenged keddiey."

²⁴Te nekeyipanew e seeye se sinuhuan ni Huwan, miglalag si Hisus diye te masulug ne me etew meyitenged ki Huwan, "Te peggendiye niyu ki Huwan diye te inged ne ware mahinged, nekey-a ka iman-iman niyu ne egtengtengan? Etew naa ne egpekeiling te tibehew ne hen-dei re iya tapid egbanlaya te kalamag?"

²⁵Ke kene, nekey-a ka miggendiyaan niyu ne egtengtengan? Etew naa ne migsaluub te mahal ne kumbale? Sikan-dan se migsaluub te meupiya ne kumbale wey meupiya se peg-ugpe, mig-ugpe diye te me mateles ne ugpaan. ²⁶Na, nekey naa iya ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu? Prupita naa? Uya, piru egnanganan ku sikaniyu te subla pad si Huwan te prupita, ²⁷^fsu sikandin ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, 'Igpewun-a ku keykew ka suluhuanen ku ne iyan eg-andam te dalan ne egbayaan nu.'" ²⁸Ne migkahi pad man-e si Hisus, "Egnanganan ku sikaniyu te ware de due neetew kayi te ampew te tane ne subla pad ki Huwan, piru minsan hentew ne kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama, subla pad iya ki Huwan."

²⁹^gPegkarineg dutu te me etew, mig-uyun sikandan langun minsan ka me talagsukut te buhis ne eleg ka Manama, su migpabewutismu ma sikandan ki Huwan. ³⁰Piru ware mig-uyun ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama te igkeupii te Manama kandan, wey ware sikandan migpabewutismu ki Huwan.

³¹Ne migpabulus si Hisus ka migkahi, "Nekey buwa ka egpeilingan ku te me etew te kuntee ne timpu, wey ke nekey ka egkeilingan dan? ³²Egpekeiling sikandan te me bate ne naminnu diye te palingkiyan ne egpangumew te duma ran ne egkahi, 'Migpamulendahan ney e sikaniyu piru ware kew migsesayew, mig-ulahingan ney e sikaniyu te peglungku piru ware kew migmaninehew!'" ³³Te peggendini ni

Huwan ne Talagbewutismu, migpuasa sikandin wey ware mig-inum te binu, ne migkahi kew, 'Migserepan sikandin te busew!'" ³⁴Ne migginguma degma ka Anak te Etew ne migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi kew degma, 'Pitawa niyu seini ne etew, bel-is wey taleinum, wey alukuy te me talagsukut te buhis wey te me makasesale.'" ³⁵Piru ka kamalehetan meyitenged te kaalam te Manama, egkakita diye te mig-ikul kandin."⁸

Ka makasesale ne malitan ne impasaylu ni Hisus

³⁶Due sabeka ne Parisiyu ne miggingat ki Hisus ne eglagpu egkeen kandin. Sikan naa ka miggendiye si Hisus te baley rin eyew egkeen. ³⁷^hTe seeye ne siyudad, due sabeka ne malitan ne makasesale iya. Te pegkarineg din ne migkeen si Hisus diye te baley te Parisiyu, miggendiye sikandin ne mig-uyan te mahal ne peemut ne diye itahu te alabastru. ³⁸Ne migsasindeg sikandin diye te peka ni Hisus dapit te paa.** Migsinehew sikandin wey nasubid te luwe din ka paa ni Hisus wey impunasan din seeye te bulbul rin wey inggarekan din. Ne in-itisan din e te peemut ka paa ni Hisus. ³⁹Te pegkakita dutu te Parisiyu ne miggingat ki Hisus, migkahi sikandin diye te geyinawa rin, "Ke malehet ne prupita seini ne etew, egkanengnengan din perem ke nekey ne malitan seini se migsamsam kandin, su makasesale seini ne malitan."

⁴⁰Piru migkahiyan sikandin ni Hisus, "Simun, due iglalag ku keykew."

^{§7:35} Te Grigu: Piru impamalehetan ne eleg ka kaalam pinaahi te langun ne anak din.

^{**7:38} Su migsuladlad si Hisus diye te bangku.

^{f7:27} Mal 3:1. ^{g7:29} Mat 21:32; Luk 3:12.

^{h7:37} Mat 26:7; Mar 14:3; Huw 12:3.

Ne migtabak si Simun, “Nekey-a ka iglalag nu keddi, Talagpanulu?”

⁴¹Ne migkahi si Hisus, “Due daruwa ne etew ne nekeutang diye te talagpasambey te seleppi. Ka sabeka nekeutang te lalimma ne gatus (500) ne dinaryu^{††}, wey ka sabeka lalimma ne pulu (50). ⁴²Ne puun su neelin ne kene sikan-dan egpakabayad, sikan naa ka imbalahad e ka me utang dan te migpasambey kandan. Ne kuntee, hentew naa te daruwa ka dakel se geyinawa diye te talagpasambey te seleppi?”

⁴³Ne migtabak si Simun, “Te keddi ne suman-suman, seeye se dakel se utang ne warad e pabayara.”

Ne migkahi si Hisus, “Eleg iya ka tabak nu.” ⁴⁴Ne miglilingey si Hisus diye te malitan wey migkahi ki Simun, “Nakita nu seini se malitan? Te pegseled ku kayi te baley nu, wara a nikeykew behayi te weyig eyew iglu-lu ku te paa ku. Piru inlu-luan din mule ka paa ku te luwe din wey impunasan din te bulbul din. ⁴⁵Wara a hareki nikeykew te peg-alumama nu keddiey, piru ganna re mule sikandin ka miggarek te paa ku bunsud pad te pegginguma ku kayi. ⁴⁶Ware nu baluhuwi te lana ka ulu ku, piru imbaluhuan din mule te peemut ka paa ku. ⁴⁷Purisu egnangenan ku sikeykew, impasaylu e kuntee ka dakel ne sale din su amana ne dakel ka geyinawa rin keddi. Piru ka etew ne impasaylu e ka deisek ne sale din, deisek de ka geyinawa rin keddi.”

⁴⁸Ne migkahiyen ni Hisus ka malitan, “Impasaylu e ka me sale nu.”

⁴⁹Ne seeye se me etew ne miglagpu kandin te migkeen, migkahi diye te geyinawa ran, “Hentew buwa seini ne etew ne egpasaylu te me sale?”

⁵⁰Ne migkahiyen ni Hisus ka malitan, “Ka pegpalintutuu nu ka nakaluwas keykew. Uli ka ne meupiye e se geyinawa.”

Ka me malitan ne migduma ki Hisus

8 Te ware naluhey, miggendiye si Hisus te me siyudad wey diye te me bariyu ne migwali te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama. Migduma kandin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen, ²wey ka me malitan degma ne impamawian din ka egmanderalu wey migserepan te me busew. Duma kandan si Mariya ne migserepan dengan te pitu ne busew, ³si Huwana ne asawa ni Kusa ne upisyal ni Hari Hirudis, si Susana, wey masulug pad ka duma ran ne me malitan. Sikan-dan ka me malitan ne migbulig ki Hisus wey te me hibateen din pinaahi te me kasangkapan dan.

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9)

⁴Due masulug ne me etew puun te nalein-lein ne me lungsud ne miggendiye te ki Hisus. Te nalibulung e sikandan, impangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan,

⁵“Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula te beni din. Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan. Nataman, nari-diekan e seeye te me etew wey impanuk-tuk e te me manuk-manuk. ⁶Ne ka duma ne beni diye nakasawed te batuwen. Te pegtubu e, nahangu e seeye su mam-mara ka tane ne napamulaan. ⁷Ka duma ne beni diye nakasawed te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi duma te beni wey naselung e ka pinamula. ⁸Ka duma ne

^{††}7:41 Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew.

[†]8:2 Mat 27:55-56; Mar 15:40-41; Luk 23:49.

beni, diye nakasawed te meupiya ne tane. Intubu seeye wey migbebehas te mahatus (100) ne lupi.”

Ne migkahi pad man-e si Hisus, “Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu!††”

Ka kaluwasan te me panunggilingan

(*Mat. 13:10-17; Mar. 4:10-12*)

⁹Ne mig-inse ka me hibateen ni Hisus ke nekey ka igpasabut te seini ne panunggilingan. ¹⁰JNe migtabak si Hisus, “Impatahe e diye te kaniyu ka inggelses meytenged te Peghari te Manama; piru diye te duma, impabaye seini pinaahi te me panunggilingan, eyew ke egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey ke egpamineg sikandan, kene egpakasabut.”

Ka kaluwasan te panunggilingan meytenged te pegpamula

(*Mat. 13:18-23; Mar. 4:13-20*)

¹¹Ne seini ka kaluwasan te panunggilingan: ka beni iyan sika ka lalag te Manama. ¹²Ka beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama. Piru migginguma ka ahalen te me busew wey in-ahew rin e ka lalag te Manama diye te me pusung dan eyew kene sikandan egpalintutuu wey kene egkaluwas. ¹³Ka beni ne nakasawed diye te batuwen, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama wey migdawat kayi ne nahale. Piru ware seini nakareralid diye te pusung dan, su migpalintutuu sikandan te dagdahew re, wey nataman, mig-engked e sikandan te timpu ne miggingumaan te me pegtintal. ¹⁴Ka beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan

seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama, piru ka pegkalaggew ran, ka me karatuan wey me kahalaan kayi te ampew te tane, iyan nekeumes kandan. Sikan naa, ware neyinuhi ka me behas dan. ¹⁵Ka beni ne insawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama wey migdawat wey migtuman kayi. Intetahu dan seeye diye te malehet wey meupiya ne pusung dan, wey nataman, neyinuhan e ka me behas dan.

Ka panunggilingan meytenged te sulu

(*Mar. 4:21-25*)

¹⁶k“Ware egpareket te sulu ne egsububan te gantangan wey ke diye naa te selib te lantawan. Ke kene, igpatawatawan iya igtahu eyew egpakakita te malayag ka me etew ne egseled te baley.

¹⁷l“Ka langun ne inggeles, egkanengnengan; wey ka langun ne imbunbunan, egkalekisan.

¹⁸m“Sikan naa, tantanuri niyu ke nekey ka egkarineg niyu su seeye se due katuenan, egtimulan pad piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne in-isip din e ne kandin perem.”

Ka iney wey ka me suled ni Hisus

(*Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35*)

¹⁹Nataman, miggenderiye te ki Hisus ka iney rin wey ka me suled din. Piru ware sikandan nakaparani diye te kandin tenged su masulug ka me etew. ²⁰Ne due mignangen ki Hisus, “Diye te lihawangan ka iney nu wey ka me suled nu wey egkeupian sikandan ne egpakigkita keykew.”

††8:8 Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

j8:10 Isa 6:9 (LXX). k8:16 Mat 5:15; Luk 11:33.

l8:17 Mat 10:26; Luk 12:2. m8:18 Mat 25:29; Luk 19:26.

²¹ Ne migkahiyán ni Hisus sikandan, “Íyan iney wey me suled ku seeye se egpammineg te lalag te Manama wey egtuman kayi.”

Ka pegsapad ni Hisus te kalamag wey bunlud

(*Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41*)

²² Sabeka ne aldew mig-untud si Hisus te balangey duma ka me hibateen din, ne migkahiyán din sikandan, “Eglapas ki diye te deyipag te lanew.” Seeye naa, miggipañew e sikandan. ²³ Te ware pad sikandan nakatuhun diye te deyipag, nakalipereng si Hisus. Ware naluhey, due migginguma ne dakel ne kalamag ne nasul-uhan te weyig ka balangey ran wey hapit e egkapenu wey nakatahu sikandan te karereetan te seeye ne timpu. ²⁴ Ne migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey impukew ran sikandin ne migkahi, “Ahalen! Ahalen! Egkaleded kid e!”

Ne dutu, mig-ñew si Hisus ne insaparan din ka kalamag wey ka dakel ne me bunlud ne egpeeneng-ñeng e. Seeye naa, migmalinawen e sikandan wey warad e kalamag. ²⁵ Ne migkahiyán din ka me hibateen din, “Hendei naan e ka pegpalintutuu niyu?”

Piru neinu-inu sikandan wey naaldek ne migpanangñangeny, “Hentew buwa seini ne etew ne migpeengked din ka kalamag wey ka me bunlud, ne migpalintutuu ka kalamag wey bunlud te lalag din?”

Ka pegbawi ni Hisus te etew ne inserepan te busew

(*Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20*)

²⁶ Migpabulus sikandan diye te inged ne Girasa ne egkatalipag te Galiliya. ²⁷ Te nakatuhun e sikandan diye te deyipag, miglegsad e si Hisus te balangey.

Ne due etew ne migserepan te busew ne migsinug-ung kandin ne diye migpuun te siyudad. Seini ne etew, naluhey e ne migpalawas wey warad mig-ugpe diye te baley su diyad te me sulung ne sabalanan. ²⁸ Te pegkakita rin ki Hisus, migpanguleyi sikandin ne mig-usengul diye te tangkaan din wey migbalbalukan ne migkahi, “Hisus, Anak te Amana ne Mabantug ne Manama, kena a nikeykew banggawa[¶]! Egpeyid-u-hid-u a keykew ne kena a legpari!” ²⁹ Inlalag din sika su insuhu ma ni Hisus ne egpalihawangen ka busew dutu te kandin. Kamasulug e sikandin umeyi te busew, wey minsan egbantayan sikandin ne imbaku te ked-dina ka belad wey ka paa rin, egpamug-tusen din de seeye. Nataman, in-uyan e sikandin te busew diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.

³⁰ Ne mig-inse si Hisus kandin, “Hentew-a ka ngaran nu?”

Ne migtabak sikandin, “Ka ngaran ku si Matangen,” su masulug ka me busew ne migserep diye te kandin. ³¹ Ne migpeyid-u-hid-u ka me busew diye te ki Hisus ne kene sikandan egpatinugpuen diye te bitu ne ware egtamanan.

³² Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne migpanuwal diye te masandig. Ne migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka me busew ne egpaserepen diye te me babuy. Nataman, in-uyunan e sikandan ni Hisus. ³³ Seeye se me busew migligwang diye te etew wey nanerep e diye te me babuy. Ne namallahuy e ka me babuy patupang diye te dalama peendiye te lanew wey nalened e.

³⁴ Nakakita te neyitabu seeye se me etew ne talagtameng te babuy, ne namallahuy e sikandan diye te siyudad wey diye te me kamet ka migpangguhud. ³⁵ Nangendiye ka me etew eyew egleuy

[¶]8:28 Te Grigu: nekey ka tuyu nu keddi?

te neyitabu. Migparani sikandan ki Hisus wey nakita ran ne migpinnuu diye te marani ni Hisus ka etew ne inserepan te me busew. Migkukumbale e sikandin wey maheteng e ka suman-suman din. Ne dutu, nenaaldek e sikandan. ³⁶Sikandan se nakakita te neyitabu, migpanugtul ke immenu te pegbawi ka etew ne egbusawen. ³⁷Nataman, ka langun ne etew ne nangugpe diye te me inged ne sakup te Girasa, mighangyu sikandan diye te ki Hisus ne eg-awe din dutu te inged dan su nenaaldek amana sikandan. Nataman, mig-untud si Hisus te balangey ne miglibed e. ³⁸Migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka etew ne migligwangan te busew ne egduma kandin.

Piru migkahiyen din ka etew, ³⁹“Uli kad e diye te kaniyu wey ipangguhud nu ka innimu te Manama due te keykew.”

Ne miggipaneu e ka etew wey inlingut din seeye ne siyudad ne migpangguhud te me etew meytenged te innimu ni Hisus diye te kandin.

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen.

(Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

⁴⁰Nataman, nakalibed e si Hisus diye te deyipag te lanew, wey nahale ka me etew ne mig-elit-elit kandin su migtetahad sikandan langun kandin. ⁴¹Ne dutu, due migginguma ne etew ne egngaranan ki Hayru. Sabeka sikandin ne pangulu te simbaan te me Hudiyu. Migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migpeyid-u-hid-u kandin ne eggendiye te baley rin ⁴²su egkabigtawan e ka sab-sabeka ne beyi-beyi ne anak din. Me sapulu wey daruwe (12) e ne leg-un ka beyi-beyi.

Te miggipaneu e si Hisus, due masulug ne me etew ne egmekegsegseg e diye te kandin. ⁴³Ne due malitan ne eglangeseen seled e te sapulu wey daruwa (12) ne leg-un. Naamin de due ka langun

ne diye te kandin te pegpabawi te dalu rin piru ware sikandin neulii. ⁴⁴Nataman, migpatalisek sikandin te masulug ne me etew ka migparani diye te peka ni Hisus wey insamsam din ka sidsid te kumbale ni Hisus. Due-rue migtigpek e ka langesa. ⁴⁵Ne mig-inse si Hisus, “Hentew-a ka migsamsam keddi?”

Piru migware-ware ka langun ne etew. Ne dutu migkahi si Pidru, “Ahalen, amana ne masulug ka me etew ne nakaalingkus ne egmasegsehey e due te keykew.”

⁴⁶Piru migkahi si Hisus, “Due migsamsam keddiey su naheram ku ne due miglihawang ne geem ligkat kayi te keddiey.” ⁴⁷Te nakita te malitan ne nanengnengan sikandin, migparani sikandin ne migkelkel diye te ki Hisus wey migusengul diye te tangkaan din. Ne impangguhud din diye te tangkaan te langun ne etew ke mania te migsamsam sikandin ki Hisus wey ke nekey ka paahi ne sauhune sikandin ne neulian. ⁴⁸Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Beyi, ka pegpalintutuu nu ka nekeuli keykew. Uli ka ne meupiye e se geyinawa.”

⁴⁹Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due etew ne migginguma ne diye egpuun te baley ni Hayru ne migkahi, “Migpatey e ka anak nu. Kene nud e banggawa ka talagpanulu.”

⁵⁰Piru te pegkarineg dutu ni Hisus migkahiyen din si Hayru, “Kene ka egkalaggew. Palintutuu ke re eyew egkeulian ka anak nu.”

⁵¹Te pegginguma ni Hisus diye te baley, ware intuhutan din ne egduma kandin te egseled angin e engki Pidru, Huwan, Santiyagu wey ka iney wey amey te bate. ⁵²Naninehew wey migmalumbibigtew ka langun ne etew tenged te bate ne migpatey. Piru migkahi si Hisus, “Kene kew egmandalawit. Ware migpatey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin!”

⁵³Piru migdali-dian de te me etew si Hisus su nakanengneng sikandan te napatey e ka bate. ⁵⁴Ne migseled si Hisus wey miggen-genan din ka belad te bate te migkahi, “Beyi-beyi, enew ka!” ⁵⁵Due-rue ne miglibed ka gimukud te bate wey mig-enew e sikandin. Ne migsuhu si Hisus ne egpakeenen ka bate. ⁵⁶Amana ne neinu-inu ka iney wey amey te bate piru inteesan sikandan ni Hisus te kene igpangguhud te minsan hentew ka neyitabu.

Ka pegsuhu ni Hisus te 12 ne hibateen din

(Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

9 Due timpu ne in-umew ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey impamehayan din te geem wey katenged te pegpangalew te langun ne me busew wey pegpamawi te egpanderalu. ²Ne impeyipaneu rin sikandan eyew te pegpangguhud meytenged te Peghari te Manama wey egpamawi te egpanderalu. ³Ne migkahiyen din sikandan, “Kene kew uyan te minsan nekey te peggipaneu niyu: kene kew uyan te tuked, kabil, keenen, seleppi, wey egilisan niyu ne kumbale. ⁴Minsan nekey ne baley ne egpamaneuyan niyu, diye kew re iya ugpe taman te eg-awe kew e man-e dutu ne inged; ⁵^{no} Ne minsan nekey ne baley ne kene egdawat kaniyu, engkeri niyu sika ne inged wey pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu isip palinneu ne ware sikandan ikahale te Manama.”

⁶Nataman, nangipaneu e ka me hibateen ni Hisus wey nangendiye te lein-lein ne me inged ka migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen wey migpamawi te nanderalu.

Ka pegkalibeg ni Hirudis

(Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29)

⁷^PSi Hari Hirudis ne iyan migmandu te Galiliya, nakarineg meytenged te langun ne neyitabu. Ne nalibeg amana sikandin su due me etew ne migkahi ne neuyag kun si Huwan ne Talagbewutismu. ⁸Migkahi man-e ka duma ne me etew ne miglibed kun si Ilyas. Ne migkahi pad man-e ka duma ne due sabeka ne prupita dengan ne neuyag kun kuntee. ⁹Ne migkahi si Hirudis, “Impatempuhan kud e te ulu si Huwan. Hentew naa seini ne etew ne masulug se guhuren meytenged kandin ne egkarineg ku?” Ne dakel ka peg-imaan iman ni Hirudis ne egpakakita ki Hisus.

Ka pegpakeen ni Hisus te 5,000 ne etew

(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Huw. 6:1-14)

¹⁰Nataman, nanlibed e ka me hibateen ni Hisus wey impangguhuran dan sikandin te langun ne neyimu ran. Ne induma rin e sikandan wey miggendiye te sabeka ne lungsud ne enggaranen te Bitsayda. ¹¹Te pegkanengneng dutu te masulug ne me etew, migsinundul e sikandan engki Hisus. Ne insagsahipe ni Hisus ka me etew wey impanugtulan din meytenged te Peghari te Manama wey impamawian din ka egmanderalu.

¹²Ne hengkayi te egliseb e ka aldew, migparani ki Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din ne migkahi, “Peendiyaa nu ka me etew te marani ne me bariyu wey me kamet eyew egpakapammitew sikandan te egkakeen wey egkeyirehaan dan su kayi ki pe ma te inged ne ware mahinged.”

¹³Piru migkahiyen din sikandan, “Sikaniyu ka egbehey kandan te egkakeen.”

Ne migtabak sikandan, “Lalimma re ne paan wey daruwa ne ngalap te weyig ka kayi te kanta. Nekegmenu naan de iya sika, angin e ke eggipanew key pad wey egbebeli te igpakeen kandan langun.” ¹⁴(Me lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes dutu.)

Ne migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, “Papinnuwa niyu ka me etew wey palibulunga niyu te tiglalimma ne pulu (50) tagse punduk.” ¹⁵Intuman seeye te me hibateen ne impapinnu ran e ka langun. ¹⁶Ne ingkuwa ni Hisus ka lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne malisen ne ngalap te weyig, ne migleng-ag sikandin diye te langit ne migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din eyew igpepamehey diye te me etew. ¹⁷Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same dan.

Ka pegpataha ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 16:13-19; Mar. 8:27-29)

¹⁸Due timpu ne mig-ampu si Hisus ne migsabsabeka, ne ka me hibateen din diye ded te marani. Ne mig-insaan din sikandan, “Hentew e kun naa sumale te me etew?”

¹⁹Ne migtabak sikandan, “Migkahi ka duma ne sikeykew kun si Huwan ne Talagbewutismu. Ka duma degma migkahi ne sikeykew kun si Ilyas, wey ka duma migkahi ne sabeka ke kun te me prupita dengan ne neuyag ded.”

²⁰Ne mig-inse si Hisus kandan, “Piru ke sikaniyu ka egpalalahren, hentew e naa iya?”

Ne migtabak si Pidru, “Sikeykew iya ka Kristu ne insaad te Manama.”

Ka pegpangguhud ni Hisus te peg-antus wey kapatayan din

(Mat. 16:20-28; Mar. 8:30-9:1)

²¹Piru migteesan sikandan ni Hisus wey impanpanayan ne kene igpepanugtul seini te minsan hentew. ²²Ne migabey sikandin ne migkahi, “Ka Anak te Etew keilangan ne amana eg-antus te masumpit ne igpeula-ula kandin wey egsamsamilian te me igbuyag te me Hudiyu wey me pangulu te me talagpanubad wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggimatayan sikandin wey egkeuyag te igkatelu ne aldew.”

²³Ne migkahiyen din ka langun ne etew, “Ke hentew seeye se egkeupian ne eg-ikul keddiey, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus te tagse aldew wey eg-ikul keddiey. ²⁴Su seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ²⁵Nekey naa ka egkakuwa te etew ke egkaangken din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane piru egkaware ka umul din? Ware iya! ²⁶Su emun ke igkeyilew a duma te lalag ku te minsan hentew, igkeyilew ku degma sikandin te timpu ne eggingume e ka Anak te Etew duma te katelesan din wey te Amey wey te matulus ne me panalihan. ²⁷Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te kene dan pad egkakita ka Peghari te Manama.”

^{9:19} Mat 14:1-2; Mar 6:14-15; Luk 9:7-8. ^{9:20} Huw 6:68-69.

^{9:23} Mat 10:38; Luk 14:27. ^{9:24} Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25.

Nabalbalawan ka ulaula ni Hisus

(Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8)

²⁸ Me walu e ne aldew ka miglilad puun te peglalag ni Hisus te seeye, induma rin si Pidru, si Huwan wey si Santiyagu wey migtakereg diye te bubungan eyew eg-ampu. ²⁹ Te mig-ampu e si Hisus, nabalbalawan ka ulaula rin wey miglayag te kaangkag ka kumbale din. ³⁰ Ne sauhune ne due daruwa ne etew ne migpakiglalag kandin. Sikandan ensi Muwisis wey Ilyas, ³¹ ka migpakita ne miglayag te katelesan, wey migpakiglalag sikandan ki Hisus meytenged te kamatayen din diye te Hirusalim ne mahaan e egkatuman. ³² Nakaliplipereng si Pidru wey ka me duma rin te seeye ne timpu. Te napukew e sikandan, nakita ran ka layag ni Hisus wey te daruwa ne etew ne migdangdang kandin. ³³ Te eg-awe e seeye se daruwa ne etew diye te tangkaan ni Hisus, migkahiyen sikandin ni Pidru, “Ahalen, meupiya te kayi key⁸⁸ kuntee. Eggimu key te tatelu ne leeb: sabeka ka keykew, sabeka ki Muwisis, wey sabeka ki Ilyas.” (Nakahi rin sika su ware sikandin nakanengneng ke nekey ka iglalag din.)

³⁴ Te miglalag pad si Pidru, due gapun ne migdalung kandan ne nenaaldek ka me hibateen su nabunbunan e sikandan te gapun. ³⁵ ^{uv} Ne natagtaheed, due laheng ne egpuun due te gapun ne migkahi, “Iyan seini ka Anak ku ne inalam ku. Pamineha niyu sikandin!”

³⁶ Te warad e laheng diye te gapun, si Hisus naan de ka nasame. Pegkapenga dutu, migpeeneng-eneng de ka me hibateen din wey ware sabeka kandan ne migpanugtul te minsan hentew meytenged te nakita ran.

Ka pegbawi ni Hisus te bate ne inserepan te busew

(Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27)

³⁷ Te seup ne aldew, nanupang e sikandan puun te bubungan. Ne due susuluhi ne me etew ne migsinug-ung ki Hisus. ³⁸ Ne due sabeka ne etew dutu ne migbalbalukan ne migkahi, “Talagpanulu! Pitawa nu pa ubag seini se lukes ne anak ku su sabsabeka pe man de iya. ³⁹ Eg-umaan sikandin te busew ne sauhune ne egpanguleyi sikandin wey egkelkelen ne egkataman egbubuke e ka be-be din. Amana sikandin egbaybayari wey kenad iya egpeuway-uwayen te masakit! ⁴⁰ Inhangyu ku ka me hibateen nu te peg-alew te busew piru ware dan naalew.”

⁴¹ Migkahi si Hisus, “Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu wey seyyup ka suman-suman niyu! Hendei bes taman ka pegdumamura ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!”

⁴² Te pegparani te bate diye te ki Hisus, impabahed sikandin te busew diye te tane wey egbabuyen e sikandin. Piru in-alew ni Hisus ka busew ne imbawian din ka bate. Ne inlibed din e ka bate diye te amey rin. ⁴³ Ne nawanganalan ka me etew te amana ne maresen ka Manama.

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din

(Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)

Te neinu-inu pad ka me etew te langun ne innimu ni Hisus, migkahiyen din ka me hibateen din, ⁴⁴ “Tantanuri niyu seini se iglalag ku kaniyu: mahaan e igbehey ka Anak te Etew diye te me etew.” ⁴⁵ Piru

⁸⁸9:33 key: wey ke ki.

^{uv}9:35 Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 1:11; Luk 3:22. ^v9:35 2Pid 1:17-18.

ware sikandan nakasabut te kaluwasan kayi. Inneles seini kandan eyew kene dan egpakasabut, wey nenaalde kandan ne eg-inse kandin meytenged kayi.

Hentew ka amana ne labew

(*Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37*)

⁴⁶WTe seeye ne timpu, migpaap-apuley ka me hibateen ke hentew ka labew kandan. ⁴⁷Piru nakanengneng si Hisus te me suman-suman dan. Sikan naa, migkuwa sikandin te bate wey impasasindeg din diye te andang din. ⁴⁸XNe migkahiyen din sikandan, “Ka minsan hentew ne egdawat te seini ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddiey, egdawat degma te migpeuyan keddiey. Su ka kene ne impurtanti kaniyu langun, iyan sikandin labew.”

Ka kene egpakig-ehet kaniyu iyan egpalapig kaniyu

(*Mar. 9:38-40*)

⁴⁹Migkahiyen sikandin ni Huwan, “Ahalen, nakakita key te etew ne migpangalew te me busew pinaahi te ngaran nu wey insaparan ney sikandin tenged su kene ta ne duma sikandin.”

⁵⁰Piru migkahi si Hisus, “Kene niyu sapani sikandin su ka kene egpakig-ehet kaniyu egpalapig kaniyu.”

Ware dawata si Hisus te matig-Samarya

⁵¹Te marani e ka aldew ne ebatunen e si Hisus diye te langit, nasabeka ka suman-suman din ne eggendiye din te Hirusalim. ⁵²Purisu due impewun-a rin ne me etew diye te sabeka ne bariyu te Samarya eyew te peg-andam te egtuenan din. ⁵³Piru ware sikandin

dawata te me etew te seeye ne inged su diye nahud sikandin egpatangke te Hirusalim. ⁵⁴YTe pegkanengneng dutu te me hibateen din ne ensi Santiyagu wey Huwan, migkahiyen dan sikandin, “Magbebaye, egkeupian ke naa ne eg-buyu key te hapuy puun te langit eyew egkasilaban sikandan?”

⁵⁵Piru miglilingey si Hisus wey migsaparan din sikandan. ⁵⁶Ne migpabulus sikandan ne miggipaneu diye te lein ne inged.

Ka me etew ne eg-ikul perem ki Hisus

(*Mat. 8:19-22*)

⁵⁷Te sasangan pad sikandan ne eggipaneu, due sabeka ne etew ne migkahi diye te ki Hisus, “Eg-ikul a keykew minsan hendei ka eggendiye.”

⁵⁸Ne migtabak si Hisus kandin, “Due eggelesan te me laku wey due salag te me manuk-manuk te aw-awangan, piru ka Anak te Etew ware mule egkeyimmelayan.”

⁵⁹Ne migkahiyen din ka lein ne etew, “Ikul ka keddi.”

Piru migkahi seeye se etew, “Ahalen, eg-uli e pad su eglebeng e pad te amey ku.”

⁶⁰Piru intabak sikandin ni Hisus, “Balahad e ka me minatey ne eglebeng te kandan ne minatey. Piru sikeykew mule, hipaneu ka wey ipangguhud nu ka meytenged te Peghari te Manama.”

⁶¹ZDuen pad man-e migkahi diye te ki Hisus, “Ahalen, eg-ikul a keykew, piru tuhuti e pa ne eg-uli su egpana-tahe e pad te pamilya ku.”

⁶²Piru migtabak si Hisus kandin, “Minsan hentew ne egdaru ne layun eglililingey, kene ne likes ne egkasakup te Migharian te Manama.”

^w9:46 Luk 22:24. ^x9:48 Mat 10:40; Luk 10:16; Huw 13:20.

^y9:54 2Har 1:9-16. ^z9:61 1Har 19:20.

Ka pegsuhu ni Hisus te 72 ne me etew

10 Te pegkapenga dutu, mig-alam ka Magbebaye te pitu ne pulu wey daruwa (72) pad ne me hibateen din. Impeendiye din sikandan ne naatag diye te me lungsud wey me inged ne eggendiyaan din. ^{2a}Ne migkahiyen din sikandan, “Dakel ka eggaaniyen, piru deisek de ka talaggaani. Purisu ampu kew diye te Kamuney te eggaaniyen ne egpeuyan sikandin te me talaggaani diye te eggaaniyen. ^{3b}Hipanew kew! Igppeendiye ku sikaniyu ne egpekeiling te me nati te karniru diye te me etew ne egpekeiling te mabbulut ne me singgalung. ⁴Kene kew uyan te kemuyut, kabil, wey sandal; kene kew sanggel eyew eg-elit-elit te minsan hentew diye te dalan.

⁵Minsan nekey ne baley ne eglasuran niyu, seini ihun-a niyu te egkahi, ‘Ka keupianan egkaangken niyu.’ ⁶Ne ke due mig-ugpe dutu ne likes ne egpakaangken te keupianan, egkaangken dan iya sika; piru ke kene dan ne likes, kene iya degma sikandan egpakaangken te keupianan. ^{7c}Diye kew re iya ugpe te baley ne egpamaneyikan niyu wey kene kew eggalin-halin. Keen kew wey inum kew te igsendad dan kaniyu, su seeye se egrabahu, eleg iya ne egbayaran. ⁸Ke eggendiye kew te lein ne lungsud wey egdawaten kew nikandan, keen kew te igsendad dan kaniyu. ⁹Bawii niyu ka egmanderalu te sika ne lungsud wey kahii niyu sikandan, ‘Mahaan e egginguma kayi te kaniyu ka Peghari te Manama.’ ^{10d}Piru ke egginguma kew diye te sabeka ne lungsud wey ke kene kew nikandan egdawaten, hendiye kew

te me dalan wey kahii niyu ka me etew, ^{11e}“Minsan ka me alinepung te lungsud niyu ne migdekket kayi te paa ney, egpelpelen ney isip palinneu ne ware kew ikahale te Manama. Piru tantanuri niyu ne mahaan e egginguma ka Peghari te Manama.’ ^{12f}Egnangenan ku sikaniyu, te Aldew te Peggukum, maagkap pad ka iglepad te Manama te matig-Suduma du te mahinged te sika ne lungsud.”

Ka me etew ne ware mig-inniyug te sale dan

(Mat. 11:20-24)

^{13g}Migkahi sikandin, “Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Kurasin! Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Bitsayda, su emun ke diye pa perem te Tiru wey te Sidun himuwa ka me kein-inuwan ne innimu diye te kaniyu, naluhey ran de perem inniyuhi ka me sale dan ne migsaluub te saku wey migbubukbuk te abu diye te ulu ran. ¹⁴Te Aldew te Peggukum, maagkap pad ka iglepad te Manama te matig-Tiru wey matig-Sidun du te iglepad kaniyu. ^{15h}Ne sikaniyu se matig-Kapirnaum, kahiyen niyu buwa ne egpakaparibabew kew taman diye te langit? Kene, nasi kew igdepak diye te inged te me gimukud ne enggaranen te Hadis!”

¹⁶ⁱNe migkahiyen din ka me hibateen din, “Ka minsan hentew ne egpamineg kaniyu, egpamineg degma keddiey. Ne ka minsan hentew ne eg-angge-angge kaniyu, eg-angge-angge degma keddiey wey ka eg-angge-angge keddiey, eg-angge-angge degma te migpeuyan keddiey.”

^a10:2 Mat 9:37-38. ^b10:3 Mat 10:16. ^c10:7 1Kur 9:14; 1Tim 5:18.

^d10:10 Him 13:51. ^e10:11 Mat 10:7-14; Mar 6:8-11; Luk 9:3-5.

^f10:12 Hin 19:24-28; Mat 11:24; Mat 10:15.

^g10:13 Isa 23:1-18; Isi 26:1-28:26; Huwil 3:4-8; Amu 1:9-10; Sak 9:2-4.

^h10:15 Isa 14:13-15. ⁱ10:16 Mat 10:40; Mar 9:37; Luk 9:48; Huw 13:20.

Ka peglibed te 72 ne hibateen

¹⁷Nataman, nakalibed e ka pitu ne pulu wey daruwa (72) ne me hibateen ne nahale-gale wey migkahi diye te ki Hisus, “Magbebaye, minsan ka me busew migparuma-ruma kanami pinaahi te peggamit ney te keykew ne ngaran!”

¹⁸Ne migtabak si Hisus kandan, “Nakita ku si Meibulan ne neulug puun diye te langit iling te kilat. ¹⁹jPammineg kew! Imbehayan ku sikaniyu te geem eyew egkaayun kew ne egdiek te me uled wey me salipitsipit wey te langun ne geem te kuntere niyu. Ne kene kew egkamenu. ²⁰Piru kene kew egkahale tenged te migparuma-ruma ka me busew kaniyu, ke kene, iyan niyu ikahale su nakalista ka me ngaran niyu diye te langit.”

Ka pegkahale ni Hisus

(Mat. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Te seeye ne timpu, imbehayan si Hisus te kahalaan te Panisingan te Manama ne migkahi si Hisus, “Ame, Manama te langit wey tane. Egpasalamatan ku sikeykew, su inneles nu seini puun te matagseb wey te utekan ne me etew wey impakita nu seini diye te me etew ne ware katuenan.* Uya, Ame, natuman seini su iyan ma igkeupii nu.

²²k“Imbehey te Amey ku ka langun kayi te keddiey. Ne ware nekeila te Anak gawas te Amey, wey ware nekeila te Amey gawas te Anak wey seeye se igkeupii rin ne igpeila diye te Amey rin.”

²³Ne migtangke si Hisus diye te me hibateen wey migkahiyan din sikandan tugtuhesi, “Keupianan niyu te nakakita te nakita niyu! ²⁴Su egnangenan ku

sikaniyu te masukug ka me prupita wey me Hari ne egkeupian ne egpakakita te nakita niyu, piru ware sikandan nakakita. Egkeupian sikandan ne egdineg te narineg niyu, piru ware sikandan nakarineg.”

Ka meupiya ne etew ne matig-Samarya

²⁵lNe dutu, due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne migsasindeg ne mig-eleg-eleg ki Hisus pinaahi te peg-inse, “Talagpanulu, nekey naa ka eggimuwen ku eyew egkaangken ku ka umul ne ware egtamanan?”

²⁶Ne migtabak si Hisus kandin, “Nekey ma ka insulat diye te Balaud te Manama? Immenu nu ma seini te egsabut?”

²⁷mNe migtabak ka talagpanulu te Balaud te Manama, “Geyinawei nu ka Magbebaye ne Manama nu ne egpuun te pusung nu wey egpuun te gimukud nu wey egpuun te keseg nu wey egpuun te suman-suman nu. Ne geyinawei nu degma ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu.”

²⁸nNe migtabak si Hisus, “Eleg ka tabak nu. Himuwa nu sika eyew egkarawat nu ka umul ne ware egtamanan.”

²⁹Piru egkeupian sikandin ne eg-ileen ne eleg ka kandin, sikan naa ka mig-inse man-e sikandin ki Hisus, “Hentew naa ka duma ku?”

³⁰Ne migtabak si Hisus, “Due sabeka ne etew ne migtupang te Hirusalim peendiye te Hiriku. Inggepasan sikandin te me tulisan diye te deralanen wey in-ahawan te inuyanan din, wey lagkes ka insaluub din. Inggumian

*10:21 Te Grigu: diye te me bate.

j10:19 Sal 91:13. k10:22 Huw 3:35; Huw 10:15.

l10:25 Mat 22:35-40; Mar 12:28-34. m10:27 Diy 6:5; Lib 19:18.

n10:28 Lib 18:5.

dan sikandin wey in-engkeran ne hapit e egpatey. ³¹Na, due degma talagpanubad ne nakasalengan ne migtupang dutu. Te pegkakita rin te etew, mig-alihu sikandin te dalan wey miglihat de. ³²Natagtaheed duen e man-e miglihat dutu ne talagbulig te talagpanubad ne enggaranan te Libita. Pegkakita rin te etew, mig-alihu sikandin te dalan wey miglihat de. ³³°Nataman, due sabeka ne etew ne matig-Samarya ne eglihat te seeye ne dalan. Pegkakita rin te etew, neyid-u amana sikandin ³⁴wey indugpu din ka etew wey imbawian din. Mig-itisan din te lana wey binu ka pali wey migbagkesan din e. Nataman, impeuntud din ka etew te unturanan din ne ayam wey indulung din diye te baley ne eg-ad-aranan. Ne intangu rin sikandin diye. ³⁵Te seup ne aldew, imbehayan din te daruwa ne dinaryu[†] ne seleppi ka kamuney te baley wey migkahiyen, “Tangguwa nu sikandin. Ne emun ke egpakatimul ke pad egpakahastu, egbayaran ku re sikeykew te peglibed ku kayi.”

³⁶Ne mig-inse si Hisus ne migkahi, “Na, te keykew ne suman-suman, hentew dutu te tatelu ka miggeyinawa te seeye se inggepasan te me tulisan?”

³⁷Ne migtabak ka talagpanulu te Balaud te Manama, “Seeye se etew ne neyid-u kandin.”

Ne migkahi si Hisus, “Hipanew ka wey himuwa nu ka iling te innimu rin.”

Ka pegleuy ni Hisus engki Marta wey Mariya

³⁸P^{Te} migpabulus si Hisus ne miggi-panew duma ka me hibateen din, migginguma sikandan diye te sabeka ne bariyu. Ne due sabeka ne malitan

ne enggaranan ki Marta ne mig-elit-elit kandin diye te baley rin. ³⁹Due suled din ne enggaranan ki Mariya ne migpinnuu diye te egkasikuwayan te Magbebaya ne si Hisus ka egpamineg te impanulu din. ⁴⁰Piru si Marta, egkatabikes e mule ka eg-andam te igsendad din engki Hisus. Sikan naa ka migparani sikandin ki Hisus wey migkahi, “Magbebaya, mania te ware nu sagmana ka suled ku ne migbalahad keddi ne egkatabikes te peg-andam te egkakeen? Kema, banasali nu sikandin ne egbulig keddiey.”

⁴¹Ne migtabak ka Magbebaya kandin, “He Marta! Masulug amana igkalanu nu wey igkalaggew nu Marta. ⁴²Ne sabeka re perem ka egkeilanganen, wey seini iya ka in-alam ni Mariya. Meupiya seini wey kene egkaangey diye te kandin.”

Ka pegpanulu ni Hisus meyitenged te peg-ampu

(Mat. 6:9-13; 7:7-11)

11 Te seeye ne timpu, mig-ampu si Hisus diye te sabeka ne inged. Te pegkapenga rin te peg-ampu, due migkahi ne sabeka ne hibateen din, “Magbebaya, panulua key nikeykew te peg-ampu, iling ki Huwan te migpanulu te kandin ne me hibateen.

²Ne migtabak si Hisus kandan, “Henduena niyu kayi te eg-ampu: ‘Amey:

Egdayanen ka matulus ne ngaran nu; Eghari ka kayi te kanami.

³Ibehey nu kanami ka egkeilanganen ney te tagse aldew ne egkeenen ⁴wey pasayluwa key te me sale ney, su egpasaylu key degma te nakasale kanami.

Ne kene key ipabaye nikeykew diye te pegtintal.”

[†]10:35 Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew.

°10:33 2Kru 28:15. P10:38 Huw 11:1.

⁵Ne migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, “Panunggiling ke due alukuy nu, wey eggendiye ka te baley rin te eglware te marusilem wey egkahi kandin, ‘Suled, pasambaye e pa te tatelu ne timman ne paan, ⁶su due alukuy ku ne sikan pad iya migginguma wey ware igpakapakeen ku kandin.’ ⁷Ne egtabak sikandin diye te seled, ‘Kene ad nikeykew banggawa su inlekeban kud e ka gumawan wey nangibat key e se taltalaanak. Sikan naa ka kene ad egpekeenew eyew egbehayan ka te egkakeen.’ ⁸Na, egnanganan ku sikaniyu, minsan kene sikandin eg-ene wey egbehey keykew te egkakeen minsan alukuy kew, piru eg-ene sikandin wey egbehey keykew te ingkeilangan nu puun su kene ka egkeyilew ne eglasi-lasi ne egbuyu. ⁹Purisu egnanganan ku sikaniyu te buyu kew ne egbehayan kew; pammitew kew ne egpakakita kew; panektek kew ne eglukatan kew. ¹⁰Su seeye se egbuyu, egbehayan; wey seeye se egpammitew, egpakakita; wey seeye se egpanektek, eglukatan. ¹¹Sikaniyu se me amey, ke egbuyu ka anak niyu te ngalap, nasi niyu naa sikandin egbehayan te uled? ¹²Ne ke egbuyu sikandin te atelug, egbehayan niyu naa sikandin te salipitsipit? Kene iya! ¹³Ne sikaniyu, minsan makasesale kew, egkateu kew red ne egbehey te me-upiya diye te me anak niyu. Ne ka Amey niyu ne diye te langit, subla pad ne egbehey te Panisingan din diye te egbuyu kandin!”

Ka pegbayung ki Hisus ne migserepan te busew

(*Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27*)

¹⁴Ne due timpu ne mig-alew si Hisus te busew ne ummew ne migserep te

etew. Te nakalihawang e ka busew, nakalalag e ka etew wey neinu-inu ka me etew. ¹⁵^qPiru due me etew ne migkahi, “Si Meibulan[‡] ne pangulu te me busew ka migbehey kandin te geem te pegpangalew te me busew.”

¹⁶^rKa duma migbuyu sikandan ki Hisus ne egpapatuwen te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ¹⁷Piru natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan, purisu migkahiyen din sikandan, “Ka sabeka ne inged ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, egkahuhus iya ka sika ne inged. Ne ka taltalaanak ne egmeeg-ehetey, egmekegsuwey. ¹⁸Ne emun ke eg-unayen ded ni Meibulan te eg-ehet ka me sakup din, egmenuwen dan naan e te egpasasindeg ka inged dan? Su migkahi kew ne migpangalew a te me busew tenged su imbehayan a ni Meibulan te geem. ¹⁹Ne emun ke iyan ku pa inggamit ka geem ni Meibulan te pegpangalew te me busew, hentew naa ka migbehey te geem te me hibateen niyu ne egpangalew degma te me busew? Purisu ka me hibateen niyu ka mismu ne migpamalehet ne seyyup kew iya. ²⁰Na, puun su migpangalew ku ka me busew pinaahi te geem te Manama[¶], migpeila seini ne miggingume e diye te kaniyu ka Peghari te Manama.

²¹“Ke due sabeka ne etew ne manekal, ne kumplitu te panganiban te pegbantey te baley rin, kene egkeubalan ka me kasangkapan din. ²²Piru ke eglusuran sikandin te manmanekal pad kandin ne etew, egkatalu iya sikandin. Egpanguen e ka insalsalihan din ne me panganiban, wey egba-baaren e ka me kasangkapan din.

[‡]11:15 Te Grigu: Biilsibul. (Egkakita degma diye te birsikulu 18.)

[¶]11:20 Te Grigu: kemel te Manama.

^q11:15 Mat 9:34; 10:25. ^r11:16 Mat 12:38; 16:1; Mar 8:11.

²³s“Ka kene egpalapig keddiey, egkuntere keddiey; ka kene egbulig keddiey te pegpalibulung, egpegsuwey naa.”

Ka peglibed te busew

(Mat. 12:43-45)

²⁴Ne migpabulus si Hisus ka miglalag, “Ne emun ke eglhawang e diye te etew ka busew, egleug-leug sikandin diye te mammara ne me inged eyew egpammitew te egkeyimelayan din. Ke kene sikandin egpakakita, egkahi sikandin, ‘Eglibed e red diye te tapey ne inserepan ku.’ ²⁵Seeye naa, ke eglibed din wey ke egkakita rin ne malinis e ka geyinawa te etew wey meupiye e ka pegkapanines dutu, ²⁶egligwang sikandin ne eg-uyan te pitu pad man-e ne me busew ne subla pad ne maddeet kandin, ne egseled sikandan wey eg-ugpe dutu. Te katammanan, egkanasnasian pad egma-reet ka seeye ne etew.”

Ka malehet ne keupianan

²⁷Te nakapenge e si Hisus ka miglalag, due sabeka ne malitan diye te taliware te me etew ne migpanguleyi diye te kandin ne migkahi, “Keupianan te seeye se malitan ne mig-anak wey migpasusu keykew!”

²⁸Piru migtabak si Hisus, “Keupianan te seeye se egpamineg te lalag te Manama wey egtuman kayi.”

Ka egbuyu ki Hisus te kein-inuwan

(Mat. 12:38-42)

²⁹tTe egkatimtimulan e ka kasulug te me etew ne nakaalingkus ki Hisus, migkahi sikandin, “Amana ne mareet ka me etew te kuntee ne timpu! Migbuyu

sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan gawas te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas. ³⁰uIling ki Hunas ne neyimu ne palinneu te me etew diye te Ninibi, ka Anak te Etew degma, iyan egkeyimu ne palinneu te me etew te kuntee ne timpu. ³¹vTe Aldew te Peggukum, egsasindeg ka Rayna te Igkakawanan ne Balabahan dapit te Igsile дума te me etew te kuntee ne timpu wey egsenditan din sikandan su amana ne mariyu ka impuunan din te miggipaneu eyew te pegpamineg te maralem ne katueanan ni Hari Sulumun. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Sulumun. ³²wTe Aldew te Peggukum, egpangeneu degma ka me matig-Ninibi дума te me etew te kuntee ne timpu wey egsenditan dan sikandan. Su mig-inniyug sikandan te me sale dan te pegkarineg dan te wali ni Hunas. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Hunas.”

Ka mata sulu te lawa

(Mat. 5:15; 6:22-23)

³³xNe migpabulus pad si Hisus ka migkahi, “Ware egpareket te sulu ne iggeles wey egsuban naa te gantangan, ke kene, igpatawan-tawan din iya igtahu eyew egkalayahan seeye se egseled te baley. ³⁴Ka mata nu, sulu te lawa nu. Ke malayag ka pegtengteng nu, malayag degma ka intiru ne lawa nu; piru ke marusilem ka pegtengteng nu, marusilem degma ka intiru ne lawa nu. ³⁵Purisu ayad-ayad ka su kema ke ka layag ne egkahiyan nu ne due te keykew, marusilem bes. ³⁶Ke napenu te layag ka intiru ne lawa nu wey ke ware baad te lawa nu ne marusilem, eglayag iya ka intiru ne lawa nu iling te sulu ne nakatengew due te keykew.”

^s11:23 Mar 9:40. ^t11:29 Mat 16:4; Mar 8:12. ^u11:30 Hun 3:4. ^v11:31 1Har 10:1-10; 2Kru 9:1-12. ^w11:32 Hun 3:5. ^x11:33 Mat 5:15; Mar 4:21; Luk 8:16.

**Ka pegpaney-paney
ni Hisus meytenged te me
pangulu te me Hudiyu**

(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

³⁷ Te nakapenge e si Hisus ne miglalag, due sabeka ne Parisiyu ne migginggat kandin te egkeen. Seeye naa, migdume e si Hisus wey miglagpu migkeen duma kandin. ³⁸ Neinu-inu ka Parisiyu te nakakita ki Hisus ne migkeen ne ware migpanlu-lu te belad din.[§] ³⁹ Puun due, migkahi ka Magbebaye diye te kandin, “Sikaniyu se me Parisiyu, miglinisan niyu ka lawa te pakawan wey pinggan, piru malindit ka diye te seled. Iling kew naa degma rue su napenu te halamlam wey te langun ne mareet ka diralem niyu. ⁴⁰ Sikaniyu se egkengeungel! In-nimu te Manama ka dapit te ligwang wey iling ded man-e ka dapit te seled. ⁴¹ Purisu ibehey niyu te egkengaayu-ayu ka tahu te me pakawan wey me pinggan niyu, wey egmalinis ka langun diye te kaniyu.

⁴² y⁴² “Mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa me Parisiyu! Migbehey kew diye te Manama te igkasapulu ne baad te me leggu niyu iling te hirbabuwina wey kaningag wey me duma pad ne me leggu, piru imbalahad niyu ka katareng wey peggeyina-wa te Manama. Keilangan ne egbehey kew te igkasapulu ne baad, piru kene niyu balahara ka duma ne panulu.

⁴³ “Mekeyid-u-hid-u kew me Parisiyu! Su eg-alam kew te me mateles ne pinnuwan diye te me simbaan te me Hudiyu, wey egkeupian kew ne egtahuren te me etew diye te me pal-ingkiyan. ⁴⁴ Mekeyid-u-hid-u kew! Iling kew te me lebeng ne ware tuus ne ware

de nanengengi te me etew ne nariekan dan bes e.”

⁴⁵ Ne due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi kandin, “Talagpanulu, te peglalag nu te iling due, impeyilawan key degma nikeykew!”

⁴⁶ Ne migtabak si Hisus, “Mekeyid-u-hid-u kew degma se me talagpanulu te Balaud te Manama! Impatiang niyu ka me etew te me dinulan ne bebehati ne egtiangen, piru sikaniyu mismu kenad iya egbulig minsan deisek de te peg-tiang kayi. ⁴⁷ Mekeyid-u-hid-u kew iya! Migpangimu kew te lebenganan te me prupita ne impangimatayan te me kaa-puan niyu. ⁴⁸ Sikan naa, sikaniyu mismu ka migpamalehet wey mig-uyun te in-nimu te kaapuan niyu, su sikandan ka miggimatey te me prupita wey sikaniyu ka miggimu te sabalanan dan. ⁴⁹ Tened kayi, migkahi ka matagseb ne Manama, ‘Egpeuyanan ku sikandan te me prupita wey me suluhuanen; wey eggi-matayan dan ka duma wey ka duma eg-baybayan dan.’ ⁵⁰ Purisu, egleparan ka me etew te kuntee ne timpu tenged te peggimatey ran te langun ne me prupita puun pad dengan te peggimu te kalibutan, ⁵¹ z⁵¹ puun te peggimatey ki Abil peendiye te ki Sakariyas ne innimatayan diye te elat-elat te altar wey te timplu. Uya, egnangenan ku sikaniyu, egleparan ka me etew te kuntee ne timpu meytenged te langun ne me prupita ne impangimatayan.

⁵² “Mekeyid-u-hid-u kew ka me talagpanulu te Balaud te Manama! Inggeles niyu ka yabi ne iyan perem egpakalukat te gumawan te baley te katuenan; piru sikaniyu mismu, kene kew egseled wey imbalabahan niyu seeye se egseled!”

§11:38 Su sumale te batasan te me Hudiyu, egpanlu-lu sikandan te me belad dan te kene pad egkeen.

y11:42 Lib 27:30. z11:51 Hin 4:8; 2Kru 24:20-21.

⁵³Te peg-awe ni Hisus diye, amana sikandin dew-aya te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me Parisiyu. Ne miglasasiyan dan sikandin te eg-inse te masulug ne me inse, ⁵⁴su eggeraman dan sikandin te egshilut pinaahi te peglalag din eyew egkarakep dan sikandin ke egkaseyyup din.

Ka pegpaney-paney meytenged te pegpapitew-pitew

(Mat. 10:26-27)

12^aTe seeye ne timpu, due me etew ne miglibulug diye te ki Hisus wey egmemekegdi-diekay e sikan-dan su amana ran ne susuluhi. Ne migkahiyen hun-eyi ni Hisus ka me hiba-teen din, “Bantey kew ne kene egkaali-nan te igpatulin te paan te me Parisiyu ne iyan ka pegpapitew-pitew. ^{2b}Su ke nekey ka imbunbunan, egkalekisan, wey ka langun ne inneles, egkanengnengan. ³Purisu minsan nekey ne ingguhud niyu diye te marusilem, igkahuhud diye te malayag. Ne minsan nekey ne innaas-naas niyu diye te inlekeban ne sinabeng, igkawangal-wangal diye te langun.**

Ka eleg ne igkaaldekan

(Mat. 10:28-31)

⁴Ne migpabulus si Hisus ne migpanulu, “Egnanganan ku sikaniyu me alukuy ku, kene kew kaaldekan te seeye se egpekeyimatey te lawa niyu wey te pegkeimpus due warad e lein ne egkey-imu ran kaniyu. ⁵Piru egnanganan ku sikaniyu ke hentew ka eleg ne igkaaldekan. Iyan niyu ikaaldekan ka Manama ne egpekeyimatey te lawa wey due geem te pegdegpak te gimukud diye te linew ne hapuy. Uya, egnanganan ku sikaniyu te kaaldeki niyu sikandin.

⁶“Ka lalimma ne mallilintek ne maya ne igbelegye de te baratu, piru ware sabeka kandan ne egkalingawan te Manama. ⁷Ne sikaniyu, minsan ka me bulbul te ulu niyu naseel rin ma langun. Purisu, kene kew kaaldekan, su subla kew pad ne labew du te me maya.”

Ka peg-angken ki Kristu

(Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸“Egnanganan ku sikaniyu te ka minsan hentew ne eg-angken keddiye diye te tangkaan te me etew, sikeddi ne Anak te Etew, eg-angken degma kandin diye te tangkaan te me panalihan te Manama; ⁹Piru minsan hentew ne egpahunware meytenged keddiye diye te tangkaan te me etew, igpahunware ku degma diye te tangkaan te me panalihan te Manama.

^{10c}“Minsan hentew ne eglemet te Anak te Etew, egkapasaylu red, piru ka minsan hentew ne egbaley-baley te Panisingan te Manama, kene iya egkapasaylu.

^{11d}“Ne emun ke eg-uyanen kew diye te me simbaan te me Hudiyu wey diye te tangkaan te me gubirnadur wey diye naa te me pangulu, kene kew kalagew ke egmenuwen niyu te pegpangataren-gan wey ke nekey ka iglalag niyu ¹²su egpanuluen kew te Panisingan te Manama te sika ne timpu ke nekey ka eleg ne iglalag niyu.”

Ka panunggilingan meytenged te meyaman ne kene egtulik

¹³Nataman, due sabeka ne etew diye te kasuluhan ne migkahi diye te ki Hisus, “Talagpanulu, kahii nu pa ubag ka suled ku ne egbaaran a te karatuan ne inggaat te amey ney.”

**12:3 Te Grigu: igkawangal-wangal diye te me atep.

^a12:1 Mat 16:6; Mar 8:15. ^b12:2 Mar 4:22; Luk 8:17.

^c12:10 Mat 12:32; Mar 3:29. ^d12:11 Mat 10:19-20; Mar 13:11; Luk 21:14-15.

¹⁴Ne intabak din sikandin, “Usi, hentew-a ka migbehey keddi te katenged ne talaggukum niyu wey ke talagbaad te karatuan niyu?” ¹⁵Ne migkahiyen din ka me etew, “Tanud-tanud kew wey bantey kew te pegkaalamlamen te minsan nekey, su ka malehet ne umul te etew ware diye te katubung din wey karakel te karatuan.”

¹⁶Ne migpangguhud si Hisus te seini ne panunggilingan diye te kandan: “Due sabeka ne meyaman ne due tane din wey amana ne dakel ka nahaani rin te me pinamula rin. ¹⁷Ne kahi rin diye te suman-suman din, ‘Nekey buwa ka eggimuwen ku te warad e egkatahuan ku te nahaani ku? ¹⁸Uya bes, seini ka eggimuwen ku. Egguhusen ku ka me lalapeng ku wey eggimu a te dakel ne me lalapeng wey diye ku igtahu ka langun ne nahaani ku wey me kasangkapan ku.’ ¹⁹Ne migkahi mane sikandin, ‘Matubung ad. Nakalimud ad te dakel ne ingkeilangan ku te minsan pila pad ne leg-un. Egpeelay-helay e naan de, egkeen, eg-inum wey eggale-gale.’ ²⁰Piru migkahi ka Manama diye te kandin, ‘Egkeungel! Te seini ne karusileman, egkuen kud ka umul nu. Ne hentew naan e ka egpakakamuney te langun ne inlimud nu?’”

²¹“Sika degma ka egkatamanan te etew ne eglilimud te karatuan para kandin de iya piru egkaayu-ayu diye te suman-suman te Manama.”

Ka pegsalig diye te Manama

(Mat. 6:25-34)

²²Ne migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, “Purisu egnangenan ku sikaniyu te kene kew kalaggew meytenged te umul niyu, ke nekey ka egkakeen niyu. Kene kew kalaggew te lawa niyu, ke nekey ka igsaluub niyu.

²³Su ka umul impurtanti pad du te egkeenen, ne ka lawa impurtanti pad du te igsaluub. ²⁴Tengtengi niyu ka me uwak, ware me pinamula ran wey eggaaniyen dan wey ware lalapeng dan, piru impakeen sikandan te Manama. Ne sikaniyu, labew kew pad iya te me manuk-manuk. ²⁵Na, hentew ma kaniyu ka egpakapamalayat te umul rin pinaahi te pegkalaggew rin? Ware iya! ²⁶Purisu, ke kene kew egpakasumpul te umul niyu minsan deisek de, mania te egkalaggew kew pad te duma ne keilangan niyu? ²⁷eSumsumana niyu ka me bulak ke immenu ran te egdakel. Ware sikandan miggimu wey migpaneyi te igsaluub dan. Piru egnangenan ku sikaniyu te minsan si Sulumun, ka amane e ne meyaman wey mabantug, ware ma kumbale din ne iling kateles te seeye ne me bulak. ²⁸Ke impamatelesan te Manama ka me bulak ne neuyag pad kuntee, ne egsilaban ded te seup ne aldew, iyan kew naan pa kene pakumbalei nikandin? Amana ne deisek ka pegpalintutuu niyu!

²⁹“Kene kew kalaggew egdahayun ke nekey ka egkeenen niyu wey eginumen niyu. ³⁰Su sika ka igkalaggew te me etew ne ware pegpalintutuu wey pegsalig te Manama. Piru nakanengneng e ka Amey niyu te egkeilanganen niyu seeye. ³¹Purisu, paharia niyu pa ka Manama diye te geyinawa niyu wey igbehey rin ka langun ne ingkeilangan niyu.

Ka karatuan diye te langit

(Mat. 6:19-21)

³²“Kene kew kaaldekan minsan pila-pila kew re iya, su nahale ka Amey niyu te pegbehey kaniyu te me panalanganin te peghari din. ³³Ibelegye niyu ka me kasangkapan niyu wey ipamehey niyu ka halin diye te egkaayu-ayu. Puun due,

egpakakuwa kew te puntil ne kene egkareetan ne eglimuran niyu te karatuan diye te langit. Kenad sika egkasalanan wey egkareetan su ware takawen diye ne egpakarani wey aney ne egpakaketket.³⁴ Su ke hendei ka karatuan niyu, diye degma ka geyinawa niyu.

Ka matanud-tanud ne suluhuanen

³⁵f“Pangandam^{††} kew layun wey pareket kew te sulu, ³⁶giling te me suluhuanen ne migtetahad te ahalen dan ke ken-u eg-uli ka miggendiye te kasal. Te peg-uli din e, egpanektek sikandin wey sahuhune ne egkalukatan dan ka gumawan. ³⁷Keupianan te seeye se me suluhuanen ne nakita te ahalen dan ne ware miglipereng te pegginguma rin. Egnanganan ku sikaniyu te malehet: eg-ilis ka ahalen wey egpapinpinnuwen din diye te keenanan ka me suluhuanen din wey egsendaran din sikandan. ³⁸Keupianan iya te seeye se migtetahad te peg-uli te ahalen dan minsan te eglware e te marusilem wey ke eg-ukale naan e ka manuk. ³⁹hTantanuri niyu seini: emun ke nakanengneng ka kamuney te baley ke nekey ne uras eglepew ka takawen, egbantayan din iya ka baley rin eyew kene egpakaseled ka takawen. ⁴⁰Ne sikaniyu degma, keilangan ne eg-andam kew su egginguma ka Anak te Etew te timpu ne ware niyu pallatenga.”

Ka meupiya ne suluhuanen wey ka lamu

(Mat. 24:45-51)

⁴¹Ne migkahi si Pidru, “Magbebaye, sikanami naan de ka imparineg nu te

sika ne panunggilingan wey ke para te langun?”

⁴²Ne migtabak ka Magbebaye, “Hentew-a ka suluhuanen ne matinumanen wey matagseb? Panunggilingan, ke imbehayan te ahalen ka suluhuanen din te katenged te pegmandu te me duma rin ne me suluhuanen, eyew egpakeen kandan te eleg ne timpu, ⁴³keupianan din ke nasapenan sikandin ne miggimu te peg-uli te ahalen din. ⁴⁴Egnanganan ku sikaniyu te malehet: sikandin e ka egpeuyanen te ahalen din te langun ne karatuan din. ⁴⁵Piru ke mareet ka suluhuanen, egsuman-suman sikandin ne mananey pad eg-uli ka ahalen din, wey dutu egbunsud e egpanlampes te me duma rin ne me lukes wey malitan ne me suluhuanen, wey egpanaman-taman egkeen wey egpewubug-hubug. ⁴⁶Ne eg-uli ka ahalen din te sabeka ne aldew ne ware din pallatenga, wey te uras ne ware din nanengnengi, wey egdusaan^{‡‡} sikandin te ahalen wey igpalemung te me etew ne kene ne matinumanen.

⁴⁷“Ka uripen ne nakanengneng te igkeupii te ahalen din, piru ware migtanud-tanud wey ware migtuman dutu, egpanlampesan egpatamtamani. ⁴⁸Piru ka suluhuanen ne ware nakanengneng te ingkeupii te ahalen din, wey egpekeyimu te eleg ne egkalampesan sikandin, eglampesan iya sikandin piru deisek de. Su minsan hentew ne imbehayan te dakel, eg-im-imaan degma te dakel; wey ka insalihan te dakel, eg-im-imaan degma te subla ne dakel.

^{††}12:35 Te Grigu: egtaberan ka liwaraan.

^{‡‡}12:46 Te Grigu: egtadtaren.

^f12:35 Mat 25:1-13. ^g12:36 Mar 13:34-36. ^h12:39 Mat 24:43-44.

Si Hisus ka paligkatan te pegbaad-baad

(Mat. 10:34-36)

⁴⁹“Miggendini a su eyew te pegsilab kayi te ampew te tane; wey meupiya pad perem ke egkalegleg e. ⁵⁰ⁱPiru keilangan ne eg-antus e pad te igpaneem-neem keddi, “wey egmemasakit kuntee ka geyinawa ku taman te egkatuman e sika. ⁵¹Kahiyen niyu buwa ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan kayi te ampew te tane? Kene ne sika, su pegbaad-baad ka in-uyan ku. ⁵²Puun kuntee egkabaad-baad e ka taltalaanak. Emun ke lalimma sikandan, ka tatelu egkuntere te daruwa wey ka daruwa egkuntere te tatelu. ⁵³^jEgpekegkuntere ka amey te anak din ne me lukes, wey ka iney egpekegkuntere te me anak din ne me malitan. Ne egpekegkuntere degma ka anuhang ne malitan te me ambey ran.”

Ka pegsabut te kaluwasan te timpu

(Mat. 16:2-3)

⁵⁴Migkahi man-e si Hisus diye te me etew, “Ke egkakita niyu ka eg-paddusilem diye te iglineb, mahaan kew egkahi, ‘Eg-uran seini te kene egkaluhey,’ wey eg-uran iya. ⁵⁵Ne emun ke nanengnengan niyu ne diye migpuun ka kalamag te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile, egkahi kew, ‘Egmeinit naa kuntee,’ wey egmeinit iya. ⁵⁶Sikaniyu se egmapitew-pitew re, eg-pakasabut kew te me palinneu diye te langit, piru kene kew egpakasabut te me palinneu te Manama kuntee!”

Ka pegpeul-uliey te migpeeg-ehetey

(Mat. 5:25-26)

⁵⁷“Mania te kene kew egpakasuman-
suman ke nekey ka eleg ne eggimuwen
niyu? ⁵⁸Ke due egbayung keykew wey
igsumbung kad nikandin, pakannekal ka
ne egkewusey kew te diye kew pad te
dalan, su kema ke igpeendiye kad e
nikandin te huwis, ne igpeendiye kad e
man-e te pulis, ne egkataman ne igpa-
prisu kad e. ⁵⁹Egnangenan ku sikeykew
te kene ka iya egpakalihawang ke kene
nu egkaamin te egbayad ka multa nu.”

Engkeri niyu ka sale eyew kene kew egkapatey

13 Te seeye ne timpu, due me
etew diye ne mignangen ki
Hisus meytenged te me matig-Galiliya
ne inggimatayan ni Pilatu taheed te
migpanubad sikandan te Manama. ²Ne
migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ne
puun su inggimatayan sikandan te iling
due ne paahi, kahiyen niyu buwa ne
subla pad sikandan ne makasesale du
te duma ne matig-Galiliya? ³Kene!
Piru egnangenan ku sikaniyu te emun
ke kene niyu eg-inniyuhun ka me sale
niyu, sikaniyu langun, egpatey red
degma iling kandan. ⁴Sumsumana niyu
ka sapulu wey walu (18) ne me etew ne
nalundusan te matikang ne baley diye
te Siluam wey nammatey e. Kahiyen
niyu buwa ne subla pad sikandan ne
mareet du te duma ne matig-Hirusalim?
⁵Kene! Piru egnangenan ku sikaniyu te
emun ke kene niyu eg-inniyuhun ka me
sale niyu, sikaniyu langun, egpatey red
degma iling kandan.”

[¶]12:50 Te Grigu: bewutismu ne igbewutismu.

ⁱ12:50 Mar 10:38. ^j12:53 Mik 7:6.

Ka panunggilingan meyitenged te kayu ne ware migbehas

⁶Nataman, migpangguhud si Hisus kandan te seini ne panunggilingan: “Due sabeka ne etew ne migpamula te kayu ne enggaranane te iggira. Inleuy rin seini eyew egpitawen ke duen e behas, piru ware nakita rin. ⁷Seeye naa, migkahiyane din ka impatameng din te pinamulaan, ‘Tatelu e kuntee ne leg-un ka pegleuleuy ku te seini ne kayu eyew egpitawen ke duen naan e behas, piru warad iya nakita ku ne behas. Pelera nud e su egdaat-daat de te kalambehan te tane.’ ⁸Piru migtabak ka talagtameng, ‘Balahara nu pa ahale, minsan te seini naan de ne leg-un su eglingkusen ku pad te egkali ka lebut din wey eg-bunuwan ku. ⁹Emun ke egbebehas e seini te seup ne leg-un, ne meupiye iya, piru ke kene, eg-pelere e mule.”

Ka peku ne imbawian ni Hisus

¹⁰Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, migpanulu si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu. ¹¹Ne due sabeka ne malitan diye ne migserepan te busew wey migderalu seled te sapulu wey walu (18) ne leg-un. Napeku e sikandin wey kenad e egkatul-id ka egsasindeg. ¹²Te pegkakita ni Hisus te malitan, in-umew rin sikandin wey ingkahiyane, “Mengeatebey, neulian kad e te dalu nu!” ¹³Ne intel-eban ni Hisus te belad din ka malitan wey due-rue ne nakasasindeg sikandin, wey indayan din e ka Manama.

¹⁴^kNe nabelu ka pangulu te simbaan te me Hudiyu su migpamawi si Hisus te Aldew te Peggimeley. Ne migkahi ka pangulu diye te me etew, “Due hen-em ne aldew te peggimu. Hendini kew te

minsan nekey ne aldew ke egkeupian kew ne egkeulian, piru kene te Aldew te Peggimeley!”

¹⁵Ne migtabak ka Magbebaye kandin, “Sikaniyu se egpawitew-pitew re! Te Aldew te Peggimeley, warad iya minsan sabeka kaniyu kayi ne kene eggekad te me ayam din diye te intagkesan din wey eg-uyan te seeye eyew egpeinumen. ¹⁶Na, seini se kabuhalan ni Abraham, impaantus sikandin ni Meibulan seled te sapulu wey walu (18) ne leg-un. Mania te kene egkaayun ne egbawian sikandin te Aldew te Peggimeley?” ¹⁷Puun te seeye ne lalag ni Hisus, neyilawan ka langun ne egkuntere kandin, wey nahale mule ka me etew tenged te kein-inuwan ne immangimu rin.

Ka panunggilingan meyitenged te behas ne mallilintek

(Mat. 13:31-32; Mar. 4:30-32)

¹⁸Migkahi si Hisus, “Mamenua ka Peghari te Manama? Nekey-a ka egkeilingan kayi? ¹⁹Egpekeiling seini te beni te mustasa ne mallilintek ne impamula te etew diye te kamet din. Migtubu seeye wey migmalayat e ne nekeiling e te kayu wey migsesalahan e te me manuk-manuk ka me sugpang din.”

Ka panunggilingan meyitenged te igpatulin te paan

(Mat 13:33)

²⁰Mig-inse e man-e si Hisus, “Nekey-a ka egpeilingan ku te Peghari te Manama? ²¹Egpekeiling seini te igpatulin te paan ne in-angey te sabeka ne malitan wey in sewug din te harina ne eglware te saku, taman te migtulin ka langun ne innimu rin.”

^k13:14 Iks 20:9-10; Diy 5:13-14.

Ka malig-et ne gumawan

(Mat. 7:13-14, 21-23)

²² Ne miggendiye si Hisus te Hirusalim wey sasangan degma sikandin ne egpanulu diye te me lungsud wey me bariyu ne egkaliharan din. ²³ Due sabeka ne etew ne mig-inse kandin, “Ahalen, deisek bu re ka egkaluwas?”

Ne migtabak si Hisus, ²⁴ “Pakannekal kew te egeled te malig-et ne gumawan, su egnangenan ku sikaniyu te masulug ka eg-eleg-eleg piru kene egpakaseled. ²⁵ Su egkataman ne eglekeban e te mahinged ka gumawan, wey diye kew naan de te lihawangan egsasasindeg wey egpanektek ne egkahi, ‘Ahalen, lukati key nikeykew!’ Ne egtabak sikandin, ‘Wara a nakanengneng ke hendei kew egpuun!’ ²⁶ Ne egtabak kew e, ‘Sikanami iya ka duma nu te migkeen wey miginum. Ne migpanulu ke pad iya man-e diye te inged ney.’ ²⁷ ¹Piru egtabak e man-e sikandin, ‘Wara a nakanengneng ke hendei kew egpuun. Pariyu kew keddi, sikaniyu se mareet ne me etew.’ ²⁸ ^{mn} Ke egkiteen niyud ensi Abraham, si Isaak wey si Hakub, wey ka langun ne me prupita diye te Migharian te Manama, egmandalawit kew wey egmegkihet te ngipen niyu su diye kew re mule te lihawangan. ²⁹ Due masulug ne me etew ne diye egpuun te igsile wey te iglineb wey puun diye te igkahibang ne balabahan wey te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile ne eglagpu egkeen diye te Migharian te Manama. ³⁰ ^oPamineg kew, due namewuri kuntee ne egpekewun-a, wey due nekewun-a kuntee ne egkamewuri.”

Ka geyinawa ni Hisus te Hirusalim

(Mat. 23:37-39)

³¹ Te seeye ne timpu, due me Parisiyu ne miggendiye te ki Hisus wey migkahi, “Keilangan ne eg-awe kad kayi su egpeyimatayan ka ni Hirudis.”

³² Ne migtabak si Hisus kandan, “Hipanew kew wey kahii niyu sika se egpekeiling te laku te egpangalew e pad te me busew wey egpamawi a te egmanderalu taman kaaselem. Ne ikaruwa, egkeimpusan kud ka himu ku. ³³ Piru keilangan ne egpabulus a eggipanew kuntee, kaaselem wey ikaruwa su kene egkaayun ne diye eggimatayan te duma inged ka sabeka ne prupita, su diye de iya te Hirusalim.

³⁴ “E sikaniyu se matig-Hirusalim ne migpangimatey te me prupita wey migpandegpak te seeye se impeendue te kaniyu. Kamasalig ad e perem eglibulung kaniyu, iling te sabeka ne inayan ne migpangalupkup te me piyak din, piru ware kew neupii. ³⁵ ^pNa, eg-engkeran e ka siyudad^{ss} niyu. Ne egnangenan ku sikaniyu, kene kew e egpakakita keddiey man-e taman te egkahi kew e, ‘Egdayanen sikandin se impeendini te Magbeyane ne Manama* kanta.”

Due migbawian ni Hisus

14 Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, miggendiye si Hisus te baley te sabeka ne pangulu te me Parisiyu eyew te pegkeen, wey in-ipat sikandin ay-ayari te me etew. ² Ne due etew diye te egkatangkaan din ne migpanlebag ka intiru ne lawa rin. ³ Mig-inse si Hisus te me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu, “Intuhut naan ded

^{ss}13:35 Te Grigu: baley.

*13:35 Te Grigu: sikandin se egendini te ngaran te Magbeyane.

¹13:27 Sal 6:8. ^m13:28 Mat 22:13; 25:30. ⁿ13:28 Mat 8:11-12.

^o13:30 Mat 19:30; 20:16; Mar 10:31. ^p13:35 Sal 118:26.

te Balaud ka pegpamawi te Aldew te Peggimeley?”

⁴Piru ware sikandan migtabak. Ne inggen-gehan ni Hisus ka etew wey imbawian din wey impeyipaneu rin e. ⁵^qNe migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ke due anak niyu wey ke ayam naa ne neulug diye te belun te Aldew te Peggimeley, kene niyu naa egdagdahawan te egkuwa?”

⁶Piru ware sikandan nakatabak meytenged dutu.

Ka pegpariralem wey pegparibabew

⁷Nasahinda ni Hisus ne due me mahaliyug ne mig-alam te pinnuwan te me talahuren, purisu migpangguhud sikandin kandan te seini ne paneypaney: ⁸^r“Ke due egginggat keykew te sahakeen te kasal, kene ka pinnu diye te pinnuwan te talahuren ne me etew su hanew nu ke duen pad etew ne labew keykew. ⁹Ne egdani-rani keykew seeye se migginggat kaniyu te daruwa wey egkahi, ‘Sikandin ka egpapinnuwan ku kayi.’ Ne egkeyilawan kad e mule wey diye ke naan de egkapinnu te nakaledled ne pinnuwan. ¹⁰Ke due egginggat keykew, meupiya pad ke diye ka te nakaledled ne pinnuwan eyew egdani-rani ka migginggat keykew ne egkahi, ‘Suled, halin ka kayi te meupiya ne egpinnuwan.’ Ligkat due, egkarayan ka diye te tangkaan te langun ne etew. ¹¹^sSu ka minsan hentew ne egparibabew te pegkeetew rin, igpariralem, ne minsan hentew ne egpariralem te pegkeetew rin, igparibabew.”

¹²Ne migkahiyen ni Hisus ka migginggat kandin, “Ke eggilutu ka, kene nu iyan hinggata ka me alukuy nu wey me suled nu wey me karumaan nu wey me sumbaley nu ne meyaman su egpakasuli sikandan egginggat keykew, ne

puun due egkasulian kad te migginu nu kandan. ¹³Ke eggilutu ka, iyan nu hinggata ka egkaayu-ayu wey ka me pungku wey ka me napiangan wey ka me butud. ¹⁴Ne keupianan nu su kene sikandan egpakasuli keykew. Iyan e eggsuli keykew ka Manama te timpu ne egkeuyag ka me etew ne matareng.”

Ka panunggilingan meytenged te dakel ne peggilutu

(Mat. 22:1-10)

¹⁵Te pegkarineg dutu te sabeka ne duma ran te egkekeen, migkahiyen din e si Hisus, “Keupianan te seeye se etew ne egpakakeen diye te Migharian te Manama!”

¹⁶Ne migpangguhuran sikandin ni Hisus, “Due etew ne miggilutu te dakel ne egkeenen wey masalig ka me etew ne ingginggat din. ¹⁷Te migginggume e ka uras ne egpahakeen e, insuhu din e ka suluhuanen din eyew egnangean seeye se impangginggat din te naandam e ka langun. ¹⁸Ka tagse sabeka kandan, mig-ealiddanan ne kene egpekeendiye. Migkahi ka an-anayan, ‘Kene ke re keenendueni su nakabeli a te tane wey keilangan ne egleuyen ku seini.’ ¹⁹Ne migkahi ka igkarangeb, ‘Kene ke re keenendueni su nakabeli a te sapulu ne baka ne eggendiyaan ku naa su eg-el-elehan ku igdaru.’ ²⁰Migkahi ka igkatelu, ‘Iyam a nakaasawa sikan naa ka kena a egkaayun ne eggendiye.’ ²¹Seeye naa, miglibed e ka suluhuanen wey impangguhuran din e ka ahalen din. Nabelu-belu ka ahalen meytenged dutu wey migkahiyen din ka suluhuanen din, ‘Hendiye ka dagdahew te kelesadda wey me dalan, wey dumaa nu kayi ka me etew ne egkaayu-ayu, me pungku, me butud wey ka nenapiangan.’ ²²Te ware naluhey, migkahi ka suluhua-

^q14:5 Mat 12:11. ^r14:8 Lal 25:6-7. ^s14:11 Mat 23:12; Luk 18:14.

nen, 'Ahalen, natuman e ka insuhu nu, piru ware napenu ka keenanan.' ²³Ne migkahi ka ahalen din, 'Hendiye ke pa man-e te me dalan wey diye te ligwang te siyudad wey pehesa nu ka me etew ne eggendini eyew egkapenu seini se baley ku. ²⁴Egnangenan ku sikaniyu te ware minsan sabeka te seeye se hun-a ne in-ninggat ku ne egpakaheram te sahakeen ku!'"

Ka keilangan eyew egkeyimu ne hibateen

(Mat. 10:37-38)

²⁵Due masulug ne me etew ne migduma ki Hisus te miggipanew. Ne miglilingey sikandin wey migkahiyan din sikandan, ²⁶"Minsan hentew ne eggendini te keddiey, ne kene din pad eg-engkeran ka igkatiglingey rin diye te amey rin wey iney rin wey asawa rin wey me anak din wey me suled din, wey kene din eg-engkeran ka kandin mismu ne igkeupii, kene egkaayun ne egkeyimu ne hibateen ku. ²⁷"Ne minsan hentew ne kene egtiang te kandin ne krus wey kene eg-ikul keddiey, kene egkeyimu ne hibateen ku.† ²⁸Ke due sabeka kaniyu ne egsuman-suman egpes-ek te matikang ne baley, eggun-aan din pad iya te egsuman-suman ke pila ka egkahastu rin wey ke egpekeeleg naa ka seleppi din taman te egkeimpusan ka baley. ²⁹Su emun ke kene din eggimuwen sika, kema ke tibbal re egkapes-ekan ne kenad egkeimpusan, wey eglemetan e nasi sikandin te egpakakita dutu. ³⁰Egkahi sikandan, 'Et, egpaalag-alag ubag seini ne etew egbebaley ne kene

bes egpekeimpus!' ³¹Ne iling ded degma ke due sabeka ne Hari ne due sapulu ne libu (10,000) se sundalu rin ne egpakigbunu te lein ne Hari ne due daruwa ne pulu ne libu (20,000) se sundalu. Eggun-aan din pad iya te egsuman-suman ke egpakaatu naa sikandan ne egpakigsukub te Hari ne due daruwa ne pulu ne libu (20,000) se sundalu. ³²Ke suman-suman din ne kene sikandin egpakaatu, meupiya ne egsuhu sikandin te me etew rin te pegnangen te kuntere din taheed te diye pad te mariyu ne egpewusayey naan de sikandan. ³³Iling naan ded due, sumsumana niyu pa ke egpekeikul kew naa keddiey. Su minsan hentew ne kene egpekeengked te langun ne diye te kandin, kene egkeyimu ne hibateen ku.

Ka asin ne warad karuan

(Mat. 5:13; Mar. 9:50)

³⁴"Meupiya ka asin, piru ke egkaawaan e ka asin te nanam din, egmenuwen pad te pegpalibed te nanam din? ³⁵Warad karuan due wey kenad egkahamit diye te tane wey ke ig-ebunu naa, sikan naa ka igdegpak e. Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu!‡"

Ka karniru ne natarin

(Mat. 18:12-14)

15 ^vDue sabeka ne timpu ne masulug ka me talagsukut te buhis wey me makasesale ne miggendiye te ki Hisus eyew te pegpammineg kandin. ²Migbahulbul ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama.

†**14:27** Iyan kaluwasan kayi ne minsan hentew ne kene egpakaantus te keyirapan wey minsan te kamatayen, ne eg-ikul ki Hisus, kene egkeyimu ne hibateen din.

‡**14:35** Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

^t**14:26** Mat 10:37. ^u**14:27** Mat 10:38; 16:24; Mar 8:34; Luk 9:23.

^v**15:1** Luk 5:29-30.

Migkahi sikandan, “Ka seini ne etew mig-al-alumama te me makasesale wey miglagpu kandan te egkeen!”³ Puun due, impangguhuran din sikandan te seini ne panunggilingan:

⁴“Panunggiling ke due sabeka kaniyu ne due mahatus (100) ne karniru ne natarinan te sabeka, nekey-a ka eggimuwen din? Eg-engkeran din iya ka siyam ne pulu wey siyam (99) diye te egpanabtaban, wey egpammitawen din ka natarin ne karniru taman te egkakita rin.⁵ Ke egkakita rin e seini, egkahale iya sikandin wey egtiangen din e⁶ te eg-uli. Pegginguma rin diye te baley, egpang-inggaten din e ka me alukuy rin wey ka me sumbaley rin te egkahi, ‘Eggale-gale ki su nakita kud e ka natarin ne ayam ku.’⁷ Iling naan ded degma due, egnangenan ku sikaniyu te subla pad ka kahalaan diye te langit tenged te sabeka ne makasesale ne eg-inniyug te sale din, du te siyam ne pulu wey siyam (99) ne me matareng ne kene egkeilangan ne eg-inniyug te sale.

Ka seleppi ne natarin

⁸“Panunggiling ke due malitan ne due sapulu din ne pelata ne mahal wey natarinan te sabeka, nekey naa ka eggimuwen din? Egpareket iya sikandin te sulu wey egpanlimas te baley rin, ne egpaay-ayaran din seeye te egpammitew taman te egkakita rin.⁹ Ne emun ke egkakita rin e seini, eg-umawen din ka me alukuy rin wey me sumbaley rin te egkahi, ‘Eggale-gale ki su nakita kud e ka natarin ne seleppi ku!’¹⁰ Iling naan ded degma due, egnangenan ku sikaniyu te igkahale te me panalihan te Manama ka sabeka ne makasesale ne eg-inniyug te sale din.”

Ka anak ne hendue te natarin

¹¹Ne migpabulus si Hisus migkahi, “Due sabeka ne etew ne due anak ne

daruwa ne neelin ne lukes.¹² Sabeka ne aldew, migkahi ka hari diye te amey, ‘Ame, behayi ad e te keddiey ne baad te karatuan ta.’ Ne imbaad e te amey ka karatuan din diye te daruwa ne anak din.¹³ Peglihad te pila ne aldew, imbelegye te hari ka kandin ne baad wey miggipanew sikandin diye te mariyu ne inged. Ne diye din us-usala ka seleppi din te ware karuan ne me himu.¹⁴ Te naamin din e te miggastu ka seleppi din, due migginguma ne masumpit ne bitil te seeye ne inged wey amana sikandin neilui te langun.¹⁵ Sikan naa, migweil-weil sikandin wey migtrabahu e diye te sabeka ne mahinged dutu wey impeendiye sikandin te unayan eyew egpatanguwen te me babuy.¹⁶ Ne puun su eggutasan e amana sikandin, egkeupian e perem sikandin ne egkeen te igsunggud te babuy, su ware minsan sabeka ne migbehey kandin te egka-keen.¹⁷ Te katamanan, nakamaan-maan e sikandin te neyimu rin wey migkahi, ‘Egkabayanan ka me suluhuanen te amey ku te egkakeen, piru egkapatey ad mule seini te gutas!’¹⁸ Meupiya pad ke eg-awa a kayi wey eglibed a diye te amey ku wey egkahiyen ku sikandin, “Ame, nakasala a te Manama wey due te keykew.¹⁹ Kena ad likes ne enggaranen e pad nikeykew ne anak nu. Isipe e naan de nikeykew ne sabeka ne suluhuanen nu.”²⁰ Ne miggipanew e sikandin wey miggendiyad te amey rin.

“Piru te diye pad sikandin te mariyu, nakakite e ka amey ran kandin. Neyid-u ka amey te anak din wey migpallahuy ka migsinug-ung kandin wey migkepkepan din wey miggarekan din ka anak din.²¹ Ne migkahi ka anak, ‘Ame, nakasala a te Manama wey diye te keykew. Kena ad likes ne enggaranen e pad nikeykew te anak nu.’²² Piru migpangumew ka amey te me uripen din ne migkahi sikandin, ‘Hendini kew! Uyana niyu kayi ka subla

ne meupiya ne hinabel wey saluubi niyu sikandin wey saluubi niyu man-e te sising wey sepatusi niyu sikandin. ²³Ne kua niyu ka malambeg ne nati te baka wey himatayi niyu su egsahakeen ki. ²⁴Su seini se anak ku ne napatay e, neuyag ded; natarin sikandin ne nakite e.' Ne migbunsud e sikandan migga-gale.

²⁵“Te seeye ne timpu, diye te kamet ka kakey ne anak, wey eg-uli e degma. Te nakarani-rani e sikandin te baley ran, nakarineg sikandin te due eg-ulahing wey egsesayew. ²⁶Ne dutu, in-umew rin ka sabeka te me suluhuanen wey mig-insaan, ‘Nekey-a ka eggimuwen niyu due?’ ²⁷Ne migtabak ka suluhuanen, ‘Mig-uli ka hari nu wey ware ded sikandin namenu sikan naa, impeyimatayan te amey nu ka malambeg ne nati te baka.’ ²⁸Nalangetan ka kakey wey kene egkeupian ne egseled te baley. Sikan naa ka miglihawang ka amey wey inlimlimuan din ka anak din. ²⁹Piru migtabak sikandin te amey rin, ‘Kema Ame, sumsumana nu ke pila ne tuig ne migtrabahu a keykew iling te uripen, wey wara ad iya mig-apul te insuhu nu. Piru wara ad iya nikeykew behayi minsan nati naan de te kambing eyew eggale-gale a duma te me alukuy ku. ³⁰Piru te peg-uli mule te anak nu ne migdaat-daat te karatuan nu duma te me malitan ne egmamelegye te lawa, impeyimatayan nu pad sikandin te malambeg ne nati te baka.’ ³¹Ne migtabak ka amey, ‘Tatu, layun ku duma sikeykew, wey keykew degma ka langun ne keddiey. ³²Ne keilangan ne egsahakeen ki wey eggale-gale ki su ka hari nu ne kahiyen ku ne napatay e, neuyag bes ded; natarin sikandin ne nakite e.”

Ka panunggilingan meytenged te limbungen ne sinalihan

16 Ne migpangguhuran e ni Hisus ka me hibateen din, “Due sabeka ne meyaman ne due sinalihan din. Due migsumbung diye te kandin ne migdaat-daatan kun te sinalihan din ka me karatuan din. ²Ne in-umew rin ka sinalihan din wey migkahiyen, ‘Nekey-a ka narineg ku meytenged keykew? Behayi a te malehet ne guhuren meytenged te impeuyan ku keykew ne karatuan, su kene kud egsalihan sikeykew.’ ³Ne migkahi ka sinalihan diye te isip din, ‘Egpaaween ad e te ahalen ku. Nekey buwad e se eggimuwen ku? Kene egkaayun ne egkekali a su kena a ne manekal wey egkeyilew a degma ne egpamuyu. ⁴E, uya, seini bes ka eggimuwen ku su eyew ke egpaaween ad e te ahalen ku, duen ded me etew ne egpepamaneyik keddi diye te me baley ran.’ ⁵Ne impeumew rin ka langun ne nekeutang te ahalen din. Mig-insaan din ka hun-a, ‘Pilaa ka utang nu diye te ahalen ku?’ ⁶Ne migtabak sikandin, ‘Mahatus (100) ne lata ne lana.’ Ne migkahi ka sinalihan, ‘Seini red ka kentiddad. Dagdahew ka pinnuu wey lalimma ne pulu (50) de isulat nu.’ ⁷Ne mig-insaan din man-e ka ikarangeb, ‘Ne sikeykew, pilaa ka utang nu?’ Ne migtabak sikandin, ‘Sabeka ne libu (1,000) ne saku ne trigu.’ Ne migkahi ka sinalihan, ‘Walu ne gatus (800) de isulat nu.’ ⁸Indeyrey te ahalen ka limbungen ne sinalihan su egkateu ne egpaney-paney meytenged te keuyahan din. Su ka kalibutanen ne me etew, subla pad ne egkateu ne egpeup-upianey te me iling dan ded du te me etew ne diye te malayag.”

⁹Ne migpabulus si Hisus migkahi, “Kuntee egnangenan ku sikaniyu te gamita niyu ka me karatuan niyu kayi te inged eyew due me alukuy niyu, su eyew

ke egkaamin e seini, egdawaten kew red nikandan diye te ugpaan ne ware egta-manan. ¹⁰Minsan hentew ne egkasalihan te deisek, egkasalihan degma te dakel; wey minsan hentew ne eglilimbung te deisek, eglilimbung degma te dakel. ¹¹Ne emun ke kene kew egkasalihan te karatuan kayi te ampew te tane, hentew naa degma ka egسالig kaniyu te malehet ne karatuan diye te langit? ¹²Ke kene kew egkasalihan te kasangkapan te duma, hentew naa ka egbehey kaniyu te kasangkapan ne kaniyud e?

¹³w“Ware etew ne egkeyimu ne uripen te daruwa ne ahalen, su egdumutan din ka sabeka ne ka dangeb eggeyinawaan din. Egdapihan din ka sabeka wey ka dangeb eglemetan din. Ne iling naan ded due, kene egkaayun ne egpeuripen kew te daruwa, te Manama wey te seleppi.”

Ka duma ne me pangguhuren ni Hisus

(*Mat 11:12-13; Mar. 10:11-12*)

¹⁴Narineg seeye langun te me Parisiyu wey migdali-dian dan si Hisus su iyan dan indakelan ka seleppi. ¹⁵Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Egpapitew-pitew kew re diye te me etew ne meupiya kew, piru nakanengneng ka Manama te pusung niyu. Su ka amana igkatalesi te me etew, amana igkeepes te Manama.

¹⁶x“Ka Balaud te Manama wey ka sinulat te me prupita, in-ikul taman de te timpu ni Huwan ne Talagbewutismu. Pegkapenga dutu, inwali e ka Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama, wey migpakannekal ka tagse etew te pegseled kayi. ¹⁷yPiru malemu pad ne egkaawe ka langit wey ka tane, du te egkeyimu ne ware karuan ka deisek ne baad te Balaud te Manama.

¹⁸z“Minsan hentew ne eg-engked te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakapanlibug e. Ne ka lukes ne eg-asawa te malitan ne in-engkeran, egpakapanlibug degma.

Ka meyaman wey si Lasaru

¹⁹“Due sabeka ne meyaman ne migsaluub te kumbale ne ubi se batek wey mahal, wey egshakeen sikandin te mangune-kune te tagse aldew. ²⁰Due degma egkaayu-ayu ne enggaranen ki Lasaru ne neempet te kehang ka lawa rin. In-uyan sikandin diye te gumawan te baley te meyaman, ²¹su egkeupian ubag sikandin ne egpakakeen te egkengeulug ne mummy puun te lamisa te meyaman. Migparaniyan sikandin te me asu wey impandilaan ka me kehang din. ²²Te katamanan, migpatey si Lasaru wey in-uyan sikandin te me panalihan te Manama diye te kakiliran ni Abraham. Migpatey degma ka meyaman wey inlebeng. ²³Imbaybayaran sikandin diye te inged te me gimukud ne enggaranen te Hadis, wey migleng-ag sikandin wey nakita rin si Abraham diye te mariyu wey si Lasaru diye te kakiliran din. ²⁴Ne migpanguleyi ka meyaman ne migkahi, ‘Apu Abraham! Ikeyid-u a nikeykew wey suhua nu si Lasaru ne igtinduk din ka kemel rin te weyig wey egpatihisan ka dile ku eyew egmaagsil ubag, su mangune-kune ka peg-antus ku te keinit te seini se hapuy!’ ²⁵Piru migtabak si Abraham, ‘Mengeanak, sumsumana nu te diye ke pad te ampew te tane ne narawat nu ka langun ne me meupiya, piru si Lasaru mareet mule se sikandin kayi, wey sikeykew eg-antus ka due. ²⁶Ne igkarangeb, due seini se

^w16:13 Mat 6:24. ^x16:16 Mat 11:12-13. ^y16:17 Mat 5:18.

^z16:18 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11.

eletanan ta ne maralem, eyew ka etew kayi kene egpekeendue wey ka etew due kene egpekeendini.’²⁷ Ne migtabak ka meyaman, ‘Apu, ke iling due, eghangyu a keykew ne ipeendiye nu pa ubag si Lasaru te ugpaan te amey ku,²⁸ su duen pad suled ku ne lalimma ne neelin ne lukes. Peendiyaa nu sikandin eyew egkapanpanayan sikandan wey eyew kene egpekeendini kayi te inged ne mangune-kune se pegbayad-bayad.’²⁹ Piru migtabak si Abraham, ‘Mani naa su diye ded ka sinulat ni Muwisis wey te me prupita. Sikandan e ka mateu ne egpammineg dutu.’³⁰ Ne migtabak ka meyaman, ‘Piru apu Abraham, kene pad ne eleg sika. Piru ke due perem egkeuyag ne eggendiye te kandan, eg-inniyuhan dan iya ka me sale dan.’³¹ Piru migkahi si Abraham, ‘Emun ke kene sikandan egpammineg te sinulat ni Muwisis wey te me prupita, kene ded iya man-e sikandan egkeuyan minsan pad due migpatey ne egkeuyag.’”

Ka sale

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42*)

17 Ne ingkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, “Ka etew eggingu-maan iya te me pegtintal, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne egpuunan kayi.² Me-upiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne galingan ne batu wey igdegap diye te dahat, du te sikandin ka egpuunan ne egpakasale ka sabeka te seini se me bate.³ Sikan naa, tanud-tanud kew!

“Ke egpakasale ka duma nu, sapari nu sikandin; wey ke eg-inniyug te sale, pasayluwa nu.⁴ Ke kapapitu sikandin egpakasale keykew te sabeka ne aldew, wey kapapitu degma sikandin eglibed wey egbuyu te pasaylu diye te keykew, keilangan ne egpasayluwen nu sikandin.”

Ka pegpalintutuu

⁵Ne migkahi ka me apustulis diye te kandin, “Magbebaye, timuli nu ka pegpalintutuu ney.”⁶ Ne migtabak ka Magbebaye, “Ke due pegpalintutuu niyu minsan iling kareisek te behas te mustasa, egpakasuhu kew te seini ne kayu, ‘Kabarut ka wey halin ka diye te dahat!’ wey egpalintutuu iya seini kaniyu.

Ka himu te suluhuanen

⁷“Panunggiling ke due sabeka kaniyu ne due suluhuanen ne migdaru wey ke migtangu te me ayam. Ke sikan pad iya sikandin egginguma puun te kamet, egkahiyen nu naa sikandin, ‘Hendini kad wey keen kad?’⁸ Kene iya! Ke kene, nasi nu sikandin egkahii, ‘Andami a te iglabung ku, wey sendari a. Ke egpakapenga ad, human ke pa keen.’⁹ Eg-pasalamatan nu naa ka suluhuanen nu puun su migpalintutuu sikandin te insuhu nu? Kene iya!¹⁰ Ne iling kew red degma, ke egkapengaan niyud e ka langun ne insuhu kaniyu, kahi kew, ‘Me suluhuanen key re, wey innimu ney re ke nekey ka impeyimu kanami.’”

Ka pegbawi ni Hisus te sapulu ne ibungen

¹¹Te sasangan pad ne eggipaneu si Hisus peendiye te Hirusalim, miglihad sikandin te eletanan te Samaryan wey Galiliya.¹² Te egpalinggumaan e sikandin te sabeka ne bariyu, due migsinug-ung kandin ne sapulu ne ibungen. Diye de sikandan nanasindeg te madmariyu¹³ wey migpanguleyi sikan-dan, “Hisus ne Magbebaye! Ikeyid-u key nikeykew!”

¹⁴^bPegkakita ni Hisus kandan, migkahiyen din sikandan, “Hendiye kew te me talagpanubad wey papitew

^a17:3 Mat 18:15. ^b17:14 Lib 14:1-32.

kew kandan.” Te nangipanew e sikandan, neneulian dan e diye te deralanen. ¹⁵ Pegkakita te sabeka kandan ne neulian e sikandin, miglibed e sikandin wey migpanguleyi ka migdayan te Manama. ¹⁶ Migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus wey migpasalamat kandin. Matig-Samarya ka seeye ne etew. ¹⁷ Ne migkahi si Hisus, “Sapulu niyu ma te neulian; hendei naan e ka siyam? ¹⁸ Mania te ware sikandan miglibed eyew egpasalamat te Manama, ne iyan de iya seini se kene ne mahinged kayi?” ¹⁹ Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Sasindeg ka wey hipanew kad e. Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutuu nu.”

Ka Peghari te Manama

(Mat. 24:23-28, 37-41)

²⁰ Due me Parisiyu ne mig-inse ki Hisus ke ken-u egginguma ka Peghari te Manama. Migtabak sikandin kandan, “Ware palinneu ne iyan tuus te pegginguma te Peghari te Manama. ²¹ Ware egpakakahi, ‘Pitew kew, sein ded!’ wey ke ‘Seeye ded!’ Su ka Peghari te Manama duen e te kaniyu.”

²² Ne migkahiyen din ka me hibateen din, “Egginguma ka timpu keureme ne egkeupian kew ne egtengteng te Anak te Etew minsan senge ka aldew re perem, piru kene kew egpakakita kayi. ²³ Due me etew ne egkahi kaniyu, ‘Pitew kew, diye sikandin!’ wey ke ‘Kayi sikandin!’ Piru kene kew hendiye wey ikul kandan. ²⁴ Su ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te kilat ne eggeteb

ne egpakatulis ka layag diye te langit. ²⁵ Piru hun-a te langun, keilangan ne eg-antus sikandin wey egsamsamilian te me etew te kuntee ne timpu. ²⁶ ^cSu ka pegginguma te Anak te Etew egpekeiling te neyitabu te timpu ni Nuwi. ²⁷ ^dMigpabulus ka me etew ne nangekeen wey nangiinum wey migmaasaweey taman te aldew ne migseled e ensi Nuwi diye te arka. Nataman, migsipuk e ka weyig wey nalened ka langun ne etew. ²⁸ ^eEgpekeiling ded degma te timpu ni Lut. Ka langun ne etew migpabulus nangekeen wey nangiinum, wey nambebeli wey nambelegye, migmammula wey nambebailey. ²⁹ Te aldew ne mig-awe e si Lut te Suduma, mig-uranean seeye te hapuy wey te me batu ne egkalegleg ne egngaranan te asupri ne miggule te langun ne me etew. ³⁰ Iling degma due ka egkeyitabu te aldew ne egpakite e ka Anak te Etew.

³¹ ^f“Te seeye ne timpu, seeye se etew ne diye te atep te baley rin, ^gkeilangan ne kenad e egpamaneug eyew egkuwa te me kasangkapan din diye te seled. Ne seeye degma se diye te kamet, keilangan ne kenad e eg-uli. ³² ^gTantanuri niyu ka neyitabu te asawa ni Lut! ³³ ^hSeeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ³⁴ Te seeye ne karusileman, due daruwa ne etew ne migpewulirey ka miggibat; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ³⁵⁻³⁶ Ke due daruwa ne mali-

¹17:31 Mapatag ka atep te me Hudiyu.

[§]17:32 Ka asawa ni Lut neyimu ne sungkaleg ne asin. (Hin. 19:26)

[©]17:26 Hin 6:5-8. ^ᵀ17:27 Hin 7:6-24. [©]17:28 Hin 18:20–19:25.

^ᶠ17:31 Mat 24:17-18; Mar 13:15-16. [§]17:32 Hin 19:26.

^ᵀ17:33 Mat 10:39; 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; Huw 12:25.

tan ne eggehaling; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. **”

³⁷Ne mig-inse ka me hibateen din, “Magbebaye, hendei sika egkeyitabu?”

Ne migtabak sikandin, “Ke hendei ka lawa ne napatey, diye degma eglibulung ka me banug.”

Ka panunggilingan meytenged te balu wey huwis

18 Ne migpangguhuran ni Hisus ka me hibateen din te sabeka ne panunggilingan eyew te pegpanulu kandan ne keilangan ne layun eg-ampu wey kene egkapelaan. ²Ne migkahi si Hisus, “Diye te sabeka ne siyudad, due sabeka ne huwis ne kene egkaaldek te Manama wey kene egtahud te minsan hentew ne etew. ³Te seeye ne siyudad, due degma balu ne malitan ne layun eglibed-libed eggendiye te huwis eyew te pegpepangabang te kandin ne kasu. Migkahi ka balu, ‘Pangabangi a nikeykew su due me kuntere ku!’ ⁴Te an-anayan migkene-kene ne egpangabang ka huwis, piru te katamanan nakakahi sikandin diye te geyinawa rin, ‘Minsan kena a egkaaldek te Manama wey te me minsan hentew, ⁵piru tenged su layun eglibed-libed ka balu kayi te keddi, egpangabangan kud e. Su kema ke egkeupul ad tenged te peglibed-libed din.”

⁶Ne migkahi ka Magbebaye ne si Hisus, “Sumsumana niyu ka inlalag te huwis minsan kene din ne matareng. ⁷Na, kene naa degma egpangabangan te Manama ka me etew ne in-alam din ne migpangananey te aldew wey marusilem? Eglamu-lamu naa ka Man-

ama ne egpangabang kandan? ⁸Egnangenan ku sikaniyu, egdagdahawan din te egpangabang sikandan. Piru te peglibed te Anak te Etew, duen bu red egkakita rin ne me etew kayi te ampew te tane ne due pegpalintutuu?”

Ka panunggilingan meytenged te Parisiyu wey talagsukut te buhis

⁹Due me etew ne migsusuman-suman ne matareng en iya sikandan, wey migdew-ey te duma. Ne puun due, migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan. ¹⁰“Due daruwa ne etew ne miggendiye te timplu eyew te peg-ampu. Ka sabeka Parisiyu wey ka dangeb talagsukut te buhis. ¹¹Ne migsasindeg ka Parisiyu ne mig-ampu te kandin, ‘Migpasalamat a keykew Manama ne kena a ne iling te duma ne leheren, limbungen, wey egpanlibug. Migpasalamat a ne kena a man-e ne iling te sika se talagsukut te buhis. ¹²Ne egpuasa a man-e te daruwa ne aldew tagse simana, wey egbehey a te igkasapulu te langun ne egkaseleppi ku. ¹³Piru ka talagsukut te buhis diye de migsasindeg te mariyu wey ware sikandin migleng-ag diye te langit. Piru impandabi rin de mule ka kumeng din tenged te pegkalaggew wey migkahi, ‘Manama, ikeyid-u a nikeykew se makasalesale!’ ¹⁴Na, egnangenan ku sikaniyu te sikandin ka in-isip te Manama ne matareng te peg-uli din, kene ne seeye se Parisiyu. Su ka minsan hentew ne egparibabew te pegkeetew rin, igpari-alem, piru minsan hentew ne egpari-alem te pegkeetew rin, igparibabew.”

** 17:35-36 Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 36 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Ke due etew ne daruwa diye te kamet; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb.

ⁱ18:14 Mat 23:12; Luk 14:11.

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

¹⁵ Due me etew ne mig-uyan te me anak dan diye te ki Hisus eyew igpasam-sam kandin. Pegkakita dutu te me hibateen din. Pegkakarita dutu te me hibateen din, insaparan dan sikandan. ¹⁶ Piru impeparani ni Hisus ka me bate wey migkahiyen din ka me hibateen din, “Balahara niyu re due ka me bate ne eparani keddiey wey kene niyu sikandan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi. ¹⁷ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene niyu egdawaten ka Peghari te Manama iling te pegdawat te me bate, kene kew iya egpakalagkes dutu.

Ka meyaman ne etew

(Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

¹⁸ Mig-inse ka sabeka ne pangulu te me Hudiyu diye te ki Hisus, “Meupiya ne talagpanulu, nekey-a ka eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?”

¹⁹ Ne migtabak si Hisus kandin, “Mania te ingngaranan a nikeykew te meupiya? Sabeka re ka meupiya, ka Manama. ²⁰ Nakanengneng kad e te me suhu: ‘Kene ka panlibug, kene ka himatey, kene ka panakew, kene ka pamalehet te ubat, wey tahura nu ka amey nu wey iney nu.’”

²¹ Migtabak ka etew, “Intantanuran kud sika langun ligkat te pegkabatei ku.”

²² Te pegkarineg ni Hisus kayi, migkahiyen din ka etew, “Sabeka naan de ka ware nu pad neyimu. Ibelegye nu ka langun ne karatuan nu, wey ipamehey nu ka halin diye te egkengaayu-ayu eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkataman, libed ka kayi wey ikul ka keddi.” ²³ Piru te

pegkarineg dutu te etew, miglungku sikandin su subla ne meyaman sikandin.

²⁴ Ne migtengtengan ni Hisus ka etew ne miglungku wey migkahi, “Amana ne malised te me meyaman ka pegseled te Migharian te Manama! ²⁵ Malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meyaman diye te Migharian te Manama.”

²⁶ Ne mig-inse seeye se nakarineg dutu, “Hentew bes naan de ka egkaluwas?”

²⁷ Ne migtabak si Hisus, “Ka kene egkeyimu te etew, egkeyimu te Manama.”

²⁸ Ne migkahi si Pidru, “Na, sikanami seini, mig-engkeran ney ka langun ne kanami eyew te peg-ikul keykew.”

²⁹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne eg-engked te baley rin, wey ke asawa rin, me suled din naa, wey ke amey wey iney rin, me anak din naa tenged te Peghari te Manama, ³⁰ egpakaangkem te subla pad te seini ne timpu. Te egginguma ne timpu, egpakarawat sikandin te umul ne ware egtamanan.

Ka pegguhud ni Hisus te kamatayen din te igkatelu ne timpu

(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

³¹ Impasuwey ni Hisus te me etew ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey migkahiyen din, “Pamineg kew! Eggendiye kid e te Hirusalim ne egkatuman e ka langun ne insulat te me prupita meytenged te Anak te Etew. ³² Ne igbehey sikandin diye te kene ne me Hudiyu, wey eglemetan sikandin wey egpeyilawan, wey eg-il-ileban sikandin. ³³ Eglampe-

†18:20 Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20; Iks 20:12; Diy 5:16.

san sikandin wey eggimatayan, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew.”

³⁴ Piru ware nakasabut ka me hibateen te igpasabut dutu, su inneles kandan ka kaluwasan te inalag din.

Ka pegbawi ni Hisus te butud

(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

³⁵ Te nakarani-rani e si Hisus diye te inged ne Hiriku, due sabeka ne butud ne migpinnuu diye te ilis te dalan ka egpamuyu. ³⁶ Te nakarineg sikandin te due masulug ne etew ne eglihad, mig-inse sikandin, “Nekey-a ka rue?”

³⁷ Migkahi ka me etew diye te kandin, “Eglihad si Hisus ne matig-Nasarit.”

³⁸ Seeye naa, migpanguleyi sikandin ne migkahi, “E Hisus! Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!”

³⁹ Ne insaparan sikandin te me etew ne miggung-a ne egpeen-enengen e, piru nanasnasian de iya sikandin migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!”

⁴⁰ Migsanggal si Hisus wey insuhu ne eg-uyanen ka butud diye te kandin. Te nakarani-rani e ka butud, mig-insaan e sikandin ni Hisus, ⁴¹ “Nekey-a ka igkeupii nu ne eggimuwen ku due te keykew?”

Migtabak sikandin, “Magbebaye, egkeupian a perem ne egpakakite e pad.”

⁴² Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Egpakakita kad e! Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutuu nu.”

⁴³ Ne sauhune ne nakakite e sikandin wey migsinundul e ki Hisus, wey in-dayan din ka Manama. Ka langun ne etew ne nakakita dutu, migdayan degma sikandan te Manama.

Si Hisus wey si Sakiyu

19 Ne migpabulus si Hisus diye te inged ne Hiriku wey eglihad de.

² Ne diye, due sabeka ne meyaman ne engngaranan ki Sakiyu, ne pangulu te talagsukut te buhis ³ ne egkeupian ne egpitew ki Hisus. Piru ware sikandin nakakita kandin su masulug amana ka me etew wey malibutut sikandin. ⁴ Seeye naa, migpallahuy sikandin ka miggung-a wey migpamaneyik te kayu ne engngaranan te sikumuru eyew egpakakita sikandin ki Hisus su diye iya sikandin egbaye. ⁵ Te nakalenged e si Hisus dutu, migleng-ag sikandin wey migkahi, “Sakiyu, mahaan ka rue! Pamaneug ka su keilangan ne diya a kuntee egginguma te baley nu.”

⁶ Migdagdahew migpamaneug si Sakiyu wey mig-alumama ki Hisus ne nahale-gale.

⁷ Pegkakita dutu te me etew, migbahulbul sikandan langun ne migkahi, “Etuwey, iyan din mule egpanumbalayan ka etew ne makasesale!”

⁸ Ne migsasindeg si Sakiyu wey migkahi, “Magbebaye, pammineg ka! Igbehey ku ka baad te karatuan ku diye te me etew ne egkaayu-ayu, wey ke due nalimbungan ku, eg-ulian ku sikandin te hep-at ne lupi.”

⁹ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Seini ne aldawa miggungumaan te kaluwasan ka seini ne baley, su kabuhalan ka degma ni Abraham. ¹⁰ ^kSu iyan innendini te Anak te Etew eyew te pegpammitew wey pegluwas te natarin.”

Ka panunggilingan te tatelu ne suluhuanen

(Mat. 25:14-30)

¹¹ Nataman, migpangguhuran ni Hisus te panunggilingan ka me etew ne egkali-

^k19:10 Mat 18:11.

het pad ne egpammineg kandin, su egpalinggumaan e sikandan te Hirusalim wey nangenan te me etew ne mahaan e egginguma ka Peghari te Manama. ¹²Sikan naa ka migkahi si Hisus, “Due sabeka ne talahuren ne etew ne miggipaneu te mariyu ne inged eyew egdawat te katenged te peghari diye te inged din, wey eg-uli ded sikandin. ¹³Te ware pad sikandin migligkat, impeumew rin ka sapulu ne suluhuanen din wey ka tagse sabeka impamehayan din te seleppi ne bulawan wey migkahiyan din sikandan, ‘Paanaka niyu seini te kene e pad eg-uli.’ ¹⁴Piru igkeepes-epes sikandin te me etew te seeye ne inged. Seeye naa, migsuhu sikandan te egpasinundulen kandin diye te innendiyaan din wey egpakahiyan te kene sikandan egkeupian ne eghari sikandin kandan.

¹⁵“Piru neyimu iya sikandin ne Hari, ne nataman, mig-uli ded iya sikandin wey impeumew rin e ka me suluhuanen ne impamehayan din te seleppi, eyew egkanengnengan din ke pila ka anak te seleppi din diye te kandan. ¹⁶Ka an-anayan miggendiye wey migkahi, ‘Ahalen, mig-anak te sapulu ne lupi ka seleppi ne imbehey nu keddi.’ ¹⁷Ne migkahi ka Hari, ‘E, meupiya. Meupiya ka ne suluhuanen. Tenged su egkasalahan ka te dereisek de, egbehayan ku sikeykew te katenged ne egmandu te sapulu ne siyudad.’ ¹⁸Migginguma degma ka igkarangeb ne suluhuanen wey migkahi, ‘Ahalen, mig-anak te lalimma ne lupi ka seleppi ne imbehey nu keddi.’ ¹⁹Ne migkahi ka ahalen diye te kandin, ‘Puun due, egbehayan ku sikeykew te katenged ne egmandu te lalimma ne siyudad.’ ²⁰Migginguma degma ka igkatelu ne suluhuanen wey migkahi, ‘Ahalen, seini red ka seleppi nu ne imbehey nu keddi. Imbugsung ku

seini te manggad, ²¹su naaldekan a keykew puun su mabulut ka amana. Egkuwa ka te kene ne keykew wey eggaani ka te ware nu ibubul.’ ²²Ne migkahi ka ahalen diye te kandin, ‘Mareet ka ne suluhuanen! Iyan ku red iggukum keykew ke nekey ka inalag nu. Nakanengneng ke bes te mabulut a wey migkuwa a te kene ne keddi wey miggaani a te ware ku ipamula. ²³Na, mani naa te ware nu itahu diye te bangku ka seleppi ku eyew te peg-uli ku egkaangey ku red seini duma te anak kayi? ²⁴Ne migkahiyan din ka me etew ne nanasindeg diye, ‘Kua niyu ka seleppi due te kandin wey ibehey niyu diye te nakaseleppi te sapulu ne lupi.’ ²⁵Piru migkahiyan dan sikandin, ‘Ahalen, duen man-e seleppi din ne sapulu!’ ²⁶¹Ne migtabak sikandin, ‘Egnangenan ku sikaniyu te seeye se due kandin, egtimulan pad. Piru seeye se ware kandin, eg-angayen minsan ka deisek ubag ne in-isip din ne kandin perem. ²⁷^mPiru meyitenged te me kuntere ku ne kene egkeupian ne eghari a kandan, uyana niyu sikandan wey pangimatayi niyu kayi te tangkaan ku!’”

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mat. 21:1-11; Mar.

11:1-11; Huw. 12:12-19)

²⁸Te nekeimpus e si Hisus ka migpangguhud, migpabulus sikandin migpatakereg peendiye te Hirusalim, wey miggun-a sikandin kandan. ²⁹Te egpalinggumaan sikandan te inged ne Bitpahi wey te Bitanya ne diye te Bubungan te Ulibu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ³⁰wey migpanagtahaan din, “Hendiye kew seeye te kewun-aan ne bariyu. Te egpekeuma kew e, due egkakita niyu ne nati te asnu ne inniket ne ware pad

¹19:26 Mat 13:12; Mar 4:25; Luk 8:18.

^m19:27 Mat 25:14-30.

neunturi te minsan hentew. Hekari niyu naa seeye wey uyana niyu kayi. ³¹Ne emun ke due eg-inse kaniyu, ‘Mania te eggekaran niyu sika?’ kahii niyu re, ‘Ingkeilangan seini te Magbebaye!’”

³²Sikan naa, nangipanew e ka insuhu wey natuman iya ka langun ne innangen ni Hisus kandan. ³³Te egkalihet pad sikandan ne eggekad te nati te asnu, mig-insaan sikandan te kamuney, “Hey, mania te eggekaran niyu sika?”

³⁴Ne migtabak sikandan, “Ingkeilangan seini te Magbebaye.” ³⁵Ne in-uyan dan e seeye diye te ki Hisus, wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey impeuntud e si Hisus. ³⁶Te mig-untud e si Hisus, imbelatan te me etew te me kumbale dan ka dalan ne egbayaan din.

³⁷Te egpatupang e sikandin te Bubungan te Ulibu ne marani e te Hirusalim, nahale-gale ka langun ne hibateen din wey migdayan te Manama ne migmanguleyi tenged te langun ne me keininuwan ne nakita ran. ³⁸ Migkahi sikandan, “Egdayanen ka Hari ne impeendini te Magbebaye ne Manama kanta! Keupianan diye te langit wey egdayanen ka Manama!”

³⁹Due me Parisiyu ne nakasewug diye te masulug ne me etew ne migkahi, “Talagpanulu, sapari nu ka me hibateen nu!”

⁴⁰Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Egnangenan ku sikaniyu ne meyi egpeeneng-eneng sikandan, iyan e mule egbalbalukan ka me batu.”

Ka pegsinehew ni Hisus tenged te Hirusalim

⁴¹Te egpalinggumaan e si Hisus te Hirusalim wey te nakita rin e seini, migsinehew e sikandin ⁴²ne migkahi, “Me matig-Hirusalim, meupiya pad perem ke nanengnengan niyud kuntee

ke nekey ka egpakabehey kaniyu te keupianan! Piru, ware pad napuwasan ka isip niyu. ⁴³Egginguma ka aldew keureme ne egbalabahan kew wey eglingutan te me kuntere niyu, wey eg-as-aseken kew nikandan te eglusud. ⁴⁴Egguhusem dan ka siyudad niyu wey egguleen kew nikandan. Ne warad iya minsan sabeka naan de ne batu ne egkasame diye te neunturan kayi, su ware niyu ilaa ka timpu te pegluwas perem te Manama kaniyu.”

Ka peggendiye ni Hisus te timplu

(Mat. 21:12-17; Mar.

11:15-19; Huw. 2:13-22)

⁴⁵Pegginguma ran diye te Hirusalim, migseled si Hisus te timplu wey impandeldel rin ka egmanitinda ⁴⁶wey migkahiyan sikandan, “Nasulat e diye te Kasulatan, ‘Ka baley ku enggaranan te baley ne ampuanan’, piru innimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!”

⁴⁷PTagse aldew migpanulu si Hisus diye te timplu. Ka me pangulu te me talagpanubad, ka me talagpanulu te Balaud te Manama, wey ka me pangulu te me etew, migpammitew te paahi te peggimatey kandin. ⁴⁸Piru kene sikandan egpakasellat te eggimuwen dan, su ka langun ne me etew, amana ne neupian ne egpamineg te inalag ni Hisus.

Ka peggubabe meytenged te katenged ni Hisus

(Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33)

20 Sabeka ne aldew taheed te migpanulu si Hisus te me etew wey migwali te Meupiya ne Panugtulen diye te timplu, migparani kandin ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Hudiyu ²wey migkahi, “Nangeni key ke nekey ka

katenged nu te peggimu kayi? Hentew-a ka migbehey keykew te katenged te peggimu kayi?"

³Ne migtabak si Hisus kandan, "Due degma inse ku kaniyu. Nangeni a ⁴ke hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?"

⁵Ne migpalalahey sikandan ne migkahi, "Emun ke egkahi ki, 'Diye migpuun te Manama', kema ke egkahiyan ki nikandin, 'Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?'"

⁶Piru ke egkahi ki, 'Diye migpuun te me etew', ne egbatuwen ki te me etew su migpalintutuu iya sikandan ne prupita si Huwan."⁷ Purisu migtabak sikandan ki Hisus, "Ware key nakanengneng ke hendei migpuun."

⁸Ne migkahiyan sikandan ni Hisus, "Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi."

Ka panunggilingan meyitenged te talagtanggu te parasan

(Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

⁹Ne migpangguhuran ni Hisus ka me etew te seini ne panunggilingan: "Due sabeka ne etew ne migpamula te me prutas ne enggaran te paras wey migpatanggu rin e te me talagbasuk. Ne miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged te naluhey ne timpu. ¹⁰Te pegginguma te timpu te pegpamupu te me behas, migsuhu sikandin te sabeka ne uripen din eyew egpakuen te baad din te prutas diye te me talagtanggu. Piru inlelampesan te me talagtanggu ka uripen wey impeuli dan ne ware inuayan. ¹¹Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen, piru inlelampesan ded te me talagtanggu wey impeyilawan dan, wey impeuli ne ware in-

uayan. ¹²Ne migsuhu man-e sikandin te igkatelu ne uripen din. Inggumian ka uripen wey inggehanuy diye te lihawangan te parasan. ¹³Migkahi e ka kamuney te parasan, 'Nekey buwad ka eggimuwen ku? E uya, igpeendiye ku ka pinalange ku ne anak ne lukes, su kema ke egtahuren dan sikandin.' ¹⁴Piru te pegkakita te me talagtanggu te anak din, migpalalahey e sikandan, 'Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney kayi. Eggimatayan ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.' ¹⁵Ne inggehanuy ran e sikandin diye te lihawangan te parasan wey inggimatayan dan e."

Mig-inse si Hisus, "Nekey naa ka eggimuwen te kamuney te parasan diye te me talagtanggu? ¹⁶Eggendiyaan din ka me talagtanggu wey egpangimatayan din sikandan, wey egpasubalan din ka parasan te duma."

Te pegkarineg dutu te me etew, migkahi sikandan, "Suwang-suwang!"

¹⁷Piru migtengtengan ni Hisus sikandan wey migkahi, "Nekey naa ka kaluwasan te seini ne insulat:

'Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran.'

¹⁸Ka langun ne egkeulug ne egdeeg te seeye ne batu, egkallepuan, piru ka egkeuluhan te seeye ne batu, egkallupet iya."

Ka inse meyitenged te pegbayad te buhis

(Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)

¹⁹Te seeye ne timpu, egdakepen e perem si Hisus te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me pangulu te me talagpanubad, su nasabut dan ne sikan dan ka innisuhat din te panunggilingan. Piru naaldekan sikandan te me etew.

²⁰Seeye naa, migtantanuran naan de sikandin wey impeendiyaan te me etew ne egpeiipaten. Egpeubaten sikandan ne meupiya se tuyu dan wey egpepammitawen te seyyup te impanlalag din, su eyew igkasumbung dan sikandin diye te gubirnadur wey egpewukuman. ²¹Ne mig-inse ki Hisus seeye se me talag-iip, “Talagpanulu, nakanengneng key ne malehet ka ingkahi nu wey impanulu. Nakanengneng key ne ware impalapihan nu, ke kene, impanulu nu ka kamalehetan meytenged te igkeupii te Manama te me etew. ²²Na, nangenin key ke supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene?”

²³Piru natahaan ni Hisus ne egsahiluten de sikandin, sikan naa ka migkahiyan din sikandan, ²⁴“Papitawa a nikaniyu te seleppi. Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?”

²⁵Migtabak sikandan, “Ki Sisar ne Impiradur.”

Ne migkahi si Hisus, “Ke iling due, ibehay niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehay niyu degma diye te Manama ka kandin.”

²⁶Ne ware iya sikandan nakasahilut kandin diye te tangkaan te me etew. Ne migpeeneng-eneng naan de sikandan, su neinu-inu sikandan te tabak ni Hisus.

Ka inse meytenged te pegkeuyag

(*Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27*)

²⁷Ne due me etew ne me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. Ne mig-insaan dan si Hisus, ²⁸“Talagpanulu, migsulat si Muwisis kanta te balaud ne emun ke due etew ne egpatey ka kakey rin ne ware pad nakaanak, keilangan ne egpamaluwen din ka ipag din eyew duen ded anak

te kakey rin ne migpatey e.’ ²⁹Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes. Nakaasawa ka panganey wey migpatey ne ware nakaanak. ³⁰Ne impamalu te inggiba ka ipag din, ³¹wey migpatey red degma ne ware nakaanak. Ne iling ded ka natamanan te igkatelu ne lukes. Naamin ka pitu ne taltalaari ne ware nakaanak. ³²Te katamanan, migpatey e degma ka malitan. ³³Na, te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka asawa rin ne malehet su naamin ma ka pitu ne nakaasawa kandin?”

³⁴Ne intabak sikandan ni Hisus, “Egmaas-asaweey ka me etew te seini ne timpu, ³⁵piru seeye se in-isip te Manama ne likes ne eg-uyahen wey eg-uyanen diye te langit, kenad e egmaas-asaweey sikandan. ³⁶Kenad sikandan egpatey su egpekeiling e sikandan te me panalihan te Manama. Me anak e sikandan te Manama su in-uyag e sikandan. ³⁷Na, meytenged te pegkeuyag te me minatey, minsan si Muwisis migpamalehet kayi. Migsulat sikandin meytenged te nalegleg ne sapinit ke hendei migkahi ka Magbebaye ne Manama ne sikandin ‘ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub.’ ³⁸Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag. Su ka langun ne etew manekal red diye te kandin ne isip.”

³⁹Due me talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi, “Meupiya ka tabak nu, Talagpanulu!” ⁴⁰Ne warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

Ka inse meytenged te Kristu

(*Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37*)

⁴¹Ne migkahiyan sikandan ni Hisus, “Mania te migkahi sikandan ne ka Kristu

kabuhalan kun ni Dabid? ⁴²vSu minsan si Dabid, migsulat sikandin diye te Libro te me Salmu,

‘Ka Manama migkahi diye te Magbebaye ku:

Pinnuu ka kayi te igkakawanan^{††} ku,

⁴³taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.’

⁴⁴Purisu ke ingngaranan ni Dabid ka Kristu ne ‘Magbebaye’, egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?”

Ka paney-paney ni Hisus meytenged te me talagpanulu wey te me Parisiyu

(*Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40*)

⁴⁵Taheed te migpamineg ka langun ne etew ki Hisus, migkahiyen din ka me hibateen din, ⁴⁶“Bantey kew te me talagpanulu te Balaud te Manama, su egkeupian sikandan ne egleug-leug ne egkukumbale te mallayat. Ne egkeupian sikandan ne egtahuren te me etew diye te me palingkiyan wey eg-alam te me mateles ne pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu wey te pinnuuwan te me talahuren diye te sahakeenan. ⁴⁷Inlupihan dan ka me balu wey impan-gahew ran ka me kasangkapan dan minsan ka me baley ran, wey mallayat sikandan ne eg-ampu ka egpapitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka leypad ne egkeumaan dan!”

Ka imbehey te balu diye te Manama

(*Mar. 12:41-44*)

21 Taheed te egpipitew si Hisus, nakita rin ka me meyaman ne mig-ulug te me seleppi dan diye te tahuanan diye te timplu. ²Ne due degma nakita rin ne balu ne egkaayu-ayu ne mig-ulug te daddaruwa ne keddeku.

³Ne migkahi si Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sika se balu ne egkaayu-ayu, subla pad ne dakel ka in-ulug din du te langun ne mig-ulug. ⁴Su ka duma migbehey te subla naan de te seleppi dan, piru ka balu ne egkaayu-ayu, imbehey rin ka langun diye te kandin.”

Ka pegtagne ni Hisus te pegkahuhus te timplu

(*Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2*)

⁵Due me etew diye ne migpalalahay meytenged te timplu ke mamenu ke-upiya ne egtengtengan ne migdayan-dayanan te mateles ne me batu wey me kasangkapan ne indasag te me etew diye te Manama. Ne migkahi si Hisus, ⁶“Egginguma ka timpu keureme ne seini se langun ne nakita niyu, ware minsan sabeka ne batu ne egkasame diye te neunturan din, egkahebe iya ka langun.”

Ka me samuk wey me kalasayan

(*Mat. 24:3-14; Mar. 13:3-13*)

⁷Ne mig-inse sikandan, “Talagpanulu, ken-u seini egkeyitabu? Nekey-a ka palinneu ke mahaan e seini egkeyitabu?”

⁸Ne migtabak si Hisus, “Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey egkahi ne miggingume e ka timpu. Piru kene kew ikul kandan. ⁹Kene kew kaaldeke ke egpakarineg kew te egmabunbunuey wey egkengasamuk, su keilangan ne egkeyitabu pad sika hun-a, piru ware sika migpasabut ne mahaan e ka katammanan te inged.”

¹⁰Migpabulus sikandin ne migkahi diye te kandan, “Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey

^{††}20:42 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. ¹¹Egginguma ka mangunekune ne me linug, bitil, wey me dalu ne kene egkabawian diye te minsan hendei ne inged. Ne due man-e makaalat-halat wey kein-inuwan ne me palinneu puun diye te langit.

¹²“Piru te kene pad egkeyitabu sika, egpandakepen kew, egbayayaran, egprisuwen, wey eg-uyanen kew diye te simbaan te me Hudiyu eyew eggukuman. Ne egpaatubangen kew diye te me Hari wey te me gubirnadur tenged keddiey. ¹³Ne sikan en iya ka timpu ne egpakapangguhud kew kandan te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁴“Sikan naa, tapey niyud sabekaa ka suman-suman niyu ne kene egkalaggey ke egmenuwen niyu te egpanabak, ¹⁵su egpanuluen ku sikaniyu te iglalag niyu wey egbehayan kew te kaalam eyew kene egpakatabak wey ke egpakaapul ka me kuntere niyu. ¹⁶Igsumbung kew minsan te me amey wey iney niyu, wey te me hari wey me kakey niyu, wey te me suled wey me alukuy niyu. Ne ka duma kaniyu, eggimatayan dan iya. ¹⁷Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. ¹⁸Piru kene kew egbalaharen te Manama su minsan sabeka ne bulbul te ulu niyu kene egkatarin. ¹⁹Ne pinaahi te pegantus niyu, egpakarawat kew te umul ne ware egtamanan.

Impataha ni Hisus ka pegkareeti te Hirusalim

(*Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19*)

²⁰“Ke egkakita niyu ka Hirusalim ne eglikesan te me sundalu, egkanengnengan niyu ne egdereetan e seini te kene egkaluhey. ²¹Ne seeye se me etew ne diye te Hudiya, keilangan ne eg-apat diye te me bubungan, wey seeye se diye

te siyudad keilangan ne eg-awe diye. Ne seeye se diye te me unayan, keilangan ne kene eggendiye te siyudad ²²xsu seeye ne me timpu igpaneem-neem te Manama ka langet din eyew egkatuman ka langun ne nasulat diye te Kasulatan. ²³Mekeyid-u-hid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. Su eggingume e ka masumpit ne pegantus te seini ne inged wey egkaneem-neem te seini ne keet-etawan ka langet te Manama. ²⁴Egpangimatayan sikandan pinaahi te kampilan, wey egpanguripenen sikandan diye te langun ne inged. Ne seini se Hirusalim, eg-ahawen te kene ne me Hudiyu wey egmanduan dan taman te egkapenge e ka ingkerew te Manama kandan.”

Ka pegginguma te Anak te Etew

(*Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27*)

²⁵y“Due keureme me palinneu diye te aldew, bulan wey me bituen. Ne ka me etew te langun ne nasud, egkabantalan wey egkabenga-benga te lehes te dakel ne me bunlud te dahat. ²⁶Egkengalepu ka me etew te kaaldekan dan ka egkapanseb ke nekey ka egkeyitabu kayi te ampew te tane. Su egkawelwel ka me tahu diye te langit. ²⁷“Ne egkatarin, egkakita ran e ka Anak te Etew ne eglepew diye te gapun duma te geem din wey dakel ne katelesan. ²⁸Ke egbunsud e seini egkeyitabu, nekal-nekal kew wey leng-ag kew su mahaan e ka kaluwasan niyu.”

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(*Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31*)

²⁹Ne migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan, “Na, pitawa niyu ka kayu ne iggira wey ka

^w21:14 Luk 12:11-12. ^{*}21:22 Hus 9:7.

^y21:25 Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:31; Imp 6:12-13. ^z21:27 Dan 7:13; Imp 1:7.

duma ne me kayu. ³⁰Emun ke egkakita niyud ne egderewun e, egkatahaan niyu ne mahaan e ka tingmeinit. ³¹Iling naan ded degma due, emun egkakita niyud ne egkeyitabu e seini, egkatahaan niyud ne mahaan e ka Peghari te Manama.

³²“Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkatuman e sika langun te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³³Egkaawe ka langit wey ka tane piru ka keddi ne lalag, kene iya egkaawe.

Keilangan ne egtanud-tanud

³⁴“Sikan naa, tanud-tanud kew ne kene egparuyun-duyun te egkasublaan ne pegdees wey pegpewubug-hubug, wey te pegkalaggew meytenged te pegugpe niyu, su kema ke egkatigkew kew te seeye ne aldew wey egpekeiling kew te nabaled. ³⁵Su egtigkew seini egginguma te langun ne etew ne migugpe kayi te ampew te tane. ³⁶Purisu tanud-tanud kew layun wey ampu kew eyew egmanekal kew ne eg-antus te langun ne egkeyitabu, wey eyew egpakaatubang kew te Anak te Etew.”

³⁷^aTagse aldew, egpanulu si Hisus diye te timplu, piru te pegkamarusilem eg-awe sikandin wey diye eggirehe te Bubungan te Ulibu. ³⁸Te maselemselem, eggendiyaan sikandin te me etew diye te timplu eyew egpamineg kandin.

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(*Mat. 26:1-5; Mar.*

14:1-2; Huw. 11:45-53)

22^bTe seeye ne timpu, mahaan e ka Sahakeen te Paan ne Ware Patulin ne migngaranan man-e te Sahakeen te Peglihad te Panalihan. ²Ne ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Man-

ama, migpammitew sikandan te paahi ke egmenuwen ne egkeyimatayan dan si Hisus, su naaldekan sikandan te me etew.

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(*Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11*)

³Nataman, migserepan ni Meibulan si Hudas ne egngaranan ki Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus. ⁴Ne miggipaneu sikandin wey migpakigkita te pangulu te me talagpanubad wey te me pangulu te talagbantey te timplu. Migpasabutey sikandan ke egmenuwen din te pegbehey ki Hisus diye te kandan. ⁵Amama sikandan nahale wey migsaraan dan sikandin ne egbehayan te seleppi. ⁶Ne mig-uyun si Hudas wey migpamuhawang ne egpasayuwan din eg-akali si Hisus ke ware ka masulug ne me etew.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(*Mat. 26:17-25; Mar.*

14:12-21; Huw. 13:21-30)

⁷Ne miggigume e ka aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin ne iyan pegpanubad te nati ne karniru eyew egkeenen te Sahakeen. ⁸Ne migkahiyen ni Hisus si Pidru wey si Huwan, “Hipaneu kew wey andama niyu ka iglabung ta te Peglihad te Panalihan.”

⁹Ne mig-insaan dan si Hisus, “Hendei nu igkeupii ne eg-andamen ney seini?” ¹⁰Ne migkahiyen din sikandan, “Pamineg kew. Te egginguma kew e diye te siyudad, due etew ne egkasinug-ung niyu ne egtiang te banga ka migpanakeru. Sinundula niyu naa sikandin wey lasud kew diye te bale ne eglasuran din, ¹¹wey kahii niyu ka mahinged, ‘Eg-inse ka talagpan-

^a21:37 Luk 19:47. ^b22:1 Iks 12:1-27.

ulu keykew: Hendei ka sinabeng ne egkeenan ku duma te me hibateen ku te Peglihat te Panalihan?’¹² Ne igpakita rin kaniyu ka maluag ne sinabeng diye te dibabew ne kumplitu te me kasangkapan, wey dutun kew naa andam te iglabung ta.”¹³ Nataman, miggipaneu ka daruwa wey nakita ran ka langun ne sumale te inlalag ni Hisus kandan. Seeye naa, in-andam dan e ka egkeenen para te Sahakeen te Peglihat te Panalihan.

Ka iglabung te Magbebaye

(*Mat. 26:26-30; Mar.*

14:22-26; 1 Kur. 11:23-25)

¹⁴Ne hengkayi te tinglabung e, migpinuu si Hisus duma te me apustulis din eyew egkeen e.¹⁵ Ne migkahiyen din sikandan, “Amana ad iya egkeupian ne eglagpu kaniyu egsahakeen te Peglihat te Panalihan te kene e pad eg-antus!¹⁶ Su egnanganan ku sikaniyu te kena ad eg-abey egkeen kayi taman te egkatuman e ka malehet ne kaluwasan te seini ne Sahakeen diye te Migharian te Manama.”

¹⁷Ne migkuwa si Hisus te senge ubab ne binu wey migpasalamatan din ka Manama, wey migkahi diye te me hibateen din, “Kua niyu seini wey pasamsameey kew.¹⁸ Su egnanganan ku sikaniyu ne ligkat kuntee kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te eggingume e ka Peghari te Manama.”

¹⁹Ne migkuwa sikandin te paan wey migpasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impamehey rin diye te me hibateen din te migkahi, “Seini ka lawa ku ne imbehey kaniyu. Himuwa niyu seini

eyew te pegsuman-suman keddiey.”²⁰ Pegkapenga dutu, migkuwe e man-e sikandin te ubab wey migkahi, “Seini se senge ubab ne inumen, iyan ka langesa ku ne igpatihis para kaniyu wey iyan eg-pamalehet te iyan ne kasabatan te Manama diye te keet-etawan din.

²¹d^ePiru pammineg kew. Duma ta kuntee kayi te migkeen ka etew ne eg-akal keddiey.²² Egpatay ka Anak te Etew sumale te intahahaan iya kandin, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin!”

²³Ne dutu, migpein-inseey sikandan ke hentew buwa kandan ka eg-akal kandin.

Ka pegpaap-apuley te me hibateen ni Hisus

²⁴e^eNe migpaap-apuley ka me hibateen ni Hisus ke hentew dapit kandan ka labew.²⁵ Sikan naa, migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ka me Hari te kene ne Hudiyu, impeuteng dan iya ka geem dan diye te me sakup dan, wey egkeupian sikandan se me pangulu ne egnanganan te ‘egsandihan te me etew.’²⁶fg Piru kene niyu sika himuwa. Ka minsan hentew kaniyu ne iyan mabantug, keilangan ne eg-iling te kinaariyan, wey ka pangulu keilangan ne egpeyimu ne suluhuanen.²⁷h Hentew ma ka labew, seeye se migsendaran wey ke seeye migsendaran? Seeye iya se insendaran. Piru seini a kuntee duma kaniyu ne migtanggu kaniyu.

²⁸“Mig-unung kew keddiey te me peg-eleg-eleg ne nabayaan ku.²⁹ Sikan naa, eggimuwen ku degma diye te kaniyu ka innimu te Amey ku kayi te keddi. Egbehayan ku sikaniyu te katenged te peghari,³⁰ieyew egpakalagpu kew

^c22:20 Hir 31:31-34. ^d22:21 Sal 41:9.

^e22:24 Mat 18:1; Mar 9:34; Luk 9:46. ^f22:26 Mat 23:11; Mar 9:35.

^g22:26 Mat 20:25-27; Mar 10:42-44. ^h22:27 Huw 13:12-15.

ⁱ22:30 Mat 19:28.

egkeen wey eg-inum diye te keddi ne lamisa diye te egharian ku. Ne eyew egpakapinnuu kew man-e diye te me trunu eyew te peggukum te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil.”

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(*Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Huw. 13:36-38*)

³¹Ne migkahiyani ni Hisus si Simun, “He Simun, pammineg ka! Bantey ka su migtuhutan si Meibulan te peggeram kaniyu langun ne iling te etew ne egpalayap te trigu. ³²Piru mig-ampuan ku sikeykew Simun, eyew kene egkaawe ka pegpalintutuu nu. Ne emun ke eglibed kad man-e egpalintutuu keddiey, keilangan ne eggehete nu ka pegpalintutuu te me suled nu.”

³³Migtabak si Pidru, “Magbebaye, andam ad e ne eg-unung keykew minsan egprisuwen wey eggimatayan.”

³⁴Ne migtabak si Hisus, “Egnangenan ku sikeykew Pidru, te kene pad eg-ukale ka manuk kuntee ne marusilem, katatelu ad nikeykew igpahunware.”

Sening, puntil wey kumpulan

^{35j}Ne migkahiyani sikandan ni Hisus, “Nakulangan kew naa te impeendiye ku sikaniyu dengan ne ware in-uyan ne me sening, puntil, wey sandal?”

Ne migtabak sikandan, “Ware.”

³⁶Ne migkahi si Hisus, “Piru kuntee, seeye se due sening wey puntil, keilangan ne eg-uyanen din. Seeye se ware kumpulan, keilangan ne igbelegye din ka binekad din wey egbeli te kumpulan. ^{37k}Su egnangenan ku sikaniyu ne keilangan egkatuman ka diye te Kasula-

tan meytenged keddiey ne eggenendue, ‘In-isip sikandin ne sabeka ne mareet ne etew.’ Ne kuntee, egkatuman en iya ka nasulat meytenged keddiey.”

³⁸Migkahi ka me hibateen din, “Tew ka, Magbebaye. Duen e daruwa ne kumpulan kayi.”

Ne migtabak si Hisus, “Eleg e sika!”

Ka peg-ampu ni Hisus diye te Gitsimani

(*Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42*)

³⁹Ne mig-awe e si Hisus wey miggendiyad te Bubungan te Ulibu iling te nabatasan din. Ne migduma kandin ka me hibateen din. ⁴⁰Te pegginguma ran diye, migkahi si Hisus, “Ampu kew eyew kene kew egkatintal.”

⁴¹Ne migpariyu sikandin kandan te eleg de ne egkeumaan te egdegpak, wey migpanimbu el sikandin eyew eg-ampu. ⁴²Ne migkahi sikandin, “Ame, ke egtuhut ka, kene nud ipabulus ka igpaantus^{‡‡} nu keddi, piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut.” ⁴³[Ne due panalihan te Manama ne egpuun diye te langit ne miglepew eyew te pegbehey kandin te kanekal. ⁴⁴Ne puun su amana ne masakit ka geyinawa rin, nanasnasian pad iya ne migmapahetpet ka peg-ampu din, wey miglimusengan sikandin iling te langesa ne migtihi diye te tane.]^{¶¶}

⁴⁵Te nakapenge e sikandin ka mig-ampu, miglibed e sikandin diye te me hibateen din wey neumaan din sikandan ne nenewulep e su migmahuye puun te subla ne peglungku. ⁴⁶Ne ingkahiyani sikandan ni Hisus, “Mania te miglipereng kew? Enew kew wey ampu kew eyew kene kew egkatintal.”

^{‡‡}22:42 Te Grigu: ubab.

^{¶¶}22:44 Due tapey ne me sinulat ne ware miglagkes te birsikulu 43 wey 44, sikan naa ka kene buwa perem keilangan ne iglagkes seini kayi.

^j22:35 Mat 10:9-10; Mar 6:8-9; Luk 9:3; 10:4. ^k22:37 Isa 53:12.

Ka pegdakep ki Hisus

(*Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Huw. 18:3-11*)

⁴⁷Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, nangingume e ka masulug ne me etew ne induma ni Hudas ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Miggun-a sikandin kandan wey migparani ki Hisus eyew eggarek kandin. ⁴⁸Piru migkahi si Hisus, “Hudas, eg-akalan nu bes ka Anak te Etew pinaahi te harek?”

⁴⁹Te pegkakita te me duma ni Hisus ne egsahap e sikandin, migkahi sikandan, “Magbebaye, igpanibas ney naan e seini se me kumpulan ney?” ⁵⁰Ne due sabeka kandan dutu ne intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, wey natamped ka igkakawanan ne talinga te uripen.

⁵¹Piru migkahi si Hisus, “Eleg e sika!” Ne insamsam ni Hisus ka talinga te uripen wey neulian e.

⁵²Nataman, migkahiyan ni Hisus ka me pangulu te me talagpanubad, ka me pangulu te talagbantey te timplu, wey ka me igbuyag te me Hudiyu ne migduma te pegdakep kandin, “Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kumpulan wey me lampes ka egdakep keddiey? ⁵³¹Tagse aldew duma a kaniyu diye te timplu, ne wara a nikaniyu derakepa. Piru seinid iya ka timpu ne imbehey kaniyu, ka timpu ne due katenged ni Meibulan.”^{§§}

Ka pegpahunware ni Pidru meyitenged ki Hisus

(*Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Huw. 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴Ne indakep dan si Hisus wey inuyan dan diye te baley te Labew ne Talagpanubad. Ne migsundul degma

si Pidru ne migpadpariyu de. ⁵⁵Ne migtetemeg ka me etew diye te taliware te lama wey naminnuu sikandan ka egginarang. Ne migdugpu degma si Pidru kandan wey migpinnuu. ⁵⁶Due suluhua-nen ne malitan ne nakakita ki Pidru te migpinnuu diye te lenged te hapuy. Im-memetmetan din si Pidru wey migkahi, “Sika ne etew, duma degma nikandin!”

⁵⁷Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, “Beyi, ware e ma mule nekeila kandin!”

⁵⁸Te ware naluhey, duen e man-e lukes ne nakakita kandin wey migkahi, “Hey, duma ka iya degma nikandan!” Piru migtabak si Pidru, “Usi, kena a ne duma nikandan!”

⁵⁹Me sabeka ne uras ka miglihah, duen e man-e lein ne lukes ne migkahi, “Malehet iya ne duma rin ka seini ne etew su matig-Galiliya ma degma sikandin!”

⁶⁰Piru migtabak si Pidru, “Ti! Wara a nakanengneng te impanlalag nu!”

Te sasangan pad sikandin ne eglalag, due-rue ne mig-ukale ka manuk. ⁶¹Miglilingey ka Magbebaye wey migtengteng diye te ki Pidru, wey nasuman-suman din ke nekey ka inlalag te Magbebaye kandin, “Te kene pad eg-ukale ka manuk kuntee ne marusilem, katatelu ad nikeykew igpahunware.” ⁶²Te sikan de, miglihawang e si Pidru wey migpanaman-taman migsinehew.

Ka pegbayad-bayad ki Hisus

(*Mat. 26:67-68; Mar. 14:65*)

⁶³Ne imbaley-baley wey inlampesan si Hisus te me etew ne migbantey kandin. ⁶⁴Imbagkesan dan ka mata rin wey mig-insaan, “Ne la, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew?” ⁶⁵Ne

§§**22:53** Te Grigu: marusilem.

¹**22:53** Luk 19:47; 21:37.

masulug pad ka impanlalag dan te pegbaley-baley kandin.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me pangulu te me Hudiyu

(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Huw. 18:19-24)

⁶⁶Te pegkapawe e, miglibulung ka me igbuyag te me Hudiyu ne iyan ka me pangulu te me talagpanubad, wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Ne in-uyan dan e si Hisus diye te tangkaan dan. ⁶⁷Ne migkahi sikandan, “Nangeni key ke sikeykew naa ka Kristu.”

Ne migtabak si Hisus, “Ke egnanganan ku sikaniyu, kene kew egpalintutuu ked-diey, ⁶⁸wey ke eg-insaan ku sikaniyu, kene kew egtabak. ⁶⁹Piru puun kuntee, ka Anak te Etey egpinuu diye te igkakawanan* te maresen ne Manama.”

⁷⁰Ne mig-inse sikandan langun, “Sikeykew naa iya ka Anak te Manama?”

Ne migtabak sikandin, “Malehet iya ka ingkahi niyu.”

⁷¹Ne dutu migkahi sikandan, “Mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te eg-pamalehet? Sikante en iya ka nakarineg te inlalag din.”

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Huw. 18:28-38)

23 Nataman, migsasindeg sikandan langun wey in-uyan dan si Hisus diye te tangkaan ni Pilatu ²wey insumbung dan sikandin. Ne migkahi sikandan, “Nasapenan ney seini ne etew ne inlaag din ka me etew wey mignanganan din sikandan ne kene egpabayaren te buhis diye te Impiradur. Migkahi rin pad man-e te sikandin kun ka Kristu, ka sabeka ne Hari.”

³Ne mig-insaan sikandin ni Pilatu, “Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?”

Migtabak si Hisus, “Ingkahi nud en iya.”

⁴Nataman, migkahiyen ni Pilatu seeye se me pangulu te me talagpanubad wey ka masulug ne etew, “Ware nakita ku ne sale te seini ne etew.”

⁵Piru migpanaman-taman sikandan mig-apul ne migkahi, “Sikandin ka puunan te samuk te me etew diye te intiru ne Hudiya tenged te kandin ne pegpanulu. Diye sikandin migbunsud te Galiliya taman te miggingume e kayi.”

Ka pegtangka ni Hisus ki Hirudis

⁶Te pegkarineg dutu ni Pilatu, mig-inse sikandin ke matig-Galiliya naa si Hisus. ⁷Te natahaan din e ne diye migligkat si Hisus te inged ne immanduan ni Hirudis, impeendiye din e sikandin ki Hirudis, su diye degma si Hirudis te Hirusalim te seeye ne timpu.

⁸Ne nahale amana si Hirudis te nakita rin si Hisus su nakarineg ma sikandin meytenged kandin, wey naluhey e ne eg-iman-iman ne egpakakita te keininuwan ne eggimuwen ni Hisus. ⁹Ne mig-in-insaan ni Hirudis si Hisus, piru ware sikandin migtabak. ¹⁰Nanasindeg degma diye ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey egbebayingan dan patamtami si Hisus. ¹¹Ne indeeg-deeg sikandin wey imbaley-baley ni Hirudis duma te me sundalu rin. Insaluuban dan sikandin te mateles ne kumbale wey impalibed dan diye te ki Pilatu. ¹²Seeye ne aldawa nekeg-alukuy e si Hirudis wey si Pilatu, su dengan talagkuntere ma sikandan.

***22:69** Sumale te tuluuwan te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

Ka peg-uyun ki Hisus ne eggimatayan

(*Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Huw. 18:39-19:16*)

¹³Nataman, impeumew ni Pilatu ka me pangulu te me talagpanubad, ka me igbuyag te me Hudiyu, wey ka me etew, ¹⁴ne inalalahan din sikandan, “In-uyan niyu seini ne etew kayi te keddiey wey migkahi kew ne inlaag din ka me etew. Ne in-insaan ku sikandin diye te tangkaan niyu piru ware nakita ku ne mareet ne neyimu rin sumale te insumbung niyu keddiey. ¹⁵Ne minsan si Hirudis, ware nakita rin ne sale te seini ne etew, wey impalibed din e kayi te kanta. Ne ware iya neyimu rin ne mareet ne eleg ne eglegparan te kamatayen. ¹⁶⁻¹⁷Sikan naa, egpalampesan ku re seini ne egkataman eglekaan ded.”[†]

¹⁸Piru migmanguleyi ka masulug ne me etew, “Himatayi nu sikandin! Si Barabas ka lekei nu!” ¹⁹(Naprisu si Barabas su migribildi diye te Hirusalim wey nakapatey te etew.)

²⁰Iyan igkeupii ni Pilatu ne eglekaan si Hisus, sikan naa ka miglalalahan din abayi ka me etew. ²¹Piru migtabak sikandan ne migbalbalukan, “Ilansang nu sikandin te krus! Ilansang nu sikandin!”

²²Ne igkatatelu e ni Pilatu te egkahi kandan, “Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet? Ware sale ne nakita ku ne eleg sikandin eglegparan te kamatayen. Egpalampesan ku re sikandin wey epalekaan e.”

²³Piru migpabulus sikandan ne migpanguleyi ne migkahi, “Ilansang

nu sikandin te krus!” Ne iyan tamani se nahambaan sikandin te me etew. ²⁴Ne mig-uyun si Pilatu te igkeupii te me etew, ²⁵wey impalekaan din e ka imbuyu dan ne naprisu tenged su migribildi te gubirnu wey nakapatey te etew. Piru imbehey rin mule si Hisus diye te kandan eyew egkeyimu ran kandin ka langun ne igkeupii ran.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(*Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Huw. 19:17-27*)

²⁶Te in-uyan dan e si Hisus, due nasinug-ung dan ne matig-Sirini ne engngaranan ki Simun ne diye egpuun te sityu wey eggendiye te siyudad. Indakep dan sikandin wey impatiang te krus ne impasinundul ran ki Hisus.

²⁷Masulug amana ne etew ka migsinundul ki Hisus wey due me malitan ne migmandalawit wey migmalumbibigtew tenged kandin. ²⁸Nataman, miglilingey si Hisus diye te me malitan ne migkahi, “Sikaniyu se matig-Hirusalim ne me malitan, kena a nikaniyu sinehawi. Iyan niyu sinehawi ka pegkeetew niyu wey ka me anak niyu. ²⁹Su egginguma ka aldew ne egkahi ka me etew, ‘Keupianan te seeye se me malitan ne ware mig-anak wey ware migpangalalin wey ware impasusu ne bate!’ ^{30m}Te sika ne timpu egkahi ka me etew diye te me bubungan, ‘Kengalunew kew kayi te kanami!’ wey egkahi degma diye te me labuntud, ‘Bunbuni key!’ ³¹Emun ke innimu ran seini diye te etew ne ware sale, wey

[†]**23:16-17** Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 17 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Tagse Sahakeen te Peglihad te Panalihan, nabatasan te Gubirnadur ne due egkaprisu ne eglekaan din te seeye ne timpu.

^m**23:30** Hus 10:8; Imp 6:16.

naan pa iya kene ne subla ne mareet ka eggimuwen dan diye te due sale.³²

³²Duen pad man-e daruwa ne mareet ne me etew ne in-uyan dan eyew eggimatayan duma ki Hisus. ³³Te nekeume e sikandan diye te inged ne enggaranen te Angkal, inlansang dan e si Hisus wey ka mareet ne me etew, ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka sabeka diye te igkahibang din. ³⁴Ne migkahi si Hisus, “Ame, pasayluwa nu sikandan su ware dan nakanengngeng ke nekey ka eggimuwen dan.”

Nataman, migpintut-pintut sikandan ke hentew kandan ka egpakakamuney te me kumbale ni Hisus. ³⁵Nanasindeg ka me etew ne migtengteng, taheed te migdali-di ki Hisus ka me igbuyag te me Hudiyu ne migkahi, “Inluwas din ka duma, igpaluwas degma kandin ka pegkeetew rin ke malehet ne sikandin ka Kristu ne in-alam te Manama!”

³⁶Migdali-dian man-e sikandin te me sundalu, wey migparani sikandan wey intaruwayan sikandin te maperes ne binu. ³⁷Ne migkahi sikandan, “Ke sikeykew ka Hari te me Hudiyu, luwasa nu ka pegkeetew nu!”

³⁸Ne seini ka insulat diye te keretula te krus, “Seini ka Hari te me Hudiyu.”

³⁹Ka sabeka ne mareet ne etew ne inlansang duma ki Hisus, migbaley-baley degma kandin ne migkahi, “Sikeykew ma iya ka Kristu? Luwasa nu ka pegkeetew nu wey ilagkes key!”

⁴⁰Piru insaparan sikandin te duma rin ne migkahi, “Ware ke naa naaldeh te Manama? Nekeg-iling de ka leppad ta,

⁴¹piru sikanta se daruwa, likes ki iya ne elegparan tenged te hinimuwan ta. Piru sikandin, ware mule mareet ne neyimu rin.” ⁴²Ne migkahiyen din si Hisus, “Hisus, sumsumana a nikeykew te timpu te eghari kad e.”

⁴³Ne migtabak si Hisus, “Egnangenan ku sikeykew te malehet: kuntee ne aldew duma ki diye te ugpaan te Manama.”

Ka pegkapatey ni Hisus

(*Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-4; Huw. 19:28-30*)

⁴⁴Ne hengkayi te meudtu e, migengked ka aldew ne miglayag wey migmarusilem ka intiru ne nasud taman te alas tris te maapun;⁴⁵ Pwey nabindas ka kurtina diye te timplu wey nabaad te daruwa. ⁴⁶Ne migpanguleyi si Hisus te meemen ne migkahi, “Ame. Igbehey ku diye te keykew ne me belad ka panisingan ku!” Nataman sikandin se miglalag, nabigtawan e.

⁴⁷Te pegkakita te kepitan te me sundalu te neyitabu, indayan din ka Manama te migkahi, “Malehet iya ne matareng seini ne etew!”

⁴⁸Ne ka langun ne etew ne miglibulung ne egmamipitew, nakakita te neyitabu wey nanguli sikandan ne migmandabi te me kumeng dan tenged te pegkalaggeew ran. ⁴⁹Ka langun ne nekeila ki Hisus duma te me malitan ne migsinundul kandin puun te Galiliya, diye de sikandan migsasindeg te madmariyu ne migtengteng te neyitabu ki Hisus.

³²23:31 Te Grigu: Ke innimu ran seini diye te meyilew ne kayu, nekey naa ka egta-manan ke nahangu e seini?

⁴⁵23:44 Te Grigu: ka meudtu, igkeem-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras.

¹23:34 Sal 22:18.

²23:35 Sal 22:7.

³23:45 Iks 26:31-33.

⁴23:46 Sal 31:5.

⁵23:49 Luk 8:2-3.

Ka pegsabal ki Hisus

(*Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Huw. 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Due etew ne egngaranan ki Husi ne matig-Arimatiya, sabeka ne lung-sud te me Hudiyu. Meupiya sikandin wey matareng ne etew ne egtetahad te Peghari te Manama. Minsan sabeka sikandin ne sakup te Talaggukum te me Hudiyu, piru ware sikandin migparumapura te innimu ran diye te ki Hisus. ⁵² Miggendiyi sikandin ki Pilatu wey imbuyu din ka lawa ni Hisus. ⁵³ Ne inge-angey rin ka lawa ni Hisus diye te krus wey imbukusan din te hinabel wey intahu din diye te inlungahan ne dalama ne ware pad nasabali. ⁵⁴ Aldew seeye te Pegpangandam su mahaan e egginguma ka Aldew te Peggimeley.

⁵⁵ Ka me malitan ne migsinundul ki Hisus ligkat te Galiliya, migduma ki Husi wey nakita ran ka insabalan wey ke immenu te egtahu ka lawa ni Hisus. ⁵⁶ Nataman, mig-uli e sikandan wey in-andam dan e ka me peemut wey ka lana ne igbaluhu te lawa ni Hisus.

Seeye ne aldawa, Aldew te Peggimeley sumale te Balaud te me Hudiyu wey miggameley e sikandan.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(*Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Huw. 20:1-10*)

24 Te maselem-selem te aldew te Duminggu, miggendiyi ka me malitan te inlungahan ne dalama ne insabalan ki Hisus. Mig-uyan sikandan te peemut ne in-andam dan para te minatey. ² Pegginguma ran, nakita ran ne nalilid e ka batu ne in-elet dutu te gumawan te insabalan. ³ Ne migseled e sikandan, piru ware dan nakita ka lawa

ni Hisus ⁴ wey amana sikandan ne nalibeg. Ne dutu, due daruwa ne lukes ne miplepew ne nangukumbale te masil-ew wey diye migsasindeg te lenged dan. ⁵ Nenaaldek ka me malitan wey nangun-duk naan de. Ne migkahi ka daruwa ne lukes, “Mania te kayi niyu egpamitawa te inged te me minatey ka neuyag e? ⁶ Warad sikandin kayi su neuyag din e. Sumsumana niyu ka inlalag din kaniyu te diye pad sikandin te Galiliya ne miggenendue, ⁷ Keilangan ne igbehey ka Anak te Etew diye te me makasesale wey iglansang te krus, piru egkeuyag ded sikandin te igkatelu ne aldew.”

⁸ Ne nasuman-suman te me malitan ka inlalag ni Hisus. ⁹ Ne nanguli e sikan-dan wey impangguhuran dan e te langun ka sapulu wey sabeka (11) ne hibateen ni Hisus wey ka me duma ran. ¹⁰ Ka me malitan ne migpangguhud te me apustulis iyan ensi Mariya Magdalina, si Huwana, si Mariya ne iney ni Santiyagu, wey ka me malitan ne duma ran. ¹¹ Piru kahiyen te me hibateen ne ware karuan te guhuren dan, sikan naa ka ware sikandan migpalintutuu. ¹² Piru migsasindeg si Pidru wey migpallahuy peendiye te insabalan ki Hisus. Migpepeku sikandin eyew egseilang diye te seled, wey iyan din naan de nakita ka hinabel ne imbukusan te minatey. Nataman, mig-uli sikandin ne neinu-inu meytenged te neyitabu.

Ka pegpakita ni Hisus te me etew ne egpeendiye te Immaus

(*Mar. 16:12-13*)

¹³ Te seeye ded ne aldew, due daruwa ne etew ne miggi-pane- peendiye te Immaus ne me sapulu wey sabeka (11) ne kilumitru ka kariyu puun te Hirusalim. ¹⁴ Taheed

^{23:56} Iks 20:10; Diy 5:14. ^{24:6} Mat 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mar 8:31; 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33.

te eggipaneu sikandan, migpalalahey sikandan meytenged te langun ne neyitabu. ¹⁵Te egkalihet sikandan ne egpalalahey, migparani si Hisus kandan wey migluyud kandan te eggipaneu. ¹⁶Piru ware sikandan nekeila kandin su hendue te imbunbunan ka mata ran. ¹⁷Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Nekey-a ka igkewengete niyu taheed te egmangipaneu kew?”

Mig-engked sikandan ka eggipaneu ne nalanu. ¹⁸Ka sabeka ne enggaranan ki Kliyupas mig-inse diye te ki Hisus, “Sikeykew naan de ka mahaliyug diye te Hirusalim ne ware nakanengneng te neyitabu te nanlihad ne me aldew?”

¹⁹Mig-inse si Hisus, “Nekey-a ka neyitabu?”

Migtabak sikandan, “Ka meytenged ki Hisus ne matig-Nasarit. Sabeka sikandin ne maresen ne prupita diye te tangkaan te Manama wey diye te langun ne etew, su due geem te pegpanulu din wey te me himu rin. ²⁰Insumbang sikandin te me pangulu te me talagpanubad ta wey te me igbuyag te me Hudiyu eyew eggukuman te kamatayen, wey inlansang dan e sikandin te krus. ²¹Migpallateng key perem ne sikandin ka eglekat te me kabuhalan ni Israil! Piru natateluwan e mule kuntee seeye se neyitabu. ²²Ne due duma ney ne me malitan ne nakapeinu-inu kanami. Migselem-selem sikandan miggendiye te migsabalan ki Hisus, ²³piru ware dan nakita ka lawa ni Hisus diye. Ne miglibed sikandan ne migpangguhud ne nakakita kun sikandan te me panalihan te Manama ne migkahi te neuyag e sikandin. ²⁴Ne due me duma ney ne miggendiye te insabalan, wey iling ded te ingkahi te me malitan ka nakita ran. Piru ware sikandan nakakita ki Hisus.”

²⁵Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egkeungel kew iya! Mananey kew egpalintutuu te langun ne inlalag te me

prupita! ²⁶Su keilangan ka Kristu ne egantus pad te seini se neneyitabu human sikandin egmabantug.” ²⁷Ne impasabut ni Hisus diye te kandan ka langun ne ingkahi te Kasulatan meytenged kandin, bunsud te sinulat ni Muwisis taman te sinulat te me prupita.

²⁸Seeye ne timpu, marani e sikandan te inged ne eggendiyan dan, ne si Hisus hendue te egpabulus pad, ²⁹piru impeteghetan dan sikandin hawiri ne ingkahiyen, “Aran ke pa kayi te kanami su miglineb e ka aldew wey mahaan e egkasagkup.” Nataman, migdume e si Hisus kandan. ³⁰Te diyad e sikandin te lamisa duma kandan, mig-angey sikandin te paan wey impasalamatan din. Ne impanepik-tepik din e seini wey impamehey rin e diye te kandan. ³¹Sahuhune ne iling te napuwasan ka mata ran wey neilaan dan e si Hisus, piru sauhune ne nalaag sikandin diye te tangkaan dan. ³²Ne migpanangnangeney sikandan ne migkahi, “Sikan bes iya ka iling te due hapuy ne miglegleg kayi te pusung ta te impasabut din ka Kasulatan te diye ki pad te dalan.”

³³Due-rue ne migsasindag sikandan wey miglibed diye te Hirusalim. Ne nakita ran diye ka sapulu wey sabeka (11) ne me hibateen wey ka duma pad ne me etew ne nalibulung ³⁴ne migkahi, “Malehet iya ne neuyag ka Magbebaye! Migpakita sikandin ki Simun!”

³⁵Ne impangguhud degma te daruwa ne etew ka neyitabu diye te dalan, wey ka pegkeila ran te Magbebaye te pegtepik-tepik din e te paan.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

*(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18;
Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8)*

³⁶Te sasangan pad sikandan egmalalalahy, sauhune ne miglepew ka Magbebaye wey migsasindag diye te taliware

dan ne migkahi, “Ka keupianan egduma kaniyu.”

³⁷Natingkemed sikandan wey ne-naaldek, su kahiyen dan ne saping ka nakita ran. ³⁸Piru migkahiyen din sikandan, “Mania te egkalaggew kew? Mania te egduwa-ruwa kew? ³⁹Tengtengi niyu seini se me belad ku wey me paa ku. Sikeddi iya seini. Samsama a wey pitawa a. Ka saping, ware sapu wey wey tul-an piru sikeddiey kuntee ne nakita niyu, due sapu wey due me tul-an.”

⁴⁰Pegkapenga rin te eglalag, impapitew rin kandan ka belad din wey ka paa rin. ⁴¹Ne puun su nahale-gale sikandan wey amana ne neinu-inu, hendue te kene sikandan egkapalintutuu te nakita ran. Seeye naa, mig-insaan sikandan ni Hisus, “Due egkakeen niyu kayi?” ⁴²Ne imbehayan dan sikandin te sabeka ne getad te tinuug te ngalap te weyig. ⁴³Inguwa ni Hisus seeye wey ingkeen din e diye te tangkaan dan.

⁴⁴Ne migkahiyen din sikandan, “Seini ka ingkahi ku kaniyu te dume e pad kaniyu, ne keilangan ne egkatuman ka langun ne nasulat te Balaud ni Muwisis wey te me prupita wey diye te me Salmu meytenged keddiey.”

⁴⁵Nataman, imbulihan ni Hisus ne egkapuwasan ka me suman-suman dan

eyew egpakasabut te Kasulatan. ⁴⁶Ne migkahiyen din sikandan, “Nasulat diye te Kasulatan ne ka Kristu keilangan ne eg-antus wey egpatey, wey egkeuyag ded sikandin te igkatatelu ne aldew. ⁴⁷Keilangan ne igpangguhud diye te langun ne nasud, bunsud kayi te Hirusalim, ne tenged kandin, egkapasaylu ka eg-inniyug te me sale dan. ⁴⁸Ne sikaniyu ka me talagpamalehet te seini se langun. ⁴⁹Ne igpeuyan ku kaniyu ka insaad te Amey ku. Piru keilangan ne uugpe kew pa diye te Hirusalim taman te egkaleneban kew e te geem ne egpuun diye te langit.”

Ka pegbatun ki Hisus diye te langit

(Mar. 16:19-20; Him. 1:9-11)

⁵⁰Nataman, in-uyan ni Hisus sikandan diye te lihawangan te siyudad taman te Bitanya. Te diyad sikandan, ingkayew rin e ka belad din wey impanalanganin din sikandan. ⁵¹Te egkalihet sikandin ne egpanalanganin kandan, egkahan-ganaran e degma sikandin egkabatun diye te langit. ⁵²Ne indayan dan sikandin, wey miglibed e sikandan diye te Hirusalim ne amana nahale-gale. ⁵³Ne layun de sikandan diye te timplu eyew te pegpasalamat te Manama.

Ka Meupiya ne Panugtulen Sumale ki

Huwan

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Huwan ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus. Sikandin ka hibateen ne miggeyinawaan amana ni Hisus, wey suled din si Santiyagu ne hibateen ded degma ni Hisus. Te ware pad neyimu ne me hibateen ensi Huwan ki Santiyagu, mangngengalap pad sikan-dan diye te lanew te Galiliya дума te amey ran ne si Sibidiyu. Te neyimu e sikandan ne me hibateen, layun sikandan egdumdumaa ni Hisus te me hipanawan din. Ka pegduma-ruma ni Huwan ki Hisus, sabeka ne pamalehet ne malehet iya ka nasulat te seini ne baseen.

Ka guhuren ni Huwan, diye migbun-sud te pegpanengneng din ke nekey ka Lalag te Manama, ne neyimu e ne etew wey mig-ugpe e kayi te ampew te tane дума kanta. Nataman, nahuhud din e man-e ka meytenged ki Huwan ne Talagbewutismu ne miggun-a miggendini ki Hisus eyew te peg-andam te keet-etawan te pegginguma ni Hisus.

Diye te kapitulu daruwa (2) peendiye te kapitulu sapulu wey daruwa (12) ka nalein-lein ne me kein-inuwan ne in-nimu ni Hisus ne migpeila ne sikandin iya ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiyu, wey te langun ne kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu wey egsalig kandin. Egkatahaan ta kayi ne due me etew ne migpalintutuu wey migsalig kandin wey neyimu ne me hibateen din, wey due degma miggubabe kandin.

Diye te kapitulu sapulu wey tatelu (13) peendiye te kapitulu sapulu wey

pitu (17), nasulat ka amana ne meupiya ne pegpaalukuyey enni Hisus te me hibateen din te ware pad dakepa sikandin. Impanpanayan din sikandan lalahi wey baggeta su natahaan din e ne mahaan e ka timpu ne iglansang e sikandin te krus.

Diye te katammanan ne me kapitulu, nahuhud ka pegdakep ki Hisus wey ka peggukum kandin, ka peglansang kandin diye te krus, ka pegkeuyag din, wey ka pegpakita rin te me hibateen din.

Impaay-ayaran degma ni Huwan te egp-anengneng ne egkarawat ta ka dasag ne umul ne ware egtamanan pinaahi te pegpalintutuu wey pegsalig ta ki Hisu Kristu. Sikandin de ka dalan, ka kamalehetan, wey ka umul.

Ka nasulat te seini ne baseen
Igpewun-a 1:1-18

Si Huwan ne Talagbewutismu wey ka an-anayan ne me hibateen ni Hisus 1:19-51

Ka immangimu ni Hisus ne nakita te keet-etawan 2:1-12:50

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim wey diye te marani te Hirusalim 13:1-19:42

Ka pegkeuyag wey ka pegpakita te Magbebaye 20:1-31

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din diye te Galiliya 21:1-25

Ka Lalag ne egbehey te umul

1 Te ware pad neyimu ne minsan nekey, duen e ka egnngaranan te Lalag. Ka Lalag дума te Manama, wey iyan iya ka Manama. ²Puun te an-anayan, ka Lalag думе e te Manama. ³Neyimu ka langun pinaahi te Lalag, wey ware minsan sabeka ne neyimu ne kene ne pinaahi kandin. ⁴Ne ka Lalag, iyan egpuunan te umul ne iyan miglayag te suman-suman te me etew. ⁵Nakatengew te marusilem ka kalayag, wey ware seini nareeg te marusilem.

⁶WNa, due etew ne insuhu te Manama ne egngaranan ki Huwan. ⁷Migpamalehet sikandin diye te me etew meytenged te kalayag, su eyew egpakapalintutuu ka langun pinaahi te pegpamalehet din. ⁸Ne kene ne si Huwan ka kalayag, piru miggendini sikandin eyew egpamalehet meytenged kayi. ⁹Ne seini se malehet ne kalayag, iyan ka miggendini te kalibutan ne egteng-ew te langun ne etew.

¹⁰Ne miggendini sikandin te kalibutan, ne minsan neyimu ka kalibutan pinaahi kandin, piru ware mig-ila kandin ka nangupge kayi. ¹¹Miggendini sikandin te kandin ne inged, piru ka kandin ne keet-etawan ware migdawat kandin. ¹²Piru minsan hentew-a ne migdawat wey migpalintutuu kandin, imbehayan din te katenged ne egkeyimu ne anak te Manama. ¹³Ware sikandan neyimu ne me anak te Manama pinaahi te pegpewulirey te alunggun wey te pegbuut naa te etew, ke kene, pinaahi te pegbuut te Manama.

¹⁴Ne ka Lalag, neyimu ne etew wey miglemung mig-ugpe kanta. Amana sikandin ne meupiya wey hiid-uwen, wey malehet ka inlalag din. Nakita ney ka katelesan din, ka katelesan isip sababeka ne Anak te Manama ne Amey.

¹⁵Ne migpamalehet si Huwan meytenged kandin, wey migpanguleyi ka migkahi, "Sikandin ka ingkahi ku ne egpakasinundul keddi. Ne labew sikandin keddiey, su duen e sikandin te ware e pad miglesut."

¹⁶Ne puun te dakel ne keupiya wey keyid-u rin, ware tamanan te pegpanalangin din kanta. ¹⁷Ka Balaud imbehay te Manama kanta pinaahi ki

Muwisis, piru pinaahi ki Hisu Kristu ne miggunguma ka keupiya wey keyid-u, wey ka kamalehetan. ¹⁸Ware minsan sabeka ne nakakita te Manama. Piru ka Anak te Manama ne layun дума te Amey rin, sikandin ka migpeila te Manama kanta.

Ka guhuren ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

¹⁹Due me talagpanubad wey me Libita⁸ ne insuhu te me pangulu te Hudiuy te Hirusalim ne egpeendiyeen ki Huwan su egpeinseen. Ne migkahi sikandan ka mig-inse, "Hentew kaa?"

²⁰Ne ware miggeeles si Huwan su migpangguhud sikandin te malehet ne migkahi, "Kene ne sikeddi ka Kristu." **

²¹^xNe mig-inse e man-e sikandan kandin, "Hentew ke naan iya? Si Ilyas ka?"

Ne migtabak si Huwan, "Kena a ne si Ilyas."

Ne mig-inse e man-e sikandan, "Kema ke sikeykew ka Prupita ne egtetaharan ney?"

Ne migtabak e man-e si Huwan, "Kene ne sikeddiey."

²²Seeye naa, migkahi sikandan, "Na, panugtuli key ke hentew kaa, su eyew due igkatabak ney te migsuhu kanami. Nekey-a ka igkalalag nu meytenged te pegkeetew nu?"

²³^yNe migtabak si Huwan, "Sikeddiey ka egkahiyen ni prupita Isayas ne eggenendue:

'Due egpanguleyi diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egkahi,

Tul-ira niyu ka dalan te Magbebaye!'"

§1:19 Ka me Libita ka talagbulig te talagpanubad.

**1:20 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

w1:6 Mat 3:1; Mar 1:4; Luk 3:1-2. x1:21 Mal 4:5; Diy 18:15,18.

y1:23 Isa 40:3 (LXX).

²⁴Ne iyan migsuhu te seeye ne me etew ka me Parisiyu. ²⁵Ne mig-insaan dan e man-e si Huwan, “Ne mania te egpamewutismu ka te kene ke bes ne Kristu wey ke si Ilyas naa, wey ke ka Prupita?”

²⁶Ne migtabak si Huwan, “Egpamewutismu e re te weyig, piru due duma niyu kayi kuntee ne ware niyu neileyi. ²⁷Egpakasinundul sikandin keddiey, piru kena a ne likes ne eggekad te hiket te sandal din.”

²⁸Ne yitabu seini diye te Bitanya, diye te deyipag te weyig ne enggaranan te Hurdan ne egpamewutismuwan ni Huwan.

Ka migbayad te sale te me etew

²⁹Te seup ne aldew, nakita ni Huwan si Hisus ne eggendiye te kandin. Ne dutu, migkahi e si Huwan, “Pammineg kew, kayid e ka Nati ne Karniru te Manama ne eg-awe te me sale te me etew kayi te ampew te tane! ³⁰Sikandin ka egkahiyan ku ne egpakasinundul keddiey piru labew keddiey, su duen e sikandin te ware e pad ilesut. ³¹Minsan sikeddi dengan, ware a nekeila ke hentew-a sikandin. Piru miggendini a ka egpamewutismu pinaahi te weyig su eyew egkeila sikandin te me kabuhalan ni Israil.

³²“Egpamalehet a ne nakita ku ka Panisingan te Manama ne miglene diye te kandin iling te seleppati puun diye te langit, wey migpalunggehaat seini diye te kandin. ³³Dengan, ware e pad nekeila ke hentew-a sikandin, piru ka Manama ne migsuhu keddi te pegpamewutismu pinaahi te weyig, tapey e migkahi keddi, ‘Ka etew ne egkakita nu ne eglanaan te Panisingan wey egpalunggehaat seini diye te kandin, sikandin naa ka eg-

pamewutismu pinaahi te Panisingan.’

³⁴Ne nakita kud en iya sika kuntee, sikan naa ka egpamalehet a te sikandin iya ka Anak te Manama.”

Ka an-anayan ne me hibateen ni Hisus

³⁵Te seup ne aldew, diyad e man-e si Huwan duma te daruwa ne hibateen din.

³⁶Ne nakita ni Huwan si Hisus ka eglihad, wey migkahi sikandin, “Seinid e ka Nati ne Karniru te Manama!”

³⁷Ne seeye se daruwa ne hibateen din nakarineg te ingkahi rin wey migsinundul e sikandan ki Hisus. ³⁸Te peglilingey ni Hisus, nakita rin sikandan ka egsinundul kandin. Ne mig-insaan din e sikandan, “Nekey-a ka egpammitawen niyu?”

Ne migtabak sikandan, “Rabi, hendei kaa mig-ugpe?” (Ka kaluwasan te Rabi, Talagpanulu.)

³⁹Ne migkahi si Hisus, “Kema, duma kew keddi eyew egkiteiten niyu.” Purisu migdume e sikandan wey nakita ran e ka in-ugpaan din, wey migpalunggehaat sikandan duma kandin su me alas kuwtru^{††} e seeye te maapun.

⁴⁰Si Andris ne suled ni Simun Pidru ka sabeka te seeye se daruwa ne nakarineg te ingkahi ni Huwan wey ka migsinundul ki Hisus. ⁴¹Migweil-weil si Andris, impammitew rin ka suled din ne si Simun Pidru wey ingkahian, “Nakita ney e ka Misiyas.” (Ka kaluwasan te Misiyas, Kristu.^{‡‡}) ⁴²Ne induma rin e si Simun diye te ki Hisus.

Te pegginguma ran diye te ki Hisus, migmemetmetan sikandin ni Hisus wey migkahian, “Sikeykew si Simun ne anak ni Huwan. Piru puun kuntee, enggaranan kad e ki Sipas.” (Ka Sipas iling ded ka kaluwasan te Pidru ne iyan igpasabut se, “batu.”)

^{††}1:39 Te Grigu: mahaan e ka igkasapulu ne uras.

^{‡‡}1:41 Ka igpasabut te Kristu, ka insaad ne Manluluwas.

Ka peg-umew ni Hisus engki Pilipi ki Natanail

⁴³Te seup ne aldew, nakasuman-uman si Hisus ne eggendiye te Galiliya. Ne nalambag din si Pilipi diye wey migkahiyang din, “Ikul ka keddiey.” ⁴⁴(Si Pilipi, matig-Bitsayda. Ne diye degma te sikan siyudad nangugpe ensi Andris wey Pidru.) ⁴⁵Nataman, nakita ni Pilipi si Natanail wey migkahiyang din, “Nakita ney e ka etew ne nasulat diye te Balaud ni Muwisid wey nasulat ded degma te me prupita. Sikandin bes si Hisus ne matig-Nasarit ne anak ni Husi.”

⁴⁶Ne mig-insaan sikandin ni Natanail, “Duen bes ded meupiya ne etew ne matig-Nasarit?”

Ne migtabak si Pilipi, “Kema, eg-parumeey ki eyew egkakita nu.”

⁴⁷Te pegkakita ni Hisus te egparani e si Natanail diye te kandin, migkahi e sikandin, “Te, seinid e ka malehet ne kabuhalan ni Israil, wey kene mule sikandin egpanlimbung.”

⁴⁸Ne mig-inse si Natanail, “Immenu nu te eg-ila keddiey?”

Ne migtabak si Hisus, “Te ware ke pad umawa ni Pilipi, nakita kud e sikeykew diye te lebut te kayu ne enggaranang te iggira.”

⁴⁹Ne migkahi si Natanail, “Talagpanulu, sikeykew bes iya ka Anak te Manama! Sikeykew bes iya ka Hari te Israil!”

⁵⁰Ne migtabak si Hisus, “Kema ke migpalintutuu ke re puun te ingkahi ku ne nakita ku sikeykew diye te lebut te kayu? Subla pad kangkuwa due ka egkakita nu.” ⁵¹²Ne migkahiyang ni Hisus sikandan langun, “Egnangenang ku sikaniyu te malehet: egkakita niyu ka langit ne egkalukatang wey ka me panalihan te Manama ne egpamaneug wey egpamaneuy diye te Anak te Etew.”

Ka kasal diye te Kana

2 Te peglihad e te daruwa ne aldew, due kasal diye te lungsud te Kana ne sakup te Galiliya. Ne migtambung ka iney ni Hisus, ²wey iningat degma ensi Hisus duma te me hibateen din. ³Te naamin e ka eg-inumen ne binu, migkahiyang e si Hisus te iney rin, “Naaminang e sikandang te binu.”

⁴Ne migtabak si Hisus, “Ine, kena a banasali su ware pad migginguma ka keddi ne timpu.”

⁵Nataman, migkahiyang e te iney ni Hisus ka me suluhuanen, “Himuwa niyu ka minsan nekey ne igsuhu din kaniyu.”

⁶Ne due tuluuwen te me Hudiyu meytenged te peg-ayad-ayad egpanlulu. Sikan naa ka due hen-em diye ne banga ne batu ne egkatahuan ka tagse sabeka te daruwa ne pulu (20) peendiye te tatelu ne pulu (30) ne gelun ne weyig.

⁷Ne migkahiyang ni Hisus ka me suluhuanen, “Hipenua niyu te weyig ka hen-em ne banga.” Ne migpipenu dan en iya seeye. ⁸Nataman, migkahiyang e man-e sikandang ni Hisus, “Na, sakug kew naan e due te weyig wey uyana niyu diye te migpangulu te seini ne sahakeen.” Ne intuman dan iya seeye. ⁹Ne miggeraman e degma te migpangulu te kasal ka weyig ne neyimu ne binu, piru ware sikandin nakanengneng ke hendei migpuun ka binu. (Piru nakanengneng e ka me suluhuanen ne migsakug te weyig.) Seeye naa, impeumew rin e ka egpangasawa ¹⁰wey migkahiyang, “Nabatasaan te kasuluhan ne iyan iggun-a igsedad ka subla ne mananam ne binu ne igpeinum te me mahaliyug. Ne emun ke dakel e ka egkeinum dan, henduen pad ka kene amana ne meupiya ne binu. Piru sikeykew mule, kunteen nud e ipalihawang ka subla ne mananam ne binu!”

¹¹Sika ka an-anayan ne innimu ni Hisus ne kein-inuwan diye te Kana ne sakup te Galiliya. Impakita rin ka karesen din, wey migpalintutuu kandin wey migsalig ka me hibateen din.

¹²^aTe pegkapenga rutu, migtupang e si Hisus peendiye te Kapirnaum duma te iney rin, me suled din, wey me hibateen din, wey migpalunggehaat sikan-dan diye te me pila ne aldew.

Ka peggendiye ni Hisus te timplu

(Mat. 21:12-13; Mar.

11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³^bTe seeye ne timpu, mahaan e ka sahakeen te me Hudiyu ne egngaranan te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama,^f purisu miggendiye si Hisus te Hirusalim. ¹⁴Ne diye te timplu, nakita rin ka egmamelegye te me baka, me karniru, wey me seleppati. Nakita rin man-e diye ka egmanaliyu te seleppi ne naminnuu te me lamisa ran. ¹⁵Ne puun dutu, miggimu si Hisus te lubid ne igpanlampes din, wey impangalew rin ka me ayam ne me karniru wey me baka, wey impalihawang din diye te timplu. Ne insabulak din ka me seleppi te egmanaliyu te seleppi wey impamalin-tuad din ka me lamisa. ¹⁶Ne migkahiyen din ka egmamelegye te seleppati, “Awaa niyu sika kayi! Kene niyu himuwa ne palingkiyan ka baley te Amey ku.” ¹⁷^cNe dutu, nasuman-suman e te me hibateen din ka nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, “Ka subla ne peggeyinawa ku te baley nu ka egpakapanulud keddi diye te kamatayen.”

¹⁸Ne puun te miggimu rin, mig-insaan sikandin te me pangulu te me Hudiyu te migkahi, “Nekey-a ne kein-inuwan ka

igkapapitew nu kanami ne due katenged nu te peggimu te iling kayi?”

¹⁹^dNe migtabak si Hisus, “Guhusa niyu seini se timplu, ne seled te tatelu ne aldew, igpes-ek ku red man-e.”

²⁰Ne migkahi sikandan, “Miggingu-maan te hep-at ne pulu wey hen-em (46) ne leg-un ka pegbebaley kayi, ne kuntee, igpes-ek nu re seled te tatelu ne aldew?”

²¹Piru ka timplu ne egkahiyen ni Hisus, sika se lawa rin. ²²Purisu te timpu ne in-uyag e sikandin, nasuman-suman te me hibateen din ka inlag din. Ne migpalintutuu e sikandan te nasulat te Kasulatan wey te inlag ni Hisus meytenged te lawa rin.

Nanengnengan ni Hisus ka suman-suman te me etew

²³Ne diye te Hirusalim te timpu te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama, masalig ne me etew ka migpalintutuu wey migsalig ki Hisus^{§§} puun te pegkakita ran te me kein-inuwan ne neyimu rin. ²⁴Piru ware mule migsalig si Hisus kandan su nanengnengan din ka langun ne etew. ²⁵Ne kenad ne keilangan ne egpanugtulan pad sikandin meytenged te me etew su nakaneng-neng e sikandin ke nekey ka diye te pusung dan.

Ka pegpahuhurey enni Hisus wey Nikudimu

3Ne due sabeka ne etew ne egngaranan ki Nikudimu. Sabeka sikandin ne pangulu te me Hudiyu wey sakup te punduk te me Parisiyu. ²Sabeka ne marusilem, miggendiye sikandin te ki Hisus wey migkahi, “Talagpanulu, nakanengneng key

^f**2:13** Pitawa niyu diye listaan te me lalag ne diye egkakita te peka te libru.

^{§§}**2:23** Te Grigu: Migpalintutuu wey ke migsalig te ngaran din.

^a**2:12** Mat 4:13. ^b**2:13** Iks 12:1-27. ^c**2:17** Sal 69:9.

^d**2:19** Mat 26:61; 27:40; Mar 14:58; 15:29.

ne talagpanulu ka ne impeendini te Manama, su ware egpekeyimu te me kein-inuwan iling te neyimu nu ke ware ka Manama diye te kandin.”

³Ne migtabak si Hisus, “Egnanganan ku sikeykew te malehet: ware etew ne egkasakup te Peghari te Manama ke kene sikandin ig-abey iglesut.”

⁴Ne mig-inse si Nikudimu, “Egmenuwen naan pad te igpalesut ka etew ke buyag e? Kenad egkaayun ne eglibed pad sikandin egseled diye te getek te iney rin eyew igpalesut e man-e.”

⁵Ne migtabak si Hisus, “Egnanganan ku sikeykew te malehet: ware etew ne egpakaseled te Migharian te Manama ke kene sikandin ig-anak pinaahi te weyig wey te Panisingan te Manama. ⁶Su ka ig-anak te etew, etew re degma, piru ka ig-anak te Panisingan te Manama, ispirituwanen degma. ⁷Purisu, kene ka keinu-inu ne migkahiyen ku sikeykew te keilangan ne ig-abey ka iglesut. ⁸Iling te kalamag ne minsan hendei egpabaye, egkarineg ta ka dahing kayi piru kene ta egkanengnengan ke hendei migpuun wey ke hendei egpabulus. Iling ded degma due ka langun ne ig-anak te Panisingan te Manama.”

⁹Ne mig-inse si Nikudimu, “Egmenuwen naa seini?”

¹⁰Ne migtabak si Hisus, “Ware ke bes nakanengneng kayi te mabantug ke ma perem ne talagpanulu kayi te Israil?”

¹¹Egnanganan ku sikeykew te malehet: ke nekey ka nanengnengan ney wey nakita, sikan ded ka egpamalehetan ney. Piru ware kew migpalintutuu te guhuren ney. ¹²Ke ware kew migpalintutuu te igpangguhud ku kaniyu meyitenged te kayi te kalibutan, wey kew naan pa iya

egpalintutuu ke iyan ku igpangguhud ka meyitenged te diye te langit. ¹³Ne ware pad etew ne nekeendiye te langit, angin e te seeye se migpamaneug puun te langit, ne iyan ka Anak te Etew.

¹⁴e“Ne iling te pegkayew ni Muwisis te putew ne uled te diye sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, iling naan ded degma ka Anak te Etew ne keilangan ne egkayawen ¹⁵eyew ka langun ne egpalintutuu wey egسالig kandin, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. ¹⁶Su miggeyinawaan amana te Manama ka me etew kayi te ampew te tane, sikan naa ka imbehey rin ka sab-sabeka ne Anak din su eyew ka langun ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene egpatey, ke kene, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. ¹⁷Su ware ipeendini te Manama ka Anak din kayi te ampew te tane eyew te peggukum te me etew, ke kene, te pegluwas kandan.

¹⁸“Purisu ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene eggukuman ne eglegparan, piru ka minsan hentew ne kene egpalintutuu kandin, tapey e newukuman su ware sikandin migpalintutuu te sabsabeka ne Anak te Manama. ¹⁹Iling kayi ka peggukum: ka kalayag, nekeendinid e te kalibutan piru ware geyinawei te me etew, ke kene, iyan dan miggeyinawaan ka marusilem su mareet ka eggimuwen dan. ²⁰Su ka langun ne eggimu te mareet, kene egkeupian te malayag wey kene degma ne egparani te malayag su egkaaldeh ne egkatahaan ka mareet ne eggimuwen dan. ²¹Piru seeye se etew ne mig-ikul te kamalehetan, egparani te malayag su eyew egkatahaan ne iyan egpuunan te meupiya ne neyimu rin ka Manama.”

Si Hisus wey si Huwan ne Talagbewutismu

²²Te pegkapenga dutu, miggendiyad e te prubinsya te Hudiya ensi Hisus duma te me hibateen din. Ne migpalunggehaat sikandan diye, wey migpamewutismu sikandin. ²³Ne si Huwan, migpamewutismu degma diye te Inun ne marani te Salim, su dakel ka weyig diye. Migpamewutismuwan din ka me etew ne nangendiye te kandin. ²⁴^f(Te seeye ne timpu, ware pad naprisu si Huwan.) ²⁵Ne dutu, migpakig-apul ka me hibateen ni Huwan te sabeka ne Hudiyu meytenged te tuluuwen dan ne peglinis. ²⁶Nangendiye sikandan te ki Huwan ne migkahi, “Talagpanulu, nasuman-suman nu pad seeye se etew ne duma nu dengan diye te deyipag te weyig ne Hurdan, ne impeila nu te me etew? Migpamewutismu man e degma sikandin kuntee wey nangendiyad e te kandin ka langun ne etew!”

²⁷Ne migtabak si Huwan, “Ware egkeyimu te etew, angin e ke igbehey seini kandin te Manama. ²⁸§Sikaniyu mismu ka egpakapamalehet te migkahi ku ne kene ne sikeddiey ka Kristu, ke kene, impewun-e e re kandin ipeendini te Manama. ²⁹Iling te egkasalen: ka egpangasawa, iyan iya egpakakamuney te egpangasaween. Ka alukuy te egpangasawa ne egtetahad kandin, egkahale ke egkarineg din e ka laheng te egpangasawa. Ne egpekeiling e naa degma te alukuy te egpangasawa, ne amana a nahale kuntee. ³⁰Su keilangan ne egpakaparibabew sikandin, ne sikeddi, egpakapariralem.”

Sikandin ka migpuun diye te langit

³¹Sikandin se migpuun diye te langit iyan labew te langun. Ka migpuun kayi te ampew te tane, malebud de wey iyan de iya egkahuhud ka kayi re te ampew te tane. Piru, sikandin se migpuun diye te langit ka labew te langun. ³²Ne iyan din impamalehetan ka egkakita rin wey ka egkarineg din, piru ware egpalintutuu te igpangguhud din. ³³Piru seeye se egpalintutuu te iglalag din, migpamalehet ne malehet ka inlalag te Manama. ³⁴Su ka insuhu te Manama, egpangguhud te lalag te Manama su ware tamanan te Panisingan ne imbehey te Manama diye te kandin. ³⁵^hAmana geyinawei te Amey ka Anak din, ne ka langun imbehey rin diye te kandin. ³⁶Ne minsan hentew ne egpalintutuu wey egsalig te Anak din, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. Piru ka kene egpalintutuu wey egsalig te Anak din, kene egpakaangken te umul ne ware egtamanan, ne nasi kene egkaawe ka langet te Manama kandin.

Ka pegpakiglalag ni Hisus te malitan ne matig-Samarya

4 Ne nakarineg ka me Parisiyu te iyan e masalig ka neyimu ne hibateen wey nabewutismuwan ni Hisus du te ki Huwan. ²(Piru ka malehet, kene ne si Hisus iya ka migpamewutismu su ka me hibateen din de.) ³Te pegkanengneng ni Hisus te narineg seeye te me Parisiyu, mig-awe e sikandan diye te Hudiya wey miglibed e diye te Galiliya. ⁴Ne due inged ne egngaranan te Samarya ne egkaliharan dan te eggendiye te Galiliya.

⁵ⁱPegginguma ran te Samarya, due lungsud diye ne egngaranan te Sikar ne marani te tane ne imbehey ni Hakub

^f3:24 Mat 14:3; Mar 6:17; Luk 3:19-20. §3:28 Huw 1:20.

^h3:35 Mat 11:27; Luk 10:22. ⁱ4:5 Hin 33:19; Huswi 24:32.

te anak din ne si Husi. ⁶Ne due belun dutu ne impakali dengan ni Hakub. Ne diye migpinnuu si Hisus te ilis te belun su nabeley sikandin ka miggipanew. Me meudtu en iya seeye.

⁷Ne dutu, nangendiye te lungsud ka me hibateen din ka egbebeli te egka-keen dan. Te iyug de te me hibateen din, due malitan ne matig-Samarya ne miglepew eyew egpanakeru. Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Peinume e pa.” ⁸(Te seeye ne timpu, nangendiye te siyudad ka me hibateen din su egbebeli te egkakeen.)

⁹Ne migtabak ka malitan, “Mania te egbuyuan a nikeykew te weyig te Hudiyu ke ma, wey sikeddi, matig-Samarya a ne malitan?” (Nakakahi ka malitan te iling due su kenad iya eg-elit-elit ka me Hudiyu te me matig-Samarya.)

¹⁰Ne migtabak si Hisus, “Ke naneng-nengan nu pa perem ke nekey ka igkabehey te Manama, wey ke hentew seini se migbuyu keykew te weyig, sikeykew en iya perem ka egbuyu keddi wey egbehayan ku sikeykew te weyig ne egpakabehey te umul.”

¹¹Ne migkahi ka malitan, “Ahalen, ware timbe nu, wey maralem degma seini se belun. Hendei ke naa eg-angey te weyig ne egpakabehey te umul? ¹²Impakali re te kaapuan ta ne si Hakub ka seini ne belun wey kayi re iya degma sikandin mig-inum duma te me anak din wey te me ayam din. Mania, labew ke bes te kaapuan ta ne si Hakub?”

¹³Ne migtabak si Hisus, “Minsan hentew ne eg-inum te seini ne weyig, egkammaraan ded man-e; ¹⁴piru ka egpekeinum te weyig ne igbehey ku kandin, kenad egkammaraan. Su ka weyig ne igbehey ku kandin, egpekeiling te sebseb diye te lawa rin ne kene

egkeetiyen ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan.”

¹⁵Ne migkahi ka malitan, “Ahalen, behayi a te sika ne weyig su eyew kena ad egkammaraan, wey eyew kena ad degma eggendini ka egakeru.”

¹⁶Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Hendiyei nu ka asawa nu wey dumaa nu kayi.”

¹⁷Ne migtabak ka malitan, “Ware asawa ku.”

Ne migtabak si Hisus, “Malehet ka ingkahi nu ne ware asawa nu. ¹⁸Su kalalimma kad nakaasawa wey ka iglukes nu kuntee, kene ne malehet ne asawa nu. Sikan naa ka malehet ka ingkahi nu.”

¹⁹Ne migkahi ka malitan, “Ahalen, pegsuman ku ne prupita ka. ²⁰Ka me kaapuan ney, kayi migsimba te Manama te seini ne bubungan. Piru sikaniyu se me Hudiyu, migkahi kew te diye de te Hirusalim eleg ne egsimba te Manama.”

²¹Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Pammineg ka inayen. Egginguma ka timpu ne kene kew e kayi te bubungan wey ke diye naa te Hirusalim egsimba te Amey ne Manama. ²²Sikaniyu se matig-Samarya, ware kew nekeila te egsimbeen niyu, piru sikanami se me Hudiyu, nekeila key mule te egsimbeen ney su kayi ma te me Hudiyu egpuun ka kaluwasan. ²³Piru egginguma ka timpu, ka seinid en iya kuntee, ne ka malehet ne egsimba, egsimba te Manama pinaahi te panisingan wey te kamalehetan. Ne iling iya due ka igkeupii te Manama ne egsimba kandin. ²⁴Ka Manama, panisingan sikandin. Purisu ka egsimba kandin, keilangan ne egsimba pinaahi te panisingan wey te kamalehetan.”

²⁵Ne migkahi ka malitan, “Nakaneng-neng a te eggendini ka Misiyas ne egnanganan te Kristu. Emun ke eggingume

e sikandin, igpasabut din kanta ka langun.”

²⁶ Ne migtabak si Hisus, “Sikeddi seini se migpakiglalag keykew, sikan en iya ka egkahiyan nu.”

²⁷ Ne dutu, nakalibed e degma ka me hibateen ni Hisus. Ne neinu-inu sikandan te nakita ran sikandin ne migpakiglalag te malitan. Piru ware sabeka kandan ne egpekeinse te malitan ke nekey ka igkeupii rin, wey ware degma egpekeinse ki Hisus ke mania te migpakiglalag sikandin te malitan.

²⁸ Seeye naa, mig-engkeran e te malitan ka banga din te miglibed diye te lungsud wey migkahiyan din ka me etew, ²⁹ “Kema, mahaan kew, wey tengtengi niyu ka etew ne migpanugtul keddi te langun ne neyimu ku. Sikandin buwad ka Kristu?” ³⁰ Ne nangawe ka me etew diye te lungsud wey nangendiye te ki Hisus.

³¹ Taheed te egpalinggumaan pad ka me etew, imbanasalan si Hisus te me hibateen din ne migkahi, “Talagpanulu, keen ke pa.”

³² Piru migkahi si Hisus, “Due egka-keen ku ne ware niyu nanengnengi.”

³³ Seeye naa, migmein-inseey ka me hibateen din ne migkahi, “Duen buwa migdulung kandin te egkakeen?”

³⁴ Ne migkahiyan sikandan ni Hisus, “Ka egkakeen ku, iyan sika se pegtuman te igkeupii te migsuhu keddiey, wey te peg-impus te himu ne impeyimu keddi. ³⁵ Due epad niyu ne eggenendue, ‘Eggingumaan pad te hep-at ne bulan human ka tinggaani.’ Piru engnangenan ku sikaniyu, tinggaani e kuntee. Pitawa niyu ka me pinamula diye te me kamet ne neyinuhan e wey eleg e ne eggaaniyen! ³⁶ Ka eggaani, egbayan sikandin, wey seeye se egkahaani, eglimuren wey egbehayan te umul ne

ware egtamanan. Purisu, egkahale seeye se migpamula duma te seeye se miggaani. ³⁷ Malehet iya ka eparen ne eggenendue, ‘Lein ne etew ka egpamula wey lein ne etew ka eggaani.’ ³⁸ Impeyipanew ku sikaniyu eyew eggaani te ware niyu ikalasey te pegpamula. Nalasey ka me duma piru meupiya kew su sikaniyu ka nasunged puun te kandan ne himu.”

³⁹ Masalig ka matig-Samarya ne migpalintutuu ki Hisus puun te migpanugtulan sikandan te malitan te nanengnengan ni Hisus ka langun ne neyimu rin. ⁴⁰ Te pegginguma te me matig-Samarya diye te ki Hisus, inhangyu dan sikandin ke egkaayun ne eggirehe pad sikandin diye te kandan. Purisu, miggirehe pad iya si Hisus diye seled te daruwa ne aldew.

⁴¹ Ne migmasalig pad man-e ka migpalintutuu kandin tenged te pegpanulu din. ⁴² Ne migkahiyan te me etew ka malitan, “Kuntee, migpalintutuu key e kandin, kene ne puun de te impangguhud nu kanami, ke kene, puun te sikanami en iya ka nakarineg kandin. Ne natahaan ney e ne sikandin bes iya ka Manluluwas te me etew kayi te ampew te tane.”

Ka pegbawi ni Hisus te anak te upisyal

⁴³ Te nararuan e ensi Hisus diye, migawe e sikandan dutu wey miggendiyad e te Galiliya. ⁴⁴ ^k(Ne si Hisus mismu ka migkahi ne kene egtahuren ka prupita diye te inged ne intulinan din.) ⁴⁵ ^lTe pegginguma rin diye te Galiliya, meupiya ka pegsagsahipe kandin te me etew. Su nekeendiye ma sikandan te Hirusalim te timpu te Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama wey nakakita degma sikandan langun te im-mangimu ni Hisus diye.

^k4:44 Mat 13:57; Mar 6:4; Luk 4:24. ^l4:45 Huw 2:23.

⁴⁶ Ne miglibed e man-e si Hisus diye te Kana ne sakup te Galiliya, ka inged ne miggimuwan din te binu puun te weyig. Ne dutu, due sabeka ne upisyal te gubirnu ne migdaluwan te anak din ne lukes diye te Kapirnaum. ⁴⁷ Te pegkarineg din ne miglibed si Hisus diye te Galiliya puun te Hudiya, migdagdahew sikandin miggendiye te ki Hisus ne migpeyid-u-hid-u kandin ne eggendiye te Kapirnaum eyew egbawian ka anak din ne egkabigtawan e. ⁴⁸ Migkahiyen sikandin ni Hisus, “Wey kew re egpalintutuu keddi ke egpakakita kew te me palinneu wey me kein-inuwan ne himu.”

⁴⁹ Piru migtabak ka upisyal, “Ahalen, duma ke pa ubag keddi te kene pad egkabigtawan ka anak ku.”

⁵⁰ Ne migtabak si Hisus kandin, “Uli kad e su egkeulian e ka anak nu.”

Migpalintutuu ka upisyal te inalag ni Hisus diye te kandin, ne sikan de ne mig-uli sikandin. ⁵¹ Te egpatiralan pad sikandin, insinug-ung e sikandin te me suluhuanen din wey migpangguhuran, “Manekal e ka anak nu.”

⁵² Ne mig-inse sikandin ke nekey ne uras ne migkabaluan ka anak din. Ne migtabak ka me suluhuanen, “Inlibuwanan e sikandin gabii te me ala una* te maapun.” ⁵³ Ne nasuman-suman te upisyal ne seeye iyan urasa ka pegkahi ni Hisus te egkeulian e ka anak din. Purisu, migpalintutuu sikandan langun se taltalaanak ki Hisus.

⁵⁴ Sika ka igkarangeb ne kein-inuwan ne innimu ni Hisus te pegginguma rin diye te Galiliya puun te Hudiya.

Ka pegbawi ni Hisus te etew ne diye te lanew

5 Te pegkapenga dutu, miggendiyad e man-e si Hisus te Hirusalim eyew te pegtambung te sahakeen te me Hudiyu. ² Ne diye te Hirusalim, due gumawan ne bayaan te me karniru. Ne due lanew ne marani te seeye ne gumawan ne ingngaranan te me Hudiyu te Bitsata. Due lalimma ne helunganan ne nakaalingkus te lanew ³⁻⁴ ne impangibatan te susuluhi ne egmanderalu, me butud, me pungku, wey kene egkengaweil se lawa ne me etew. ⁵ Ne due sabeka ne etew diye ne tatelu ne pulu wey walu (38) e ne legun ka migderalu. ⁶ Nakita ni Hisus ka etew ne miggibat diye wey nanengnengan din e degma ka kaluhey te pegderalu rin. Seeye naa, mig-insaan din e ka etew, “Egkeupian ka ne egkeulian?”

⁷ Ne migtabak ka egderalu, “Ahalen, egkeupian a perem piru ware etew ne egpaseneb keddi due te weyig ke egkalahew e sika te panalihan, su emun ke egpeenduen ad e te weyig, duen e egpekewun-a keddiey.”

⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey hipanew kad.” ⁹ Sahuhune ne neulian ka etew te dalu rin, wey insabilbil din e ka hibatanan din wey miggipanew e.

Neyitabu seeye te Aldew te Peggimeley. ¹⁰ Purisu migkahiyen te me pangulu te me Hudiyu ka lukes ne neulian, “Mania te mig-uyan ka te hibatanan nu

*4:52 Te Grigu: Igkapitu ne uras.

†5:3-4 Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 4 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Egtetahad sikandan ke egkalahew ka weyig su due timpu ne egpamaneug ka panalihan te Manama eyew eglilihew. Ka egpekewun-a egpakaseneb te weyig ne miglihew te panalihan, egkeulian te minsan nekey ne dalu rin.

‡4:46 Huw 2:1-11. §5:10 Nih 13:19; Hir 17:21.

te Aldew kuntee te Peggimeley? Supak seini te Balaud ta.”

¹¹ Ne migtabak ka etew, “Ka migbawi keddi ka migsuhu ne igpeuyan ka hibatanan ku wey egpeyipawanawen a.”

¹² Seeye naa, mig-insaan dan ka etew ke hentew ka migsuhu kandin te peguyan te hibatanan din wey te pegpeyipawanew kandin.

¹³ Piru ware neileyi te etew ke hentew ka migbawi kandin, su nakasewug-sewug man-e si Hisus te susuluhi ne me etew.

¹⁴ Nataman, nakite e man-e ni Hisus diye te timplu ka etew ne imbawian din wey migkahiyen din, “Tengtengi nu naa te neulian kad en iya. Kene kad himu te sale su kema ke subla pad ne mareet ka egkeyitabu keykew.”

¹⁵ Nataman, mig-awe e ka etew ne migpangguhud te me pangulu te me Hudiyu ne si Hisus bes ka migbawi kandin. ¹⁶ Ne puun dutu, migbunsuran e te me pangulu te me Hudiyu si Hisus te egbayad-bayad tenged su migpamawi sikandin te Aldew te Peggimeley. ¹⁷ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene engked ka Amey ku ne eggimu, sikan naa ka kena a degma eg-engked.”

¹⁸ Puun te ingkahi ni Hisus, nanasiasian de iya nalelehet ka me pangulu te me Hudiyu ne eggimatey kandin, su kene ne iyan de egpuunan ka pegsupak din te Balaud meytenged te Aldew te Peggimeley, ke kene, migkahi pad man-e sikandin te ka Manama iyan iya ka Amey rin. Iyan kaluwasan due ne nekeiling sikandin te Manama.

Ka geem te Anak te Manama

¹⁹ Purisu migkahi si Hisus diye te kandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware egkeyimu te Anak ke sikandin de. Eggimu re sikandin ke nekey ka

nakita rin ne eggimuwen te Amey rin. Ke nekey ka eggimuwen te Amey, iling ded degma ka eggimuwen te Anak. ²⁰ Miggeyinawaan amana te Amey ka Anak din wey impakita rin kandin ka langun ne eggimuwen din. Igpakita rin pad man-e diye te Anak din ka subla pad kayi ne me kein-inuwan, ne sika ka egpakapeinu-inu kaniyu. ²¹ Eg-uyahen te Amey ka me minatey wey egbehayan te umul, ne egbehey red degma ka Anak te umul te seeye se igkeupii rin ne eguyahen. ²² Kene eggukum ka Amey te minsan hentew, su imbehey rin diye te Anak din ka katenged te peggukum, ²³ su eyew egtahud ka langun te Anak iling te pegtahud dan te Amey. Purisu, ka kene egtahud te Anak, kene degma egtahud te Amey ne migsuhu kandin.

²⁴ “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka egpamineg te iglalag ku wey egpalintutuu te migsuhu keddiey, due umul ne ware egtamanan. Kenad sikandin eggukuman ne egleparan tenged su nakabaye e sikandin puun te kamatayen peendiye te umul. ²⁵ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egginguma ka timpu, ne ka seinid en iya kuntee, ne egdineg ka me minatey te laheng te Anak te Manama, ne seeye se egpakarineg, egkeuyag. ²⁶ Ka Amey ka egpakabehey te umul, ne iling ded degma ka Anak din su imbehayan din te katenged te pegbehey te umul. ²⁷ Migbehayan din man-e ka Anak te katenged te peggukum, tenged su Anak ma sikandin te Etew. ²⁸ Kene kew keinu-inu kayi su egginguma ka timpu ne egpakarineg te laheng din ka langun ne me minatey diye te lebenganan, ²⁹ wey egmanlihawang sikandan. Ka seeye se meupiya se neyimu, eg-uyahen wey egbehayan te umul ne ware egtamanan. Ka seeye se mareet

se neyimu, eg-uyahen ded degma piru eggukuman ne eglegparan.”

Ka migpamalehet meyitenged ki Hisus

³⁰ Mig-abey pad man-e migkahi si Hisus, “Ware egkeyimu ku ke sikeddied re. Su minsan eggukum a, piru iyan ku eg-ikulen ka iglalag te Manama keddi. Purisu matareng ka peggukum ku su kene e ma eggimu te igkeupii ku, ke kene, seeye de se igkeupii te migsuhu keddied.

³¹ Emun ke sikeddied re ka egpamalehet meyitenged te pegkeetew ku, kene seini egkapalintutuuwan. ³² Piru due duma ne migpamalehet meyitenged keddied, wey nakanengneng a ne malehet ka ingkahi rin meyitenged keddi. ³³ P^DDue insuhu niyu diye te ki Huwan eyew te peg-inse-inse kandin, wey migpang-guhud sikandin te malehet meyitenged keddi. ³⁴ Kena a egkeilangan te pegpamalehet te me etew meyitenged keddied, piru miglalag ku re sika eyew egpalintutuu kew wey egkaluwas kew. ³⁵ Nekeiling si Huwan te impareketan ne sulu ne miglayag. Ne ingkahale niyu ka peglayag din minsan te malepet de ne timpu. ³⁶ Piru due egpamalehet meyitenged keddied ne subla pad te pegpamalehet ni Huwan. Su ka immangimu ku ne igmeyimu iya te Amey ku keddied, iyan sika ka migpamalehet te impeendini a iya te Amey ku. ³⁷ Ne ka Amey ne migpeendini keddied iyan iya migpamalehet meyitenged keddi. Piru ware kew en iya nakakita te ulaula rin wey ke nakarineg naa te laheng din, ³⁸ wey warad iya nakapamula te pusung niyu ka lalag din, su ware kew migpalintutuu keddi te impeendini rin. ³⁹ In-ugsi-ugsi niyu ka Kasulatan su kahiye niyu ne sika ka paahi ne egpakaangken kew

te umul ne ware egtamanan. Ne ka Kasulatan, migpamalehet iya meyitenged keddied ⁴⁰ piru ware kew red iya man-e migparani keddied eyew egpakaangken te umul ne ware egtamanan.

⁴¹ “Kena a egparayan-dayan te me etew. ⁴² Piru neilaan ku mule sikaniyu wey nanengnengan ku ne ware diye te pusung niyu ka geyinawa te Manama. ⁴³ Miggendini a ka mig-uyan te katenged te Amey ku, piru ware a nikaniyu dawata. Ne ke due lein ne eggendini te kandin de ne katenged, iyan niyu nasi egdawaten. ⁴⁴ Egmenuwen niyu te pegpalintutuu ke iyan niyu re igkeupii ne egmekegdayan kew, piru egbalaharen niyu ka pegdayan ne egpuun te sababeka ne Manama. ⁴⁵ Piru kene kew egsuman-suman ne sikeddi ka egsumbung kaniyu diye te Amey ku. Si Muwisis iya ne migpallatengan niyu ka egsumbung kaniyu. ⁴⁶ Ke malehet ne migpalintutuu kew ki Muwisis, egpalintutuu kew perem degma keddied su sikandin iya ka migsulat meyitenged keddi. ⁴⁷ Piru tenged su kene kew egpalintutuu te insulat din, sikan naa ka kene kew degma egpalintutuu te iglalag ku kaniyu.”

Ka pegpakeen ni Hisus te 5,000 ne me etew

*(Mat. 14:13-21; Mar.
6:30-44; Luk. 9:10-17)*

6 Pegkapenga dutu, miglapas e man-e ensi Hisus diye te Lanew te Galiliya ne enggaran degma te Lanew te Tibiryas. ² Amana ne masalig ne me etew ka migsinsinundul engki Hisus su nakakita sikandan te me kein-inuwan ne innimu rin te pegpamawi din te egmanderalu. ³ Ne migpatakereg e ensi Hisus duma te me hibateen din diye te bubungan wey diye migpinpinuu. ⁴ Te seeye ne timpu, mahaan e man-e ka Sahakeen

te Peglihat te Panalihan te Manama. ⁵Te pegtengteng ni Hisus, nakita rin ka susu-luhi ne me etew ne egpeendiye te kandan. Ne migkahiyen din si Pilipi, “Hendei ki egpakabebeli te egkakeen ne igpa-keen ta te seini ne me etew?” ⁶(Inlalag din sika eyew te peg-eleg-eleg ki Pilipi, kunaleg te tapey e sikandin nakaneng-neng ke nekey ka eggimuwen din.)

⁷Ne migtabak si Pilipi, “Minsan pad ke egbebali ki te paan ne bali te daruwa ne gatus (200) ne dinaryu, ³wey egdereiseken te re te pegpamehey, kene de egkakeenan ka seini ne me etew.”

⁸Ne migkahiyen sikandin te sabeka te me hibateen din ne egngaranan ki Andris ne suled ni Simun Pidru, ⁹“Due lukes-lukes kayi ne due paan ne lalimma ne malisen wey daruwa ne ngalap te weyig. Piru nekegmenu naan de iya sika te iling kayi ne kasuluhan?”

¹⁰Ne migkahi si Hisus, “Ne papinnu-uwa niyu ka me etew.” Purisu immapinnu ran e ka me etew diye te me hilamunen, su dakel ka me hilamunen dutu. Lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes de. ¹¹Nataman, ingkuwa ni Hisus ka me paan wey migpasalamat pad sikandin te Manama hendue ipamehey diye te me etew ne naminnuu. Ne iling ded ka ngalap, impanalad din ded degma diye te me etew, wey nangeen sikandan taman te igkeupii ran. ¹²Te nabulung-bulung e sikandan langun, migkahiyen e ni Hisus ka me hibateen din, “Limura niyu ka nasame su egkaraat.” ¹³Seeye naa, impanlimud dan e ka nasame puun te lalimma ne paan, wey nakapenu te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ka nasame.

¹⁴Te pegkakita te me etew te kein-inuwan ne innimu ni Hisus, migkahi sikandan, “Seinid en iya ka Prupita ne nasulat diye te Kasulatan ne eggendini te

ampew te tane!” ¹⁵Ne tapey e nakaneng-neng si Hisus ne egpehesen sikandin te me etew eyew eggimuwen dan ne Hari, seeye naa ka mig-awe sikandin diye wey miglibed migtakereg diye te bubungan ne migsabsabeka.

Ka peggipaneu ni Hisus diye te kulit te weyig

(*Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52*)

¹⁶Ne hengkayi se egpangilumkilum e, nanupang e ka me hibateen din diye te lanew ¹⁷wey nanguntud te balangey ka eglapas diye te Kapirnaum. Ne nasagkup de due, ware pad nakasundul si Hisus kandan. ¹⁸Taheed te eglapas e sikan-dan, migpangalamag te kekesehi wey migdakel e ka me bunlud. ¹⁹Te me lalimma e wey ke hen-em e ne kilumitru ka imbaye dan te pegpamegsey, nakita ran si Hisus ka miggipaneu diye te weyig ne egpeendiye te unturanan dan, wey nenaaldek sikandan. ²⁰Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene kew kaaldeksu sikeddiey seini.” ²¹Ne dutu, igkeupii ran ne eg-untud si Hisus te balangey, wey sahuhone ne nakatuhun sikandan diye te eggendiyaan dan.

Ka pegpammitew te me etew ki Hisus

²²Te seup ne aldew, ka me etew ne migpalunggehaat pad diye te deyipag te linew nakamaan-maan te nangawe e ka me hibateen ni Hisus ne nanguntud te sabsabeka ne balangey diye. Nanengnengan dan man-e ne ware migduma si Hisus te me hibateen din su sikandan de ka nangipaneu. ²³Ne dutu, due me balangey puun te Tibiryas ne nanginguma diye te marani te nangeenan dan te paan te napasalamatan e seeye te Magbebaye. ²⁴Purisu te pegkanengneng dan ne ware bes e si Hisus diye wey ka me hibateen din, nan-

³6:7 Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te etew ne egtrabahu te senge kaaldew.

guntud e sikandan te me balangey wey nangendiyad te Kapirmaum ka egpam-mitew ki Hisus.

Ka keenen ne egpakabehey te umul

²⁵ Pegginguma te me etew diye te deyipag te lanew, nakita ran si Hisus wey mig-insaan dan, “Talagpanulu, kenu ke bes pad kayi?”

²⁶ Ne migtabak si Hisus, “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: kene ne iyan niyu igpammitew keddi su nakakita kew te me kein-inuwan ne neyimu ku, ke kene, puun de su impakeen ku sikaniyu te paan wey nenabulung kew. ²⁷ Kene kew pakannekal ne eggimu para te keenen ne eglihad de, ke kene, te keenen ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan. Ne ka Anak te Etew iyan egbehey kaniyu kayi su sikandin ka imbehayan te Amey ne Manama te katenged te pegbehey kayi.”

²⁸ Puun due, mig-inse sikandan kandin, “Nekey naa ka eleg ne eggimuwen ney eyew egkatuman ney ka igpeyimu te Manama?”

²⁹ Ne migtabak si Hisus, “Seini ka igkeupii te Manama ne eggimuwen niyu: palintutuu wey salig kew te insuhu din.”

³⁰ Ne migtabak sikandan, “Nekey naa ne kein-inuwan ka igkapapitew nu kanami eyew egkapalintutuu key keykew? Nekey ka eggimuwen nu? ³¹ Ka me kaap-apuan ney dengan, nangeen te mana te diye pad sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Su sumale te nasulat te Kasulatan, ‘Imbehayan din sikandan te keenen ne diye egpuun te langit.’”

³² Ne migkahi si Hisus, “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: kene ne si Muwis-sis ka migbehey kaniyu te egkeenen ne egpuun diye te langit, su ka Amey ku. Ne sikandin ded man-e ka egbehey kaniyu

te malehet ne keenen ne egpuun diye te langit. ³³ Su ka keenen ne igbehey te Manama, iyan sika se egpamaneug puun te langit wey egbehey te umul te me etew kayi te ampew te tane.”

³⁴ Ne migkahiyan dan si Hisus, “Ahalen, behayi key ma layun te sika ne keenen.”

³⁵ Ne migkahiyan ni Hisus sikandan, “Sikeddiey ka keenen ne egbehey te umul. Ka egparani keddi kenad iya eggutasan, wey ka egpalintutuu wey egsalig keddi, kenad egkammaraan. ³⁶ Piru iling te nakahi kud e kaniyu ne minsan nakita ad nikaniyu, kene kew red iya man-e egpalintutuu. ³⁷ Ka langun ne etew ne igbehey te Amey ku keddi, egparani keddiey. Ne ka egparani keddi, kene ku egdeldelen. ³⁸ Su wara a migpamaneug puun te langit eyew te pegtuman te keddi ne igkeupii, ke kene, eyew te pegtuman te igkeupii te Amey ku ne migsuhu keddiey. ³⁹ Ne seini ka igkeupii te migsuhu keddiey: egtantanuran ku ka imbehey rin keddi ne kene egkatarinan te minsan sabeka, piru eg-uyahen ku sikandan te katammanan ne aldew. ⁴⁰ Su seini ka igkeupii te Amey ku: ka langun ne egpammitew wey egpalintutuu wey egsalig te Anak, egpakaangken te umul ne ware egtamanan wey eg-uyahen ku sikandan te katammanan ne aldew.”

⁴¹ Seeye naa, migsalew-salew e ka me Hudiyu meytenged kandin tenged te ingkahi rin ne sikandin ka keenen ne diye egpuun te langit. ⁴² Migkahi sikandan, “Si Hisus ma sika ne anak ni Husi. Nakataha ki ke hentew-a ka amey wey ka iney rin, ne mania te egkahi sikandin te diye din egpuun te langit?”

⁴³ Ne migtabak si Hisus, “Kene kew e pasalsalawey. ⁴⁴ Ware egpakaparani keddi ke kene egpeparaniyan te Amey ne migsuhu keddi. Ne seeye se egparani

keddi, eg-uyahen ku red te katammanan ne aldew. ⁴⁵Due insulat te me prupita ne eggenendue, 'Egpanuluken sikandan langun te Manama.' Purisu, ka langun ne egpamineg te Amey wey egdawat te iglalag din, egparani keddied. ⁴⁶Ne ware seini migpasabut ne due etew ne nakakita te Amey, su ware iya nakakita kandin angin e keddi te diye migpuun te Manama. ⁴⁷Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka egpalintutuu wey egsalig keddi, due umul ne ware egtamanan. ⁴⁸Sikeddi ka keenen ne egbehey te umul. ⁴⁹Ka me kaap-apuan niyu, nangeen te mana te diye pad sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, piru nammatey man ded sikandan. ⁵⁰Piru lein ka seini se keenen ne migpamaneug puun te langit. Minsan hentew ne egkeen kayi, kenad e egpatey. ⁵¹Sikeddiey ka manekal ne keenen ne migpamaneug puun te langit. Minsan hentew ne egkeen te seini ne keenen, egkeuyag te ware egtamanan. Ne iyan keenen ka lawa ku ne igbehey ku eyew egpakaangkan te umul ne ware egtamanan ka me etew kayi te ampew te tane."

⁵²Ne dutu, nenekeg-apul ka me Hudiyu diye. Ne migkahi sikandan, "Egmenuwen te seini ne etew te pegbehey te lawa rin eyew igpakeen kanta?"

⁵³Ne migkahian sikandan ni Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene kew egkeen te lawa te Anak te Etew, wey kene eg-inum te kandin ne langesa, kene kew egpakaangkan te umul. ⁵⁴Piru ka minsan hentew ne egkeen te keddi ne lawa, wey eg-inum te keddi ne langesa, due umul ne ware egtamanan, wey eg-uyahen ku te katammanan ne aldew. ⁵⁵Su ka lawa ku, iyan sika ka malehet ne keenen,

ne ka langesa ku, iyan sika ka malehet ne inumen. ⁵⁶Ka minsan hentew ne egkeen te keddi ne lawa wey eg-inum te keddi ne langesa, eg-uugpe sikandin kayi te keddied wey eg-ugpa a degma diye te kandin. ⁵⁷Ka manekal ne Amey ka migsuhu keddi, wey neuyag a tenged kandin. Ne iling naan ded degma due, ka egkeen keddied, egkeuyag tenged keddi. ⁵⁸Ne iyan iya seini ka keenen ne egpuun diye te langit, kene ne iling seini te keenen ne mana ne ingkeen te me kaap-apuan niyu, su nammatey red sikandan. Su ka egkeen te seini ne keenen, egkeuyag te ware egtamanan."

⁵⁹Inlalag seeye ni Hisus te pegpanulu din diye te simbaan te me Hudiyu diye te Kapirnaum.

Ka lalag ne egpakabehey te umul

⁶⁰Masalig ne me hibateen din ka nakarineg kayi wey nakakahi, "Malised seini se impanulu din. Hentew-a ka egpekeuyun kayi?"

⁶¹Ne minsan ware migpanugtul ki Hisus, piru nanengnengan din ne migsalew-salew ka me hibateen din meytenged te impanulu din. Sikan naa ka migkahian din sikandan, "Neenenduenan kew te ingkahi ku? ⁶²Emun ke iling due, wey naan pa iya ke egkiteiten niyud ka Anak te Etew ne egbatunen igpalibed diye te impuunan din. ⁶³Ka egbehey te umul iyan ka Panisingan te Manama wey kene seini egkeyimu te etew. Ka inlalag ku kaniyu, diye egpuun te Panisingan te Manama wey egpakabehey te umul. ⁶⁴Piru due duma niyu kayi ne kene egpalintutuu keddi." (Inkahi seini ni Hisus su tapey rin e nanengnengi ke hentew ka kene egpalintutuu wey ke hentew degma ka eg-akal kandin.) ⁶⁵Ne migpabulus sikandin migkahi, "Sika ka

egpuunan ne migkahiyen ku sikaniyu te ware egpakaparani keddi, angin e te igpeparani keddi te Amey.”

⁶⁶Ne puun dutu, masalig ka me hibateen din ne mig-engked wey warad migduma kandin.

⁶⁷Ne migkahiyen ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din, “Ne sikaniyu, eg-engkeran e naa degma nikaniyu?”

⁶⁸Migtabak si Simun Pidru kandin, “Magbebaye, hentew naa ka egkeendiyaan ney? Sikeykew re ka due lalag ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan. ⁶⁹Migpalintutuu key keykew wey nanengnengan ney ne sikeykew iya ka Matulus ne in-alam te Manama.”

⁷⁰Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Sikeddiey iya ka mig-alam kaniyu te sapulu wey daruwa (12). Piru ahalen te me busew ka sabeka kaniyu.” ⁷¹Si Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti ka egkahiyen ni Hisus, su minsan sabeka sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen, sikandin iya ka eg-akal ki Hisus.

Ka peggubabe te me suled ni Hisus kandin

7 Pegkapenga dutu, migleug-leug si Hisus diye te Galiliya. Kene sikandin egleug-leug diye te Hudiyu, su egbentaanan sikandin te eggimatey te me Hudiyu. ²Te seeye ne timpu, mahaan e ka sahakeen te me Hudiyu ne engngaranan te Sahakeen te me Balungbalung, ³wey migkahiyen si Hisus te me suled din, “Awe ka kayi wey hendiye ka te Hudiyu su eyew egpakakita ka me hibateen nu te me kein-inuwan ne eggimuwen nu. ⁴Su ware etew ne eggles te eggimuwen din ke egkeupian sikandin ne egpabantug. Ne puun su eggimu ke ma te iling due, paneng-

nenga nu nasi ka me etew kayi te ampew te tane meytenged keykew!” ⁵(Nalalag sika te me suled ni Hisus su minsan sikandan, ware migpalintutuu wey migsalig kandin.)

⁶Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene pad eleg keddi kuntee ne eggendiye, piru egkaayun kew mule te minsan ken-u. ⁷Kene egkaayun ne egdumutan kew te me etew kayi te ampew te tane, piru egdumutan a mule nikandan su impamalehetan ku ne mareet ka hinimuwan dan. ⁸Hendiye kew e te sahakeen. Kene e pad eggendiye su kene pad ne eleg ka timpu ne eggimuwen ku ka eleg ne eggimuwen ku.” ⁹Sika ka inalalag din kandan wey migpalunggehaat pad sikandin diye te Galiliya.

Ka Sahakeen te me Balungbalung

¹⁰Te nangipanew e ka me suled ni Hisus peendiye te sahakeen, migsin-undul e degma si Hisus piru ware migpeeyang-heyang. ¹¹Ne impammitew sikandin te me pangulu te me Hudiyu diye te sahakeen wey nanginse sikandan ke hendeid e sikandin.

¹²Te seeye ne kalibulungan, masalig ka egmana-naasey meytenged kandin. Ka duma migkahi, “Meupiya sikandin ne etew.” Piru ka duma migkahi degma, “Kene ne malehet sika, su eg-akalan din de ka me etew.” ¹³Piru ware sabeka kandan ne egpakawangal-wangal meytenged kandin su egkaaldekan sikan- dan te me pangulu te me Hudiyu.

¹⁴Te mahaan e egpekegliware ka sahakeen, miggendiye si Hisus te timplu wey migpanulu. ¹⁵Ne dutu, neinu-inu ka me pangulu te me Hudiyu wey migkahi, “Immenu rin buwa te pegkateu te ware ma sikandin nekeiskuyla?”

¹⁶ Seeye naa, intabak sikandan ni Hisus, “Ka pegpanulu ku, kene egpuun kayi te keddiey, ke kene, diye egpuun te Manama ne migsuhu keddi. ¹⁷ Minsan hentew ne egkeupian ne eggimu te igkeupii te Manama, egpakanengneng ke diye naa egpuun te Manama ka pegpanulu ku wey ke kayi re egpuun te keddiey. ¹⁸ Ka etew ne eglalag puun te kandin de ne suman-suman, egpabantug te pegkeetew rin. Piru ka etew ne iyan igpabantug ka migsuhu kandin, egkapalintutuwan wey kene ne ubaten. ¹⁹ Imbehayaw kew ni Muwisis te Balaud te Manama, menu ma iya? Piru ware minsan sabeka kaniyu ne migtuman te Balaud, su emun ke migtuman kew pa perem, kena a nikaniyu eggimatayan.”

²⁰ Ne migtabak ka me etew, “Migserepan kad te busew! Hentew ma ka egkeupian ne eggimatey keykew?”

²¹ Ne migtabak si Hisus, “Duen de innimu ku te Aldew te Peggimeley wey neinu-inu kew e langun ²² minsan nekeg-iling ki re iya. Su due impanulu ni Muwisis kaniyu ne pegtuli te me anak niyu (minsan kene ne diye egbunsud sika te ki Muwisis su diye te kaapapan din), ne innimu niyu sika minsan ke Aldew te Peggimeley. ²³ Ke egtulien niyu ka sabeka ne bate te Aldew te Peggimeley eyew te pegtuman te Balaud ni Muwisis, ne mania te nabelu kew keddi te imbawian ku ka sabeka ne etew te Aldew te Peggimeley? ²⁴ Kene niyu hukumi ka etew pinaahi te egkakita niyu ne hinimuwan din, ke kene, hukumi niyu sikandin pinaahi te eleg ne gantangan wey palabian.”

Ka peg-agseb ne Kristu si Hisus

²⁵ Ne due me matig-Hirusalim ne migkahi, “Hendue te seini ma iya ne etew ka egbentaanan dan te eggimatey?

²⁶ Na, pitawa niyud te egpanulu man e mule sikandin kayi te kasuluhan, wey ware igkaapul te me pangulu ta kandin! Kema buwa ke nakanengneng e sikandan te sikandin ka Kristu? ²⁷ Piru nakanengneng ki ke hendei migpuun ka seini ne etew. Ne ka Kristu mule ke egginguma, ware egpakanengneng ke hendei sikandin egpuun.”

²⁸ Seeye naa, migbalalukan si Hisus te pegpanulu din diye te timplu ne migkahi, “Malehet naan iya ne nekeila kew keddi wey nakanengneng kew ke hendei a egpuun? Ka malehet, wara a mig-oney-oney miggendini, ke kene, impeendini e re. Egkasalihan sikandin se migsuhu keddi, wey ware kew nekeila kandin. ²⁹ Piru nekeila a mule kandin, su diye a migpuun te kandin wey sikandin ka migsuhu keddi.”

³⁰ Ne puun due, egdakepen dan e perem sikandin, piru ware egpakaaku tenged su ware pad migginguma ka kandin ne timpu. ³¹ Piru masalig ka me etew diye ne migpalintutuu wey migsalig kandin. Migkahi sikandan, “Emun ke egginguma ka Kristu, kene buwa sikandin egpekeyimu te kein-inuwan ne subla pad te neyimu te seini ne etew!”

Ka me sundalu ne insuhu eyew pegdakep ki Hisus

³² Nakarineg ka me Parisiyu te igmegna-naasey te me etew meytenged ki Hisus, purisu sikandan wey ka me pangulu te me talagpanubad, migsuhu te me talagbantey te timplu ne egparakepen ki Hisus. ³³ Ne migkahi si Hisus, “Kene naan de egkaluhey ka timpu ne egmekegduma ki, egkataman, eglibed ad man-e diye te migsuhu keddi. ³⁴ Egpanmitawen a nikaniyu piru kena

ad nikaniyu egkakita su ka eggendiyaan ku, kene niyu egkeendiyaan.”

³⁵Ne migmein-inseey ka me pangulu te me Hudiyu ne miggenendue, “Hendei bes sikandin eggendiye mania te kene ta sikandin egkakita? Eggendiye buwa sikandin te me siyudad te me Grigu ne nangubpaan te me karumaan ta ne me Hudiyu eyew diyad e man-e egpanulu?” ³⁶Su migkahi sikandin, ‘Egpanmitawen a nikaniyu piru kena ad nikaniyu egkakita,’ wey, ‘Kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku.’ Na, nekey buwa ka igpasabut din due?”

Ka sebseb ne egpakabehey te umul

³⁷Ne migginguma ka katammanan ne aldew te sahakeen ne iyan ka amana ne impurtanti ne aldew. Te seeye ne aldew, migsasindeg si Hisus ne migbal-balukan, “Hentew seeye se nammaraan, parani kew keddi wey inum kew. ³⁸Su sumale te nasulat diye te Kasulatan, ‘Ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig keddi, egtulayas te pusung din ka weyig ne egpakabehey te umul.’” ³⁹Iyan igpasabut ni Hisus kayi ne seeye se egpalintutuu wey egسالig kandin, egpakarawat te Panisingan te Manama. Su ware pad ibehey ka Panisingan te Manama te seeye ne timpu, tenged su ware pad sikandin imbantug te Manama pinaahi te pegbatun kandin.

Ka pegkabaad te me etew

⁴⁰Masalig ne me etew te seeye ne kalibulungan ka nakarineg te ingkahi rin wey nakakahi, “Malehet iya ne sikandin ka Prupita ne egtetaharan ta!”

⁴¹Ne migkahi degma ka дума, “Sikandin iya ka Kristu!”

Piru due degma дума ne migkahi, “Kene ne diye te Galiliya egpuun ka Kristu! ⁴²Su nasulat diye te Kasulatan ne ka Kristu diye egpuun te kabuhalan ni Dabid, wey diye eglesut te Bitlihim ne ugpaan ni Dabid.” ⁴³Seeye naa, nabaad ka me etew meytenged te suman-suman dan ki Hisus. ⁴⁴Egkeupian ka дума ne egdakepen dan e perem sikandin, piru ware egpakaaku ne egdakep kandin.

Ka peggubabe te me pangulu ki Hisus

⁴⁵Nataman, miglibed e ka me talagbantey te timplu diye te me pangulu te talagpanubad wey te me Parisiyu. Ne mig-insaan sikandan, “Mania te ware niyu uyana sikandin kayi?”

⁴⁶Ne migtabak ka me talagbantey, “Ware de due etew ne nekeiling kandin ke eglalag!”

⁴⁷Ne mig-insaan sikandan te me Parisiyu, “Ew, naakalan kew bes e degma nikandin? ⁴⁸Duen naan e natahaan niyu ne me pangulu te me Hudiyu wey ke Parisiyu naa ne migpalintutuu e kandin? ⁴⁹Seeye se me etew ne nalibulung, ware nakataha te Balaud ni Muwis, purisu indilus sikandan te Manama!”

⁵⁰Ne due sabeka ne Parisiyu ne si Nikudimu, ne migpakigkite e dengan ki Hisus ne migkahi kandan, ⁵¹“Sumale te kanta ne Balaud, kene ki egpekewukum ne nakasale ka sabeka ne etew te kene te pad egkewusey wey egkanengnengan ka neyimu rin.”

⁵²Ne migtabak sikandan, “Egpekeiling ka degma te matig-Galiliya! Kema, ug-ugsiya nu ka Kasulatan wey egkanengnengan nu ne ware prupita ne egpuun te Galiliya.” ⁵³[Nataman, nanguli e sikandan langun.]^f

^f7:53 Ka дума ne me sinulat ware miglagkes te 7:53 peendiye te 8:11, sikan naa ka kene ne klaru ke iglagkes naa degma seini kayi.

^x7:37 Lib 23:36. ^y7:38 Isi 47:1; Sak 14:8. ^z7:42 2Sam 7:12; Mik 5:2.

^a7:50 Huw 3:1-2.

Ka malitan ne nasapenan ne nalibuhan

8 Ne si Hisus mule, miggendiye sikandin te Bubungan te Ulibu. ²Te pegkapawe, migselem-selem e man-e si Hisus miggendiye te timplu. Ne miglingutan sikandin te masalig ne me etew wey migpinnuu sikandin ka migpanulu kandan. ³Ne ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu, mig-uyan te malitan ne nasapenan dan ne nalibuhan wey impasasindeg dan diye te tangkaan te me etew. ⁴Ne migkahiyen dan si Hisus, “Talagpanulu, nasapenan ka seini ne malitan ne nalibuhan. ⁵^bNe sumale te Balaud ni Muwisis, eleg sikandin ne egbatuwen taman te egpatey. Na, nekey ka igkalalag nu?” ⁶Inlalag dan seeye eyew te pegsahilut ki Hisus eyew igpakasumbung dan sikandin. Piru migweil-weil si Hisus, mig-usengul sikandin wey migsusulat te kemel rin diye te tane. ⁷Migpabulus sikandan ka eg-inse kandin, ne dutu, migsasindeg si Hisus ka migkahi, “Ke hentew kayi te kaniyu ka ware nakasale, sikandin ka eggun-a egbatu kandin.” ⁸Ne mig-usengul e man-e si Hisus ka migsusulat diye te tane. ⁹Te pegkarineg dan te inlalag ni Hisus, masihpanew e sikandan, ne iyan miggun-a ka me buyag. Nataman, si Hisus naan de ka nasame wey ka malitan ne migsasindeg diye. ¹⁰Ne migsasindeg si Hisus wey migkahiyen din ka malitan, “Beyi, hendei naan e sikandan? Ware bes sabeka ne miggukum keykew?”

¹¹Ne migtabak ka malitan, “Ware, ahalen.”

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Kene ku degma eggukuman sikeykew.

Hipanew kad wey kene kad himu te sale.”]

Si Hisus ka kalayag te kalibutan

¹²^cNe migkahiyen e man-e ni Hisus ka me etew, “Sikeddiey ka kalayag te kalibutan. Ka eg-ikul keddi, eg-pakaangken te kalayag te umul wey kenad egpekeyipanew diye te marusilem.”

¹³^dNe migkahiyen sikandin te me Parisiyu, “Sikeykew red ka eg-oney-oney egpamalehet meytenged keykew, sikan naa ka kene ka egkapalintutuwan.”

¹⁴Ne migtabak si Hisus, “Minsan ke eg-oney-oney a egpamalehet meytenged keddiey, malehet iya ka eglalachen ku, su nakanengneng a ke hendei a migpuun wey hendei a eggendiye. Piru ware kew nataha ke hendei a migpuun wey ke hendei a eggendiye. ¹⁵Ka peggukum niyu puun de te suman-suman niyu, piru sikeddiey mule, wara a miggukum te minsan hentew. ¹⁶Piru ke eggukum e ma, eleg mule ka peggukum ku su kene ne sikeddi de ka eggukum, ke kene, daruwa ney te Amey ne migpeendini keddi. ¹⁷^eNasulat diye te Balaud niyu ne emun ke egpekeg-iling ka guhuren te daruwa ne talagpamalehet, malehet naa ka guhuren dan. ¹⁸Mig-oney-oney a migpamalehet meytenged keddiey, wey migpamalehet degma meytenged keddi ka Amey ne migsuhu keddi.”

¹⁹Ne mig-inse sikandan, “Hendei ka amey nu?”

Ne migtabak si Hisus, “Ware kew nekeila kanami te Amey ku. Emun perem ke nekeila kew keddi, nekeila kew perem degma te Amey ku.”

²⁰Inlalag ni Hisus sika langun te pegpanulu din diye te lenged te intahuan te

^b8:5 Lib 20:10; Diy 22:22-24. ^c8:12 Mat 5:14; Huw 9:5. ^d8:13 Huw 5:31.

^e8:17 Diy 19:15.

tahuanan te seleppi diye te timplu. Piru ware migdakep kandin puun su ware pad migginguma ka kandin ne timpu.

Kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku

²¹ Nataman, migkahiyen e man-e sikandan ni Hisus, “Eggipanew a, wey egpammitawen a nikaniyu, piru egkammatey kew re due ne makasesale ded. Ne kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku.”

²² Purisu migkahi ka me pangulu te me Hudiyu, “Kene ki kun egpekeendiye te eggendiyaan din. Iyan buwa igpasabut due ne egluhe sikandin?”

²³ Ne migtabak si Hisus, “Sikaniyu, kayi kew migpuun te tane, piru sikeddi, diya a migpuun te langit. Kayi kew ne mahinged te kalibutan, piru kena a mule ne mahinged kayi. ²⁴ Ingkahiyen kud sikaniyu ne egkammatey kew re due ne makasesale ded. Su emun ke kene kew egpalintutuu ne sikeddi iya ka egnangen ku, egkammatey kew re due ne makasesale ded.”

²⁵ Ne mig-insaan dan sikandin, “Hentew ke bes iya?”

Ne migtabak si Hisus, “Sikeddi iya se-eye se impangguhud kud e kaniyu puun pad dengan. ²⁶ Dakel ka igpakalalag ku wey ka igpekewukum ku kaniyu. Piru iyan ku re iglalag te me etew kayi te ampew te tane ka egkarineg ku ne egpuun diye te migpeendini keddi, su egkasalihan sikandin.”

²⁷ Ware sikandan nakasabut te ka Amey bes e ne Manama ka egkahiyen din. ²⁸ Seeye naa, migkahiyen sikandan ni Hisus, “Te timpu ne egkayawen[§] niyud ka Anak te Etew, egkanengnengan niyud e ne sikeddi iya seeye se egnangen ku. Egkanengnengan niyud man-

e ne wara a mig-une-une-une migginimu te egkasuman-suman ku, ke kene, iyan ku re inlalag ka impanulu keddi te Amey ku. ²⁹ Ne sikandin se migpeendini keddi, migduma keddiey. Wara a nikandin balahara ne migsabsabeka, su layun ku ma himuwa ka egpakapahale kandin.”

³⁰ Masalig ka migpalintutuu ki Hisus te pegkarineg dan te inlalag din.

Ka kamalehetan ka egbehey te kaligwangan

³¹ Nataman, migkahiyen ni Hisus ka me Hudiyu ne migpalintutuu wey migsalig kandin, “Emun ke egpabulus kew eg-ikul te pegpanulu ku, malehet naa iya ne me hibateen ku sikaniyu. ³² Egkanengnengan niyu ka kamalehetan, ne ka kamalehetan ka egbehey kaniyu te kaligwangan.”

³³ Ne migtabak sikandan, “Me kabuhalan key ni Abraham wey ware key re due neuripen te minsan hentew. Ne mania te migkahi ka te egbehayan key te kaligwangan?”

³⁴ Ne migtabak si Hisus kandan, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan hentew ne eggimu te sale, uripen te sale. ³⁵ Ne ka uripen, egkaayun ne eg-aween te pamilya, piru ka anak, kene mule egkaayun ne eg-aween. ³⁶ Purisu emun ke egbehayan kew te Anak te kaligwangan, egpakaligwang kew iya! ³⁷ Nakataha a te me kabuhalan kew iya ni Abraham, piru egbentaanan a nikaniyu te eggimatey su kene niyu egkarawat ka igpanulu ku kaniyu. ³⁸ Iyan ku re igpangguhud ka impapitew keddi te Amey ku, piru sikaniyu, iyan niyu eggimuwen ka narineg niyu puun te amey niyu.”

³⁹ Ne migtabak sikandan, “Si Abraham ka amey ney.”

[§]8:28 Ka igpasabut te egkayawen, ka iglansang e sikandin te krus.

[†]8:33 Mat 3:9; Luk 3:8.

Ne migtabak si Hisus, “Ke malehet ne kabuhalan kew ni Abraham, iling ded perem ka eggimuwen niyu te in-nimu rin. ⁴⁰Piru nasi mule ne egbentaanan a nikaniyu te eggimatey minsan migpangguhud e re te kamalehetan ne narineg ku puun te Manama. Ne warad iya nekeyimu si Abraham te iling kayi! ⁴¹Ka eggimuwen niyu, iling ded te eggimuwen te amey niyu.”

Ne migtabak sikandan, “Kene key ne me anak te dalan. Sabeka re ka Amey ney, ka Manama re iya.”

⁴²Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ke malehet ne ka Manama ka amey niyu, eggeyinawaan a perem nikaniyu, su diya a migligkat kandin te peggendini ku. Wara a mig-oney-oney re due miggendini, ke kene, impeendini e re nikandin. ⁴³Iyan puunan ne kene kew egpakasabut te iglalag ku, su egkeepes kew ne egpamineg te iglalag ku. ⁴⁴Iyan niyu amey ka ahalen te me busew, ne iyan niyu igkeupii te eggimu ka igkeupii rin. Mangimatey sikandin puun pad te bunsuranan, wey ware sikandin migpalapig te kamalehetan su ware kamalehetan diye te kandin. Emun ke eg-uubat sikandin, mig-ikul naan de sikandin te batasan din, tenged su ubaten sikandin wey sikandin ka puunan te langun ne ubat. ⁴⁵Ne iyan ku mule igpangguhud kaniyu ka kamalehetan, sikan naa ka kene kew egpalintutuu keddi. ⁴⁶Hentew ma kaniyu ka egpakapamalehet ne nakasala a? Ware iya! Ne mania te kene kew egpalintutuu keddi te kamalehetan ma ka igpangguhud ku? ⁴⁷Seeye se kandin te Manama, egpalintutuu te lalag te Manama. Piru sikaniyu, kene kew ne kandin te Manama, sikan naa ka kene kew egpalintutuu te lalag din.”

Si Hisus wey si Abraham

⁴⁸Ne migtabak ka me pangulu te me Hudiyu diye te ki Hisus, “Malehet bes ka inlalag ney ne matig-Samarya ka wey migserepan te busew.”

⁴⁹Ne migtabak si Hisus, “Wara a serepi te busew. Imbantug ku re ka Amey ku, piru impeyilawan a mule nikaniyu. ⁵⁰Wara a migparayan-dayan te keddi ne pegkeetew. Due ka Amey ne iyan egkeupian ne egkarayan a te me etew, wey sikandin ka eggukum ne malehet. ⁵¹Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egtuman te iglalag ku, kenad iya egpatey.”

⁵²Ne migkahiyen sikandin te me pangulu te me Hudiyu, “Kuntee, nanengnengan ney e ne malehet iya ne migserepan ka te busew! Migpatey e si Abraham wey ka me prupita, piru kuntee, egkahi ka te minsan hentew ne egtuman te iglalag nu, kenad iya egpatey. ⁵³Mania, labew ke bes pad ubag te apu ney ne si Abraham ne migpatey e? Nammatey e degma ka me prupita. Na, hentew ke naa iya ubag?”

⁵⁴Ne migtabak si Hisus, “Emun ke egparayan-dayan e re, ware karuan te pegparayan-dayan ku. Piru ka Amey ku ne egkahiyen niyu ne Manama niyu, iyan egdayan keddi. ⁵⁵Ware kew nekeila kandin, piru nekeila a mule kandin. Su emun ke egkahi a te ware a nekeila kandin, egpekeiling ad e kaniyu te ubaten. Piru nekeila a iya kandin wey egtumanen ku ka lalag din. ⁵⁶Nahalegale ka apu niyu ne si Abraham ne egkakita rin e ka aldew ne eggendini a. Ne nakita rin e iya seini wey nahalegale sikandin.”

⁵⁷Ne migkahiyen sikandin te me pangulu te me Hudiyu, “Ware ke pad miglalimma ne pulu (50) ne leg-un. Ne immenu nu naa ubag te pegkakita ki Abraham?”

⁵⁸ Ne migtabak si Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: duen ad e te ware pad miglesut si Abraham.”

⁵⁹ Ne puun dutu, migpamurut e sikan-dan te me batu su egbatuwen dan e si Hisus, piru miggeles sikandin wey mig-awe e diye te timplu.

Ka pegbawi ni Hisus te butud

9 Taheed te eggiphanew si Hisus, due nakita rin ne etew ne nabutud puun te peglesut din. ² Ne mig-insaan sikandin te me hibateen din, “Talagpan-ulu, sale din naa wey ke sale te amey wey iney rin ka egpuunan ne nabutud sikandin puun te peglesut din?”

³ Ne migtabak si Hisus, “Nabutud sikandin, kene ne puun te sale din wey ke sale naa te amey wey iney rin. Ney-itabu ka iling kayi su eyew egkakita te me etew ka geem te Manama pinaahi kandin. ⁴ Keilangan ne eggimuwen ta ka me himu te migsuhu keddi taheed te maaldew pad, su egginguma ka marusilem ne warad egpekeyimu. ⁵ ⁸ Ne taheed te kayi e pad te ampew te tane, sikeddiey ka egpakalayag te langun ne etew.”

⁶ Te pegkapenga rin te eglalag, mig-ileb sikandin diye te tane wey inluyang din ka in-ileban din. Nataman, impulitan din ka mata te etew ⁷ wey migkahiyang din, “Hendiye ka te lanew te Silui wey pandep-ug ka diye.” (Insuhu ka kaluwasan te Silui.) Purisu miggiphanew e ka etew wey migpandep-ug, ne egpakakite e sikandin te peglibed din.

⁸ Ka me sumbaley rin wey ka me etew ne nakakita kandin te egpampamuyu pad, nekeinse sikanan ne eggenendue, “Hendue te seini ka etew ne egpinpinnuu ne egpampamuyu?”

⁹ Due duma ne migkahi, “Uya, sika iya.” Piru due duma ne migkahi, “Kene ne sika. Egpekegsahid de ka ulaula ran.”

Ne migkahi seeye se etew, “Sikeddi iya ne.”

¹⁰ Ne mig-insaan dan sikandin, “Mania te egpakakita kad e?”

¹¹ Ne migtabak sikandin, “Migluluyang te tane ka etew ne enggaranan ki Hisus, wey impulit din e te mata ku. Ne insuhu ad nikandin ne egpeendiyen te lanew te Silui wey egpepandep-uhen. Purisu miggendiya a degma wey migpandep-ug, ne nataman, nakakita ad.”

¹² Ne mig-inse e man-e sikanan, “Hendeid e sikandin?”

Ne migtabak ka etew, “Wara a nakataha.”

Ka peg-inse-inse te me Parisiyu te imbawian ne etew

¹³ Nataman, mig-uyan dan e diye te me Parisiyu ka etew ne nabutud dengan. ¹⁴ Aldew seeye te Peggimeley te inluyang ni Hisus ka tane wey imbawian din ka butud. ¹⁵ Nataman, mig-insaan e man-e te me Parisiyu ka etew ke mania te nakakita rin e. Ne migkahi ka etew diye te kandan, “Impulitan din te inluyang ne tane ka mata ku, ne nataman, migpandep-ug a wey nakakita ad.”

¹⁶ Ne migkahi ka duma ne me Parisiyu, “Kene ne diye te Manama egpuun ka seini ne etew su ware migtuman te Balaud te Aldew te Peggimeley.”

Piru due degma duma ne migkahi, “Egmenuwen ma te makasesale te peg-gimu te iling kayi ne kein-inuwan?” See-ye naa, nabaad sikanan.

¹⁷ Purisu mig-abayan e man-e insei te me Parisiyu ka etew, “Nekey-a ka igkalalag nu meytenged kandin, su

egkahiyen nu ne imbawian din ka mata nu?”

Ne migtabak ka etew, “Sabeka sikandin ne prupita.”

¹⁸ Piru ware migpalintutuu ka me pangulu te Hudiyu ne butud sikandin dengan ne egpakakite e kuntee. Ne puun due, impeumew ran ka amey wey iney rin. ¹⁹ Mig-insaan nikandan ka amey wey iney te etew, “Anak niyu iya seini se egkahiyen niyu ne nakapaney nabutud? Ne mania te egpakakite e sikandin kuntee?”

²⁰ Ne migtabak ka amey wey iney te etew, “Malehet iya ne anak ney sikandin, wey malehet degma ne nakapaney sikandin nabutud. ²¹ Piru ware key nakataha ke mania te nakakite e sikandin wey ke hentew ka migbawikan. Insei niyu sikandin su dakel e wey egkateu e ne egtabak.” ²² Seeye ka nakahi ran puun su naaldekan sikandan te me pangulu te me Hudiyu. Su neyunan e nahud te me Hudiyu ne emun ke due eg-angkene ne si Hisus iya ka Kristu, kenad e eg-ileen ne sakup pad te simbaan te me Hudiyu. ²³ Sika ka egpuunan te nakakahi ka amey wey iney rin, “Insei niyu sikandin su dakel e!”

²⁴ Nataman, impeumew ran e man-e ka etew ne nabutud dengan wey mig-insaan, “Pahunlibet ka te Manama ne egpangguhud ka te malehet, su nakanengneng key ne makasesale ka etew ne migbawikan keykew.”

²⁵ Ne migtabak ka etew, “Ware a nakataha ke makasesale naa sikandin wey ke kene. Iyan ku re natahaan ne butud a dengan, ne kuntee egpakakita ad.”

²⁶ Ne mig-inse e man-e sikandan kandin, “Nekey ka innimu rin diye te keykew? Immenu rin e te egbawikan ka mata nu?”

²⁷ Migtabak sikandin, “Impangguhuran kud e sikaniyu piru ware kew migpalintutuu. Ne mania te egkeupian

kew pad man-e ne egpamineg kayi? Egkeupian kew degma ne egkeyimu ne me hibateen din?”

²⁸ Miglanglangitan dan sikandin wey migkahiyen, “Sikeykew re iya ka hibateen din! Piru sikanami, me hibateen key ni Muwisis. ²⁹ Nakanengneng key te migpakiglalag ka Manama ki Muwisis, piru meytenged te sika ne etew, minsan se egpuunan ne ware ney en iya nataheyan ke hendei!”

³⁰ Ne migtabak ka etew, “Etuwey, amana seini! Imbawian din mule ka mata ku, ne migkahi kew te ware kew nakataha ke hendei sikandin migpuun! ³¹ Nakataha ki ne kene egpaminehen te Manama ka me makasesale. Piru seeye se egtahud wey egtuman te pegbuut te Manama, egpaminehen din mule. ³² Puun te peggimu te kalibutan, ware de due egkabantug ne egpakabawikan te mata te etew ne nakapaney nabutud. ³³ Ke kene egpuun diye te Manama ka seini ne etew, ware egkeyimu rin.”

³⁴ Ne migtabak sikandan, “Makasesale ka puun te peglesut nu, ne kuntee, iyan key re ubag egpanuluen nikeykew?” Ne puun dutu, impaawe e sikandin diye te simbaan te me Hudiyu.

Ka ispirituwanen ne pegkabutud

³⁵ Nakarineg si Hisus te impaawe e seeye se etew diye te simbaan te me Hudiyu. Te nakita rin e ka etew, migkahiyen din e, “Egpalintutuu ka wey egsalig te Anak te Etwew?”

³⁶ Ne migtabak ka etew, “Magbebaya, nangeni a ke hentew sikandin su eyew egkapalintutuu wey egpakasalig a kandin!”

³⁷ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Nakakita kad e kandin wey sikandin iya ka migpakiglalag keykew kuntee.”

³⁸ Ne migkahi ka etew, “Egpalintutuu a Magbebaya.” Ne migpanimbuel sikandin ka migsimba ki Hisus.

³⁹ Migkahi si Hisus, “Miggendini a te ampew te tane eyew te peggukum te me etew. Ne eyew seeye se me butud te kamalehetan egpakakita, wey seeye se egpakakita kayi, egkabutud.”

⁴⁰ Due me Parisiyu diye te lenged din ne nakarineg te inalag din. Ne mig-insaan dan sikandin, “Me butud key bes degma seini?”

⁴¹ Ne migtabak si Hisus, “Emun ke butud kew perem te kamalehetan, ware perem sale niyu. Piru puun su migkahi kew te egpakakita kew kayi, migpasabut naa sika te ware pad naawe ka sale niyu.”

Ka malehet ne talagtameng te karniru

10 “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: ka etew ne kene egbaye diye te gumawan te pegseled din diye te kulungan te karniru, wey ke egpamaneyik de sikandin diye te duma ne egbayaan, egpekeiling sikandin te takawen wey ke tulisan. ² Piru ka etew ne egbaye diye te gumawan, iyan sika ka talagtameng te me karniru. ³ Eglukatan sikandin te talagbantey te gumawan, wey egkeilaan te me karniru ka laheng din te egpangumew kandan. Egpangumawen din ka ngaran te tagse sabeka kandan wey igpanulud din diye te lihawangan. ⁴ Ne emun ke igkapalihawang din e sikandan langun, eggun-a sikandin te me karniru, wey egsinundul sikandan kandin su neilaan dan ka laheng din. ⁵ Kene egsinundul sikandan te lein ne etew su nasi egpamallahuy puun su ware nekeila te laheng din.”

⁶ Impanguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan piru ware dan nakasabut ke nekey ka igpasabut din.

Si Hisus ka meupiya ne talagtameng

⁷ Seeye naa, migkahi e man-e si Hisus, “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: sikeddiey ka gumawan te me karniru.

⁸ Ka langun ne miggun-a keddi te miggendini, me takawen wey me tulisan sikandan. Piru ware migpamineg kandan ka me karniru. ⁹ Sikeddiey ka gumawan. Minsan hentew ne egseled ne egbaye keddiey, egkaluwas. Egpekeiling sikandin te karniru ne egseled wey eglhawang ne due egkakita ne panabtaban. ¹⁰ Piru ka takawen, eggendini re eyew egpanakew, eggimatey, wey egdereet. Ne miggendini a mule eyew egbehey te umul ne warad egpammitawen pad.

¹¹ “Sikeddiey ka meupiya ne talagtameng te karniru. Ka meupiya ne talagtameng, andam ne egpeyimatey para te me karniru. ¹² Kene sikandin egpekeiling te egbayaran de ne talagtameng te me karniru ne egpallahuy ke egpakakita te bubuluti ne singgalung ne egpeendiye te kandan. Eg-engkeran din ka me karniru wey egpamueren e te singgalung ka me karniru wey egmekegsuwey-suwey e sikandan. ¹³ Egpallahuy sikandin su imbayaran man de wey ware de diye te kandin ke nekey ka egtamanan te me karniru. ¹⁴ Sikeddiey ka meupiya ne talagtameng te karniru. Nekeila a te me karniru ku wey nekeila degma sikandan keddi ¹⁵ hiling te pegkeila te Amey ku keddi wey te pegkeila ku degma kandin. Andam a ne egpeyimatey para kandan. ¹⁶ Due duma ne me karniru ku ne ware kayi te seini ne kulungan. Keilangan ne eg-uyanen ku degma sikandan kayi. Eg-pamineg sikandan te laheng ku wey egkeyimu sikandan ne sabeka ne punduk wey sabeka degma ka egtameng kandan.

¹⁷ “Miggeyinawaan a te Amey puun su egpeyimatey a para kandan, wey

^h10:15 Mat 11:27; Luk 10:22.

egkeuyag e red man-e. ¹⁸Ware egpekey-imatey keddi ke kene ne keddi ne pegbuut. Piru sikeddiey en iya ka eg-uney-uney egbehey te umul ku, su due katenged ku te pegbehey kayi wey te peggawi man-e kayi. Ne seini iya ka in-suhu keddi te Amey ku.”

¹⁹Ne puun te inlag din, nabaad e man-e ka me Hudiyu. ²⁰Masalig kandan ka migkahi, “Migserepan sikandin te busew! Egbusawen e sikandin! Ne mania te egpamineg kew pad kandin?”

²¹Piru migkahi ka duma, “Ka etew ne egserapan te busew, kene egpikalalag te iling kayi! Egmenuwen-a te migserepan te busew te pegbawi te mata te butud?”

Ka pegsamsamili te me Hudiyu ki Hisus

²²Miggingume e ka timpu te Saha-keen te Peghalad te Timplu diye te Hirusalim. Ne tingmaagsil te seeye ne timpu. ²³Miggipanew si Hisus diye te Likansu ni Sulumun diye te timplu, ²⁴wey miglibulung ka me pangulu te me Hudiyu diye te kandin ne migkahi, “Kenu nu ma igpalene-lene ka geyinawa ney? Nangeni key e nikeykew ke sikeykew naan iya ka Kristu?”

²⁵Ne migtabak si Hisus, “Mignangenan kud e sikaniyu piru ware kew migpalintutuu keddi. Ka me kein-inuwan ne eggimuwen ku pinaahi te ngaran te Amey ku, ka egpamalehet meytenged keddi. ²⁶Piru kene kew egpalintutuu puun su kene kew ne duma te me karniru ku. ²⁷Ka keddi ne me karniru, egpekeila te laheng ku, wey neilaan ku degma sikandan, sikan naa ka egsinundul sikandan keddi. ²⁸Egbehayan ku sikandan te umul ne ware egtamanan wey kenad e sikandan egpatey. Ne ware sabeka ne egpakaahew kandan kayi te keddi. ²⁹Su

imbehey sikandan keddi te Amey ku ne iyan labew te langun. Ne ware minsan hentew ne egpakaahew kandan puun te pegtangu te Amey. ³⁰Ne sikeddi wey ka Amey, sabeka re.”

³¹Pegkarineg dutu te me pangulu te me Hudiyu, migpamurut e sikandan te me batu eyew igdegpak kandin. ³²Piru migkahiyan sikandan ni Hisus, “Masalig ka impapitew ku kaniyu ne meupiya ne me himu ne imeyimu keddi te Amey. Ne hendei naa rue ka igbatuwa niyu keddi?”

³³ⁱNe migtabak ka me pangulu te me Hudiyu, “Kene ney sikeykew egbatuwen puun te meupiya ne me himu, ke kene, puun te pegbaley-baley nu te Manama! Etew ke re piru egpeiling ka te Manama!”

³⁴^jNe migtabak si Hisus, “Nasulat diye te Balaud niyu ne migkahi ka Manama, ‘Me manama kew.’ ³⁵Nakanengneng ki ne layun malehet ka nasulat diye te Kasulatan. Ne emun ke ingngaranan te Manama ne me manama seeye se me etew ne imbehayan din te lalag din, ³⁶ne mania te egkahi kew te imbaley-baley ku ka Manama te pegkahi ku te sikeddi ka Anak te Manama? Sikandin ka migalam keddiey wey impeendini a kayi te kalibutan. ³⁷Purisu, kena a palintutu-uwa ke ware ku himuwa ka igmeyimu keddi te Amey ku. ³⁸Piru ke eggimu a kayi, palintutu-uwa niyu ka me himu ku minsan kene kew palintutuu keddi eyew egkatahaan niyu ne ka Amey, kayi te keddiey wey sikeddi, diye degma te Amey.”

³⁹Egdakepen dan e man-e perem si Hisus piru nakapallahuy sikandin kandan.

⁴⁰^kNataman, miglapas e man-e si Hisus diye te weyig te Hurdan ne migpamewutismuwan dengan

ni Huwan, wey diye pad sikandin mig-uugpe. ⁴¹Masalig ka me etew ne miggendiye te kandin wey migkahi, “Si Huwan, ware nekeyimu te me kein-inuwan, piru malehet langun ka inlalag din meytenged te seini ne etew.” ⁴²Seeye naa, masalig ka me etew ne migpalintutuu kandin.

Ka pegpatey ni Lasaru

11 ¹Due etew ne migderalu ne egn-garanan ki Lasaru. Diye sikandin mig-ugpe te Bitanya duma te me atebey rin ne si Mariya wey si Marta. ^{2m}(Sikan ded ne Mariya ka eg-itis te peemut te paa te Magbebaya wey egpunasan din ded te bulbul din. Ne maama rin iya si Lasaru ka migderalu.) ³Purisu migpanahaan te talaatebey ka Magbebaya ne si Hisus te migderalu si Lasaru ka amana ne alukuy rin.

⁴Te pegkarineg ni Hisus dutu, migkahi sikandin, “Kene ne kapatayan ka eg-pangkusan te dalu ni Lasaru. Ney-itabu seini eyew egkareyrey ka Manama tenged te geem din. Ne eyew degma egkarayan ka Anak te Manama pinaahi kayi.”

⁵Miggeyinawaan ni Hisus ensi Marta, Mariya wey si Lasaru. ⁶Piru te pegkarineg din te migderalu si Lasaru, mig-uugpe pad si Hisus te daruwa ne aldew diye te inged ne neugpaan din. ⁷Nataman, migkahiyang din ka me hibateen din, “Eglibed ki diye te Hudiya.”

⁸Ne migtabak ka me hibateen din, “Talagpanulu, ware pad iya naluhey ne egbatuwan ka perem te me Hudiyu diye, ne kuntee, eglibed kad e man-e diye?”

⁹Ne migtabak si Hisus, “Due sapulu wey daruwa (12) ne uras te aldew ne egkaapunan. Purisu ke eggi-

panew ka etew te maaldew pad, kene sikandin egkasaligkat su malayag mem pad. ¹⁰Piru ke eggipanew sikandin te marusilem e, egkasaligkat sikandin su marusilem ma.” ¹¹Te pegkapenga rin te miglalag kayi, migpabulus e man-e sikandin ka eglalag, “Newulep ka alukuy ta ne si Lasaru, ne eggendiyaan ku sikandin eyew egpukawen ku.”

¹²Ne migtabak ka me hibateen din, “Magbebaya, ke newulep sikandin, egkeulian ded sikandin.”

¹³Ka igpasabut ni Hisus ne migpatey e si Lasaru, piru kahiyang te me hibateen din ne maheteng de ne newulep. ¹⁴Purisu impaay-ayaran e sikandan kahii ni Hisus, “Migpatey e si Lasaru, ¹⁵piru amana a nahale te wara a diye te impatayan para te keupianan niyu, su egkatimtimulan ka pegpalintutuu niyu tenged te egkakita niyu. Na, eggendiyaan tad sikandin.”

¹⁶Ne si Tumas ne mig-imuan ki ‘Seping’, migkahiyang din ka duma rin ne me hibateen, “Egduma ki kandin eyew egpikalagkes ki kandin te eggimatayan.”

Si Hisus ka egbehey te umul

¹⁷Te pegginguma ni Hisus, nahuhuran e sikandin ne neep-atan e si Lasaru ka insabal. ¹⁸Me tatelu ne kilumitru ka kariyu te Bitanya puun te Hirusalim. ¹⁹Ne masalig ka matig-Hirusalim ne me Hudiyu ne migpanumbaley diye te engki Marta wey ki Mariya eyew egliwang kandan te namatayan te maama ran.

²⁰Te pegkanengneng ni Marta ne eg-palinggumaan e si Hisus, miglihawang sikandin ka egsinug-ung kandin, piru si Mariya, migpalunggehaat de diye te baley. ²¹Te nekegsinug-ung e sikandan, migkahiyang din e si Hisus, “Magbebaya, emun ke kayi ke pa perem, ware ded

¹11:1 Luk 10:38-39. ^m11:2 Huw 12:3.

perem migpatey ka maama ku! ²² Piru nakataha a te minsan kuntee, igbehey te Manama keykew ka minsan nekey ne eg-buyuen nu diye te kandin.”

²³ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Egkeuyag ded ka maama nu.”

²⁴ Migtabak sikandin, “Nakanengneng a ne egkeuyag sikandin te katammanan ne aldew ke eg-uyahen e ka nammatey e.”

²⁵ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Sikeddiey ka eg-uyag te nammatey e wey egbehey te umul. Minsan hentew ne egpalintutuu wey egsalig keddi, egkeuyag ded minsan egpatey sikandin.

²⁶ Ne minsan hentew ne eg-ugpe ne egpalintutuu wey egsalig keddi, kenad e egpatey. Migpalintutuu ke naa kayi?”

²⁷ Ne migtabak sikandin, “Uya, Magbebaye. Egpalintutuu a ne sikeykew ka Kristu, ka Anak te Manama ne insaad ne eggendini te ampew te tane.”

Ka pegsinehew ni Hisus

²⁸ Pegkapenga ni Marta te miglalag, miglibed e sikandin wey in-umew rin si Mariya wey migkahiyen, “Duen e ka Talagpanulu wey impammitew ka nikandin.” ²⁹ Te pegkarineg ni Mariya, migdagdahew sikandin migsasindeg wey miglihawang ka egsinug-ung ki Hisus. ³⁰ (Te seeye ne timpu, ware pad migginguma si Hisus te lungsud, su diye pad sikandin te inged ne nasinug-ungan ni Marta.) ³¹ Ka me Hudiyu ne diye te baley enni Mariya ne egliwang kandin, insinundul dan sikandin te nakitaran ne migdagdahew migsasindeg wey miglihawang. Kahiyen dan ne eggendiye de sikandin te insabalan wey diye egsinehew.

³² Te pegginguma ni Mariya diye te ki Hisus, mig-usengul sikandin diye te tangkaan din wey migkahi, “Magbebaye, emun ke kayi ke pa perem, ware ded perem migpatey ka maama ku!”

³³ Te pegkakita ni Hisus ne migsinehew si Mariya wey ka me Hudiyu ne migduma kandin, migmasakit ka geyinawa rin wey nabantalan amana sikandin. ³⁴ Ne mig-insaan din sikandan, “Hendei niyu sikandin isabal?”

Ne migtabak sikandan, “Magbebaye, kema hengkayi ka wey tengtengi nu.”

³⁵ Ne dutu migsinehew e si Hisus. ³⁶ Seeye naa, migkahi ka me Hudiyu, “Pitew kew, amana rin geyinawei si Lasaru!”

³⁷ Piru due duma ne migkahi, “Imbawian din ka mata te butud, ne mania te ware din nabalabahi ka pegpatey ni Lasaru?”

Ka peg-uyag ni Hisus ki Lasaru

³⁸ Ne dutu, naamana e man-e nabantali si Hisus wey miggendiye sikandin te insabalan ki Lasaru ne sabeka ne sulung ne mig-eletan te batu ka gumawan. ³⁹ Ne migsuhu si Hisus ne igpaawe ka batu.

Ne migkahi si Marta ne atebey te migpatey, “Magbebaye, mangareg e sikandin kuntee su neep-atan e sikandin ka insabal!”

⁴⁰ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Migkahiyen kud e sikeykew te egkakita nu ka karesen te Manama ke egpalintutuu ka.” ⁴¹ Seeye naa, in-awe dan e ka batu. Ne migleng-ag si Hisus diye te langit wey migkahi, “Amey, migpasalamat a keykew su indineg a nikeykew. ⁴² Nakanengneng a ne egdinehen a layun nikeykew, piru inlalag ku seini puun te me etew ne seini kuntee, eyew egpalintutuu sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi.” ⁴³ Pegkapenga rin ka miglalag kayi, migpanguleyi sikandin ka migkahi, “Lasaru, lihawang ka kayi!” ⁴⁴ Nataman, miglihawang e ka minatey ne nakedked pad ka paa wey me belad te hinabel wey nabukusan pad ka ulaula te manggad. Ne migkahiyen sikandan ni Hisus,

“Awaa niyu ka nakabedbed kandin wey peyipanawa niyu sikandin!”

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(*Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luk. 22:1-2*)

⁴⁵ Seeye se me Hudiyu ne migpanumbaley engki Mariya, masulug kandan ka migpalintutuu wey migsalig ki Hisus te pegkakita ran te innimu rin. ⁴⁶ Piru due degma дума ne miggendiye te me Parisiyu ne migpangguhud kandan meytenged te innimu ni Hisus. ⁴⁷ Purisu inlibulung te me pangulu te me talagpanubad wey te me Parisiyu ka langun ne sakup te Talaggukum te me Hudiyu. Ne migkahi sikandan, “Nekey buwa ka eggimuwen ta te seini ne etew ne eggimu te masalig ne me kein-inuwan? ⁴⁸ Emun ke egparumdumaan ta sikandin ne egpabulus te eggimuwen din, egpalintutuu wey egsalig e ka langun kandin. Ne egkataman, eggendinid e ka matig-Ruma wey egguhusen dan e ka timplu wey ka nasud ta!”

⁴⁹ Piru si Kaypas ne iyan Labew ne Talagpanubad te seeye leg-un, migkahi diye te me дума rin, “Ew, ware bes me aperu niyu? ⁵⁰ Ware kew bes nakanengng ne meupiya pad ke sabeka re ne etew ka egpatey para te masulug ne me etew du te intiru ne nasud ka egka-reetan?” ⁵¹ Kene ne puun te kandin ne suman-suman seeye se inlalag din, ke kene, isip Labew ne Talagpanubad te seeye ne leg-un, intagne din ne keilangan ne egpatey si Hisus para te me Hudiyu.** ⁵² Ne kene de man-e ne para kandan, ke kene, eyew degma egkalibulung wey egkasabeka ka me anak te Manama ne nekegsuwey-suwey te minsan hendei.

⁵³ Puun dutu ne aldew, migplanu e ka me pangulu te me Hudiyu ke egmenuwen dan te peggimatey ki Hisus.

⁵⁴ Ne seeye naa, warad e migpeeyangheyang miggiphpanew si Hisus diye te Hudiya, wey miggendiyad nasi te sabeka ne lungsud ne enggaranen te Ipraim ne marani te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Ne diye din pad mig-uugpe дума te me hibateen din.

⁵⁵ Te seeye ne timpu, mahaan e man-e ka Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama. Masalig ka me etew puun te me bariyu ne migtakereg diye te Hirusalim eyew te pegtuman te tuluuwen dan ne peglinis te kene pad egginguma ka sahakeen. ⁵⁶ Ne impammitew ran si Hisus te eglibulung e sikandan diye te timplu. Migmeinseey sikandan ne egkahi, “Te kaniyu ne suman-suman, egtambung bu red sikandin te sahakeen?” ⁵⁷ Kunaleg te tapey bes e migsuhu ka me pangulu te talagpanubad wey ka me Parisiyu te emun ke due egpakataha ke hendei si Hisus, keilangan ne egpangguhuran sikandan eyew egkarakep dan sikandin.

Ka peg-itis ki Hisus te peemut

(*Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9*)

12 Te igkeen-em naan de ne aldew ka Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama, miggendiye si Hisus te Bitanya ne mig-ugpaan ni Lasaru te in-uyag din ka napatey. ² Miggilutuan dan sikandin te iglabung, wey si Marta ka migpangenat te keenen. Ne miglagpu mule si Lasaru ki Hisus te egkeen diye te lamisa. ³ Nataman, migkuwa si Mariya te liware te litru ne peemut ne mahal ne nardu, wey mig-itisan din ka paa ni Hisus, wey impunasan din man-e te bulbul din. Ne migsekel de iya te baley ka keemut te peemut. ⁴ Piru migkahi si Hudas Iskaryuti ne sabeka te me hibateen ni Hisus ne iyan ka eg-eakal

**11:51 Te Grigu: nasud.

¹12:3 Luk 7:37-38.

kandin, ⁵“Mania te ware ibelegye seini se peemut te tatelu ne gatus (300) ne dinaryu, ^{††}ne ka halin, igpamehey e diye te egkengaayu-ayu?” ⁶Inalag din seini, kene ne puun su neyid-u sikandin te egkaayu-ayu, ke kene, puun su takawen sikandin. Sikandin nahud ka egpeuy-uyan te puntil ne tahuanan te seleppi, wey nalayam sikandin ne egkuwa te seleppi diye te puntil.

⁷Piru migkahi si Hisus, “Balahara nu re due sikandin, wey kene nu balabahi ne igtahahe seini te aldew te pegsabal keddi. ⁸Su ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma, piru sikeddi, kena a nikaniyu layun egkaruma.”

Ka planu te peggimatey ki Lasaru

⁹Due masalig ne me Hudiyu ne miggendiye te ki Hisus te pegkarineg dan te diye sikandin te Bitanya. Miggendiye sikandan, kene ne tenged de ki Hisus, ke kene, eyew egpitew degma ki Lasaru te in-uyag din ka migpatey. ¹⁰Seeye naa, imbentaanan e degma te me pangulu te talagpanubad ne eggimatayan dan si Lasaru, ¹¹su tenged kandin, masalig ka me Hudiyu ne nangawe diye kandan wey migpalintutuu wey migsalig e ki Hisus.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹²Te seup ne aldew, nakarineg ka masalig ne etew ne migtambung te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama te eglepew si Hisus diye te Hirusalim. ¹³PPurisu nanguwa sikan-dan te pakew te palmira wey insinug-

ung dan sikandin wey migbalbalukan ne eggenendue, “Egdayanen ka Manama! Egpanalanganin sikandin se impeendini te Manama kanta. Egpanalanganin ka Hari te Israil!”

¹⁴Nakakita si Hisus te nati te asnu wey migpangudde sikandin kayi. Ne tuman ka nasulat diye te Kasulatan,

¹⁵q“Kene kew kaalde me matig-Hirusalim!^{‡‡}

Egginguma ka Hari niyu, ne eg-untud te nati te asnu.”

¹⁶Te seeye ne timpu, ware pad nakasabut dutu ka me hibateen din, piru te imbatun e sikandin, henduen pad nikandan nasuman-suman ne seeye se innimu te me etew diye te kandin, seeye bes iya ka nasulat diye te Kasulatan.

¹⁷Ka me etew ne nakaruma ki Hisus te pegpangumew rin wey peg-uyag ki Lasaru diye te sulung, iyan migpab-ulus ne migpangguhud ke nekey ka neyitabu. ¹⁸Ne seeye ka puunan ne masalig ka egsinug-ung kandin tenged su nakarineg sikandan te seeye ne keininuwan ne innimu rin. ¹⁹Ne migmalalahy ka me Parisiyu ne eggenendue, “Tengtengi niyu naa, ware iya egkeyimu ta! Pitew kew, migsinundul e kandin ka langun ne etew!”

Ka pegpammitew ki Hisus te me Grigu

²⁰Due duma ne me Grigu ne miggendiye te Hirusalim eyew te pegsimba te Manama te timpu te sahakeen. ²¹Ne migparani sikandan ki Pilipi ne matig-Bitsayda ne sakup te Galiliya, wey migkahiyen dan sikandin, “Ahalen, egkeupian key ne egpakigkita ki Hisus.”

^{††}12:5 Ka tatelu ne gatus (300) ne dinaryu, eleg ne igsuwildu te sabeka ne etew te sabeka ne leg-un.

^{‡‡}12:15 Te Grigu: anak ne malitan te Siyun.

^o12:8 Diy 15:11. ^p12:13 Sal 118:25-26. ^q12:15 Sak 9:9.

²² Mignangenan ni Pilipi si Andris, wey migparumeey sikandan se daruwa ka miggendiye ki Hisus eyew egnangen kandin. ²³ Ne migtabak si Hisus, “Miggingume e kuntee ka timpu ne egmabantug ka Anak te Etew. ²⁴ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka sabeka ne beni te trigu ne kene iglebeng te tane, egkeyimu ne sabeka re iya ne beni. Piru ke iglebeng wey egpatey, egtubu seeye wey egbebehas te masalig. ²⁵ ^rSeeye se amana eggeyinawa te kandin ne umul, nasi egkawarei kayi, piru seeye se kene egkannuhun te kandin ne umul, egpakaangkem te umul ne ware egtamanan. ²⁶ Minsan hentew ne egpamakey keddi, keilangan ne eg-ikul keddi eyew ke hendei a, diye degma ka suluhuanen ku. Ka etew ne egpamakey keddi, eggimuwen ne mabantug te Amey ku.”

Ka pegpaney-paney ni Hisus meyitenged te kapatayan din

²⁷ Ne migkahi pad man-e si Hisus, “Due igkabantali ku seini. Nekey buwa ka iglalag ku? Egkahiyan ku buwa ka Amey ku te kene e re egpabaybayan? Kene, su sika iya ka innendini ku, ka eg-antus te me keyirapan te seini ne timpu.” ²⁸ Ne migkahiyan din ka Amey rin, “Ame, ipakita nu ka karesen nu eyew egmabantug ka ngaran nu!”

Ne due laheng ne diye egpuun te langit ne migkahi, “Impakita kud e ka karesen ku, piru igpakita ku pad man-e seini.”

²⁹ Ka me etew ne nanasindeg diye, nakarineg te laheng wey migkahi sikandan, “Migluluhung!”

Ne due degma дума ne migkahi, “Due panalihan ne migpakiglalag kandin!”

³⁰ Piru migkahiyan sikandan ni Hisus, “Imparineg kaniyu ka seeye ne laheng, kene ne sikeddi ka imparineg dutu. ³¹ Seinid iya ka timpu ne eggukuman e ka me etew kayi te ampew te tane. Seinid iya ka timpu ne egdeldelen e si Meibulan[¶] ne iyan migmandu kuntee kayi te ampew te tane. ³² Due timpu keureme ne egkayawen ad puun te tane, ^{§§}wey egpeparaniyen ku ka langun ne etew kayi te keddiey.” ³³ (Inlalag din seini eyew te pegpasabut kandan ke nekey ne klasi te kapatayan ka egpangkusan din.)

³⁴ ^sNe migtabak kandin ka me etew, “Sumale te Balaud ta, kene egpatey ka Kristu. Ne mania te migkahi ka te ka Anak te Etew keilangan ne egkayawen? Hentew bes seini se Anak te Etew?”

³⁵ Ne migtabak si Hisus, “Kene naan de egkaluhey ka malayag ne egpakigduma kaniyu. Purisu, hipanew kew taheed te malayag pad eyew kene kew egkeyingumaan te marusilem. Su ka eggipanew te marusilem, kene egpakanengneng ke hendei sikandin egpabulus. ³⁶ Purisu palintutuuwa niyu wey salihi niyu ka malayag taheed te duen pad seini te kaniyu, eyew egkeyimu kew ne keetawan te kalayag.”

Ka peggubabe te me Hudiyu

Te pegkapenga rin dutu te miglalag, miggipanew e sikandin wey miggeles kandan. ³⁷ Minsan masalig e ka me keininuwan ne neyimu rin diye te tangkandan, piru ware pad iya man-e sikandan migpalintutuu wey migsalig kandin. ³⁸ Seini ka migpamalehet te ingkahi ni prupita Isayas ne eggenendue:

[¶]**12:31** Te Grigu: talagmandu.

^{§§}**12:32** Ka igpasabut te egkayawen, ka pegpasasindeg e te krus ne inlansangan kandin wey ka pegbatun kandin.

^r**12:25** Mat 10:39; 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; 17:33.

^s**12:34** Sal 110:4; Isa 9:7; Isi 37:25; Dan 7:14.

“Magbebaye ne Manama, hentew buwad iya ka migpalintutuu te guhuren ney?”

Ne hentew buwad iya ka mig-ila te karesen ne impapitew nu?”

³⁹Sikan naa iya ka ware sikandan migpalintutuu su migkahi pad si Isayas:

⁴⁰“Imbutud sikandan te Manama, wey impakehal rin ka me ulu ran,*

su kema ke egpakakita sikandan wey egpakasabut,

wey eglibed e sikandin kandan eyew egpabawi.”

⁴¹Inlalag seeye ni prupita Isayas su nakita rin ka karesen ni Hisus wey migpangguhud sikandin meytenged kandin.

⁴²Ne minsan pad due, masalig ka me pangulu te me Hudiyu ne migpalintutuu wey migsalig ki Hisus. Piru tenged te me Parisiyu, ware sikandan migpeila eyew kene dan egpaaween diye te simbaan te me Hudiyu. ⁴³Su iyan dan in-awes ka pegdayan te me etew, du te pegdayan te Manama.

Ka lalag ni Hisus ka eggukum

⁴⁴Nataman, migbalbalukan si Hisus ka miglalag ne eggenendue, “Ka egpalintutuu wey egسالig keddiey, kene de ne sikeddi ka egpalintutuuwan wey egسالihan din, ke kene, minsan degma ka migsuhu keddiey. ⁴⁵Ka nakakita keddi, nakakita degma te migsuhu keddi.

⁴⁶Miggendini a kayi te ampew te tane isip kalayag, su eyew minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig keddi, kene egkahaat diye te marusilem. ⁴⁷Ke due egpakarineg te iglalag ku wey kene egtuman kayi, kene ku sikandin eggukuman. Su wara a miggendini te ampew te tane eyew te peggukum, ke kene, eyew te pegluwas te me etew. ⁴⁸Seeye se egسام-

samili keddi wey eggubabe te iglalag ku, seini iya se igpangguhud ku ka eggukum kandin te katammanan ne aldew! ⁴⁹Su wara a mig-une-y-une-y migpangguhud te keddi de ne guhuren, ke kene, ka igpepangguhud te Amey ne migpeendini keddiey ka iglalag ku wey igpangguhud ku. ⁵⁰Ne nakanengneng a ne ka suhu din, egpakabehey te umul ne ware egtamanan. Purisu, ka inlalag ku, impalalag naa sika keddiey te Amey.”

Ka pegpanlu-lu ni Hisus te paa te me hibateen din

13 Te ware pad migginguma ka aldew te Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama, tapey e nataheyy ni Hisus ne miggingume e ka timpu ne eg-awe e sikandin kayi te ampew te tane wey eglibed e diye te Amey. Miggeyinawaan din amana seeye se migpamakey kandin kayi te ampew te tane, wey igpapitew rin ka geyinawa rin taman te katamanan.

²Te peglabung e enni Hisus te me hibateen din, impasuman-suman e ni Meibulan si Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti meytenged te peg-akal ki Hisus. ³Nanengnengan ni Hisus ne due katenged din te minsan nekey, su imbehey seini te Amey diye te kandin. Ne nanengnengan din man-e ne diye din egpuun te Manama wey eglibed din ded man-e diye te kandin. ⁴Seeye naa, migsasindeg sikandin diye te keenanan wey migluluung te ingkukuyumbu din wey miglilibed te tualya. ⁵Ne migitisan din te weyig ka pelenggana wey impanlu-luan din ka me paa te me hibateen din wey impamunasan din man-e te tualya ne inlilibed din. ⁶Te neumaan din e si Simun Pidru, migkahi e si Simun, “Magbebaye, eglu-luan nu ka paa ku?”

*12:40 Te Grigu: Makehal ka me pusung dan.

⁷Ne migtabak si Hisus, “Kuntee, kene nu pad egkasabut ka eggimuwen ku, piru wey nud e seini egkasabut.”

⁸Ne migkahi si Pidru, “Kena ad iya epgalu-lu keykew te paa ku te minsan ken-u!”

Piru migtabak si Hisus, “Ke kene ka epgalu-lu te paa nu, kene kud e ne hibateen sikeykew!”

⁹Ne migkahi si Pidru, “Ke iling ma rue Magbebaye, kene de ne paa lu-lui nu su ilagkes nud degma ka ulu ku wey ka belad ku!”

¹⁰Piru migkahi si Hisus, “Ka naka-pamanihus e, malinis e wey kenad ne keilangan ne epganlu-lu pad. Paa rin naan de ka eglu-luan. Sikaniyu langun, malinis e, angin e te sabeka ne duma niyu.” ¹¹(Tapey e ne nanengnengan ni Hisus ke hentew ka eg-akal kandin, purisu migkahi sikandin, “Sikaniyu langun, malinis e, angin te sabeka ne duma niyu.”)

¹²Te pegkapenga rin te miglu-lu te me paa ran, insaluub din e man-e ka ingkukuyumbu din wey miglibed diye te keenanan. Nataman, mig-insaan din e sikandan, “Nakasabut kew red te innimu ku kaniyu? ¹³Minggaran an nikaniyu te Talagpanulu wey Magbebaye, wey eleg iya sika, su malehet iya ne sikan a iya. ¹⁴Ne emun ke migpanlu-luan ku ka me paa niyu te Magbebaye wey Talagpanulu e ma perem nikaniyu, eleg de iya ne egmalu-luey kew degma te me paa niyu. ¹⁵Innimu ku sika isip panunggilin-gan eyew eg-ilingan niyu ka innimu ku kaniyu. ¹⁶Ugnanganan ku sikaniyu te malehet: ware uripen ne labew te kandin ne ahalen, ne ware degma insuhu ne labew te migsuhu kandin. ¹⁷Ne kuntee te nakataha kew e te kamalehetan, eg-

panalanganin kew ke eggimuwen niyu seini!

¹⁸v“Kene ne sikaniyu langun ka egkahiyen ku ne epganalanganin, su nekeila a te in-alam ku. Piru keilangan ne egkatuman ka nasulat te Kasulatan ne eggenendue, ‘Ka etew ne migpakigtuhen keddi, iyan egkuntere keddi.’ ¹⁹Egpanpanayan kud sikaniyu eglalahan meyitenged kayi te ware pad seini neyitabu eyew ke egkeyitabu e seini, epgakapalintutuu kew ne ‘Sikeddi iya sikandin.’ ²⁰Wgnanganan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egdawat te me etew ne migsuhu ku, egdawat degma keddiey, ne ka egdawat keddi, egdawat degma te migsuhu keddi.”

Ka hibateen ni Hisus ne eg-akal kandin

*(Mat. 26:20-25; Mar.
14:17-21; Luk. 22:21-23)*

²¹Te pegkapenga ni Hisus dutu te peglalag, migmasakit ka geyinawa rin wey migkahi, “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu ne eg-akal keddi.”

²²Migmatengtengeny ka me hibateen din ne nalibeg ke hentew kandan ka egkahiyen din. ²³Ka sabeka te me hibateen ni Hisus ne inggeyinawaan din, diye miglumpang te lenged din. ²⁴Ne migtingyasan ni Simun Pidru seeye ne hibateen ne egpeinseen ki Hisus ke hentew kandan ka egkahiyen din.

²⁵Purisu mig-ensig sikandin diye te ki Hisus wey mig-inse, “Magbebaye, hentew bes sikandin?”

²⁶Ne migtabak si Hisus, “Ke hentew seeye se egbehayan ku te paan ne igdal-lut ku, seeye naa ka eg-akal keddi.” Ne dutu, migkuwa sikandin te paan wey in-

^t13:12 Luk 22:27. ^u13:16 Mat 10:24; Luk 6:40; Huw 15:20.

^v13:18 Sal 41:9. ^w13:20 Mat 10:40; Mar 9:37; Luk 9:48; 10:16.

dallut din wey imbehey rin ki Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti. ²⁷Te narawat e ni Hudas ka paan, migserep e si Meibulan diye te kandin. Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Mahaan ka! Himuwa nu ke nekey ka eggimuwen nu.” ²⁸Ne ware minsan sabeka diye te keenanan ne nakasabot ke mania te inlalag seeye ni Hisus diye te ki Hudas. ²⁹Kahiyen te дума ne me hibateen ne insuhu de sikandin ni Hisus eyew egpabeliyen te ingkeilangan dan te sahakeen, wey ke due igpabehey ni Hisus diye te egkaayu-ayu, su iyan ma tig-uyan si Hudas te puntil ne tahuanan te seleppi.

³⁰Te nakeen e ni Hudas ka paan, migdagdahew sikandin miglihawang. Ne marusilem en iya seeye.

Ka iyam ne suhu

³¹Te nekeyipanew e si Hudas, migkahi e si Hisus, “Kuntee, egmabantug e ka Anak te Etew, ne egmabantug degma ka Manama pinaahi kandin. ³²Ne emun ke egmabantug ka Manama pinaahi kandin, igpabantug degma sikandin te Manama. Ne due-rue ne eggimuwen seini te Manama. ³³Me anak ku, kenad e egkaluhey ne egpakaruma a kaniyu. Egpaammitew kew keddi piru kene niyu egkeendiyaan ka eggendiyaan ku. Ne sikan ded ka inlalag ku te me pangulu te me Hudiyu. ³⁴Egbehayan ku sikaniyu te iyam ne suhu: paheyinaweey kew. Ke immenu ku sikaniyu te eggeyinawa, iling naan ded degma rue ka pegpahayinaweey niyu. ³⁵Emun ke egpahayinaweey kew, egpakataha ka langun ne etew te sikaniyu ka me hibateen ku.”

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(*Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luk. 22:31-34*)

³⁶Ne mig-inse si Pidru kandin, “Magbebaye, hendei bes ka eggendiyaan nu?” Ne migtabak si Hisus, “Kuntee, kene ke pad egpakaruma keddi te eggendiyaan ku, piru egpakasundul ke red keureme.”

³⁷Mig-inse si Pidru, “Magbebaye, mania te kena a egpakaruma keykew kuntee? Andam a ne egpeyimatey para keykew!”

³⁸Ne migtabak si Hisus, “Andam ke naan en iya ne egpeyimatey para keddi? Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk, katatelu ad nikeykew igpahunware.”

Si Hisus ka dalan peendiye te Amey

14 Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene kew kalaggew. Palintutuu kew wey salig kew te Manama wey kayi te keddiey. ²Diye te baley te Amey ku, due masalig ne sinabeng. Eggendiye a ka eg-andam te eg-ugpaan niyu. Ke kene ne malehet seini, kene ku perem egnangenan sikaniyu kayi. ³Ne emun ke diye ad e wey egpakaandam ad te eg-ugpaan niyu, eglibed a wey eg-angayen ku sikaniyu su eyew ke hendei a, diye kew degma. ⁴Nakatulitu kew e te egbayaan peendiye te eggendiyaan ku.”

⁵Piru migkahiyen sikandin ni Tumas, “Magbebaye, ware key nakaneng-neng ke hendei ka eggendiye, purisu egmenuwen ney naa te egtulitu te dalan te eggendiyaan nu?”

⁶Ne migtabak si Hisus, “Sikeddi ka dalan, ka kamalehetan, wey ka umul. Ware egpekeendiye te Amey ke kene eg-

baye keddiey. ⁷Ke nekeila kew e keddi, nekeila kew e degma te Amey ku. Ne puun kuntee, nekeila kew e kandin wey nakakita kew e kandin.”

⁸Ne migkahiyen sikandin ni Pilipi, “Magbebaye, ipapitew nu kanami ka Amey, ne eleg e sika kanami.”

⁹Ne migtabak si Hisus, “Naluhey ad e ka migpakigduma kaniyu, ne ware ke bes pad nekeila keddi Pilipi? Ka nakakita keddi, nakakita degma te Amey. Purisu mania te nakakahi ke pad te igpapitew ku kaniyu ka Amey? ¹⁰Pilipi, ware ka migpalintutuu ne duen a te Amey, ne ka Amey kayi te keddiey? Ka me lalag ne immangguhud ku kaniyu, kene ne kayi te keddi egpuun. Ka Amey ne kayi te keddiey ka egpuunan te langun ne eggimuwen ku. ¹¹Palintutuu kew keddi ne duen a te Amey, ne ka Amey kayi te keddiey. Ke kene kew egpalintutuu te inlalag ku, palintutuu kew naan de keddi tenged te me kein-inuwan ne innimu ku. ¹²Egnanganan ku sikaniyu te malehet: ka egpalintutuu keddi, eggimu degma te miggimu ku wey labew pad kayi ka eggimuwen din, su eggendiya ad e te Amey. ¹³Ne eggimuwen ku ka minsan nekey ne egbuyuen niyu pinaahi te keddi ne ngaran, eyew egmabantug ka Amey pinaahi te Anak. ¹⁴Minsan nekey ka egbuyuen niyu keddi pinaahi te keddiey ne ngaran, eggimuwen ku iya seini.”

Ka Panisingan te Manama ne insaad ni Hisus

¹⁵Ne migpabulus si Hisus ka migkahi, “Ke miggeyinawaan a nikaniyu, tumana niyu ka me suhu ku. ¹⁶Ne egbuyu a te Amey wey egbehayan kew nikandin te lein ne Talagpangabang ne egduma kaniyu taman te katamanan. ¹⁷Egnanganan seini te Panisingan te Manama, wey egpanulu kaniyu te kamalehetan. Ka me etew kayi te ampew te tane, kene egpakarawat kandin su kene dan

egkakita wey ware dan nekeila kandin. Piru nekeila kew kandin su egdumapura sikandin kaniyu wey eg-ugpe due te kaniyu.

¹⁸“Ne kene ku sikaniyu eg-engkeran wey egkabalalahad e, su egliberan ku sikaniyu. ¹⁹Te kene egkaluhey, kena ad egkakita te me etew kayi te ampew te tane, piru egpakakita kew mule keddi. Ne tenged su neuyag e ma, egkeuyag kew red degma. ²⁰Pegginguma te sika ne aldew, egkanengnengan niyu ne duen a te Amey ku, ne sikaniyu, kayi kew te keddiey, wey duen a degma te kaniyu.

²¹“Ka egdawat te me suhu ku wey egtuman kayi, sika ka miggeyinawa keddi. Ne minsan hentew ne eggeyinawa keddi, eggeyinawaan te Amey ku. Ne eggeyinawaan ku degma ka sika ne etew wey igpeila ku kandin ke hentew a iya.”

²²Ne mig-insaan sikandin ni Hudas (kene ne si Hudas Iskaryuti), “Magbebaye, mania te kayi ka te kanami egpeila ke hentew ka? Mania te kene ne diye te langun ne etew?”

²³Ne migtabak si Hisus, “Ka eggeyinawa keddi, egtuman te iglalag ku. Ne eggeyinawaan sikandin te Amey ku, wey eggendiye key se talaanak te kandin wey eg-ugpe diye te kandin. ²⁴Piru ka ware miggeyinawa keddi, kene egtuman te iglalag ku. Ne ka lalag ne narineg niyu, kene ne keddiey, ke kene, kandin te Amey ne migsuhu keddi.

²⁵“Miglalahan ku sikaniyu kayi taheed te dume e pad kaniyu. ²⁶Piru igpasubal te Amey ka Talagpangabang ne ka Panisingan te Manama. Igpeuyan din seini pinaahi te keddi ne ngaran, wey egpanuluen kew nikandin te langun-langun wey igpasuman-suman din kaniyu ka langun ne inlalag ku kaniyu.

²⁷“Kene kew keipeng wey kaaldek su ka keupianan iggaat ku kaniyu. Ka keddi ne keupianan mismu ka igbehey

ku kaniyu, ne kene ne iling te keupianan ne igbehey te kalibutan.²⁸ Mignangenan kud sikaniyu te eggipanew a, piru eglibed e red kayi te kaniyu. Ke miggeyinawaan a nikaniyu, egkahale kew perem ne egpekeendiya a te Amey ne labew pad keddiey.²⁹ Impanpanayan kud sikaniyu te eglalag kayi te kene pad seini egkeyitabu, eyew ke egkeyitabu e seini, egpapakalintutuu kew pad amana.³⁰ Kena ad egkaluhey ka egpakiglalag kaniyu su egpalinggumaan e si Meibulan ne talagmandu kayi te ampew te tane. Kene egdari ka geem din keddiey,³¹ piru keilangan ne egpakanengneng ka me etew kayi te ampew te tane ne miggeyinawaan ku ka Amey, purisu eggimuwen ku ka langun ne insuhu din keddi.

“Ne, kuwa kid. Eggipanew kid.”

Si Hisus ka malehet ne lawa te paras

15 Ne migkahi si Hisus, “Sikeddiey ka malehet ne lawa te paras, ne ka Amey ku ka talagtanggu.² Ne ka me sugpang ku ne kene egbebehas, egtempuhen din. Ne ka sugpang ne egpamehas, egpanamperan din eyew egmalinis wey egpamehas pad te masalig.³ Ne sikaniyu, nalinisan kew e pinaahi te lalag ne impanugtul ku kaniyu.⁴ Ne palunggehaat kew keddiey, ne egpalunggehaat a degma kaniyu. Ka sugpang, kene seini egbebehas ke sikandin de, su keilangan ne nakasugpat ded iya te lawa. Ne iling naan ded due, kene kew egpakabebehas ke kene kew egpalunggehaat keddiey.

⁵ “Sikeddiey ka lawa te paras, ne sikaniyu ka me sugpang. Seeye se egpalunggehaat keddiey, wey diya a degma te kandin, iyan egpakabebehas te masalig, su ware egkeyimu niyu ke wara a.⁶ Ka etew ne egsuwey keddi,

egpekeiling te sugpang ne egkatempug wey igdegpak. Ne egkahangu e seeye wey egpamurutun e wey egsilaban e.⁷ Emun ke egpalunggehaat kew keddiey, wey due degma te kaniyu ka lalag ku, egpakabuyu kew te minsan nekey ne igkeupii niyu, wey igbehey seini kaniyu.⁸ Egkarayan ka Amey ku te me etew pinaahi te pegpamehas niyu te masalig, wey egkapamalehetan dan ne me hibateen ku sikaniyu.⁹ Inggeyinawaan ku sikaniyu iling te peggeyinawa te Amey ku keddiey. Ne palunggehaat kew te keddi ne geyinawa.¹⁰ Ke egtumanen niyu ka me suhu ku, egpapakalunggehaat kew te keddi ne geyinawa, iling te pegtuman ku te me suhu te Amey ku wey nakapalunggehaat a te kandin ne geyinawa.

¹¹ “Inlalag ku seini kaniyu eyew egkahale kew degma iling keddi, wey eyew egkahale-gale kew amana.¹² Ne seini ka suhu ku kaniyu: peggeyinaweey kew iling te peggeyinawa ku kaniyu.¹³ Warad egpekeiling te dakel ne geyinawa te etew ne egpeyimatey para te me alukuy rin.¹⁴ Me alukuy ku sikaniyu ke eggimuwen niyu ka ig suhu ku kaniyu.¹⁵ Ne kene kud e sikaniyu egngaranan te me uripen, su ka uripen, kene egpakataha te eggimuwen te ahalen din. Alukuy e ka inggaran ku kaniyu, su ke nekey ka narineg ku puun te Amey ku, sikan ded degma ka innangen ku kaniyu.¹⁶ Kene ne sikaniyu ka mig-alam keddi, ke kene, sikeddi ka mig-alam kaniyu. Ne in-alam ku sikaniyu eyew egpangipanew wey egpamehas te masalig ne behas ne kene egkatebas. Ne puun due, minsan nekey ne egbuyuen niyu te Amey pinaahi te keddi ne ngaran, igbehey rin kaniyu.¹⁷ Seini ka ig suhu ku kaniyu: peggeyinaweey kew.

²15:12 Huw 13:34; 15:17; 1Huw 3:23; 2Huw 5.

Ka pegdumut te me etew te me hibateen

¹⁸“Ke egdumutan kew te me etew kayi te ampew te tane, sumsumana niyu ne sikeddiey ka an-anayan ne indumutan dan. ¹⁹Ke iyan niyu eg-ikulen ka me etew kayi te ampew te tane, eggey-inawaan kew nikandan. Piru indumutan kew nikandan tenged su kene kew nikandan ne duma, ke kene, in-alam ku sikaniyu puun kandan. ²⁰aTantanuri niyu ka inlalag ku kaniyu: ‘Ware uripen ne labew te kandin ne ahalen!’ Ne emun ke imbaybayaran a nikandan, egbaybayaran kew degma nikandan! Ke intuman dan ka inlalag ku, egtuman degma sikandan te iglalag niyu. ²¹Piru eggimuwen dan seini langun diye te kaniyu tenged keddiey, su ware sikandan nekeila te migsuhu keddiey. ²²Ware perem sale dan ke wara a miggendini wey migpakiglalag kandan, piru kuntee, kenad e sikandan egpakapanalakaye ne ware sale dan. ²³Ka egdumut keddi, egdumut degma te Amey ku. ²⁴Ware perem sale dan ke ware ku himuwa diye te kandan ka me kein-inuwan ne ware pad neyimu te minsan hentew, piru kuntee, nakakite e sikandan te neyimu ku, piru egdumutan key pad iya mane nikandan te Amey ku. ²⁵bPiru keilangan ne egkeyitabu seini eyew egkatuman ka nasulat diye te kandan ne Balaud ne eggenendue, ‘Indumutan a nikandan minsan ware eleg ne egpuunan.’

²⁶“Eggendini ka Talagpangabang ne iyan ka Panisingan ne diye egpuun te Amey, wey egpanulu kaniyu te kamalehetan. Ne egpamalehet sikandin meytenged keddi. ²⁷Ne keilangan degma ne egpamalehet kew meytenged keddi su nenekegduma kid e puun pad te an-anayan.

16“Egpanpanayan kud sikaniyu te eglalag kayi eyew kene kew egkatigkew wey eg-engked egpalintutuu keddiey. ²Egdeldelen kew nikanandan te me simbaan dan, wey egginguma ka timpu ne seeye se eggimatey kaniyu egpalintutuu ne igkeupii te Manama ka eggimuwen din. ³Eggimuwen dan sika kaniyu su ware sikandan nekeila kanami te Amey. ⁴Piru impanpanayan kud sikaniyu meytenged kayi eyew te pegginguma te timpu ne eggimuwen dan e seini diye te kaniyu, egkasuman-suman niyu ka inlalag ku.

Ka himu te Panisingan te Manama

“Ware ku ilalag seini te an-anayan su dume e mem pad kaniyu. ⁵Piru kuntee, eglibed ad e diye te migsuhu keddi, ne warad iya minsan sabeka kaniyu ne mig-inse ke hendei a eggendiye. ⁶Ne kuntee te ingkahiyen kud sikaniyu, nalaggew kew e amana. ⁷Piru egnangan ku sikaniyu te malehet: egpakame-upiya kaniyu ne eg-awa a kayi su emun ke kene, kene eggendini te kaniyu ka Talagpangabang. Piru ke eg-awa ad, igpasubal kud seini kayi te kaniyu. ⁸Te pegginguma rin e kayi te ampew te tane, egpataheen din e ka me etew te makasesale sikandan, wey igpataha rin ne matareng a, wey ka Amey ka eggukum kandan. ⁹Egpataheen din sikandan te makasesale dan, su ware dan migpalintutuu wey migsalig keddiey. ¹⁰Ne egpataheen din sikandan ne matareng a, su eggendiye a te Amey wey kene kew e egpakakita keddiey. ¹¹Ne egpataheen din sikandan ne ka Manama ka eggukum, su newukuman e si Meibulan ne iyan migmandu kayi te ampew te tane.

¹²“Masulug pad perem ka iglalag ku kaniyu, piru egkeyirapan kew te pegsabot kayi kuntee. ¹³Piru te peg-

^a15:20 Mat 10:24; Luk 6:40; Huw 13:16.

^b15:25 Sal 35:19; 69:4.

ginguma te Panisingan ne egpanulu te kamalehetan, egpanuluen kew nikandin te langun ne kamalehetan. Kene eglalag sikandin te kandin de ne pegbuut, ke kene, egpanugtulan kew nikandin te egkarineg din wey egnangenan kew nikandin ke nekey ka egkeyitabu te mewuri ne aldew. ¹⁴Egpabantuhen a nikandin su ka iglalag ku, sika ka iglalag din kaniyu. ¹⁵Ka langun ne kandin te Amey ku, keddiey degma, purisu nakahi kud e ne egkuen te Panisingan te Manama ke nekey ka keddi, wey igpang-guhud din kaniyu.

Ka kahalaan wey pegkalaggew

¹⁶“Kene egkaluhey ne kena ad egkakita nikaniyu, wey kene degma egkaluhey, egkiteen ad e man-e nikaniyu.”

¹⁷Due me hibateen ne migmeininseey, “Nekey-a ka igpasabut din te ingkahi rin kanta ne kene egkaluhey ne kene tad e egkakita sikandin wey kene de degma egkaluhey ne egkiteen tad e man-e sikandin? Ne migkahi pad man-e sikandin te eggendiye kun sikandin te Amey. ¹⁸“Nekey buwa mule ka igpasabut din te ‘Kene egkaluhey’? Ware tad iya seini nasabut.”

¹⁹Nakanengneng si Hisus ne egkeupian sikandan ne eg-inse kandin, purisu migkahiyen din sikandan, “Egmeg-inseey kew meytenged te ingkahi ku ne kene egkaluhey ne kena ad egkakita nikaniyu, ne kene degma egkaluhey ne egkiteen ad e man-e nikaniyu? ²⁰Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egsinehew kew wey egpandalawit, piru egkahale mule ka me etew. Piru ka pegkalaggew niyu egkaliwanan sika te kahalaan. ²¹Iling te sabeka ne malitan ne egbaletikan, egkalaggew sikandin su miggingume e ka timpu ne egkalasey rin e. Piru te peglesut e te bate, egkalingew e sikandin te pegkalasey rin, su egkahale

e sikandin te neetew e ka anak din kayi te ampew te tane. ²²Iling ded degma ka egkeyitabu kaniyu: kuntee, egkalaggew kew, piru egpakigkite e red kaniyu man-e wey egkahale kew red kangkuwa. Ne ware egpakaahew kaniyu te kahale niyu.

²³“Te pegginguma te sika ne aldew, kenad ne keilangan ne eg-inse kew pad keddi te minsan nekey. Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan nekey ne egbuyuen niyu diye te Amey pinaahi te keddi ne ngaran, igbehey rin sika kaniyu. ²⁴Ne taman kuntee, ware kew pad nakabuyu kandin te minsan nekey pinaahi te keddi ne ngaran. Buyu kew eyew egpakarawat kew, ne eyew egkahale-gale kew pad.

Natalu ni Hisus ka kalibutan

²⁵“Inlalag ku seini kaniyu pinaahi te me panunggilingan. Piru egginguma ka timpu ne kena ad eglalag te me panunggilingan, ke kene, igpaayad-ayad kud igpasabut kaniyu ka meytenged te Amey. ²⁶Te peggingume e te sika ne aldew, eg-uney-uney kew e egbuyu te Amey pinaahi te keddi ne ngaran. Kenad e ne sikeddi pad ka egbuyu diye te Amey para kaniyu, ²⁷su ka Amey mismu ka miggeyinawa kaniyu. Inggeyinawaan kew nikandin su inggeyinawaan e ma nikaniyu wey migpalintutuu kew ne diya a migpuun te Manama. ²⁸Diya a migpuun te Amey wey miggendini a te ampew te tane, ne kuntee, eg-awa ad kayi te ampew te tane wey eglibed a diye te Amey.”

²⁹Ne migkahiyen sikandin te me hibateen din, “Te, impaayad-ayad nud e te eglalag ka guhuren nu wey kenad e ne pinaahi te panunggilingan. ³⁰Nakanengneng key e kuntee ne nakataha ka te langun. Su ke due eg-inse keykew, tapey nud e nanengnengi ke nekey ka ig-inse keykew. Sikan naa ka migpalintutuu key e ne diye ka migpuun te Manama.”

³¹Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Migpalintutuu kew e kuntee? ³²Piru egginguma ka timpu, ne kuntee miggingume en iya, ne egmemekegsuwey-suwey kew ka egpanguli, wey eg-engkeran ad nikaniyu. Piru kena a egpakasabsabeka su due ka Amey ne дума ku. ³³Inlag ku seini kaniyu eyew due keupianan niyu pinaahi te pegsabeka niyu keddiedy. Egpaantusen kew kayi te kalibutan, piru pakannekal kew su natalu kud e seini!”

Ka peg-ampu ni Hisus te me hibateen din

17 Te nakapenge e si Hisus ka miglalag kayi, migleng-ag e sikandin diye te langit wey migkahi, “Ame, miggingume e ka timpu. Ipabantug nud ka Anak nu eyew egbantuhen ka degma te Anak. ²Su imbehayan nu sikandin te katenged ne egmandu te langun ne etew eyew egkabehayan din te umul ne ware egtamanan ka langun ne imbehey nu kandin. ³Seini ka umul ne ware egtamanan: ne ka me etew eg-ila keykew te sikeykew re ka sabsabeka ne malehet ne Manama, wey eg-ila degma ki Hisu Kristu te insuhu nu. ⁴Impabantug ku sikeykew kayi te ampew te tane tenged su napengaan kud ka impeyimu nu keddi. ⁵Purisu kuntee Ame, ipabantug a due te tangkaan nu. Ibehey nu keddi ka kabantug ne keddiedy dengan te timpu ne dume e pad keykew, ka timpu ne ware nu pad himuwa ka kalibutan.

⁶“Impeila kud sikeykew diye te me etew ne imbehey nu keddiedy ne impan-gangey nu puun te kalibutan. Sikandan, keykew dengan, ne imbehey nud keddi, wey intuman dan ka me suhu nu. ⁷Ne kuntee, nakanengneng e sikandan te ka

langun ne imbehey nu keddi, diye eg-puun te keykew. ⁸Ke nekey ka impan-ulu nu keddi, sikan ded degma ka impan-ulu ku kandan wey indawat dan seini. Nanengnengan dan man-e ne malehet ne diya a migpuun te keykew, wey migpalintutuu sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi.

⁹“Eg-ampu e pad kandan. Ne kene ne langun ne etew kayi te ampew te tane ka eg-ampuan ku, ke kene, seeye de se me etew ne imbehey nu keddi tenged su keykew sikandan. ¹⁰Ka langun ne keddiedy, keykew, ne ka langun ne keykew, keddiedy degma. Ne impabantug a nikan-dan. ¹¹Ne kuntee, eggenduen ad e te keykew. Kena ad e kayi te ampew te tane, piru sikandan, kayi pad. Matulus ne Amey, bantayi nu sikandan pinaahi te geem te ngaran nu ne imbehey nu degma keddi, eyew egkasabeka sikan-dan langun iling kanta te sabeka re! ¹²“Taheed te dume e pad kandan, im-bantayan ku sikandan pinaahi te geem te ngaran nu ne imbehey nu keddi. Im-bantayan ku sikandan ne ware minsan sabeka kandan ne nalaag angin e te se-eye se egkalaag iya eyew egkatuman ka Kasulatan. ¹³Ne kuntee, eggenduen ad te keykew, ne seini inlag kud e kan-dan taheed te kayi e pad te ampew te tane eyew egkahale-gale degma sikan-dan iling keddiedy. ¹⁴Impanengneng kud e kandan ka lalag nu wey indumutan e sikandan te me etew kayi te ampew te tane, su iling e sikandan keddi te kenad ne дума te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁵Kena a eg-ampu ne egkuen nud e sikandan kayi te kalibutan, ke kene, bantayi nu re sikandan puun ki Meibulan. ¹⁶Iling degma sikandan keddiedy te kenad e ne дума pad te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁷Matulusa nu sikandan pinaahi te kamalehetan; ne

sika iya se lalag nu ka kamalehetan. ¹⁸Insuhu ku sikandan diye te me etew iling te pegpeendini nu keddi te ampew te tane. ¹⁹Igbehey ku keykew ka keddi ne lawa para kandan, eyew sikandan, egpakabehey iya degma te umul ran diye te keykew.

²⁰“Kene ne sikandan de se imbehey nu keddi ka mig-ampuan ku, ke kene, se-eye degma se epgalintutuu wey egsalig keddi pinaahi te pegpanulu dan. ²¹Mig-ampu a ne egkasabeka perem sikandan langun. Ame, egkasabeka perem sikandan kayi te kanta, iling keykew te kayi te keddied wey sikeddi ne due degma te keykew. Egkasabeka perem sikandan eyew epgalintutuu ka langun ne etew kayi te ampew te tane ne sikeykew ka migsuhu keddi! ²²Imbehayyan ku sikandan te kabantug ne iling te kabantug ne imbehey nu keddi, eyew egkasabeka sikandan iling kanta te sabeka re. ²³Sikeddiey, diye te kandan, ne sikeykew kayi te keddi eyew egkasabeka iya sikandan. Ne puun dutu, egpakanengneng ka langun ne etew kayi te ampew te tane te sikeykew ka migsuhu keddi, wey eyew egkatahaan dan ne inggeyinawaan nu sikandan iling te peggeyinawa nu keddiedy.

²⁴“Ame, egkeupian a ne sikandan se imbehey nu keddiedy, egpakaruma degma keddi ke hendei a, eyew egpakakita sikandan te karesen ku ne imbehey nu keddi, su inggeyinawaan e ma nikeykew minsan ware pad himuwa ka kalibutan! ²⁵Amey ne matareng, ware nekeila keykew ka me etew kayi te ampew te tane, piru nekeila a mule keykew. Ne seini se me duma ku, nakataha sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi. ²⁶Impeila ku sikeykew diye te kandan wey egpabulusan ku seini te egpeila eyew egkarawat dan degma ka geyinawa ne iling te geyinawa nu keddi, wey egugpa a degma diye te kandan.”

Ka pegdakep ki Hisus

(*Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Luk. 22:47-53*)

18 Te nakapenge e si Hisus ka mig-ampu, miggipaneu e sikandin duma te me hibateen din wey miglapas te beuhan ne egnngaranan te Kidrun. Ne due pamulaan te seeye ne inged wey miggendiye sikandan te seeye ne pamulaan. ²Ne si Hudas ne mig-akal ki Hisus, nakatulitu dutu, su malasi sikandan eglibulung te seeye ne inged. ³Purisu miggendiye si Hudas te pamulaan ne migduruma te me sundalu wey ka duma ne me talagbantey te timplu ne insuhu te me pangulu te talagpanubad wey te me Parisiyu. Nanguyan sikandan te me ganse wey me sulu wey me panganiban. ⁴Nakanengneng si Hisus ke nekey ka egkeyitabu kandin, purisu insinug-ung din sikandan ne migkahi, “Hentew-a ka egpammitawen niyu?”

⁵Ne migtabak sikandan, “Si Hisus ne matig-Nasarit.”

Ne migkahi si Hisus, “Sikeddi iya.”

Ne si Hudas ka mig-eakal kandin, diye iya degma. ⁶Te pegkahi ni Hisus te sikandin iya ka egpammitawen dan, mig-isues sikandan wey nenapeled diye te tane. ⁷Mig-abayan e man-e insei sikandan ni Hisus ke hentew-a ka egpammitawen dan.

Ne migtabak sikandan, “Si Hisus ne matig-Nasarit.”

⁸Ne migkahi si Hisus, “Migkahiyan kud e sikaniyu te sikeddi iya si Hisus. Ne emun ke sikeddi ka egpammitawen niyu, peyipanaawa niyu re seini se me duma ku.” ⁹(Inlalag seini ni Hisus su eyew egkatuman ka ingkahi rin ne eggenendue, “Ame, ware minsan sabeka kandan te imbehey nu keddi ne egkalaag.”)

¹⁰Ne si Simun Pidru due kumpulan din. Inggulabut din seini wey intibbas din e ka uripen te Labew ne Talagpanubad, ne

natamped e ka kawatanan ne talinga te uripen. E nggaranani ki Malku ka uripen.¹¹ ^dNe migkahiyani ni Hisus si Pidru, “I lipi nu ka kampilan nu. Kahiyen nu ne kene ku eg-inumen ka tahu te ubab ne imbehey keddi te Amey ku[†]?”

Ka peg-uyan ki Hisus diye ki Anas

¹² Nataman, nderakep e si Hisus wey imbebaku e te me sundalu duma te kepitan dan, wey te me Hudiyu ne talagbantey te timplu.¹³ Miggun-aan dan pad uyana sikandin diye te ki Anas ne anuhang ni Kaypas ne iyan Labew ne Talagpanubad te seeye ne timpu.¹⁴ ^eNe si Kaypas iya ka migtabag te me pangulu te me Hudiyu ne meupiya pad ke sabeka re ne etew ka egpatey para te me etew.

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(*Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luk. 22:66-71*)

¹⁵ Migsinundul ki Hisus si Simun Pidru wey ka sabeka ne hibateen. Ne ka seeye ne hibateen, neilaan te pangulu te talagpanubad diye te timplu, purisu nakaseled sikandin duma ki Hisus diye te lama te baley te pangulu te talagpanubad.¹⁶ Piru diye de migpalunggehaat si Pidru te lihawangan ne marani te gumawan te alad. Nataman, miglibed e man-e miglihawang ka se sabeka ne hibateen ne neilaan te pangulu te talagpanubad wey migpakiglalag te malitan ne migtetameng te gumawan. Nataman, impaseled din e si Pidru.¹⁷ Ne migkahiyani si Pidru te malitan ne diye te gumawan, “Kema ke sabeka ka ne hibateen te sika ne etew?”

Ne migtabak si Pidru, “Kene ne!”

¹⁸ Maagsil te seeye ne timpu purisu migtetemeg ka me uripen wey ka

me talagbantey, ne mig-alungut sikan-dan ka migmanasindeg ne egginarang. Ne migsasindeg degma si Pidru wey migdangdang kandan ka egginarang.

Ka peg-inse-inse te Labew ne Talagpanubad ki Hisus

(*Mat. 26:59-66; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62*)

¹⁹ Ne dutu, mig-insaan e te Labew ne Talagpanubad si Hisus meytenged te me hibateen din wey te pegpanulu din.²⁰ Ne migtabak si Hisus, “Kene ne heles ka pegpanulu ku te me etew su diya a migpanulu te me simbaan wey diye te timplu ne libulunganan te langun ne Hudiyu. Ware impanulu ku te heles de.²¹ Mania te iyan a eg-insaan nikaniyu? Insei niyu ka nakarineg keddiey su nakataha sikandan te inlalag ku.”

²² Te peglalag ni Hisus kayi, intagpi sikandin te sabeka ne talagbantey ne diye te lenged din, wey migkahiyani sikandin, “Mania te eg-ilingen nu due te egtabak ka Labew ne Talagpanubad?”

²³ Ne migtabak si Hisus, “Emun ke nakalalag e ma te kene ne eleg, tew ki la ipawangal-wangal nud kuntee kayi. Piru ke eleg ma ka inlalag ku, mania te intagpi a nikeykew?”

²⁴ Nataman, impeuyan e ni Anas si Hisus ne nabaku de due diye te ki Kaypas ne Labew ne Talagpanubad.

Ka igkarangeb ne pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(*Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62*)

²⁵ Te seeye ne timpu, migsasindeg pad si Pidru ka egginarang, wey mig-insaan sikandin te me etew, “Kene ka ne sabeka ne hibateen te sika ne etew?”

[†]18:11 Iyan igpasabut ni Hisus te tahu te ubab ka peg-antus din.

^d18:11 Mat 26:39; Mar 14:36; Luk 22:42. ^e18:14 Huw 11:49-50.

Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, “Kene ne!”

²⁶Nataman, due sabeka ne uripen te Labew ne Talagpanubad ne karumaan te etew ne intibbas ni Pidru se talinga. Ne migkahi sikandin, “Hendue te sikeykew ma iya seeye se nakita ku ne дума rin diye te pamulaan?”

²⁷Ne dutu, migpahunware e man-e si Pidru, ne due-rue ne mig-ukale ka manuk.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62)

²⁸Nataman in-uyan dan e man-e si Hisus puun te baley ni Kaypas peendiye te palasyu te gubirnadur te pegkamaselem e. Ne ware migseled diye te palasyu ka me Hudiyu su egpakasupak sikandan te tuluuwen dan, su emun ke egseled sikandan te baley te kene ne Hudiyu, egisipen sikandan ne malindit wey kene egpakakeen te iglabung te Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama. ²⁹Purisu, iyan e miglihawang si Pilatu wey mig-inse kandan, “Nekey-a ka igsumbung niyu meytenged te seini ne etew?”

³⁰Ne migtabak sikandan, “Kene ney perem eg-uyanen kayi te keykew ka seini ne etew ke ware nakasale.”

³¹Ne migkahyan sikandan ni Pilatu, “Kua niyu red sikandin wey sikaniyud e ka eggukum kandin sumale te kaniyu ne balaud.”

Ne migtabak ka me pangulu te me Hudiyu, “Piru ware katenged ney te me Hudiyu ne eggimatey te minsan hentew.” ³²f(Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingguhud ni Hisus ke nekey ne klasi te kapatayan ka egpangkusan din.)

³³Nataman, miglibed e man-e migseled si Pilatu diye te palasyu wey

in-umew rin si Hisus wey mig-insaan, “Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?”

³⁴Ne migtabak si Hisus, “Keykew naa iya sika ne inse, wey ke ingguhuran ke re te дума meytenged keddi?”

³⁵Ne migtabak si Pilatu, “Mania, kahiyen nu buwa ne Hudiyu a? Iyan mig-uyan keykew kayi te keddi ka дума nu ne me Hudiyu wey ka me pangulu te talagpanubad. Nekey-a ka neyimu nu?”

³⁶Ne migtabak si Hisus, “Ka peghari ku, kene ne kayi te kalibutan. Su emun ke kayi pa seini te kalibutan, egpakigehet e perem ka me etew ku eyew kena a egkarakep te me pangulu te me Hudiyu. Piru kene iya ne kayi te kalibutan ka peghari ku!”

³⁷Ne puun due, mig-inse e man-e si Pilatu diye te kandin, “Hari ka iya?”

Ne migtabak si Hisus, “Ingkahi nud en iya ne Hari a. Neetew a wey miggendini te ampew te tane para te sabeka ne katuyuan ne pegpamalehet te kamalehetan. Ka langun ne diye te kamalehetan, egpammineg keddiey.”

³⁸Ne mig-inse e man-e si Pilatu diye te kandin, “Nekey-a ka kamalehetan?”

Ka peg-uyun te peggimatey ki Hisus

(Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Nataman, miglihawang e man-e si Pilatu wey migkahi diye te me Hudiyu, “Ware nakita ku ne sale te seini ne etew. ³⁹Piru nabatasan niyu ne due sabeka ne pinirisu ne eglekaan ku te tagse Sahakeen te Peglihat te Panalihan te Manama. Na, igkeupii niyu naa ne eglekaan ku ka Hari te me Hudiyu?”

⁴⁰Ne migbalbalukan sikandan ka migtabak, “Kene ne sikandin! Si Barabas ka igkeupii ney!” (Si Barabas, sabeka ne ribildi.)

^f18:32 Huw 3:14; 12:32.

19 Nataman, impakuwa ni Pilatu si Hisus wey impalampesan. ²Ne miggimu ka me sundalu te kuruna ne duhi wey impakuruna ran ki Hisus. Impakukuyumbu dan man-e sikandin te kumbale ne ubi se batek, ³wey migpa-subsubaley sikandan ka eparani kandin ne migkahi, “Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!” wey impanagpi dan sikandin.

⁴Ne miglihawang e man-e si Pilatu wey migkahi diye te me etew, “Kuntee, eg-uyanen kud sikandin kayi te kaniyu eyew egpakanengneng kew te ware nakita ku ne sale din.” ⁵Ne dutu, miglihawang e si Hisus ne migkukuruna te duhi wey ingkukuyumbu te kumbale ne ubi se batek. Ne migkahi si Pilatu diye te kandan, “Pitawa niyu! Seinid e sikandin!”

⁶Te pegkakita kandin te me pangulu te talagpanubad wey te me talagbantey, migbalbalukan sikandan ka migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus! Ilansang nu sikandin!”

Ne migkahiyang sikandan ni Pilatu, “Ke iling ma rue, sikaniyu ka egkuwa kandin wey eglansang te krus, su ware mule nakita ku ne sale din.”

⁷Ne migtabak sikandan, “Due kanami ne balaud, ne sumale te sika ne balaud, eleg sikandin ne eggimatayan su migkahi sikandin te Anak din kun te Manama.”

⁸Te pegkarineg ni Pilatu dutu, nasi de iya man-e sikandin naalde. ⁹Purisu, miglibed e man-e migseled sikandin diye te palasyu wey mig-inse ki Hisus, “Hendei ke bes iya migpuun?”

Piru ware migtabak si Hisus. ¹⁰Purisu migkahiyang sikandin ni Pilatu, “Mania te kene ka egtabak keddi? Ware ke buwa nakataha te due katenged ku te pegpaleke keykew wey te pegpalansang degma keykew te krus?”

¹¹Ne migtabak si Hisus, “Egkeyimu nu re sika keddi tenged su sika ne

katenged, imbehey te Manama keykew. Purisu iyan dakel se sale te etew ne migbehey keddi diye te keykew.”

¹²Te pegkarineg ni Pilatu kayi, migpakannekal sikandin ne eglekaan perem si Hisus. Piru migbalbalukan ka me pangulu te me Hudiyu, “Emun ke eglekaan nu sikandin, kene ke naa ne alukuy te Impiradur! Su ka minsan hentew ne egpaari-Hari, kuntere te Impiradur!”

¹³Te pegkarineg dutu ni Pilatu, mig-uyan din e si Hisus diye te lihawangan wey migpinnuu sikandin diye te pinnu-uwang te talaggukum diye te plasa ne migngaranan, “Plasa ne Neelin ne Batu.” (Egngaranan seini te me Hibruwanen te “Gabata.”) ¹⁴Ne seeye, mahaan e egkeudtu wey dispiras e te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama. Ne migkahi e si Pilatu diye te me Hudiyu, “Seinid e ka Hari niyu!”

¹⁵Piru migbalbalukan sikandan ka migtabak, “Himatayi nu sikandin! Himatayi nu! Ilansang nu sikandin te krus!”

Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, “Iyan niyu igkeupii ne iglansang ku te krus ka Hari niyu?”

Ne migtabak ka me pangulu te me talagpanubad ne migkahi, “Ware Hari ney, ka Impiradur de!”

¹⁶Seeye naa, imbehey e ni Pilatu si Hisus diye te kandan eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mat. 27:32-44; Mar.

15:21-32; Luk. 23:26-43)

Purisu in-uyan dan e si Hisus, ¹⁷wey miglihawang sikandan te siyudad. Ne impatiang dan sikandin te krus, wey in-uyan dan sikandin diye te inged ne egnngaranan te “Angkal.” (Egngaranan seini te me Hibruwanen te “Gulguta.”) ¹⁸Ne diye dan e ilansang sikandin te krus.

Ne due degma daruwa ne etew ne inlansang duma kandin. Ka sabeka diye te igkahibang din, ka dangeb diye te igkakawanan din. ¹⁹Ne migsusulat si Pilatu te keretula ne impatahu diye te krus ni Hisus. Seini ka nasulat: “Si Hisus ne matig-Nasarit, ka Hari te me Hudiyu.” ²⁰Ne masalig ka me Hudiyu ne nakabasa dutu su marani re te siyudad ka inged ne miglansangan ki Hisus. Ne nasulat pad iya man-e seeye te Hibruwanen, te Latin, wey te Grigu ne me linalahan. ²¹Ne migkahiyen si Pilatu te me pangulu te talagpanubad te me Hudiyu, “Kene ne ‘Hari te me Hudiyu’ ka isulat nu, ke kene, ‘Migkahi ka seini ne etew te sikandin kun ka Hari te me Hudiyu.’”

²²Piru migtabak si Pilatu, “Ka nasulat kud, kene kud e egliwanan.”

²³Te nakapenge e ka me sundalu te eglansang ki Hisus te krus, ingkuwa ran e ka me kumbale din wey imbaad dan te hep-at eyew due baad te tagse sundalu. Ne ingkuwa ran e man-e ka malayat ne kumbale ni Hisus, piru ware mule teyi dutu. ²⁴^gNe migmanangnangeney ka me sundalu, “Kene te re eggisien seini, ke kene, egpintut-pintut ki re ke hentew ka egpakakamuney kayi.” Neyitabu seini su eyew egkatuman ka nasulat te Kasulatan ne migkahi,

“Imbaad-baad dan ka me kumbale ku, wey migpapinpintutey ke hentew ka egpakakuwa te kumbale ku ne malayat.”

Ne sika iya ka innimu te me sundalu.

²⁵Ne diye migsasindeg te marani te krus ni Hisus ka iney rin wey ka atebey te iney rin, wey si Mariya ne asawa ni Kliyupas, wey si Mariya Magdalina. ²⁶Te pegkakita ni Hisus te iney rin wey te inggeyinawaan din ne hibateen din ne migsasindeg dutu te marani rin,

migkahiyen din e ka iney rin, “Ine, sikandin e anaka nu.”

²⁷Ne migkahiyen din e man-e seeye se hibateen, “Sikandin e inaya nu.” Ne puun de dutu, indume e te seeye ne hibateen si Mariya wey impalemung din e diye te kandan.

Ka pegkapatey ni Hisus

(*Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Luk. 23:44-49*)

²⁸^hNanengnengan ni Hisus ne napenge e ka langun, wey migkahi sikandin, “Nammaraan a,” eyew egkatuman ka Kasulatan.

²⁹Ne due yahung diye ne napenu te maperes ne binu. Seeye naa, in-eled dan dutu ka egpekeiling te kutsun wey intagkes dan diye te sugpang te isupu wey impasupsup dan ki Hisus. ³⁰Te naka-heram e si Hisus te binu, migkahi e sikandin, “Napenge e.” Nataman, mig-unduk sikandin wey nabigtawan e.

Ka pegpilak te kilid ni Hisus

³¹Aldew seeye te pegpangandam te Peggimeley. Ne kene egkeupian ka me pangulu te me Hudiyu ne egkahaat diye te krus ka me lawa te me minatey tenged su ka seup ne aldew, Aldew e te Peggimeley ne amana ne impurtanti diye te me Hudiyu. Purisu mighangyu sikandan ki Pilatu ke egkaayun ne egpanggepuen ka me paa te me etew ne inlansang te krus eyew mahaan egpatey wey egaween e. ³²Purisu nangendiye ka me sundalu wey impanggepu dan ka me paa te daruwa ne etew ne inlansang duma ki Hisus. ³³Piru te pegginguma ran diye te ki Hisus, nakita ran ne migpatey e sikandin, purisu ware dan e gepua ka paa rin. ³⁴Piru ka sabeka te me sundalu, impilak din te deldeg din ka kakiliran ni Hisus, wey due-rue ne migtihis

ka langesa wey weyig.³⁵ (Malehet seini ne neyitabu su due nakakita kayi, wey migpamalehetan din seini. Nakaneng-neng sikandin te malehet ka guhuren din, wey ingguhud din seini eyew egpal-intutuu kew degma.)³⁶ Neyitabu seini su eyew egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan ne eggenendue, “Ware minsan sabeka ne tul-an din ne egkahepu.”³⁷ Ne duen pad man-e nasulat diye te Kasulatan ne eggenendue, “Egtengtengan dan ka etew ne impilak dan.”

Ka pegsabal ki Hisus

(*Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56*)

³⁸Te pegkapenga kayi, imbuyu e ni Husi ne matig-Arimatiya ka lawa ni Hisus diye te ki Pilatu. (Si Husi, sabeka ne hibateen ni Hisus piru te heles de su egkaaldeh sikandin te me pangulu te me Hudiyu.) Ne intuhutan ni Pilatu si Husi, purisu miggendiye sikandin wey ingkuwa rin e ka lawa ni Hisus.³⁹ Migduma degma kandin si Nikudimu, ka migpakigkita ki Hisus te sabeka ne marusilem. Mig-uyan sikandin te peemut ne me lalimma ne pulu (50) ne kilu ne migsewuhan te mira wey aluyi.⁴⁰ Nataman, migkuwa ran e te daruwa ka lawa ni Hisus wey imbukusan dan te hinabel ne migtahan te peemut. Seini ka batasan te me Hudiyu ke eglebeng te minatey.⁴¹ Ne due sabeka ne pamulaan ne diye te miglansangan ki Hisus, wey due iyam pad ne sabalanan ne ware pad nasabali.⁴² Ne puun su Aldew e seeye te Pegpangandam te Peggimeley te me Hudiyu, wey marani re degma ka sabalanan, diye dan e isabal ka lawa ni Hisus.

Ka insabalan ne warad tahu

(*Mat. 28:1-8; Mar. 16:1-8; Luk. 24:1-12*)

20 Te sikan pad egkaliwaswas te aldew te Duminggu, miggendiye si Mariya Magdalena te inlungahan ne dalama ne insabalan ki Hisus. Te pegtengteng din, nalilid e ka batu ne inelet dutu te gumawan te insabalan.² Seeye naa, migpallahuy sikandin peendiye engki Simun Pidru wey te seeye se hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus. Ne migkahyan din sikandan, “Ingkuwa ran e ka Magbebaye diye te insabalan, ne ware key nakataha ke hendei ran e sikandin itahu.”

³Purisu miggendiye te insabalan si Pidru wey ka sabeka ne hibateen.⁴ Namallahuy sikandan se daruwa, piru meiyal ne egpallahuy ka duma ni Pidru, purisu iyan nekewun-a diye te insabalan.⁵ Te pegginguma rin diye, mig-unduk sikandin ka egseilang wey nakita rin ka hinabel, piru ware sikandin migseled.⁶ Ne miggingume e degma si Simun Pidru ka migsinundul kandin, piru migleus sikandin migseled diye te insabalan. Ne nakita rin dutu ka me hinabel,⁷ wey ka manggad ne imbukus te ulu ni Hisus. Nalupi e seini wey nakasuwey te me hinabel.⁸ Ne migseled e degma ka sabeka ne hibateen ne nekewun-a ne migginguma diye te insabalan, wey nakakita degma sikandin dutu wey migpalintutuu ne neuyag e si Hisus.⁹ (Nakapalintutuu e sikandan minsan ware dan pad nasabut ka nasulat te Kasulatan ne egkeuyag si Hisus.)¹⁰ Nataman, mig-uli e ka daruwa ne hibateen.

ⁱ19:36 Iks 12:46; Num 9:12; Sal 34:20.

^j19:37 Sak 12:10; Imp 1:7.

^k19:39 Huw 3:1-2.

Ka pegpakita ni Hisus ki Mariya Magdalina

(*Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11*)

¹¹Si Mariya mule, migsasindeg sikandin diye te lihawangan te insabalan ka egsinsinehew. Te egkalihet sikandin ne egsinehew, mig-unduk sikandin ka egseilang diye te insabalan.

¹²Ne due nakita rin dutu ne daruwa ne panalihan te Manama ne migkukumbale te maangkag ne diye migpinnuu te migtahuan te lawa ni Hisus. Ka sabeka diye migpinnuu lenged te keulunanan din wey ka dangeb diye lenged te kasikuwayan. ¹³Ne mig-insaan dan sikandin, “Mengeatebey, mania te egsinehew ka?”

Ne migtabak si Mariya, “Uya, su ingkuwa ran e ka lawa te Magbebaye ku, wey wara a nakataha ke hendei ran e sikandin itahu!”

¹⁴Te pegkapenga rin te miglalag, migbalikid e sikandin wey nakita rin si Hisus ka migsasindeg, piru ware sikandin nekeila ne si Hisus bes seeye. ¹⁵Ne mig-insaan sikandin ni Hisus, “Mengeatebey, mania te egsinehew ka? Hentew bes ka egpammitawen nu?”

Kahiyen ni Mariya ne talagtanggu seeye te me pinamula diye, purisu migkahiyen din, “Emun ke sikeykew ka migkuwa kandin, nangen i a ke hendei nu sikandin itahu su egkuen ku.”

¹⁶Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Mariya!”

Ne migtangke si Mariya diye te ki Hisus ne migkahi te Hibruwanen ne linalahan, “Rabuni!” (ka igpasabut, “Talagpanulu.”)

¹⁷Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Kene ka gen-gen keddi su ware e pad nabatun diye te Amey. Piru hendiyei nu ka me suled ku wey panugtuli nu sikan-

dan te eggendiya ad te dibabew diye te Amey ku ne Amey niyu red, wey Manama ku ne Manama niyu red degma.”

¹⁸Purisu miggendiyaan e ni Mariya Magdalina ka me hibateen wey impanugtulan din sikandan te nakita rin ka Magbebaye. Ne ingguhuran din man-e sikandan te inlag ni Hisus diye te kandin.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(*Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Luk. 24:36-49*)

¹⁹Te pegkamarusilem e te seeye ne Duminggu, miglibulung ka me hibateen diye te sinabeng wey migsiraduwan dan ka me gumawan su naaldekan sikandan te me pangulu te me Hudiyu. Nataman, miglepew e si Hisus wey migsasindeg diye te taliware dan wey migkahi, “Ka keupianan egduma kaniyu.” ²⁰Te pegkapenga rin te eglalag, impapitew rin e kandan ka me belad din wey ka kakiliran din. Ne nahale-gale ka me hibateen te nakakita sikandan te Magbebaye. ²¹Ne migkahiyen e man-e sikandan ni Hisus, “Ka keupianan egduma kaniyu. Insuhu a te Amey kayi, ne egsuhuen ku degma sikaniyu.” ²²Ne inniyupan din e sikandan wey migkahiyen, “Dawata niyu ka Panisingan te Manama. ²³Emun ke egpasayluwen niyu ka minsan hentew te me sale dan, impasaylu e sikandan. Piru ke kene niyu egpasayluwen, ware sikandan pasayluwa.”

Ka pegduwa-ruwa ni Tumas

²⁴Te pegginguma ni Hisus, ware diye si Tumas ne enggaranen ki Seping, ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen. ²⁵Purisu migpangguhuran naan de sikandin te duma ne me hibateen te nakita ran ka Magbebaye.

¹20:23 Mat 16:19; 18:18.

Piru migkahiyen sikandan ni Tumas, “Angin e ke egkakita ku ka naye te lansang diye te belad din wey egkatiyuk ku te kemel ku ka imbaye te lansang, wey ke egkasamsam ku ka pali diye te kakiliran din, human e naa epgalintutuu.”

²⁶Te egsenge simane e ka miglihad, miglibulung e man-e ka me hibateen diye te sinabeng, ne dutu, duma ran e si Tumas. Nasiraduwan ka me gumawan piru miglepew e man-e si Hisus wey migsasindeg diye te taliware dan ne migkahi, “Ka keupianan egduma kaniyu.” ²⁷Ne ingkahiyen din si Tumas, “Hendini ka, tengtengi nu ka me belad ku wey tiyuka nu. Samsama nu degma ka pali kayi te kakiliran ku. Kene kad duwa-ruwa, ke kene, palintutuu kad nasi.”

²⁸Ne migkahiyen sikandin ni Tumas, “Magbebaye ku wey Manama ku!”

²⁹Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Migpalintutuu ke naan e su nakakita kad e keddi? Egpanalanginan seeye se epgalintutuu minsan ware nakakita keddi!”

Ka katuyuan te pegsulat te seini ne baseen

³⁰Masalig pad ka me kein-inuwan ne innimu ni Hisus ne napamalehetan te me hibateen ne ware nasulat te seini ne baseen. ³¹Piru ka nasulat kayi insulat eyew epgakapalintutuu kew ne si Hisus ka Kristu ne Anak te Manama. Ne eyew pinaahi te pegpalintutuu niyu, epgakaangkew te umul ne ware egtamanan tenged te pegsabeka niyu kandin.‡

Ka pegpakita ni Hisus te pitu ne hibateen din

21 Te peglihad te pila ne aldew, migpakite e man-e si Hisus te me hibateen din diye te Lanew te Tibiryas. Iling kayi ka pegpakita rin. ²Nalibulung ensi Simun Pidru, si Tumas ne egnaranan ki Seping, si Natanail ne matig-Kana ne sakup te Galiliya, wey ka me anak ni Sibidiyu, wey duen pad daruwa ne hibateen. ³Ne nataman, migkahiyen ni Simun Pidru ka me duma rin, “Egnengalap a.”

Ne migkahi sikandan, “Egduma key keykew.” Purisu nangendiyad e sikandan wey nanguntud e te balangey. Piru warad iya neutel ran te seeye ne marusilem.

⁴Te pegsile e te aldew, migsasindeg si Hisus diye te ilis te lanew, piru ware sikandan nekeila te sikandin bes seeye.

⁵Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Me suled, ware neutel niyu?”

Ne migtabak sikandan, “Ware da!”

⁶Ne migkahiyen din sikandan, “Iantug niyu ka biyale niyu diye te egkakawanan te balangey ne egpekeutel kew e.” Purisu in-antug dan e ka biyale dan diye te igkakawanan te balangey. Ne dutu, kene dan e egkeelehan te egganuy ka biyale dan puun su dakel amana ka migsahad.

⁷Ne migkahiyen si Pidru te hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus, “Ka Magbebaye ma mule sika!” Te pegkarineg ni Simun Pidru ne ka Magbebaye bes seeye, insaluub din e ka kumbale ne inluung din wey miglumbuk e ka eggakap. ⁸Ka duma ne me hibateen mule, nanguntud ded sikandan te balangey ka migpeilis te lanew ne migganuy te biyale ne napenu te ngalap. Kene de amana ne mariyu

‡**20:31** Te Grigu: te kandin ne ngaran.

^m**21:3** Luk 5:5. ⁿ**21:6** Luk 5:6.

sikandan te ilis te lanew su me siyam de ne pulu (90) ne mitrus ka kariyuan. ⁹Te nakahakap e sikandan, due nakita ran ne nalimud ne baha ne due intuug ne me ngalap, wey due degma paan. ¹⁰Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Uyan kew kayi te duma ne ngalap ne neutel niyu.”

¹¹Purisu mig-untud e man-e si Simun Pidru te balangey wey migganuy rin e diye te ilis te lanew ka biyale ne napenu te derakel ne ngalap ne 153 ne timman. Piru minsan dakel amana ka neutel ran, ware ded nahisi ka biyale. ¹²Nataman, migkahiyen e ni Hisus sikandan, “Apas kew e wey keen kew.” Ne ware minsan sabeka ne hibateen ne migpatagal eg-inse ke hentew sikandin su nekeila man e sikandan te sikandin ka Magbebeye. ¹³Ne dutu, migparani e si Hisus wey ingkuwa rin ka paan ne imbehey rin kandan. Ne ingkuwa rin degma ka ngalap ne imbehey rin man-e kandan.

¹⁴Ne seeye ka igkatatelu ne pegpakita ni Hisus diye te me hibateen din puun te pegkeuyag din.

Si Hisus wey si Pidru

¹⁵Te nakapenge e sikandan ka miglem-ag, mig-insaan e ni Hisus si Simun Pidru, “Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew subla pad te duma kayi?”

Ne migtabak si Pidru, “Uya Magbebeye, nakanengneng ka te miggeyinawaan ku sikeykew.”

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Tanguwa nu ka me nati ne karniru ku.” ¹⁶Nataman, mig-insaan e man-e sikandin ni Hisus, “Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew?”

Ne migtabak si Pidru, “Uya Magbebeye, nakanengneng ka te miggeyinawaan ku sikeykew.”

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Tanguwa nu ka me karniru ku.” ¹⁷Ne mig-insaan e man-e sikandin ni Hisus te igkatatelu e, “Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew?”

Ne dutu, neenenduenan e si Pidru su katatelu e sikandin insei ni Hisus ke miggeyinawaan din naa iya. Ne migtabak si Pidru, “Magbebeye, nakanengneng ka te langun. Nakanengneng ka te miggeyinawaan ku sikeykew.”

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, “Tanguwa nu ka me karniru ku. ¹⁸Egnangenan ku sikeykew te malehet: te bate ke pad, sikeykew re ka eg-une-une-une egkukumbale wey egpekeendiye ka te minsan hendei ne igkeupii nu te eggendiye. Piru ke egkabuyag kad e, egkayawen nu naan de ka me belad nu wey lein e ka egsaluub keykew wey eg-uyanen ka diye te inged ne kene nu igkeupii te eggendiye.” ¹⁹(Te peglalag ni Hisus kayi, impanengneng din ke nekey ne paahi ka pegpatey ni Pidru eyew egpakareyrey sikandin te Manama.) Nataman, migkahiyen sikandin ni Hisus, “Ikul ka keddi.”

²⁰Te peglilingey ni Pidru, nakita rin ne migsinundul kandan ka hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus. Sikandin seeye se amana ne marani ki Hisus te peglabung dan wey ka mig-inse te Magbebeye ke hentew-a ka eg-akal kandin. ²¹Te pegkakita ni Pidru kandin, mig-inse e sikandin diye te ki Hisus, “Magbebeye, nekey ma degma ka egkeyingumaan te seini ne etew?”

²²Ne migtabak si Hisus, “Emun ke igkeupii ku ne kene sikandin egpatey taman te peglibed ku, nekey ma ka labet nu? Ikul ke re keddi!”

²³Purisu nekeempet ka guhuren diye te migmalintutuu ki Hisus ne kene egpatey ka seeye ne hibateen. Piru ware migkahi si Hisus ne ka seeye ne hibateen, kene egpatey, ke kene, migkahi re sikandin, “Emun ke igkeupii ku ne kene egpatey sikandin taman te peglibed ku, nekey ma ka labet nu?”

²⁴Ne sikandin iya ka hibateen ne migpamalehet ne malehet ka langun,

wey sikandin iya ka migsusulat kayi. Ne nakanengneng key te malehet ka ingkahirin.

Ka katammanan

²⁵Masalig pad amana ka neyimu ni Hisus ne emun ke ig-amin igsulat, kene buwa eg-eleg kayi te ampew te tane ka me libru ne egkasulatan.

Me Himu

*Ka Me Himu te me
Apustulis ni Hisu Kristu*

Igpewun-a

Ka me Himu te me Apustulis ni Hisu Kristu, sumpul ded te *Meupiya ne Panugtulen Sumale ki Lukas*. Ka amana ne impurtanti ne tuyu te seini ne baseen, ka pegpangguhud ke immenu te an-anayan ne me etew te peg-ikul ki Hisus dengan. Ka Panisingan te Magbebaye ka migbulig kandan te pegpanugtul te Meupiya ne Panugtulen meytenged kandin “diye te Hirusalim, diye te intiru ne inged te Hudiya, wey diye te Samarya, wey te minsan hendei ne inged kayi te ampew te tane” (1:8). Seini ka guhuren te me himu te me Kristuwanen ne migbunsud diye te me Hudiya ne migpabulus taman te neyimu e ne impalintutuwan kayi te intiru ne kalibutan. Su ka pegpalintutuu ki Hisus, iyan katumanan te rilihiyun te me Hudiya.

Ka seini ne baseen, nabaad te tatelu ne baad, ne seini egpekeiling te tatelu ne inged ne inwalian te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu: (1) Nabunsuran ka me himu te me Kristuwanen diye te Hirusalim te nabatun e si Hisus diye te langit; (2) Ne seini nekeempet man-e diye te Hudiya; wey (3) diye pad man-e te Miditiranyu taman te Ruma.

Kayi degma nasulat ka sika se himu te Panisingan te Manama ne migginguma te me Kristuwanen diye te Hirusalim te aldew te Pintikustis. Nakabulig sika wey nakabehey te kanekal te me etew wey te me pangulu te migmalintutuu dengan ne ingguhud te seini ne baseen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka pegpangandam te pegpamalehet 1:1-26

a. Ka katammanan ne suhu ni Hisus wey ka saad din 1:1-14

b. Ka pegliwan ki Hudas 1:15-26

Ka pegpamalehet diye te Hirusalim 2:1-8:3

Ka pegpamalehet diye te Hudiya wey diye te Samarya 8:4-12:25

Ka neyimu ni Pablu 13:1-28:31

a. Ka an-anayan ne peggipanew ni Pablu 13:1-14:28

b. Ka kalibulungan diye te Hirusalim 15:1-35

c. Ka igkarangeb ne peggipanew ni Pablu 15:36-18:22

d. Ka igkatelu ne peggipanew ni Pablu 18:23-21:16

e. Naprisu si Pablu diye te Hirusalim, diye te Sisarya, wey diye te Ruma 21:17-28:31

1 ^PMiggeyinawaan ku ne Tiyupilu, ka an-anayan ne baseen ne insulat ku, nahuhud kud e ka langun ne innimu ni Hisus wey ka impanulu din puun te pegbunsud te himu rin ²taman te aldew ne imbatun e sikandin diye te langit. Te ware pad sikandin batuna, impanpanayan din panulua pinaahi te Panisingan te Manama seeye se in-alam din ne eggimuwen ne me apustulis. ³Ne puun te pegpatey rin, kamasalig pad sikandin migpakita kandan seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew eyew te pegpamalehet ne neuyag e man-e sikandin. Nakita ran pad sikandin wey migpakiglalag pad kandan meytenged te Peghari te Manama. ⁴qTaheed te дума ran pad si Hisus, impanagtahaan din pad sikan-dan te miggenendue, “Kene kew pa awe kayi te Hirusalim su tahari niyu pa ka igdasag ne insaad te Amey ku sumale te ingkahi ku kaniyu. ⁵rSu si Huwan, migpamewutismu te weyig, piru pila

^P1:1 Luk 1:1-4. ^q1:4 Luk 24:49. ^r1:5 Mat 3:11; Mar 1:8; Luk 3:16; Huw 1:33.

naan de ne aldew puun kuntee ne egbewutismuwan kew e te Panisingan te Manama.”

Ka pegbatun ki Hisus diye te langit

⁶Purisu, te nalibulung e sikandan, mig-insaan dan e si Hisus, “Magbebaye, egtuhut ke naa kuntee ne sikanami se me Hudiya ka egmandu man-e kayi te nasud te Israil?”

⁷Ne migtabak si Hisus kandan, “Ware kew tuhuti ne egpakataha meytenged te me timpu wey me aldew ne tapey e itahahe te Amey ku, su kandin de sika ne katenged. ⁸^sPiru egpakarawat kew te geem ke eglene due te kaniyu ka Panisingan te Manama. Ne sikaniyu ka talag-pamalehet ku diye te Hirusalim, te intiru ne inged te Hudiya wey te Samarya, wey te minsan hendei kayi te ampew te tane.” ⁹^tTe nekeimpus e sikandin ka miglalag, imbatun e sikandin diye te langit taheed te namipitew sikandan kandin. Nataman, ware dan e nakita sikandin su nabunbunan e te gapun.

¹⁰Te sasangan pad sikandan ne egtetengteng diye te langit te pegbatun ki Hisus, sauhune ne due daruwa ne etew ne migsasindeg diye te lenged dan ne maangkag se me kumbale. ¹¹Ne migkahi sikandan, “Matig-Galiliya, mania te egsesasindeg kew pad kayi ne egleng-ag diye te langit? Si Hisus se imbatun diye te langit, eglibed ded kayi te iling ded due ne paahi te pegbatun kandin.”

Ka pegliwan ki Hudas

¹²Nataman, nanlibed e ka me apus-tulis diye te Hirusalim puun diye te Bubungan te Ulibu, me sabeka ne kilitru ka kariyuan puun te siyudad

te Hirusalim. ¹³^uPeglibed dan e diye te Hirusalim, naneled e sikandan diye te sinabeng ne hirehaanan dan ne diye te dibabew. Sikandan ensi Pidru, si Huwan, si Santiyagu, si Andris, si Pilipi, si Tumas, si Bartulumi, si Matiyu, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu, si Simun ne ribildi, wey si Hudas ne anak ni Santiyagu. ¹⁴Layun sikandan miglibulung ka egsabeka eg-ampu duma te me malitan, wey ki Mariya ne iney ni Hisus wey te me suled ni Hisus ne me lukes.

¹⁵Te seeye ne timpu, migsasindeg si Pidru diye te taliware dan, me sabeka ne gatus wey daruwa ne pulu (120) sikandan langun, wey migkahi sikandin, ¹⁶“Me suled, keilangan ne egkatuman ka diye te Kasulatan ne ingkahi te Panisingan pinaahi ki Dabid. Meytenged seini ki Hudas, ka migpanulu te me etew ne migdakep ki Hisus. ¹⁷Sabeka sikandin ne sakup te punduk ta dengan su in-alam ma eyew egbulig te himu ta.”

¹⁸^v(Ka seleppi ne imbayad te ma-reet ne himu rin, imbeli e te kamet ne neuluhan din ne nekewun-a se ulu, ne migbetu ka getek din, wey nabukayat e ka bituka rin. ¹⁹Ka langun ne matig-Hirusalim nakanengneng kayi, purisu inggaran dan te Akildama te kandan ne linalahan ka seeye ne kamet ne ke sikanta pa, “Ka Tane ne Imbayaran te Langesa.”)

²⁰^w“Su nasulat diye te baseen ne Salmu ne miggenendue, ‘Eg-engkeran e perem ka ugpaan din, wey warad e perem eg-ugpe dutu.’ Nasulat ded man-e ne miggenendue,

‘Due perem igliwan te katungdanan din.’

²¹“Purisu, keilangan ne eg-alam ki te me etew ne nakaruma-rume e kanta puun pad te duma te pad ka Magbe-

^s1:8 Mat 28:19; Mar 16:15; Luk 24:47-48. ^t1:9 Mar 16:19; Luk 24:50-51.

^u1:13 Mat 10:2-4; Mar 3:16-19; Luk 6:14-16. ^v1:18 Mat 27:3-8.

^w1:20 Sal 69:25; Sal 109:8.

baye ne si Hisus. ^{22x}Ka puun pad iya te pegpamewutismu ni Huwan taman te pegbatun e ki Hisus. Su keilangan ne egpakapamalehet sikandin duma kanta meyitenged te pegkeuyag ni Hisus.”

²³Ne nakaalam sikandan te daruwa ne me lukes: si Husi ne enggaranan ded ki Barsabas (ne enggaranan ded man-e ki Gustus), wey si Matiyas. ²⁴Nataman, mig-ampu e sikandan, kahi ran, “Mag-bebaye, nakanengneng ka te pusung te langun ne etew. Purisu Magbebaye, ipapitew nu ke hentew kayi te daruwa ka in-alam nu ²⁵ne egkeyimu ne apustulis liwan ki Hudas, su mig-engkeran din ka sika ne himu wey miggendiye te inged ne eleg kandin.” ²⁶Ne dutu, migpintut-pintut e sikandan, wey si Matiyas ka naalam dan ne igtimul kandan te apustulis ne sapulu wey sabeka (11).

Ka pegginguma te Panisingan te Manama

2^yPeggingume e te aldew ne enggaranan te Pintikustis, miglibulung e sikandan langun diye te sabeka ne baley. ²Ne sauhune ne due dahing ne diye egpuun te langit ne egpekeiling te make-seg ne kalamag wey nekeempet e te baley ne inlibulungan dan. ³Ne nakakita sikandan te hendue te me dile te hapuy ne miglatun te tagse sabeka kandan. ⁴Ne dutu, napenu e sikandan langun te Panisingan te Manama wey nakalalag e te nakalkalasi ne me linalahan sumale te igpalalag kandan te Panisingan.

⁵Ne due mig-ugpe diye te Hirusalim ne me Hudiyu ne amana egtuman te Balaud, ne egpuun te langun ne nasud kayi te ampew te tane. ⁶Pegkarineg dan te kahulub, nalibulung e ka masalig ne etew. Ne neinu-inu sikandan langun su ka tagse sabeka kandan

nakarineg te due egpakalalag te kandin ne linalahan. ⁷Neinu-inu sikandan ne migkahi, “Matig-Galiliya ma mule seini se egmangasak! ⁸Mani buwa te egpakalalag sikandan te linalahan te tagse sabeka kanta? ⁹Su ka kayi te kanta, due matig-Partiya, matig-Midiya, matig-Ilam, matig-Misuputanya, matig-Hudiyu, matig-Kapadusya, matig-Puntu, matig-Asya, ¹⁰matig-Prigya, matig-Pampilya, matig-Ihptu, wey ka diye lenged te Libya ne marani te Sirini. Ka duma kanta matig-Ruma, ¹¹me Hudiyu, wey ka kene ne me Hudiyu ne neuyan te pegpalintutuu te me Hudiyu. Ne duen pad man-e matig-Krita wey matig-Arabya, ne sikanta langun, egpakarineg kandan te eglalag te kanta ne me linalahan meyitenged te kein-inuwan ne himu te Manama.” ¹²Neinu-inu ka langun wey nabenga-benga, ne migmein-insee e sikandan ne miggenendue, “Nekey buwa seini?” ¹³Ne due duma ne egbaley-baley ne eggenendue, “Etuwey, nenewubug e sikandan!”

Ka pegwali ni Pidru

¹⁴Ne dutu, migsasindeg e si Pidru duma te sapulu wey sabeka (11) ne me apustulis wey migkahi te meemen, “Karumaan ku ne me Hudiyu, wey sikaniyu langun se mig-ugpe kayi te Hirusalim, igpasabut ku seini kaniyu ne pammineg kew naa ayad-ayad te iglalag ku. ¹⁵Ka seini ne me etew, ware newubug sumale te insumansuman niyu. Kene egkengewubug ka me etew te alas nuwibi pad te maselem. ¹⁶Seinid en iya ka ingkahi ni prupita Huwil, ^{17z}Migkahi ka Manama, ‘Seini ka eggimuwen ku te katammanan ne

^x1:22 Mat 3:16; Mar 1:9; Luk 3:21; Mar 16:19; Luk 24:51.

^y2:1 Lib 23:15-21; Diy 16:9-11. ^z2:17 Huwil 2:28-32 (LXX).

timpu: igbehey ku te langun ne etew ka Panisingan ku. Ne ka anak niyu ne me lukes wey me malitan, egpangguhud e te igpanengneng te Manama kandan, ne ka me kanakan niyu, egmakakite e te igpakita te Manama, ne ka me buyag e ne me lukes, egmakataheinep. ¹⁸ Uya, minsan ka me uripen ku ne me lukes wey me malitan, egbehayan ku te keddiey ne Panisingan te seeye ne timpu, wey egpangguhud e sikandan te igpanengneng te Manama. ¹⁹ Eggimu a te me kein-inuwan sika te aw-awangan wey kayi te tane: ne due me langesa, me hapuy, wey amana ne dakel ne ebel, ²⁰ egpaddusilem ka aldew, ne ka bulan egmalalab iling te langesa te kene pad egginguma ka amana ne mateles ne aldew te peglibed te Magbebaye. ²¹ Ne seeye se egpangananey te Magbebaye, egkaluwas.’

²² “Matig-Israil, pammineg kew! Si Hisus ne matig-Nasarit, ka etew ne impamalehetan te Manama kayi te kanta pinaahi te me kein-inuwan wey me palinneu ne innimu rin pinaahi kandin, sumale te natahaan niyud e. ²³ aSikaniyu mismu ka nakataha su kayi ma ney-itabu te kaniyu. Ne sumale te pegbuut te Manama wey te daan ne planu rin ne natahaan din ne egkatuman, imbehey rin si Hisus kayi te kaniyu, wey impeyimatayan niyu sikandin te me makas-esale te pegpalansang kandin diye te krus. ²⁴ bPiru in-uyag sikandin te Manama wey inluwas puun te geem te ka-

matayen, su kene egkaayun ne egkaprisu sikandin te kamatayen. ²⁵ cSu migkahi si Dabid meytenged kandin,

‘Layun ku egkakita kayi te tangkaan ku ka Magbebaye, su kayi sikandin te igkakawanan ku. Purisu ware egpakawelwel te pegpalintutuu ku. ²⁶ Ne puun due, egkahale ka pusung ku wey due kahale te peglaglag ku. Ne minsan egkapatey a piru due egkapallateng ku ²⁷ su kene nu ma eg-engkeran ka gimukud ku diye te inged te me gimukud ne egngaranan te Hadis, kene nu igtuhut ne egkamewu ka lawa te maruma-ruma ne suluhuanen nu. ²⁸ Impapitew nu keddi ka bayaan peendiye te umul, ne amana a nahale-gale tenged te pegduma nu keddiey!’

²⁹ “Me suled, iglalag ku kaniyu igayad-ayad ka meytenged ki Dabid ne kaapuan ta. Migpatey sikandin wey inlebeg, ne ka inlebengan kandin, kayi pad minsan kuntee. ³⁰ dNe puun su prupita sikandin, nakataha sikandin ne migsaad ka Manama kandin ne due sabeka ne kabuhalan din ne eggimuwen ne Hari. ³¹ Tapey e nakanengneng si Dabid ke nekey ka eggimuwen te Manama, purisu miglalag e sikandin meytenged te peg-uyag ki Kristu,^f ‘Ware din engkeri diye te inged te me gimukud ne egngaranan te Hadis, ne ka lawa rin ware namewu.’

³² Ne in-uyag te Manama ka sika ne Hisus, ne sikanami langun ka egpamalehet kayi. ³³ Imbatun sikandin diye te kakawanan^g ne belad te Manama wey

^f2:31 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

^g2:33 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^a2:23 Mat 27:35; Mar 15:24; Luk 23:33; Huw 19:18.

^b2:24 Mat 28:5-6; Mar 16:6; Luk 24:5. ^c2:25 Sal 16:8-11 (LXX).

^d2:30 Sal 132:11; 2Sam 7:12-13.

nakarawat sikandin te Panisingan ne insaad kandin te Amey. Ne ka seini ne Panisingan ka impalene kayi te kanami ne nakita niyud en iya kuntee wey narineg niyud e ka geem din. ³⁴ eSu si Dabid, ware mismu nekeendiye te langit, piru migkahi sikandin,

‘Ka Manama migkahi diye te Magbebaya ku: Pinnuu ka kayi te igkakawanan ku, ³⁵ taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.’

³⁶ “Purisu ka langun ne etew kayi te Israil keilangan ne egpakanengneng amana te ka seini ne Hisu ne inlansang niyu te krus, innimu te Manama ne Magbebaya wey Kristu!”

³⁷ Te pegkarineg dutu te me etew, amana nekegsendit sikandan wey migkahi diye te ki Pidru wey diye te duma ne me apustulis, “Me suled, nekey ma ka eggimuwen ney?”

³⁸ Ne migtabak si Pidru, “Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey pabewutismu kew ka tagse sabeka te ngaran ni Hisu Kristu eyew egkapasaylu ka me sale niyu, wey egkarawat niyu ka dasag te Manama ne sika se Panisingan din. ³⁹ Su ka saad te Manama, para iya kaniyu wey te me anak niyu, wey te langun ne diyad te maddiyu—ka langun ne eg-umawen te Magbebaya ne Manama ta.”

⁴⁰ Masalig pad ka inlalag ni Pidru te pegpamalehet wey pegbanasal kandan, “Luwasa niyu ka pegkeetew niyu te pegleppad ne igpeuma te seini se maddeet ne me etew!” ⁴¹ Ne seeye se migdawat te inlalag ni Pidru, migpabewutismu e. Me 3,000 ka nakatimul kandan ne migpalintutuu. ⁴² Ne migpabulus sikandan ka egpamineg te pegpanulu te me apustulis, ka egsabeka langun, wey ka egkeen wey eg-ampu.

Ka peg-ugpe te me migpalintutuu

⁴³ Masalig ka me kein-inuwan wey me palinneu ne neyimu te me apustulis, purisu masalig ka me etew ne naaldekduma te pegtahud. ⁴⁴ Ne ka langun ne migmalintutuu, migpabulus ka eglibulung wey insaamulan dan ka langun ne kasangkapan dan. ⁴⁵ Ne impameligye dan ka me karatuan dan wey ka duma pad ne me kasangkapan dan, wey in-atul ran ipamehey ka halin diye te tagse sabeka sumale te keilangan din. ⁴⁶ Migpabulus sikandan tagse aldew ka eglibulung diye te timplu, wey egsabeka sikandan ka egkeen diye te me baley ran duma te pegkahale wey te mapariralemen ne pusung. ⁴⁷ Migpabulus sikandan ka migdayan te Manama, wey ingkeupii sikandan te langun ne etew. Ne tagse aldew, intimulan sikandan te Magbebaya te seeye se egkengaluwas.

Ka pegbawi te pungku

3 Due sabeka ne aldew ne miggendiye si Pidru ki Huwan te timplu te me alas tris en iya te maapun su sika ka uras te peg-ampu. ² Diye te gumawan ne enggaran te “Mateles ne Gumawan,” due sabeka ne etew ne napungku puun te peglesut din. Ne tagse aldew, igdurulung sikandin diye te gumawan te timplu eyew egpakilimus te me etew ne egeled. ³ Te pegkakita rin engki Pidru wey ki Huwan te egeled te timplu, migbuyu e sikandin te limus. ⁴ Intetengtengan sikandin enni Pidru ki Huwan, ne migkahi e si Pidru, “Tengtengi key!” ⁵ Ne migtengteng ka pungku diye te kandan ne migtetahad ke egbehayan te limus. ⁶ Piru migkahi si Pidru, “Ware iya mule seleppi ku, piru egbehayan ku sikeykew te kayi te keddi: te ngaran ni Hisu Kristu ne matig-

Nasarit, hipanew ka!"⁷ Ne dutu, inggenengan din ka kawanane ne belad te pungku wey imbulihan te egpasasindeg. Ne due-rue ne migmanekal ka me paa wey lelungan te pungku.⁸ Ne migletu sikandin te pegsasindeg din wey miggi-panew e. Nataman, migdume e sikandin engki Pidru te migseled diye te timpu ne miggihipanew wey migletu-letu ka migdayan te Manama.⁹ Nakakita ka langun ne etew kandin te miggihipanew ne migdayan te Manama.¹⁰ Te neilaan dan e ne sikandin bes ka egpampamuyu ne egpininnuu diye te gumawan te timplu ne enggaranane te "Mateles ne Gumawan," amana neinu-inu sikandan te neyitabu diye te kandin.

Ka pegwali ni Pidru diye te timplu

¹¹ Te ware pad migleke engki Pidru ki Huwan ka neulian ne pungku, neinu-inu ka langun ne etew wey namalahuy peendiye te kandan diye te likansu ne enggaranane te Likansu ni Sulumun.¹² Te pegkakita ni Pidru te me etew, ingkahiyane din e sikandan, "Matig-Israil, mania te neneinu-inu kew kayi wey amana key nikaniyu tengtengi? Kahiyane niyu buwa ne puun te geem ney ne nakapeyipaneu key te seini ne etew, wey ke puun naa te amana key egtuman te Balaud?"¹³ §Ka Manama ni Abraham, ni Isaak, ni Hakub, wey te me kabuybuyahan ta, ka migbehey te kabantug te suluhuanane din ne si Hisus. Sika ne Hisus ka imbehey niyu diye te me pangulu wey ka indeeg-deeg niyu diye te tangkaan ni Pilatu, minsan egpalekaan din ded perem.¹⁴ ^hMatulus wey matareng sikandin piru ware niyu dawata. Nasi niyu re iya hangyua si Pi-

latu ne iyan eglekaan ka nekeyimatey te etew.¹⁵ Miggimatayan niyu ka kamuney te umul, piru in-uyag sikandin te Manama, wey sikanami iya ka egpakamemalehet kayi.¹⁶ Ka ngarane ni Hisus wey ka pegpalintutuu kandin ka nakabehey te kanekal te seini se etew ne nakita niyu wey neila. Ka pegpalintutuu ki Hisus ka nekeuli kandin sumale te nakita niyu.

¹⁷ "Ne kuntee me suled, nakataha a ne sikaniyu wey ka me pangulu niyu ka miggiimu kayi diye ki Hisus, ware kew nakataha ke hentew sikandin.¹⁸ Piru tapey e ipanengneng te Manama ka pegantus te Kristu" ^{**} pinaahi te me prupita. Ne intumane iya te Manama seini te iling kayi ne paahi.¹⁹ Purisu inniyuhi niyu ka me sale niyu wey libed kew e diye te Manama eyew egpasayluwen ka me sale niyu²⁰ wey eyew egginguma due te kaniyu ka kanekal te pegpalintutuu ne egpuun te Manama. Ne egkataman, igpeuyan din e si Hisus, ka Kristu ne inalam din para kaniyu.²¹ Piru keilangan ne diye pad iya sikandin te langit taman te egbalbalawan e te Manama ka langun, sumale te insaad din dengan pinaahi te matulus ne me prupita rin.²² ⁱSu migkahi si Muwisis, 'Egpeuyan ka Magbebaye ne Manama niyu te prupita ne kabuhalane niyu red iling te pegpeuyan din keddiey. Keilangan ne egtumanane niyu ka langun ne iglalag din.²³ ^jKa kene egtuman te iglalag te seeye ne prupita, egpaaween ligkat te keet-etawane te Manama wey egpangimatayan.'²⁴ Iling ded due ka inlalag te me prupita puun pad ki Samwil wey minsan seeye se nakasinundul e kandin. Migpangguhud sikandan langun meytenged te seini ne timpu.

****3:18** Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

§3:13 Iks 3:15.

^h3:14 Mat 27:15-23; Mar 15:6-14; Luk 23:13-23; Huw 19:12-15.

ⁱ3:22 Diy 18:15,18 (LXX). ^j3:23 Diy 18:19.

²⁵ ^kKa me saad te Manama ne impang-guhud te me prupita, para iya kaniyu. Ne sikaniyu, nakalagkes te kasabutan ne innimu te Manama ne imbehey te me kabuybuyahan niyu, su due inlalag din diye te ki Abraham, ‘Pinaahi te kabuhalan nu, egpanalanganin ku ka langun ne etew kayi te ampew te tane.’
²⁶ Purisu, in-alam te Manama ka suluhuanen din wey sikaniyu ka an-anayan ne impeuyanan eyew te pegbulig kaniyu pinaahi te pegpeinniyug kaniyu te mareet ne hinimuwan niyu.”

Ka pegtangka enni Pidru ki Huwan te me talaggukum

4 Te sasangan pad ensi Pidru ki Huwan ne eglalag diye te me etew, due migdugpu kandan ne me talagpanubad wey ka pangulu te talagtameng te timplu, wey me Sadusiyu. ² Ingkabelu dan ka daruwa ne apustulis tenged su migpanulu sikandan te me etew wey migpamalehet ne neuyag ded si Hisus.^{††}
³ Ne puun dutu, indakep dan e sikandan wey imprisu ran te sabeka ne karusileman, su marusilem man-e seeye. ⁴ Piru masalig ka migpalintutuu te pegkarineg dan te wali, wey migginguma te me lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes ne migpalintutuu.

⁵ Pegkapawe, miglibulung diye te Hirusalim ka me pangulu wey ka me igbuyag te me Hudiyu, wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama, ⁶ duma te Labew ne Talagpanubad ne si Anas, wey si Kaypas, si Huwan, si Alihandru, wey ka karumaan te Labew ne Talagpanubad. ⁷ Te nakaatubang e kandan ka me apustulis, mig-insaan dan e, “Nekey-a ne geem wey ngaran ka inggamit niyu?”

⁸ Ne si Pidru se napenu te Panisingan te Manama, migtabak kandan, “Me pangulu te keet-etawan wey me igbuyag. ⁹ Ke eg-insaan key kuntee meyitenged te meupiya ne himu ne neyimu diye te pungku, wey ke nekey ne paahi ne neulian sikandin, ¹⁰ eleg iya ne egkanengnengan niyu langun wey te langun ne keet-etawan te Israil, ne ka seini ne etew se migsasindeg kayi te tangkaan niyu, neulian pinaahi te geem te ngaran ni Hisu Kristu ne matig-Nasarit—seeye se inlansang niyu te krus ne in-uyag man-e te Manama. ¹¹ ^lSi Hisus ka nakahi diye te Kasulatan,

‘Ka batu ne insamsamilian niyud e te talagbebaley, neyimu ne subla ne keilanganen ne batu.’

¹² Ka kaluwasan, diye de egkakita te kandin, su warad e duma ne ngaran kayi te ampew te tane ne imbehey te Manama te keet-etawan ne egpakaluwas kanta, ke kene, si Hisus de.”

¹³ Te pegkakita ran te kabulut enni Pidru ki Huwan, neinu-inu sikandan tenged su nanengnengan dan ne ware sikandan nenekeiskuyla wey egkaleigleig de. Nanengnengan dan man-e ne migduma-ruma pad sikandan dengan ki Hisus. ¹⁴ Piru warad e igkalalag dan su nakita ran ma ka etew ne neulian e ne migsasindeg duma engki Pidru ki Huwan. ¹⁵ Ne dutu egpuun, impalihawang dan e ensi Pidru ki Huwan diye te libulunganan te Me Talaggukum te me Hudiyu wey migmein-inseey, ¹⁶ “Nekey naan e ka eggimuwen ta te seini ne me etew? Su ka langun ne mig-ugpe kayi te Hirusalim, nakanengneng meyitenged te seini se masumpit ne kein-inuwan wey kene ki egpakapul kayi. ¹⁷ Ne eyew kene amana egpekeempet ka seini se kein-inuwan diye

^{††}4:2 Ka me Sadusiyu, kene egpalintutuu ne egkeuyag ka etew ne impatey e.

^k3:25 Hin 22:18. ^l4:11 Sal 118:22.

te keet-etawan, egkenaan tad sikandan ne eglalag meytenged te ngaran ni Hisus diye te minsan hentew.”¹⁸ Purisu impeumew ran e man-e ka daruwa ne apustulis wey ingkenaan en iya ne egpepanugtulen wey egpepanuluen te ngaran ni Hisus.

¹⁹ Piru migtabak ensi Pidru ki Huwan, “Na, hukumi niyu ke hendei ka malehet diye te tangkaan te Manama: ka peg-ikul naa te suhu niyu wey ke suhu naa te Manama? ²⁰ Su kene key egpakasanggal ka egpanugtul te nakita ney wey narineg ney.” ²¹ Pegkapenga dutu, amana pad sikandan panpanayi te me pangulu, nataman, inlekaan e sikandan su ware ma nakita ran ne malehet ne katarengan ne eleg sikandan ne eglegparan, su seeye se me etew, migdayan ma te Manama puun te seeye ne neula-ula. ²² Seeye se etew ne neulian, suble e te keep-atan se idad.

Ka peg-ampu te migmalintutuu

²³ Te nalekaan e ensi Pidru ki Huwan, miggendiyaan dan e ka me alukuy ran wey impangguhuran dan e meytenged te ingkahi kandan te pangulu te talagpanubad wey me igbuyag te me Hudiyu. ²⁴ Te pegkarineg dan dutu, mig-ampu e sikandan langun diye te Manama. Migkahi sikandan, “Magbebaye ne Manama ne talagmandu, sikeykew ka miggimu te langit, te tane, te dahat, wey te langun ne nakatahu kayi te inged! ²⁵ Ne pinaahi te Panisingan nu, impalalag nu ka kaapuan ney ne si Dabid, ka suluhuanen nu. Migkahi sikandin, ‘Mania te egkabelu ka kene ne me Hudiyu? Ne mania te migplanu ka

me keet-etawan te ware karuan? ²⁶ Mig-andam ka me Hari kayi te ampew te tane, wey miglibulung ka me pangulu su egpakigkuntere te Magbebaye ne Manama wey te inalam din ne iyan ka Kristu.”^{✠✠}

²⁷ ^o Kunaleg te si Hirudis, si Punsiyu Pilatu, nasabeke e kayi te seini ne siyudad duma te kene ne me Hudiyu wey te keet-etawan te Israil ne egpakigkuntere ki Hisus, ka matulus ne suluhuanen nu ne innimu nu ne Kristu. ²⁸ Ne nasi dan e himuwa ka tapey nud e planuwa ne egkeyitabu sumale te pegbuut nu. ²⁹ Ne kuntee Magbebaye, tengtengi nu seini se peglelalis dan. Behayi key se me uripen nu te kabulut te pegpangguhud te keykew ne lalag. ³⁰ Ipapitew nu ka geem nu te pegbawi, wey ituhut nu ne egkeyimu perem ka me kein-inuwan wey me palinneu pinaahi te matulus ne ngaran te suluhuanen nu ne si Hisus.”

³¹ Te nakapenge e sikandan ka mig-ampu, nawelwel ka inlibulungan dan. Ne sikandan langun, napenu te Panisingan te Manama wey migwali te lalag te Manama te ware pegkaalde.

Insaamulan te migmalintutuu ka me kasangkapan dan

³² ^p Nasabeka ka me suman-suman wey me pusung te me migmalintutuu. Ne ware sabeka ne egkahi te sikandin de ka kamuney te sika ne kasangkapan, ke kene, egsaamulan dan ka langun ne diye te kandan. ³³ Ne dakel ka geem te me apustulis te pegpamalehet te peg-uyag te Magbebaye ne si Hisus, wey amana sikandan langun bulihi te Manama. ³⁴ Ne ware sabeka kandan ne nakulangan. Seeye se due me kamet wey me baley, impamelegye dan e ³⁵ ne ka halin, imbehey

✠✠4:26 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

^m4:24 Iks 20:11; Nih 9:6; Sal 146:6. ⁿ4:25 Sal 2:1-2 (LXX). ^o4:27 Luk 23:7-11; Mat 27:1-2; Mar 15:1; Luk 23:1; Huw 18:28-29. ^p4:32 Him 2:44-45.

ran diye te me apustulis, ne ka me apustulis e ka egtalad-talad te tagse sabeka kandan sumale te keilangan dan.

³⁶Ne iling naa due ka innimu ni Husi, sabeka sikandin ne Libita ne matig-Sipri ne ingngaranan te me apustulis ki Birnabi (ke sikanta pa, “Ka Talagbagget”), ³⁷migbelegye sikandin te kamet din wey ka halin, imbehey rin diye te me apustulis.

Si Ananiyas wey si Sapira

5 Ne due alunggun ne migbelegye te me karatuan dan, si Ananiyas ka lukes, ne si Sapira ka malitan. ²Piru inangayan ni Ananiyas ka halin, ne ka asawa rin nakanengneng dutu, ne iyan naan de imbehey diye te me apustulis ka nasame. ³Ne migkahiyen sikandin ni Pidru, “Ananiyas, mania te migpaakal ka ki Meibulan wey mig-uubat ka te Panisingan te Manama te peg-angey nu te baad te seleppi ne halin te tane nu? ⁴Te ware nu pad ibelegye seeye, keykew pad iya, wey te nakabelegye e, keykew red man-e ka halin. Na, mania te migsuman-suman ka ne eggimu te iling kayi? Su kene ne me etew ka inubatan nu, ke kene, ka Manama!” ⁵⁻⁶Te pegkarineg ni Ananiyas dutu, napeled e sikandin wey namatey. Ne migdugpu ka me kanakan, bukusi ran ka lawa ni Ananiyas wey indulung dan e diye te lihawangan wey inlebeg. Naaldek ka langun ne nakarineg te seeye ne neyitabu.

⁷Peglihat te tatelu ne uras, migseled e degma ka asawa ni Ananiyas, piru ware sikandin nakataha ke nekey ka neyitabu. ⁸Ne migkahiyen sikandin ni Pidru, “Nangeni a ke seini re iya ka halin te tane ne imbelegye niyu?”

Ne migtabak ka malitan, “Uya, sikan de iya.”

⁹Piru migkahiyen sikandin ni Pidru, “Mania te nekegsabut kew ka alung-

gun ne eg-eleg-eleg eg-uubat te Panisingan te Manama? Kunttee, duen e te gumawan ka me kanakan ne miglebeg te asawa nu. Ne sikandan ded degma ka eglebeg keykew!” ¹⁰Ne due-rue ne napeled si Sapira diye te tangkaan ni Pidru wey migpatey. Pegseled te me kanakan, nakita ran ne migpatey e ka malitan, ne in-uyan dan e diye te lihawangan wey inlebeg diye lenged te asawa rin. ¹¹Amana naaldek ka langun ne punduk te migmalintutuu wey ka langun ne nakarineg te sika ne neyitabu.

Ka me kein-inuwan

¹²Masalig ka me palinneu wey me kein-inuwan ne neyimu te me apustulis diye te me etew. Ne ka langun ne migmalintutuu, layun eglibulung diye te likansu ne egngaranan te Likansu ni Sulumun. ¹³Ne ware minsan sabeka ne mig-apil kandan su naaldek, piru amana tahura sikandan te me etew. ¹⁴Piru nasi migmasalig ka nakatimul kandan ne migpalintutuu te Magbebaye—lukes ma wey malitan. ¹⁵Ne puun te himu te me apustulis, impanguyan e ka egmanderalu diye te deralanen. Diye imeyibat te me hibatanan wey diye te me ikam su egpaalew-alew sikandan ke egkaralungan ni Pidru ke eglihad. ¹⁶Ne due degma nanginguma ne me etew puun te lungsud ne marani te Hirusalim. Nanguyan sikandan te nanderalu wey te nanerepan te busew, wey neneulian sikandan langun.

Ka pegbayad-bayad te me apustulis

¹⁷Piru amana neimma te me apustulis ka Labew ne Talagpanubad te timplu wey ka langun ne me duma rin ne sakup te me Sadusiyu. ¹⁸Purisu indakep dan ka me apustulis wey imprisu. ¹⁹Piru te seeye ne karusileman, inlukatan te panalihan te Magbebaye ka gumawan te prisuwan, wey impalihawang ka

me apustulis wey migkahiyen, ²⁰“Pangendiye kew te timplu wey panugtuli niyu ka me etew diye meytenged te seini se iyam ne umul.” ²¹Ne intuman seeye te me apustulis, ne hengkayi te egkaliwaswas e, migseled e sikandan diye te timplu wey migpanulu.

Nataman, impeumew e te Labew ne Talagpanubad wey te me дума rin ka me Talaggukum te me Hudiyu eyew egkalibulung sikandan langun ka me upisyal te me Hudiyu. Ne due degma insuhu dan ne eggendiye te prisuwan eyew te egpeg-angey te me apustulis wey eyuyanen diye te tangkaan dan. ²²Piru te peggendiye te me pulis te prisuwan, warad e ka me apustulis. Purisu nanlibed e ka me pulis diye te Labew ne Talagpanubad te me Hudiyu wey migkahi, ²³“Te pegginguma ney diye te prisuwan, nakita ney ne amana ne maresen ka peglekeb, ne ka me talagtameng, diye ded te gumawan ka egte-tameng. Piru te peglukat ney e te gumawan, warad e diye te seled ka me pinirisu!” ²⁴Pegkarineg dutu te kepitan te talagtameng te timplu, wey te me pangulu te me talagpanubad, nalibeg e sikandan ke nekey ka neyitabu te me apustulis. ²⁵Ne due etew ne migseled ne migkahi, “Diyad e te timplu ka impamirisu niyu, wey migpanulu e te me etew.” ²⁶Ne puun dutu, miggendiyaan e te kepitan te talagtameng te timplu wey te me pulis ka me apustulis wey indakep dan e man-e. Ware sikandan miggamit te keseg su egkaaldeh sikandan ke egbatuwen te me etew.

²⁷Ne in-uyan dan e ka me apustulis diye te tangkaan te me Talaggukum eyew eg-insaan. Kahi te Labew ne Talagpanubad, ²⁸“Migkenaan ney e sikaniyu

ne kenad egpepanuluen meytenged te sika ne ngaran, piru nasi de iya nekeempet te intiru ne Hirusalim ka pegpanulu niyu, ne sikanami pe ma ka indakeselan niyu te kamatayen din!” ²⁹Ne migtabak ensi Pidru wey ka me дума rin ne me apustulis, “Keilangan ne ka Manama re ka egpalintutuwan ta, kene ne me etew. ³⁰Ka Manama te kabuybuyahan ta ka mig-uyag ki Hisus te innimatayan niyu pinaahi te peglansang kandin te krus. ³¹Imbatun sikandin te Manama diye te igkakawanan^{q1} din eyew egkeyimu ne Pangulu wey Manluluwas, wey eyew te pegbehey te timpu diye te me matig-Israil te peg-inniyug te me sale dan eyew egkapasaylu. ³²Sikanami ka talagpamalehet due wey ka Panisingan degma ne indasag te Manama te seeye se egpalintutuu kandin.”

³³Pegkarineg dan dutu, amana sikanandan nabelu wey egkeupian ne egpangimatayan ka me apustulis. ³⁴Piru migsasindeg diye te tangkaan dan ka дума ran ne enggaranen ki Gamaliil; sabeka sikandin ne talagpanulu te Balaud te Manama wey intahud te me etew. Migsuhu sikandin ne egpalihawangen pad te dagdahew re ka me apustulis. ³⁵Nataman, migkahiyen din e ka me pangulu te Hudiyu, “Kabuhalan ni Israil, bantey kew ke nekey ka eggimuwen niyu te seini ne me etew. ³⁶Nakasumansuman kew pad ki Tudas? Mig-angken sikandin ne mabantug, ne due me hep-at ne gatus (400) ne me etew ka neuyan din. Piru innimatayan sikandin wey nallaag-laag e ka me hibateen din, ne nataman, warad e nakapabulus ka pegpanulu din. ³⁷Timpu te sinus, si Hudas e man-e ne matig-Galiliya ka miggingat te me etew ne eg-iklu

^{q1}5:31 Sumale te tuluwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

kandin, piru innimatayan ded sikandin wey nenekegsuwey-suwey e man-e ka me hibateen din. ³⁸Ne ka seini se publuma kuntee, kene niyu re due hilabeti sikandan wey balahara niyu re due, su emun ke himu re seini te etew wey ke planu re seini te etew, egkaawe ded te kene egkaluhey. ³⁹Piru ke kandin sika te Manama, kene niyu iya sikandan egkatalu. Ne kema ke iyan niyu pad egkakuntere ka Manama.”

Ne migpalintutuu te tambag ni Gamaliil ka me pangulu. ⁴⁰Ne impalasud dan e man-e ka me apustulis wey impalampesan dan wey ingkenaan en iya ne egpanugtul te meytenged te ngaran ni Hisus. Ne nataman, inlekaan e sikandan. ⁴¹Nataman, nanlihawang e ka me apustulis puun te tangkaan te me Talaggukum, wey nahale-gale sikandan su in-isip sikandan te Manama ne likes te me peg-antus te keyilawan tenged te ngaran ni Hisus. ⁴²Ne tagse aldew, migpabulus sikandan ka egpanugtul wey egpanulu te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisus isip Kristu. Diye dan sika eggimuwa te timplu wey te me kabalbalayan.

Ka pitu ne talagbulig

6 Na, te seeye ne timpu te egkatimtimulan e ka me hibateen, neepes ka me Hudiyu ne Grigu se linalahan te seeye se me Hudiyu ne mahinged dutu, tenged su ware nabehayi ka me balu ran te tagse aldew ne keilangan dan. ²Ne puun dutu, inlibulung te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis ka langun ne me hibateen wey ingkahian, “Kene ne meupiya ne egkabalahad ney ka pegwali te lalag te Manama puun te pegtangu te me etew ne due keilangan. ³Purisu me suled, alam kew te pitu ne etew ne meupiya se batasan wey napenu te Panisingan te Manama wey te katuenan, su sikandan ka egbehayan ney te katenged te

peg-uyan due. ⁴Ne sikanami, eggamiten ney ka timpu ney te peg-ampu wey te pegwali.”

⁵Ne sikandan langun neupian te planu te me apustulis. Ne due egpuun ne inalam dan ensi Istiban ne napenu te Panisingan te Manama wey te pegpalintutuu, wey si Pilipi, si Purukuru, si Nikanur, si Timun, si Parminas, wey si Nikulas ne matig-Antiyukiya ne kene ne Hudiyu ne neuyan te tuluuwen te me Hudiyu. ⁶Nataman, in-uyan e sikandan diye te me apustulis. Ne dutu, inampuan e sikandan te me apustulis wey intel-eban te me belad.

⁷Purisu, nakapabulus nekeempet ka lalag te Manama. Ne ka me hibateen diye te Hirusalim, hutuk pad migmasalig. Ne masalig degma ka me talagpanubad diye te timplu ne mig-ikul e te kamalehetan.

Ka pegdakep ki Istiban

⁸Ne si Istiban, sabeka ne etew ne imbulihan te Manama wey imbehayan te geem. Nekeyimu sikandin te me keinuwan wey te me palinneu diye te tangkaan te me etew. ⁹Due duma ne me etew ne kene egpalintutuu kandin wey egpakig-ehet. Ka duma kandan matig-Sirini wey matig-Alihandriya ne sakup te simbaan te me Hudiyu ne egnaranan te “Me Etew Ne Inlekaan Puun te Pegkeuripen.” Ne ka me duma, me matig-Silisya wey Asya. ¹⁰Ware sikandan nakaapul ki Istiban su imbehayan ma sikandin te katuenan te Panisingan te Manama. ¹¹Purisu migpamayad e sikandan te me etew ne egpabayungen kandin ne eggenendue, “Nakarineg key kandin te migbaley-baley ki Muwisis wey te Manama!” ¹²Sikan naa, nasamuk e ka me etew, me igbuyag dan, wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama. Purisu impamitew ran e si Istiban wey inderakep dan e wey in-uyan e diye te me

Talaggukum te me Hudiyu. ¹³Nataman, impaatubang dan e ka me etew ne eg-peubaten wey egpakahiyen, “Ka seini ne etew, kene eg-engked ka egdereet te matulus ne timplu wey te Balaud ni Muwisis. ¹⁴Narineg ney sikandin ne si Hisus kun ne matig-Nasarit ka egguhus te timplu wey egbalbalawan din ka tulumanen ne inggaat ni Muwisis kanta!” ¹⁵Ka langun ne me Talaggukum te me Hudiyu, migmemetmet ki Istiban, ne nakita ran ne nekeiling e te ulaula te panalihan te Manama ka kandin ne ulaula.

Ka inalag ni Istiban

7 Ne mig-insaan si Istiban te Labew ne Talagpanubad diye te timplu, “Malehet seini se imbayung dan?”

^{2r}Ne migtabak si Istiban, “Me suled ku wey me anggama ku! Pammineg kew keddiey! Ka Manama ne subla ne mabantug wey maresen, migpakita te kaapuan ta ne si Abraham te diye pad sikandin mig-ugpe te Misuputamya, te ware pad sikandin mig-ugpe diye te Haran. ³Migkahi ka Manama diye te kandin, ‘Engkeri nu ka inged nu wey ka me karumaan nu, wey hendiye ka te inged ne igpapitew ku keykew.’ ^{4s}Ne puun dutu, mig-awe e si Abraham diye te Kaldiya wey diyad e mig-ugpe te Haran. Pegpatey te amey rin, impaalin e man-e sikandin te Manama te seini ne inged ne in-ugpaan niyu kuntee. ^{5t}Ware sikandin behayi te Manama te tane kayi, minsan eleg de ubag ne egkariekan din. Piru insaaran sikandin te Manama ne igbehey kandin ka seeye ne tane wey egkakandin e wey te me kabuhalan din. Te seeye ne timpu, ware pad anak ni Abraham.

^{6u}Seini ka ingkahi te Manama diye te kandin, ‘Ka me kabuhalan nu, diye eg-ugpe te lein ne nasud wey egkeuripen sikandan diye, wey egpaantusen sikan-dan seled te hep-at ne gatus (400) ne leg-un. ^{7v}Piru eglegparan ku ka nasud ne eg-uripen kandan, ne egkataman egman-gawe e sikandan te seeye ne inged wey egsimba keddiey kayi te seini ne inged.’ ^{8w}Ne migbehey ka Manama te kasabutan diye ki Abraham pinaahi te pegtuli isip palinneu. Ne puun dutu, intulian din e ka anak din ne si Isaak te nawaluwan pad ka miglesut. Nakapabulus ka sika ne eggimuwen te peglesut ni Hakub te anak ni Isaak, wey diye te sapulu wey daruwa (12) ne me anak ni Hakub ne sika se mabantug ne me kaapuan ta.

^{9x}“Ne ka mabantug ne me kaapuan ta ne me anak ni Hakub, neimma te hari ran ne si Husi, purisu imbelegye dan e eyew eg-uripenen diye te Ihiptu. Piru indumaan sikandin te Manama, ^{10y}wey inluwas puun te langun ne me keyirapan din. Te timpu ne mig-atubang si Husi te Hari te Ihiptu, inlapihan sikandin te Manama wey imbehayan te katuenan. Ne puun due, in-nimu sikandin te Hari ne pangulu te nasud wey te pamilya te Hari. ^{11z}Nataman, due migginguma ne bitil diye te intiru ne Ihiptu wey diye te Kanaan. Amana neyirapi ka me etew wey warad egkakeen te me kabuybuyahan ta. ¹²Pegkarineg ni Hakub ne due egkakeen diye te Ihiptu, impeendiye din e ka me kabuybuyahan ta. Seeye ka an-anayan ne peggendiye dan. ^{13a}Te igkarangeb e ne peggendiye dan te Ihiptu, henduen pad ipeila ni Husi ka pegkeetew rin diye te me suled din. Ne dutu, neilaan e te Hari te Ihiptu ka

^{7:2} Hin 12:1. ^{7:4} Hin 11:31; Hin 12:4. ^{7:5} Hin 12:7; 13:15; 15:18; 17:8.

^{7:6} Hin 15:13-14. ^{7:7} Iks 3:12. ^{7:8} Hin 17:10-14; Hin 21:2-4; Hin 25:26; Hin 29:31-35:18. ^{7:9} Hin 37:11; Hin 37:28; Hin 39:2,21.

^{7:10} Hin 41:39-41. ^{7:11} Hin 42:1-2. ^{7:13} Hin 45:1; Hin 45:16.

pamilya ni Husi. ^{14b}Ne puun due, impeuyanan ni Husi si Hakub, ka amey rin, te lalag ne diye egpeugpa te Ihiptu duma te me suled din. Me pitu ne pula wey walimma (75) sikandan langun. ^{15c}Purisu nangendiyad e ensi Hakub te Ihiptu wey diyad e migpatey sikandin wey ka me kabuybuyahan ta. ^{16d}Diye ded uyana ka me lawa ran te Sikim wey diye ilebeng te lebenganan ne imbeli ni Abraham diye te me anak ni Hamur.”

^{17e}Ne migpabulus si Istiban ka migkahi, “Ne hengkayi te mahaan e egtumana te Manama ka insaad din ki Abraham, hutuk pad ne migmasalig ka keet-etawan ta diye te Ihiptu. ¹⁸Ne due nakasubal ne Hari diye te Ihiptu ne ware nekeila ki Husi. ^{19f}Inlimbungan din ka keet-etawan ta wey indeeg-deeg ka me kabuybuyahan ta su impehes sikandan ne egpalihawangen te baley ka me anak dan ne dereisek pad eyew egpamatey. ^{20g}Te seeye ne timpu, neetew si Muwisis ka ingkatelesi te Manama. Me tatelu ne bulan sikandin ka natanggu diye te kandan ne ugpaan. ^{21h}Ne hengkayi te in-engkeran e sikandin diye te lihawangan, ingkuwe e sikandin te anak te Hari te Ihiptu ne malitan wey in-anak-anak e. ²²Napanulu si Muwisis te langun ne katuenan te me Ihiptuhanen, wey neyimu sikandin ne mabantug pinaahi te peglalag din wey te himu rin.

²³ⁱ“Te hep-at ne pulu (40) ka idad ni Muwisis, nakasuman-suman sikandin ne egpanumbaley diye te me karumaan din ne me kabuhalan ni Israil. ²⁴Te pegkakita rin ne due sabeka kandan ne inlampesan te Ihiptuhanen, migpangabangan din e, ne migsulian din ka

Ihiptuhanen wey innimatayan din e. ²⁵(Kahiyen ni Muwisis ne egpakasabut ka me karumaan din ne eggamiten sikandin te Manama te pegluwas kandan, piru ware bes sikandan nakasabut.) ²⁶Te igkarangeb ne aldew, due nakita rin ne daruwa ne etew ne me kabuhalan ni Israil ne migpeehetey, wey mig-elehan din sikandan te eggusey. Migkahi sikandin, ‘Me suled ku, mania te egpeunayey kew egpeehetey se tahasuled de?’ ²⁷Piru sika se etew ne miglampes te duma rin, ingkeyis din si Muwisis te migkahi, ‘Hentew-a ka innimu keykew ne pangulu wey talaggukum kanami?’ ²⁸Eggimatayan a nikeykew iling te peggimatey nu te Ihiptuhanen gabii?’ ^{29j}Pegkarineg dutu ni Muwisis, migpallahuy e sikandin peendiye te inged ne Midiyan. Ne diyad sikandin mig-ugpe wey diyad e sikandin nakasawa wey nakaanak te daruwa ne lukes.

^{30k}“Te peglihat te hep-at ne pulu (40) ne leg-un, due panalihan ne migpakita ki Muwisis diye te sapinit ne egkaleg-leg. Diye seeye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne diye seeye te Bubungan te Sinay. ³¹Neinu-inu si Muwisis te pegkakita rin dutu, purisu migdani-rani e sikandin diye te sapinit ka egtengteng ke nekey seeye. Piru nakarineg sikandin te laheng te Magbebaye ne Manama ne miggenendue, ³²‘Sikeddiey ka Manama te me kabuybuyahan nu, ka Manama ni Abraham, ni Isaak, wey ni Hakub.’ Ne dutu migkelkel e si Muwisis wey naaldekan ne egpitew. ³³Ne migkahiyan sikandin te Magbebaye ne Manama, ‘Luunga nu ka sandal nu su matulus ka tane ne insesasindehan nu. ³⁴Nakita ku iya ne amana

^b7:14 Hin 45:9-10,17-18; Hin 46:27 (LXX). ^c7:15 Hin 46:1-7; Hin 49:33.

^d7:16 Hin 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Huswi 24:32. ^e7:17 Iks 1:7-8.

^f7:19 Iks 1:10-11; Iks 1:22. ^g7:20 Iks 2:2. ^h7:21 Iks 2:3-10.

ⁱ7:23 Iks 2:11-15. ^j7:29 Iks 18:3-4. ^k7:30 Iks 3:1-10.

egkabaybayari ka keet-etawan ku diye te Ihiptu wey narineg ku ka pegpan-ganane ran. Ne migpamaneug ad e kayi eyew te pegluwas kandan. Purisu, hendini ke naa su igpeuyan ku sikeykew diye te Ihiptu.'

³⁵l^aSeini ka Muwisis ne insamsamilian te me kabuhalan ni Israil te miggenendue, 'Hentew-a ka migtuhut ne sikeykew ka egkeyimu ne pangulu wey talagukum kanami?' Si Muwisis ka impuyan te Manama ne egkeyimu ne pangulu wey manluluwas, wey imbulihan sikandin te panalihan ne nakita rin diye te sapinit ne nalegleg. ³⁶mSikandin ka migpangulu kandan te mig-awe diye te Ihiptu, wey due me kein-inuwan wey me palinneu ne innimu rin diye te Ihiptu wey diye te Malalab ne Dahat. Miggimu man-e sikandin te iling due seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³⁷nSika ne Muwisis ka migkahi diye te kabuhalan ni Israil, 'Egpeuyanan kew te Manama te prupita iling te pegpeuyan din keddi. Ne sabeka sikandin ne kabuhalan niyu.' ³⁸oSi Muwisis ka migduma te me kabuhalan ni Israil ne nalibulung diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Diye sikandin duma te kabuybuyahan ta wey te panalihan ne migpakiglalag kandin diye te Bubungan te Sinay, seeye se nakarawat sikandin te laglag te Manama ne igpabehey kanta."

³⁹"Piru nekewukum ka me kabuybuyahan ta ne kene egtuman kandin, purisu imbalahad dan sikandin wey egkeupian e perem sikandan ne eglibed diye te Ihiptu. ⁴⁰pSeeye naa, migkahiyand dan si Aarun, 'Himuwi key nikeykew te me diyus-diyus ne iyan eggun-a kanta

su ware ki nakataha ke nekey-e ka ney-itabu diye te ki Muwisis ne in-uyan kanta ligkat te Ihiptu.' ⁴¹qNe puun dutu, miggimu e sikandan te diyus-diyus ne egpekeiling te nati te baka. Ne impanubaran nikandan seeye wey migsahakeen sikandan te pegpeila ne nahale sikandan te innimu ran. ⁴²rPiru in-engkeran sikandan te Manama wey imbalahad sikandan ne egsimba te me bituen diye te langit, sumale te insulat te baseen te me prupita,

'Me kabuhalan ni Israil, sikeddi ka impanubaran niyu wey ka inhalaran niyu seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan? ⁴³Kene! In-uyan niyu ka balungbalung te diyus-diyus ne si Muluk, wey ka inetewetew ne bituen te diyus-diyus niyu ne si Ripan. Innimu niyu sika se me diyus-diyus eyew egsimbeen. Purisu egpaaween ku sikaniyu peendiye te mariyu ne inged ne eglihad pad te Babilunya.'

⁴⁴s^a"Diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, due balungbalung te me kabuybuyahan ta ne palinneu te due diye te kandan ka Manama. Innimu ni Muwisis seini se balungbalung sumale te impakita kandin te Manama ne egpeilingan. ⁴⁵tNataman, te si Huswi e ka migpangulu te me kabuybuyahan ta te peg-ahew ran te me nasud ne impaawe te Manama, ka me kabuybuyahan tad e degma ka mig-uyan te sika ne balungbalung. Ne duen pad ka balungbalung taman te miggingume e si Dabid. ⁴⁶uNe ingkeupii te Manama si Dabid, wey mighangyu sikandin te Manama ne egpes-ek te ugpaan para

^l7:35 Iks 2:14. ^m7:36 Iks 7:3; Iks 14:21; Num 14:33. ⁿ7:37 Diy 18:15,18.

^o7:38 Iks 19:1-20:17; Diy 5:1-33. ^p7:40 Iks 32:1. ^q7:41 Iks 32:2-6.

^r7:42 Amu 5:25-27 (LXX). ^s7:44 Iks 25:9,40. ^t7:45 San 3:14-17.

^u7:46 2Sam 7:1-16; 1Kru 17:1-14.

te Manama ni Hakub. ⁴⁷ ^vPiru si Sulumun ka nakapapes-ek te ugpaan para te Manama.

⁴⁸ “Piru ka Amana ne Mabantug ne Manama, kene eg-ugpe te ugpaan ne impes-ek te etew, su sumale te ingkahi te me prupita,

⁴⁹ ^w“Migkahi ka Magbebaye ne Manama, Ka langit ka pinnuwanan ku, wey tane ka diekanan ku.

Nekey ne klasi te ugpaan ne eggimuwen niyu para keddiey?

Wey ke hendei naa ka himelayanan ku? ⁵⁰ Sikeddiey ka miggimu kayi langun!”

⁵¹ ^x“Amana ne makehal ka me ulu niyu wey ka me pusung niyu, wey kene kew egpammineg te lalag te Manama! Ne nekeiling kew te me kabuybuyahan niyu! Ne layun kew eg-apul te Panisingan te Manama! ⁵² Ware prupita ne ware baybayari te me kabuybuyahan niyu. Innimatayan dan seeye se migpaney-paney migpataha meytenged te pegginguma te Suluhuanen ne Matareng, sika se inliputan niyu wey innimatayan.

⁵³ Sikaniyu ka nakarawat te Balaud ne imbehey te me panalihan, piru ware niyu seini tumana!”

Ka pegbebatu ki Istiban

⁵⁴ Pegkarineg dutu te me pangulu te me Hudiyu, amana sikandan nabelu ki Istiban wey nakapangngahat te pegkabelu dan. ⁵⁵ Piru si Istiban ne napenu te Panisingan te Manama, migleng-ag sikandin te langit wey nakita rin ka katelesan te Manama wey nakita rin degma si Hisus ne migsasindeg diye te igkakawanan^{§§} te Manama. ⁵⁶ Ne migkahi sikandin, “Pitew kew! Nakita ku

ka langit ne nalukatan e, ne ka Anak te Etew diye migsasindeg te igkakawanan te Manama!”

⁵⁷ Piru migpanguleyi sikandan ne migsesagpeng te talinga ran, wey miglegse sikandan ka migpallahuy ne egsumeung kandin. ⁵⁸ Ne inggehanuy e sikandin diye te lihawangan te siyudad wey imbebatu e. Ne inggaat te me talagpamalehet meytenged ki Istiban ka me kumbale dan diye te lukes ne kene pad amana ne mayansan ne si Saulu. ⁵⁹ Taheed te egbebatuwen dan si Istiban, mig-ampu e sikandin ne miggenendue, “Magbebaye ne si Hisus, dawata nu ka panisingan ku!” ⁶⁰ Ne migpanimbuel sikandin wey migbalbalukan ne migkahi, “Magbebaye, kene nu sikandan pakasalaa te innimu ran!” Pegkapengarin te miglalag dutu, nabigtawan e sikandin.

8 Ne mig-uyunan ni Saulu ka peggimatey ki Istiban.

Imbaybayaran ni Saulu ka migmalintutuu

Te seeye ne aldew, migbunsud e ka masumpit ne pegbayad-bayad te migmalintutuu ki Hisus diye te Hirusalim. Ne sikandan langun, angin e te me apustulis, nenekegsuwey-suwey e diye te me prubinsya diye te Hudiya wey te Samarya. ² Ne due me lukes ne migpamakey te Manama ne miglebeng ki Istiban, wey migpalumbibigtew sikandin te pegkalange dan te pegpatey rin.

³ ^yPiru si Saulu, impakannekal sikandin ka egdereet te me etew ne migpalintutuu. Ne tagse baley, eggendiyaan din wey migpanganuy rin

§§7:55 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

⁴7:47 1Har 6:1-38; 2Kru 3:1-17. ⁴7:49 Isa 66:1-2. ⁴7:51 Isa 63:10.

⁴8:3 Him 22:4-5; 26:9-11.

ka egpalintutuu ne me lukes wey me malitan, wey impamirisu rin e.

Ka peggendiye ni Pilipi te Samarya

⁴Ne seeye se nenekegsuwey-suwey ne migmalintutuu, migwali e te lalag te Manama te minsan hendei ne egkeendiyaan dan. ⁵Ne si Pilipi, miggendiye te sabeka ne siyudad diye te Samarya wey migwali te me etew meytenged te Kristu. ⁶Pegkarineg te sesalihi ne etew te inlalag ni Pilipi, wey te pegkakita ran te me kein-inuwan ne innimu rin, mig-ayad-ayad e sikandan migpamineg kandin. ⁷Masalig ne me etew ka nanerepan te busew ne neneulian wey migmanguleyi ka me busew te meemen. Ne masalig degma seeye se kene egkaweil se lawa wey me pungku ne neneulian e. ⁸Purisu nahale amana ka me etew diye te Samarya.

⁹Te seeye ne siyudad, due etew ne enggaranan ki Simun ne miggimu te salamangka, wey nakapeinu-inu seeye te matig-Samarya. Migpeggal man-e sikandin ne mabantug kun. ¹⁰Ne ka langun ne etew te seeye ne siyudad, datu ma wey se kene, migpamineg iya kandin. Migkahi sikandan, “Sikandin ka geem te Manama ne enggaranan te ‘Ka Dakel ne Geem.’” ¹¹Migpamineg sikandan kandin tenged su naluhey re ne nakapeinu-inu kandan ka salamangka rin. ¹²Piru te migpalintutuu e sikandan te wali ni Pilipi meytenged te Meupiya ne Panugtulen te Peghari te Manama wey te ngaran ni Hisu Kristu, imbewutismuwan e sikandan, lukes ma wey malitan. ¹³Ne minsan si Simun, migpalintutuu e degma. Ne hengkayi te nabewutismuwan e sikandin, migdumarume e sikandin ki Pilipi. Nawangalan sikandin te me kein-inuwan wey me palinneu ne neyimu ni Pilipi.

¹⁴Te pegkarineg te me apustulis diye te Hirusalim ne migdawat e te lalag te

Manama ka matig-Samarya, impeuyan dan e ensi Pidru ki Huwan diye te kandan. ¹⁵Te pegginguma ran, mig-ampuan dan e ka me migpalintutuu ne egpakarawat te Panisingan te Manama. ¹⁶Su ka Panisingan te Manama, ware pad ipeyinguma diye te minsan sabeka kandan; nabewutismuwan e sikandan te ngaran te Magbebaye ne si Hisus. ¹⁷Nataman, migtel-eban e sikandan enni Pidru ki Huwan, ne dutu, narawat dan e ka Panisingan te Manama.

¹⁸Te pegkakita ni Simun ne nakarawat ka me etew te Panisingan pinaahi te pegtel-eb te belad dan, migbehayan din e perem sikandan te seleppi ¹⁹te migkahi, “Behayi a degma nikaniyu te sika ne geem eyew egpakarawat te Panisingan te Manama ka langun ne egtel-eban ku te belad ku.” ²⁰Piru migkahiyan sikandin ni Pidru, “Egkareetan ka perem duma te seleppi nu tenged su kahiyen nu ne egkabeli nu ka dasag te Manama. ²¹Ware apil nu wey ware labet nu te seini ne himu su kene ne meupiya ka pusung nu diye te tangkaan te Manama. ²²Purisu inniyuhi nu seini se mareet ne suman-suman nu wey ampu ka ne egpasayluwen ka te Magbebaye tenged te pegsuman-suman nu te iling due. ²³Su nakataha a ne amana ke re neimma kanami wey neuripen ka te sale.”

²⁴Ne migkahiyan ni Simun si Pidru wey si Huwan, “Iampu a nikaniyu te Magbebaye eyew kene egkatuman ka inlalag niyu keddiey.”

²⁵Te pegkapenga enni Pidru ki Huwan te pegpamalehet meytenged te ki Hisus wey te pegwali te lalag te Magbebaye, miglibed e sikandan diye te Hirusalim. Ne migwali sikandan te Meupiya ne Panugtulen diye te masalig ne me inged diye te Samarya.

Si Pilipi wey ka upisyal ne matig-Itiyupiya

²⁶Nataman, migkahiyen si Pilipi te panalihan te Magbebaye, “Hendiye ka te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile, diye te dalan peendiye te Hirusalim wey Gasa.” Ka seeye ne dalan, warad e bayei. ²⁷⁻²⁸Purisu miggipanew e si Pilipi te seeye ne timpu. Ne due degma sabeka ne sinalihan ne upisyal ne matig-Itiyupiya ne eg-uli diye te kandan. Sabeka sikandin ne kinapun ne lukes wey talaggen-gen te seleppi ni Kandasani ne rayna te Itiyupiya. Miggendiye sikandin te Hirusalim eyew eggsimba te Manama. Te seeye ne aldew, mig-uli e sikandin ne mig-untud te kerumata, ne due baseen ne insulat ni Prupita Isayas ne imbasa rin taheed te mig-untud din. ²⁹Ne migkahiyen si Pilipi te Panisingan te Manama, “Hendiye ka wey andangi nu ka kerumata.” ³⁰Purisu migpallahuy si Pilipi peendiye te kandin wey narineg din ka upisyal ne migbasa te sinulat ni Prupita Isayas. Ne mig-insaan sikandin ni Pilipi, “Nasabut nu red ka imbasa nu?”

³¹Ne migtabak ka upisyal, “Egmenuwen ku te eggsabut ke ware egpanulu keddiey?” Ne impeuntud din e si Pilipi te kerumata wey migpinnuu andang kandin. ³²Seini ka baseen te Kasulatan ne imbasa rin:

“Iling sikandin te karniru ne in-uyan eyew eggilangen. Ne iling man-e sikandin te nati te karniru ne egpeeneng-eneng ke eg-alutan, ware sikandin miglalag te minsan sabeka re ne lalag. ³³Impeyilawan

sikandin wey ware nabehayi te meupiya ne hukum, ne ware egpakapanugtul meyitenged te me kabuhalan din su malepet de ka peg-ugpe din kayi te ampew te tane.”

³⁴Ne mig-inse ki Pilipi ka upisyal, “Nangeni e kun ubag ke hentew-a ka egguhuren din kayi, ka kandin naa mismu ne lawa wey ke lein?” ³⁵Purisu impanguhuran e sikandin ni Pilipi te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Hisus, ne migbunsud te seini ne baad te Kasulatan. ³⁶⁻³⁷Ne diye te hipanawan dan, due neyingumaan dan ne weyig, ne migkahi e ka upisyal, “Pitew ka, due weyig seini. Mania te kena a nikeykew egbewutismuwan?”*

³⁸Purisu impasanggal nikandin ka kerumata wey migpamaneug e sikandan se daruwa. Ne migdugpu sikandan diye te weyig wey migbewutismuwan e ni Pilipi ka upisyal. ³⁹Te peggakap dan e te weyig, insalukagmit e si Pilipi te Panisingan te Magbebaye, ne warad e nakita sikandin te upisyal, piru migpabulus ka upisyal ne miggipanew ne nahale-gale. ⁴⁰Te naalimukawan e si Pilipi, diye bes e sikandin te Asutu, ne migpabulus e man-e sikandin ka egwali te Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne lungsud taman te pegginguma rin diye te Sisarya.

Ka pegpalintutuu ni Saulu

(Him. 22:6-16; 26:12-18)

9 Te seeye ne timpu, migpabulus si Saulu ka eglelalis ne egpangimatey te me hibateen te Magbebaye. Purisu miggendiye sikandin te Labew ne Talagpanubad ²eyew egbuyu te me sulat ne

*8:36-37 Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 37 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini: Ne migtabak si Pilipi, “Ew, egkaayun ne egbewutismuwan ka ke egpuun te pusung nu ka pegpalintutuu nu.” Ne migtabak ka upisyal, “Ew, uya su migpalintutuu ad e ne Anak te Manama si Hisu Kristu.”

²8:32 Isa 53:7-8 (LXX).

eg-uyanen din diye te me simbaan te me Huidiyu diye te Damasku. Iyan din ig-buyu te sulat su eyew due katenged din te pegpandakep ke due egkakita rin ne eg-ikul te Magbebeye wey eg-uyanen din te eglited diye te Hirusalim, lukes ma wey ke malitan.

³Te peggendiye din te Damasku, wey te marani e sikandin te siyudad, sahuhone ne due malayag ne egligkat te langit ne nakaalingkus kandin.

⁴Nataman, napeled e sikandin, ne due laheng ne narineg din ne migkahi, “Saulu, Saulu. Mania te migbaybayan a nikeykew?”

⁵Ne mig-inse sikandin, “Hentew ke ma, Magbebeye?”

Ne migkahi ka laheng, “Sikeddi si Hisus ka imbaybayan nu. ⁶Ne enew kad wey hipanew kad peendiye te siyudad wey diye kad e egnangeni ke nekey ka eggimuwen nu.”

⁷Ne ka me etew ne duma ni Saulu te hipanawan, nenakasasindeg de ne nata-nengan. Nakarineg sikandan te laheng piru ware etew ne nakita ran. ⁸Ne dutu mig-enew e si Saulu, peggimelat din, kenad e egpakakita sikandin. Purisu ingkitkit naan de sikandin te me duma rin peendiye te Damasku. ⁹Tatelu ne aldew ne kene sikandin egpakakita, wey ware degma migkeen wey mig-inum.

¹⁰Ne diye te Damasku, due sabeka ne hibateen ni Hisus ne enggaranani ki Ananiyas. Ne hendue te impataheinep sikandin te Magbebeye ne migkahian, “Ananiyas.”

Ne migtabak si Ananiyas, “Seini e red, Magbebeye.”

¹¹Ne migkahian sikandin te Magbebeye, “Hipanew ka peendiye te dalan ne enggaranani te ‘Matul-id ne Dalan,’ wey pamitawa nu diye te baley ni Hudas ka sabeka ne etew ne enggaranani ki Saulu ne matig-Tarsu. Eg-ampu sikandin ¹²wey diye te impakita kandin te Man-

ama, due nakita rin ne sabeka ne etew ne enggaranani ki Ananiyas ne migseled wey migtel-eb kandin te me belad din su eyew egpakakite e man-e sikandin.”

¹³Ne migtabak si Ananiyas, “Magbebeye, masalig ka nakahuhud keddiew meytenged te sika ne etew, ne subla kun ne mareet ka eggimuwen din te keet-etawan nu diye te Hirusalim. ¹⁴Ne kuntee, kayid e sikandin te Damasku ne imbehayan te katenged te me pangulu te talagpanubad te pegdakep te langun ne egpamakey keykew.”

¹⁵Piru migkahian sikandin te Magbebeye, “Hendiyei nu su in-alam ku sikandin eyew te pegpataha te keddi ne ngaran diye te me kene ne me Huidiyu wey diye te me Hari wey diye te me kabuhalan ni Israil. ¹⁶Ne igpawitew ku kandin ka langun ne eg-antusen din tenged keddiew.”

¹⁷Purusu miggendiyaan e ni Ananiyas si Saulu te baley wey migtel-eban din te me belad din te migkahi, “Suled, ka Magbebeye ne si Hisus ne migpakita keykew te peggendiye nu ka migpeuyan keddiew su eyew egpakakita kad e man-e wey egkapenu te Panisingan te Manama.” ¹⁸Sahuhone ne due neneulug diye te mata ni Saulu ne hendue te me engil, ne dutu, nakakite e man-e sikandin. Ne mig-enew sikandin wey migpabewutismu e. ¹⁹Te nakakeen e sikandin, miglibed e man-e ka kanekal din.

Ka pegwali ni Saulu diye te Damasku

Ne mig-ugpe pad si Saulu diye te Damasku seled te pila ne aldew duma te me hibateen ni Hisus. ²⁰Due-rue miggendiye sikandin te me simbaan te me Huidiyu eyew te pegpanugtul ne si Hisus ka Anak te Manama.

²¹Neinu-inu ka langun ne nakarineg kandin wey migmein-inseey ne migkahi, “Henduen ma te seini ka diye te Hirusalim ne egbayad-bayad te seeye

se egpamakey ki Hisus. Ne kema ke iyan din de iggendini ka egpandakep te eg-uyanen din diye te me pangulu te talagpanubad?”

²² Piru migmasumpit ka pegwali ni Saulu wey amana nakasuhat te migpamineg kandin. Ne ware nakaapul ka me Hudiyu diye te Damasku puun te pegpamalehet ni Saulu ne si Hisus ka Kristu.

²³ ^aTe peglihat te masalig ne me aldey, migplanu ka me pangulu te me Hudiyu te peggimatey ki Saulu. ²⁴ Piru nakarineg si Saulu ke nekey ka planu ran ne eggimuwen. Aldew wey marusilem ka peg-eatang dan diye te gumawan te siyudad eyew te peggimatey ki Saulu. ²⁵ Piru te sabeka ne marusilem, intahu si Saulu te me hibateen diye te bukag wey intutuntun diye te bintana te alad te siyudad ne matikang wey makepal.

Ka peggendiye ni Saulu te Hirusalim

²⁶ Ne puun dutu, miggendiyad e si Saulu te Hirusalim wey migduma-rume e perem sikandin te me hibateen ni Hisus dutu. Piru naaldekan kandin ka langun su ware sikandan migpalintutuu ne sabeke e degma sikandin ne hibateen. ²⁷ Piru imbulihan e sikandin ni Birnabi wey in-uyan diye te me apustulis. Nataman, impangguhuran e sikandan ni Birnabi ke immenu te Magbebaya te migpakita wey migpakiglalag ki Saulu diye te dalan peendiye te Damasku, wey ke immenu rin te pegwali te ngaran ni Hisus diye te Damasku te ware pegkaaldekan. ²⁸ Purisu nakarume e si Saulu kandan wey in-empet dan ka Hirusalim te pegwali te ngaran te Magbebaya ne si Hisus te ware pegkaaldekan. ²⁹ Ne nekeglalag wey nenekeg-apul sikandan te me Hudiyu ne Grigu se linalahan piru migpammitew sikandan te paahi ne egkeyimatayan

sikandin. ³⁰ Te pegkanengnengi te me suled ne migpalintutuu, in-uyan dan e si Saulu diye te Sisarya wey impeendiye te Tarsu.

³¹ Purisu ka migmalintutuu diye te in-tiru ne Hudiya, Galiliya, wey diye te Samarya, nalig-en e wey warad e samuk. Ne migmasalig pad sikandan tenged su due pegkaaldekan dan te Magbebaya wey imbagget sikandan te Panisingan te Manama.

Ka pegbawi ni Pidru ki Iniyas

³² Nekey naa te si Pidru, miggiphianew sikandin te minsan hendei, nataman, miggendiye sikandin te keet-etawan te Manama diye te lungsud te Lida. ³³ Ne diye din nakita ka pungku ne lukes ne enggaranan ki Iniyas, ne ware nekeenew seled te walu ne leg-un. ³⁴ Ne migkahayan sikandin ni Pidru, “Iniyas, egbawian ka ni Hisu Kristu, purisu enew ka wey paninesa nud ka miggibatan nu.” Ne due-rue ne mig-enew si Iniyas. ³⁵ Ne ka langun ne etew ne mig-ugpe diye te Lida wey diye te Sarun, nakakita kandin wey migpalintutuu e te Magbebaya.

Ka pegkeuyag ni Pidru ki Tabita

³⁶ Ne diye te Hupi, due malitan ne migpalintutuu ne enggaranan ki Tabita.[†] Ne layun sikandin eggimu te meupiya wey egbulig te egkaayu-ayu. ³⁷ Te se-eye ne timpu, migderalu sikandin wey migpatey. Ne ka lawa rin, miglu-luan dan wey impaley-as dan diye te sin-abeng ne diye te dibabew. ³⁸ Ne ka Hupi, bayew re marani te inged ne Lida. Te pegkarineg te me hibateen diye te Hupi ne diye si Pidru te Lida, migsuhu e sikandan te daruwa ne lukes wey impanagtahaan ne egpeendiyeen egparag-

[†]9:36 Te Grigu: Durkas, ke sikanta pa, usa.

^a9:23 2Kur 11:32-33.

dahawa si Pidru te Hupi. ³⁹Purisu migdume e si Pidru kandan. Te pegginguma ran, impanulud e si Pidru diye te sinabeng ne diye te dibabew. Ne dutu, miglingutan e si Pidru te langun ne me malitan ne balu ne egmaninehew wey impapitew ran kandin ka me kumbale wey ka me dyakit ne inimu ni Durkas te neuyag pad sikandin. ⁴⁰Nataman, impalihawang e sikandan langun ni Pidru, ne dutu, migpanimbuel sikandin wey mig-ampu diye te Manama. Ne nataman, migtangkaan din e ka minatey te migkahi, “Tabita, enew ka.” Ne miggimelat e si Tabita, pegkakita rin ki Pidru, henduen pad ne migpinnuu sikandin. ⁴¹Miggen-genan ni Pidru ka belad te malitan wey impasasindeg din. Nataman, in-umew rin e ka migmalintutuu wey ka me balu, wey impakita rin e kandan si Durkas ne neuyag e. ⁴²Ne-keempet te intiru ne Hupi ka guhuren meyitenged kandin wey masulug ka me etew ne migpalintutuu te Magbebaye. ⁴³Ne mig-uugpe pad si Pidru diye te Hupi seled te me pila ne aldew diye te ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap.

Si Pidru wey si Kurnilyu

10 Due lukes ne egngaranan ki Kurnilyu ne diye mig-ugpe te siyudad te Sisarya. Sabeka sikandin ne kepitan te Rumanhun ne me sundalu ne egngaranan te “Punduk te Italyanu.” ²Migpamakey sikandin te Manama wey migsimba te Manama дума te langun ne pamilya rin. Dakel ka nabulig din diye te me etew ne egkaayu-ayu, wey layun eg-ampu sikandin diye te Manama. ³Sabeka ne maapun te me alas tris e, hendue te impataheinep sikandin te Manama. Nakita rin ka sabeka ne panalihan te Manama ne migparani kandin wey migkahi, “Kurnilyu!”

⁴Migmemetmet sikandin te panalihan дума te pegkaaldeq ne mig-inse, “Nekey-a, Ahalen?”

Ne migkahi ka panalihan, “Indawat e te Manama ka peg-ampu nu wey ka pegbulig nu diye te egkaayu-ayu, wey ware ka nikandin nalingawi. ⁵Ne kuntee, suhu ka te me lukes ne egpeendiyeen te Hupi ne egpaangayen te lukes ne egngaranan ki Simun Pidru. ⁶Diye sikandin miglemung ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap, marani te dahat ka baley rin.” ⁷Te peg-awe e te panalihan ne miglalag kandin, migpangumew e si Kurnilyu te daruwa ne suluhuanen din wey sabeka ne sundalu ne sinalihan din ne migpamakey degma te Manama. ⁸Ne dutu, impangguhuran din e sikanandan te innangen kandin te panalihan te Manama. Nataman, impeendiye din e ka tatelu ne etew diye te Hupi.

⁹Te seup ne aldew, te sasangan e sikandan ne miggipanew, wey te marani e sikandan diye te siyudad, migpamaneyik si Pidru diye te atep eyew eg-ampu, meudtu en iya seeye. ¹⁰Ne dutu, miggutasan e si Pidru wey egkeupian e ne egkeen. Taheed te nanusubba pad te egkeenen, hendue te impataheinep sikandin te Manama. ¹¹Nakita rin ne nalukatan ka langit wey due intuntun kayi te tane ne egpekeiling te dakel ne manggad ne miggiketan ka tagse pikungan. ¹²Iyan tahu dutu ka langun ne klasi te me ngalap ne egmangipanew wey egmanlayang wey egmandul-ug. ¹³Ne due laheng ne migkahi kandin, “Pidru, enew ka wey gilang ke naa wey keen ka!”

¹⁴Piru migtabak si Pidru, “Kena a Magbebaye, su ware e pad nakakeen te minsan nekey ne in-isip ney te me

Hudiyu ne malindit wey ke mareet naa.[‡]

¹⁵ Ne migkahi man-e ka laheng, “Kene nu sumsumana ne malindit ka minsan nekey ne inlinisan e te Manama.” ¹⁶ Neyitabu seini te katatelu, ne nataman, miglibed ded diye te langit ka intuntun.

¹⁷ Ne taheed te migsusuman-suman pad si Pidru ke nekey ka kaluwasan te impakita kandin, mig-inse e ka me etew ne insuhu ni Kurnilyu ke hendei lenged ka baley ni Simun. Diyad e sikan-dan te egkatangkaan te gumawan. ¹⁸ Ne migpangumew sikanan ka mig-inse ke miglemung naa dutu si Simun ne egn-garanan ded degma ki Pidru.

¹⁹ Te seeye ne timpu, migpabulus pad si Pidru ka egsusuman-suman te impakita kandin. Ne migkahiyen sikanan te Panisingan te Manama ne miggenendue, “Due tatelu ne etew ne egpammitew keykew. ²⁰ Ne enew ka wey pamanew ka wey kene ka duwa-ruwa ka egduma kandan su sikeddiey ka migpeendini kandan.” ²¹ Purisu, migpamanew e si Pidru wey migkahi diye te me etew, “Sikeddiey ka egpamitawen niyu. Ne mania te miggendini kew?”

²² Ne migtabak sikanan, “Impeendini key ni Kurnilyu ne kepitan te me sundalu. Matareng sikanan ne etew wey migpamakey degma te Manama, wey amana tahura te langun ne me Hudiyu. Insuhu sikanan te matulus ne panalihan te Manama ne egpeyinggaten keykew te eggendiye te baley rin eyew egpakarineg sikanan te iglalag nu.” ²³ Nataman, impalasud e ni Pidru ka me etew wey diyad sikanan peyirehaa te seeye ne karusileman.

Pegkapawe, migparumeey e sikanan duma man-e te migmalintutuu ne diye egpuun te Hupi. ²⁴ Te seup e man-e

ne aldew, henduen pad ne nekeuma sikanan diye te Sisarya. Ne migtetahad e kandan ensi Kurnilyu duma te me pamilya rin wey me alukuy rin ne impanggat din. ²⁵ Ne hengkayi te eglasud e perem si Pidru, migsinug-ung de sikanan ni Kurnilyu ne mig-usengul diye te tangkaan din ka egsimba kandin. ²⁶ Piru impasasindeg sikanan ni Pidru wey migkahiyen, “Sasindeg ka. Etew e re degma.” ²⁷ Ne miglasud e si Pidru ka migpahuhurey ka Kurnilyu. Ne iyan din nakita ka masalig ne etew ne nalibulung diye te seled. ²⁸ Ne migkahiyen sikanan ni Pidru, “Nakanengneng kew e ne sikanami se me Hudiyu, ingkenaan ne egduma-ruma wey ke egpanumbaley te kene ne me Hudiyu. Piru impapitew a te Manama te keilangan ne kene ku egsumsumanen ne malindit wey ke mareet ka minsan hentew. ²⁹ Purisu te pegpaangey niyu keddi, wara a mig-apul. Ne eg-insa a kaniyu, mania te impeendini a nikaniyu?”

³⁰ Ne migkahi si Kurnilyu, “Te iling kayi ne uras, te me alas tris te maapun te seeye se neep-atan, mig-ampu a diye te seled te baley ku. Sahuhune ne due sabeka ne lukes ne migkukumbale te egpakasilang ne migsasindeg kayi te tangkaan ku ³¹ wey migkahi, ‘Kurnilyu, narineg te Manama ka pegampu nu wey nakita rin ka pegbulig nu diye te egkaayu-ayu. ³² Ipaangey nu diye te Hupi si Simun Pidru, diye sikanan miglemung ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap ne diye te marani te dahat.’ ³³ Purisu impaangey ku sikeykew paragdahawi wey salamat te miggendini ka. Ne kuntee, seini key langun te tangkaan te Manama ka egpamineg te langun ne igpalalag keykew te Magbebaye.”

[‡]10:14 Su ka me Hudiyu, kene egkeen te me babuy, me ekang, me kasili, wey duma pad su eg-ikul te suhu te Manama ne egkakita diye te Libitiku kapitulu 11.

Ka lalag ni Pidru

³⁴Ne migkahi si Pidru, “Kuntee nanengnengan kud e ne ware bes iya indapihan te Manama. ³⁵Ka etew ne due pegkaaldekan te Manama wey matareng ka eggimuwen, egdawaten sikandin te Manama minsan ke nekey ka tribu rin. ³⁶Nakataha kew e te guhuren ne impeuyan din kayi te me kabuhalan ni Israil, ne migpanugtul te Meupiya ne Panugtulen ne egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ta kandin pinaahi ki Hisu Kristu, ka Magbebaye te langun ne etew. ³⁷Nakataha kew e man-e te neyitabu diye te intiru ne prubinsya te Hudiyu, ne migbunsud diye te Galiliya te pegkapenga ni Huwan te migwali meyitenged te bewutismu. ³⁸Ne nakataha kew e man-e meyitenged ki Hisus ne matig-Nasarit ne in-alam te Manama wey imbehayan te Panisingan din wey geem. Ne puun su migdumaan sikandin te Manama, miggiphianew sikandin ne miggimu te meupiya wey migpamawi te langun ne etew ne migbayayaran te ahalen te me busew. ³⁹Ne sikanami ka egpamalehet te langun ne neyimu rin diye te siyudad te Hirusalim wey diye te duma ne lungsud te me Hudiyu. Innimatayan dan sikandin pinaahi te peglansang kandin te krus. ⁴⁰Piru in-uyag sikandin te Manama te igkatelu ne aldew wey migpakita pad sikandin kanami. ⁴¹Ware migpakita sikandin te langun ne etew, ke kene, kayi re te kanami te in-alam te Manama ne talagpamalehet. Te neuyag e sikandin, nenekegduma key pad iya ka migkeen wey mig-inum. ⁴²Insuhu key nikandin te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me etew, wey te pegpamalehet ne sikandin iya ka in-alam te Manama te peggukum te neuyag pad wey te nam-

matey e. ⁴³Si Hisu Kristu ka ingguhud te langun ne me prupita ne ka minsan hentew ne egpalintutuu kandin, egkupasaylu se me sale pinaahi te ngaran din.”

Ka peglene te Panisingan diye te kene ne me Hudiyu

⁴⁴Te sasangan pad ne eglalag si Pidru, miglene ka Panisingan te Manama diye te langun ne migpammineg te wali. ⁴⁵Neinu-inu ka migmalintutuu ne me Hudiyu ne migduma ki Pidru puun te Hupi te migbehayan degma te Manama te Panisingan ka kene ne me Hudiyu. ⁴⁶Su nakarineg sikandan te kene ne me Hudiyu ne eglalag te nalein-lein ne me linalahan wey migdayan te karesen te Manama. Ne dutu, migkahi e si Pidru, ⁴⁷“Minsan kene sikandan ne me Hudiyu, piru nakarawat te Panisingan iling te pegkarawat ta degma. Purisu, kene ne meupiya ke egbalabahan sikandan ka egpabewutismu te weyig.” ⁴⁸Nataman, insuhu din e sikandan ne egpabewutismu te ngaran ni Hisu Kristu. Pegkapenga dutu, inhangyu dan e si Pidru ne diye pad egpeugpaa te kandan seled te me pila ne aldew.

Ka pegpanengneng ni Pidru diye te punduk te migmalintutuu te Hirusalim

11 Na, ka me apustulis wey ka me suled ne migmalintutuu diye te Hudiyu, nakarineg ne nakarawat e degma te lalag te Manama ka kene ne me Hudiyu. ²Purisu te peglibed ni Pidru diye te Hirusalim, inlemetan e sikandin te punduk te me Hudiyu ne migpalintutuu ki Hisus piru mig-uyun ne ka kene ne Hudiyu, keilangan ne egtulian henduen pad ig-apil kandan. ³Ne migkahiyang dan si Pidru, “Mania te migpanumbaley ka te

^b10:34 Diy 10:17.

kene ne me Hudiyu ne ware natulii, wey migpakigtuhan kandan te egkeen?"

⁴Purisu impangguhuran e sikandan ni Pidru puun te pegbunsud ⁵ne miggenendue, "Te timpu ne mig-ampu a te diye e pad te siyudad te Hupi, hendue te impataheinep a te Manama. Nakakita a te hendue te dakel ne manggad ne intuntun puun te langit ne miggiketan ka tagse pikungan, ne diye te lenged ku migsanggal. ⁶Migmelmelehan ku ayayari ka tahu dutu, ne iyan ku nakita ka me ayam, ka me mahintalunan ne mananap, ka me ngalap ne egdul-ug, wey ka me manuk-manuk ne eglayang diye te aw-awangan. ⁷Nataman, due laheng ne narineg ku ne migkahi keddi, 'Pidru, enew ka wey gilang ke naa wey keen ka!' ⁸Piru migtabak a, 'Kena a Magbebaye, su ware e re due nakakeen te in-isip ney te me Hudiyu ne malindit wey ke mareet naa.' ⁹Ne migkahi e man-e ka laheng ne diye egpuun te langit, 'Kene nu sumsumana ne malindit pad ka miglinisan e te Manama.' ¹⁰Katatelu seini neyitabu. Nataman, miglibed e man-e diye te langit. ¹¹Te seeye iya ne timpu, due tatelu ne etew puun te Sisarya ne migginguma diye te baley ne in-ugpaan ney ne egpaangayen keddi. ¹²Ne migkahiyan a te Panisingan te Manama ne egparumeen kandan te ware pegduwa-ruwa. Ne due degma seini se hen-em ne migmalintutuu ne migduma keddi peendiye te Sisarya, wey migseled key langun te baley ni Kurnilyu. ¹³Ne dutu, migpangguhuran key e ni Kurnilyu te pegkakita rin te panalihan te Manama ne migsasindeg diye te seled te baley rin ne migkahi, 'Suhu ka te egpeendiyeen te Hupi ne egpaangayen te etew ne egngaranan ki Simun Pidru. ¹⁴Due pangguhuren din ne egpakaluwas keykew дума te langun ne sakup te pamilya nu.' ¹⁵Ne hengkayi te migbunsud ad ka eglalag, miglene e ka Panisingan te Manama diye te kandan ne

egpekeiling te peglene degma kanta te an-anayan. ¹⁶Ne puun dutu, nasumansuman kud ka ingkahi te Magbebaye, 'Si Huwan, migpamewutismu te weyig, piru sikaniyu, egbewutismuwan te Panisingan te Manama.' ¹⁷Purisu seeye se neyitabu, migpamalehet ne ka imbehey te Manama kanta te me Hudiyu te timpu ne migpalintutuu ki te Magbebaye ne si Hisu Kristu, imbehey e degma diye te kene ne me Hudiyu. Ke seini ka igkeupii te Manama, hentew e ma ka eg-apul kandin!"

¹⁸Te pegkarineg dutu te migmalintutuu ne me Hudiyu, migpeeneng-eneng e sikandan. Ne indayan dan e ka Manama te miggenendue, "Ke iling ma due, imbehey bes e degma diye te kene ne me Hudiyu ka timpu te peg-inniyug te me sale, su eyew egpakaangken sikandan te umul ne ware egtamanan."

Ka migpalintutuu diye te Antiyukiya

¹⁹Puun te pegpatey ni Istiban, nenekegsuwey-suwey e ka migmalintutuu tenged te pegbayad-bayad kandan. Ka дума, nekeendiye te Pinisiya, te Sipri, wey diye te Antiyukiya, ne impangguhud dan ka Meupiya ne Panugtulen diye de te me Hudiyu. ²⁰Piru due дума ne matig-Sipri wey matig-Sirini ne migpalintutuu ki Hisus ne miggendiye degma te Antiyukiya, ne migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Magbebaye ne Hisus diye te kene ne me Hudiyu. ²¹Ne due geem te Magbebaye diye te kandan wey puun dutu, masalig amana ka migpalintutuu wey migsalig te Magbebaye.

²²Ne seini se neyitabu, narineg te me punduk te migmalintutuu diye te Hirusalim. Purisu impeendiye dan e si Birnabi te Antiyukiya. ²³Te pegginguma rin diye, nahale sikandin te nakita rin ne ingkeyid-u te Manama ka me etew

diye. Ne imbagget din sikandan ne eg-ikul te Magbebaye puun te pusung dan wey kene eg-engked ne egسالig kandin. ²⁴Meupiya ne etew si Birnabi, napenu sikandin te Panisingan te Manama wey manekal ka pegpalintutuu rin. Ne amana ne masalig ne etew ka migpalintutuu te Magbebaye.

²⁵Nataman, miggendiyad e si Birnabi te Tarsu ka egpammitew ki Saulu. ²⁶Ne hengkayi te nakita rin e si Saulu, induma rin e diye te Antiyukiya. Ne migdumapura sikandan te me punduk te migmalintutuu diye seled te senge leg-un, wey masalig ne etew ka napanulu dan. Ka me hibateen diye te Antiyukiya ka an-anayan ne migngaranan te Kristuwanan.

²⁷Te seeye ne timpu, due me prupita ne migpangendiye te Antiyukiya ne diye egpuun te Hirusalim. ²⁸Ne due sabeka kandan ne engngaranan ki Agabu ne migsasindeg, ne pinaahi te geem te Panisingan te Manama, migpangguhud sikandin te impanengneng te Manama ne due dakel ne gutas ne egginguma te intiru ne kalibutan. Neyitabu seini te timpu ne si Klawdiyu ka Impiradur diye te Ruma. ²⁹Ne puun dutu, nenekegsabut ka me hibateen ne ka tagse sabeka kandan egpeuyan sumale te egkeyimu ran ne igbulig te me duma ran ne migpalintutuu ki Hisus diye te Hudiya. ³⁰Ne innimu ran seeye, ne nataman, impeuyan dan e engki Birnabi ki Saulu eyew igbehey diye te me igbuyag te migmalintutuu.

Ka pegbayad-bayad man-e te migmalintutuu

12 Te seeye ne me timpu, migbunsud e si Hari Hirudis¹ ka egbayad-bayad te duma ne me punduk te migmalintutuu. ²Ne ka suled ni Huwan ne si Santiyagu, impeyimatayan ni Hirudis

pinaahi te kumpulan. ³Te nakita ni Hirudis ne nahale ka me pangulu te me Hudiyu te innimu rin, imparakep din e degma si Pidru. Neyitabu seini te timpu te Sahakeen te Paan ne ware Patulin. ⁴Ne dutu, indakep dan e si Pidru wey impaprisu. Impatamengan dan te hep-at ne punduk ne me sundalu ne tighep-at-hep-at ka tagse punduk. Isip ni Hirudis ne diye eggusaya ka kasu ni Pidru te tangkaan te me etew pegkapenga te Sahakeen te Paan ne ware Patulin. ⁵Purisu diye de iya itahu si Pidru te prisuwan. Piru migpakannekal mig-ampu ki Pidru ka me punduk te migmalintutuu.

Ka pegpalihawang te panalihan ki Pidru

⁶Te seeye ne karusileman te igpalihawang e sikandin ni Hirudis te pegkapawe, newulep sikandin ne impataliwaraan te daruwa ne me sundalu, wey imbaku pad te daruwa ne keddina. Ne duen pad man-e migtameng diye te gumawan te prisuwan. ⁷Sahuhune ne due migsasindeg ne panalihan te Magbebaye wey nalayahan ka prisuwan. Nataman, impukew e te panalihan si Pidru ne inwelwel se pamanayen te migkahi, “Enew ka rue! Mahaan ka!” Ne sauhune ne neekad ka me keddina diye te belad ni Pidru. ⁸Ne migkahi e ka panalihan, “Sisinturun kad wey sesandal kad.” Ne intuman iya degma ni Pidru. Ne migkahi e man-e ka panalihan, “Kukuyumbu ka wey sinundul ka keddi.” ⁹Ne migsinundul e degma sikandin te panalihan ne eglihawang diye te prisuwan. Ne ware nakataha si Pidru ke malehet naa ka neyitabu su kahiyen din ne taheinep din de seeye. ¹⁰Ne ka seeye se an-anayan ne talagtameng, inliharan dan de wey ka igkarangeb degma. Pegginguma ran diye te putew ne gumawan

¹12:1 Hari Hirudis: ka an-anayan ne Hirudis Agripa ne talagmandu te intiru ne Israil.

ne egkatangkaan te siyudad, nalukatan de due te kandin ka seeye ne gumawan. Purisu nakalihawang e sikandan. Ne hengkayi se nakalihad e sikandan te sabeka ne kelesadda, sauhune ne mig-awe ka panalihan.

¹¹Ne henduen pad ne naalimukawan si Pidru, ne migkahi sikandin, “Kunteen ku pad nataheyi ne malehet bes iya ne migpeuyan ka Magbebaya te panalihan din eyew te pegluwas keddi puun ki Hirudis wey diye te langun ne planu te me pangulu te Hudiya ne eggimuwen dan perem.”

¹²Te naalimukawan e si Pidru, miggendiyad e sikandin te baley ni Mariya ne iney ni Huwan Markus. Ne masalig ne me etew ka nalibulung diye te kandan ne mig-ampu. ¹³Ne migpanektek si Pidru diye te gumawan. Ne due suluhuanen ne egngaranan ki Ruda ne eglulukat perem te gumawan. ¹⁴Pegkeileyi rin te laheng ni Pidru, nalingawan din e te eglukat ka gumawan tenged te kahale din, wey migpallahuy e sikandin ka mignangen te diyad e te lihawangan si Pidru. ¹⁵Ne migkahiyang dan si Ruda, “Egkeungel kad!” Piru egkanasnasian si Ruda ka egmemalehet, purisu migkahi e sikandan, “Panalihan buwa ni Pidru ka due.”

¹⁶Ne si Pidru degma, egkalihet e ne egpanektek. Ne hengkayi te miglukatan dan e ka gumawan, nawangalan sikandan te pegkakita ran ki Pidru. ¹⁷Piru migtingyasan sikandan ni Pidru te singkalahang, kene kew lalag. Ne dutu, migpangguhuran e sikandan ni Pidru ke immenu sikandin te pegpalihawang te Magbebaya diye te prisuwan. Ne migkahi si Pidru, “Guhuri niyu degma si Santiyagu wey ka duma ne me suled ta meytenged kayi.” Ne nataman, mig-awe e sikandin wey miggendiyad te lein ne inged.

¹⁸Te seeye ne maselem, nasamuk e ka me talagtameng te prisuwan su ware sikandan nakataha ke nekey ka neyitabu ki Pidru. ¹⁹Ne puun dutu, migsuhu si Hirudis ne igpepammitew si Pidru, piru ware dan nakita. Purisu impeinsaan e ka me talagtameng, ne nataman, impeyimatayan din e.

Nataman, mig-awe e si Hirudis te Hudiya ne miggendiyad te Sisarya, ne diye sikandin mig-ugpe te bayew naluhey.

Ka pegpatey ni Hirudis

²⁰Na, si Hari Hirudis, amana nabelu te matig-Tiru wey te matig-Sidun. Purisu, nasabeka ka me etew ne egpakighusey te Hari, piru ka an-anayan ne in-nimu ran, in-alukuy pad nikandan si Blastu eyew ebulig kandan su iyan sikandin sinalihan te palasyu te Hari. Nataman, imparaniyan dan ka Hari te migpakighusey, tenged su ka me lung-sud dan, diye de egkuwa te egkakeen te kandin ne nasud.

²¹Te pegginguma te aldew ne egpakigkite e si Hari Hirudis te matig-Tiru wey te matig-Sidun, migsaluub sikandin te kumbale din te pegkahari wey migpin-nuu diye te trunu rin. Nataman, miglalag e sikandin diye te me etew. ²²Ne migbal-balukan ka me etew ne migkahi, “Kenad ne etew ka miglalag su maname e.” ²³Due-rue ne miglegparan te panalihan te Magbebaya si Hirudis su ware din tahura ka Manama. Nataman, mig-uleran e sikandin wey migpatey.

²⁴Piru nakapabulus nekeempet ka lalag te Manama wey masalig ka nakapalintutuu.

²⁵Ne ensi Birnabi wey si Saulu, mig-uli e sikandan puun te Hirusalim su neimpusan dan e ka impeyimu kandan, wey induma ran si Huwan Markus.

In-alam te Panisingan ensi Birnabi wey si Saulu

13 Seini ka me talagpanulu diye te punduk te migmalintutuu te Antiyukiya: si Birnabi, si Simun ne egimuan te Nigru, si Lusyu ne matig-Sirini, si Manain ne diye migtulun te engki Gubirnadir Hirudis, wey si Saulu. ²Due sabeka ne aldew ne taheed te migsimba sikandan te Magbebaye wey migpuasa, migkahian sikandan te Panisingan te Manama, “Ilein niyu ensi Birnabi ki Saulu su eyew egpekeyimu sikandan te igpeyimu ku kandan.” ³Ne migpuasa wey mig-ampu sikandan, wey migtel-eban dan e ensi Birnabi ki Saulu te me belad dan. Nataman, impeyipaneu ran e sikandan.

Ka pegwali enni Birnabi ki Saulu diye te Sipri

⁴Purisu nangipaneu e ensi Birnabi ki Saulu ka insuhu te Panisingan te Manama peendiye te Siliusya. Ne puun dutu, nanguntud e sikandan te barku peendiye te Sipri ne pulu te dahat. ⁵Te pegginguma ran diye te siyudad te Salamis, impangguhud dan e man-e ka lalag te Manama diye te me simbaan te me Hudiyu. Ne si Huwan Markus ka egbulig-bulig te eggimuwen dan.

⁶In-empet dan ka pulu te dahat te miggendiye taman te nekeuma sikandan diye te Papus. Ne diye dan nalambag ka salamangkuru ne si Bar-Hisus. Hudiyu sikandin ne mig-angkun te prupita kun te Manama, piru kene ne malehet. ⁷Alukuy sikandin ni Sirgiyu Paulu te matagseb ne etew wey gubirnadir te seeye ne pulu. Impeumew ni Sirgiyu ensi Birnabi ki Saulu su egkeupian sikandin ne egpamineg te lalag te Manama. ⁸Piru migbalabahan sikandan ni Ilimas ne salamangkuru (si Ilimas ka ngaran ni Bar-Hisus te linalahan

te Grigu), su iyan din igkeupii ne kene egpakalintutuu ka gubirnadir. ⁹Ne si Saulu ne egngaranan degma ki Pablu ne napenu te Panisingan te Manama, immemetmetan din te egtetengteng ka salamangkuru ¹⁰te migkahi, “Anak ka ni Meibulan! Kuntere ka te langun ne matareng. Layun kad egpanlimbung wey eg-uubat, wey ka kamalehetan ne egpuun te Magbebaye, layun na eggimuwa ne ubat. ¹¹Ne kuntee, eglegaran ka te Magbebaye, bayew egkaluhey ne kene ka egpakakita te kalayag te aldew.”

Ne sahuwane ne migmarusilem ka pegtengteng ni Ilimas, wey nakapanamsam naan de sikandin ka egpammitew te egkitkit kandin. ¹²Nakalintutuu e ka gubirnadir te pegkakita rin te neyitabu, wey nawangalan sikandin te egpanulu meytenged te Magbebaye.

Ka pegginguma enni Pablu diye te Pisidiya

¹³Nataman, nanguntud e te barku ensi Pablu puun te Papus peendiye te siyudad te Pirga ne sakup te Pampilya. Ne si Huwan Markus, migsuwey e mule kandan ne miglibed diye te Hirusalim. ¹⁴Puun te Pirga, nangendiyad e sikandan te Antiyukiya ne sakup te prubinsya te Pisidiya. Pegginguma te Aldew te Peggimeley, naneled e sikandan diye te simbaan te me Hudiyu wey naminnuu e diye. ¹⁵Te nakapenge e ka migbasa te Balaud ni Muwisis wey te simulat te me prupita, impasuhuan e te me upisyal te simbaan te Hudiyu ensi Pablu te miggenendue, “Me suled, ke due igkalalag niyu ne egpakabagget te me etew, egkaayun ne egpakalalag kew.”

¹⁶Ne migsasindeg si Pablu ne migtingyas pinaahi te belad din diye te kandan ne migkahi, “Kabuhalan ni Israil, wey sikaniyu se kene ne me Hudiyu ne due pegkaaldeke te Manama: pammineg kew keddi! ¹⁷Ka Manama te

kabuhalan ni Israil ka mig-alam te kaap-
apuan ta, wey ka migpeyibuhal kandan
wey migpanalangin kandan te diye pad
sikandan te Ihiptu. Ne pinaahi te kare-
sen din, impaawe din sikandan diye te
Ihiptu. ¹⁸Ne seled te hep-at ne pulu (40)
ne leg-un, naantus te Manama ka peg-
sukul ran kandin diye te mammara ne
inged ne kene egkeugpaan. ¹⁹Ne due im-
pareetan din ne pitu ne nasud diye
te Kanaan, wey iyan din e impakamka-
muney te seeye ne tane ka keet-etawan
din ²⁰seled te me 450 ne leg-un.

“Te pegkeimpus dutu, migbehayan
din e sikandan te talaggukum taman
te timpu ni prupita Samwil. ²¹Nata-
man, migbuyu e man-e sikandan te Hari,
ne imbehayan sikandan te Manama ki
Saulu ne anak ni Kis ne kabuhalan ni
Binhamin eyew iyan eghari diye te kan-
dan seled te hep-at ne pulu (40) ne
leg-un. ²²Ne hengkayi te impaawe e
sikandin te Manama, si Dabid e man-
e ka innimu te Manama ne Hari dan.
Seini ka ingkahi te Manama meytenged
kandin, ‘Nakita ku ne si Dabid ne anak ni
Hisi, egpakapahale keddiey. Egtumanen
din ka langun ne igpeyimu ku kandin.’
²³Ka kabuhalan ni Dabid ne enggaran-
an ki Hisus, ka in-alam te Manama eyew
te pegluwas te me kabuhalan ni Israil
sumale te insaad din. ²⁴Te ware pad
migbunsud si Hisus te himu rin, tapey
e migwali si Huwan diye te langun ne
kabuhalan ni Israil meytenged te peg-
inniyug te sale wey te pegpabewutismu.
²⁵Ne hengkayi te mahaan e egkapenga
ka himu ni Huwan, mig-insaan din e ka
me etew, ‘Diye te suman-suman niyu,
hentew e buwa? Su kene ne sikeddiey
ka egtetaharan niyu. Piru due egpakasi-
nundul keddi, ne minsan se peggekad te
sandal din, kena a ne likes.’

²⁶“Me suled ku, sikaniyu se me
kabuhalan ni Abraham wey sikaniyu
degma se me duma ne due pegkaalde te

Manama, sikanta ka impeuyanan te seini
se guhuren meytenged te kaluwasan!
²⁷Su ka matig-Hirusalim, wey ka me
pangulu ran, ware nekeila ne si Hisus
ka Manluluwas. Ware man-e sikandan
nakasabut te inalag te me prupita ne eg-
basean dan te tagse Aldew te Peggime-
ley. Piru sikandan de iya ka nakapatu-
man te ingkahi te me prupita te peg-
peyimatey ran ki Hisus. ²⁸Ne minsan
ware malehet ne katarengan ne nakita
ran eyew egkeyimatayan dan si Hisus,
piru imbuyu dan iya ki Pilatu ne eg-
peyimatayan si Hisus. ²⁹Te natuman e
nikandan ka langun ne nasulat te Kasu-
latan meytenged kandin, ingkuwa ran e
ka lawa ni Hisus diye te krus wey in-
luglug dan e sikandin diye te inlunga-
han ne dalama. ³⁰Piru in-uyag sikandin
te Manama puun te kamatayen. ³¹Ne
migpakita pad sikandin te masalig ne
aldew diye te me etew ne migduma-
ruma kandin dengan puun te Galiliya
peendiye te Hirusalim. Ne sikandan kun-
tee ka talagpamalehet te me kabuha-
lan ni Israil meytenged kandin. ³²Ne
miggendini key kuntee eyew te pegpang-
guhud kaniyu te Meupiya ne Panugtulen
ne ka insaad te Manama diye te me
kabuybuyahan ta, ³³intuman din kayi te
kanta te me kabuhalan dan pinaahi te
peg-uyag ki Hisus. Seini ka nasulat te
igkarangeb ne Salmu ne miggenendue:

‘Anak ku sikeykew;

Ne kuntee, igpanengneng ku ne amey ad
e nikeykew.’

³⁴Tapey e migsaad ka Manama ne eg-
uyahen din si Hisus ne kene egkamewu
se lawa. Migkahi sikandin,
‘Igbehey ku keykew ka matulus wey
malehet ne panalangin ne insaad ku
ki Dabid.’

³⁵Ne sumale degma te nasulat diye te
lein ne baad te Salmu ne miggenendue,
‘Kene nu ituhut ne egkamewu ka lawa te
matulus ne suluhuanen nu.’

³⁶Te natuman e ni Dabid ka impeyimu te Manama kandin te kandin ne timpu, migpatey e sikandin wey diye ilebeng te kakiliran te lebeng te kaapuan din. Ne ka lawa rin, namewu e. ³⁷Piru seeye se in-uyag te Manama, ware namewu. ³⁸Purusu ne suled ku, igpangguhud ney kaniyu ne pinaahi ki Hisus, egkapasaylu te Manama ka me sale ta. ³⁹Ka minsan hentew ne egpalintutuu kandin, egisipen te Manama ne matareng. Ne sika, kene niyu egkeyimu pinaahi te pegtuman te Balaud ni Muwisis. ⁴⁰Purusu tanud-tanud kew eyew kene egkeyitabu diye te kaniyu ka inlalag te me prupita ne miggenendue,

⁴¹'Pitew kew, sikaniyu se me lemeten!
Egkeinu-inu kew, ne egkataman, egpatey kew.

Te kaniyu ne timpu, due eggimuwen ku ne kene kew egpakapalintutuu minsan ke due egpasabut kaniyu."

⁴²Te peglihawang enni Pablu ki Birnabi diye te simbaan, inninggat sikandan te me etew ne egpaliberen te seup ne Aldew te Peggimeley eyew te egpanulu kandan. ⁴³Te nakalihawang e ka me etew, masalig ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu ne neuyan te pegpalintutuu te me Hudiyu, ne migsinundul engki Pablu wey ki Birnabi. Ne dutu, miglalahan sikandan te me apustulis wey imbagget ne keilangan ne egpabulus sikandan ka egsalig te keupiya wey keyid-u te Manama.

⁴⁴Te seup ne Aldew te Peggimeley, hapit e egkaamin ka me etew diye te siyudad ka miglibulung eyew te pegpamineg te lalag te Magbebaya. ⁴⁵Te pegkakita te pangulu te me Hudiyu ne amana masalig ka me etew, neimme e sikandan wey in-apul ran e ka inlalag ni Pablu, wey inlemetan dan e sikandin. ⁴⁶Piru nasi de iya ne migmabulut ne eglalag ensi Pablu ki Birnabi ne migkahi, "Keilangan iya ne sikaniyu ka miggun-

aan pangguhuri te lalag te Manama. Piru tenged su ware niyu ma sahhipaa, ne seini migpeila ne kene kew ne likes ne egbehayan te umul ne ware egtamanan. Purisu, puun kuntee, eggendiye key e te kene ne me Hudiyu. ⁴⁷Su seini ka insuhu te Magbebaya kanami:

'Intahu ku sikeykew ne kalayag para te kene ne me Hudiyu,

Eyew pinaahi keykew, egginguma ka kaluwasan minsan diye te katamanan te kalibutan."

⁴⁸Ne nahale-gale ka kene ne me Hudiyu te narineg dan seeye, ne migkahi sikandan, "Mateles amana ka lalag te Magbebaya." Ne migpalintutuu e seeye se naalam para te umul ne ware egtamanan.

⁴⁹Ne ka lalag te Magbebaya, nekeempet te seeye ne inged. ⁵⁰Piru intipu te me Hudiyu ka me pangulu te seeye ne siyudad duma te talahuren ne me malitan ne migpamakey te Manama, ne eyew egpakigkuntere e engki Pablu ki Birnabi, ne nataman, impepaawe e sikandan te seeye ne inged. ⁵¹Impelpel enni Pablu ki Birnabi ka alinepung diye te paa ran, isip palinneu ne ware ikahale te Manama ka me mahinged dutu. Nataman, miggendiyad e sikandan te Ikuniyu. ⁵²Ne amana ne nahale ka me hibateen diye te Antiyukiya wey napenu degma sikandan te Panisingan te Manama.

Diye te Ikuniyu ensi Pablu wey si Birnabi

14 Diye te Ikuniyu, nangendiye ensi Pablu ki Birnabi te simbaan te me Hudiyu ne migwali te amana egpakasuhat. Ne puun te wali ran, amana ne masalig ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu ki Hisus. ²Piru intipu te me Hudiyu ne ware migpalintutuu seeye se kene ne me Hudiyu eyew egkabelu degma sikandan te me suled ne migmalintu-

tuu. ³Ne naluhey pad mig-ugpe ensi Pablu wey si Birnabi dutu ka egwali te ware pegkaaldek meytenged te Magbebaye. Impamalehetan te Magbebaye ka impanulu dan meytenged te keupiya wey keyid-u rin pinaahi te pegbehey rin kandan te geem te peggimu te me kein-inuwan wey te me palinneu. ⁴Piru nabaad ka me etew diye te siyudad su ka дума diye miglapig te me Hudiyu, ne ka дума degma diye migdapig te me apustulis.

⁵Migplanu ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu дума te me pangulu ran ne egpasakitan dan ka me apustulis wey egbebatuwan dan. ⁶Piru nanengnengan te me apustulis ka planu ran, purisu migpallahuy e sikandan diye te siyudad te Listra wey Dirbi, ne sakup te Likaunya, wey diye te nakaalingkus ne me inged. ⁷Ne diye, migwali man-e sikandan te Meupiya ne Panugtulen.

Diye te Listra wey te Dirbi

⁸Due lukes ne pungku ne diye mig-ugpe te Listra. Ne kene egpekeyipanew sikandin puun te pegkeetew rin. ⁹Migpammineg sikandin ki Pablu te miglalag. Ne migmemetmetan sikandin ni Pablu, wey nakita ni Pablu ne egpalintutuu sikandin ne egkeulian. ¹⁰Purisu migkahiyen sikandin ni Pablu te meemen, “Tigkew ka sasindeg!” Ne migtikkan-tigkan migsasindeg ka etew wey migghippanew. ¹¹Te pegkakita te masulug ne me etew te innimu ni Pablu, migbalbalukan e sikandan te kandan ne linalahan ne Likaunyahen, “Migpama-neug kayi te kanta ka me manama ne impeiling te ulaula te etew!” ¹²Ne ingngengaranan e sikandan te me ngaran te me manama ran. Iyan ingngaran ki Birnabi si Siyus, ne si Hirmis ka ki Pablu su sikandin ma ka tigwali. ¹³Ka timplu te manama ran ne si Siyus, marani re diye

te lihawangan te siyudad. Purisu, ka pari ni Siyus, mig-uyan te me turu ne baka wey me bulak diye te gumawan te siyudad su egkeupian sikandin дума te me etew ne egpanubad diye te me apustulis.

¹⁴Te pegkanengnengi enni Pablu ki Birnabi te iling due ka eggimuwan dan, inggisi dan e ka me kumbale dan te pegkalagew, wey migpallahuy sikandan diye te taliware te me etew ne migbalbalukan ne migkahi, ¹⁵“Me suled, mania te eggimu kew te iling kayi? Sikanami seini, etew re degma iling kaniyu! Miggendini key kayi ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen su eyew eg-inniyuhan niyud ka ware karuan ne me himu niyu. Parani kew te manekal ne Manama ne iyan miggimu te langit wey te tane, te dahat, wey te langun ne nakatahu kayi. ¹⁶Dengan ne timpu, intuhutan te Manama ka langun ne etew ne eggimu te igkeupii ran. ¹⁷Piru migpeila pad ka Manama diye te me etew pinaahi te meupiya ne himu rin. Migbehayan kew nikandin te uran wey te egkahaani te eleg ne timpu; migbehayan kew degma nikandin te egkakeen wey migbehayan kew te kahale.” ¹⁸Piru minsan inlalahan e sikandan te me apustulis, kene iya perem eg-engked ka me etew ne eggilang te me baka ne igpanubad diye te kandan.

¹⁹Ne due me Hudiyu ne nanginguma puun diye te Antiyukiya ne sakup te Pisidiya. Ne ka дума diye egpuun te Ikuniyu. Miglalahan nikandan ka me etew taman te migpalintutuu e kandan. Puun dutu, imbatu ran e si Pablu wey ingganuy diye te lihawangan te siyudad su kahiyen dan ne migpatey e sikandin. ²⁰Piru te inlibulungan e sikandin te egmalintutuu ki Hisus, mig-enew e sikandin wey miglibed ded diye te siyudad. Te pegkapawe, miggendiyad e sikandan ki Birnabi te Dirbi.

Ka peglibed diye te Antiyukiya ne sakup te Siriya

²¹Ne migwali te Meupiya ne Panugtulen ensi Pablu wey si Birnabi diye te Dirbi, wey masalig ka migpalintutuu ki Hisus. Nataman, miglibed e man-e sikandan diye te Listra, diye te Ikuniyu, wey diye degma te Antiyukiya ne sakup te Pisiidiya. ²²Inlig-en dan ka migmalintutuu wey imbagget ne egpabulus ne eg-ikul te kamalehetan. Impanulu dan pad man-e sikandan te miggenendue, “Keilangan ne masalig ka me keyirapan ne egkabayaan ta eyew egpakaseled ki te Migharian te Manama.” ²³Si Pablu wey si Birnabi ka mig-alam te eggimuwen ne igbuyag te tagse punduk te migmalintutuu. Mig-ampuan dan wey migpuasaan dan ka naalam dan, nataman imbehey ran e diye te Magbebaya ne insalihan dan.

²⁴Ne diye migbaya sikandan te Pisiidiya, nataman, nangendiyad e sikandan te Pampilya. ²⁵Ne inwali ran ka lalag te Magbebaya diye te Pirga, nataman, miggendiyad e sikandan te Atalya. ²⁶Ne puun dutu, mig-untud e man-e sikandan te barku ne eglibed diye te Antiyukiya, ka inged ne migligkatan dan. Su dengan, mig-ampuan sikandan te migmalintutuu diye te Antiyukiya ne egbulihan sikandan te Manama te eggimuwen dan, ne kuntee, napenga ran e.

²⁷Te pegginguma ran diye, impalibulung dan ka punduk te migmalintutuu wey impanguhuran dan te langun ne innimu te Manama pinaahi kandan, wey ka paahi te Manama ne nakapalintutuu degma ka kene ne me Hudiyu. ²⁸Ne naluhey pad sikandan ka mig-ugpe diye duma te me hibateen.

Ka kalibulungan diye te Hirusalim

15 Due me etew ne migginguma diye te Antiyukiya ne diye egpuun te Hudiyu ne migpanulu te me suled ne migmalintutuu. Migkahi sikanandan, “Kene kew egkaluwas ke kene kew egpatuli sumale te insuhu te Balaud ni Muwisis.” ²Amana migsupak ensi Pablu ki Birnabi meytenged kayi, purisu neuyunan ne si Pablu ki Birnabi wey ka duma ne migmalintutuu diye te Antiyukiya ka egpeendiyeen te Hirusalim eyew egpakigkita te me apustulis wey te me pangulu diye meytenged te seini ne prubluma.

³Purisu impeyipaneu e sikandan te seeye se punduk te migmalintutuu. Te pegbaya dan diye te prubinsya te Pisiidiya wey te Samarya, impanguhuran dan e sikandan meytenged te kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu e te Manama. Ne seeye, amana nakapahale te me suled te pegpalintutuu diye.

⁴Te pegginguma enni Pablu diye te Hirusalim, insagsahipe sikandan te migmalintutuu diye, te me apustulis, wey te me igbuyag te simbaan. Migpanguhuran dan sikandan te langun ne innimu te Manama pinaahi kandan. ⁵Piru due migmalintutuu ne sakup te Parisiyu ne migsasindeg ne migkahi, “Keilangan ne egtulian ka kene ne me Hudiyu wey egpatumanen te Balaud ni Muwisis.”

⁶Ne miglibulung ka me apustulis wey ka me igbuyag te migmalintutuu eyew te peggusey dutu. ⁷Te nakapenge e sikandan ka migpaapuley te malmalayad, migsasindeg e si Pidru ka migkahi, “Me suled, nanengnengan niyud ne in-alam a te Manama dengan kayi te kaniyu eyew te pegpanulu te Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu eyew egpakarineg degma sikandan wey egpakalintutuu. ⁸Ka Manama ne nakataha te suman-suman te me etew, ka migpakita

ne indawat din degma ka kene ne me Hudiyu tenged su imbehayan din sikan-dan te Panisingan din iling te pegbe-hey rin dengan kanta. ⁹Nekeg-iling de ka pegtengteng te Manama kanta te me Hudiyu wey diye te kandan te kene ne me Hudiyu; miglinisan din ka me pusung dan su migpalintutuu ma sikandan. ¹⁰Ne kuntee, mania te eg-el-elehan niyu ka Manama pinaahi te pegpatiang niyu te mabehat te migmalintutuu? Su minsan sikanta wey ka me kaapuan ta, ware nekeleg due! ¹¹Piru migpalintutuu ki mule ne naluwas ki pinaahi te keupiya wey keyid-u kanta te Magbebaye ne si Hisu Kristu, ne iling naan ded degma ka kene ne me Hudiyu.”

¹²Ne migpeeneng-eneng ka langun ne nanlibulung dutu te pegpangguhud enni Pablu ki Birnabi meyitenged te me palin-neu wey ke kein-inuwan ne innimu te Manama diye te kene ne me Hudiyu pinaahi kandan. ¹³Te nakapenge e sikandan ka migpangguhud, migkahi e degma si Santiyagu, “Me suled ku, pam-mineha a! ¹⁴Nahuhud e ni Simun ka an-anayan ne pegpapitew te Manama te hid-u rin diye te kene ne me Hudiyu pinaahi te peg-alam din te me etew ne egpuun diye te kandan ne neyimu ne kandin ne keet-etawan. ¹⁵Ne seini iya ka inlalag te me prupita dengan, su sumale te ingkahi te Kasulatan ne miggenendue:

¹⁶‘Pegkapenga kayi, eglibed a, wey egbalbalawan ku te egpes-ek ka nahuhus e ne baley ni Dabid.

Egbalbalawan ku man-e te egpes-ek wey igpasasindeg,

¹⁷eyew ka duma ne me etew, egpam-mitew te Magbebaye,

wey ka langun ne kene ne me Hudiyu ne in-umew ku, egkeyimu ne keet-etawan ku.

¹⁸Seini iya ka ingkahi ku ne naluhey ku re ipataha,’ kahi te Magbebaye.”

¹⁹Ne migpabulus si Santiyagu ka migkahi, “Ka keddiye mule, sika se kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu te Manama, kene tad egpabehatan. ²⁰Meupiya pad ke egsulatan ta sikandan ne kene egpakeenen te keenen ne impanubad e diye te me diyus-diyus, wey kene degma egpeyibhilabetey ka kene ne alunggun. Kene man-e egpakeenen te langesa wey te ngalap ne neehet. ²¹Su puun pad dengan, egbaseen e ka Balaud ni Muwisis diye te me simbaan te tagse Aldew te Peggimeley, ne ka lalag din inwali e diye te tagse siyudad.”

Ka sulat para te kene ne me Hudiyu

²²Nataman, nenekegsabut ka me apustulis, ka me igbuyag dan, wey ka langun ne migmalintutuu ne eg-alam te etew diye te kandan ne igpeendiye te Antiyukiya duma engki Pablu wey ki Birnabi. Ne iyan dan naalam ensi Hudas ne eg-anggaan ki Barsabas wey si Silas. Seini se daruwa, amana tahura te me suled te pegpalintutuu. ²³“Sikanami se me apustulis wey me igbuyag te migmalintutuu, migpangemusta key kaniyu te me suled ney ne kene ne me Hudiyu diye te Antiyukiya, diye te Sirya, wey diye te Silisia. ²⁴Nakarineg key te due me etew ne kayi egpuun te kanami ne miggendue te kaniyu wey migpanulu te nakasamuk kaniyu wey nakalibeg kaniyu. Piru ware ney suhua sikandan ne egpeenduenen eyew egpanulu te iling due. ²⁵Purisu miglibulung key wey nenekegsabut ne eg-alam te me etew ne igpeuyan diye te kaniyu, ne imparuma ney engki Birnabi wey ki Pablu te inggeyinawaan ta ne me suled ta. ²⁶Amana mig-antus ensi Birnabi ki Pablu ka egpamakey te kanta ne Magbebaye ne si Hisu Kristu, minsan ke eggimatayan perem sikandan. ²⁷Purisu, igpeuyan ney due te kaniyu ensi Hudas ki Silas eyew sikandan

mismu ka egpangguhud kaniyu te tahu te seini ne sulat. ²⁸Nenekegsabut key дума te bulig te Panisingan te Manama ne kene kew egpeyibehatan angin e te seini ne me balaud: ²⁹Kene kew keen te inhalad e diye te me diyus-diyus, wey kene kew keen te langesa, wey te ngalap ne neehet, wey kene kew peyibhilabetey ka kene ne alunggun. Meupiya ke egpakapariyu kew te iling kayi. Kayi re taman.”

³⁰Nataman, nangipanew e ka me etew ne impeendiye dan. Te pegginguma ran diye te Antiyukiya, inlibulung dan ka migmalintutuu wey imbehey ran e ka sulat. ³¹Nabagget wey nahale ka matig-Antiyukiya te pegbasa ran te seeye ne sulat.

³²Si Hudas wey si Silas, me prupita sikandan. Ne imbagget dan wey inlig-en ka me suled te pegpalintutuu. ³³⁻³⁴Pegkapenga te pila ne me aldew te peg-ugpe dan diye, impepaligkat e sikandan te me suled te pegpalintutuu te migkahi, “Ayad-ayad kew ma.” Nataman miglibed e sikandan diye te migpeuyan kandan.[§]

³⁵Ne mig-ugpe pad te naluhey-luhey ensi Pablu ki Birnabi diye te Antiyukiya. Ne migpanulu sikandan дума te masalig ne etew wey migwali te lalag te Magbebaye.

Nekegsuwey si Pablu ki Birnabi

³⁶Te peglihat te pila ne aldew, migkahiyen e ni Pablu si Birnabi, “Kuwa kad su egliberan ta wey egpanumbalayan ta ka me suled ta te pegpalintutuu diye te tagse siyudad ne nawaliyan ta te lalag te Magbebaye wey egnengnengan ta ke nekey e sikandan.” ³⁷Ne igkeupii ni Birnabi ne egdumeen din si

Huwan Markus. ³⁸Piru kene eg-uyun si Pablu ne egdumeen si Huwan Markus su dengan te дума ran pad sikandin te himu, mig-engkeran sikandan ni Huwan Markus diye te Pampilya. ³⁹Ne puun dutu, nekeg-apul amana ensi Pablu ki Birnabi wey nataman, nekegsuwey e sikandan. Ne indume e ni Birnabi si Markus te mig-untud te barku peendiye te Sipri. ⁴⁰Piru si Silas mule ka inalam ni Pablu. Nataman, in-ampuan e sikandan te me suled te pegpalintutuu eyew egkabulihan sikandan te Magbebaye, nataman miggipanew e sikandan. ⁴¹Diye migbaye ensi Pablu te Siriya wey te Silisya wey inlig-en din ka migmalintutuu diye.

Ka pegduma ni Timutiyu ki Pablu wey ki Silas

16 Migpabulus ensi Pablu ka miggipanew peendiye te Dirbi wey diye te Listra. Ne due hibateen diye ne egngaranan ki Timutiyu; Hibruwanen ka iney rin ne migpalintutuu degma, piru Grigu ka amey rin. ²Indayan sikandin te me suled te pegpalintutuu diye te Listra wey diye te Ikuniyu. ³Egkeupian si Pablu ne egdumeen din si Timutiyu, purisu intuli din. Innimu rin seini su nakataha ka langun ne me Hudiyu ne mig-ugpe diye, ne Grigu ka amey ni Timutiyu. ⁴Diye te me siyudad ne nangendiyaan dan, impasabut dan te migmalintutuu ka me balaud ne nasabekaan te me apustulis wey me igbuyag diye te Hirusalim ne igpatuman te migmalintutuu. ⁵Purisu nalig-en ka pegpalintutuu te seeye se punduk te migmalintutuu wey tagse aldew ne egkatimulan ka kasuluhan dan.

§15:33-34 Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 34 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Piru si Silas, impalunggehaat pad mule.

Ka taheinep ni Pablu diye te Truwas

⁶Nataman, miggendiyad e man-e sikandan te me inged ne sakup te Prigya wey te Galasya su ware sikandan tuhuti te Panisingan te Manama ne eggendiye te prubinsya te Asya ka egwali. ⁷Te pegginguma ran diye te eletanan te inged ne egngaranan te Misya, eggendiyad e perem sikandan te prubinsya te Bitinya, piru ware tuhuti sikandan te Panisingan ni Hisus. ⁸Purisu migbaya naan de sikandan diye te prubinsya te Misya wey migpatupang e diye te siyudad te Truwas. ⁹Te seeye ne marusilem, hendue te impataheinep si Pablu te Manama, ne due sabeka ne lukes ne matig-Masidunya ne migsasindeg ne mighangyu kandin ne miggenendue, “Hendini ke pa te Masidunya wey bulihi key!” ¹⁰Ne puun te impakita ki Pablu, due-rue ne migpangandam key ka eggendiye te Masidunya, su nakataha key ne in-alam key te Manama eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te kandan.

Ka pegpalintutuu ni Lidya diye te Pilipus

¹¹Ne puun te Truwas, mig-untud key e man-e te barku ne migleus diye te Samutrasya. Te seup ne aldew, diye key e te Niyapulis. ¹²Ne puun dutu, miggendiye key e man-e te Pilipus, ka kinarakelan ne siyudad te an-anayan ne distritu te Masidunya ne sakup ded degma te Ruma. Ne diye key pad mig-ugpe seled te pila ne me aldew. ¹³Te Aldew te Peggimeley, nanlihawang key diye te siyudad wey nangendiye key te ilis te weyig, su isip ney ne due inged diye ne ampuanan. Ne naminnuu key seini wey migpakiglalag te me malitan ne miglibulung iya diye. ¹⁴Si Lidya ne matig-Tiyatira ka дума te seeye se migpammineg kanami. Talagpamelegye

sikandin te me manggad ne ubi se batek. Migpamakey sikandin te Manama wey inlukatan te Magbebaya ka pusung din eyew egdawaten ka inwali ni Pablu. ¹⁵Nataman, migpabewutismu e sikandin дума te langun ne mig-ugpe diye te kandan. Ne inninggat key e nikandin te miggenendue, “Emun ke in-isip a nikaniyu ne malehet ka pegpalintutuu ku te Magbebaya, diye kew ubag girehe te baley ku.” Ne impehes key nikandin.

Ka pegkapisu enni Pablu wey ni Silas

¹⁶Sabeka ne aldew te peggendiye ney te inged ne ampuanan, due sabeka ne uripen ne mengebay ne migsinug-ung kanami ne migserepan te mareet ne panisingan. Ne iyan din himu ka egpanagne ke nekey ka egginguma. Ne tenged te pegpanagne din, nakaseleppi amana ka me ahale din. ¹⁷Ne migsinundul sikandin kanami ki Pablu ka egpanguleyi ne eggenendue, “Ka seini ne me etew, uripen te Amana ne Mare-sen ne Manama! Egpanuluen kew nikan-dan ke egmenuwen te egkaluwas.” ¹⁸Ne tagse aldew, seeye ka eggimuwen din taman te napelaan e si Pablu. Purisu miglilingey sikandin ka migkahi diye te mareet ne panisingan, “Te ngaran ni Hisu Kristu, awe ka due te kandin!” Te sikan de, miglihawang e ka mareet ne panisingan.

¹⁹Pegkanengnengi te ahale te mengebay ne kenad e egpakaseleppi sikandan, indakep dan e ensi Pablu ki Silas, wey ingganuy ran diye te tangkaan te me upisyal diye te palingki. ²⁰Ne hengkayi te in-uyan e sikandan diye te me talaggukum ne Rumanhun, migkahi ka mig-uyan kandan, “Ka seini ne me etew, me Hudiyu ne mig-uyan te kasamuk kayi te kanta ne inged. ²¹Egpanulu sikandan te pegbebatasan ne supak te kanta ne balaud. Sikanta, me Rumanhun ki, ne ingkene kanta ka

pegdawat wey peg-ikul te kandan ne me pegbebatasan!”²² Ne migsabeka ka me etew ne egpakig-ehet engki Pablu ki Silas. Ne migsuhu ka me pangulu ne igpahisi ka kumbale enni Pablu ki Silas wey egpalampesan sikandan.²³ Te pegkapenga lelampesi sikandan te masumpit, henduen pad prisuwa duma te pegpaney-paney ne egpaay-ayaran sikandan egpatamengi.²⁴ Purisu impaseled sikandan te talagtameng diye te kinaledleran e te prisuwan ne intipil te kayu ka me paa ran.

²⁵ Ne hengkayi te egliware e te marusilem, mig-ampu wey mig-ulahing ensi Pablu ki Silas te pegdayan te Manama. Ne ka me duma ran te me pinirisu, migpamineg de kandan.²⁶ Ne dutu, sauhune ne miglilinug te makeseg wey nawelwel ka prisuwan, ne sikan de nallukatan ka me gumawan te prisuwan wey nenapekas e ka me keddina te langun ne me pinirisu.²⁷ Nekeyimata ka talagtameng te prisuwan wey te pegkakita rin ne nallukatan e ka me gumawan, kahiyen din ne nakalihawang e ka me pinirisu. Purisu inggulabut din e ka kampilan din su egluhe e sikandin.²⁸ Piru migpanguleyi si Pablu ka migkahi, “Kene ka luhe! Seini key red langun te seled!”

²⁹ Ne dutu, migpakuwa te sulu ka talagtameng wey migdagdahew sikandin migseled wey migpanimbuel diye te tangkaan enni Pablu ki Silas ne migkelkel.³⁰ Nataman, induma rin e ensi Pablu diye te lihawangan wey mig-insaan din e ne miggenendue, “Nekey ka eggimuwen ku eyew egkaluwas a?”

³¹ Ne migtabak sikandan, “Palintutuu ka wey salig ka te Magbebaye ne si Hisus eyew egkaluwas ka wey ka me pamilya nu.”³² Nataman, migwaliyan dan e sikandin te lalag te Manama duma te langun ne diye te baley rin.³³ Te seeye

ne uras te karusileman, miglu-luan te talagtameng ka me pali dan wey te seeye ne timpu, migpabewutismu sikandin duma te pamilya rin.³⁴ Te pegkapenga dutu, in-uyan din e ensi Pablu diye te baley rin wey impakeen. Nahale amana ka talagtameng duma te pamilya rin te duen e pegpalintutuu rin diye te Manama.

³⁵ Te pegkapawe, insuhu te me talagtukum ka me pulis ne egpalekaan e ensi Pablu.

³⁶ Ne impangguhuran e sikandan te talagtameng te prisuwan te egpalekaan e sikandan te me talaggukum, wey egpalihawang e sikandan ne malinawen.

³⁷ Piru migkahiyan ni Pablu ka me upisyal te pulis, “Sikanami, narihistru key ma diye te Ruma, ne migpalampesan key te me talaggukum diye te tangkaan te me etew minsan ware nakita ran ne sale ney, wey impaprisu key pad man e. Ne kuntee, iggeles de nikandan ka pegpalihawang kanami? Kene egkaayun! Keilangan ne sikandan mismu ka me upisyal ne Rumanhun ka eggengkayi ne egpalihawang kanami!”

³⁸ Ne ingguhud e seeye te me pulis diye te me talaggukum, purisu naaldekan e sikandan te pegkarineg dan ne narihistru bes ensi Pablu diye te Ruma.³⁹ Purisu nangendiye sikandan ne migbuyu te pasaylu engki Pablu. Nataman, impanulud dan e sikandan diye te lihawangan te prisuwan wey mighangyu kandan ne egawe e te seeye ne siyudad.⁴⁰ Te peglihawang e enni Pablu wey ni Silas diye te prisuwan, miggendiyad e sikandan te baley ni Lidya. Ne diye dan nallambag ka me suled te pegpalintutuu wey imbagget dan sikandan. Ne nataman, miggipanew e man-e ensi Pablu ki Silas.

Diye te Tisalunika

17 Ne diye migbaye sikandan te Ampipulis wey diye te Apulunya

taman te Tisalunika. Ne diye te Tisalunika, due simbaan te me Hudiyu. ²Sumale te nabatasan din, migseled e man-e si Pablu diye te simbaan. Seled te tatelu e ne Aldew te Peggimeley, migwali sikandin te me etew ne iyan din inggamit ka diye te Kasulatan. ³Impasabut din sikandan meytenged te Kasulatan wey impamalehet din ne ka Kristu, keilangan ne eg-antus wey eg-uyahen puun te kamatayen. Migkahi sikandin, “Ka seini ne Hisus ne igwali ku kaniyu, iyan sika ka Kristu.” ⁴Ne due me Hudiyu ne neuyan dutu wey mig-apil e te punduk enni Pablu ki Silas. Ne due mig-apil ne masalig ne me Grigu ne migpamakey e te Manama wey due degma me talahuren ne me malitan.

⁵Piru, neimma ka me Hudiyu, purisu miglibulung sikandan te me etew ne mareet se batasan. Ne hengkayi se masalig e ka inlibulung dan, migbunsuran dan e te eggsamuk ka siyudad. Inlusuran dan ka baley ni Hasun su ka tuyu dan ne eg-uyanen dan ensi Pablu wey si Silas diye te tangkaan te me etew. ⁶Ne tenged su ware dan nakita ensi Pablu, si Hasun e mule duma te seeye se nasapenan dan ne me suled te pegpalintutuu ka ingganuy ran peendiye te me pangulu te siyudad. Ne migbalbalukan sikandan ka miggenendue, “Seini ne me etew ka miggimu te kasamuk te minsan hendei ne egkeendiyaan dan! Ne kuntee, kayid e sikandan te siyudad ta. ⁷Ne diye sikandan ipeugpe ni Hasun te baley rin. Migsupak sikandan langun te balaud te Impiradur su migkahi sikandan te due lein ne Hari ne migngaranani ki Hisus.” ⁸Te pegkarineg dutu te me etew wey te me pangulu te siyudad, nasamuk e sikan-dan. ⁹Te ware pad lekei te me pangulu ensi Hasun wey ka duma rin, impabayad pad sikandan ne hendue lekei.

Diye te Biryra

¹⁰Te seeye de ne karusileman, due-rue ne impeyipanew te me suled te pegpalintutuu ensi Pablu ki Silas peendiye te Biryra. Peggunguma ran diye, miggendiye sikandan te simbaan te me Hudiyu. ¹¹Ne ka me etew diye, mewum pad ka me suman-suman dan du te me etew diye te Tisalunika. Amana egkeupian sikandan ne egpamineg te igpanulu ni Pablu. Ne tagse aldew, egbaseen dan ka Kasulatan eyew egnengneng ke malehet naa ka impanlag ni Pablu. ¹²Masalig diye te kandan ka migpalintutuu, wey minsan ka me lukes ne kene ne me Hudiyu wey ka me talahuren ne me malitan, migpalintutuu e degma. ¹³Piru te pegkarineg te me Hudiyu diye te Tisalunika ne migwaliyan e degma ni Pablu te lalag te Manama ka Biryra, miggendiyaan dan e sikandan wey intipu ran ka masulug ne me etew diye ne egpeyimuwen te samuk. ¹⁴Te sikan de, impeendiyad e te me suled te pegpalintutuu si Pablu te ilis te dahat. Piru migpalunggehaat de mule ensi Silas ki Timutiyyu diye te Biryra. ¹⁵Seeye se me etew ne migpanulud ki Pablu, migduma pad kandin taman diye te siyudad te Atinas ne henduen pad ne miglibed diye te Biryra. Migpanaha si Pablu kandan ne mahaan de egpasundula ensi Silas ki Timutiyyu.

Diye te Atinas

¹⁶Ne taheed te egtetahad si Pablu ki Silas wey ki Timutiyyu diye te Atinas, nakita rin diye te siyudad ne amana ne masalig ka diyus-diyus, ne puun dutu, amana sikandin nalaggew. ¹⁷Purisu, diye te simbaan te me Hudiyu, migpakig-apul sikandin te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne egpamakey e te Manama, wey te me etew ne egpamaye-baye diye te palingki te tagse aldew. ¹⁸Due degma me talagpan-

ulu ne me Ipikiryu wey me Istuyku ne migpakig-apul kandin. Migkahi ka duma kandan, “Nekey-a ka igpasabut te seini se ubag kun matagseb?”

Ne kahi te duma, “Hendue te egwali sikandin meytenged te me manama te lein ne inged.” Nalalag dan seeye tenged su migwali si Pablu meytenged ki Hisus wey te peg-uyag te me minatey. ¹⁹ Ne puun dutu, mig-uyan dan e si Pablu diye te libulunganan te me pangulu ne enggaran te Ariyupagu. Ne migkahi sikandan, “Egkeupian key ne egpakanengneng te iyam ne pegpanulu ne impangguhud nu! ²⁰ Su lein ka impanulu nu wey iyam pad seini kayi te kanami, purisu egkeupian key ne egpakanengneng ke nekey ka kaluwasan kayi.” ²¹ Su ka langun ne mahinged te Atinas wey ka me duma ne mig-ugpe diye, amana egkeupian ne egmekeglalag-lalag wey egmammineg te me iyam ne guhuren.

²² Nataman, migsasindeg e si Pablu diye te katangkaan te kunsiyal te Ariyupagu ne migkahi, “Me matig-Atinas! Nakita ku ne amana kew migpalintutuu te me manama. ²³ Su te peghipanew ku kayi te siyudad niyu wey te pegtengteng ku te egsimbaan niyu, nakakita a te altar ne migsulatan te seini ne lalag, ‘Para te Manama ne ware neila.’ Ka sika se insimba niyu ne ware niyu neileyi ka igpeila ku kuntee kaniyu. ²⁴ Ka Manama ne miggimu te kalibutan wey te langun ne nakatahu kayi, iyan sika ka Magbebaye ne Manama te langit wey te tane, ne ware mig-ugpe sikandin diye te timplu ne innimu re te etew. ²⁵ Kene degma sikandin egkeilangan te minsan nekey ne egpuun te himu te etew, su sikandin ma mismu ka migbehey te umul diye te etew wey te geyinawa ta wey te langun-langun de iya. ²⁶ Puun te sabeka ne lukes, innimu rin ka langun ne klasi te etew, wey impeugpe din te langun ne

inged kayi te ampew te tane. Sikandin mismu ka mig-alam te timpu te peglesut wey pegpatey ran, wey ka mig-alam ke hendei taman ka egkeugpaan dan. ²⁷ Innimu te Manama sika su eyew egpammitew kandin ka me etew wey eg-alew-alew ne egpakasamsam kandin wey egpakakita. Piru ka malehet, kene ne mariyu ka Manama kanta. ²⁸ Su ‘Neuyag ki, egpakaweil ki, wey neetew ki tenged kandin.’

Iling te ingkahi te duma niyu ne talagbalak,

‘Me anak ki red nikandin!’

²⁹ Ne puun su me anak ki te Manama, kene ta egsumsumanen ne iling ka Manama te me larawan ne bulawan wey te pelata wey ke batu naa ne innimu pinaahi te katuenan te etew. ³⁰ Dengan, te ware pad nakanengneng ka me etew te Manama, imbalahad din ka eggimuwen dan ne migsimba te me diyus-diyus, piru kuntee, egshu ka Manama te langun ne etew te minsan hendei ne inged te keilangan ne eg-inniyug te me sale dan. ³¹ Su mig-alam sikandin te aldew ne eggukuman din ka intiru ne kalibutan te matareng ne paahi, ne seini pinaahi te sabeka ne etew ne in-alam din. Impamalehetan din seini diye te langun ne etew pinaahi te peg-uyag kandin.”

³² Te pegkarineg dan te inlalag ni Pablu meytenged te peg-uyag te minatey, due duma ne miglemet kandin, piru due me duma ne migkahi, “Egkeupian key man-e ne egpammineg keykew meytenged kayi te lein ne timpu.” ³³ Nataman, mig-awe e man-e si Pablu diye te kalibulungan. ³⁴ Pila ne me etew ka mig-apil te punduk din wey migpalintutuu e. Ne iyan dan duma ka enggaran ki Diyunisyu ne sakup te kunsiyal te Ariyupagu, wey si Damaris ne sabeka ne malitan wey duen pad duma.

Diye si Pablu te Kurintu

18 Te pegkapenga dutu, mig-awe e man-e si Pablu diye te Atinas wey miggendiyad e te Kurintu. ² Ne diye din nalambag si Akilu, sabeka ne Hudiyu ne neetew diye te inged ne enggaran te Puntu. Iyam pad sikandin migginguma puun te Italya дума te asawa rin ne si Prisila. Nakaawe sikandan puun te mandu ni Impiradur Klawdiyu ne egpaaween diye te Ruma ka langun ne me Hudiyu. Ne migpanumbaley si Pablu diye te kandan, ³ wey tenged su nekegiling ka himu ran ne talaggimu te balungbalung, miglemung e sikandin kandan wey miggimu дума kandan. ⁴ Tagse Aldew te Peggimeley, diye si Pablu te simbaan te me Hudiyu ka egpakig-apul te me Hudiyu wey te me Grigu su igkeupii rin ne egpalintutuu sikandan.

⁵ Te pegginguma enni Silas ki Timu-tiyu puun te Masidunya, ware lein ne eggimuwen ni Pablu gawas te pegwali te lalag te Manama. Migpangguhud sikandin diye te me Hudiyu ne si Hisus, iyan sika ka Kristu. ⁶ Piru insupak dan si Pablu wey inlemetan. Purisu impelpel rin ka alinepung diye te kumbale din te migkahi, “Ke kene kew egkaluwas, kaniyud e sika ne seyyup! Ware labet ku rue. Ne puun kuntee, eggendiye ad e te kene ne me Hudiyu.” ⁷ Purisu mig-awe e sikandin diye wey diyad e miglemung te kene ne Hudiyu ne enggaran ki Titu Hustu ne migpamakey degma te Manama. Lenged te simbaan te me Hudiyu ka baley rin. ⁸ Ne si Krispu, ka pangulu te simbaan te me Hudiyu, migpalintutuu te Magbebaye дума te pamilya rin, wey masalig pad ne matig-Kurintu ne nakarineg te lalag te Manama ne migpalintutuu wey migpabewutismu e.

⁹ Due sabeka ne marusilem ne hendue te impataheinep si Pablu te Magbebaye

wey migkahiyan, “Kene ka kaalde, pabulus ka wali. Kene ka peeneng-eneng, ¹⁰ su egdumaan ku sikeykew. Ware egpakarereet keykew su masalig ka me etew te seini ne siyudad ne migpalintutuu keddi.” ¹¹ Purisu mig-uugpe pad si Pablu diye seled te sabeka ne leg-un wey liware wey impanulu din pad ka me etew te lalag te Manama.

¹² Piru te si Galiyu e ka gubirnadur diye te Akaya, miglibulung e ka me Hudiyu wey indakep dan e si Pablu wey in-uyan dan diye te ki Galiyu eyew igsumbung. ¹³ Migkahi sikandan, “Ka seini ne etew, egpamehes te me etew egpasimba te egpakasupak te balaud!”

¹⁴ Ne hengkayi te eglalag e perem si Pablu, migkahi e si Galiyu diye te me Hudiyu, “Emun ke dakel perem ka sale din wey ke amana naa ne mareet ka eggimuwen din, egkaantus ku perem ka egpamineg kaniyu me Hudiyu. ¹⁵ Piru puun su meytenged ma seini te me lalag, te me ngaran, wey te balaud niyu, sikaniyu mismu ka eggusey kayi. Kena a eggusey te iling kayi!” ¹⁶ Nataman, impalihawang din e sikandan diye te hukumanan. ¹⁷ Ne dutu, indakep dan e si Sustinis ne pangulu te simbaan te me Hudiyu wey inlampesan dan diye te tangkaan te hukumanan, piru imbalahad ni Galiyu.

Ka peglibed ni Pablu diye te Antiykiya

¹⁸ Naluhey pad si Pablu ka migpalunggehaat diye te Kurintu дума te me suled te pegpalintutuu. Nataman, miggipanew e sikandin wey mig-untud te barku дума engki Prisila wey ki Akilu peendiye te Siriya. Te ware pad sikandin migligkat, migpeupew pad sikandin diye te Sinkriya tenged su due impanaad din. ¹⁹ Te pegginguma ran diye te Ipisu, inggaat din de ka alunggun ne si Prisila wey si Akilu.

Nataman, miggendiye sikandin te simbaan te me Hudiyu ka migpakig-apul te me Hudiyu. ²⁰ Mighangyu ka me etew ne diye pad perem sikandin eg-ugpe te bayew egkaluhey, piru ware migsuhut sikandin. ²¹ Piru te pegligkat din e, migkahiyen din pad sikandan, “Emun ke igtuhut te Manama, eglibed e red kayi.” Nataman, mig-untud e sikandin te barku puun te Ipisu.

²² Te pegginguma rin diye te Sisarya, migleus e sikandin diye te Hirusalim wey impangemusta rin ka migmalintutuu diye. Ne nataman, miggendiyad e man-e sikandin te Antiyukiya. ²³ Te ware de naluhey, migligkat e man-e sikandin wey diye migbaye te me prubinsya te Galasya wey Prigya wey inlig-en din ka langun ne migmalintutuu ki Hisus diye.

Diye si Apulus te Ipisu wey te Kurintu

²⁴ Due sabeka ne Hudiyu ne egn-garanan ki Apulus ne matig-Alihandriya ne miggendiye te Ipisu. Meupiya amana sikandin ne eglalag-lalag wey masalig ka natuenan din meytenged te Kasulatan. ²⁵ Tapey e sikandin napanulu meytenged te Magbebaye. Ne amana sikandin mabagget-bagget ne egpangguhud wey eleg ka igpanulu din meytenged te Magbebaye ne si Hisus. Piru ke meytenged te bewutismu, iyan din de natuenan ka bewutismu ne impanulu ni Huwan. ²⁶ Ware naaldekan sikandin ne egpanulu diye te simbaan te me Hudiyu. Te pegkarineg enni Prisila ki Akilu te pegpanulu ni Apulus, ingginggat dan e sikandin ne egpeendiyen te baley ran, ne dutu, impasabut dan pad sikandin te duma ne pamaahi te Manama ne ware din pad natueni. ²⁷ Te timpu ne nakaplanu si Apulus ne eggendiye te Akaya, ka migmalintutuu diye te Ipisu ka migbulig kandin. Ne insulatan dan ka me suled te pegpalintutuu diye

te Akaya eyew egdawaten sikandin. Pegginguma rin diye, dakel amana ka ingkabulig din te seeye se neyimu ne migmalintutuu tenged te keupiya wey keyid-u te Manama ne impapitew kandan. ²⁸ Amana ne malig-en ka katarengan din puun te Kasulatan te si Hisus iya ka Kristu. Ne ware neyimu te me Hudiyu ne egpakig-apul kandin diye te taliware te me etew.

Diye si Pablu te Ipisu

19 Te diye pad si Apulus te Kurintu, migbayaan ni Pablu ka me inged ne sakup te prubinsya taman te migginguma sikandin diye te Ipisu. Ne due me hibateen ne nalambag din diye, ² ne mig-insaan din e, “Nakarawat kew e te Panisingan te Manama te timpu te migpalintutuu e?”

Ne migtabak sikandan, “Ware, su ware ma kalintahaan ney te duen bes Panisingan te Manama.”

³ Ne mig-insaan e man-e sikandan ni Pablu, “Nekey bes ne bewutismu ka nabayaan niyu?”

Ne migtabak sikandan, “Ka bewutismu ni Huwan.”

⁴ Ne nataman, migkahi e man-e si Pablu, “Ka bewutismu ni Huwan, para re te seeye se eg-inniyug te sale. Impanulu e ni Huwan ka kabuhalan ni Israil te keilangan ne egpalintutuu sikandan wey egsalig te seeye se egpakistanundul kandin ne si Hisus.”

⁵ Te pegkarineg dan kayi, sikan de ne imbewutismuwan sikandan te ngaran te Magbebaye ne si Hisus. ⁶ Ne hengkayi se migtel-eban e sikandan te belad ni Pablu, miglene e diye te kandan ka Panisingan te Manama. Ne puun dutu, nakalalag e sikandan te lein ne me linalahan, wey migpangguhud e te impanengneng te Manama sikandan. ⁷ Me sapulu dan wey daruwa (12) langun ne etew.

⁸Ne migseled si Pablu diye te simbaan te me Hudiyu, wey migwali sikandin te ware pegkaaldeked seled te tatelu ne bulan. Migpakig-apul man-e sikandin wey migpakannekal ne egpasabut kandan meytenged te Peghari te Manama. ⁹Piru due duma ne makehal se me pusung ne ware migpalintutuu. Ne diye te taliware te me etew, indereetan dan ka pamaahi te Manama. Purisu mig-engkeran sikandan ni Pablu wey indumarin ka me hibateen, ne tagse aldew, egpakig-apul sikandin diye te iskuylaan ni Tiranu. ¹⁰Iling kayi ka innimu rin seled te daruwa ne leg-un, purisu ka langun ne mig-ugpe diye te prubinsya te Asya, Hudiyu ma wey se kene, nakarineg iya te lalag te Magbebaya.

Ka me anak ni Iskiba

¹¹Masalig ka innimu te Manama ne subla ne me kein-inuwan pinaahi ki Pablu. ¹²Ne minsan ka me panyu wey ka me manggad ne inggamit din, in-uuyan diye te egmanderalu wey nekeuli seeye kandan, wey nanlihwang degma ka me busew. ¹³Ne due me Hudiyu ne migmanleleug ne egmangalew te me busew diye te migpanerepan. Miggeraman dan te eggamit ka ngaran te Magbebaya ne si Hisus eyew egpangalew te me busew. Migkahi sikandan, “Te ngaran ni Hisus ne inwali ni Pablu, awe kew rue!” ¹⁴Due nanginguma kayi ne pitu ne me lukes ne anak ni Iskiba te pangulu te talagpanubad te me Hudiyu.

¹⁵Piru migkahiyen sikandan te busew, “Nekeila a ki Hisus wey ki Pablu, piru hentew kew ma?”

¹⁶Nataman, insukeung e sikandan te seeye se migserepan te busew wey impasakitan sikandan langun. Ne migpalahuy e sikandan te seeye ne baley ne warad me kukumbaleen su naggisi e,

wey napalian e sikandan. ¹⁷Ne ka seini se neyitabu, nanengnengan e te langun ne me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne mig-ugpe diye te Ipisu, wey naaldeked sikandan. Ne dutu, narayan dan ka ngaran te Magbebaya ne si Hisus. ¹⁸Masalig degma ka nanginguma ne migmalintutuu, ne mig-angen sikandan wey migpangguhud te mareet ne himuran. ¹⁹Masalig degma seeye se me salamangkuru ne nanguyan te me libru ran wey intutung dan e diye te tangkaan te langun ne etew. Ne inseel ran seeye wey minilyun** ka kentiddad te me libru. ²⁰Ne puun dutu, nekeempet pad ka lalag te Magbebaya wey masalig pad ka migpalintutuu.

Ka kasamuk diye te Ipisu

²¹Pegkapenga te seeye se neyitabu, nakaplanu si Pablu ne diye egbaye te Masidunya wey Akaya ne egleus diye te Hirusalim. Migkahi sikandin, “Puun diye, eggendiye e pad degma te Ruma.” ²²Ka daruwa ne migbulig-bulig kandin ne si Timutiyu wey si Irastu, impewunara rin e diye te Masidunya, ne sikandin, diye pad mule naluhey-luhey te prubinsya te Asya.

²³Te seeye ne timpu, due dakel ne samuk diye te Ipisu puun te pegpanulu meytenged te Magbebaya ne si Hisus. ²⁴Su due sabeka ne talaggimu te minsan nekey ne egpuun te pelata ne engngaranan ki Dimitriyu. Sikandin ka talaggimu te dereisek ne timplu ne innimu puun te pelata ne iling te timplu ni Artimis ne manama ran. Puun dutu, nakaseleppi sikandin te dakel duma te me trabahanti rin. ²⁵Purisu inlibulung din ka me trabahanti duma te seeye se iling dan te himu wey migkahiyen, “Me suled, nakataha kew e ne kayi re iya egpuun te trabahu ta ka karatuan ta.

**19:19 Te Grigu: lalimma ne pulu ne libu (50,000) ne timman ne pelata.

²⁶Egkakita niyu wey egkarineg niyu ka innimu te seini ne etew ne enggaranani ki Pablu. Migkahi sikandin ne ka me manama ne innimu te etew, kene ne malehet ne manama. Masalig e ka neuyan din kayi te Ipisu wey hapit iya ne intiru ne prubinsya te Asya. ²⁷Nakatahu te karereetan seini se eggimuwen ta, ne kene ne sikan de, egkeyimu e ne ware karuan te timplu te egbantuhene ne diyusa ne enggaranani ki Artimis, wey kenad e egileen ka diyusa ta ne insimba kayi te Asya wey te intiru ne kalibutan!”

²⁸Te pegkarineg dutu te me etew, amana sikandan nabelu wey migman-guleyi ne eggenendue, “Maresen si Artimis te Ipisu!” ²⁹Ne seeye se kasamuk, nekeempet e te intiru ne siyudad. Ne migderakep dan e ensi Gayu ki Aristarku ne дума ni Pablu ne matig-Masidunya. Ne migpamallahuy e sikandan langun wey inggehanuy ka daruwa peendiye te libulungan te me etew diye te siyudad. ³⁰Egkeupian perem si Pablu ne eggendiye te tangkaan te me etew piru migbalabahan sikandin te seeye se egmalintutuu. ³¹Ne due me alukuy ni Pablu ne me upisyal diye te prubinsya te Asya, ne migpeuyan degma sikandan te hangyu diye ki Pablu ne kene egpeendiyeen te kalibulungan. ³²Te seeye ne timpu, amane e nasamuk ka me etew. Migbalbalukan ka дума te lein ne guhuren wey ka дума, migbalbalukan te lein man-e ne guhuren. Ka kasuluhan kandan, ware nakataha ke mania te nalibulung sikandan diye. ³³Kahiyen te дума ne etew ne si Alihandru ka nakasale su mania te sikandin ka intutuu te me Hudiyu diye te tangkaan te keet-etawan. Nataman, migtingyas si Alihandru wey migpakannekal ne egpasabut te me etew. ³⁴Piru te pegkeilaran ne Hudiyu bes sikandin, migbalbalukan e man-e sikandan langun seled

te me daruwa ne uras ka egkahi, “Maresen si Artimis te Ipisu!”

³⁵Te katammanan, iyan e nakapapeeneng-eneng te me etew ka sikritari diye te siyudad. Migkahi sikandin, “Me matig-Ipisu! Nakataha ka langun ne ka matig-Ipisu iyan talagtameng te timplu te maresen ne diyusa ne si Artimis wey te matulus ne batu ne neulug puun te langit. ³⁶Ne ware egpakaapul kayi, purisu peeneng-eneng kew re wey kene kew gaan-gaan himu su kema ke egpekegsendit kew. ³⁷Ne ka seini ne me etew, in-uyan niyu minsan ware sikandan migpanakew kayi te me timplu wey ware dan balbalaya ka kanta ne diyusa. ³⁸Ke duen ma igsumbung enni Dimitriyu wey te me trabahanti rin, due aldew te pegsusumbung wey due degma me pangulu; ne egkaayun ne diye egmegsumsumbungey sikandan. ³⁹Piru ke duen pad prublima niyu, keilangan ne diye niyu husaya te kalibulungan te nalayaman ta ne paahi. ⁴⁰Su kema ke iyan kid egbayungan ne egpuunan te kasamuk ne neyitabu kuntee, ne ware eleg ne katarengan ta ne igkabehey meytenged kayi.” ⁴¹Te pegkapenga te sikritari te siyudad te miglalag dutu, impeuli din e ka me etew ne inlibulung.

Ka peggendiye ni Pablu te Masidunya wey te Akaya

20 Pegkapenga te samuk, impeumew e ni Pablu ka migmalintutuu wey imbagget din sikandan. Nataman, migpanaha-tahe e sikandin kandan wey miggendiya e te Masidunya. ²Masulug ne inged ka imbayaan din diye te Masidunya wey imbagget din ka migmalintutuu pinaahi te pegwali rin kandan. Ne nataman, miggingume e sikandin diye te Akaya, ³ne diye pad sikandin mig-ugpe seled te tatelu ne bulan. Te

nakapangandam e sikandin ka eg-untud te barku peendiye te Siriya, henduen din pad nataheyi ka planu te me Hudiyu te peggimatey kandin. Purisu nakasuman-suman sikandin ne diye ded egbaye te Masidunya. ⁴Ne migduma kandin si Supatir ne anak ni Piru ne matig-Birya, wey ka matig-Tisalunika ne si Aristarku wey si Sigundu, si Gayu ne matig-Dirbi, si Timutiya, wey ensi Tikiku wey si Trupimu ne matig-Asya. ⁵Ne miggun-e e sikandan kanami wey diyad migtetahad te Truwas. ⁶Pegkapenga te sahakeen te Paan ne ware Patulin, miglapas key e te dahat puun te Pilipus. Peglihat te lalimma ne aldew, henduen key pad ne nekeuma diye te Truwas wey migsimanaan key pad diye.

Ka katammanan ne pegpanumbaley ni Pablu diye te Truwas

⁷Te Sebadu te marusilem, miglibulung key langun eyew te pegkeen te impameri ne paan. Ne migwaliyan ni Pablu ka me etew taman te eglware e te marusilem, su eggipaneu e sikandin te pegkapawe. ⁸Masalig ka sulu diye te sinabeng ne miglibulungan ney diye te dibabew. ⁹Te seeye ne timpu, due kanakan ne egngaranan ki Iyutiku ne diye migpinnuu te bintana. Taheed te egwali si Pablu, egtuyuyungen e sikandin taman te natulenusan e newulep. Nataman, neulug e sikandin diye te tane puun te igkatelu ne andana te baley. Te pegkuwa te me etew kandin, migpatey e sikandin. ¹⁰Piru migpamaneug si Pablu wey migsalumpaangan din si Iyutiku te migleheng. Ne migkahi sikandin, “Kene kew kalaggew su neuyag e sikandin!” ¹¹Nataman, miglibed e si Pablu diye te dibabew wey migpameri-peri rin e ka paan wey migkeen key e. Ne napawaan sikandin ka migpakiglalag te me etew, nataman, miggipaneu e sikandin. ¹²Ne

in-uyan e te me etew si Iyutiku diye te baley rin ne neuyag ded, wey henduen pad nakapalene-lene ka geyinawa ran.

Ka peglapas puun te Truwas peendiye te Militu

¹³Miggun-a key e mig-untud te barku peendiye te Asun, su sika ka taha-taha ni Pablu ne egpatulan e sikandin diye su miggipaneu e sikandin. ¹⁴Ne hengkayi te nenekegkita key e diye te Asun, impeuntud ney e sikandin, wey migpabulus key e diye te Mitilin. ¹⁵Te seup ne aldew, miggunguma key e man-e diye te Kiyu puun te Mitilin. Te peglihat te sabeka ne aldew, henduen key pad ne miggunguma diye te Samu. Ne seup e man-e ne aldew, nekeyinguma key e diye te Militu. ¹⁶Nakasuman-suman si Pablu ne eglhad de diye te Ipisu su eyew kene sikandin egkatalehen diye te Asya; su egkaana-ana sikandin eyew egpekeyinguma perem sikandin diye te Hirusalim te Aldew te Pintikustis.

Ka pegpanaha-taha ni Pablu diye te Ipisu

¹⁷Te diye pad si Pablu te Militu, ingginggat din ka me igbuyag te migmalintutuu diye te Ipisu ne egpeendiyeen kandin. ¹⁸Te pegginguma ran, migkahian e sikandan ni Pablu, “Natahaan niyu ka langun ne innimu ku taheed te dume e pad kaniyu, puun te an-anayan ne aldew te pegginguma ku kayi te prubinsya te Asya. ¹⁹Migpa-makey a te Magbebaya дума te pegpariralem wey pegtihiis te me luwe ku. Masalig ka in-antus ku tenged te mareet ne planu te me Hudiyu keddiey. ²⁰Nakataha kew ne wara a migkehe ka miglalag due te kaniyu te langun-langun de iya ne egpakabulig kaniyu. Impanulu ku sikaniyu diye te kasuluhan wey diye degma te me baley niyu. ²¹Impanayan kud ka me Hudiyu wey ka kene

ne me Hudiyu te keilangan ne eglibed sikandan diye te Manama ne eg-inniyug te me sale wey epgalintutuu te Magbebaye ta ne si Hisus. ²²Ne kuntee, eggendiya a te Hirusalim tenged su seini ka insuhu keddi te Panisingan te Manama. Ne wara a nakataha ke nekey-a ka egkeyingumaan ku diye. ²³Iyan ku re natahaan ne minsan hendei ne siyudad ka eggendiyaan ku, impanpanayan ad e te Panisingan te Manama ne ka prisuwan wey ka me keyirapan ka eggingumaan ku keureme. ²⁴Piru imbalahad kud ka keddi ne umul basta egkeimpusan ku re ka himu ne imbehey keddi te Magbebaye ne si Hisus ne iyan sika se pegwali te Meupiya ne Panugtulen meytenged te geyinawa wey te keupiya wey keyid-u te Manama.

²⁵“Ne kuntee, nakataha a ne sikaniyu langun se nabayaan ku te pegwali meytenged te Peghari te Manama, kenad e egpakakita pad keddiey. ²⁶Purisu seini ne aldew, eglalahan ku sikaniyu te emun ke hentew kaniyu seeye se kene egkaluwas, kena a senditi. ²⁷Su ware a neepes ne egpanengneng kaniyu meytenged te langun ne katuyuan te Manama. ²⁸Tantanuri niyu ka pegkeetew niyu wey ka langun ne migpalintutuu ne insalig kaniyu te Panisingan te Manama. Tangguwa niyu degma ka me etew te Manama ne inluwas din pinaahi te pegpatey te kandin mismu ne anak. ²⁹Nakanengneng a te emun ke eg-engkeran kud e sikaniyu, eggendiniyan kew e te me etew ne egpekeiling te mabulut ne me mananap ne egapil kaniyu eyew egdereetan ka punduk niyu. ³⁰Egginguma ka timpu ne due me etew ne egpanulu te ubat, wey diye sikandan egpuun te punduk niyu, ne egpeguwey te migmalintutuu eyew diye eg-ikul kandan. ³¹Purisu bantey kew wey sumsumana niyu ne seled te tatelu ne leg-un, wara a mig-engked ka egpan-

ulu te tagse sabeka kaniyu. Innimu ku sika aldew wey marusilem duma te hidu ku kaniyu.

³²“Ne kuntee, me suled, igsalig ku sikaniyu diye te Manama wey diye te lalag din ne iyan sika se keupiya wey keyid-u rin ne egpakalig-en te pegpalintutuu niyu wey egpakabehey kaniyu te keupianan ne intahahe din te langun ne immatulus din. ³³Wara a neimma te me seleppi, me bulawan, me kumbale te minsan hentew. ³⁴Sikaniyu mismu ka nakataha te migtrabahu a eyew due egkahastu ku para te keilangan ku wey te me duma ku. ³⁵Impakita ku kaniyu ka paahi ne egpakabulig ki te magguye: pinaahi te pegpakannekal te langun ne me himu, duma te pegpasumansuman te ingkahi te Magbebaye ne si Hisus, ‘Meupiya pad ka egbehey du te egdawat!’”

³⁶Te pegkapenga ni Pablu te miglalag, migpanimbuel e sikandan langun wey mig-ampu e sikandin. ³⁷Migsinehew sikandan langun ne migleheng ki Pablu wey miggarek te pegpanaha-taha. ³⁸Nalaggew sikandan tenged te ingkahi ni Pablu ne kenad e egmekegkita pad sikandan. Nataman, impanulud dan e si Pablu diye te barku ne eg-unturan din.

Ka peggendiye ni Pablu te Hirusalim

21 Ne migpanataha-taha key e kandan, nataman, mig-untud key e te barku ne miglapas peendiye te pulu te dahat ne enggaranan te Kus. Te seup ne aldew, nekeyinguma key e diye te Rudas. Ne puun dutu, migpabulus key e diye te inged ne enggaranan te Patara. ²Ne diye te Patara, due barku ne eggendiye te Pinisiya, purisu nanguntud key e man-e. ³Ne hengkayi te egkakita ney e ka Sipri, migpakawanan key e peendiye te Sirya. Ne diye key e migdunggu te siyudad ne Tiru su

due igtemew ne indulan te barku. ⁴Pegkakita ney diye te migmalintutuu, diye key pad mig-ugpe te kandan seled te senge simana. Ne pinaahi te geem te Panisingan, migkahiyen dan si Pablu te kene egpeendiyeen te Hirusalim. ⁵Te napenge e ka peg-uugpe ney diye te kandan, migpabulus key e man-e ka miglapas. Naamin-amin sikandan langun ka migpanulud kanami diye te li-hawangan te siyudad minsan ka me asawa wey ka me anak dan. Nataman, migpanimbuel key langun diye te ilis te dahat wey mig-ampu. ⁶Nataman, mig-untud key e te barku pegkapenga ney te pegpanaha-taha, wey nanguli e degma sikandan.

⁷Ne migpabulus key te peggipanew ney puun te Tiru peendiye te Tulimayda. Pegginguma ney diye, nekegkita key e man-e te me suled te pegpalintutuu, wey migsengekaaldew key pad diye. ⁸Te seup ne aldew, miggipanew key e man-e peendiye te Sisarya. Te pegginguma ney diye, miggendiye key te baley ni Pilipi ne talagpangguhud te Meupiya ne Panug-tulen wey diye key miggirehe. Sabeka si Pilipi te seeye se pitu ne me etew ne in-alam diye te Hirusalim eyew te peg-pamehey te egkeenen diye te me balu. ⁹Ne hep-at ka anak din ne me mengebay ne migpanagne. ¹⁰Te peglihad te pila ne me aldew taheed te diye key pad, due migginguma ne prupita ne enggaranen ki Agabu ne diye egpuun te Hudiya. ¹¹Ne migparani sikandin kanami wey ingkuwa rin ka tabed ni Pablu wey imbaku din ka kandin mismu ne paa wey belad. Nataman, migkahi e sikandin, “Sumale te Panisingan te Manama: iling ded degma kayi ka eggimuwen te me Hudiya diye te Hirusalim te kamuney te seini ne tabed, wey igbehey sikandin diye te kene ne me Hudiya.”

¹²Te pegkarineg ney dutu, sikanami дума te me mahinged, inhangyu ney

si Pablu ne kene egpeendiyeen te Hirusalim. ¹³Piru migtabak si Pablu, “Mania te egmaninehew kew wey im-palaggew a nikaniyu? Andam ad e, ne kene de te pegpabaku diye te Hirusalim, ke kene, minsan te pegpeymatey degma para te Magbebaye ne si Hisus.”

¹⁴Ne ware ney iya nabalabahi sikandin purisu migkahi key naan de, “Ka pegbuut te Magbebaye ka egkatuman.”

¹⁵Te pegkapenga dutu, impanines ney e ka me kasangkapan ney wey nangipanew key e peendiye te Hirusalim. ¹⁶Due me pila ne hibateen ne matig-Sisarya ne migduma kanami, wey impanulud key nikandan diye te baley ni Manasan ne iyan ney egtungepan. Matig-Sipri si Manasan wey sabeka sikandin te seeye se me an-anayan ne migpalintutuu te Magbebaye.

Ka pegpanumbaley ni Pablu diye te ki Santiyagu

¹⁷Te pegginguma ney diye te Hirusalim, nahale amana ne migsahipe kanami ka me suled te pegpalintutuu.

¹⁸Te seup ne aldew, migduma si Pablu kanami te migpanumbaley diye te ki Santiyagu; ne nangendiye degma ka langun ne me igbuyag te migmalintutuu. ¹⁹Impangemusta sikandan ni Pablu wey migpangguhuran te langun ne innimu te Manama diye te kene ne me Hudiya pinaahi kandin.

²⁰Te pegkarineg dan dutu, migsaye e sikandan langun te Manama. Nataman, migkahiyen dan e si Pablu, “Tengtengi nu suled, ke pila ne libu ka me Hudiya ne migpalintutuu wey sikandan langun, mig-ikul te Balaud ni Muwisit.

²¹Nahuhuran sikandan te sikeykew kun ka egpanulu te me Hudiya ne diye mig-ugpe te me inged te kene ne me Hudiya ne kenad ne keilangan ne egtuman sikandan te Balaud ni

Muwisis. Migkahi ke kun te kenad e igpatuli kandan ka me anak dan wey kenad egtuman te дума pad ne me batasan te me Hudiyu. ²²Na, nekey buwa ka eggimuwen ta? Su egkatahaan iya nikandan ne migginguma kad e. ²³E, meupiya buwa ne himuwa nu ke nekey ka iglalag ney keykew: due hep-at ne me lukes kayi ne migpanaad te Manama. ²⁴Duma ka kandan wey apil ka te eggimuwen dan te tuluuwen ne peglinis, wey bayari nu ka egkahastu ran su eyew egpakapeupew e sikandan. Te seini ne paahi, egkanengnengan te langun ne kene ne malehet ka narineg dan meytenged keykew, tenged su egkakita ran ma ne egtuman ka degma te Balaud ni Muwisis. ²⁵Piru meytenged te kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu, duen e impeuyan ney ne sulat meytenged te neuyunan ney ne kene egkeen te minsan nekey ne impanubad e diye te me diyus-diyus, wey te minsan nekey ne langesa, wey te minsan nekey ne ngalap ne neehet, wey kene degma egpeyibhilabetey ka kene ne alunggun.”

²⁶Te seup ne aldew, in-uyan e ni Pablu ka hep-at ne lukes wey mig-apil sikandin kandan te peglinis. Nataman, miggendiyad e si Pablu te timplu ka migpanengneng ke ken-u egkapenga ka peglinis dan, ne pegkapenga due, egpakahalad e ka tagse sabeka kandan.

Ka pegdakep ki Pablu diye te seled te timplu

²⁷Ne hengkayi te hapit e egkapenga ka pitu ne aldew, due me Hudiyu ne matig-Asya ne nakakita ki Pablu diye te timplu. Ne dutu egpuun, intipu ran e ka me etew diye wey indakep dan e si Pablu. ²⁸Ne migbalbalukan sikandan langun, “Me kabuhalan ni Israil! Bulihi key! Seini ka etew ne eggendiye te langun ne inged ne egpanulu te me etew

te ware kun pulus te keet-etawan te Israil, wey te Balaud ni Muwisis, wey te seini ne timplu. Ne kuntee, mig-uyan sikandin kayi te timplu te kene ne me Hudiyu ne nakamalindit te seini se matulus ne timplu. ²⁹Nalalag dan seeye su nakita ran ma si Trupimu ne matig-Ipisu ne nakaruma ki Pablu diye te Hirusalim, ne kahiyen dan ne in-uyan ni Pablu diye te timplu.

³⁰Nekeempet ka kasamuk diye te intiru ne siyudad wey migmamallahuy ka langun ne etew, wey indakep dan e si Pablu wey inggehanuy diye te lihawangan te timplu. Ne sikan de, miglekeban dan e ka me gumawan te timplu. ³¹Ne hengkayi te eggimatayan dan e perem si Pablu, nakarineg ka kumandir te me sundalu te Ruma ne nasamuk ka me etew te intiru ne Hirusalim. ³²Due-rue ne migkuwa sikandin te me kepitan wey me sundalu wey migdagdahew miggendiye te me etew. Te pegkakita te me etew kandin ne migdumaan te me sundalu, henduen pad ne migpeenengeneng sikandan ka eglampes ki Pablu. ³³Imparaniyan te kumandir si Pablu wey indakep din e, wey impabaku din te daruwa ne keddina. Nataman, miginse e sikandin ne miggenendue, “Hentew ma ne etew seini? Nekey-a ka neyimu rin?” ³⁴Migbalbalukan ka me etew piru lein-lein ka tabak dan. Ne puun su kene din egkatahaan ke nekey ka neyitabu tenged su nasamuk e ka me etew, migsuhu e sikandin ne igpeuyan si Pablu diye te kampu ran. ³⁵Te diyad e sikan dan te haهران, napehes ka me sundalu ne eggenat ki Pablu tenged te kabulut te me etew ³⁶ne migsundul kandan wey migmanguleyi ne eggenendue, “Hi-matayi niyu sikandin!”

Ka pegpangatarengan ni Pablu

³⁷Ne hengkayi te igseled dan e perem si Pablu diye te kampu, migkahiyen din

e ka kumandir, “Due perem iglalag ku keykew.”

Ne migtabak ka kumandir, “Mania, eg-pakalalag ke bes te Grigu? ³⁸Kene bes ne sikeykew seeye se Ihiptuhanen ne ware pad naluhey ne migribildi te gu-birnu wey mig-uyan te me hep-at ne libu (4,000) ne me etew ne neelin ne due me panganiban diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan!”

³⁹Ne migtabak si Pablu, “Sabeka a ne Hudiyu wey neetew a diye te Tarsu; narihistru a te seeye se dakel ne siyudad ne sakup te prubinsya te Silisya. Ke egkaayun, palalaha e pa te me etew.”

⁴⁰Migtuhutan sikandin te kumandir, purisu migsasindeg si Pablu diye te haheran wey migtingyasan din ka me etew ne egpeen-enengen. Ne hengkayi se migpeeneng-eneng e sikandan, miglalag e si Pablu diye te kandan te Hibruwanen ne linalahan,

22 “Me suled ku wey me anggam ku. Pammineha a ka egpangatarengan kayi te tangkaan niyu!” ²Te pegkarineg dan ne miglalag sikandin te linalahan ne Hibruwanen, subla pad ne migmeeneng-eneng sikandan, ne migpabulus si Pablu ka migkahi,

³“Sabeka a ne Hudiyu ne neetew diye te Tarsu ne sakup te prubinsya te Silisya, piru kayi a migtulun te Hirusalim. Kayi ad mig-iskuyla ne si Gamaliil iya ka migpanulu keddi. Napanulu a naay-ayari meytenged te Balaud te me kabuy-buyahan ta wey manekal a ne migpamakey te Manama iling degma kaniyu langun te kayi kuntee. ⁴Imbaybayan ku ka me etew ne mig-ikul te seini ne Dalan taman te kamatayen dan. Impan-dakep ku ka me malitan wey me lukes wey imprisu ku. ⁵Ne ka Labew ne Talagpanubad wey ka langun ne igbuyag

te me Hudiyu ka egpakapamalehet ne malehet ka inlalag ku. Nakarawat a te me sulat^{††} ne diye egpuun te kandan para te me karumaan ta ne me Hudiyu diye te Damasku. Purisu miggendiya a eyew te pegpandakep te seeye ne me etew wey te pegbaku kandan te keddina eyew eg-uyanen kayi te Hirusalim wey eglegparan.

Ka pegpangguhud ni Pablu meytenged te pegpalintutuu rin

(Him. 9:1-19; 26:12-18)

⁶“Hengkayi te meudtu e te egpakarani-rani ad e te Damasku, sauhune ne due masil-ew ne layag ne diye egpuun te langit ne nakaalingkus keddi. ⁷Napeled a diye te tane wey due narineg ku ne laheng ne miggenendue, ‘Saulu, Saulu! Mania te egbaybayan a nikeykew?’ ⁸Ne mig-inse a, ‘Hentew ke bes Magbebaya?’ Ne migtabak sikandin, ‘Sikeddiey si Hisus ne matig-Nasarit ka egbaybayan nu.’ ⁹Ne ka me duma ku, nakakita te layag piru ware nakarineg te laheng ne migpakiglalag keddi. ¹⁰Nataman, mig-inse ad man-e, ‘Magbebaya, nekey ma ka eggimuwen ku?’ Ne migkahi sikandin, ‘Sasindeg ka wey hendiye ka te Damasku, ne diye kad egpanugtuli te langun ne igpeyimu ku keykew.’ ¹¹Ne dutu, wara ad nakakita tenged te masil-ew ne layag, purisu ingkikitkit e naan de te me duma ku peendiye te Damasku.

¹²“Ne due sabeka ne etew ne engngaranan ki Ananiyas ne manekal ne egpamakey te Manama wey amana ne matinumanen te Balaud ta wey amana tahura te langun ne me Hudiyu ne migugpe diye te Damasku. ¹³Miggendiye sikandin te keddi ne diye migsasindeg te kakiliran ku ne migkahi, ‘Suled

^{††}22:5 Ka seeye ne me sulat, migbehey te katenged te pegpandakep te me etew ne migmalintutuu ki Hisus.

Saulu, egpakakita kad e!' Ne sikan de nakakita ad e wey nakita kud e sikandin. ¹⁴Ne migkahi sikandin, 'In-alam ka te Manama te me kabuybuyahan ta eyew egkanengnengan nu ka igkeupii rin wey eyew egkakita nu ka Suluhua-nen din ne matareng ne si Hisus wey egpakarineg ka te kandin mismu ne laheng. ¹⁵Su egkeyimu ka ne talagpamalehet meytenged kandin diye te langun ne me etew meytenged te nakita nu wey narineg nu. ¹⁶Na, nekey-a ka egtaharan nu? Enew kad wey pabewutismu kad, wey pangananey kad e kandin eyew egkupasaylu e ka me sale nu.'

Ka suhu ki Pablu te pegwali diye te kene ne Hudiyu

¹⁷"Nataman, miglibed ad diye te Hirusalim, ne taheed te mig-ampu a diye te timplu, hendue te impataheinep a te Manama ¹⁸ne nakita ku ka Magbebaye, ne migkahi keddiey, 'Mahaan ka, awe ka te mahaan kayi te Hirusalim, su ka me etew kayi, kene egdawat te igpangguhud nu meytenged keddi.'¹⁹Ne migkahian ku sikandin, 'Magbebaye, nakataha sikandan ne iyan ku innendiye te me simbaan ka migpandakep wey migpanlampes te migpalintutuu keykew. ²⁰Te peggimatey ki Istiban te talagpamalehet meytenged keykew, sabeka a iya ne migtuhut ne eggimatayan sikandin, wey sikeddi pad iya ka migtameng te me kumbale te miggimatey kandin.'²¹Piru migtabak ka Magbebaye keddi, 'Hipanew kad, su egpeendiyeen ku sikeykew te mariyu ne inged, diye te kene ne me Hudiyu.'"

²²Kayi re taman ka me etew ne migpamineg kandin, wey migbalbalukan e sikandan ka miggenendue, "Himatayi niyu sikandin! Kenad e ne eleg ne egkeuyag pad sikandin!" ²³Ne migpabulus sikandan ka egmanguleyi ne egwelewes te me kumbale dan wey

migsabulak te me alinepung diye te aw-awangan. ²⁴Ne puun dutu, migsuhu e ka kumandir ne Rumanhun te me sundalu rin te igpeuyan si Pablu diye te kampu wey epgalampesan kandan eyew egkanengnengan dan ke mania te epganguleyian sikandin te me Hudiyu te iling dutu. ²⁵Ne hengkayi te imbaku e sikandin eyew eglampesan e, mig-inse e si Pablu te kepitane te sundalu ne migsasindeg diye, kahi rin, "Nekeikul red te balaud seini se peglampes te etew ne narihistru diye te Ruma, te ware pad nakita ne due sale din?"

²⁶Te pegkarineg dutu te kepitane, miggendiyad e sikandin te kumandir ne migkahi, "Nekey ma seini se eggimuwen nu? Ka seini ne etew, narihistru bes diye te Ruma."

²⁷Purisu miggendiye ka kumandir te ki Pablu wey mig-inse, "Nangeni a, narihistru ka iya diye te Ruma?"

Ne migtabak si Pablu, "Uya iya."

²⁸Ne migkahi ka kumandir, "Dakel ka nahastu ku eyew egkarihistru e re diye te Ruma."

Ne migtabak si Pablu ne migkahi, "Piru sikeddi mule, puun te peg-anak keddi, narihistru ad diye te Ruma."

²⁹Purisu, seeye se egmanginse-inse perem ki Pablu, nangisues e. Naalde degma ka kumandir te pegkanengnengi rin ne narihistru bes diye te Ruma si Pablu ka impabaku din te keddina.

Diye si Pablu te hukumanan te me Hudiyu

³⁰Ne seeye se kumandir, egkeupian ne egpakataha ke nekey iya ka sumbung te me Hudiyu meytenged ki Pablu. Purisu te seup ne aldew, impeekaran din e te keddina si Pablu wey inlibulung din ka me pangulu te talagpanubad te timplu wey ka me Talaggukum te me Hudiyu. Nataman, in-uyan din e si Pablu wey impaatubang e kandan.

23 Ne migmemetmetan ni Pablu ka me Talaggukum te migkahi, “Me suled, puun dengan taman kuntee, malinis ka kunsinsya ku meytenged te keddiy ne pegkeetew diye te tangkaan te Manama.” ²Ne ka Labew ne Talagpanubad ne si Ananiyas, migsuhu te me etew ne migsasindeg diye te marani ni Pablu te igpatagpi ka be-be din. ³Ne migkahi si Pablu, “Egtagpien ka te Manama—sikeykew, egpekeiling ka te mareet ne alabat ne impintalan de te maangkag! Migpininnuu ka due eyew te peggukum keddiy sumale te Balaud, piru insupak nu ka Balaud te pegsuhu nu kandan te pegtagpi keddiy!”

⁴Ne migkahi ka me etew ne diye te marani ni Pablu, “Inlemetan nu ka Labew ne Talagpanubad te Manama!”

⁵Ne migtabak si Pablu, “Me suled, wara a nakanengneng te sikandin bes ka Labew ne Talagpanubad. Su migkahi ka Kasulatan, ‘Kene kew lalag te mareet diye te pangulu te keet-etawan nu.’”

⁶Piru te pegkakita ni Pablu ne due me Sadusiyu ne nalibulung dutu, wey due degma me Parisiyu, migkahi sikandin te meemen, “Me suled, sabeka a ne Parisiyu wey anak e pad man-e te Parisiyu. Impaatubang a kayi puun su egpalintutuu a ne eg-uyahen ka me minatey!”

⁷Te nalalag de iya seeye ni Pablu, nenekeg-apul e ka me Sadusiyu wey ke me Parisiyu. Ne puun dutu, nabaad e ka me etew. ⁸Su egkahi ka me Sadusiyu te ka me minatey kun, kenad e eg-uyahen, wey ware panalihan wey panisingan, piru ka me Parisiyu, egpalintutuu te langun. ⁹Nasi e ne migmeemen ka me kuleyian, ne due me talagpanulu te Balaud te Manama ne sakup te me Parisiyu ne migsasindeg ka mig-apul wey migkahi, “Ware nakita ney ne mareet ne innimu te seini ne etew! Kema ke

due migpakiglalag kandin ne panisingan wey ke panalihan!”

¹⁰Ne suble e ne migmasumpit ka apulanan purisu naalde e ka kumandir ke egbinbintengen dan e si Pablu. Ne puun dutu, impepamaneug din ka me sundalu ne egpaangayen ki Pablu paryiu kandan wey igpeuyan diye te kampu.

¹¹Te seeye ne marusilem, miglepew ka Magbebaya diye te lenged ni Pablu wey migkahi, “Pakannekal ka! Migpamalehet ka keddiy kayi te Hirusalim, ne keilangan ne iling ded degma ka eggimuwen nu diye te Ruma.”

Ka planu te peggimatey ki Pablu

¹²Te pegkapawe, due me Hudiyu ne miglibulung ne migpasabutey. Migpahunlibet sikandan te Manama ne kene egkeen wey eg-inum ke kene dan egkeyimatayan si Pablu.

¹³Subla sikandan te hep-at ne pulu (40) ka migpasabutey. ¹⁴Nataman, nangendiyad sikandan te me pangulu te talagpanubad wey te me igbuyag dan ne migkahi, “Amana key e migpanaad ne kene egkeen ke kene ney egkeyimatayan si Pablu. ¹⁵Ne sikaniyu naa, duma te me Talaggukum te me Hudiyu, ka egpataha te kumandir te Ruma ne igpeuyan kayi te kaniyu si Pablu, ne ubag kun egkeupian kew ne egpakanengneng amana meytenged kandin. Ne egkataman, eggimatayan ney sikandin te kene pad egpekeyinguma kayi.”

¹⁶Piru nakarineg te seeye ne planu ka kakanan ne anak te atebey ni Pablu; purisu miggendiyaan din te kampu si Pablu wey migpangguhuran din dutu.

¹⁷Nataman, impeumew ni Pablu ka sabeka ne kepitan te me sundalu wey migkahiyan, “Uyana nu seini se kakanan diye te kumandir su due iglalag din kandin.” ¹⁸Ne purisu in-uyan e sikandin te kepitan diye te kumandir. Ne migkahi

ka kepitan, “Impeumew a ni Pablu ne pinirisu wey mighangyu ne eg-uyanen ku seini se kanakan kayi su duen kun iglalag keykew.”

¹⁹ Miggen-genan te kumandir ka belad te kanakan wey in-uyan din diye te mad-mariyu te me etew wey mig-insaan din, “Nekey bes ka iglalag nu keddi?”

²⁰ Ne migtabak ka kanakan ne migkahi, “Nenekegsabut ka me pangulu te me Hudiyu ne eghangyu keykew ne igpeuyan nu si Pablu kaaselem peendiye te kalibulungan dan su ka tuyu ne ubag kun egkeupian sikandan ne egpakataha te duma pad man-e meytenged kandin.

²¹ Piru kene ka palintutuu kandan su due subla te hep-at ne pulu (40) ne me etew ne egtetahad wey eg-eatang kandin diye te dalan. Migpahunlibet sikandan ne kene egkeen wey eg-inum ke kene dan egkeyimatayan si Pablu. Andam e sikandan wey egtetahad naan de ke ken-u nu egpeyipana.

²² Ne migkahi ka kumandir diye te kandin, “Kene ka panugtul te minsan hentew te migpangguhuran a nikeykew.” Ne dutu, impeyipane rin e ka kanakan.

Ka pegpeuyan ki Pablu diye ki Gubirnadur Piliks

²³ Nataman, impeumew e te kumandir ka daruwa te me kepitan din wey migkahiyen, “Andam kew te daruwa ne gatus (200) ne me sundalu su igpeendiye ku sikaniyu te lungsud te Sisarya kangkuwa te me alas alas nuwibi te marusilem, duma te pitu ne pulu (70) ne egmangudde wey daruwa ne gatus (200) ne egpanguyan te kalawit. ²⁴ Andam kew man-e te me kudde ne egpeunturan ki Pablu wey bantayi niyu ne ware egkeyitabu diye te kandin taman te egpekeyinguma diye te ki Gubirnadur Piliks.” ²⁵ Ne migsusulat ka kumandir te seini:

²⁶ “Amana ne talahuren ne Gubirnadur Piliks, sikeddiey si Klawdiyu Lisiyas ne migpangemusta keykew. ²⁷ Ka seini ne etew, indakep te me Hudiyu wey eggimatayan dan e perem. Piru nanengnengan ku ne narihistru bes sikandin diye te Ruma, purisu inluwas ku sikandin duma te me sundalu ku. ²⁸ Neupian a ne egpakataha ke mania te insumbang dan sikandin, ne puun due, indulung ku sikandin diye Talagukum te me Hudiyu. ²⁹ Nataman, nanengnengan ku ne ware mareet ne neyimu rin ne eleg ne eggimatayan wey ke egprisuwen naa sikandin. Ka sumbung kandin, meytenged de te kandan mismu ne balaud. ³⁰ Purisu te pegkanengnengi ku ne egplanuwan bes sikandin eggimatayi te me Hudiyu, impeendini kud e sikandin keykew. Ne insuhu ku ka migsusumbang kandin ne kayid e te keykew igpepamaneyik ka sumbung dan.”

³¹ Purisu, in-uyan e si Pablu te me sundalu sumale te insuhu kandan. Te seeye ne marusilem, ingkuwa ran si Pablu wey in-uyan dan taman diye te Antipatris. ³² Te pegkapawe, miglibed e diye te kampu seeye se me sundalu ne nangi-pane re, ne iyan naan de migduma ki Pablu seeye se nangukudde. ³³ Te pegginguma ran diye te Sisarya, imbehey ran e ka sulat diye te Gubirnadur, wey si Pablu, imbehey ran e degma kandin. ³⁴ Te pegkapenga te Gubirnadur te migbasa te sulat, mig-insaan din e si Pablu ke hendei ne prubinsya sikandin migpuun. Te pegkanengnengi rin ne matig-Silisa bes si Pablu, ³⁵ migkahi e sikandin, “Wey kud e eggukumi ka kasu nu ke eggingume e ka migsusumbang keykew.” Ne migpabantayan din e si Pablu diye te tapey ne palasyu ni Hirudis.

Ka sumbung te me Huidiyu meyitenged ki Pablu

24 Te peglihat te lalimma ne aldew, miggendiye te Sisarya si Ananias ne Labew ne Talagpanubad duma te duma ne igbuyag te me Huidiyu wey sabeka ne ebugadu ne enggaranan ki Tirtulu. Ne miggendiye sikandan te ki Gubirnadur Piliks wey impangguhud dan e ka igsumbung dan meyitenged ki Pablu. ²Ne dutu, impeumew ran e si Pablu, ne hengkayi te duen e sikandin, migbunsud e si Tirtulu ka migsumbung meyitenged ki Pablu ne miggenendue,

“Amana ne talahuren ne Gubirnadur. Tenged te meupiya ka pegmandu nu te nasud ney, nakabehey seini te keupianan kanami seled te malayat ne timpu, wey masulug ka meupiya ne neyimu nu te kanami ne nasud. ³Ne minsan hendei key, wey ke minsan ken-u ne timpu, egkahale key e kayi wey amana key egpasalamat keykew. ⁴Na, kene ku igkeupii ne egdaat-daat te keykew ne timpu, purisu ehangyu a ne pammineha nu seini se malepet de ne igpangguhud ney. ⁵Nakita ney ne ka seini ne etew maahan de egpekeyimu te mareet, wey nasamuk din ka me Huidiyu te langun ne me inged, wey sabeka sikandin ne pangulu te punduk ne enggaranan te Nasarinu. ⁶⁻⁷Ne minsan ka timplu, migel-elehan din pad te egbaley-baley, piru indakep ney sikandin.†† ⁸Ne emun ke eg-in-insaan nu seini ne etew, duen nu egkanengnengi ka langun ne insumbung ney meyitenged kandin.” ⁹Ne ka me Huidiyu ne migtambung iya dutu, migpamalehet e degma ne malehet iya ka inalag ni Tirtulu.

Ka pegtabak ni Pablu te sumbung meyitenged kandin

¹⁰Nataman, migtingyasan e te Gubirnadur si Pablu ne egpalalahaen e degma. Ne migkahi si Pablu,

“Nakanengneng a ne naluhey e ne timpu ne sikeykew ka talaggukum te seini ne nasud. Purisu ingkahale ku ka pegpangatarengan kayi te tangkaan nu. ¹¹Ne ke eg-ug-ugsiyen nu, ware pad neyngumei kuntee te sapulu wey daruwa (12) ne aldew ka peggendiye ku te Hirusalim eyew te pegsimba. ¹²Ne kene egpakapamalehet ka me Huidiyu ne migpakig-apul a te minsan hentew diye te timplu, wey ke intipu ku naa ka me etew diye te simbaan wey ke diye naa te siyudad. ¹³Ne kene egpakapamalehet sikandan keykew te insumbung dan kuntee meyitenged keddi. ¹⁴Piru seini re ka eg-angkenen ku diye te tangkaan nu: ne egpamakey a te Manama te me kabuybuyahan ney pinaahi te peg-ikul te Dalan ne egkahiyen te seini ne me etew ne seyyup. Egpalintutuu a degma te langun ne nasulat te Balaud ni Muwis sis wey te me baseen ne insulat te me prupita. ¹⁵Ne migpallateng a degma iling kandan te migsusumbung keddiey ne eg-uyahen te Manama ka langun ne me minatey, matareng ma wey se kene. ¹⁶Purisu layun ku egpakannekali ne malinis ka kunsinsya ku diye te Manama wey diye te me etew.

¹⁷“Te peglihat te me pila ne leg-un ne nakariyu-diyu a te Hirusalim, nakalibed a diye ka migdulung te seleppi ne igkabulig te me duma ne Huidiyu wey eyew man-e te pegpanubad te Manama diye te timplu. ¹⁸Ne diya a nikandan

††**24:6-7** Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 7 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Eggukuman ney e perem sikandin sumale te kanami ne balaud piru miggunguma si Lisiyas ne kumandir wey impehes key nikandin paangaya ki Pablu. Nataman, migsuhu si Lisiyas ka seeye se migsusumbung ki Pablu, keilangan ne eggendini te keykew.

neyingumei, ka mighalad diye te timplu te pegkapenga ku te peggimu te tulluwen ney te pegpamanihus. Ne ware me etew ne nalibulung duma keddiey wey ware kasamuk ne neyitabu. ¹⁹Piru due me Hudiyu diye ne matig-prubinsya te Asya ne sikandan perem ka eleg ne egpepamaneyik kayi te keykew te sumbung ke duen ma igkasumbung dan meytenged keddiey. ²⁰Wey ke palalaha nu seini se me etew ke nekey ka nakitaran ne neyimu ku ne sale te peg-atubang ku diye te me Talaggukum ney, ²¹gawas te inlalag ku te meemen te timpu te peg-atubang ku kandan, ‘Insumbung a nikaniyu kuntee tenged su migpalintu-tuu a ne eg-uyahen ka me minatey.’”

²²Ne puun su amana nakataha si Piliks meytenged te Dalan te kaluwasan, impeen-enengan din e si Pablu te eg-ugsi-ugsi. Ne migkahi si Piliks diye te kandan, “Wey kud e eggukumi ka insumbung niyu ke eggingume e si Kumandir Lisiyas.” ²³Nataman, insuhu din e ka kepitan te sundalu ne egpabantayan si Pablu, piru egbehayan ded te deisek ne kaligwangan wey egtuhutan ded ka me alukuy rin ne egbehey te keilangan din.

Ka peg-atubang ni Pablu ki Piliks wey ki Durusila

²⁴Peglihat te me pila ne aldew, miggungume e si Piliks duma te asawa rin ne si Durusila, sabeka ne Hudiyu. Nataman, impeumew rin e si Pablu wey migpamineg si Piliks te peglalag ni Pablu meytenged te pegpalintu-tuu rin ki Kristu Hisus. ²⁵Piru te pegpangguhud ni Pablu meytenged te pegkamatareng, te pegtigkel te pegkeetew, wey meytenged te Aldew te Peggukum ne egginguma, naaldeke e si Piliks ne migkahi, “Hipanew kad e wey igpeumew ku re sikeykew ke due kaayunan ku.” ²⁶Ne iyan din perem igkeupii ne egbehey kandin te seleppi si Pablu,

purisu kamasalig din ipeumew si Pablu eyew egpakiglalag kandin.

²⁷Peglihat te daruwa ne leg-un, naliwanan si Piliks ki Pursiyu Pistu te pegkagubirnadur. Ne puun su egkeupian si Piliks ne egkeupian kandin ka me Hudiyu, imbalahad din si Pablu diye te prisuwan.

Ka pegduput ni Pablu diye te Impiradur

25 Te natateluwan e si Pistu ka miggunguma diye te prubinsya, miggendiyad e sikandin te Hirusalim puun te Sisarya. ²Ne dutu, impanugtul e te me pangulu te talagpanubad wey te me pangulu te me Hudiyu ka sumbung dan meytenged ki Pablu. Imbanasalan dan si Pistu ³ne emun ke egkeupian sikandin ne egpahale te me etew, egpeendiyeen din si Pablu te Hirusalim, su migplanuwan dan e ne eg-atangan dan te eggimatey diye te deralanen. ⁴Piru migkahi si Pistu, “Diye prisuwa si Pablu te Sisarya, ne kene egkaluhey, eglibed ad e diye. ⁵Purisu parumaa niyu keddi ka me pangulu niyu wey pepamaneyiki niyu sikandin te sumbung ke duen ma neyimu rin ne mareet.”

⁶Miggungumaan te walu wey ke sapulu ne aldew si Pistu diye te kandan ne henduen pad miggendiyete te Sisarya. Te seup ne aldew, migpinuu e sikandin diye te hukumanan, ne migsuhu sikandin ne egpaatubangen kandin si Pablu. ⁷Te pegginguma ni Pablu, miglingutan sikandin te me Hudiyu ne diye egpuun te Hirusalim wey migpepamaneyik te mabehat ne sumbung meytenged kandin ne ware dan napamaleheti. ⁸Ne migpangatarengan si Pablu ka migkahi, “Ware neyimu ku ne supak te Balaud te me Hudiyu, wey te timplu, wey te Impiradur te Ruma.”

⁹Ne tenged su iyan igkeupii ni Pistu ne egpahale te me Hudiyu, mig-insaan din

e si Pablu te miggenendue, “Egkeupian ka ne eggendiye te Hirusalim eyew diye kud eggukumi ka kasu nu?”

¹⁰Ne migtabak si Pablu, “Kayi e ma migsasindeg te hukumanan te Impiradur, keilangan ne kayi a degma eg-susaya. Nakanengneng ka ne ware iya neyimu ku ne sale diye te me Hudiyu. ¹¹Ke nakasupak e ma te Balaud wey ke nekeyimu te minsan nekey ne eleg ne iglepad keddi te kamatayen, kena a ehangyu ne kena a egleparan. Piru ke ware kamalehetan te me sumbung dan meytenged keddi, ware minsan hentew ne due katenged ne egbehey keddi diye te kandan. Migparani ad kuntee te Impiradur.”

¹²Te nakapenga si Pistu ka migpakiglalag te me talagtambag kandin, migkahi e sikandin, “Migparani ke bes e te Impiradur, ne eg-uyanen kad en iya diye te kandin.”

Diye si Pablu te tangkaan ni Agripa

¹³Te peglihat e te me pila ne aldew, nanginguma ensi Hari Agripa^f wey si Birinis diye te Sisarya ka egsagsahipe ki Pistu. ¹⁴Te napilaan e sikandan ka mig-ugpe diye, migpanugtulan e ni Pistu ka Hari meytenged te kasu ni Pablu te migkahi, “Due pinirisu kayi ne ware lekei ni Piliks. ¹⁵Te peggendiye ku te Hirusalim, migpepamaneyik te sumbung ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu meytenged kandin, wey inhangyu a nikandan ne eg-palegparan sikandin. ¹⁶Piru migkahiyen ku sikandan te kene ne batasan te matig-Ruma ne eglepad te minsan hentew ne kene egpakaatubang te migsumbung kandin, wey te ware pad nabehayi te timpu ne egtabak te insumbung meytenged kandin. ¹⁷Purusu te peg-

ginguma ran kayi, wara a migluhey-luhey, su te seup ne aldew, migpinnuu a diye te hukumanan wey impeumew ku ka seini ne etew. ¹⁸Ne hengkayi te miglalag e ka migsusumbung kandin, kahiyen ku ne egpepamaneyik sikan-dan te mabehat ne sumbung meytenged kandin piru ware bes. ¹⁹Ne iyan dan bes de igsumbung ka meytenged te kandan ne tuluuwen wey meytenged te sabeka ne etew ne migpatey e ne egngaranan ki Hisus ne neuyag kun kahi ni Pablu. ²⁰Ne wara a nakataha ke nekey ka eggimuwen ku te seini ne kasu, purisu mig-insa a ki Pablu ke igkeupii rin naa ne eggendiye te Hirusalim eyew diye ku eggukumi. ²¹Piru migkahi si Pablu te igparani rin e te Impiradur ka kasu rin eyew iyan e eggukum. Purisu impabantayan ku sikandin taman te igpakapeuyan ku sikandin diye te Impiradur.”

²²Ne migkahi si Agripa diye te ki Pistu, “Egkeupian a ne egpammineg te seini ne etew.”

Ne kahi ni Pistu, “Egkapammineg ka kandin kaaselem.”

²³Pegkapawe, miggendiye te hukumanan si Agripa ki Birinis ne egkakita se katelesan dan. Ne migseled sikan-dan diye te libulunganan ne migdu-maan te me pangulu te me sundalu wey te me pangulu te siyudad. Natanman, migsuhu si Pistu ne igpaatubang si Pablu. ²⁴Ne migkahi si Pistu, “Hari Agripa, wey te langun ne kayi kuntee, seini ka etew ne insumbung keddiey te langun ne me Hudiyu kayi te Sisarya wey diye te Hirusalim. Migmangu-leyi sikandan ne eleg sikandin ne eggimatayan. ²⁵Piru sumale te nakita ku, ware neyimu rin ne eleg ne egleparan te kamatayen. Ne puun su migparani ma sikandin te Impiradur, migplanu a ne ig-

^f25:13 Hari Agripa: ka igkarangeb ne Hirudis Agripa. Sikandin ka anak ni Hari Agripa ne egkakita diye te 12:1.

peuyan ku sikandin diye te Impiradur. ²⁶Ne puun su ware ma igkasulat ku diye te Impiradur ne malehet meyitenged kandin, impaatubang kud sikandin kuntee kaniyu, labi e keykew Hari Agripa, eyew duen e igkasulat ku pegkapenga te pegnengeng te kasu rin. ²⁷Su kene ne meupiya ka egpeuyan te pinirisu diye te Impiradur ke ware kamalehetan te sumbung meyitenged kandin.”

Ka pegpangatarengan ni Pablu

26 Ne migkahi si Agripa diye te ki Pablu, “Migtuhutan ka te pegpangatarengan.” Ne migtingyas si Pablu te belad din wey migkahi sikandin,

²“Hari Agripa, mig-isip ku ne impanalanginan a iya tenged su kuntee ne aldew egpakapangatarengan a kayi te tangkaan nu meyitenged te langun ne me sumbung keddiey te me pangulu te me Hudiyu, ³tenged su amana ka egkateu te langun ne batasan wey te igmekeg-apul te me Hudiyu. Purisu ehangyu a keykew ne kene ka kapeleyi ne egpammineg te iglalag ku kuntee keykew.

⁴“Nanengnengan te langun ne me Hudiyu ka keddiey ne pegkeetew puun te pegkabatei ku diye te keddiey ne nasud wey diye degma te Hirusalim. ⁵Ne emun ke eglalag de perem sikandan te malehet, naluhey e sikandan nakanengneng wey sikandan mismu perem ka egpakapamalehet ne mig-ikul a te tuluuwen te me Parisiyu ne amana egtuman te Balaud te me Hudiyu. ⁶Ne kuntee, seini ad ka eggukuman tenged su migpallateng a te saad te Manama diye te me kaapuan ney. ⁷Sika ne saad ka impallateng te me kabuhalan te sapulu wey daruwa (12) ne kaapuan ney taheed te migsimba sikandan te Manama aldew wey marusilem. Ne tenged te seini ne pegpallateng, Hari Agripa, insusumbung a te me Hudiyu! ⁸Ne sikaniyu se me

Hudiyu, mania te kene kew egpakapalintutuu ne eg-uyahen te Manama ka me minatey?

⁹“Nekani, sikeddi mismu ka migsusuman-suman ne keilangan ne eggimuwen ku ka langun ne egkeyimu ku eyew te peg-ehet te ngaran ni Hisus ne matig-Nasarit. ¹⁰Ne seini ka innimu ku dengan diye te Hirusalim. Migbehayan a te katenged te me pangulu te talagpanubad te pegpamirisu te migmalintutuu. Ne mig-uyun a man-e ne eggukuman sikandan te kamatayen. ¹¹Kamasalig a miggendiey te me simbaan te me Hudiyu ka egpammitew kandan, ne egbayad-bayad wey egpehes ne egpeengked kandan te pegpalintutuu ran. Tenged te subla ka kabelu ku kandan, nekeyingume e pad diye te mariyu ne siyudad eyew te pegbayad-bayad kandan.”

Impangguhud ni Pablu ka pegkeila rin te Magbebaye

¹²Ne migpabulus si Pablu ka miglalag, “Sika ka puunan ne miggendiey a te Damasku ne mig-uyan te katenged wey te me suhu te me pangulu te talagpanubad. ¹³Meudtu en iya seeye, Hari Agripa, taheed te migpapanew a, nakakita a te malayag ne egpuun te langit ne masil-ew pad amana te aldew ne miglayag keddiey wey te me duma ku. ¹⁴Pegkapeled ney langun diye te tane, due narineg ku ne laheng te Hibrumanen ne linalahan ne miggenendue, ‘Saulu, Saulu! Mania te migbaybayaran a nikeykew? Sikeykew re ka egkasakitan kayi te innimu nu. Egpekeiling ka te baka ne egsipe ke egtinduken te kayu.’ ¹⁵Ne mig-insa a kandin, ‘Hentew kaa Magbebaye?’ Ne migtabak ka Magbebaye ne migkahi, ‘Sikeddi si Hisus ne imbaybayaran nu. ¹⁶Ne enew ka wey sasindeg ka, su migpakita a keykew eyew eggimuwen ku sikeykew ne suluhuanen

ku. Ipangguhud nu diye te дума ka ingkita nu kayi te keddi kuntee, wey ka igpakita ku pad keykew te mewuri ne aldew. ¹⁷Egluwasen ku sikeykew puun te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu, ne sikandan ka egpeendiyaan ku keykew. ¹⁸Sikeykew ka egpeyime-lat te me mata ran wey ka egpeinniyug kandan puun te marusilem peendiye te malayag, wey puun te geem ni Meibulan peendiye te Manama, eyew pinaahi te pegpalintutuu ran keddi, egkapasaylu ka me sale dan wey egpakalagkes sikandan te me etew ne immatulus e te Manama.”

Ka pegpangguhud ni Pablu te himu rin

¹⁹Ne migpabulus e man-e si Pablu ka miglalag, “Purisu, Hari Agripa, wara a migsupak te impakita keddi ne egpuun te langit. ²⁰Te an-anayan, diya a migwali te Damasku, nataman diye te Hirusalim wey te intiru ne nasud te Hudiya wey diye te kene ne me Hudiyu. Migwali a te keilangan ne eg-inniyug sikandan te sale dan wey egpalintutuu te Manama, wey igpakita ran pinaahi te himu ran ne malehet ka peg-inniyug dan te sale dan. ²¹Ne tenged kayi, inderakep a te me Hudiyu diye te timplu wey eggimatayan ad e perem nikandan, ²²piru taman kuntee ne aldew, imbulihan a te Manama. Purisu seini a ka egpamalehet te langun ne etew, mabantug ma wey se kene. Ka inalag ku, sikan ded iya se inalag dengan te me prupita wey ni Muwisis ne egkeyitabu: ²³ne keilangan ne eg-antus wey egpatey ka Kristu, wey sikandin ka an-anayan ne egkeyuyag puun te me minatey eyew te pegpangguhud te kalayag te kaluwasan diye te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu.”

²⁴Te sasangan pad ne egpangataren-gan si Pablu, migbalbalukan e si Pistu ne migkahi, “Egbusawen kad Pablu! Eg-

busawen kad puun te subla ne katuenan nu!”

²⁵Ne migtabak si Pablu, “Talahuren ne Pistu, kena a egbusawen! Malehet wey maheteng ka inalag ku. ²⁶Hari Agripa, migpakiglalag a keykew te ware pegkaaldeked tenged su nakataha ke ma meytenged kayi. Nakataha a te naneng-nengan nud seini se langun, tenged su ware iheles seini se neyitabu. ²⁷Hari Agripa, egalintutuu ka te me prupita? Nakataha a ne migpalintutuu ka iya!”

²⁸Ne migkahyan ni Agripa si Pablu, “Egsuman-suman ke buwa ne mahaan e re nikeykew egkeuyan te pegka-Kristuwanen.”

²⁹Ne migkahi si Pablu, “Mahaan ma wey se mananey, ka peg-ampu ku te Manama ne kene de ne sikeykew, ke kene, sikaniyu langun se migpammineg kuntee keddiey ne egpekeiling keddi—gawas te pegkaprisu ku.

³⁰Nataman, nanasindeg e ka Hari, ka Gubirnadur, si Birinis wey ka langun ne naminnuu дума kandan. ³¹Ne hengkayi te nanlihawang e sikandan, migpalalahay e sikandan ne miggenendue, “Ka sika ne etew, kene ne eleg ne eggimatayan wey ke egprisuwen naa.” ³²Ne migkahi si Agripa diye te ki Pistu, “Ke ware de perem migduput diye te Impiradur ka sika ne etew, egkaayun e perem ne eglekaan.”

Ka peglapas ni Pablu te dahat peendiye te Ruma

27 Ne hengkayi te nekegsabut e sikandan ne egpeunturen key e te barku peendiye te Italya, imbehey ran e si Pablu дума te дума ne me pinirisu diye ki Hulyu ne sabeka ne kepitan te sundalu. Ingngaranan ka seini ne me sundalu te “Batalyun te Impiradur.” ²Nataman, mig-untud key e te barku ne egpuun te Adramitu ne mahaan en iya egligkat te seeye ne timpu peendiye te

me tuhunanan te prubinsya te Asya. Ne migduma kanami si Aristarku ne matig-Tisalunika, ne ka Tisalunika sabeka ne siyudad diye te Masidunya. Ne nataman, migligkat e ka barku.

³Te seup ne aldew, nekeyinguma key e diye te inged ne Sidun. Amana ne meupiya si Hulyu diye te ki Pablu wey migtuhutan din sikandin ne egpakaleuy te me alukuy rin eyew egkabehayan sikandin te keilangan din. ⁴Nataman, migpabulus key e te hipanawan ney wey diye key migbaye te limang te pulu te Sipri ne egkaandilungan te kalamag, tenged su nakasinug-ung key te kalamag. ⁵Miglapas key te dahat ne egkatangkaan te inged ne Silisya wey te inged ne Pampilya wey nakatuhun key diye te inged ne Mira ne sakup te prubinsya te Lisy. ⁶Ne dutu, due nakita te kepitan te sundalu ne sabeka ne barku ne diye egpuun te Alihandriya, eggipaneu en iya peendiye te Italya, purisu impaalin key e diye.

⁷Mananey ka peglapas ney te me pila ne aldew, wey nabaybayan key taman te nekeyinguma key diye te marani te lungsud ne Nidu. Ne tenged su nakasinug-ung kanami ka kalamag, ware key nakabulus diye te egbayaan ney, ne diye key e migpabulus lenged te naandilungan ne pulu ne Krita ne egkatangkaan te Salmuni. ⁸Ne migpahun-ilis key naan de, wey nabaybayan key taman te migginguma key te inged ne enggaran te Me Meupiya ne Tuhunanan ne kene ne mariyu te siyudad te Lasiya.

⁹Ne diye key pad naluhey taman te neyingumaan key te timpu ne amana ne makaaldeh-haldeh ka peglapas te dahat, su miglihad man-e ka Aldew te Peg-

pasaylu te me Sale.⁸⁸ Purisu, migtambahhan sikandan ni Pablu te miggenendue, ¹⁰“Me suled, kene ne meupiya ne egpabulus ki te peggipaneu ta su egkakita-kita kud iya ne egsahap ki. Ne kene ne ka dinulan wey ke barku re ka egka-reetan, su minsan sikanta ne egkallened ki degma.” ¹¹Piru iyan migpalintutu-uwun te kepitan te sundalu ka inlalag te kepitan te barku wey ka kamuney te barku, du te ki Pablu. ¹²Ne tenged su kene ne meupiya ka tuhunanan diye ke timpu te maagsil, nakasuman-suman ka kasuluhan kandan ne eglapas te dahat wey eg-eleg-eleg egtuhun diye te inged ne Piniks. Sabeka seini ne inged diye te Krita ne due daruwa ne tuhunanan: ka sabeka diye lenged te igkahibang te iglineb wey ka dangeb diye lenged te igkakawanan te iglineb, ne meupiya ne egpaandilungan te barku ke timpu ne maagsil.

Ka makeseg ne kalamag diye te dahat

¹³Ne hengkayi se migkalamag e te kene amana ne makeseg, kahiyen dan ne egkaayun e ne eglapas te dahat. Ne dutu, imbatun dan e man-e ka me palibehat ne putew, wey migpabulus e sikandan ka migpahun-ilis diye te pulu te Krita. ¹⁴Piru te ware naluhey, due migginguma ne amana ne makeseg ne kalamag ne egpuun te pulu te dahat. Inggaran seeye te ‘kalamag ne migpuun te igkahibang te balabahan dapit te igsile.’ ¹⁵Te pegginguma te makeseg ne kalamag diye te barku, ware key e nakapabulus, ne migparuma-ruma key naan de te kalamag ke hendei egpeendiye su nabeley key e ka egpakan-nekal. ¹⁶Ne nakapaalindung key te maahan de diye lenged te deisek ne pulu ne Kauda. Ne minsan nabaybayan key e,

§§27:9 Ne ke kene pad egginguma ka sika ne aldew, sika perem ne timpu ka meupiya ne peggipaneu te barku.

nahanuy ney red diye te barku ka deisek ne balangey. ¹⁷Ne indulan dan e seini wey miggiresenan dan e te egbagkes ka barku. Ne tenged su naaldekan sikan-dan ne egpakasanglad ka barku diye te lelanek ne marani te Libya, inlulun dan e ka maluag ne hinabel.* Ne migparuma-ruma key naan de te kalamag ke hendei egpeendiye. ¹⁸Ne migpabulus pad ka makeseg ne kalamag, purisu te seup ne aldew, migbunsuran dan e te egpangulug ka dinulan te barku diye te dahat, ¹⁹wey te seup pad man-e ne aldew, sikandan mismu ka migpangulug te me gamit te barku. ²⁰Me pila ne aldew ne ware key nakakita te aldew wey me bituen, wey migpabulus ka amana ne makeseg ne kalamag. Te katammanan, ware key e mig-iman-iman ne egkaluwas pad.

²¹Pila ne me aldew ne ware keen-keen te me etew, purisu migsasindeg si Pablu diye te tangkaan dan ne migkahi kandan, “Me suled, ke migpamineg kew pa perem keddi, wey ware miglapas puun diye te Krita, ware ki perem nekeyinguma te iling kayi ne karereetan wey ware perem nalened ka indulan. ²²Piru kuntee, egkahiyen ku sikaniyu te kene kew kaaldekan, su ware sabeka kaniyu ne egpatey. Ka barku re ka egkareetan. ²³Su ganna te marusilem, migpeuyan te panalihan ka Manama ne migkamkamuney keddi wey ka impamakey ku, ²⁴wey migkahiyen a nikandin, ‘Pablu, kene ka kaaldekan! Keilangan ne eg-atubang ka te Impiradur. Ne puun te keyid-u te Manama, ka langun ne me duma nu kayi te barku egkaluwas tenged keykew.’ ²⁵Purisu kene kew kaaldekan, me suled, su egsalig a te Manama ne egtumanen

din ka inlalag din keddiey. ²⁶Piru egpakasanglad seini se unturanan ta diye te sabeka ne pulu te dahat.”

²⁷Igkasapulu e wey hep-at (14) ne marusilem ne neuyan-uyan key te makeseg ne kalamag diye te dahat ne engngaranan te Midityanyu. Ne hengkayi se egliware e te marusilem, migsumansuman ka me trabahanti te barku ne egpakapahun-ilis key e te dahat. ²⁸Purisu intirew ran e ka dahat wey natahaan dan ne me daruwa ne pulu (20) pad ne depa ka karaleman. Ne ware naluhay, intirew ran e man-e wey duen naan de sapulu wey lalimma (15) ne depa. ²⁹Ne tenged su naaldekan sikan-dan ne egpakasanglad key te batu, inulug dan e ka hep-at ne palibehat ne diye dapit te peka te barku ne migampu sikandan ne egkapawe e. ³⁰Egkeupian perem ka me trabahanti ne egawe diye te barku, purisu impepamaneug dan ka balangey diye te dahat, su mig-ealiddanan ne eg-ulug de sikandan te me palibehat diye te ulu te barku. ³¹Piru migkahi si Pablu diye te kepitan wey diye te me sundalu rin, “Emun ke egawe kayi te unturanan ka me trabahanti te barku, kene kew egkaluwas.” ³²Purisu intamped te me sundalu ka me lubid ne inggiket te balangey wey imbalahad e ne egkalened.

³³Ne hengkayi te egkaliwaswas e, egpehesen e perem sikandan langun ni Pablu te egpakeen. Migkahi sikandin, “Migdaruwaan kew e ne simana ka egte-tahad ne egkeimpusan ka kalamag, ne warad en iya keen-keen niyu minsan deisek. ³⁴Purisu keilangan ne egkeen kew kuntee eyew egmanekal kew, su ware mareet ne egginguma te minsan sabeka kaniyu.”† ³⁵Nataman, migkuwa

*27:17 Ka maluag ne hinabel ne imbitin diye te pes-ek, iyan egpakapeyipaneu te barku ke egkeyiyup te kalamag. Inlulun dan e su eyew kene egkahisi tenged su suble e ka kalamag.

†27:34 Te Grigu: ware minsan sabeka ne bulbul niyu ne egkalaag diye te ulu niyu.

si Pablu te paan wey migpasalamat te Manama diye te tangkaan dan langun, ne impanepik-tepik din seini wey migkeen e. ³⁶Nabagget sikandan langun wey nangeen e. ³⁷Sikanami langun, migginguma key te 276 diye te barku. ³⁸Te nabulung e ka langun, indegpak dan e diye te dahat ka trigu eyew kene egkabehatan ka barku.

Ka pegsanglad te barku

³⁹Te pegkamaselem, ware neileyi te me trabahanti te barku ke nekey ne inged ka neyingumaan ney, piru due nakita ran diye te mariyu ne ilis te dahat ne due lelanek, purisu nenekegsabut sikandan ne diye dan ig-eleg-eleg ig-patuhun ka unturanan. ⁴⁰Purisu impanamped dan e ka me lubid ne impangiket te me palibehat wey inengkeran dan e diye te dahat. Ne inggekad dan degma ka me lubid ne inggiket te me derakel ne begsey ne iyan egbuut ke hendei igpabaye ka barku. Nataman, ingkayew ran e ka maluag ne hinabel ne diye dapit te ulu te barku eyew diye igpeendiye te kalamag ka barku te ilis te dahat. ⁴¹Piru nekeendiye ka barku te bayew mababew ne lelanek wey nakasanglad. Amana nakasanglad ka ulu wey warad nakaweil, piru ka diye te lebut nahuhus e te makeseg ne bunlud.

⁴²Egpangimatayan e perem te me sundalu ka me pinirisu eyew ware sabeka kandan ne egpakalumbuk wey egpakahakap diye te ilis te dahat wey egpakapallahuy. ⁴³Piru imbalabahan sikandan te kepitan te sundalu puun su egkeupian sikandin ne egluwasen si Pablu. Ne migsuhu sikandin ne egpatinugpuen diye te dahat ka langun ne egkateu ne eglumbuk, wey egpahakapen e. ⁴⁴Nataman, impasinundul rin e ka duma ne nangeampuan te me tabla wey ke minsan nekey ne nahuhus diye te barku. Ne iling kayi ka neyimu ney, wey

nekeyinguma key langun diye te ilis te dahat ne ware namenu.

Ka diye te Malta

28 Ne hengkayi te nakalihawang key e te karereetan wey te nakahakap key e, henduen ney pad nangenngeni ne Malta bes ka ngaran te pulu. ²Maal-alukuy amana ka mahinged kanami. Nataman, migbunsud e ka uran wey maagsil ka timpu, purisu migtete-meg sikandan wey insagsahipe key nikandan. ³Ne migpamurut si Pablu te igtemeg, piru te pegtemeg din e te kayu diye te hapuy, sahuhune ne due migligwang ne uled tenged te keinit wey migkahat te belad din. ⁴Te pegkakita te me mahinged te uled ne migbitin-bitin te belad ni Pablu, migpalalahey e sikandan, “Nekeyimatey naa ka seini ne etew. Naluwas sikandin diye te dahat piru kene egtuhut ka palad din ne egkeuyag sikandin.” ⁵Piru insawile de ni Pablu ka uled diye te hapuy ne ware sikandin namenu. ⁶Migtetahad ka me etew ke eglebag ka belad ni Pablu wey ke sahuhune egkapeled naa wey egkapatey, piru naluhey e sikandan ka egtetahad ne ware ma namenu sikandin. Ne naalin e man-e ka suman-suman dan wey migkahi, “Sabeka bes seini ne manama!”

⁷Si Publiyu ka ngaran te pangulu te seeye ne pulu, ne ka tane din, kene de ne mariyu te seeye se neyingumaan ney. Ne insagsahipe key nikandin, ne nekeugpe key diye te kandan seled te tatelu ne aldew. ⁸Te seeye ne timpu, miggibat-hibit de ka amey ni Publiyu su eglusungan wey egpangindes. Purisu migseled si Pablu diye te sinabeng din wey inampuan din, ne intel-eban din te belad din wey neulian e. ⁹Tenged te seeye ne neyitabu, nangendiye ka langun ne me duma ne etew ne nanderalu te seeye ne pulu, wey neneulian sikandan. ¹⁰Nata-

man, migpamehayan key nikandan te masalig ne me dasag, wey migpabe-wuwan key nikandan te keilangan ney te peggipaneu.

Puun te Malta peendiye te Ruma

¹¹ Miggingumaan key te tatelu ne bulan te seeye ne pulu. Nataman, mig-untud key e te barku ne enggaranan te “Ka me Seping ne Manama” ne migpuun te Alihandriya. Diye nekeuugpe ka barku te pulu te dahat te timpu te maagsil. ¹²Ne nekeyinguma key diye te inged ne Sirakusa wey diye key pad mig-ugpe seled te tatelu ne aldew. ¹³Ne puun diye, miglapas key e man-e te dahat wey nekeyinguma key diye te inged ne Rigiya. Te seup ne aldew, due migginguma ne kalamag puun te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile wey nekeyipaneu key e man-e, ne igkarangeb ne aldew, nekeyinguma key e diye te lungsud ne enggaranan te Putiyuli. ¹⁴Ne due me suled te pegpalintutuu ne nakita ney diye wey mighangyu kanami ne egpeugpeen key pad diye te kandan seled te senge simana. Ne nata-man, nekeyinguma key e diye te Ruma. ¹⁵Te pegkarineg te me suled te pegpalintutuu diye te Ruma ne egginguma key e diye, nangendiyad e sikandan ka egsinug-ung kanami diye te Temuwanan ni Apiyu, wey diye te Tatelu ne Hirehaanan. Te pegkakita ni Pablu kandan, migpasalamat sikandin te Manama wey nabagget sikandin.

Diye te Ruma

¹⁶Te pegginguma ney diye te Ruma, migtuhutan si Pablu ne eg-ugpe te minsan hendei ne igkeupii rin, piru due sabeka ne sundalu ne migbantey kandin.

¹⁷Te peglihat e te tatelu ne aldew, impalibulung ni Pablu ka me pangulu te me Hudiya te Ruma. Ne hengkayi se nalibulung e sikandan, migkahiyen e sikandan

ni Pablu, “Me suled, minsan ware neyimu ku ne mareet diye te karumaan ta wey diye te me tulumanen te me kaapapuan ta, inderakep a nikandan diye te Hirusalim wey imbehey diye te gubirnu te Ruma. ¹⁸Mig-in-insaan a nikandan wey eglekaan e red perem su nakita ran ne ware neyimu ku ne eleg ne eglegparan a te kamatayen. ¹⁹Piru imbalabahan seini te me pangulu te me Hudiya, purisu napehes a ne egduput diye te Impiradur minsan ware igkasumbung ku meytenged te me karumaan ta. ²⁰Seini ka egpuunan te impeumew ku sikaniyu wey migpakiglalag a kaniyu; su naprisu a kuntee tenged kandin ne iyan impalaleng te keet-etawan te Israil.”

²¹Ne migkahi sikandan, “Ware key nakarawat te sulat meytenged keykew ne egpuun te Hudiya. Ne minsan ka me suled ta ne diye egpuun, ware nakahuhud wey nakanangen te mareet meytenged keykew. ²²Piru egkeupian key degma ne egpakarineg ke nekey ka igkalalag nu, su natahaan ney ne minsan hendei ne inged, kene ne meupiya ka inalalag te me etew meytenged te punduk ne in-apilan nu.”

²³Purisu migsabut sikandan te aldew ke ken-u sikandan eglibulung. Te pegginguma te aldew ne nasabutan dan, masalig ka me etew ne miglibulung diye te baley ne in-ugpaan ni Pablu. Ne puun te maselem peendiye te marusilem, inwaliyan sikandan ni Pablu meytenged te Peghari te Manama. Impakannekal sikandin ne egpakalintutuu sikandan ki Hisus pinaahi te Balaud ni Muwisir wey te me prupita. ²⁴Ne due pila kandan ka migpalintutuu te inalag din, piru ka дума ware. ²⁵Purisu ware sikandan nekegbennaley, wey nanguli e sikandan te nakapenga si Pablu ka miglalag kayi: “Malehet ka inalag te Panisingan te Manama diye te kaapuan niyu pinaahi ki prupita Isayas,

²⁶ ‘Hendiyei nu wey lalahi nu seini ne me etew:

Minsan egmenuwen niyu te egpamineg, kene kew iya egpakasabut.

Ne minsan egmenuwen niyu te egtengteng, kene kew iya egpakakita.

²⁷ Su memakehal ka ulu te seini ne me etew,

insagpengan dan ka talinga ran, wey impileng dan ka mata ran.

Su kema ke egpakakita sikandan, wey egpakarineg,

wey egpakasabut,

wey eglibed kayi te keddi, ne egbawian ku sikandan.”

²⁸⁻²⁹ Ne migkipenga ni Pablu te migkahi, “Purisu keilangan ne egkanengnengan niyu ne ka lalag te Manama meyitenged te kaluwasan, impangguhud e diye te kene ne me Hudiyu wey egpamineg sikandan kayi!”[‡]

³⁰ Miggingumaan si Pablu te daruwa ne leg-un diye te in-ugpaan din ne baley ne in-arkilaan din, wey insagsahipe din ka langun ne migpanumbaley kandin.

³¹ Inwali rin ka meyitenged te Peghari te Manama wey migpanulu meyitenged te Magbebaye ne si Hisu Kristu. Mabulut ka pegpanulu din wey ware migbalabag kandin.

[‡]**28:28-29** Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 29 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Te pegkapenga ni Pablu te eglalag kayi, nanguli e ka me Hudiyu ne amana egmekeg-apul.

Ka Sulat ni Pablu te

Matig-Ruma

Igpewun-a

Ka Sulat ni Pablu te Matig-Ruma impeendiye din te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu wey egsalig ki Hisu Kristu. Insulatan din sikandan eyew egpakaandam te pegbebentaan din ne pegpanumbaley diye te kandan. Migplanu si Apustulis Pablu ne egrabahu дума te me Kristuwanen diye te kene de egkaluhey, ne egkataman eggendiyad sikandin te Ispanya pinaahi te bulig dan. Migsulat sikandin eyew te pegpangguhud meytenged te pegsabut din te pegpalintutuu te Kristuwanen wey te aldew-aldew ne peg-ugpe isip me Kristuwanen. Ka seini ne baseen, nasulatan te kumplitu ne pegpasabut ni Pablu meytenged te guhuren din.

Impangemusta rin ka migmalintutuu diye te Ruma, wey impangguhuran din te in-ampuan din sikandan. Pegkapengarue, ingguhud e ni Pablu ka uluwan te surat din, “Su pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impanengneng te Manama ke immenu rin te eg-isip ne matareng ka me etew.” (1:17a). Ka langun ne etew, Hudiyu ma wey se kene, keilangan ne egkeyimu ne matareng diye te tangkaan te Manama pinaahi te pegpalintutuu ki Hisu Kristu.

Ka seup ne impangguhud ni Pablu iyan ka iyam ne umul pinaahi te pegsabeka ki Kristu ne diye egpangkus te iyam ne rilasyon diye te Manama. Duen e keupianan te migmalintutuu дума te Manama wey inluwas sikandan pinaahi te geem te Panisingan te Manama puun te geem te sale wey te kamatayen. Te kapitulu 5-8, migguhud si Pablu meytenged te tuyu te Balaud te

Manama wey te geem te Panisingan te Manama due te migmalintutuu.

Migpakannekal si Pablu ne egkatabak din ka inse ke egmenuwen ne egpakatupu ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu te planu te Manama para te langun ne etew. Impasabut ni Pablu ne baad e te planu te Manama ne ka peggubabe te me Hudiyu te kene de egkaluhey diye egpangkus te igpakawali ka Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu. Piru meytenged te pegalam te Manama te me Hudiyu, indake-lan din ded sikandan te geyinawa tenged te saad din te kaap-apuan dan. Puun kayi, ka langun ne etew egpakarawat te geyinawa wey hid-u te Manama pinaahi ki Kristu Hisus.

Te katammanan, migpanengneng si Pablu ke egmenuwen te peg-ugpe isip Kristuwanen, labew en iya te paahi te pegparawdawatey wey pegpaheyheyinaweey te tagse sabeka. Inlagkes din degma ka me uluwan iling te pegpa-makey te Manama, ka katungdanan ne keilangan ne eggimuwen te me Kristuwanen diye te gubirnu wey te tagse sabeka, wey ka me inse meytenged te kunsinsya. In-epus ni Pablu ka surat din pinaahi te pegpangemusta rin wey te me дума rin, wey te pegsaye din te Manama.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a wey uluwan 1:1-17

Migkeilangan ka etew te kaluwasan 1:18-3:20

Ka paahi te Manama te pegluwas te etew 3:21-4:25

Ka iyam ne umul due te ki Kristu 5:1-8:39

Ka planu te Manama meytenged te Israil 9:1-11:36

Ka peg-ugpe te Kristuwanen 12:1-15:13

Ka katammanan wey me pangemusta 15:14-16:27

1 Sikeddiy si Pablu ka migpeuyan kayi. Uripen a ni Hisu Kristu wey in-alam a ne egkeyimu ne apustulis eyew egwali te Meupiya ne Panugtulen ²ne insaad dengan te Manama pinaahi te me rupita diye te Matulus ne Kasulatan. ³Ka Meupiya ne Panugtulen, meyitenged sika te Anak din ne si Hisu Kristu. Ne sumale te kandin ne pegkeetew, kabuhalan sikandin ni Dabid. ⁴Ne meyitenged te pegkamatulus din isip Manama, ⁴impakita te Amey ne Anak din ka Magbebaya ta te peg-uyag kandin pinaahi te geem din. ⁵Pinaahi ki Kristu wey eyew egkareyrey sikandin, neyimu key ne apustulis tenged te keupiya te Manama eyew egpanulu te langun ne etew ne egpalintutuu wey egtuman kandin. ⁶Sikaniyu degma se matig-Ruma, inlagkes kew alama te Manama eyew egkasabeka due ki Hisu Kristu.

⁷Migsusulat a kaniyu langun due te Ruma ne miggeyinawaan wey in-alam te Manama ne egkeyimu ne me keetawan din.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegbebentaan ni Pablu ne egpanumbaley diye te Ruma

⁸Hun-a te langun, egpasalamat a te Manama ta pinaahi ki Hisu Kristu tenged kaniyu langun su nahuhud diye te langun ne inged ka pegpalintutuu niyu. ⁹Ka Manama ka talagpamalehet ku ne layun ku sikaniyu iglagkes te peg-ampu ku. Sikandin ka Manama ne impamakey ku pinaahi te pegpakannekal ku te pegwali te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te Anak din. ¹⁰Layun a eg-ampu diye te kandin ne igtuhut din perem ne egpakapanumbaley ad due te kaniyu. Su

naluhey e ¹¹ne amana ad iya egkeupian ne egpakigkita kaniyu eyew egpakapanulu a kaniyu te katuenan puun te Panisingan te Manama eyew egkeehet ka pegpalintutuu niyu. ¹²Iyan ku igpasabut ne egmabagbaggetey ki eyew egkeehet ka pegpalintutuu ta langun.

¹³^cMe suled, egkeupian a ne egkanengnengan niyu ne kamasalig ad migbebentaan ne egpanumbaley due te kaniyu, piru due egpakabalag keddiy taman kuntee. Egkeupian a ne eggendue su eyew duen e man-e perem me duma niyu due ne egkeuyan ku ne egpalintutuu e ki Hisus, iling te innimu ku te kene ne me Hudiyu diye te duma ne me inged. ¹⁴Su ka katungdanan ne keilangan ne eggimuwen ku iyan ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne etew ne nekeiskuyla wey ware nekeiskuyla, wey diye te matagseb wey kene ne matagseb. ¹⁵Sikan naa ka egkabagget-bagget ad iya degma ne egwali te Meupiya ne Panugtulen kaniyu due te Ruma.

¹⁶^dSu kene ku igkeyilew ka Meupiya ne Panugtulen, su sika ka geem te Manama te pegluwas te langun ne egpalintutuu, an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu. ¹⁷^eSu pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impanengneng te Manama ke immenu rin te eg-isip ne matareng ka me etew. Inisip din sikandan ne matareng pinaahi re te pegpalintutuu, su sumale te nasulat te Kasulatan, “Egkeuyag ka etew ne namatareng pinaahi te pegpalintutuu rin.”

Ka langet te Manama te me etew ne egsupak kandin

¹⁸Impanengneng te Manama ne diye te langit ne egkalangetan sikandin te me etew ne egsupak kandin wey mad-

^f1:4 Te Grigu: Panisingan ne Matulus.

^c1:13 Him 19:21. ^d1:16 Mar 8:38. ^e1:17 Hab 2:4.

deet se hinimuwan, su egkabalabahan ka kamalehetan te mareet ne hinimuwan dan. ¹⁹Su ka kamalehetan meytenged te Manama, nasabut dan e su sikandin mismu ka migpasabut kandan. ²⁰Minsan kene egkiteen ka Manama, impapitew rin kanta ka karesen din ne ware egtamanan wey ka pegka-Manama rin pinaahi te immangimu rin. Amana egkasabut seini puun dengan te peggimu te kalibutan. Sikan naa, kene iya sikandan egpakapanalakaye ne ware nakasabut. ²¹^fSu minsan neilaan dan e ka Manama, piru ware dan sikandin dayana wey pasalamati isip Manama. Ke kene, ware karuan te egsumsumanen dan wey warad meupiya ne tahu te ulu ran, sikan naa ka kenad sikandan egsabut te kamalehetan. ²²Kahiyen dan ne me matagseb sikandan, kunaleg te egkengeungel bes. ²³^gNe ware dan simbaa ka Manama ne ware egpatayan, ke kene, iyan dan insimba ka diyus-diyus ne impeiling te etew ne due kamatayen, wey te manuk-manuk, me mananap wey te me uled.

²⁴Purisu imparuyun-duyunan e sikandan te Manama ne eggimu te mallindit ne igkeupii te suman-suman^h dan, sikan naa ka migparulun-dulunan dan e ka langun ne malindit ne himu ne egpekeyilew te me lawa ran. ²⁵Ne ware sikandan migpalintutuu te kamalehetan meytenged te Manama su iyan dan impalintutuuwan ka ubat. Ne iyan dan insimba wey impamakey ka innimu re te Manama wey imbalahad dan ka Talagimu ne iyan perem eleg ne egsayeen te ware egtamanan. Malehet iya!

²⁶Puun due, imparuyun-duyunan e sikandan te Manama ne egparulun-dulun te mekeyilew-hilew ne igkeibeg te me lawa ran. Ne minsan ka me malitan,

kenad ne lukes pad ka egguliren dan su egmeel-eliney e. ²⁷Ne iling ded degma ka me lukes, me baliyuten e sikandan wey kenad ne malitan ka egguliren dan su egmeel-eliney e degma. Sikandan se migparulun-dulun kayi te mekeyilew-hilew ne hinimuwan, egdusaan sikandan sumale te sale dan.

²⁸Ne puun su ware karuan kandan ka peg-ila te Manama, imparuyun-duyunan din e sikandan te mallindit ne suman-suman dan wey te hinimuwan ne kene perem ne eleg ne eggimuwen. ²⁹Neelin naan de iya ne mareet ka egkasuman-suman dan ne eggimuwen. Maddeet sikandan, me halamlamen, me talagdereet, me iimmeen, me talaggimatey, me usig, me limbungen, mallindit se egsumsumanen wey salupe-ten. ³⁰Me id-iranan sikandan wey egdumut te Manama. Malangit ne egpanlelalag, egmapitew-pitew re wey me hambuhen, layun egsuman-suman te mareet ne eggimuwen wey talagsupak te amey wey iney ran. ³¹Egkengeungel sikandan, kene egkasalihan, ware geyinawaran diye te дума wey kene ne hiiduwun. ³²Minsan nanengnengan dan e ka Balaud te Manama ne likes te kamatayen ka eggimu te iling dutu, piru imparulun-dulunan dan ded seeye ne eggimuwen wey indayan dan pad ka дума ne eggimu te iling dutu.

Ka matareng ne peggukum te Manama

2^hNa, kene ka suman-suman ne egpakapanalakaye ka te Manama te peggukum nu te дума nu ne mareet se hinimuwan iling keykew. Su emun ke miggukuman nu sikandin, sikeykew red iya ka miggukum te pegkeetew nu. ²Su nakanengneng ki ne eleg ka

^g1:24 Te Grigu: pusung.

^f1:21 Ipi 4:17-18. ^g1:23 Diy 4:16-18.

^h2:1 Mat 7:1; Luk 6:37.

Manama te peggukum din te me etew ne mareet se hinimuwan. ³Purisu kene ka suman-suman ne egpakaalihu ka te lepad te Manama ke nekeg-iling kew red te miggukuman nu ne mareet se hinimuwan. ⁴Ka Manama amana iya ne meupiya kanta, nenaneyi egkeupul, wey kene egkapelaan. Ne kema ke immareet nu re te egsuman-suman sika? Ware ke bes nakataha te neyidu keykew ka Manama eyew eg-inniyug ka te me sale nu? ⁵Piru tenged su makehal ka ulu nu wey kene ka eg-inniyug te sale, nasi egmabehat ka iglepad te Manama keykew te aldew te langet din. Te sikan aldew, egkakite e ka matareng ne peggukum din. ⁶Su egsulian te Manama ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ⁷Egbehayan din te umul ne ware egtamanan seeye se migpabulus miggimu te meupiya eyew egkarayan te Manama wey egbantuhen. ⁸Piru seeye se egmanuhes-tuhes wey ware migpalintutuu te kamalehetan wey nasi miggimu te mareet, egpakaneem-neem te egmangebellebel ne langet te Manama. ⁹Egkababayaran wey egkalasayan ka langun ne etew ne miggimu te mareet: an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu. ¹⁰Piru egkarayan wey egbantuhen wey egbehayan te keupianan te Manama ka langun ne miggimu te meupiya: an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu ¹¹Isu nekeg-iling de iya ka peggukum te Manama te langun.

¹²Su egdusaan te Manama ka kene ne me Hudiyu emun ke egpakasale sikan-dan minsan ware sikandan nabehayi te Balaud te Manama. Ne ka me Hudiyu mule, egdusaan pinaahi te Balaud te Manama ke egpakasale sikandan. ¹³Su kene ne iyan in-isip ne matareng diye

te tangkaan te Manama ka migpamineg te Balaud, ke kene, ka migtuman te Balaud. ¹⁴Su minsan ware nabehayi te Balaud te Manama ka kene ne me Hudiyu, piru hendue te egkatuman dan ded ka Balaud te egpanuluen sikan-dan te suman-suman dan te eleg ne eggimuwen. ¹⁵Impakita ran pinaahi te meupiya ne himu ran ne napamulaan e ka me pusung dan te me suhu diye te Balaud, su egpakasuman-suman e sikan-dan ke meupiya naa ka innimu ran wey ke mareet. ¹⁶Egkeyitabu seini te aldew ne egpewukuman e te Manama ki Kristu Hisus ka neeles ne hinimuwan wey suman-suman te me etew, sumale te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku.

Ka me Hudiyu migsupak te Balaud

¹⁷Sikaniyu se iling ku te Hudiyu, migsalig-salig kew te Balaud wey migpegpeggasal ne marani te Manama. ¹⁸Ne nakanengneng kew degma ke nekey ka igkeupii te Manama wey napanulu te Balaud ke nekey ka meupiya. ¹⁹Nasabeka ka suman-suman niyu ne talagkitkit kun te me butud, wey layag te seeye se diye pad te marusilem, ²⁰wey talagpanulu te me ungel, wey te me etew ne egpekeiling te me bate. Su nanengnengan niyu ne ka katuenan wey kamalehetan due te Balaud te Manama. ²¹Na, kene niyu naa egpanuluen ka pegkeetew niyu emun ke talagpanulu kew te duma? Migwali kew ne kene egpanakew, egkaayun naa ne egpanakew kew? ²²Migkahi kew ne ingkene ka pegpanlibug, egpanlibug kew naa? Ingkeepes niyu ka me diyus-diyus, egpanakawan niyu naa ka me timplu ne impanahuan kayi? ²³Na sikaniyu se migpegpeggasal te Balaud te Manama, egpeyilawan niyu naa ka Manama pinaahi te pegsupak

niyu te Balaud? ²⁴^kSu nasulat te Kasulatan, “Tenged kaniyu te me Hudiyu, imbaley-baley te kene ne me Hudiyu ka ngaran te Manama.”

²⁵Duen de karuan te pegpatuli niyu, ke egtumanen niyu ka Balaud. Piru ke egsupaken niyu ka Balaud, henduen kew red te kene ne me Hudiyu ne ware natulii. ²⁶Purisu ke egtumanen te kene ne me Hudiyu ka Balaud, minsan ware sikandan natulii piru eg-ileen te Manama ne natulian. ²⁷Sikandan se ware natulii piru egtuman te Balaud, iyan egpakapeyilew kaniyu diye te Manama su natulian kew wey due Balaud piru nasi migsupak kayi. ²⁸Su ka malehet ne Hudiyu, kene ne diye de te ulaula, wey ka malehet ne pegpatuli, kene ne diye de te lawa. ²⁹^lKa malehet ne Hudiyu wey natulian, kene ne puun su natulian sikandin sumale te Balaud, ke kene, puun su imbalbalawan e te Panisingan te Manama ka pusung din. Minsan kene sikandin egdayanen te me etew piru ka Manama egdayan kandin.

3 Na, nekey naa ka nakameupiya te me Hudiyu du te kene ne Hudiyu? Duen naa karuan te pegpatuli? ²Amana ne masalig ka nakameupiya isip Hudiyu! Hun-a te langun, ka me Hudiyu ka insalihan te lalag te Manama. ³Piru due me Hudiyu ne kene ne matinumanen. Puun due, kene naan e degma egmatinumanen ka Manama wey egbalaharen din naan e ka saad din? ⁴^mKene! Su kene ne ubaten ka Manama minsan pad ubaten ka langun ne etew. Su sumale te nasulat te Kasulatan, “Manama, emun ke eglalag ka, egkangnengan ne matareng ka. Ne emun ke due egsumbung keykew, egpanalu ka iya.”

⁵Ne kema ke due egkahi, “Piru ke iyan egpakita te pegkamatareng te Manama ka me sale ta, kene ne eleg ne eglegparan ki te Manama.” (Migpangasak a iling te ware aperu ne etew.) ⁶Kene ki iya egpakakahi te iling due! Su emun ke kene ne matareng ka Manama, egmenuwen din naa te eggukum ka langun ne etew kayi te ampew te tane?

⁷Ne kema ke due man-e egkahi, “Piru ke igkapapitew pinaahi te peg-uubat ku ne layun malehet ka lalag te Manama wey egmabantug sikandin tenged kayi, mani naa te eggukuman e pad ne makasesale?” ⁸Due imbayung kanami ne migkahi key kun, “Mania te kene ki eggimu te mareet eyew meupiya ka egpangkusan?” Sikandan se me talagbayung, eleg ne eglegparan.

Ware etew ne matareng

⁹Na, me-meupiya ki naan pad se me Hudiyu te kene ne me Hudiyu? Kene! Su ingkahi kud e ne ka langun ne etew nariralem te geem te sale, Hudiyu ma wey se kene. ¹⁰ⁿSu sumale te Kasulatan,

“Ware minsan sabeka ne etew ne matareng,

¹¹ware sabeka ne egpakasabut te Manama wey ware egpammitew kandin.

¹²Mig-inniyuhan dan langun ka Manama wey warad karuan dan diye te kandin;

wey ware minsan sabeka ne miggimu te meupiya.

¹³^oEgpekeiling te enggareg ne lebeng ka abelengan dan,

inggamit dan ka me dile dan te pegpanlimbung

wey egpekeiling te lalas te uled ka me lalag dan.

¹⁴^pNeelin ne masakit ne dilus ka diye te be-be dan.

¹⁵Malemu re diye te kandan ka peggimatey;

¹⁶Egdereet sikandan wey egbayad-bayad te me etew minsan hendei sikandan egbaye.

¹⁷Ware sikandan nakataha te dalan te keupianan,

¹⁸wey ware pegkaaldekan dan te Manama.”

¹⁹Nakanengneng ki ne seeye se imbehayan te Balaud iyan perem egtuman dutu, sikan naa sikanta se me Hudiyu, kene ki egpakapangatarengan ne ware sale ta wey eggukuman ki te Manama duma te langun ne etew kayi te ampew te tane. ²⁰Su ware eg-isipen ne matareng diye te tangkaan te Manama pinaahi te pegtuman te Balaud. Su ka Balaud ilaan de ne due sale te etew.

Ka paahi te Manama te peg-isip ne matareng te etew

²¹Piru kuntee, impanengneng e te Manama ka paahi ke immenu rin te peg-isip ne matareng ka me etew, piru kene ne pinaahi te pegtuman te Balaud. Nasulat seeye ne paahi diye te Balaud ni Muwisis wey te sinulat te duma ne me prupita. ²²In-isip ne matareng te Manama ka langun ne migpalintutuu wey migsalig ki Hisu Kristu. Nekeg-iling de iya ka langun diye te kandin ²³su nakasale ka langun wey nakariyu-diyu e te kabantug te Manama. ²⁴Piru tenged te keupiya wey keyid-u ne indasag te Manama kanta langun, in-isip ki nikandin ne matareng pinaahi te peglekat kanta ni Kristu Hisus. ²⁵Impeuyan sikandin te Manama isip igpalangesa te sale ta eyew egkapasaylu ki ke egpalintutuu wey egsalig ki kandin. Ne puun due, igpakapapitew te Manama ka katareng din su imbalahad din pad dengan ka me

sale te me etew wey ware din sikandan duseyi. ²⁶Neyimu sika te Manama eyew kuntee igpakapapitew rin ka katareng din pinaahi ki Hisus. Matareng sikandin wey eg-isipen ne matareng ka langun ne egpalintutuu wey egsalig ki Hisus.

²⁷Purisu kene ki egpakapeggasal te pegkamatareng ta su in-isip ki nikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu ta ki Hisu Kristu wey kene ne tenged te pegtuman ta te Balaud. ²⁸Su migsuman-suman key ne in-isip ne matareng te Manama ka etew tenged te pegpalintutuu, kene ne tenged te pegtuman te Balaud. ²⁹Ne kene ne Manama re sikandin te me Hudiyu su Manama red degma sikandin te kene ne me Hudiyu, ³⁰usu sabsabeka re ka Manama. Ne elin din eg-isipen ne matareng ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu tenged de te pegpalintutuu ran. ³¹Ne puun te pegpalintutuu ta, indapig te naan e ka Balaud? Ware, su nasi te re iya impamalehetan ka Balaud.

In-isip ne matareng si Abraham tenged te pegpalintutuu rin

4 Nekey naa ka igkalalag ta meyitenged te neula-ula ni Abraham ne apu ney te me Hudiyu? ²Ne emun ke in-isip ne matareng si Abraham te Manama pinaahi te hinimuwan din, due perem igpakapeggasal din. Piru ka malehet, ware igpakapeggasal rin diye te tangkaan te Manama. ³Su nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Migpalintutuu si Abraham te Manama, sikan naa ka in-isip sikandin ne matareng te Manama.” ⁴Egsuulan ka etew ne egtrabahu, piru kene egkaayun ne eg-isipen ne dasag ka insuul kandin su bayad te pegtrabahu rin. ⁵Piru ka etew ne ware miggimu te minsan

^{q3:15} Isa 59:7-8. ^{r3:18} Sal 36:1. ^{s3:20} Sal 143:2; Gal 2:16.

^{t3:22} Gal 2:16. ^{u3:30} Diy 6:4; Gal 3:20. ^{v4:3} Hin 15:6; Gal 3:6.

nekey eyew egkaluwas piru migsalig te Manama ne eg-isip ne matareng te seeye se me etew ne kene pad eg-ikul te Manama, eg-isipen sikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu rin. ⁶Sikan ded ka igpasabut ni Dabid te ingkahi rin ne egpanalanganin ka etew ne in-isip ne matareng te Manama, kene ne tenged te hinimuwan din:

⁷w^cEgpanalanganin seeye se impasaylu e te Manama,

wey in-awe e ka me sale!

⁸Egpanalanganin ka etew ne inlingawan e ka sale te Magbebaye ne Manama!”

⁹Na, kandan naan de te me Hudiyu ne nenatulian ka sika ne panalangin, wey ke lagkes e degma ka kene ne me Hudiyu ne ware nenatulii? Nakahi kud e ne in-isip ne matareng si Abraham te Manama tenged de te pegpalintutuu rin.

¹⁰Ken-u naa seeye neyitabu? Te timpu naa ne natulian e si Abraham wey ke ware pad sikandin natulii? Neyitabu seeye te timpu ne ware pad sikandin natulii. ¹¹xIntulian sikandin isip tuus ne matareng e tenged te pegpalintutuu rin te ware pad sikandin natulii. Sikan naa ka neyimu sikandin ne amey te langun ne migpalintutuu ne ware pad natulii eyew eg-isipen degma te Manama ne matareng sikandan. ¹²Ne amey degma si Abraham te nenatulian, kene ne puun de su nenatulian sikandan, ke kene, tenged su mig-iling degma sikandan te pegpalintutuu te amey ney ne si Abraham te ware pad natulii.

Ka saad te Manama ne egkarawat pinaahi te pegpalintutuu

¹³yIyan saad te Manama diye te ki Abraham wey te me kabuhalan din

ne egkaangken dan ka kalibutan. Ne kene ne tenged te pegtuman din te Balaud ka egpuunan te sika ne saad, ke kene, tenged te pegpalintutuu wey in-isip sikandin ne matareng te Manama. ¹⁴zSu emun ke iyan de egpakaangken te saad te Manama ka migtuman te Balaud, egkeyimu ne ware karuan te pegpalintutuu ta wey te saad te Manama. ¹⁵Su ka Balaud ka egpuunan ne egdusaan te Manama ka me etew. Ke ware balaud, ware degma egkasupak te me etew.

¹⁶aPurisu tenged de te pegpalintutuu ne egkarawat te me etew ka insaad te Manama eyew pamalehet ne in-nimu rin sika isip dasag diye te me kabuhalan ni Abraham. Ka saad te Manama kene ne para re te me Hudiyu ne migtuman te Balaud, ke kene, egkarawat iya te langun ne migpalintutuu iling ki Abraham su sikandin ka amey te langun ne migpalintutuu. ¹⁷bSu due nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “In-nimu ku sikeykew ne amey te me etew puun te masulug ne me nasud.” Ne natuman sika su neyimu si Abraham ne amey ta langun diye te tangkaan te Manama ne impalintutuuwan din. Sikandin ka Manama ne egpekeuyag te me minatey wey egpakakahi ne duen e ka ware pad. ¹⁸cMigpalintutuu si Abraham wey migpallateng te insaad kandin te Manama minsan hendue te kenad egkatuman. Sikan naa ka neyimu sikandin ne amey te me etew puun te masulug ne me nasud sumale te ingkahi kandin te Manama ne miggenendue, “Egpekeiling kasulug te me bituen diye te langit ka me kabuhalan nu.” ¹⁹dTe seeye ne timpu, egkabuyag e si Abraham wey hendue te kenad egpakaanak su egmahatus (100) e ka idad din. Nakataha

w4:7 Sal 32:1-2. x4:11 Hin 17:10. y4:13 Hin 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29.

z4:14 Gal 3:18. a4:16 Gal 3:7. b4:17 Hin 17:5. c4:18 Hin 15:5.

d4:19 Hin 17:17.

degma sikandin ne kenad eg-anak ka asawa rin ne si Sara, piru ware sikandin mig-engked ka migpalintutuu. ²⁰Ware sikandin migduwa-ruwa ne egkatuman ka insaad te Manama kandin wey nasi de iya neehet ka pegpalintutuu rin, wey insaye din ka Manama. ²¹Nasabeka ka suman-suman din ne ka Manama eg-pakatuman iya te insaad din. ²²Purisu tenged te sika ne pegpalintutuu, in-isip sikandin ne matareng te Manama. ²³Ne kene ne ki Abraham de ka insulat ne lalag ne miggenendue, “In-isip sikandin ne matareng,” ²⁴ke kene, nalagkes ki degma se egpalintutuu wey egsalig te Manama ne mig-uyag te Magbebaye ta ne si Hisu. ²⁵eImpeyimatayan si Hisu tenged te me sale ta wey in-uyag sikandin eyew eg-isipen ki ne matareng te Manama.

Ka pegkahale tenged te pegkamatareng

5 Purisu tenged su in-isip kid ne matareng te Manama tenged te pegpalintutuu ta, nekeg-uli e ka meupiya ne geyinawa ta diye te kandin pinaahi te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ²Ne pinaahi te pegpalintutuu ta diye te kandin, nakaneem-neem ki te seini se keupiya wey keyid-u te Manama ne migdesdesenan tad e. Ne egkahale ki man-e te impallateng ta ne egpakasawit te katelesan te Manama. ³Ne kene ne sikan de, su igkahale ta degma minsan due me pegbayad-bayad kanta su egpakabasbas sika kanta ne egkateu ne egantus. ⁴Ne emun ke egkateu kid ne egantus, egkeehet e ka pegpalintutuu ta. Ne emun ke egkeehet e ka pegpalintutuu ta, egpakapallateng kid ne egpakasawit te katelesan te Manama. ⁵Kene ki egkeyilawan te impallateng ta su nakapamule e ka geyinawa te Manama kayi te pusung

ta pinaahi te Panisingan din ne imbehey rin kanta.

⁶Te eleg ne timpu taheed te kene ki pad egpekeyimu te igkeupii te Manama, migpeyimatey si Kristu para te me etew ne kene eg-ikul te Manama. ⁷Na, ware buwa etew ne egpeyimatey para te matareng ne etew, piru kema ke duen buwa etew ne kene egkaaldeke ne egpeyimatey para te meupiya ne etew. ⁸Piru impapitew te Manama ka dakel ne geyinawa rin kanta su migpatey si Kristu para kanta te makasesale ki pad te seeye ne timpu.

⁹Ne puun su in-isip kid te Manama ne matareng pinaahi te langesa ni Kristu, wey ki naan pa iya kene egluwasen nikandin ligkat te legpad te Manama keureme. ¹⁰Su minsan kuntere ki pad dengan te Manama, piru nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa ta kandin pinaahi te kamatayen te Anak din. Ne puun su nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa ta kandin, wey ki naan pa iya kene egkaluwas keureme te neuyag man ded si Kristu. ¹¹Ne kene ne sikan de, su imbehayan ki te Manama te kahale tenged te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu ne iyan egpuunan ne nekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ta te Manama.

Ka intamanan te innimu ni Adan wey te innimu ni Kristu

¹²fNe nakaseled ka sale kayi te ampew te tane pinaahi ki Adan, wey ka sale mig-uyan te kamatayen, wey ka langgun egbaye te kamatayen su nakasale ka langgun ne etew. ¹³Minsan tapey e kayi te ampew te tane ka sale te ware pad ibehey ka Balaud, piru ware neila su ware Balaud. ¹⁴Piru minsan pad iling due, narahabas ka langgun namatey puun pad te timpu ni Adan taman te timpu ni Muwisis, minsan seeye se kene ne il-

ing ka sale te ki Adan ne migsupak te Manama.

Si Adan ka egkapahunsilingan te nakasinundul ne si Kristu. ¹⁵Piru ware nekeg-iling ka sale ni Adan wey ka indasag te Manama. Su masulug ka nam-matey tenged te sale te sabeka ne etew, piru subla pad iya ne dakel ka keupiya wey keyid-u te Manama wey ka dasag din diye te masulug ne me etew pinaahi te keupiya wey keyid-u te sabeka ne etew ne si Hisu Kristu. ¹⁶Ne ware degma nekeg-iling ka egpangkusan te sale ni Adan wey te indasag te Manama. Su egkarahabas ka me etew ne egleparan tenged te sale ni Adan, piru egkapasaylu ka me etew te dakel ne sale dan wey eg-isipen ne matareng tenged te dasag te Manama. ¹⁷Egkarahabas ka langun eg-patey tenged te sale te sabeka ne etew. Ne tenged degma te sabeka ne etew ne si Hisu Kristu, subla pad iya ne egkabayan-gan te umul ne ware egtamanan seeye se nakarawat te dakel ne keyid-u te Manama wey te katareng ne indasag din.

¹⁸Purisu tenged te sale te sabeka ne etew, egkarahabas te lepad ka langun ne etew, ne tenged degma te matareng ne himu te sabeka ne etew ne si Kristu, eg-isipen ded ne matareng ka me etew wey egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ¹⁹Tenged te pegsupak te sabeka ne etew, masulug ka neyimu ne makas-esale. Ne tenged degma te pegtuman te sabeka ne etew, masulug ka egkeyimu ne matareng.

²⁰Imbehey te Manama ka Balaud eyew egkanengnengan te me etew ne dakel ka sale dan. Tenged due, nasi de iya migdakel ka sale, piru nanasnasian de iya degma migdakel ka keupiya wey keyid-u te Manama. ²¹Ne eyew iling te sale ne egpakarahabas te langun ne eg-

patey, ka keyid-u degma te Manama eg-pakarahabas te me etew ne egkeisip ne matareng wey egpakarawat te umul ne ware egtamanan pinaahi te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu.

Ka pegpatey wey pegkeuyag due ki Kristu

6 Na, nekey naa ka igkalalag ta? Eg-pabulus ki naa ka eggimu te sale eyew egkanasnasian egdakel ka ke-upiya wey keyid-u te Manama? ²Kene! Su meytenged te sale, nekeiling te migpatey kid due wey kene kid eg-pabulus eggimu te sale. ³Nanengnengan niyud ne sikanta langun se nabewutismuwan e ne nasabeke e due ki Kristu Hisus, in-isip kid ne nakalagkes degma kandin te migpatey. ⁴Su te nabewutismuwan kid e, nakalagkes kid ki Kristu te inlebeng eyew eg-ugpe ki degma te iyam ne umul iling te pegkeuyag ni Kristu pinaahi te karesen te Amey. ⁵Su emun ke nakalagkes kid kandin te migpatey, egpakalagkes ki red man-e te pegkeuyag din. ⁶Su nanengnengan ta ne inlansang e te krus ka tapey ne pegkeetew ta duma kandin eyew egkareetan e ka lawa ta ne makas-esale wey kene kid e egkeuripen te sale. ⁷Su kenad eg-utengan te sale ka etew ne migpatey e. ⁸Ne emun ke nakalagkes kid ki Kristu te migpatey, egpalintuu ki ne egkalagkes ki degma te umul rin. ⁹Su nanengnengan ta ne kenad eg-patey pad eg-abey si Kristu puun su neuyag din e, wey kenad sikandin eg-utengan te kamatayen. ¹⁰Su kasabeka re sikandin migpatey eyew te peg-awe te sale wey kenad egkaabey pad. Piru ka peg-ugpe din kuntee para te pegpa-makey te Manama. ¹¹Purisu is-isipa niyu degma ne nekeiling te migpatey kew

e wey kenad egpakasale** piru neuyag kew eyew egpamakey te Manama tenged te pegsabeka niyu ki Kristu Hisus.

¹²Sikan naa, kene niyu paruyun-duyuni ka sale ne egmandu kaniyu eyew kene kew egpakaruma-ruma te mareet ne igkeupii te lawa niyu. ¹³Kene niyu paruyun-duyuni ne egpakasale ka minsan nekey ne baad te lawa niyu, ke kene, paruyun-duyuni niyu ka Manama ne eggamit te lawa niyu isip me etew ne nammatey piru in-uyag e. Ne ipahamit niyu te Manama ka intiru ne lawa niyu te matareng ne hinimuwan. ¹⁴Su ka sale, kenad egmandu kaniyu tenged su ware kew nariralem te Balaud, ke kene, nariralem kew e te keyid-u.

Ka eggimu te matareng

¹⁵Nekey naan e, eggimu ki naan ded te sale su ware ki nariralem te Balaud, ke kene, te keyid-u? Kene! ¹⁶Ware kew bes nakataha ne emun ke egpeiluk-iluk kew te senge etew isip matinumanen ne uripen, sikandin iya ka ahalen niyu? Sikan naa, emun ke egparuyun-duyun kew te sale, uripen kew iya te sale ne diye egpangkus te kamatayen. Ne emun egpeuripen kew eyew te pegtuman te Manama, egkeyimu kew ne matareng. ¹⁷Piru migpasalamat a te Manama su sikaniyu se neuripen dengan te sale, malehet ne migmatinumanen e kuntee te kamalehetan ne impanulu kaniyu. ¹⁸Nakaawe kew e puun te sale wey neyimu ne uripen te pegkamatareng. ¹⁹Iyan ku re inggamit ka pahunsilingan ne mahaan de egkasabut, su malebud pad ka isip niyu. Imparuyun-duyunan niyu dengan ka intiru ne lawa niyu ne eggimu te malligsem wey migpanaman-taman kew miggimu te mareet. Piru kuntee, iparuyun-duyun niyu ka intiru ne lawa

niyu te pegkamatareng eyew egmatulus kew.

²⁰Su kene kew pad dengan ne uripen te pegkamatareng te neuripen kew pad te sale. ²¹Ne nekey naa ka meupiya ne egkaangey niyu te maddeet ne nangimu niyu dengan ne ingkeyilew niyud kuntee? Ware iya su kamatayen ka egpangkusan due. ²²Piru kuntee te nakaawe kew e puun te sale wey neyimu kew e ne uripen te Manama, ka meupiya ne egkaangey niyu iyan ka pegkamatus ne egpangkus diye te umul ne ware egtamanan. ²³Su iyan bayad te peggimu te sale ka kamatayen, piru iyan dasag te Manama ka umul ne ware egtamanan tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus ne Magbebaya ta.

Ware kid neuripen te Balaud

7 Me suled, nakanengneng a ne egpakasabut kew iya te iglalag ku su nakataha kew te Balaud. Natahaan niyu ne duen de katenged te Balaud diye te etew ke manekal pad sikandin. ²Iyan panunggilingan ka manggiasawe e ne malitan ne egkeyiketan pad diye te asawa rin taheed te manekal pad ka iglukes din. Piru ke egpatey e ka asawa rin, kenad sikandin egkeyiketan te balaud te pegpaasaweey. ³Purisu egpakapanlibug ka malitan ke eg-asawa sikandin te manekal pad ka asawa rin. Piru ke egpatey e, kenad sikandin egkeyiketan te balaud te pegpaasaweey wey kenad egpakapanlibug ke egbalew-balew sikandin eg-asawa. ⁴Iling naan ded due me suled, nakaawe kew e te Balaud pinaahi te pegkalagkes niyu ki Kristu te migpatey. Ne nasakup kid e nikandin te neuyag ded eyew mabehas ka egpamakey ta te Manama. ⁵Su dengan te egparuyun-duyunan te pad ka igkeupii te lawa ta ne makasesale, nasi de iya

**6:11 Te Grigu: migpatey te sale.

neulat ka ibeg ta te malindit ne igkeupii te lawa ta te nakanengneng kid e te Balaud, ne sika diye egpangkus te kamatayen. ⁶Piru ware kid e kuntee neyiketi te Balaud su migpatey kid due te mig-uripen dengan kanta. Ka pegpa-makey ta kuntee te Manama kenad ne pinaahi te nasulat ne Balaud, ke kene, pinaahi te iyam ne peg-ugpe ne egpuun te Panisingan te Manama.

Egkeilaan ka sale pinaahi te Balaud

⁷Na, nekey naa ka igkalalag ta? Eg-pakakahi ki naa te mareet ka Balaud? Kene! Su wara a perem nakataha ke nekey ka sale ke ware Balaud. Wara a nakataha ke nekey ka pegkeimma ke ware pa migkahi ka Balaud, "Kene ka egkeimma!" ⁸Piru tenged te sale ne tapey kayi te keddi, nasi e re iya egkanasnasion ne egkeimma tenged te sika ne suhu. Su emun ke ware Balaud, ware degma geem te sale. ⁹Manekal e pad dengan te ware e pad nakasabut te Balaud, piru te nakasabut ad e, hendue te naalimukawan ad te tapey ne pegka-makasesale ku ¹⁰wey iling te migpatey ad e diye te Manama. Sikan naa ka Balaud ne iyan perem egbehey te umul, iyan nasi migpuunan te kamatayen ku. ¹¹Su pinaahi te Balaud, migpalimmakut ka sale ne tapey e kayi te keddi eyew peglimbung keddi, wey newukuman ad te Balaud ne egpatey.

¹²Sikan naa, matulus ka Balaud wey matareng wey meupiya ka langun ne suhu ne due te Balaud. ¹³Ne migpasabut naa ne iyan nakapatey keddi ka meupiya? Kene! Su iyan ka sale ne tapey e kayi te keddi, wey inggamit de ka meupiya eyew egkamelmelehan ne mareet ka sale. Ne pinaahi te Balaud, egkakita ka subla ne kareet te sale.

Ka samuk diye te diralem ta

¹⁴Nanengnengan ta ne meupiya ka Balaud su diye migpuun te Manama. Piru etew e re ne egpakasale wey iling te imbelegye isip uripen te sale. ¹⁵Neinu-inu a te egkeyimu ku, su kene ku egkeyimu ka igkeupii ku ne eggimuwen, ke kene, iyan ku mule egkeyimu ka ig-keepes ku. ¹⁶Sikan naa, emun ke ig-keepes ku ka egkeyimu ku ne mareet, eguyun a ne meupiya ka Balaud. ¹⁷Sikan naa ka kene ne sikeddi ka eggimu kayi, ke kene, ka sale ne tapey e kayi te keddiey. ¹⁸Su nakanengneng a ne ware meupiya kayi te lawa ku ne makasesale, tenged su minsan egkeupian a ne eggimu te meupiya piru kene ku egkeyimu. ¹⁹Su kene ku egkeyimu ka meupiya ne igkeupii ku ne eggimuwen, ke kene, iyan ku egkeyimu ka mareet ne igkeepes ku ne eggimuwen. ²⁰Sikan naa, emun ke eggimuwen ku ka igkeepes ku, kenad ne sikeddi pad ka eggimu due su ka sale e ne tapey e kayi te keddi.

²¹Purisu nanengnengan ku seini ne kamalehetan: te timpu ne egkeupian a ne eggimu te meupiya, due iya degma ka mareet ne igkeupii te lawa ku. ²²Su amana iya ingkahale te pusung ku ka Balaud te Manama. ²³Piru naheram ku ne due lein ne balaud kayi te lawa ku ne migpakig-ehet te Balaud ne igkeupii te suman-suman ku. Sika ka nekeuripen keddi te sale ne kayi te keddiey. ²⁴Mekeyid-u-hid-u a amana! Hentew buwa ka egluwas keddiey puun te lawa ku ne eggukuman ne egpatey? ²⁵Salamat te Manama ne nakaluwas keddi pinaahi te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu.

Na, egkeupian ka suman-suman ku ne egtuman te Balaud te Manama, piru iyan

ku egkatuman ka mareet ne igkeupii te lawa ku ne makasesale.

Ka pegparuma-ruma ta te Panisingan te Manama

8 Purisu kenad e ne likes te dusa te Manama seeye se nasabeke e ki Kristu Hisus. ²Su tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus, ka Panisingan te Manama ne egbehey te umul iyan naka-paawe kanta puun te Balaud ne migbehey te geem te sale ne diye egpangkus te kamatayen. ³Kene ki igpakapaawe te Balaud puun te geem te sale su mahuye ki tenged te makasesale ne lawa ta. Piru innimu te Manama ka kene egkeyimu te Balaud. Impeendini rin ka Anak din ne due lawa iling te etew ne makasesale eyew igpalangesa te sale ta. Ne pinaahi te lawa rin, nakaawe ki puun te geem te sale ⁴eyew egkatuman kayi te kanta ka matareng ne suhu te Balaud. Su ware kid migparuma-ruma te makasesale ne lawa ta, ke kene, te Panisingan te Manama. ⁵Su seeye se migparuma-ruma te makasesale ne lawa ran, iyan dan de iya egsumsumanen ka mareet ne igkeupii te lawa ran. Piru seeye se migparuma-ruma te Panisingan te Manama, iyan dan egsumsumanen ka igkeupii rin. ⁶Emun ke iyan diye dapit te suman-suman te etew ka igkeupii te lawa rin ne makasesale, diye sika egpangkus te kamatayen, piru emun ke iyan diye dapit te suman-suman din ka Panisingan te Manama, egkeuyag sikandin te ware egtamanan wey due keupianan. ⁷Su kuntere te Manama ka etew ne iyan diye dapit te suman-suman din ka igkeupii te lawa rin ne makasesale, su kene sikandin egtuman te Balaud te Manama wey kene iya sikandin egpakatuman kayi. ⁸Ne seeye se migparuma-ruma te igkeupii te lawa

ran ne makasesale, kene egpakapahale te Manama.

⁹Piru sikaniyu, ware kew e migparuma-ruma te igkeupii te lawa niyu ne makasesale, ke kene, iyan niyud imparumdumaan ka Panisingan te Manama ke duen e sikandin te kaniyu. Piru ka minsan hentew ne ware ugpei te Panisingan te Manama, kene ne ki Kristu. ¹⁰Piru ke duen e si Kristu te kaniyu, minsan egpatey ka lawa niyu tenged te sale, egkeuyag ded ka panisingan niyu tenged su in-isip kew ne matareng te Manama. ¹¹^kKa Manama ka mig-uyag ki Hisus. Ne emun ke duen e te kaniyu ka Panisingan te Manama, eg-uyahen din degma ka lawa niyu ne egpatey pinaahi te Panisingan din due te kaniyu.

¹²Purisu me suled, due keilangan ne egtumanen ta iya, piru kene ne sika se igkeupii te lawa ta ne makasesale. ¹³Su emun ke egparuma-ruma kew te igkeupii te lawa niyu ne makasesale, egpatey kew iya. Piru ke egpegnelen niyu ka hinimuwan ne igkeupii te lawa niyu pinaahi te bulig te Panisingan te Manama, due umul niyu ne ware egtamanan. ¹⁴Su ka langun ne impanulu te Panisingan te Manama, me anak sikandan te Manama. ¹⁵^{lm} Su ware kew behayi te Panisingan te Manama eyew eg-uripenen wey egliyasen, ke kene, eyew egkeyimu ne me anak te Manama. Sika ka egpuunan ne egpakarawit kid e kandin te “Amey”. ¹⁶Ka Panisingan te Manama duma te panisingan ta ka egpamalehet ne me anak ki iya te Manama. ¹⁷Ne puun su me anak kid te Manama, egpakarawat ki te panalangin duma ki Kristu. Su emun ke eg-antus ki iling ki Kristu, egpakasawit ki degma te katelesan din.

Ka egginguma ne katelesan

¹⁸Ke egsumsumanen ku ka me pegantus ta kuntee, ware de nakaarew-arew te katelesan ne igpakita kanta keureme. ¹⁹Su minsan ka langun ne innimu te Manama, kenad egpekegteil ka egtetahad ne igpakite e te Manama ka me anak din. ²⁰ⁿMinsan kene egkeupian ka langun ne innimu te Manama piru indilus din seini langun. Ne minsan iling due, duen ded egkapallateng ²¹su egginguma ka timpu ne igpaawe din ded puun te pegkeuripen te kamatayen^{††} ka langun ne innimu rin eyew egpakasawit ded te mateles ne kaligwangan te me anak te Manama. ²²Nakanengneng ki ne ligkat dengan taman kuntee, migdeg-uy te kasakit ka langun ne innimu te Manama iling te malitan ne egbaletikan. ²³^oNe kene ne sikandan de, su minsan sikanta se naleneban te Panisingan te Manama ne iyan ka an-anayan ne dasag kanta, migdeg-uy ki degma taheed te egtetahad ne eglekaten din e ka me lawa ta ne iyan palinneu ne eg-an-anaken kid te Manama. ²⁴Su sika ka impallateng ta puun te naluwas kid. Piru kenad egkapallateng ka duen e. Su nekey naan pad ka egpallatengen emun ke duen e? ²⁵Piru emun ke egpallateng ki te ware pad due, kene ki egkapelaan ne egtetahad.

²⁶Iling naan ded due, egbulihan ki degma te Panisingan te Manama te kahuye ta. Kene ki egkateu ke egmenuwen te eg-ampu te eleg ne paahi, piru ka Panisingan te Manama ka eguney-uney egpangananey te Manama para kanta, duma te pegdeg-uy ne ke-

nad igkalalag. ²⁷Ka Manama ne nakanengneng te suman-suman te me etew, nakanengneng degma te suman-suman te Panisingan din, su migpangananey sikandin sumale te pegbuut te Manama para te keet-etawan din.

²⁸Nakanengneng ki ne ka langun ne egkeyitabu, eggimuwen sika ne meupiya te Manama para te seeye se miggeyinawa kandin ne in-alam din sumale te igkeupii rin. ²⁹Su seeye se tapey rin e alama, tapey rin e sikandan itahahe ne egpekeiling te Anak din eyew egkeyimu sikandin ne kinakakayan te langun ne tagtahasuled. ³⁰Ne seeye se tapey rin e itahahe, in-alam din degma, wey seeye se in-alam din, in-isip din ne matareng. Ne seeye se in-isip din ne matareng, impasawit din te katelesan te Anak din.

Ka geyinawa te Manama due ki Kristu Hisus

³¹Na, nekey naan e ka igkalalag ta meytenged kayi? Emun ke eglapig kanta ka Manama, hentew naa ka egpakatalu^{‡‡} kanta? ³²Ware sikandin nannuhun te Anak din wey nasi din ibehay sikandin para kanta langun. Egkaayun naa degma ne kene ki nikandin egbehayan te langun ne ingkeilangan ta? ³³Hentew naa ka eleg ne egsumbung te me etew ne in-alam te Manama? Ware, su ka Manama ka mig-isip ne matareng e sikandan. ³⁴Ne hentew naa ka egpakakahi ne eleg ki ne eglegparan? Si Kristu Hisus naa ne migpatey piru neuyag ded wey diyad man-e te igkakawanan^{¶¶} te Manama? Sikandin man-e ka egpangananey te Manama para kanta. ³⁵Nekey naa ka egpakapariyu

^{††}8:21 Te Grigu: pegkamewu.

^{‡‡}8:31 Te Grigu: egkuntere.

^{¶¶}8:34 Sumale te tuluuwen te me Huidiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

kanta puun te geyinawa ni Kristu? Ka kalasayan naa wey ka keyirapan, ka me pegbayad-bayad naa? Ka gutas naa wey ware kukumbaleen, ka pegsahap wey ke kamatayen naa? ³⁶ P^{Su} sumale te Kasulatan,

“Tenged keykew, duen key layun te tangkaan te kamatayen, wey nekeiling key te me karniru ne eggilangen.”

³⁷ Piru minsan pad due langun, ware egpakatalu kanta su egpanalu ki iya pinaahi kandin ne miggeyinawa kanta!

³⁸ Su nakamemalehet a ne minsan ka kamatayen wey ka umul, ka me panalihan wey ka me busew wey ka me due geem, wey ka minsan nekey ne kayid e wey ka egginguma pad, kene egpakapariyu kanta puun te geyinawa rin. ³⁹ Minsan ka diye te ampew wey diye te diralem, wey ka langun ne kayi te kalibutan, kene iya egpakapariyu kanta puun te geyinawa te Manama ne impabaye din ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta.

Ka katenged te Manama te peg-alam

9 Malehet ka iglalag ku kaniyu wey kena a eg-uubat su nasabeka ad ki Kristu. Ka kunsinsya ku ne impanulu te Panisingan te Manama migpamalehet degma ² ne amana ne mabehat ka diralem ku wey layun ne masakit ka pusung ku. ³ Eg-awesen ku pad ne iyan a egkarilus wey egpakasuwey ki Kristu para te keupianan te me suled ku ne me Hudiyu. ⁴ S^{ikandan} ka me kabuhalan ni Israil, wey in-anak-anak te Manama. Impakita rin kandan ka katelesan din, wey imbehey rin kandan ka kasabutan wey Balaud din. Impanengneng din kandan ka malehet ne pegsimba wey insaaran te meupiya. ⁵ Me mabantug ne etew ka

me kabuybuyahan dan. Ne minsan ka Kristu, ⁸⁸ kabuhalan dan sikandin sumale te pegkeetew rin, wey Manama sikandin te langun. Egdayanen sikandin te ware egtamanan. Malehet iya.

⁶ Piru minsan ke iling due, ware migpasabut ne ware natuman ka saad te Manama diye te Hudiyu, su kene ne langun ne kabuhalan ni Israil keet-etawan te Manama. ⁷ Kene degma langun ne anak ni Abraham ne kabuhalan din, su migkahiyen te Manama si Abraham, “Ka kabuhalan de ni Isaak ka eg-isipen ku ne kabuhalan nu.” ⁸ Ka igpasabut kayi ne kene ne me anak te Manama ka langun ne me anak ni Abraham, ke kene, seeye de se neetew tenged te insaad te Manama. ⁹ S^{u seini} ka saad te Manama, “Te iling ded kayi ne timpu te seup ne legun, eglibed a kayi wey duen e anak ni Sara ne lukes.”

¹⁰ Ne kene ne sikan de, su te timpu ne migsesepangan pad si Ribika te anak dan ki Isaak ne kaapuan ta, ¹¹⁻¹² migkahiyen te Manama si Ribika, “Egpamakayen te kakey ka hari.” Ne minsan ware pad miglesut ka me bate wey ware pad nangenngi ke mareet naa wey ke meupiya ka hinimuwan dan, piru impangenng e te Manama ke hentew ka inalam din. Su tapey e planuwa te Manama ke hentew ka eg-alamen din, wey kene ne tenged te hinimuwan ta. ¹³ S^{ikan} naa ka miggenendue ka Kasulatan, “Miggeyinawaan ku si Hakub, piru migdumutan ku si Isaw.”

¹⁴ Na, egpakakahi ki naa te kene ne matareng ka innimu te Manama? Kene! ¹⁵ S^u migkahiyen din si Muwis, “Igkeyid-u ku seeye se igkeyid-u ku wey igkalulunu ku seeye se igkalulunu ku.” ¹⁶ Purisu ka peg-alam te Manama

§§9:5 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

¶8:36 Sal 44:22. **¶9:4** Iks 4:22. **¶9:7** Hin 21:12. **¶9:9** Hin 18:10.

¶9:11-12 Hin 25:23. **¶9:13** Mal 1:2-3. **¶9:15** Iks 33:19.

kene ne tenged te pegbuut te etew wey te pegpakannekal din, ke kene, tenged te hid-u rin. ¹⁷ ^wSu nasulat diye te Kasulatan ne migkahiyen te Manama ka Hari te Ihiptu, “Innimu ku sikeykew ne Hari eyew igpakapakita ku ka geem ku pinaahi te eggimuwen ku keykew, su eyew egmabantug ka ngaran ku diye te langun ne inged te kalibutan.” ¹⁸ Purisu iyan de igkeyid-u te Manama ka igkeupii rin ne igkeyid-u wey egpakehalen din ka ulu te igkeupii rin ne egpakehalen.

Ka langet wey hid-u te Manama

¹⁹ Ne kema ke egkahiyen a nikaniyu, “Ke iling ma rue, mania te egsenditan ded te Manama ka etew ne impakehal rin se ulu? Duen naa iya mule etew ne egpakapanalliya te pegbuut te Manama?” ²⁰ ^xPiru etew ke re, wey nekey ka katenged nu ne egpakig-apul te Manama? Egpakasagsahukul naa ka innimu re te miggimu kandin, “Mania te in-iling a nikeykew kayi te eggimu?” ²¹ Ware bes katenged te talaggimu te kuren ke kene din egpeg-ilingen te eggimu puun te tane ka daruwa ne kuren? Ware naa katenged din ne eggimuwen ne amana ne mateles ka sabeka wey eleg-eleg de ka dangeb?

²² Iling due ka inggimu te Manama. Igkeupii rin ne igpakita ka langet wey igpeila ka geem din. Piru nenaneyi sikandin egkeupul wey kene din egsalutan te egleppad ka me etew ne natahahe e ne egdereetan, ²³ eyew igpakapanengneng din degma te ingkeyid-u rin ka kein-inuwan ne keupiya rin, kayi te kanta te in-alam din ne egbehayan te sika ne keupiya. ²⁴ Su sikanta ka keet-etawan ne in-alam din, wey kene ne me Hudiyu re su minsan degma ka kene

ne me Hudiyu. ²⁵ ^ySu nasulat ni prupita Husiya ne migkahi ka Manama, “Seeye se kene ne keet-etawan ku, egngaranan kud te keet-etawan ku, wey seeye se ware ku geyinawei ne me etew, eggeyinawaan kud e.

²⁶ ^zNe diye te inged ke hendei kahii sikandan,

‘Kene ku sikaniyu ne keet-etawan,’ diye degma sikandan egngarani te me anak te manekal ne Manama.”

²⁷ ^aNe migtagne degma si prupita Isayas meytenged te matig-Israil, “Minsan iling kasulug te lelanek diye te ilis te dahat ka kabuhalan ni Israil, piru deisek de ka egkaluwas.” ²⁸ Su igpaneem-neem iya te Magbebaye ne Manama kayi te kalibutan ka peglegpad din ne mapahetpet wey kene eglamlamuwan. ²⁹ ^bNe iling pad man-e kayi ka ingkahi ni Isayas, “Emun ke ware pa minggaat ka Maresen ne Magbebaye ne Manama te pila-pila ne kabuhalan ta te me Hudiyu, nahule kid perem iling te natamanan te matig-Suduma wey matig-Gumura.”

Ka peggubabe te kabuhalan ni Israil

³⁰ Na, seini re ka igkalalag ta meytenged kayi. Ka kene ne me Hudiyu ne ware migpakannekal ne egkeyimu ne matareng, nasi neyimu ne matareng pinaahi te pegpalintutuu. ³¹ Piru ka kabuhalan ni Israil ne migpakannekal ne egkeyimu ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud, nasi natalangaan. ³² Mania te neiling due? Tenged su migpakannekal sikandan kene ne pinaahi te pegpalintutuu, ke kene, pinaahi te meupiya ne hinimuwan. Nakasipe sikandan te egpakaparugsu ne

^w9:17 Iks 9:16 (LXX). ^x9:20 Isa 29:16; 45:9. ^y9:25 Hus 2:23.

^z9:26 Hus 1:10. ^a9:27 Isa 10:22-23 (LXX). ^b9:29 Isa 1:9 (LXX).

batu ne iyan si Kristu. ^{33c}Su sumale te nasulat te Kasulatan,

“Pitew kew, igtahu ku diye te Siyun ka batu eyew egpakasipe ka me etew, wey egpakaparugsu kandan.

Piru ka egpalintutuu wey egسالig kandin kene iya egkeyilawan.”

10 Me suled, igkalelehet kud iya perem ne egkaluwas ka duma ku ne me Hudiyu, wey in-ampu ku sika diye te Manama. ²Su egpakamemalehet a ne mapahetpet ka pegpamakey ran te Manama piru nekeisu te eleg ne pegpamakey. ³Su ware sikandan nakanengneng te pegkamatareng ne puun de te Manama, wey nasi sikandan migparahas-dahas te kandan ne paahi eyew egkamatareng wey ware sikandan nakatuman te paahi te Manama. ⁴Su duen de nataman ki Kristu ka Balaud eyew ka tagse etew ne due pegpalintutuu eg-isipen ne matareng te Mamana.

Ka kaluwasan para te langun ne etew

^{5d}Migsusulat si Muwisis meyitenged te pegkamatareng pinaahi te pegtuman te Balaud, “Ka etew ne mig-ikul te Balaud egkeuyag tenged te Balaud.” ^{6e}Piru nasulat te Kasulatan ka meyitenged te pegkamatareng pinaahi te pegpalintutuu, “Kene ka inse diye te suman-suman nu, ‘Hentew-a ka eggendiye te langit?’” (eyew egpepamaneuhen si Kristu). ⁷“Wey ke, ‘Hentew-a ka egpamaneug diye te ugpaan te gimukud?’” (eyew eguyahen si Kristu). ⁸Su sumale te Kasulatan, “Marani keykew ka lalag te Manama. Nakapamule e seini due te pusung nu wey igkalalag nud e.” Sika ne lalag meyitenged te pegpalintutuu ne inwali ney. ⁹Su emun ke eg-angkenen nu ne Magbebaye si Hisus wey egpalintutuu

ka te mapahetpet ne in-uyag sikandin te Manama, egkaluwas ka. ¹⁰Su eg-isipen ne matareng ka etew ne mapahetpet ne egpalintutuu, wey egkaluwas sikandin puun te peg-angken din te impalintutuuwan din. ^{11f}Su migkahi ka Kasulatan, “Ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene iya egkeyilawan.” ¹²Su ware kaleinan te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu. Sabsabeka re iya ka Magbebaye te langun ne etew wey egtumpisan din ka langun ne egpangananey kandin. ^{13g}Su sumale te Kasulatan, “Ka langun ne egpangananey te Magbebaye, egkaluwas.”

¹⁴Piru egmenuwen naa te me etew te egpangananey kandin te ware ma sikandan migpalintutuu wey migsالig kandin? Ne egmenuwen dan naa te egpalintutuu te ware dan ma nakarineg te guhuren meyitenged kandin? Ne egmenuwen dan naa te egpakarineg ke ware egwali diye te kandan? ^{15h}Ne egmenuwen naa te etew te egwali ke ware egسuhu kandan? Piru duen e insuhu ne egwali su nasulat te Kasulatan, “Amana ne tetelesi ka paa te se-eye se eg-uyan te Meupiya ne Panugtulen!” ¹⁶ⁱPiru kene ne langun ne etew ne migdawat te Meupiya ne Panugtulen. Su migkahi si prupita Isayas, “Magbebaye ne Manama, hentew-a ka migpalintutuu te inwali ney?” ¹⁷Sikan naa, egpakapalintutuu ka me etew emun egpakarineg te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu.

^{18j}Piru eg-insa a: Ware naa nakarineg ka me Hudiyu te guhuren? Nakarineg ded sikandan, su sumale te Kasulatan, “Nanengku-sengku ka laheng dan te intiru ne kalibutan;

^c9:33 Isa 28:16 (LXX). ^d10:5 Lib 18:5. ^e10:6 Diy 30:12-14.

^f10:11 Isa 28:16 (LXX). ^g10:13 Huwil 2:32. ^h10:15 Isa 52:7.

ⁱ10:16 Isa 53:1 (LXX). ^j10:18 Sal 19:4 (LXX).

wey nangabbas-abbas ka me lalag dan diye te katamanan te inged.”

¹⁹^kNe eg-abey ad man-e eg-inse: Ware naa sikandan nakasabut? Nakasabut dan ded, su nasulat ni Muwisis ne migkahi ka Manama,

“Egpeimmeen ku sikaniyu te kene ne me Hudiyu.”

Egpeyibeluen ku sikaniyu pinaahi te me etew ne egkengeungel.”

²⁰^lNe ware degma pegkaaldeh ni Isayas te migkahi,

“Natulitian a te seeye se ware migpammitew keddi.

Migpakita a te seeye se migbalahad keddiey.”

²¹^mPiru seini ka ingkahi rin meytenged te me Hudiyu, “Aldew-aldew a ka egpangumew te me etew ne masinupaken wey makehal se me ulu.”

Ka hid-u te Manama para te me Hudiyu

11 ⁿSikan naa eg-insa a, “Imbalahad naa te Manama ka keet-etawan din ne me Hudiyu?” Ware iya! Su minsan sikeddi, Hudiyu a degma ne kabuhalan ni Abraham, wey nabuhal puun te tribu ni Binhamin. ²Ware balahara te Manama ka keet-etawan din ne tapey rin e alama. Sumsamana niyu ka ingkahi te Kasulatan meytenged ki Ilyas ne migpangananey te Manama. Migsalew-salew sikandin te me Hudiyu ³^one migkahi, “Magbebaye ne Manama, impangimatayan dan ka me prupita nu wey impangguhus dan ka me altar nu. Sikeddi naan de ka nasame wey eggimatayan a perem nikandan.” ⁴^pPiru nekey ka intabak te Manama kandin? “Duen pad inlein ku ne pitu ne libu

(7,000) ne me etew ne ware migsimba te diyus-diyus ne si Baal.” ⁵Ne iling naan ded degma due kuntee, duen pad pila-pila ne me Hudiyu ne in-alam te Manama tenged te keupiya wey keyid-u rin.

⁶Piru ke in-alam din sikandan tenged te keupiya wey keyid-u rin, kenad ne tenged te hinimuwan dan ne in-alam sikandan. Su emun ke in-alam din sikandan tenged te hinimuwan dan, kene tad egkakahi ne keupiya wey keyid-u pad seini.

⁷Na, nekey naan e? Ware nakaangken ka kasuluhan te me Hudiyu te impamitew ran, piru naangken seini te seeye se in-alam te Manama. Ka duma impakehal te Manama ka me ulu ran.

⁸^qSumale te ingkahi te Kasulatan, “Innimu sikandan te Manama ne egpekeiling te mulug ne etew, due me mata ran piru kene sikandan egpakakita,

due me talinga ran piru kene sikandan egpakarineg taman kuntee.” ⁹^rNe migkahi si Dabid meytenged kandan,

“Egkengarakep perem sikandan wey egkengasapenan ka egliblibulung ne eggale-gale,

iling te mahintalunan ne migsahad te baled wey kenad egpakaawe!

¹⁰Egkengabatud perem sikandan eyew kenad egpakakita wey egkabekut perem sikandan te ware egtamanan.”

¹¹Sikan naa ka eg-insa a, ke nakasipe wey nakarugsu ka me Hudiyu, kene naan e sikandan egpekeenew? Kene ne iling due! Su pinaahi te pegsupak dan, naluwas ka kene ne me Hudiyu eyew igkasekel ran sikandan. ¹²Ne emun ka

*10:19 Te Grigu: kene ne nasud.

^k10:19 Diy 32:21. ^l10:20 Isa 65:1 (LXX). ^m10:21 Isa 65:2 (LXX).

ⁿ11:1 Pil 3:5. ^o11:3 1Har 19:10,14. ^p11:4 1Har 19:18.

^q11:8 Diy 29:4; Isa 29:10. ^r11:9 Sal 69:22-23 (LXX).

pegsupak wey pegsahap te me Hudiyu egpakabehey te keupianan te langun ne kene ne me Hudiyu kayi te ampew te tane, wey naan pa iya ke masulug ded ka me Hudiyu ne egpalintutuu.

Ka kaluwasan te kene ne me Hudiyu

¹³ Kuntée egnangenan ku sikaniyu se kene ne me Hudiyu. Apustulis a eyew egwali diye te kaniyu, wey indakelan ku seini ne himu ¹⁴ eyew egkeimma ka duma ku ne me Hudiyu wey sika ka paahi ne egkaluwas ka duma kandan. ¹⁵ Su emun ke ka peg-inniyug te Manama te me Hudiyu iyan egpuunan ne nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa rin te duma ne me etew kayi te ampew te tane, iyan naan pa iya ke egdawaten din ded sikandan. Su emun ke egdawaten din ded man-e sikandan, iyan egkeilingan te egpangkusan kayi ka pegkeuyag te minatey.

¹⁶ Panunggiling ke due paan ne in-halad ka baad diye te Manama, iling ded te nalagkes e degma te peghalad ka same te paan. Ne ka kayu degma, su emun ke ka dalid kandin te Manama, kandin naan ded man-e ka me sugpang.

¹⁷ Iyan panunggilingan te me Hudiyu ka pinamula ne ulibu ne impanempuhan te duma ne me sugpang. Ne sikaniyu se kene ne me Hudiyu, egpekeiling kew te me sugpang te leew ne ulibu ne impanugpat diye te lawa te pinamula ne ulibu, wey nekegsaamul kew e te kalam-buan te malehet ne sugpang. ¹⁸ Piru kene niyu lemeti seeye se impanempug ne me sugpang, su tantanuri niyu ne kene ne sikaniyu ka mig-uyag te dalid, ke kene, ka dalid ka mig-uyag kaniyu.

¹⁹ Ne kema ke due egkahi, “Uya, piru impanempug seeye ne me sugpang eyew igpakasugpat key subal kandan.”

²⁰ Malehet sika, impanempug sikandan

su ware sikandan migpalintutuu piru nakasubal kew re su migpalintutuu kew. Sikan naa, kene kew paketul, ke kene, kaaldeh kew. ²¹ Su emun ke ware ululungi te Manama te egpanempug ka malehet ne me sugpang, kene din degma eg-ul-ulungan te egpanempug ka kene ne malehet ne me sugpang iling kaniyu te kene ne me Hudiyu. ²² Egkakita ta kayi ke kamenu karakel ka hid-u te Manama wey ka kabulut din degma. Mabulut sikandin te seeye se migsupak, piru sikaniyu, igkeyid-u kew nikandin ke egpabulus kew egسالig te keyid-u rin. Su emun ke kene, egpanempuhan kew degma. ²³ Ne seeye se me Hudiyu ne kenad egpakehal-kehal su egسالig e te Manama, iglibed din ded sikandan igسugpat su egkeyimu sika te Manama. ²⁴ Ne sikaniyu se egpekeiling te me sugpang te leew ne ulibu, emun ke ingkasugpat kew nikandin diye te pinamula ne ulibu, iyan din naan pa iya kene igpakasugpat ded ka malehet ne me sugpang kayi.

Ka hid-u te Manama te langun ne etew

²⁵ Me suled, egkeupian a ne egkaneng-nengan niyu ka nekeeles ne kamalehetan su eyew kene kew egpakapegسال su me matagseb kew e. Iyan ku igpaneng-neng kaniyu ne egkataman de ka kakehal te me ulu te Hudiyu te timpu ne egkatimpad e ka kasulug te kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu. ²⁶ Ne puun due, egkaluwas ka langun ne kabuhalan ni Israil. Su sumale te nasulat te Kasulatan,

“Diye egpuun te Siyun ka Manluluwas. Eg-aween din ka mareet ne hinimuwan te kabuhalan ni Hakub.

²⁷ Ne egkatuman iya ka kasabutan ku dengan kandan ne eg-aween ku ka me sale dan.”

²⁸Meyitenged te peggubabe te me Hudiyu te Meupiya ne Panugtulen, neyimu sikandan ne kuntere te Manama ne iyan nakabulig kaniyu. Piru meyitenged te peg-alam kandan te Manama, indakelan din ded sikandan te geyinawa puun te saad din te kaap-apuan dan. ²⁹Su kene iya egkabalbalawan ka suman-suman te Manama meyitenged te dasag wey peg-alam din. ³⁰Sikaniyu se kene ne me Hudiyu, migsupak kew dengan te Manama, piru kuntee ingkeyid-u kew nikandin tenged te pegsupak te me Hudiyu. ³¹Ne iling naan ded degma due, migsupak sikandan te Manama kuntee piru igkeyid-u red degma sikandan te Manama tenged te pegkeyid-u rin kaniyu. ³²Su nekeiling te imprisu te Manama ka langun ne etew te kandan ne pegkamasinupaken eyew igpakapapitew rin kandan ka keyid-u rin.

Egsayeen ka Manama

³³^uAmana ne matubung ka Manama te keyid-u wey amana ne dakel ka katue-nan din wey kaalam! Ware egpakasabut te me planu rin wey ware egpakatirew te me paahi rin! ³⁴^vSu nasulat te Kasulatan ne miggenendue,

“Hentew naa ka nakataha te suman-suman te Magbebaye ne Manama? Hentew naa ka egpakapanulu kandin te eleg ne eggimuwen?”

³⁵^wHentew naa ka nakadasag kandin te minsan nekey,

ne keilangan ne egsulian din?”

³⁶^xSu sikandin ka miggimu te langun wey egbuut kayi. Neyimu ka langun eyew egkareyrey sikandin. Egdayanen sikandin te ware egtamanan. Malehet iya.

Ka eleg ne pegpamakey te Manama

12 Sikan naa me suled, tenged te hid-u te Manama kanta, egbanasalan ku sikaniyu ne ibehey niyu ka lawa niyu diye te Manama isip halad ne manekal, matulus wey egpakapahale kandin. Sika ka eleg ne eggimuwen niyu eyew te pegsimba kandin. ²Kene kew paruma-ruma te egbatasanen te me etew te kuntee ne timpu, ke kene, tuhuti niyu ne egkabalbalawan te Manama ka pegkeetew niyu pinaahi te peg-iyam din te suman-suman niyu. Ne puun due, egkangenngan niyu ke nekey ka igkeupii rin ne iyan ka meupiya, egpakapahale wey ka ware seyyup.

³Su tenged te katenged ne imbehey keddiey te Manama, egkahian ku sikaniyu te kene niyu iparibabew ka suman-suman niyu meyitenged te pegkeetew niyu, ke kene, ipaayun-ayun niyu re ka suman-suman niyu sumale te pegpalintutuu ne imbehey kaniyu te Manama. ⁴^ySu sabeka re ka lawa te etew piru masulug ka baad wey ware nenekeg-iling ka himu te tagse baad.

⁵Ne iling ki red degma se migmalintutuu, su minsan masulug ki piru sabeka ki re ne lawa su nasabeka kid diye te ki Kristu, wey nenekegsugpat ki langun.

⁶^zImbehayan ki te Manama te naleinlein ne katueanan tenged te keyid-u rin. Purisu ke imbehayan ka te katueanan te pegpangguhud te impanengneng te Manama diye te keykew, gamita nu sika sumale te pegpalintutuu nu. ⁷Ne emun ke imbehayan ka te katueanan te pegtanggung, tanggung ka, wey ke imbehayan ka te katueanan te pegpanulu, panulu ka. ⁸Emun ke imbehayan ka te katueanan te pegbagget te дума, sika iya himuwa nu, wey ke iyan nu katueanan ka pegbehey

^u11:33 Isa 55:8. ^v11:34 Isa 40:13 (LXX). ^w11:35 Hub 41:11.

^x11:36 1Kur 8:6. ^y12:4 1Kur 12:12. ^z12:6 1Kur 12:4-11.

te egkaayu-ayu, behey ka ne ware lehed-lehed. Ne emun ke pegpangulu ka katue-nan nu, pangulu ka ne maali-ali, wey ke iyan nu katueanan ka hiid-uwen te дума, parumeyi nu te kahale ka hid-u nu.

⁹Keilangan ne malehet ka geyinawa niyu te дума. Dumuti niyu ke nekey ka mareet wey desdeseni niyu ka meupiya.

¹⁰Paheyinaweey kew te tagse sabeka iling te pegpaheyinaweey te tagtahasuled, wey pegtagtahurey kew amana.

¹¹Kene kew papepehul, ke kene, pamakey kew ne mabagget-bagget diye te Magbebaye. ¹²Kahale kew tenged te impallateng niyu puun te Manama, kene kew kapeleyi ne eg-antus te me keyirapan wey ampu kew layun. ¹³Behayi niyu ka keilangan ne egbulihan ne keet-etawan te Manama, wey paal-alumameey kew.

¹⁴Ampu kew te Manama ne egpanalanganin din seeye se migbayad-bayad kaniyu, wey kene niyu sikandan dilusa. ¹⁵Kahale kew дума te seeye se nenahale, wey lungku kew дума te seeye se nanlungku. ¹⁶Peuy-uyuney kew te tagse sabeka. Kene kew paambug, ke kene, paal-alukuyey kew te kabaluan de ne me etew, wey kene kew suman-suman ne matagseb kew.

¹⁷Kene niyu sulii te mareet ka etew ne miggimu kaniyu te mareet, ke kene, sumsumana niyu ke nekey ka eleg ne eggimuwen diye te tangkaan te langun ne etew. ¹⁸Taman te egkeyimu niyu, gerami niyu ne egpekegtuleddu kew te langun ne etew. ¹⁹Inggeyinawaan ku ne me suled, kene kew sulii, ke kene, balahara niyud sika su iyan e mateu ne eglegpad kandan ka Manama. Su nasulat te Kasulatan ne migkahi ka Magbebaye ne Manama, “Sikeddiey ka egsuli, sikeddi ka egbayad.” ²⁰Purisu ikula niyu ka

ingkahi te Kasulatan, “Ke miggutasan ka kuntere nu, pakeena nu sikandin; ke nammaraan sikandin, peinuma nu. Su emun ke eggimuwen nu sika, egkeyilew e sikandin te mareet ne innimu rin.”

²¹Kene kew pareeg te mareet, ke kene, deeha niyu ka mareet pinaahi te meupiya ne himu.

Ka pegparuma-ruma te me upisyal te gubirnu

13 Ka langun keilangan ne egparuma-ruma te upisyal te gubirnu su ware migpangatungdanan ne ware ituhut te Manama. Ne seeye se migpangatungdanan, intunde sikandan te Manama. ²Purisu ka egsupak te upisyal te gubirnu, egsupak te intunde te Manama wey eglegparan ka eggimu kayi. ³Su ka miggimu te meupiya, kene egkaaldeke te seeye se migpangatungdanan, ke kene, ka miggimu re te mareet. Ne emun ke egkeupian kew ne kene egkaaldeke te seeye se migpangatungdanan, keilangan ne meupiya ka eggimuwen niyu wey egdayanen kew pad iya nikandan. ⁴Su suluhuanen sikandan te Manama eyew due keupianan niyu. Piru ke miggimu kew te mareet, eleg iya ne egkaaldeke kew su imbehayan iya sikandan te katenged eyew te peglegpad. Suluhuanen sikandan te Manama eyew eg-uyan te legpad din diye te miggimu te mareet. ⁵Purisu keilangan ne egparuma-ruma ki te migpangatungdanan, kene ne puun de su egpanalliya ki ne egkalegparan, ke kene, puun su nakanengneng ki ke nekey ka eleg ne eggimuwen.

⁶Sika ka egpuunan ne egbayad ki degma te me buhis, su me suluhuanen te Manama seeye se migpangatung-

^a12:14 Mat 5:44; Luk 6:28.

^b12:16 Lal 3:7. ^c12:19 Diy 32:35.

^d12:20 Lal 25:21-22 (LXX).

^e13:6 Mat 22:21; Mar 12:17; Luk 20:25.

danan ne migpakannekal te trabahu ran.
⁷Sikan naa ka egbayaran ta ka keilangan ne egbayaran wey ka langun ne buhis, wey eg-ayad-ayad egtahud te langun ne migpangatungdanan.

Ka katungdanan te tagse sabeka

⁸Kene ta egmananayen te egbayad ke due utang ta diye te duma, piru egtantanuran ta layun ka utang ta ne egpaheyinaweey te tagse sabeka. Su ka miggeyinawa te duma nakatuman te Balaud te Manama. ⁹^fSu ka me suhu ne miggendue, “Kene ka panlibug, kene ka himatey, kene ka panakew, kene ka keimma,” wey ka duma pad ne me suhu, nabalakes de kayi te seini ne suhu, “Geyinawei nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu.” ¹⁰Su emun ke miggeyinawaan ta ka me duma ta, kene ki iya egpekeyimu te mareet diye te kandan. Purisu ka peggeyinawa te duma iyan ka katumanan te Balaud.

¹¹Amana kew man-e nakanengneng ke nekey ka eleg ne eggimuwen te seini ne timpu. Keilangan ne eggimata kew e su marani e ka kaluwasan ta du te pegbunsud ta te pegpalintutuu. ¹²Egpekeiling seini te marusilem ne maahan e egkapawe. Keilangan ne enggeran tad e ka maddeet ne hinimuwan ne eleg diye te marusilem, wey eg saliyan tad e te meupiya ne hinimuwan ne iyan eleg ne pang niban te seeye se diye te malayag. ¹³Iyan ta eg-ikulen ka meupiya ne pegugpe ne eleg eggimuwen te maaldew. Kene ki egpanaman-taman eg sahakeen wey egpewubug-hubug, wey eg-amung-amung te me agkayen, wey kene ki eggimu te malindit ne igkeupii te lawa ta. Kene ki egmeeg-ehetey wey egkasekel te tagse sabeka. ¹⁴Ke kene,

igsaluub ta isip kumbale ka Magbebaye ne si Hisu Kristu, wey kene ta egtuhutan ne egkaparuyun-duyunan ta ka igkeupii te lawa ta ne makasesale.

Kene ki eggukum te duma

14 ⁸Ke due etew ne mahuye se pegpalintutuu, dawata niyu sikandin te ware pegpakig-apul te kandin ne suman-suman. ²Panunggilingan, seeye se mahuye ne migpalintutuu ne kene egkakeen ka ngalap, iyan de egkeenen se gulay. Piru ka duma migpalintutuu ne egkakeen ka minsan nekey. ³Seeye se egkeen te minsan nekey, kene din eglemetan seeye se gulay re se egkeenen. Ne seeye degma se gulay re se egkeenen, kene din egdew-ayen ka egkeen te minsan nekey su indawat sikandin te Manama. ⁴Purisu nekey naa ka katenged ta te pegdew-ey te suluhuanen te duma? Su ka ahalen din de ka due katenged ne eglalag ke mareet ka innimu rin wey ke meupiya naa. Ne igkabennali iya ne meupiya ka eggimuwen din su egbulihan sikandin te Magbebaye.

⁵Due egsuman-suman ne due mahal ne aldew ne nakasangi te duma ne aldew, piru ka duma egsuman-suman ne nenekeg-iling de ka langun ne me aldew. Ne ka tagse sabeka keilangan ne kene egduwa-ruwa te insuman-suman din. ⁶Ka migsuman-suman ne due mahal ne aldew, inggimu rin sika eyew te pegtahud te Manama. Iling naan ded ka egkeen te minsan nekey, inggimu rin sika eyew te pegtahud te Manama su migpasalamat ma sikandin te ingkeen din. Ka kene egkeen te minsan nekey, inggimu rin sika eyew degma te pegtahud te Manama su migpasalamat ma sikandin te ingkeen din. ⁷Su neetew ki, kene ne para te kanta ne pegkeetew, wey

^f13:9 Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:17; Diy 5:21; Lib 19:18. ⁸14:1 Kul 2:16.

egpatey ki, kene ne para te kanta red ne pegkeetew. ⁸Ke kene, neetew ki para te Magbebaye wey egpatey ki para te Magbebaye. Purisu, minsan manekal ki pad wey ke namatey kid, kandin ki red iya te Magbebaye. ⁹Su si Kristu namatey wey neuyag eyew egkeyimu sikandin ne Magbebaye te nammatey e wey te mannekal pad. ¹⁰^hPurisu mania te egdew-ayen niyu wey eglemetan ka me suled niyu te egtangke ki ma langun te Manama eyew eggukuman nikandin? ¹¹ⁱSu nasulat te Kasulatan ne migkahi ka Magbebaye ne Manama, “Egpahunlibet a ne egkatuman iya ne egpanimbuel ka langun diye te tangkaan ku wey eg-ileen a ne Manama.”

¹²Sikan naa, tagse sabeka kanta egpanabak diye te Manama meytenged te immangimu ta.

Egsalsalliya ki ne kene egpakasale ka duma ta

¹³Kene kid e egmarewdew-ayey, ke kene, eggabekeen ta ka suman-suman ta ne kene eggimu te minsan nekey ne egpakasaligkat wey egpakatintal te suled ta. ¹⁴Tenged te pegsabeka ku te Magbebaye ne si Hisus, nakamemalehet a ne ware keenen ne kene eggabekeen. Piru ingkene seini diye te etew ne egsuman-suman ne ingkene seeye. ¹⁵Emun ke neenenduenan ka suled nu te egkeenen nu, ware kad nekeikul te geyinawa. Sikan naa, kene nu tuhuti ne egkareetan ka etew te egkeenen nu su migpatey si Kristu para kandin. ¹⁶Kene ta egtuhutan ne ka in-isip ta ne meupiya, egmareeten te duma. ¹⁷Su ka Peghari te Manama kene ne meytenged te keenen wey inumen, ke kene, meytenged te pegkamatareng, keupianan, wey kahale ne egpuun te Panisingan te Man-

ama. ¹⁸Su emun ke iling due ka paahi ta te pegpamakey ki Kristu, igkahale ki te Manama wey igkabennali te me etew.

¹⁹Purisu egpakannekalan ta ka egpakabehey kanta te keupianan wey egpekeehet te pegpalintutuu te tagse sabeka. ²⁰Kene ta egdereetan ka innimu te Manama tenged te keenen. Su diye te Manama, eggabekeen iya ka langun, piru kene ne meupiya ke egpakasale ka duma ta tenged te egkeenen ta. ²¹Kene ne meupiya ka pegkeen te ngalap wey ka peginunum te binu, wey ka peggimu te minsan nekey ne iyan egpuunan ne egpakasale ka suled ta. ²²Ke nekey ka impalintutuwan te tagse sabeka meytenged kayi, meupiya ne daruwa ran de te Manama ka nekegtaheey. Egpanalanganin seeye se kene egkabantalan te insuman-suman din ne eleg ne eggimuwen. ²³Piru seeye se egduwa-ruwa wey nasi migkeen, eglegparan sikandin te Manama su kene ne uyun te impalintutuwan din ka innimu rin. Su sale ka peggimu te minsan nekey ne kene ne uyun te impalintutuwan ta.

Ka peg-ugpe ne egpakahale te duma

15 Sikanta se nenehet e ka pegpalintutuu, keilangan ne kene ki egkeubil te igkabantali te me mahuye pad se pegpalintutuu. Kene ne iyan ta egsumsumanen ka egpakapahale te pegkeetew ta, ²ke kene, keilangan ne ka tagse sabeka kanta egpakapahale te duma ta eyew egpakabulig ki wey egkeehet ka pegpalintutuu rin. ³^jSu si Kristu ware migsuman-suman te egpakapahale te pegkeetew rin, su nasulat te Kasulatan, “Sikeddiey ka nababaan te lemet te me etew diye te keykew.” ⁴Su ka langun ne nasulat dengan diye te Kasulatan, in-sulat eyew pegpanulu kanta wey eyew due egkapallateng ta pinaahi te peg-

^h14:10 2Kur 5:10. ⁱ14:11 Isa 45:23 (LXX). ^j15:3 Sal 69:9.

antus ta wey kabagget puun te Kasulatan. ⁵ Ne ka Manama ne migbehey kanta te kanekal te peg-antus wey kabagget, iyan egtuhut kaniyu ne eg sabeka ka suman-suman niyu te peg-ikul ki Kristu Hisus ⁶ eyew egkasabeka kew langun ka egdeyrey te Manama ne Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu.

**Ka pegpanengneng
te Meupiya ne Panugtulen
diye te kene ne me Hudiyu**

⁷ Purisu parawdawatey kew iling te pegdawat ni Kristu kaniyu eyew egkasaye ka Manama. ⁸ Su egnanganan ku sikaniyu te neyimu ne suluhuanen si Kristu te me Hudiyu[†] eyew te pegpakita ne egkasalihan ka Manama, su intuman ni Kristu ka insaad te Manama diye te me kaap-apuan dan. ⁹ Ne kene ne sikan de, su eyew ka kene ne me Hudiyu egpakasaye degma te Manama tenged te hid-u rin. Su sumale te nasulat te Kasulatan,

“Eg pasalamatan ku sikeykew diye te taliware te kene ne me Hudiyu, wey eg-ulahingan ku ka ngaran nu.”

¹⁰ Ne duen pad man-e nasulat, “Gale-gale kew se kene ne me Hudiyu duma te keet-etawan te Manama!”

¹¹ Ne duen pad man-e nasulat, “Sikaniyu se kene ne me Hudiyu, dayana niyu ka Magbebaye ne Manama. Sikaniyu se langun ne keet-etawan, dayana niyu sikandin!”

¹² Ne migsulat pad degma si prupita Isayas,

“Due kabuhalan ni Hisi ne egginguma eyew egmandu te kene ne me Hudiyu, wey sikandin ka egkapallatengan dan.”

¹³ Ka Manama ne egkapallatengan ka egbehey kaniyu te dakel ne kahale

wey keupianan pinaahi te pegsalig niyu kandin, su eyew ka pegpallateng niyu egkanasnasian egdakel pinaahi te geem te Panisingan te Manama.

Ka pegsulat ni Pablu ne ware pegkehe

¹⁴ Me suled ku, ware pegduwa-ruwa ku ne subla kew ne meupiya wey napenu te langun ne katuenan, wey egkateu kew ne egmapanpanuluey te tagse sabeka. ¹⁵ Piru minsan pad iling due, ware e red migkehe te pegsulat ku eyew pegpasuman-suman kaniyu. Innimu ku sika tenged te katenged ne imbehey keddi te Manama ¹⁶ eyew egpamakey ki Kristu Hisus te pegpanulu ku te kene ne me Hudiyu. Ka pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen puun te Manama, egpekeiling te himu te talagpanubad su hendue te ighalad ku sikaniyu se kene ne me Hudiyu diye te Manama ne iyan egdawat kaniyu su immatulus kew te Panisingan te Manama. ¹⁷ Purisu te keddi ne pegsabeka ki Kristu Hisus, egpakapegasal a te keddi ne pegpamakey te Manama. ¹⁸ Piru kena a egpaalag-alag eglalag te minsan nekey gawas te neyimu ni Kristu eyew te pegtipu te kene ne me Hudiyu ne egkapalintu-tuu te Manama pinaahi te eglalohen wey eggimuwen ku. ¹⁹ Egkeyitabu man-e seini pinaahi te me palinneu wey me kein-inuwan wey te geem te Panisingan te Manama. Sikan naa ka puun te Hirusalim taman te Iliriku, in-empet ku te egwali ka Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. ²⁰ Su iyan ku igke-upii ka egwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me inged ne ware pad narinehi si Kristu, su eyew kena a egpakaampew te pabunsuran ne impes-ek te duma. ²¹ Su sumale te nasulat te Kasulatan,

[†]15:8 Te Grigu: nenatulian.

^k15:9 2Sam 22:50; Sal 18:49. ^l15:10 Diy 32:43. ^m15:11 Sal 117:1.

ⁿ15:12 Isa 11:10 (LXX). ^o15:21 Isa 52:15 (LXX).

Hudiyu ne дума ku te naprisu. Mabantug sikandan ne me apustulis wey nekewun-a pad sikandan keddi migpalintutuu ki Kristu.

⁸Ipangemusta a man-e ki Ampliyatu ne miggeyinawaan ku tenged te Magbebaye, ⁹wey ki Urbanu ne дума ta te migpamakey ki Kristu, wey ki Istakis ne miggeyinawaan ku. ¹⁰Ipangemusta a degma ki Apilis ne napamalehetan e ne matinumanen ki Kristu, wey te pamilya enni Aristubulu ¹¹wey ni Hirudiyun ne karumaan ku te Hudiyu. Ne iling ded man-e te pamilya ni Narsisu ne migmalintutuu te Magbebaye.

¹²Ipangemusta a man-e engki Tripina wey ki Tripusa ne migpamakey te Magbebaye, wey ki Pirsida ne miggeyinawaan ku ne migpakannekal migpamakey te Magbebaye. ¹³Ne iling ded ki Rupu te egkabantug se pegpamakey te Magbebaye, wey te iney rin ne inisip kud degma ne iney ku, ¹⁴wey engki Asinkritu, ki Pligunti, ki Hirmis, ki Patrubas, ki Hirmas wey te me дума ran ne suled ta te pegpalintutuu. ¹⁵Ipangemusta a degma engki Pilulugu, ki Hulya, ki Niriyyu wey te atebey rin, ki Ulimpas wey te langun ne me дума ran ne keetawan te Manama.

¹⁶Pegpangemustey kew ka tagse sabeka te pegpawitew ne migpaheyinaweey kew.[‡] Migpangemusta degma kaniyu ka langun ne punduk ne migmalintutuu ki Kristu.

Ka katammanan ne me paney-paney

¹⁷Me suled, egpanpanayan ku sikaniyu ne bantey kew te me etew ne

iyangepuunan ne egkabaad-baad kew wey egpakasuwey kew te pegpanulu ne natuenan niyu dengan. Pakaddiyu kew naa kandan. ¹⁸Su sika ne me etew ware migpamakey te Magbebaye ta ne si Kristu, ke kene, iyan dan impamakey ka lawa ran. Ne pinaahi te mekeinniyat ne peggulu wey meupiya ne egpammehen ne guhuren dan, egkalimbungan dan ka mangguwed pad se suman-suman. ¹⁹Ka guhuren meytenged te pegparuma-ruma niyu ki Kristu, nanengnengan te langun ne etew wey amana a nahale kaniyu. Piru igkeupii ku ne mangateu kew te langun ne meupiya wey pakaddiyu kew te langun ne mareet. ²⁰Te kene egkaluheyy egkatalu te Manama te keupianan si Meibulan wey egdi-diekan ta sikandin.

Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu, egkaangen niyu.

²¹Migpangemusta kaniyu si Timuityu ne migbulig keddi, wey ensi Lusyu, si Hasun, wey si Susipatru ne me karumaan ku te Hudiyu.

²²(Sikeddiey si Tirsiiyu ka impasulat te seini ne sulat, egpangemusta a degma kaniyu te migpalintutuu te Magbebaye.)

²³⁻²⁴Migpangemusta degma kaniyu si Gayu, ka mahinged ne migpamaneyikan ku. Kayi te baley rin eglilibulung ka migmalintutuu. Ne migpangemusta red degma ensi Irastu ne talaggen-gen te seleppi te siyudad wey si Kuwartu ne suled ta.[¶]

Ka pegsaye te Manama

²⁵Egdayanen ka Manama ne egligen te pegpalintutuu niyu sumale te Me-

[‡]16:16 Te Grigu: matulus ne peggarek.

[¶]16:23-24 Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 24 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne eggenendue, Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangen niyu langun. Malehet iya.

[†]16:13 Mar 15:21. [‡]16:21 Him 16:1.

[¶]16:23-24 Him 19:29; 1Kur 1:14; 2Tim 4:20.

upiya ne Panugtulen meytenged ki Hisu Kristu ne inwali ku. Neeles ka seini ne kamalehetan te amana ne naluhey ne timpu, ²⁶piru impanengneng e kuntee te Manama ne ware egtamanan diye te langun ne etew pinaahi te sinulat te me prupita. Ne migsuhu sikandin ne igpang-

guhud ka Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne me nasud eyew egpalintutuu wey egtuman ka me etew.

²⁷Pinaahi ki Hisu Kristu, egsayeen ta te ware egtamanan ka Manama ne iyan de matagseb! Malehet iya.

Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu te

Matig-Kurintu

Igpewun-a

Ka an-anayan ne sulat ni Pablu te Matig-Kurintu, insulat din te timpu ne diye sikandin te Ipisu ka egwali. Insulat din seini eyew te pegbulig te me prublima ne nabayaan te nalein-lein ne punduk te migmalintutuu ne impes-ek din diye te Kurintu. Ka Kurintu ka iney ne siyudad te prubinsya te Akaya, ne ka Akaya, sabeka te prubinsya ne sakup te Ruma. Te seeye ne timpu, sabeka ne dakel ne siyudad ka Kurintu ne nangugpaan te me Grigu, Rumanhun, wey me Hudiyu. Ne puun su ilis sika te dahat, masalig degma ka egmangendiye ne eg-untud te me barku ka egpamelegye wey egpameli. Nabantug ka sika ne siyudad tenged te karatu din, wey masalig ka nalein-lein ne rilihyun te mahinged dutu, wey masalig degma ka egmeyibhilabetey dutu wey ka eg-ikul te tapey ne batasan ne iling due. Hapit migdaruwa ne leg-un si Pablu ka mig-ugpe diye eyew te pegwali, wey masalig ka migpalintutuu (Me Himu 18).

Peglihat te me tatelu ne leg-un, taheed te diye si Pablu te Ipisu ka egwali, nakarawat sikandin te sulat puun te migmalintutuu diye te Kurintu (1 Kur 7:1). Nakarineg man-e sikandin meytenged te ehetaan te migmalintutuu wey te duma pad ne me prubliman diye te punduk te migmalintutuu. Te seini ne sulat, intambahan din sikandan meytenged due wey egpepaaween din seeye se egmeyibhilabetey ne sakup te punduk dan te migmalintutuu. Intabak din man-e seeye se me inse meytenged te egmaas-asaweey, me balu, me dasag

te Panisingan te Manama, wey ka peguyag te me minatey.

Te kapitulu 13, nahuhud due ne sika se geyinawa, iyan sika ka subla ne meupiya ne dasag te Manama diye te keet-etawan din. Ne kema ke sika iya ka amana ipanengngeng te seini ne baseen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-9

Ka pegkabaad-baad te migmalintutuu 1:10-4:21

Ka pegsapad ni Pablu te migmalintutuu tenged te pegbalahad dan te migpeyilabetey 5:1-13

Ka eleg ne peggusey te ehetaan 6:1-11

Ka eleg ne peggamit te kaligwangan isip me migmalintutuu 6:12-20

Ka inse meytenged te asaweey 7:1-40

Ka pegtahud te Manama du te me diyus-diyus 8:1-11:1

Ka eleg ne eggimuwen te malitan diye te libulunganan te migmalintutuu 11:2-16

Ka eleg ne eg-ikulen te peggimu te Peglabung te Magbebaye 11:17-34

Ka me katuenan ne imbehey te Panisingan wey ka peggamit due diye te libulunganan te migmalintutuu 12:1-14:40

Ka peg-uyag ni Kristu wey te migmalintutuu 15:1-58

Ka pegpanlimud te igbulig te me Kristuwanen diye te Hudiya 16:1-4

Ka planu ni Pablu wey ka katamanan 16:5-24

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat duma te suled ta ne si Sustinis. In-alam a ne egkeyimu ne apustulis ni Kristu Hisus sumale te pegbuut te Manama.

^{2w}Egpagemusta key kaniyu te migmalintutuu te Manama due te Kurintu ne immatulus din pinaahi te

pegsabeka rin kaniyu ki Kristu Hisus. In-alam kew te Manama ne egkeyimu ne keet-etawan din duma te seeye se langun ne diye te nalein-lein ne inged ne egpangananey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. Sikandin ka Magbebaye ta langun.

³Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat ni Pablu diye te Manama

⁴Egpasalamat a layun te Manama meytenged kaniyu tenged te keupiya wey keyid-u ne impapitew rin kaniyu puun te pegsabeka rin kaniyu ki Kristu Hisus. ⁵Su tenged te pegsabeka rin kaniyu ki Kristu, impanalanginan kew te langun-langun de iya—te peglalag-lalag niyu wey te katuenan niyu. ⁶Ne naka-pamalehet seini ne malehet iya ka impanulu ney kaniyu meytenged ki Kristu. ⁷Sikan naa, ware kew nakulangi te nalein-lein ne katuenan ne imbehey te Panisingan te Manama kaniyu te pegte-tahad niyu te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁸Eglig-enen din ka pegpalintutuu niyu taman te katamanan, su eyew ware igkarew-ey kaniyu te aldew te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁹Matinumanen ka Manama ne mig-alam kaniyu ne egpekeduma te Anak din ne si Hisu Kristu ne Magbebaye ta.

Ka pegkabaad-baad te migmalintutuu

¹⁰Me suled, egbanasalan ku sikaniyu pinaahi te ngaran te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, te keilangan ne egpekeguyun kew langun su eyew kene kew egkabaad-baad. Keilangan ne sabekaa

niyu ka suman-suman niyu wey ka katuyuan niyu. ¹¹Me suled ku, nahuhuran a te sakup ni Klui ne egmaap-apuley kew kun. ¹²^xKa duma kaniyu ne egkahi kun, “Eg-ikul a ki Pablu”, wey egkahi ka duma, “Eg-ikul a ki Apulus”, ne ka duma, “Eg-ikul a ki Pidru⁸”, wey egkahi ka duma, “Eg-ikul a ki Kristu.” ¹³Mania, nabaad-baad si Kristu? Kahiyen niyu buwa ne sikeddi, si Pablu, ka migpalansang para kaniyu? Mania, imbewutismuwan kew te ngaran ni Pablu?

¹⁴^yAmana a migpasalamat te wara a nakabewutismu kaniyu angin e ki Krispu wey ki Gayu, ¹⁵purisu ware minsan sabeka ne egpakakahi ne pinaahi te ngaran ku ne nabewutismuwan kew. ¹⁶^z(E, uya bes, nabewutismuwan ku bes degma si Istipanas duma te pamilya rin, ne gawas kandan, warad e egkasumansuman ku ne nabewutismuwan ku.) ¹⁷Su wara a ipeuyan ni Kristu eyew egpamewutismu, ke kene, eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen. Ne wara a miggamit te me mateles ne me lalag te pegpapitew te katuenan ku, su kema ke egkaawaan e te geem ka pegpanulu meytenged te kamatayen ni Kristu diye te krus.

Si Kristu ka geem wey kaalam te Manama

¹⁸Su ka guhuren meytenged te kamatayen ni Kristu diye te krus, keungelan de para te seeye se egmekeendiyad e te karereetan. Piru sikanta se nenaluwas, in-ila ta mule sika ne geem te Manama. ¹⁹^aSu nasulat e te Kasulatan, “Egdereetan ku ka kaalam te me matagseb, wey igsawile ku ka katuenan te me utekan.”

§1:12 Te Grigu: Sipas

^x1:12 Him 18:24. ^y1:14 Him 18:8; Him 19:29; Rum 16:23.

^z1:16 1Kur 16:15. ^a1:19 Isa 29:14 (LXX).

²⁰ Purisu, nekey naan e ka neyitabu te matageb, te talagpanulu te Balaud te Manama, wey te meupiya ne talag-apul te seini ne timpu? Impakita iya te Manama ne keungelan de ka kaalam te seini ne kalibutan.

²¹ Ne puun te kaalam te Manama, pegbuut din ne kene egpekeila kandin ka me etew te kalibutan pinaahi te kaalam dan mismu, tenged su planu rin ne egluwasen din seeye se egpalintutuu ki Kristu pinaahi te pegwali ta. Ne sika se inwali ta, in-isip te seeye se ware migpalintutuu ne keungelan kun de. ²² Su ka me Hudiyu, iyan dan egbuyen ka me palineu, ne ka me Grigu, iyan dan egpamitawen ka kaalam. ²³ Piru sikanami mule, iyan ney inwali si Kristu, ka inlansang diye te krus. Ka sika ne wali, ingkeenendueni te me Hudiyu wey keungelan kun kahi te seeye se kene ne me Hudiyu. ²⁴ Piru para te seeye se in-alam te Manama, me Hudiyu ma wey se kene, si Kristu ka geem wey kaalam te Manama. ²⁵ Su ka in-isip dan ne keungelan kun ne hinimuwan te Manama, labew pad ne maalamen du te kaalam te etew. Ne minsan ka in-isip dan ne kahuye te Manama, subla pad ne makeseg du te kanekal te etew.

²⁶ Me suled, sumsumana niyu ke nekey kew dengan te peg-alam te Manama kaniyu. Salimbeka re kaniyu ka in-isip te duma ne matageb, wey salimbeka re degma ka dakel se katungdanan, wey ka egpuun te talahuren ne pamilya. ²⁷ Piru in-alam te Manama seeye se in-isip te me etew ne keungelan eyew te pegpeyilew te seeye se me matageb. In-alam te Manama seeye se me etew ne in-isip ne ware me geem eyew te pegpeyilew te seeye se due me geem. ²⁸ In-alam te Manama seeye se ware egkeyimu, ka egkaleig-leig de, wey ka in-isip

te me etew ne ware pulus eyew te pegpapitew ne ware bes karuan te seeye se in-isip dan ne due karuan. ²⁹ Ne puun due, ware egpakapeggasal diye te tangkaan te Manama. ³⁰ Ka Manama ka migsabeka kaniyu diye ki Kristu Hisus, ne sikandin ka neyimu ne kaalam ta ne egpuun diye te Manama. Innimu ki nikandin ne matareng, immatulus ki nikandin, wey inlekat ki nikandin puun te me sale ta. ³¹ Purisu, eg-ikul ki te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Emun ke due egkeupian ne epeggasal, keilangan ne sika se neyimu te Magbebaye ne Manama ka igpeggasal rin.”

Ka pegwali ni Pablu pinaahi te geem te Manama

2 Na, me suled, peggenduen ku te kaniyu, wara a miggendue ne miggamit te maddalem wey ke maalamen ne me lalag te pegpangguhud ku kaniyu meyitenged te heles ne kamalehetan puun te Manama. ² Su nakaplanu ad te diye e pad te kaniyu ne ware lein ne igwali ku gawas de ki Hisu Kristu wey ka peglansang kandin diye te krus. ³ Miggenduen a te kaniyu ne mahuye, wey migpangelkel e pad te kaalde. ⁴ Te pegwali ku due te kaniyu, wara a miggamit te mapahetpet ne me lalag eyew te pegpapitew te kaalam ku. Piru ka Panisingan te Manama ka migpamalehet ne malehet iya ka inwali ku. ⁵ Innimu ku sika su eyew ka egpalintutuu niyu, kene ne diye egpuun te kaalam te etew, ke kene, diye te geem te Manama.

Ka kaalam te Manama

⁶ Piru ke diye key te matesan e se egpalintutuu, eggamit key te maalamen ne me lalag, piru kene ne iling te kaalam te seeye se kene egpalintutuu, wey te

^b1:20 Hub 12:17; Isa 19:12; 33:18; Isa 44:25. ^c1:31 Hir 9:24. ^d2:3 Him 18:9.

seeye se egmanlihad de ne me talagmandu te seini ne kalibutan. ⁷Ka kaalam ne egkahiyen ney kayi, sika se neeles de ne kaalam te Manama ne ware din ipanengneng te me etew dengan. Te ware din pad himuwa ka kalibutan, tapey rin e planuwa sika eyew egpakalagkes ki degma te kabantug din keureme. ⁸Ne ware minsan sabeka te talagmandu kayi te kalibutan ka nakasabut kayi, su emun ke nasabut pa nikandan, ware dan e perem ilansang ka Magbebaye ne likes te langun ne pegdayan. ⁹ePiru, sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Ware etew ne nakakita, nakarineg wey nakasuman-suman ke nekey iya ka in-andam te Manama para te seeye se miggeyinawa kandin.”

¹⁰Piru impanengneng sika kanta te Manama pinaahi te Panisingan din. Su ka Panisingan te Manama, eg-ugsi-ugsi te langun de iya, minsan pad ka maralem e ne suman-suman te Manama. ¹¹Ware minsan hentew ne nakataha ke nekey ka egsumsumanen te sabeka ne etew angin e te panisingan te sika ne etew mismu. Ne iling naan ded degma due, ware sabeka ne nakataha te suman-suman te Manama angin e te Panisingan din. ¹²Piru meytenged kanta, kene ne ka panisingan te kalibutan ka indawat ta, ke kene, sika se Panisingan te Manama ne impeuyan din eyew egpakasabut ki te langun ne imbehey te Manama kanta.

¹³Purisu, te pegpanulu ta meytenged te Manama, ware ta gamita ka me lalag ne egpuun te kaalam te etew, ke kene, ka me lalag ne impanulu kanta te Panisingan te Manama. Impasabut ney ka pegpanulu ne egpuun te Panisingan diye te me etew ne nakaangken te Panisingan te Manama. ¹⁴Ka etew ne ware nakaangken te Panisingan te Manama,

kene egdawat te langun de iya ne egpuun te Panisingan te Manama, su keungelan kun de kandin ka iling due. Ne kene man-e sikandin egpakasabut, tenged su egkasabut de ka iling due pinaahi te bulig te Panisingan te Manama. ¹⁵Piru ka etew ne mig-ugpaan te Panisingan te Manama, egpakanengneng te langun ne egpuun te Panisingan te Manama, piru kene sikandin egkanengnengan te duma ne me etew. ¹⁶fSu sumale te Kasulatan,

Hentew bes ka nakataha te suman-suman te Magbebaye ne Manama? Hentew bes ka egpakatambag kandin? Piru sikanta se migmalintutuu ka egpakataha ke nekey ka egsumsumanen ni Kristu.

Ka me suluhuanen te Manama

3 Me suled, dengan, kena a egpakapanulu kaniyu isip me etew ne mig-ugpaan te Panisingan te Manama, ke kene, isip me etew ne kalibutanen wey bate pad se pegpalintutuu ki Kristu. ²gGatas de ka imbehey ku kaniyu, kene ne makehal ne keenen su kene kew pad nahud ne eleg ne egkeen due, wey minsan kuntee, kene kew pad man-e ne eleg ³tenged su kalibutanen kew pad. Su puun te egmekeg-imma kew pad wey egmekeg-ehet, migpamalehet de iya sika ne kalibutanen kew. Ka hinimuwan niyu, iling te hinimuwan te me etew kayi te kalibutan. ⁴hSu emun ke egkahi ka sabeka, “Si Pablu ka eg-ikulen ku,” ne kahi te sabeka, “Si Apulus ka keddiey.” Nekeg-iling kew re iya te me etew kayi te kalibutan!

⁵Hentew bes si Apulus? Hentew bes si Pablu? Me suluhuanen key re te Manama. Ne pinaahi kanami, nakapalintutuu kew, piru migtuman key re te impeyimu kanami te Magbebaye.

^e2:9 Isa 64:4. ^f2:16 Isa 40:13 (LXX).

^g3:2 Hib 5:12-13. ^h3:4 1Kur 1:12.

⁶Sikeddiey ka migpamula, ne si Apulus ka migpamisbis, ne ka Manama ka migpatulin. ⁷Purisu, kene ne impurtanti ke hentew ka migpamula wey ka migbisbis, su iyan impurtanti ka Manama ne migpatulin due. ⁸Sika se migpamula wey ka migbisbis, nekeg-iling de ka katuyuan dan, wey egdasahan te Manama ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ⁹Su talagduma key te himu te Manama, ne sikaniyu ka kamet din.

Ne sikaniyu man-e ka baley rin. ¹⁰Sikeddiey ka egpekeiling te mangngateu ne talagbebaley ne migpes-ek te pabunsuran, tenged te katuenan ne imbehey te Manama keddiey. Due degma duma ne egpabulus ne egbebaley te impes-ek ku ne pabunsuran. Piru ka tagse sabeka, keilangan ne eg-ay-ayaran din ka himu rin. ¹¹Su warad e etew ne egpakabalew-balew te pabunsuran ne impakapabunsud e ne iyan si Hisu Kristu. ¹²Due me etew ne eggamit te sika ne pabunsuran ne iyan eggamiten ka bulawan, pelata, wey tetelesi ne batu. Ne ka duma eggamit te kayu, lahami, wey hilamunen. ¹³Piru ka hinimuwan te tagse sabeka, egkatahaan ded te Aldew te Peggukum tenged su eg-el-elehan sika pinaahi te hapuy eyew egkakita ke nekey ne klasi ne himu sika. ¹⁴Ne emun ke kene egkatutung ka impasasindeg diye te pabunsuran, egpakarawat te dasag ka migpasasindeg due. ¹⁵Piru ke due egkasilaban ne himu te sabeka ne etew, ware iya egkarawat din ne dasag. Piru egkaluwas ded sikandin, egpekeiling sikandin te etew ne nakapallahuy red puun te baley ne egkasilaban.

¹⁶Ware kew bes nakataha ne sikaniyu ka ugpaan** te Manama wey due migugpe te kaniyu ka Panisingan din? ¹⁷Ke

duen ma egdereet te ugpaan te Manama, egdereetan degma sikandin te Manama. Su matulus ka ugpaan te Manama, ne sikaniyu iya ka sika ne ugpaan.

¹⁸Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu. Ke duen ma sabeka due te kaniyu ne egsuman-suman ne matagseb sikandin sumale te kalibutanen ne etew, meupiya pad ke eg-inniyuhan din ka sika ne kaalam su eyew egkeyimu iya sikandin ne malehet ne matagseb. ¹⁹^kSu ka kaalam te seini ne kalibutan, keungelan de diye te tangkaan te Manama. Sumale te nasulat te Kasulatan, “Egsahiluten din seeye se egsuman-suman ne matagseb pinaahi red te kaalam dan.” ²⁰^lNe duen pad man-e nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Nakataha ka Magbebaye ne Manama ne ware karuan te suman-suman te me matagseb.” ²¹Purisu, keilangan ne kene kew egpeggasal meytenged te senge etew, su ka langun, imbehey e te Manama kaniyu. ²²Si Pablu, si Apulus, wey si Pidru, kaniyud iya. Minsan ka kalibutan, ka umul, ka kamatayen, ka kuntee, wey ka egginguma pad, kaniyu sika se langun. ²³Ne sikaniyu, kandin e ni Kristu, wey si Kristu, kandin e te Manama.

Ka me apustulis ni Hisu Kristu

4 Purisu isipa key ne me suluhua-
nen ni Kristu ne insalihan te pegpangguhud meytenged te heles ne kamalehetan puun te Manama. ²Ne sika se insalihan, keilangan ne egpakita ne egkasalihan iya sikandin. ³Sikeddi, ware amana karuan ke nekey ka ig-ugsi-ugsi niyu meytenged keddi wey te minsan hentew. Su minsan sikeddi, kena a eg-ugsi-ugsi te himu ku. ⁴Malinis ka kunsinsya ku, piru ware seini migpasabut

**3:16 Te Grigu: timplu.

^l3:6 Him 18:4-11; Him 18:24-28. ^j3:16 1Kur 6:19; 2Kur 6:16.

^k3:19 Hub 5:13. ^l3:20 Sal 94:11.

ne warad iya sale ku. Ka Magbebaye de ka eggukum keddi. ⁵Purisu kene kew ugsi-ugsi te minsan hentew te kene pad egginguma ka eleg ne timpu; tahari niyu taman ke eggingume e ka Magbebaye. Te sika ne timpu, igpanengng din ke nekey ka neeles, wey igpeeyang-heyang din ke nekey ka suman-suman te me etew. Te sika ne timpu, egpakarawat ka tagse sabeka te pegdeyrey te Manama sumale te hinimuwan din.

⁶Me suled, te langun ne ingkahi ku, inggamit ku ne panunggilingan ka pegkeetew ku wey si Apulus eyew pinaahi kanami, egkapanulu kew ne egtuman ke nekey ka nasulat te Kasulatan. Emun ke egtumanen niyu sika, ware sabeka kaniyu ne egpakapegasal ne eglapig te sabeka wey egdeeg-deeg te dangeb. ⁷Hentew-a ka miggimu kaniyu ne labew te дума? Nekey-a ka due te kaniyu ne ware ibehey te Manama? Ne puun su diye te Manama egpuun ka langun ne due te kaniyu, mania te egpegasal kew ne hendue ubag te kene ne dasag ka langun ne due te kaniyu!

⁸Kahiyen niyu ne duen e ka langun ne keilangan niyu! Kahiyen niyu ne me datu kew e te ispirituwanen! Kahiyen niyu ne mighari kew e, ne sikanami mule, ware pad! Meupiya iya perem ke eghari kew e su eyew egpakahari key e degma дума kaniyu! ⁹Su sikanami se me apustulis, hendue te inimu key te Manama ne kene ne impurtanti te langun ne etew. Nekeiling key te me pinirisu ne naparusaan te kamatayen, wey neyimu key ne tengtenganan te langun ne kayi te kalibutan: te me panalihan wey te me etew. ¹⁰Kahiyen te me etew ne ungel key tenged te pegpalintutuu ney ki Kristu, ne sikaniyu mule, isip niyu ne matagseb kew tenged te pegpalintutuu niyu ki

Kristu! Kahiyen man-e te me etew ne mahuye key, ne sikaniyu, mannekal kew mule! Intahud kew te me etew, piru sikanami, ware mule tahura! ¹¹Minsan kuntee, egmanggutasan key, egkamaraan, ware amana kumbale ney, impanlampesan key, wey ware ugpaan ney. ¹²^mMigpakannekal key miggimu para te keuyahan ney. Emun ke due egdeeg-deeg kanami, egpanalanginan ney sikanan; ke due egbayad-bayad kanami, egantusen ney seeye. ¹³Ke eg-id-iranen key nikandan, meupiya mule ka igtabak ney. Ne minsan kuntee, in-isip key red te me etew ne iling te basuraan te kalibutan, wey ke museng te kendiru ne in-unasan.

¹⁴Kene ne insulat ku seini ne menu egpeyilawan kew, ke kene, pegpanulu seini kaniyu isip me pinalangge ku ne me anak. ¹⁵Su minsan pad ke due libu-libu ne talagpanulu ne egpanulu kaniyu meytenged ki Kristu, sabeka re ka amey niyu. Su tenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu, neyimu a ne amey niyu pinaahi te pegpangguhud ku kaniyu te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁶ⁿSikan naa, egbanasal a kaniyu ne eg-iling keddi. ¹⁷Sika ka egpuunan ne igpeuyan ku due te kaniyu si Timutiyu, ka pinalangge wey matinumanen ne anak ku due te Magbebaye. Sikandin ka egpasuman-suman kaniyu ke immenu ku te peg-ugpe tenged te pegpalintutuu ku ki Kristu. Iling ded due ka impanulu ku diye te langun ne punduk te migmalintutuu ne neendiyaan ku.

¹⁸Ka дума kaniyu, neyimu ne hambuhen, su kahiyen dan ne kena ad e egpekeendue te kaniyu. ¹⁹Piru ke igtuhut te Magbebaye, eggenduen a te kaniyu te kene egkaluhey. Te sika ne timpu, egkatahaan kud ke duen naan iya geem te me hambuhen, su kema ke egpanlalag de due sikandan. ²⁰Su egkakita ne mighari e ka Manama kayi

te kanta pinaahi te geem din ne egkakita kayi te kanta, ne kene ne pinaahi re te peglalag ta. ²¹Na, hendei ka igkeupii niyu? Eggenduen a ka egparusa kaniyu, wey ke eg-ay-ayaran ku sikaniyu wey eggeyinawaan?

Ka pegpaawe te etew ne eggilabet te kene ne asawa rin

5^oNahuhud e ne duen kun due te kaniyu ne eggimu te lilinditi ne hinimuwan, su duen kun etew ne mig-asasawa te iney-iney rin. Ka iling due ne hinimuwan, ware de due neyimu te seeye se kene egpalintutuu te Manama. ²Sikaniyu se me hambuhen! Emun naa perem su egkalaggew kew! Meupiya pad perem ke impaawe niyud e te punduk niyu ka eggimu te iling due. ³⁻⁴Su minsan ke wara a due te kaniyu, piru iling ded te duen a.^{††} Ne pinaahi te ngaran te Magbebaya ta ne si Hisus, inggukuman kud e ka miggimu te iling due ne sale, iling te peggukum ku te duen e red. Purisu, diye te kalibulungan niyu, sumsumana niyu ne dume e red nikaniyu.^{‡‡} ⁵Keilangan ne igpiyal niyu ka sika ne etew diye ki Meibulan eyew egdereetan ka lawa rin, su eyew egkaluwas ded ka gimukud din te Aldew te peglibed te Magbebaya.

⁶PKene ne meupiya ka pegpaambug niyu! Ware kew nakanengneng te nakahi, “Minsan ke deisek ka igpatulin, egpakapatulin sika te inluyang ne harina?” ⁷Qipaawe niyu due te kaniyu ka makasesale ne etew ne egpekeiling te igpatubu, eyew egkeyimu kew ne iyam. Emun ke eggimuwen niyu ka iling due, egpekeiling kew te iyam ne linuyang

ne harina ne ware sewuhi te igpatulin. Ka malehet, iling kew en iya due su impakapanubad e si Kristu para kanta. Egpekeiling sikandin te karniru ne imanubad te timpu te Sahakeen te Peglihad te Panalihan. ⁸rPurisu, te pegsaha-keen ta te Peglihad te Panalihan, kene ne iyan ta egkeenen ka paan ne due patulin, ne iyan sika se malindit ne himu wey mareet ne batasan. Su iyan ta egkeenen ka paan ne ware patulin, ne iyan sika se paan te kamalehetan wey ka kalinis te suman-suman.

⁹Diye te sulat ne impeuyan ku kaniyu, inlalahan ku sikaniyu ne kene eg-amung-amung te me etew ne egmeyibhilabetey se kene ne alunggun. ¹⁰Piru kene ne iyan ku igpasabut seeye se kene egmalintutuu ne miggimu te keyilawan, me halamlamen, me limbungen, wey egmanimba te diyus-diyus. Ne emun ke egpanalliya kew te iling due ne me etew, keilangan ne eg-engkeran niyu ka seini ne kalibutan. ¹¹Ka impasabut ku diye te sulat ku, ne keilangan ne kene kew дума-ruma te seeye se mig-angken ne migpalintutuu, piru eggimu red te keyilawan, halamlamen ded, egsimba te diyus-diyus, talabayungen, talewubug, wey takawen. Kene kew дума kandan te egmangekeen.

¹²⁻¹³sSu ware labet ku ne eggukum te seeye se kene ne дума ta te pegpalintutuu, su kandin sika te Manama. Piru, duen iya mule katenged niyu te peggukum te seeye se sakup te punduk niyu te migpalintutuu, su due nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, “Ipaawe niyu due te kaniyu seeye se eggimu te mareet.”

^{††}5:3-4 Te Grigu: dume e red nikaniyu te panisingan.

^{‡‡}5:3-4 Te Grigu: dume e red nikaniyu te panisingan.

^o5:1 Diy 22:30. ^p5:6 Gal 5:9. ^q5:7 Iks 12:5. ^r5:8 Iks 13:7; Diy 16:3.

^s5:12-13 Diy 13:5; 17:7 (LXX).

Ka peggusey te ehetanan

6 Emun ke due sabeka kaniyu ne due igbennal te suled din te pegpalintutuu, mania te igpeyinguma rin pad diye te talaggukum ne kene egpalintutuu? Ka keet-etawan perem te Manama ka eggusey due. ²Ware kew nakataha ne ka keet-etawan te Manama ka eggukum te me etew kayi te ampew te tane keureme? Na, emun ke sikaniyu ma ka eggukum kandan, mania te kene kew egpekewusey te dereisek de ne ehetanan? ³Ware kew nakataha ne sikanta ka eggukum te me panalihan? Ne iyan naan pa iya ka meytenged te peg-ugpe te me etew te seini ne kalibutan! ⁴Sikan naa, emun ke due ehetanan due te kaniyu, mania te iyan niyu egpewusayan ka etew ne ware tahura te migmalintutuu? ⁵Mekeyilew-hilew sika! Ware bes sabeka kaniyu ne matagseb ne iyan eggusey te ehetanan te migmalintutuu? ⁶Piru, nasi kew egpasumbungey ka neelin ne migpalintutuu, ne diye niyu pe ma te tangkaan te kene egpalintutuu!

⁷Sika se pegpasumsumbungey niyu, migpakita re iya te pegkatalu niyu. Mania te kene kew egpaleig-leig en iya! Mania te kene kew man-e egpalimbung en iya! ⁸Piru, nasi e ne sikaniyu ka migpanleig-leig wey migpanlimbung, wey innimu niyu sika minsan diye te suled niyu te pegpalintutuu!

⁹Ware kew bes nakataha ne seeye se kene ne matareng, kene egpekeugpe te Migharian te Manama? Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu, su ka egpeyibhilabetey ne kene ne alunggun, ka egsimba te me diyus-diyus, ka egmanlibug, ka me lukes ne eg-ealig te iling dan, ¹⁰ka takawen, ka halamlamen, ka talewubug, ka talabayungen, wey ka tulisan, kene iya egpekeugpe te Mighar-

ian te Manama. ¹¹Ne pila kaniyu dengan ka miggimu te iling due. Piru pinaahi te ngaran te Magbebaye ne si Hisu Kristu, wey te Panisingan te Manama ta, nalinisan kew e te me sale niyu, namatulus kew e, wey in-isip kew e te Manama ne matareng.

Ugpaan te Magbebaye ka lawa te etew

¹²^tDue duma ne egkahi, "Intuhutan a ne eggimu te minsan nekey." Uya iya, piru kene ne langun ne egpakameupiya kanta. Sikeddi degma, egpakakahi a, "Intuhutan a ne eggimu te minsan nekey," piru kena a egkeupian ne egpeuripen te minsan nekey. ¹³Egkahi ka duma, "Innimu ka keenen eyew igtahu diye te getek, ne innimu ka getek eyew egtahuan te keenen." Uya buwa, piru keureme, ware tapid due ne egdereetan te Manama. Piru ka lawa mule, kene ne para te egpeyibhilabetey ne kene ne alunggun, ke kene, para re te Magbebaye, ne ka Magbebaye para te lawa. ¹⁴Keureme, ka Manama ka eguyag kanta pinaahi te geem din, iling te peg-uyag din te Magbebaye.

¹⁵Ware kew bes nakataha ne ka lawa niyu, baad te lawa ni Kristu? Sikan naa, kene egkaayun ne ka baad te lawa ni Kristu, eggamiten ta te peggilet te malitan ne egbebelegye te lawa rin! ¹⁶^uWare kew nakanengneng ne ka lukes ne eggilabet te iling due ne malitan, egkeyimu e ne sabeka sikandan ne lawa? Su nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "Ne sikandan se daruwa, egkeyimu ne sabeka." ¹⁷Piru ka etew ne egkasabeka diye te Magbebaye, egkasabeke e ka geyinawa ran te Magbebaye.

¹⁸Purusu, pakaddiyui niyu ka egpeyilabetey ne kene ne alunggun. Ka duma ne sale te etew, kene egpakarereet te lawa,

piru ka etew ne eggilabet te kene ne asawa rin, egpakasale te kandin mismu ne lawa. ¹⁹Ware kew bes nakaneng-neng ne ka lawa niyu, timplu ne in-ugpaan te Panisingan te Manama ne im-behey rin kaniyu? Kene ne sikaniyu ka kamuney te lawa niyu su ka Manama. ²⁰Imbayaran kew e nikandin te mahal. Sikan naa, gamita niyu ka lawa niyu eyew te pegdayan te Manama.

Ka pegtambag meyitenged te asaweey

7 Na, seini ka tambag ku meyitenged te inse niyu diye te sulat: meupiya iya perem ne kene eg-asawa[¶] ka lukes. ²Piru puun su masalig ka egpeyibhilibetey ne kene ne alunggun, keilangan ne eg-asawa iya ka lukes, ne iling ded degma ka malitan. ³Ka alunggun, keilangan ne egpewulirey. Ka lukes, keilangan ne eggulid te asawa rin, ne iling ded degma ka malitan. ⁴Ka malitan, kenad ne iyan egkamkamuney te lawa rin, ke kene, ka asawa rin e. Ne iling ded degma ka lukes, kenad e ne sikandin ka egkamkamuney te lawa rin su ka asawa rin e degma. ⁵Kene kew kene-kene ke eggulid ka asawa niyu kaniyu, angin e ke nekegsabut kew ne kene kew pad egpewulirey su eyew eggamiten niyu ka timpu niyu te peg-ampu. Pegkapenga te nasabutan niyu, keilangan ne egpewulirey kew e man-e, su kema ke egkatintal kew ni Meibulan tenged su kene niyud e egkatigkel ka alig niyu.

⁶Kene ne inalag ku seini ne menu insuhu ku sikaniyu, ke kene, intuhutan ku re sikaniyu ne eg-asawa. ⁷Meupiya perem ke langun niyu ne iling pad keddiey, piru imbehayan te Manama ka tagse sabeka te katuenan ne ware peg-ilinga.

⁸Egnangenan ku sikaniyu se ware pad nenakaasawa, wey sikaniyu se me balu, te meupiya pad perem ke egpekeiling kew keddiey te ware mig-asawa. ⁹Piru ke kene kew egpakatigkel te eggeramen niyu, egkaayun ne eg-asawa kew. Su meupiya pad ka eg-asawa du te egkeyiran tenged te igkeupii te lawa niyu.

¹⁰Ne sikaniyu se manggiasawe e, due iglalag ku kaniyu, ne kene ne suhu ku seini, su suhu te Magbebaye. Ka asawa ne malitan, keilangan ne kene egpakigsuwey te asawa rin. ¹¹Piru ke egpakigsuwey sikandin, keilangan ne kene sikandin eg-abey eg-asawa wey ke meupiya pad ke egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ran. Ne ka lukes degma, keilangan ne kene egpakigsuwey te asawa rin.

¹²Seini ka iglalag ku te duma, keddi de seini, kene egpuun te Magbebaye: ke due suled ta ne kene egpalintutuu ka asawa rin, piru eg-uyun ka malitan ne eg-ugpe pad duma kandin, keilangan ne kene sikandin egpakigsuwey te asawa rin. ¹³Ne ke due degma malitan ne kene egpalintutuu ka asawa rin, piru eg-uyun ka lukes ne eg-ugpe pad duma kandin, keilangan ne kene sikandin egpakigsuwey te lukes. ¹⁴Su ka lukes ne ware migpalintutuu, in-isip te Manama ne sakup din pinaahi te asawa rin ne migpalintutuu. Ne ka malitan ne ware migpalintutuu, in-isip degma te Manama ne sakup din pinaahi te asawa rin ne migpalintutuu. Su emun ke kene pa ne iling due, egpekeiling e perem ka me anak dan te me anak te seeye se ware migpalintutuu. Piru ka malehet, in-isip e degma sikandan te Manama ne sakup din tenged kandan te alunggun. ¹⁵Piru ke egkeupian ne egpakigsuwey te asawa rin seeye se ware migpalin-

[¶]7:1 Te Grigu: kene egsamsam te malitan.

^v6:19 1Kur 3:16; 2Kur 6:16. ^w7:10 Mat 5:32; 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18.

tutuu, tuhuti niyu sikandin. Te iling due ne paahi, kenad e egkabakus ka asawa ne migpalintutuu, su in-alam ki te Manama ne eg-ugpe ne malinawen. ¹⁶ Su sikeykew se malitan ne migpalintutuu, ware ka nakataha ke egkeuyan nu naan ded ka asawa nu wey se kene. Ne sikeykew degma se lukes, ware ka degma nakataha ke egkeuyan nu naan ded ka asawa nu wey se kene.

Pabulus kew ugpe ke nekey kew te peg-umew te Manama kaniyu

¹⁷ Keilangan ne ka tagse sabeka, eg-pabulus eg-ugpe sumale te peg-ugpe ne igbehey te Magbebaya kandin, ne iyan sika se peg-ugpe din te timpu te peg-alam te Manama kandin. Iling kayi ka impanulu ku diye te langun ne punduk te migmalintutuu ne egkeendiyaan ku. ¹⁸ Ke natuli e ka etew te peg-alam te Manama kandin, kene perem ne keilangan ne eg-aween din ka tulak te peg-tuli kandin. Ne emun ke ware pad sikandin natuli te peg-alam kandin te Manama, kene ne keilangan ne egpatuli pad sikandin. ¹⁹ Su kene ne impurtanti ke natuli ka etew wey se ware. Iyan de impurtanti ka pegtuman te me suhu te Manama. ²⁰ Ka tagse sabeka, keilangan ne egpabulus te keugpe din ke nekey sikandin te peg-alam te Manama kandin. ²¹ Emun ke uripen ka te peg-alam te Manama keykew, balahara nu sika. Piru ke due kaayunan ne egpakalihawang ka, palimmakuti nu sika. ²² Su emun ke uripen ka te timpu ne in-alam ka te Magbebaya, in-isip kad e kuntee te Magbebaya ne kene ne uripen. Ne iling ded degma, emun ke kene ka ne uripen te peg-alam te Magbebaya keykew, neyimu kad e kuntee ne uripen ni Kristu. ²³ Imbayan kew te Manama te mahal, purisu kene kew e peuripen te me etew. ²⁴ Purisu me suled, ka tagse sabeka kaniyu, keilangan ne egpabulus ne eg-

ugpe ke nekey ka peg-ugpe din te peg-alam te Manama kandin.

Ka inse meyitenged te ware pad asawa wey te me balu

²⁵ Na, meyitenged te seeye se ware pad nakaasawa: ware suhu keddiey ne egpuun te Magbebaya, piru seini ka tam-bag ku isip etew ne egkasalihan tenged te hid-u te Manama.

²⁶ Tenged te keyirapan te seini kuntee ne timpu, insuman-suman ku ne meupiya pad perem ke egpabulus kew pad te peg-ugpe niyu kuntee. ²⁷ Emun ke nakaasawa kad, kene ka pakigsuwey te asawa nu. Ne emun ke ware asawa nu, kene kad e mule pammitew te eg-asaween nu. ²⁸ Piru emun ke eg-asawa ke ma iya, kene ke red egpakasale; ne emun ke eg-asawa ka mengebay, kene ded sikandin egpakasale. Piru seeye se egmangasawa te seini ne timpu, egpakabaye te me keyirapan te peg-ugpe dan, ne iyan ku perem igkeupii ne kene kew egpakabaye due.

²⁹ Seini ka igpasabut ku me suled: malepet naan de ka nasame ne timpu. Ne puun kuntee seeye se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne egpamakey sikandan ne hendue te ware asawaran. ³⁰ Ne seeye se eglungku, keilangan ne eg-ugpe sikandan ne hendue te ware miglungku; ne seeye se egkahale, keilangan ne eg-ugpe ne hendue te ware nahale; seeye se migpameli, keilangan ne henduen de te kene ne kandan ka egpameliyen dan. ³¹ Emun ke eggamit ki te minsan nekey kayi te ampew te tane, keilangan ne kene ki perem egkatiglingey due, su ka peg-ugpe ta te seini ne kalibutan, mahaan de egkataman.

³² Iyan ku igkeupii ne kene kew egkasasew te peg-ugpe niyu. Ka lukes ne ware asawa, iyan din de igkasasew ka himu te Magbebaya, ke egmenuwen

din sikandin te pegpahale. ³³Piru ka lukes ne nakaasawe e, egkasasew te langun-langun de kayi te ampew te tane, wey ke egmenuwen din te pegpahale te asawa rin, ³⁴ne sika ka egpuunan ne egkabaad ka suman-suman din. Ne iling ded degma ka malitan ne ware asawa, wey ke mengebay pad iya, iyan din e igkasasew ka meytenged te himu te Magbebaye, su egkeupian sikandin ne igbehey rin te Manama ka umul rin, ware tapid te lawa rin wey te gimukud din. Piru ka malitan ne nakaasawe e, egkasasew sikandin meytenged te langun-langun de kayi te ampew te tane, ke egmenuwen din te pegpahale te asawa rin.

³⁵Inlalag ku seini eyew te pegbulig kaniyu, ne kene ne pegbalabag kaniyu, ke kene, eyew egmeupiya ka peg-ugpe niyu wey ware egpakabalabag te pegpa-makey niyu te Magbebaye.

³⁶Na, ke due lukes ne egpangasawa ne nakasuman-suman ne nekeyimu sikandin te kene ne eleg diye te egpangasaween din, wey eglised e sikandin ka egtigkel te eggeramen din, wey pegsuman-suman din ne eleg en iya ne egpeg-asaweey e sikandan, meupiya pad ke egpakasal e sikandan. Kene ne sale sika. ³⁷Piru ke nakapalene-lene e ka geyinawa rin ne kene eg-asawa, wey te suman-suman din ne kene ne keilangan su egpakatigkel sikandin, meupiya ka eggimuwen din. ³⁸Purisu, seeye se eg-asawa te tratu rin, meupiya ka eggimuwen din, piru meupiya pad seeye se kene eg-asawa.

³⁹Ka manggiasawa ne malitan, kene egkaayun ne eg-abey pad sikandin eg-asawa ke neuyag pad ka asawa rin. Piru ke egpatey e ka iglukes din, egkaayun e man-e sikandin ne eg-asawa ke hentew ka igkeupii rin, piru keilangan ne ka lukes, due pegpalintutuu te Magbebaye. ⁴⁰Piru ke sikeddi ka egpalalaha,

subla pad ne meupiya ke kenad e eg-asawa sikandin. Sika ka isip ku wey te keddi ne suman-suman, ka Panisingan te Manama ka migpanulu keddi due.

Ka keenen ne inhalad e diye te diyus-diyus

8 Na, meytenged te keenen ne inhalad e diye te diyus-diyus: malehet iya ka ingkahi niyu ne sikanta langun, nakataha kid e meytenged due. Ne minsan ke nakataha kid te ware karuan te peghalad diye te diyus-diyus, hendue te malemu re ka pegpeggal ta, piru ke due geyinawa ta, egpakalig-en ki te duma ta te pegpalintutuu. ²Ke due etew ne egsuman-suman ne due katueunan din, ware din naan pad nanengnengi ke nekey ka kulang te natueunan din. ³Piru ka minsan hentew ne eggeyinawa te Manama, neila sikandin te Manama.

⁴Sikan naa, meytenged man-e te pegkeen te keenen ne inhalad e diye te me diyus-diyus: nakataha kid e ne ka diyus-diyus, kene iya ne malehet ne manama, wey warad e lein ne Manama su sabeka re iya. ⁵Su minsan ke due egkahiyen te me etew ne me manama diye te langit wey kayi te tane, wey minsan masalig ka manama wey ahalen, ⁶piru sikanta mule, sabeka re ka Manama. Sikandin ka Amey ne iyan miggimu te langun wey ka migpuunan ne neuyag ki. Ne sabeka re ka Magbebaye ne si Hisu Kristu, ne pinaahi kandin, innimu ka langun-langun de iya, wey pinaahi man-e kandin, due umul ta ne ware egtamanan.

⁷Piru kene ne langun ne migmalintutuu ne nakataha meytenged due. Ka duma, nalayam te diyus-diyus dengan, ne taman kuntee, egsumsumanen dan ded ne ka sika ne pegkeen ne nahalad e, kandin iya te diyus-diyus. Ne puun su mahuye ka kunsinsya ran, egkaheram dan ne egmalindit sikandan ke egkeen

due. ⁸Piru ka keenen, kene ne iyan egpuunan ne egkahale ka Manama kanta. Ware egkaangey ta wey ware egkalaag kanta ka egkeen ki due wey se kene.

⁹Piru minsan ke due kaligwangan niyu te pegkeen te minsan nekey, keilangan ne egbantey kew, su kema ke sika ka egpakabalabag te seeye se mahuye pad se pegpalintutuu. ¹⁰Panunggiling ke egkeen ka diye te timplu te diyusdiyus, sikeykew se duen e katuanan meyitenged due, ne egkiteen ka mule te seeye se etew ne eg-isip te sale ka egkeen te inhalad e, kema ke egkabagget e sikandin ne egkeen degma. ¹¹Purusu, egkareetan sika se suled nu ne mahuye se pegpalintutuu, tenged te sika se “katuanan” nu, ne si Kristu, migpeyimatey red degma para kandin. ¹²Te iling due ne paahi, nakasale ka ki Kristu tenged su nakasale ka te me suled nu ne mahuye se pegpalintutuu, pinaahi te innimu nu ne nakabagget kandan te peggimu te iling dutu ne supak te kunsinsya ran. ¹³Sikan naa, emun ke iyan egpuunan ka egkeenen ku ne egpakasale ka suled ku, kena ad e egkeen te ngalap eyew kena a egkeyimu ne egpuunan ne egpakasale sikandin.

Ka katenged te apustulis

9 Sikeddi seini, duen e kaligwangan ku, menu ma iya? Ne apustulis e red man-e, tenged su nakakita a iya ki Hisus ne Magbebaya ta, wey sikaniyu mismu ka behas te himu ku ne imbehey te Magbebaya keddiey. ²Ke kene e ma ne apustulis diye te suman-suman te duma, asal naan ubag due te kaniyu. Su sikaniyu se migpalintutuu ka igkapamalehet ne apustulis a iya te Magbebaya.

³Seini ka igtabak ku te seeye se egugsi-ugsi keddiey: ⁴emun ke malehet ma ne apustulis key, ware naan en iya

katenged ney te pegdawat te keenen wey inumen ne igsendad kanami te seeye se napanulu ney? ⁵Ware naan e katenged ney ne egduruma te me asawa ne migpalintutuu iling te eggimuwen te me suled te Magbebaya, wey te duma ne me apustulis, wey ni Pidru? ⁶Wey ke, sikanami naan de iya ki Birnabi ka keilangan ne egrabahu eyew egkeuyag key? ⁷Duen naa sundalu ne egbayaran din mismu ka pegkasundalu rin? Duen naa migpamula ne kene ne iyan egpakaan te pinamula rin? Duen naa talagtameng te me karniru ne kene ne iyan eg-inum te gatas te intamengan din?

⁸Seini se inalag ku, kene ne inetew-etew re ne suman-suman, ke kene, seini red degma ka impanulu diye te Balaud ni Muwisis. ⁹^xSu nasulat sika diye te Balaud ne miggenendue, “Kene nu pungesa ka be-be te baka ke igdiriek sikandin.” Mania, me baka re ka igkasasew te Manama? ¹⁰Klaru ne sikanta ka igpasabut din te inalag din. Uya iya, insulat seeye para kanami, tenged su seeye se me talagdaru wey talaggaani, egpallateng sikandan ne egpakarawat te baad dan. ¹¹^yPuun su migpamula key due te kaniyu te ispirituwanen ne beni, mabehat naan e kaniyu ke egbuyu key te keuyahan ney? ¹²Ke duen ma katenged te duma ne egtetahad te egpuun kaniyu, labew key en iya!

Piru ware ney mule gamita ka sika ne katenged, ke kene, in-antus ney ka langun eyew kene egkabalabahan ka pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. ¹³^zWare kew bes nakataha ne seeye se migpamakey diye te timplu, diye egkuwa te egkeenen dan te timplu? Ne seeye se migpamakey degma diye te altar, egkuwa sikandan te baad dan puun te me halad?

¹⁴aNe iling naan ded degma, migsuhu ka Magbebaye ne seeye se nakarawat te Meupiya ne Panugtulen, keilangan ne iyan egbehey te keuyahan te seeye se migpangguhud kandan te Meupiya ne Panugtulen.

¹⁵Piru wara a miggamit te sika ne me katenged iling te pegpabulig kaniyu. Ne kene man-e ne iyan ku insulat kayi ne menu egpallateng a ne egbehayan a nikaniyu. Su egmeupiyeen ku pad ka egpatey te gutas du te egkaawe ka katenged ku te pegpeggasal. ¹⁶Ware katenged ku te pegpeggasal meyitenged te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen, su impehes a iya te Manama te peggimu due. Ne mekeyid-u-hid-u a ke kene ku sika eggimuwen. ¹⁷Su emun perem ke eggimuwen ku sika te keddiey ne pegbuut, eleg perem ne eg-unahan a. Piru kene ne keddi sika ne pegbuut, su insalig de te Manama keddi ka sika ne himu. ¹⁸Nekey naan e ka unag ku? Ware lein gawas te egpakawali a te Meupiya ne Panugtulen ne ware migpabayad, minsan duen iya perem katenged ku te pegpabayad.

¹⁹Su minsan ke due kaligwangan ku, wey wara a neuripen te minsan hentew, piru migpeuripen a iya te langun ne etew su eyew masalig ka me etew ne egkeuyan ku. ²⁰Su emun ke Hudiyu ka me duma ku, mig-ikulan ku degma ka batasan dan su eyew egkeuyan ku sikan-dan. Ne minsan ke wara a migpasakup te Balaud ni Muwisis, migtuman e red man-e due eyew egkeuyan ku seeye se migpasakup te Balaud. ²¹Ne iling naan ded degma, te timpu ne iyan ku duma seeye se kene ne me Hudiyu ne kene eg-ikul te Balaud ni Muwisis, mig-iling a degma kandan ne kene eg-ikul te Balaud, su eyew egkeuyan ku sikandan te pegpalintutuu. Piru kene sika egpasabut ne

kena a egtuman te Balaud te Manama, mig-ikul a iya te balaud ni Kristu. ²²Su emun ke diya a te magguye, egpahuyeguya a degma, eyew egkeuyan ku sikan-dan. Purisu egpammitew a te paahi ne egpekeiling a kandan eyew egkaluwas ku ka duma kandan.

²³Innimu ku sika eyew egpekeempet ka Meupiya ne Panugtulen wey eyew egkatalaran a te panalangin te Manama ne egpuun due. ²⁴Ware kew bes nakataha ne timpu te peglungkesu, egpallahuy seeye se langun ne eg-apil piru sabeka re ka egpakarawat te unag? Sikan naa, pallahuy kew su eyew egkaangey niyu ka unag ne igbehey te Manama kaniyu. ²⁵Ka langun ne eg-apil te peglungkesu, egbebasbas ne egtigkel te lawa ran. Eggimuwen dan sika su eyew egkarawat dan ka unag ne eglihad de. Piru sikanta mule, eggimuwen ta sika eyew egkarawat ta ka unag ne ware egtamanan. ²⁶Sikan naa, iyan ku eg-ilingan seeye se migpallahuy ne migpalaheteng diye te katamanan te lumba. Ne eg-ilingan ku man-e seeye se migpasumbahey ne ware migpan-gawang migpanumbag. ²⁷Imbasbas ku ka lawa ku wey imegnel ku ka mareet ne igkeupii ku su eyew kena a igsawile pegkapenga ku te pegwali diye te duma.

Ka pegpaney-paney meyitenged te diyus-diyus

10^bMe suled, egkeupian a ne egpakasuman-suman kew te neyitabu dengan te kaap-apuan ta. Imbantayan sikandan langun te Manama pinaahi te gapun, wey nakalapas sikandan diye te Malalab ne Dahat ne ware namenu. ²Ne pinaahi te pegbantey kandan te gapun wey peglapas dan te dahat, nekeiling te imbewutismuwan sikandan langun

isip me sakup ni Muwisis. ^{3c}Nangeen sikandan langun te keenen ne imbehey te Manama, ^{4d}wey nanginum sikandan langun te weyig ne impalihawang din diye te batu. Mig-inum sikandan puun te ispirituwanen ne batu ne migduma kandan; ne ka sika ne batu, iyan si Kristu. ^{5e}Piru minsan pad due, ware ikahale te Manama ka kasuluhan kandan, purisu nammatey sikandan ne napayatpat ka me lawa ran diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.

^{6f}Na, seeye se neyitabu kandan, pegpaney-paney e kanta su eyew kene ki iya egkeinniyat te mareet ne iling te innimu ran. ^{7g}Kene kew simba te me diyus-diyus iling te innimu te me duma ran dengan, su nasulat e te Kasulatan, “Naminnuu ka me etew ne nangiinum wey nangekeen, ne nataman, nanasindeg e ka nanesayew te kahale.” ^{8h}Keilangan ne kene ki egpeyilabete y ka kene ne alunggun iling te innimu te duma ran dengan, purisu migpamatey ka 23,000 ne me duma ran te sabeka re ne aldew. ⁹ⁱKene ta eg-el-elehan si Kristu^{8s} iling te innimu te duma ran dengan, purisu nammatey sikandan ka impangahat te me uled. ^{10j}Keilangan ne kene ki egsalew-salew iling te innimu te duma ran dengan, purisu indereetan e sikandan te panalihan ne talagdereet.

¹¹Neyitabu seeye diye te kandan isip panunggilingan te duma ne etew, wey insulat sika eyew te pegpaney-paney kanta te mig-ugpe te timpu ne mahaan e egkataman ka inged.

¹²Su emun ke due egsuman-suman ne malig-en e ka pegpalintutuu rin, keilangan ne egbantey sikandin su kema ke egpakasale degma sikandin. ¹³Ka peg-eleg-eleg ne nabayaan niyu, iling ded te nabayaan te duma ne me etew. Piru mat-inumanen ka Manama te saad din wey kene din igtuhut ne kene niyu egkeelehan ka peg-eleg-eleg ne egginguma kaniyu. Emun ke egginguma ka peg-eleg-eleg, egbehayan kew te Manama te paahi eyew egkaantus niyu sika.

¹⁴Sikan naa me pinalangge ku, pakad-diyu kew te pegsimba te me diyus-diyus. ¹⁵Sikaniyu, mahetteng ka suman-suman niyu, sikan naa, sumsumana niyu ke eleg ka eglalahaen ku wey se kene. ^{16k}Sikanta se migmalintutuu, emun ke eglibulung ki eyew te pegsuman-suman te kamatayen ni Kristu, due eg-inumen ta ne egpasalamatan ta te Manama, wey due degma egtepek-tepiken ta ne egkeenen ta. Ne pinaahi rue, egpakasawit ki te langesa wey lawa ni Kristu, menu ma iya? ¹⁷Ne minsan masalig ki, henduen de te sabeka ki re ne lawa tenged su sabeka re ne paan ka ingkeen ta.

^{18l}Sumsumana niyu ka keet-etawan te Israil: ka langun ne migkeen te impanubad e, migpakita re iya sikandan ne migsawit e te pegsimba te Manama, menu ma iya? ¹⁹Iyan ku naa igpasabut due ne seeye se diyus-diyus wey ka inhalad e diye te diyus-diyus due karuan? ^{20m}Kene ne sika! Iyan ku mule igpasabut, ne ka sika ne me halad te kene egpalintutuu, diye dan ihalad te me busew, kene ne diye te Manama. Ne kena a egkeupian ne eg-

^{§§10:9} Diye te duma ne sinulat: Magbebaye.

^{c10:3} Iks 16:35. ^{d10:4} Iks 17:6; Num 20:11. ^{e10:5} Num 14:29-30.

^{f10:6} Num 11:4. ^{g10:7} Iks 32:6. ^{h10:8} Num 25:1-18.

^{i10:9} Num 21:5-6. ^{j10:10} Num 16:41-49.

^{k10:16} Mat 26:26-28; Mar 14:22-24; Luk 22:19-20. ^{l10:18} Lib 7:6.

^{m10:20} Diy 32:17 (LXX).

pakasabeka kew te me busew. ²¹Kene egkaayun ne eg-inum kew puun te ubab te Magbebaye wey te ubab degma te me busew. Kene egkaayun ne egkeen kew diye te keenanan te Magbebaye wey keenanan degma te me busew. ²²ⁿMania te egpepangalikuren te red iya ka Magbebaye? Manekal ki bes pad kuntere kandin?

²³^oDue duma ne egkahi ne intuhutan ki kun ne eggimu te minsan nekey, piru, kene ne langun ne egpakabulig wey egpakalig-en kanta. ²⁴Keilangan ne ware sabeka ne iyan de egsumsumanen ka kandin mismu ne keupianan, ke kene, sika se keupianan te duma.

²⁵Keena niyu ka minsan nekey ne ngalap ne igbelegye diye te palingki, piru kene kew e inse ke impakanubad naan e seeye diye te diyus-diyus wey se ware eyew kene kew e egkunsinsya. ²⁶^pSu sumale te nasulat te Kasulatan, “Kandin te Magbebaye ka kalibutan wey ka langun ne tahu kayi.”

²⁷Emun ke due kene egpalintutuu ne egginggat kaniyu ne diye egkeen te kandan, ne egkeupian kew ne eggendiye, keena niyu ka langun ne igsendad kaniyu. Kene kew e inse-inse ke impakanubad naa seeye diye te diyus-diyus wey se ware eyew kene kew e egkunsinsya. ²⁸Piru ke due egnangen kaniyu ne egkahi, “Impanubad man e diye te diyus-diyus ka sika ne sere,” kene kew e keen due. Kene kew e keen due tenged te seeye se etew ne mignangen kaniyu wey tenged te kunsinsya. ²⁹Kene ne iyan ku igpasabut ka kaniyu ne kunsinsya, ke kene, ka kunsinsya te etew ne mignangen kaniyu. Ke due eg-inse, “Mania te egtigkelen ku ka igkeupii ku tenged te kunsinsya te duma? ³⁰Ke egpasalamatan ku ma te Manama ka egkeenen ku, ma-

nia te egsagsahukul ka me etew keddiey meyitenged te keenen ne egpasalamatan ku?”

³¹Purisu, emun ke egkeen kew, ke eg-inum kew, wey ke eggimu te minsan nekey, himuwa niyu sika te pegdayan te Manama. ³²Kene kew himu te egpakatameneng te me Hudiyu, Grigu, wey te migmalintutuu te Manama. ³³Ilingi niyu ka innimu ku ne pegpammitew te paahi ne egkabulihan ka langun. Su wara a migpammitew te keddi ne keupianan, ke kene, sika se keupianan te duma, eyew egkaluwas sikandan.

11 ¹Ilingi a nikaniyu, iling te peg-iling ku degma ki Kristu.

Ka pegbubunbun te ulu te pegsimba

²Egdeyrayen ku sikaniyu tenged su layan a nikaniyu sumsumana, wey inikul niyu ka impanulu ku kaniyu. ³Piru egkeupian a ne egpakasabut kew ne si Kristu ka labew te lukes, ne ka lukes ka labew te asawa rin, ne ka Manama ka labew ki Kristu. ⁴Emun ke eglibulung kew te pegsimba, ne due lukes ne eg-ampu wey ke egpangguhud naa te impanengng te Manama ne egteterung, egpeyilew sikandin ki Kristu ne iyan labew kandin. ⁵Piru ke due malitan ne eg-ampu wey ke egpangguhud naa te impanengng te Manama ne kene egteterung, egpeyilew sikandin te asawa rin ne iyan labew kandin. Nekeiling de te migpeupew sikandin. ⁶Su ka malitan ne kene egteterung, keilangan ne egtempuhan ka bulbul rin. Ne puun su egpeyilew te malitan ka egtempuhan wey ke eg-abuluhan naa, keilangan ne egteterung iya sikandin. ⁷^rKa egpuunan ne kene egteterung ka lukes, tenged su alung sikandin te ulaula wey te katelesan te Manama. Piru ka mali-

ⁿ10:22 Diy 32:21. ^o10:23 1Kur 6:12. ^p10:26 Sal 24:1.

^q11:1 1Kur 4:16; Pil 3:17. ^r11:7 Hin 1:26-27.

tan, sikandin iya ka katelesan te lukes. ⁸Su ware himuwa ka lukes puun te malitan, ke kene, ka malitan mule ka diye migpuun te lukes. ⁹Ware degma himuwa te Manama ka lukes para te malitan, ke kene, ka malitan mule ka innimu para te lukes. ¹⁰Purisu, keilangan iya ne egteterung ka malitan te pegpeila ne sakup sikandin te lukes, su minsan ka me panalihan, egbantey kandin. ¹¹Piru te pegsabeka ta diye te Magbebaye, egkeilangan ded degma te lukes ka malitan, ne iling ded degma ka lukes, egkeilangan ded te malitan. ¹²Su minsan te an-anayan, innimu ka malitan puun te lukes, ne kuntee, ka lukes diye eglesut te malitan. Piru ka langun-langun, diye de iya egpuun te Manama.

¹³Sumsumana niyu seini: eleg naa emun ke eg-ampu ka malitan diye te Manama ne kene egteterung? ¹⁴Tapey kid e nakataha ne mekeyilew-hilew ka lukes ne malayat se bulbul, ¹⁵piru ka malitan mule, amana ne tetelesi sikandin ke malayat ka bulbul rin. Su imbehayan sikandin te malayat ne bulbul eyew te pegbunbun te ulu rin. ¹⁶Ke due egkeupian ne egpakig-apul meytenged kayi, iyan ku re igkalalag kandin ne iling iya rue ne batasan ka in-ikul ney, ne iling ded degma ka innimu te duma ne migpalintutuu te Manama.

Ka pegpanulu meytenged te Iglabung te Magbebaye

(Mat. 26:26-29; Mar.

14:22-25; Luk. 22:14-20)

¹⁷Piru ka seup kuntee ne igpanulu ku kaniyu, kena a egpakareyrey kaniyu, tenged su kene egpakameupiya kaniyu ka peglibulung niyu te pegsimba, su nasi egpakarereet kaniyu. ¹⁸Hun-a te langun, nakarineg a ne emun kun ke eglibulung kew, egkabaad-baad kew kun, ne

hendue te egpakapalintutuu a due. ¹⁹Su keilangan pad iya ne egkeyitabu sika due te kaniyu su eyew egkeila ke hente w kaniyu ka malehet ne migmalintutuu. ²⁰Te timpu ne miglibulung kew ka migkeen te pegsuman-suman te kamatayen te Magbebaye, ne engngaranan te Iglabung te Magbebaye, kene ne sikandin ka insuman-suman niyu. ²¹Su emun ke egkekeen e, masi keen kew re due te keenen niyu, ne due duma ne eggutasan pad, ne due duma ne egkewubug e. ²²Mania, ware me baley niyu ne egkakeenan niyu wey egkeinumman niyu? Su sika se innimu niyu, inlemetan niyu ka langun ne migmalintutuu wey impeyilawan niyu ka egkengaayu-ayu. Na, nekey naa ka iglalag ku kaniyu? Egdeyrayen ku naa sikaniyu te sika ne hinimuwan niyu? Kene iya!

²³Su seini ka impanulu te Magbebaye keddiey ne impanulu kud degma due te kaniyu: ka Magbebaye ne si Hisus, migkuwa te paan te seeye ne karusileman te eg-akalan e sikandin, ²⁴wey te nakapasalamat e sikandin te Manama, impanepik-tepik din e seeye te migkahi, “Seini ka lawa ku ne igpanubad para kaniyu. Himuwa niyu seini te pegsuman-suman keddiey.” ²⁵†Pegkapenga ran te migkeen, iling ded man-e ka innimu ni Hisus te pegkuwa rin te ubab, kahi rin, “Seini ne ubab, ka iyam ne kasabutan te Manama ne egpamalehetan pinaahi te langesa ku. Tagse eg-inum kew kayi, himuwa niyu sika te pegsuman-suman keddiey.” ²⁶Tagse egkeen kew te seini ne paan wey eg-inum puun te seini ne ubab, ipangguhud niyu naa ka kamatayen te Magbebaye taman te peglibed din man-e.

²⁷Purisu, ka minsan hentew ne egkeen te paan wey eg-inum puun te ubab te

Magbebaye te kene ne eleg ne paahi, nakasale sikandin te lawa wey te langesa te Magbebaye. ²⁸Keilangan ne ka tagse etew, eg-ugsi-ugsi te pegkeetew rin, ne hendue egkeen te paan wey eg-inum puun te ubab. ²⁹Su ke kene niyu eg-ileen ka kaluwasan te lawa te Magbebaye te pegkeen niyu te paan wey peg-inum niyu puun te ubab, eggukuman kew te pegkeen wey peg-inum niyu rue. ³⁰Sikan naa ka masalig kaniyu ka mahuye-guye wey egmanderalu, wey due duma ne nammatey e. ³¹Piru ke eg-ug-ugsiyen ta iya ka pegkeetew ta, kene ki perem egkewukuman. ³²Piru emun ke eggukuman ki te Magbebaye, egdisiplineen ki naa nikandin, eyew kene ki egpakalagkes egkaparuseyi te seeye se ware migpalintutuu.

³³Purisu me suled ku, emun ke eglibulung kew ka egpangekeen te Iglabung te Magbebaye, patagtaharey kew ka tagse sabeka. ³⁴Ke due sabeka ne eggutasan, keilangan ne diyad sikandin egkeen te baley rin, su eyew kene kew egkewukuman te Manama ke eglibulung kew. Na, meytenged te duma pad ne diye te sulat niyu, duen kud e eglalaha te peggenduen ku.

Ka katuenan ne imbehey te Panisingan te Manama

12 Na, me suled, egkeupian a ne egpakasabut kew meytenged te katuenan ne imbehey te Manama. ²Nakataha kew e, ne timpu te ware kew pad migpalintutuu te Manama, neuyan kew te nalein-lein ne paahi eyew te pegsimba te me diyus-diyus ne kene egpakalalag. ³Sikan naa, egkeupian a ne egpakataha kew ne ware etew ne in-umaan te Panisingan te Manama ne egpakarilus ki Hisus. Ne ware degma etew ne egpakakahi ne Magbebaye

si Hisus ke ware sikandin umeyi te Panisingan te Manama.

⁴^uDue nalein-lein ne klasi te me katuenan ne igbehey te Manama te migmalintutuu, piru sikan ded ne Panisingan ka egpuunan due. ⁵Due degma nalein-lein ne paahi te pegpamakey ta, piru sikan ded ne Magbebaye ka egpamakayan ta. ⁶Ne due man-e nalein-lein ne igpeyimu te Manama kanta, piru sikan ded ne Manama ka egbulig kanta langun te eggimu rue. ⁷Egbehayan te Panisingan ka tagse sabeka kanta te katuenan te pegpeila ne due ka Panisingan, su eyew egpakabulig ki te duma ta. ⁸Ka senge etew, egbehayan te Panisingan te pegpasabut te kaalam te Manama, ne ka sabeka, egbehayan degma te sikan ded ne Panisingan te manedted ne katuenan te pegpanulu. ⁹Ka senge etew, egbehayan te sikan ded ne Panisingan te dakel ne pegpalintutuu, ne ka sabeka, egbehayan te sikan ded ne Panisingan te pegpamawi. ¹⁰Senge etew, egbehayan te peggimu te me kein-inuwan, ka sabeka sika se pegpangguhud te impanengneng te Manama, ne ka sabeka sika se pegila te me panisingan, ka sabeka sika se peglalag te lein ne me linalahan, ne ka sabeka, sika se pegsabut te lein ne linalahan. ¹¹Sika se langun, himu te sabeka re wey sikan ded ne Panisingan. Egpamehayan din ka tagse sabeka te katuenan sumale te kandin ne pegbuut.

Sabeka re ka lawa ta piru masalig ne baad

¹²^vKa lawa ta, masalig ne baad. Ne minsan ke masalig ne baad, piru sabeka re iya sika ne lawa. Ne iling naan ded degma si Kristu wey seeye se migpalintutuu kandin. ¹³Su sikanta langun, Hudiyu ma wey se kene, uripen ma wey se kene, nabewutismuwan kid eyew egkey-

^u12:4 Rum 12:6-8. ^v12:12 Rum 12:4-5.

imu ne sabeka ne lawa pinaahi te sabeka ne Panisingan te Manama, ne sika ne Panisingan ka narawat ta langun.*

¹⁴Su ka lawa, kene ne sabeka re ne baad su masalig. ¹⁵Panunggiling ke egkahi ka paa, “Kena a ne baad te lawa su kena a ne belad,” piru baad pad iya sikandin te lawa minsan egkahi sikandin te iling due. ¹⁶Ne panunggiling ke egkahi degma ka talinga, “Puun su kene e ma ne mata, kena a ne baad te lawa,” piru baad pad iya sikandin te lawa minsan egkahi sikandin te iling due. ¹⁷Panunggiling ke neelin naan de ne mata ka intiru ne lawa, egmenuwen naan e te pegdineg? Wey ke senge talangaan naan de ka sabeka ne lawa, egmenuwen naan e te peggarek te nekey re iya? ¹⁸Piru kene ne iling due, su intahu te Manama ka nalein-lein ne baad te lawa ta diye te natahuan dan sumale te pegbuut din. ¹⁹Kenad e egkangaranan ne lawa ke sabeka re ne baad. ²⁰Su ka malehet, masalig iya ne baad, piru sabeka re ne lawa.

²¹Ka mata, kene egpakakahi diye te belad, “Kene ku egkeilanganen sikeykew!” Kene degma egpakakahi ka ulu diye te paa, “Kene ku egkeilanganen sikeykew!” ²²Kunaleg te sika se me baad te lawa ne egkahiyen ta ne mahuye wey kene ne impurtanti, iyan bes amana egkeilangana. ²³Ne seeye se me baad te lawa ne in-isip ta ne ware amana karuan, nasi ne iyan ta amana egtangguwen. Ne seeye se me baad te lawa ne kene perem ne meupiya ne egtengtengan, nasi ne iyan ta eg-ay-ayaran te egpakumbale. ²⁴Piru seeye se me meupiya ne baad te lawa ta, kene ne keilangan ne egtangguwen te iling due. Piru innimu te Manama ka lawa ta eyew egkabehayan te

dakel ne bantug ka baad te lawa ne bayew kene perem ne impurtanti ²⁵su eyew kene egkabaad-baad, ke kene, egpegtangtangguwey sikandan. ²⁶Emun ke egmasakit ka sabeka ne baad, egmasakit iya ka langun, ne emun ke egdeyrayen ka sabeka, egkahale sikandan langun.

²⁷Ne seini ka kaluwasan kayi: sikanta se migpalintutuu, iyan ta egkeilangan ka lawa ni Kristu, ne ka tagse naa sabeka kanta, me baad ki te sika ne lawa. ²⁸^wNe ka sika ne lawa ni Kristu, nalein-lein ka impeyimu te Manama. Ka an-anayan ne in-alam te Manama, sika se me apus-tulis, ka igkarangeb sika se me prupita, ne ka igkatelu sika se me talagpanulu, nataman, sikan e se me talaggimu te me kein-inuwan, ka me talagbawi, ka me talagbulig, ka me talagpangulu te langun-langun de, wey talaglalag te lein ne me linalahan. ²⁹Langun te naa ne me apus-tulis? Langun naa ne me prupita? Langun naa ne me talagpanulu? Langun naa ne eggimu te me kein-inuwan? ³⁰Langun naa ne imbehayan te pegpamawi? Langun naa ne egpakalalag te lein ne me linalahan? Langun naa ne egpakapasabut ke nekey ka kaluwasan te sika se lein ne me linalahan?

³¹Sikan naa, keilangan ne iyan niyu ikabagget ka subla pad ne impurtanti ne me katuenan.

Ne kuntee igpanulu ku kaniyu ka subla pad ne meupiya te langun.

Ka geyinawa

13 Minsan ke egpakalalag a te egkalein-lein ne linalahan te me etew wey te me panalihan, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, egpekeiling e re te ahung ne mahulub wey ke putew ne basalan ne egtetahingting. ²^xNe minsan

***12:13** Te Grigu: sika ne Panisingan ka insabekaan ta te mig-inum.

^w**12:28** Ipi 4:11. ^x**13:2** Mat 17:20; 21:21; Mar 11:23.

ke egpakapanagne a, wey egpakasabut a te langun ne neeles de wey ke egkateu a te langun, wey minsan ke due pegpalintutuu ku ne egpakapaalin te me bubungan, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, ware iya pulus ku. ³Ne emun ke igpamehey kud e ka langun ne keddiey, wey minsan pad ke igtuhut ku ne egtutungen ka lawa ku, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, ware iya egkaangey ku te sika ne eggimuwen ku.

⁴Ka etew ne geheyinaween te duma, mapariralemen, meupiya diye te duma, kene ne iimmeen, kene ne mapegpeg-gasal wey kene ne hambuhen. ⁵Ka etew ne geheyinaween te duma, kene ne egkasen, kene ne leheren, kene ne mahaan egkabelu, wey mahaan de egkalingew ke due egpakatameneng kandin, ⁶kene egkahale te mareet, ke kene, iyan de igkahale ka mahetteng. ⁷Ka etew ne geheyinaween te duma, egpakaantus te langun, layun egpalintutuu wey egpallateng, wey egpabulus-bulus te langun-langun de.

⁸Ka geyinawa, ware iya egtamanan. Piru ka pegpanagne wey ka katuenan, eglihad de, ne ka peglalag te lein ne me linalahan, egkaawe ded. ⁹Su ka katuenan ta wey ka pegpangguhud ta te impanengneng te Manama, duen pad seyyup. ¹⁰Piru ke eggingume e sika se warad e seyyup, egkaawe e sika se duen pad seyyup.

¹¹Te bate e pad, binate pad iya ka peglalag-lalag ku, ka suman-suman ku, wey ka pegpangatarengan ku. Piru te mayansan ad e, kena ad e egbibinate. ¹²Ka egkakita ta kuntee, egpekeiling de te kene amana egkamelmelehan ne ulaula diye te alungan, piru egginguma ka aldew ne egkamelmelehan e ka langun. Baad de ka natahaan ku kuntee, piru egginguma ka aldew ne egkatahaan

kud e ka langun iling te pegkataheyi te Manama keddiey.

¹³Purisu kene egkaawe seini se tatelu: pegpalintutuu, pegpallateng, wey ka peggeyinawa. Piru ka subla ne labew te langun, sika se peggeyinawa.

Ka pegpanagne wey peglalag te lein ne linalahan

14 Pakannekali niyu ka peggeyinawa te duma, wey mapahetpeta niyu man-e te pegpakannekal ne egpakarawat kew te katuenan ne igbehey te Panisingan te Manama labi en iya ka pegpangguhud te impanengneng te Manama. ²Su ka etew ne eglalag te lein ne linalahan, kene ne etew ka eglalahan din, ke kene, ka Manama su ware etew ne egpakasabut te eglalahaen din. Iglalag din pinaahi te Panisingan ka neeles de ne me lalag ne ware nataheyi te duma. ³Piru sika se egpanagne, iyan din mule eglalahan ka me etew eyew te peggehet te pegpalintutuu ran, pegpeyibahet kandan, wey peg-imu-imu kandan. ⁴Ka etew ne eglalag te lein ne linalahan, kandin de ne pegkeetew ka eglig-enen din. Piru ka etew ne egpanagne, eglig-en te langun ne migmalintutuu.

⁵Egkeupian a perem ne egpakalalag kew langun te lein ne linalahan, piru iyan ku subla igkeupii ne egpakapangguhud kew te impanengneng te Manama. Su seeye se egpanagne, labew pad te seeye se eglalag te lein ne linalahan, gawas ke due egpakaluwas te eglalahaen din su eyew egkalig-en ka langun ne migmalintutuu. ⁶Na, me suled, ke eggenduen a te kaniyu ne eglalag te lein ne linalahan, nekey ma ka egkaangey niyu? Ware iya, gawas ke due igkalalag ku kaniyu ne impataha te Manama, wey ke katuenan naa, wey ke pegpangguhud naa te impanengneng te Manama, wey ke pegpanulu naa.

⁷ Sumsumana niyu seeye se eggamiten te peg-ulahing ne ware umul, iling te pulendag wey alpa. Ke due epparahing due piru kene egkateu ke egmenuwen, kene egkatahan te me дума rin ke nekey ka igparahing din. ⁸ Panunggilin-gan degma te trumpita ne eggamiten te me sundalu, ke kene ne klaru ka dahing din, egmenuwen te sundalu te pegpan-gandam te pegbubunu? ⁹ Ne iling naan ded degma kaniyu. Emun ke eglalag kew te lein ne linalahan, egmenuwen te pegsabut te seeye se egpammineg? Henduen de te migpakiglalag kew diye te kalamag. ¹⁰ Masalig iya ka nalein-lein ne linalahan kayi te ampew te tane, ne langun ne linalahan, due igpasabut. ¹¹ Piru ke kene ku egkasabut ka eglalaha-hen te etew, eg-isipen ku sikandin ne lapu de, ne sikeddi degma lapu e re diye te kandin. ¹² Ne iling naan ded degma kaniyu. Puun su amana kew egkabagget ne egpakakuwa te katuenan ne egpuun te Panisingan, pakannekali niyu ne egkarawat niyu ka me katuenan ne egpakalig-en te migmalintutuu.

¹³ Purisu, seeye se eglalag te lein ne linalahan, keilangan ne eg-ampu ne egbehayan degma sikandin te katue-nan te pegpasabut ke nekey ka eglalaha-hen din. ¹⁴ Su emun ke eg-ampu a te lein ne linalahan, iyan de eg-ampu ka panisingan ku, piru ka suman-suman ku ware nakasabut. ¹⁵ Na, nekey naa ka eggimuwen ku? Iling kayi ka eggimuwen ku, eg-ampu a te igpaampu keddi te panisingan ku, wey eg-ampu a man-e te sika se egkasabut ku ne lalag. Eg-ulahing a te igpeulahing keddi te panisingan ku, wey eg-ulahing a man-e te egkasabut ku ne lalag. ¹⁶ Su emun ke egdeyrey ka te Manama ne iyan nu eggamiten ka igpalalag te panisingan, egmenuwen te дума te pegluyud te pegpasalamat nu ke

kene sikandan egpakasabut te eglalaha-hen nu? ¹⁷ Su minsan pad ke meupiye e ka pegpasalamat nu te Manama, piru kene egpakabahet te дума.

¹⁸ Egpasalamat a te Manama ne malasi a egpakalalag te lein ne linalahan kun-tere kaniyu langun. ¹⁹ Piru ke diye a te libulunganan te migmalintutuu, egme-upiyeen ku pad ke eglalag e re te lal-imma ne egkasabut ne lalag eyew te pegpanulu te дума, du te eglalag a te lein ne linalahan ne me sapulu ne libu (10,000).

²⁰ Me suled, kene niyu ilinga te bate ka pegsuman-suman niyu meytenged due. Ke meytenged te mareet, henduen pad ne pabate-bate kew, piru pabuyag-buyag kew ke meytenged te pegsuman-suman niyu. ²¹ Nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue:

“Egpakiglalag a te keet-etawan ku, kahi te Magbebaye ne Manama, pinaahi te lein ne linalahan ne linalahan te me lapu, piru kene iya sikandan egpammineg keddiey.”

²² Na, ka peglalag te lein ne linalahan sabeka sika ne palinneu, piru kene ne para te migmalintutuu, ke kene, para te ware migpalintutuu. Ne ka pegpang-guhud te impanengneng te Manama, para sika te migmalintutuu, kene ne para te ware migpalintutuu.

²³ Purisu, emun ke eglibulung kew te pegsimba wey eglalag kew langun te lein ne linalahan, ne due egseled diye te kaniyu ne ware migpalintutuu wey ke etew naa ne ware nakataha ke nekey ka eggimuwen niyu, egpakakahi sikandin te egmambusawen kew e. ²⁴ Piru ke eg-pangguhud kew langun te impaneng-neng te Manama, ne ka egseled diye te kaniyu ne ware migpalintutuu wey ke etew naa ne ware nakataha ke nekey ka eggimuwen niyu, eg-ila sikandin

ne makasesale din, wey eggukuman sikandin te kunsinsya rin tenged te langun ne egkarineg din. ²⁵Ne pinaahi rue, ke nekey ka inneles din diye te pusung din, egkatahaan. Ne egkataman, egpanimbuel sikandin ne egbebakbak ka egsimba te Manama wey egkahi, “Kayi iya te kaniyu ka Manama.”

Ka eleg ne paahi te pegsimba

²⁶Seini ka igpasabut ku due me suled, emun ke eglibulung kew, due sabeka ne eg-ulahing, due egpanulu, due egpanengneng ke nekey ka impataha kandin te Manama, due eglalag te lein ne linalahan, wey due degma egpasabut ke nekey sika se inlalag te sika ne etew. Keilangan ne egkeyimu niyu sika se langun eyew te peglig-en te migmalintutuu. ²⁷Ke duen ma eglalag te lein ne linalahan, keilangan ne daruwa re wey ke tatelu re ka eglalag, piru kene egpalegsee, wey keilangan ne due lein ne etew ne egpasabut due. ²⁸Piru ke ware egpakasabut due, keilangan ne egpeeneng-eneng naan de sikandan diye te libulunganan, wey iyan naan de eglalahan ka kandan ne pegkeetew wey ka Manama. ²⁹Ke duen ma egpanagne, keilangan ne daruwa re wey ke tatelu ka eglalag. Ne ka duma ne etew ka egsuman-suman egayad-ayad ke malehet naa ka intagne. ³⁰Piru ke due egpanagne, wey due sabeka ne migpinnuu rutu ne nakarawat te igpataha te Manama, keilangan ne egpeeneng-eneng e ka miglalag. ³¹Su egkaayun ne egpasubsubaley kew langun ka egpangguhud te impanengneng te Manama, su eyew egkapanulu kew wey egkabagget kew langun. ³²Ka etew ne egpanagne, egkatigkel ke nekey ka eglalahen din. ³³Su ka Manama, kene ne Manama sikandin te kasamuk, ke kene, te keupianan.

Ne sumale te nabatasan te langun ne punduk te keet-etawan te Manama, ³⁴ka me malitan, keilangan ne egpeeneng-eneng de diye te seled te libulunganan. Ware tuhuti sikandan ne eglalag, piru keilangan ne egparuma-ruma sikandan sumale te nasulat diye te Balaud ni Muwisis. ³⁵Ne emun ke due igkeupii ran te eg-ugsi-ugsi, keilangan ne diyad e te baley sikandan eg-inse te asawa ran. Su mekeyilew-hilew te malitan ke eglalag diye te libulunganan.

³⁶Sikaniyu iya! Kahiyen niyu buwa ne duen de egpuun te kaniyu ka lalag te Manama? Wey ke kahiyen niyu buwa ne sikaniyu re ka nakarawat due? ³⁷Ke due sabeka ne egsuman-suman ne prupita sikandin wey ke imbehayan naa te katuenan te panisingan, keilangan ne egileen din iya ne ka insulat ku kaniyu, suhu te Magbebaye. ³⁸Ke due etew ne kene eg-angken kayi, kene degma eg-angkenen sikandin.

³⁹Sikan naa me suled ku, pakanekali niyu iya ne egpakapangguhud kew te impanengneng te Manama, wey kene niyu balabahi ka peglalag te lein ne linalahan. ⁴⁰Piru keilangan ne eggimuwen niyu ka langun te meupiya wey eleg ne paahi.

Ka peg-uyag ki Kristu

15 Ne kuntee me suled, egkeupian a ne egpasuman-suman kaniyu meyitenged te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku due te kaniyu, ne narawat niyu wey nasasindehan te pegpalintutuu niyu. ²Egkaluwas kew pinaahi te sika ne Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku kaniyu ke egpabulus kew egpalintutuu due. Piru ke kene, egkeyimu ne ware karuan te pegpalintutuu niyu.

³Ne sini ka labew te langun ne impanulu keddied ne igpanulu ku degma

kaniyu: namatey si Kristu eyew egkapasaylu ka me sale ta sumale te nasulat te Kasulatan. ^{4a}Inlebeng sikandin wey in-uyag te igkatelu ne aldew sumale degma te nasulat te Kasulatan. ^{5b}Ne migpakita sikandin ki Pidru, nataman diyad e man-e te sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din. ⁶Pegkapenga dutu, migpakite e man-e sikandin diye te miglibulung ne migmalintutuu ne subla te lalimma ne libu (5,000). Nammatey e kuntee ka duma kandan piru neuyag pad mule ka kasulahan. ⁷Pegkapenga dutu, migpakite e degma sikandin diye te ki Santiyagu, nataman, diyad e degma te langun ne apustulis.

^{8c}Te katammanan, migpakite e degma sikandin keddiey, minsan ke nekeiling a te bate ne miglesut te kene ne eleg ne timpu. ^{9d}Inlalag ku sika tenged su sikeddiey ka kene amana ne impurtanti te me apustulis. Kena a ne eleg ne egngaranan te apustulis tenged su migpamaybayan ku dengan ka migmalintutuu te Manama. ¹⁰Piru pinaahi te keyid-u te Manama keddiey, neyimu a kuntee ne iling kayi, wey napulusan iya ka keyid-u rin keddiey. Ka malehet, labew ka keddiey ne peglasey-lasey du te duma ku ne me apustulis, piru kene ne puun sika te pegpakannekal ku, ke kene, puun te bulig te Manama keddiey. ¹¹Piru ware kaleinan ke sikeddi wey ke sikandan ka migwali, su nekeg-iling de ka inwali ney, wey sika ka impalintutuuwan niyu.

Ka peg-uyag te minatey

¹²Na, ka inwali ney kaniyu, sika se peg-uyag ki Kristu, ne mania te due duma due te kaniyu ne egkahi ne kene eg-uyahen ka me minatey? ¹³Piru ke malehet ma sika, ware degma uyaha si Kristu. ¹⁴Ne emun ke ware uyaha si

Kristu, ware perem karuan te inwali ney, wey ware degma karuan te pegpalintutuu niyu. ¹⁵Ke iling ma rue, nekeuubat key e meytenged te Manama, su impamalehet ney ne in-uyag din si Kristu. Piru egkeyimu sika ne ubat ke kene eg-uyahen ka me minatey. ¹⁶Piru emun ke kene ne malehet ne eg-uyahen te Manama ka me minatey, kene degma ne malehet ne in-uyag din si Kristu. ¹⁷Ke ware uyaha si Kristu, ware karuan te pegpalintutuu niyu, wey ware pad napasaylu ka me sale niyu. ¹⁸Ne seeye se nenammatey e ne migpalintutuu ki Kristu, ware bes naluwas, ke kene, nareetan bes ded. ¹⁹Emun ke kayi re te ampew te tane egkataman ka egpallatengen ta diye ki Kristu, sikanta iya ka subla ne mekeyid-u-hid-u te langun ne etew.

²⁰Piru ka malehet, si Kristu ka hun-a ne neuyag puun te kamatayen, ne puun due, egpakanengneng ki ne eg-uyahen iya te Manama ka langun ne egpatey. ²¹Su iyan migpuunan ne migpatey ka langun ne etew, tenged te innimu te sabeka ne etew ne si Adan. Ne iling ded degma ka peg-uyag te me minatey, tenged ded degma sika te sabeka ne etew ne si Kristu. ²²Su ka langun ne etew, egpatey iya tenged su kabuhalan sikandan ni Adan. Ne iling ded degma, ka langun ne nasabeke e ki Kristu, eg-uyahen. ²³Piru ka peg-uyag, due eleg ne paahi: si Kristu ka nekewun-a ne neuyag. Ne emun ke eglited e sikandin kayi te kalibutan, egkeuyag e degma seeye se nenammatey e ne me sakup din. ²⁴Egkataman, eggingume e ka katammanan te timpu. Ne emun ke egkatalu e ni Kristu ka me kuntere din ne due me katenged wey ke geem naa te pegmandu, igbehey rin ka Peghari diye te

^a15:4 Sal 16:8-10; Mat 12:40; Him 2:24-32. ^b15:5 Luk 24:34; Mat 28:16-17; Mar 16:14; Luk 24:36; Huw 20:19. ^c15:8 Him 9:3-6. ^d15:9 Him 8:3.

Manama ne Amey. ²⁵ eSu keilangan ne eghari si Kristu taman te eggimuwen din ne diekanan din ka me kuntere din. ²⁶ Ka katamanan ne kuntere ne keilangan ne egdereetan, sika se kamatayen. ²⁷ fSu nasulat te Kasulatan, “Innimu te Manama ka langun ne egparuma-ruma kandin.” Klaru ne ka “langun” ware labet te Manama mismu ne iyan miggimu te langun eyew egparuma-ruma ki Kristu. ²⁸ Emun ke egparuma-rume e ki Kristu ka langun, ne sikandin degma se Anak mismu egparuma-rume e diye te Manama ne iyan miggimu te langun ne egparuma-ruma ki Kristu. Ne ka Maname e ka egmandu te langun-langun de iya.

²⁹ Na, meyitenged man-e te peg-uyag, ke kene ma egkeuyag ka me minatey, nekey naan e ka karuan te seeye se egmabewutismu para kandan? Mani buwa te egbewutismuwan sikandan para te me minatey ke kene ma eg-uyahen? ³⁰ Ne sikanami, mania te uras-uras ne nakatahu key te karereetan? ³¹ Me suled, ke nekey kamalehet ka kahale ku te pegsabeka niyu ki Kristu Hisus ne Mag-bebaye ta, iling degma kamalehet due ka egkatangke ku ne kamatayen tagse aldew. ³² gEmun ke eg-etew-etawen ku re te eglalag, nekey ma ka egkaangey ku ke egpakig-ehet a te me etew kayi te Ipisu ne egpekeiling te mabbulut ne mahintalunan? Purisu ke kene ma eg-uyahen ka me minatey, meupiya pad ke eg-ikul ki te lalahen ne miggenendue, “Egkeen ki wey eg-inum ki, su kaaselem, egpamatey kid.”

³³ Kene kew palimbung, su due lalahen ne miggenendue, “Egpakarereet te meupiya ne batasan ka egduma-ruma te mareet ne me etew.” ³⁴ Mahetenga niyud e te egsuman-suman wey kene kew e himu te sale. Due дума kaniyu ne ware

nekeila te Manama—inlalag ku seini te pegpeyilew kaniyu.

Ka lawa te etew ne egkeuyag man-e

³⁵ Piru ke due eg-inse, “Egmenuwen ma te eg-uyag ka me minatey? Mamenu e ka lawa ran? ³⁶ Egkeungel iya! Emun ke egpamula ka, kene egtubu ka sika ne beni gawas ke egkamewu pad. ³⁷ Ke egpamula ka, kene ne iyan nu igpamula ka lawa, ke kene, sika iya se beni, ke paley naa, wey ke nekey ka дума ne igpamula nu. ³⁸ Ne tapey e himuwa te Manama ke mamenu ka lawa te sika ne beni wey ka minsan nekey ne beni ne igpamula.

³⁹ Ne iling ded degma, ware nekeg-iling ka lawa te sika se due geyinawa. Lein ka lawa te me etew, lein ka me man-anap, lein ka me manuk-manuk, wey nalein-lein degma ka lawa te ngalap te weyig.

⁴⁰ Ne due degma nakatahu diye te langit wey due degma kayi te ampew te tane. Ne ka katelesan te seeye se nakatahu diye te langit, ware nekeg-iling te katelesan te me lawa kayi te ampew te tane. ⁴¹ Ka aldew, due kandin ne katelesan, lein degma ka katelesan te bulan, wey te me bituen. Ne minsan ka me bituen, lein-lein ka katelesan dan.

⁴² Ne iling naan ded ka peg-uyag te me minatey. Ka lawa ne egkamewu ke iglebeng, piru ke eg-uyahen e te Manama, kenad e sika egkamewu te minsan ken-u. ⁴³ Ke iglebeng ka lawa te minatey, mareet sika ne egtengtengan wey warad kanekal. Piru ke eg-uyahen e man-e, mateles e ne egtengtengan wey manekal e. ⁴⁴ Peglebeng due, lawa sika te kayi te ampew te tane, piru ke eg-uyahen e, lawe e sika te diye te langit. Ke due lawa kayi te ampew te tane, due degma lawa diye te langit. ⁴⁵ hSu nasulat e te Kasulatan ne miggenendue, “Ka an-anayan ne

etew ne si Adan, imbehayan te umul.” Piru due egngaranan te katammanan ne Adan, ne iyan si Kristu[†], ne iyan egbehey te umul ne ware egtamanan. ⁴⁶Piru kene ne iyan egpekewun-a ka lawa ne diye te langit, ke kene, sika se lawa ne kayi te ampew te tane, egkataman, egpakasinundul e ka lawa ne diye te langit. ⁴⁷Ka an-anayan ne Adan, kayi migpuun te ampew te tane ne ingkuwa puun te tane. Piru ka igkarangeb ne Adan ne iyan si Kristu, diye migpuun te langit. ⁴⁸⁻⁴⁹Sikan naa, sikanta se kayi te ampew te tane, nekeiling ka lawa ta te ki Adan ne innimu puun te tane. Piru keureme, egpekeiling degma ka lawa ta te ki Kristu ne puun te langit.

⁵⁰Me suled, seini ka igpasabut ku due: ka seini se lawa ta kayi te ampew te tane, kene egpekeugpe diye te Migharian te Manama. Su sika se lawa ne egkamewu, kene egpakaangken te umul ne ware egtamanan.

⁵¹iPammineg kew! Egguhuran ku sikaniyu te neeles ne planu te Manama: kene ne langun kanta ne egkammatey, piru langun ta ne egkabalbalawan se peglelawa. ⁵²Tigkew re ne egkeyitabu sika, te sabeka re ne pegpamilek, te timpu ne igparahing e ka katammanan ne trumpita. Su pegdahing te trumpita, eg-uyahen e ka me minatey wey egbehayan e te lawa ne kenad e egkamewu, ne sikanta degma se neuyag pad, egkabalbalawan e ka lawa ta. ⁵³Su seini se lawa ne egkamewu, keilangan ne egkabalbalawan te lawa ne kenad egkamewu. Ne seini se lawa ne egpatey, keilangan ne egkabalbalawan te lawa ne kenad e egpatey. ⁵⁴jEmun ke egkabalbalawan e ka lawa te kenad

e egkamewu, wey egkabalbalawan e te kenad e egpatey, egkatuman e ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Natalu e ka Kamatayen!”[‡]

⁵⁵k“E kamatayen, hendei naan e ka kapanaluwan nu?”

E kamatayen, hendei naan e ka lalas nu?”

⁵⁶Ka lalas te kamatayen diye egpuun te sale, ne ka geem te sale diye egpuun te Balaud. ⁵⁷Piru egpasalamat key te Manama ne iyan egbehey kanta te geem te pegtalu te sale wey te kamatayen pinaahi ki Hisu Kristu!

⁵⁸Purisu me pinalangge ku ne me suled, sasindeg kew ne malig-en wey kene egkaweil. Keilangan ne layun niyu behayi te kabehat ka himu te Magbebaye, su nakanengneng kew e ne due karuan te peglasey-lasey niyu te himu te Magbebaye.

Ka igbulig para te keet-etawan te Manama

16¹Na, meyitenged te igbulig te keet-etawan te Manama: himuwa niyu ke nekey ka impeyimu ku te me punduk te migmalintutuu diye te Galasya. ²Te an-anayan ne aldew te tagse simana ne iyan ka Duminggu, ka tagse sabeka kaniyu, keilangan ne egtahu iya te seleppi sumale ke pila ka egkaseleppi din. Limura niyu naa sika eyew kene kew e egpangangey te peggenduen ku. ³Ne emun ke egginguma ad, igpeendiye ku te Hirusalim ka me etew ne naalam niyu ne eg-uyan te igbulig niyu duma te me sulat ku te pegpeila-ila kandan. ⁴Ne emun ke eleg iya ne eggendiya a, egmarumeey key e.

[†]15:45 Te Grigu: panisingan.

[‡]15:54 Te Grigu: in-abeleng e te kapanaluwan ka kamatayen.

¹15:51 1Tis 4:15-17. ^j15:54 Isa 25:8. ^k15:55 Hus 13:14 (LXX).

^l16:1 Rum 15:25-26.

Ka planu ni Pablu

^{5m}Egpanumbaley a due te kaniyu te pegkapenga ku diye te Masidunya, su tapey e ne planu ku ne diya a egbaye te Masidunya. ⁶Ne kema ke duen e pad iya te kaniyu wey ke taman e buwa te tingmaagsil, su eyew egkabulihan e pad nikaniyu te hipanawan ku ke hendei e ma eggendiye. ⁷Su kena a egkeupian ne malepet de ka pegpanumbaley ku kaniyu, ke kene, egkeupian a ne malayat-layat pad ubag, ke igtuhut sika te Magbebaya.

^{8no}Piru kuntee, kayi e pad te Ipisu eg-ugpe taman te aldew te Pintikustis ⁹su minsan ke masalig ka egkuntere keddiey, masalig ded ka kaayunan ku te peggimu te himu ku ne dakel se karuan.

^{10p}Emun ke eggingume e si Timutiya due te kaniyu, al-alumamaa niyu sikandin eyew kene egkabantalan, tenged su eggimu degma sikandin te himu te Magbebaya iling keddiey. ¹¹Sikan naa, kene niyu sikandin le-leiha. Ne emun ke eglited e sikandin kayi te keddiey, bulihi niyu sikandin su eyew egmeupiya ka peggeram-geram din, su egtetaharan ku sikandin duma te me suled ta ne migmalintutuu.

¹²Na, meytenged te suled ta ne si Apulus, amana ku banasali sikandin ne egpanumbaley kaniyu duma te duma pad man-e ne me suled ta ne migmalintutuu. Piru kene kun pad eggendue sikandin te seini ne timplu, wey kun e egpakigkita sikandin kaniyu ke egpakaselat e sikandin.

Ka katamanan ne pegpanaha-taha

¹³Bantey kew, wey heheta niyu ka pegpalintutuu niyu. Pakabbulut kew

wey pakannekal kew. ¹⁴Minsan nekey ka eggimuwen niyu, ipapitew niyu ka geyinawa niyu diye te duma.

^{15q}Me suled, nakataha kew e meytenged engki Istipanas wey te langun ne diye te baley rin. Sikandan ka an-anayan ne migpalintutuu diye te Akaya, wey migpahamit sikandan eyew te pegbulig te keet-etawan te Manama. ¹⁶Egbanasalan ku sikaniyu ne paruma-ruma kew te iling kandan wey diye te me duma ne maali-ali ne eggimu para te Magbebaya.

¹⁷Nahala a ne miggingume e ensi Istipanas, si Purtunatu, wey si Akaiku. Ne minsan ke ware kew kayi, duen e sikandan ka liwan niyu ¹⁸su ware tapid kanta ne imbagget nikandan. Eleg iya ne egileen ka iling due ne me etew.

^{19r}Egpangemusta kaniyu ka migmalintutuu kayi te prubinsya te Asya. Ne si Akilu wey si Prisila, duma te seeye se egmanimba diye te baley ran, mapahetpet degma ne egpangemusta kaniyu te nasabeke e due te Magbebaya. ²⁰Egpangemusta degma ka langun ne suled ta kayi.

Pegpangemusteey kew ka tagse sabeka te pegpapitew ne migpaheyinaweey kew.[†]

²¹Ne kuntee, sikeddiey e, si Pablu, ka mig-oney-oney ne migsulat te seini ne pegpangemusta.

²²Ke due ware miggeyinawa te Magbebaya, igdilus sikandin.

Libed kad, Magbebaya ney!

²³Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaya ne si Hisus, egkaangken niyu.

²⁴Miggeyinawaan ku sikaniyu langun se nasabeke e due ki Kristu Hisus. Malehet iya.

[†]16:20 Te Grigu: matulus ne peggarek.

^m16:5 Him 19:21. ⁿ16:8 Lib 23:15-21; Diy 16:9-11. ^o16:8 Him 19:8-10.

^p16:10 1Kur 4:17. ^q16:15 1Kur 1:16. ^r16:19 Him 18:2.

Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu te

Matig-Kurintu

Igpewun-a

Ka igkarangeb ne sulat ni Pablu te Matig-Kurintu, diye din sulata te Masidunya. In-sulat din seini te timpu ne kene amana ne meupiya ka rilasyun dan te migmalintutuu diye te Kurintu.

Kayi te an-anayan ne baad te seini ne baseen, migpangguhud si Pablu meyitenged te rilasyun dan te migmalintutuu diye te Kurintu. Impangguhud din ka pegkasasew rin meyitenged te pegpeyilew wey pegsupak kandin te migmalintutuu. Ne impangguhud din man-e ka kahale din ne ka seeye ne pegkabelu din, nakapamehas te peg-inniyug te migmalintutuu te sale dan wey nekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ran. Ne mighangyu sikandin te migmalintutuu ne egpabulus ne egpangangey te dasag dan ne igbulig te migmalintutuu ne egkaayu-ayu diye te Hirusalim.

Te katammanan ne hep-at ne kapitulu, impangabangan ni Pablu ka pegkaapus-tulis din te seeye se mig-angken ne sikan-dan de ka malehet ne apustulis. Sikan-dan seeye se migbayung ki Pablu ne kene kun ne malehet ne apustulis.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-11

Ka rilasyun ni Pablu te migmalintutuu diye te Kurintu 1:12-7:16

Ka igbulig para te migmalintutuu diye te Hudiya 8:1-9:15

Ka pegpangabang ni Pablu te kandin ne katenged isip apustulis 10:1-12:21

Ka katammanan 13:1-13

1 ^sSikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat duma te suled ta ne

si Timutiyu. Apustulis a ni Kristu Hisu pinaahi te pegbuut te Manama.

Egpangemusta key kaniyu te migmalintutuu te Manama due te Kurintu duma te langun ne keet-etawan din diye te in-tiru ne Akaya.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbe-baye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat ni Pablu te Manama

³ Egdayanen ta ka Manama ne Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. Hiid-uwen sikandin ne Amey, wey Manama ne talagliwang te langun ne egkeyirapan. ⁴ Egliwangen ki nikandin te langun ne igkeyirapi ta, su eyew egpakaliwang ki degma te seeye se due igkeyirapi ne minsan nekey. Egpakaliwang ki kandan iling te pegliwang ne narawat ta puun te Manama. ⁵ Masalig ka in-antus ta ne iling te in-antus ni Kristu, sikan naa, masalig degma ka narawat ta ne pegliwang pinaahi ki Kristu. ⁶ Emun ke egkeyirapan key, pegliwang naa sika kaniyu wey para te kaluwasan niyu. Ne iling naan ded degma, emun ke egkaliwang key, egpakaliwang key degma kaniyu, su eyew kene kew egkapelaan ne eg-antus te keyirapan ne iling te in-antus ney. ⁷ Dakel ka pegsalig ney kaniyu. Nakataha key ne taheed te eg-antus kew iling kanami, egliwangen kew red degma te Manama iling kanami.

⁸ Me suled, egkeupian key ne egkangenengan niyu ka nabaybayaan ney ne keyirapan diye te prubinsya te Asya. Pepeiti naan de iya seeye se nabayaan ney su hendue te kene ney e egkeelehan wey hendue te igpatey ney en iya. ⁹ Ka malehet, nangenem ney ne seinid en iya ka katammanan ney. Piru neyitabu bes seeye eyew kene key egسالig te pegkeetew ney, ke kene, te Manama re ne

^s1:1 Him 18:1. ^t1:8 1Kur 15:32.

iyang eg-uyag te me minatey. ¹⁰Inluwas key iya nikandin puun te makaalat-halat ne keyirapan, wey egluwasen key red man-e nikandin te egginguma pad ne keyirapan. Sikandin de ka egkapallateng ney ne egpabulus ne egluwas man-e kanami, ¹¹ne bulihi key degma nikaniyu te eg-ampu. Ne emun ke eggimuwen niyu sika, egtabaken te Manama ka me peg-ampu niyu wey egbulihan key nikandin, wey masalig ka egpasalamat kandin tenged kanami.

Nabalbalawan ka planu ni Pablu

¹²Due seini se igpakapegasal ney, wey nakataha key ne malehet iya seini: ka pegbebatasan ney diye te me etew, matareng key iya wey malinis ka tuyu ney diye te tangkaan te Manama, labi en iya due te kaniyu. Neyimu ney sika pinaahi te bulig wey keyid-u te Manama, kene ne pinaahi te kanami ne kat-uanan. ¹³Su kene key egsulat kaniyu te kene niyu egkabasa wey egkasabut. Eg-iman-iman a ne egginguma red ka timpu ne egkasabut-sabut key red iya nikaniyu, ¹⁴minsang kene kew bayew egpakasabut kuntee, su eyew te peglibed te Magbebaya ne si Hisus, egpakapegasal kew red kanami iling te pegpegasal ney kaniyu.

¹⁵Ne tenged su nakanengneng a ne nakasabut kew kayi, sikan naa ka nakaplanu a ne eggun-aan ku perem sikaniyu egpanumbalay eyew kararuwa kew egkapanalangini. ¹⁶^uMigplanu a ne egpanumbaley kaniyu te peggendiye ku te Masidunya wey egtulan ded man-e te peglibed kud e eyew igpakapaligkat a nikaniyu peendiye te Hudiya. ¹⁷Ne puun su ware natuman sika, kahiyen niyu buwa ne egkaalin-halin ka sumansuman ku? Wey ke iling e naa ne egplanu te me etew kayi te kalibutan ne mahaan

eg-uya-uya piru egkene-kene bes perem? ¹⁸Ne puun su matinumanen ka Manama, egkasalihan degma ka inalag ney kaniyu, su emun ke eg-uya-uya key, uya naan iya. ¹⁹^vSu si Hisu Kristu, ne Anak te Manama, ka inwali ney engki Timutiyu wey Silas diye te kaniyu, kene sikandin eg-uya-uya ke egkene-kene, su ka langun ne eglalahaen din, egtumanen din iya. ²⁰Su pinaahi ki Kristu, natuman ka langun ne saad te Manama. Ne sika ka egpuunan ne pinaahi ki Kristu, egpakakahi ki te malehet iya, eyew egkarayan ka Manama. ²¹Sika ne Manama ka miglig-en kanta due ki Kristu wey sikandin ka mig-alam kanta. ²²Intahuan ki degma nikandin te palinneu ne kandin kid en iya, ne iyang din impeugpe kayi te pusung ta ka Panisingan din eyew egpakataha ki ne egtumanen din iya ka langun ne insaad din.

²³Ka Manama ka talagpamalehet ku ne malehet ka eglalahaen ku. Iyang egpuunan ne wara a miggendue te Kurintu su eyew kena a egpakapasakit kaniyu. ²⁴Ne kene ne iyang ku igpasabut due ne menu egmanduan ney e ka pegpalintutuu niyu, ke kene, miggimu key duma kaniyu su eyew perem egkahale kew, su nakataha key e ne malig-en e ka pegpalintutuu niyu.

2 Sikan naa ka nakaplanu a ne kena a eglibed egpanumbaley due te kaniyu su kema ke egpakapasakit e red man-e kaniyu iling te peggenduen ku denggan. ²Su emun ke egkapasakitan ku pad sikaniyu, hentew naan e ka egpakapahale keddi? Warad e lein, gawas iya kaniyu te napasakitan ku. ³Sika ka egpuunan ne insulatan ku sikaniyu te iling ded te insulat ku dengan, su eyew te peggenduen ku, kena a egkasakitan te seeye se egpakapahale perem keddi. Su nakataha a ne emun ke egkahala a,

^u1:16 Him 19:1. ^v1:19 Him 18:5.

egkahale kew degma langun. ⁴Pegsulat ku dengan kaniyu, amana ne masakit ka geyinawa ku wey migsinehew a tenged te kalaggew ku. Kene ne iyan ku tuyu ka pegpasakit kaniyu, ke kene, igkeupii ku re perem ne egpakataha kew ne amana ku dakeli sikaniyu te geyinawa.

Ka pegpasaylu te nakasale

⁵Na, meytenged te seeye se naka-pasakit, kene ne sikeddi ka impasakitan din, su sikaniyu, piru kene ne sikaniyu langun. Egkahiyen ku ne kene ne sikaniyu langun, su egkeepes a ne eg-pakalalag a te gahag. ⁶Eleg de iya ka pegsapad kandin te kasuluhan kaniyu. ⁷Purisu, pasayluwa niyud e sikandin wey liwanga niyud e, su kema ke egkeuyan sikandin ke egmangune-kune ka kalaggew rin. ⁸Sikan naa, ehangyu a kaniyu ne ipapitew niyu ne miggeyinawaan niyu pad iya sikandin. ⁹Sika ka egpuunan ne migsulatan ku sikaniyu dengan, eyew peg-eleg-eleg kaniyu wey eyew egpakataha a ne egtumanen niyu red iya ka langun ne ingkahi ku. ¹⁰Emun ke egpasayluwen niyu sikandin, eg-pasayluwen kud e degma. Piru ka malehet, ke duen ma keilangan ne egpasayluwen ku, impasaylu kud e sikandin diye te tangkaan ni Kristu tenged kaniyu. ¹¹Innimu ku sika su eyew kene ki egkatalu wey egkalimbungan ni Meibulan, su nakataha kid ma te mareet ne planu rin.

Ka pegkabantali ni Pablu diye te Truwas

¹²^wPegginguma ku diye te Truwas te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu, nakita ku ne tapey e andama te Magbebaye ka paahi eyew egpekeyimu a te igpeyimu

rin keddiey. ¹³Piru nabantalan a su ware ku nakita diye ka suled ta ne si Titu. Purisu migpanaha-taha a kandan diye wey miggendiya ad te Masidunya.

Ka kapanaluwan pinaahi ki Kristu

¹⁴Piru salamat te Manama su pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu, sikandin ka layun egpangulu kanta te kapanaluwan. Eggamiten ki nikandin eyew te pegpeila ki Kristu te minsan hendei iling te heemuti ne insinsu. ¹⁵Su egpekeiling ki te meemut ne insinsu ne inhalad ni Kristu diye te Manama, ne egkaarek te seeye se egkengalluwas wey minsan seeye se egmekeendiyad te karereetan. ¹⁶Te seeye se egmekeendiyad te karereetan, egpekeiling sika te ngareg te minatey ne egpakapatey te etew; piru te seeye se egkengalluwas, egpekeiling sika te peemut ne egbehey te umul. Na, hentew ma ka eleg te iling due ne himu? ¹⁷Su kene key ne iling te kasuluhan ne egpangguhud te lalag te Manama eyew te pegpaneleppe. Piru puun su ka Manama ka migpeuyan kanami, wey sikandin ka migtengteng kanami, leleheti iya mule ka impangguhud ney kaniyu isip me suluhuanen ni Kristu.

Ka iyam ne kasabutan

3 Kema ke egsuman-suman kew ne migpeggasal key e man-e te pegkeetew ney? Kene key ne iling te duma ne keilangan ne eg-uyan te sulat eyew te pegpeila-ila kaniyu. Ne kene degma ne keilangan ne eg-uyan key te sulat ne egpuun kaniyu te pegpeila-ila kanami diye te egkeendiyaan ney. ²Kene ney ne keilangan sika, su hendue te sikaniyu mismu ka sulat ney te pegpeila-ila ne nasulat kayi te pusung ney⁸, su eyew egkanengnengan wey egkabasa te lan-

§3:2 Te duma ne baseen ne Grigu: niyu.

^w2:12 Him 20:1.

gun. ³xKlaru ne henduen kew te sulat ni Kristu ne impeuyan pinaahi kanami. Piru kene ne tinta ka inggamit te peg-sulat due, ke kene, ka Panisingan te manekal ne Manama. Ne kene ne diye sulata seini te malumpayag ne batu, ke kene, diye te pusung te etew.

⁴Egpakalalag key te iling due tenged su amana key migsalig te Manama pinaahi ki Kristu. ⁵Piru kene key eg-pakaangkanen ne egpekeyimu key te iling due puun te katuenan ney, su ka katuenan ney, diye de egpuun te Manama. ⁶ySikandin ka migbehey kanami te katuenan ne egpanulu meytenged te iyam ne kasabutan. Ka seini ne kasabutan, kene ne sinulat ne balaud, ke kene, pinaahi mule seini te Panisingan te Manama. Su ka sinulat ne balaud, eg-uyan te kamatayen, piru ka Panisingan, egbehey mule te umul ne ware egtamanan.

⁷zTe pegbehey te Manama ki Muwis-sis te Balaud ne insulat diye te malumpayag ne batu, kene egpakamemetmet ka me kabuhalan ni Israil te ulaula ni Muwis-sis su amana ne masil-ew, minsan egkapahan-ganaran e egkaawe ka kasil-ew. Ne emun ke iling ma due kasil-ew ka impakita te Manama te pegbehey rin te Balaud ne eg-uyan te kamatayen, ⁸labew en iya ka katelesan ne impakita rin te pegbehey rin te Panisingan din! ⁹Su ke impakita te Manama ka kasil-ew te katelesan din te pegbehey rin te Balaud ne egpekewukum, labew en iya ne igpakita rin ka katelesan din ke egmatarengen din e ka me etew. ¹⁰Ka malehet, ka kasil-ew te katelesan te Balaud dengan, ware de nekegmenu ke igpeiling ta te kuntee ne kasil-ew te katelesan te seini se iyam ne kasabutan. ¹¹Su emun ke due katelesan te sika se Balaud ne egkaawe ded, iyan naan pa kene ne

labew ka katelesan te sika se kasabutan ne kenad iya egkaawe.

¹²Purisu, puun su egpallateng key ne ka iyam ne kasabutan kene egkaawe, kene key en iya egkaaldek ka egwali. ¹³aKene key ne iling ki Muwis-sis ne migbubunbun te ulaula rin eyew kene egkakita te me kabuhalan ni Israil ka kasil-ew te ulaula rin ne egkapahan-ganaran bes e egkaawe. ¹⁴Piru makehal ka me ulu ran, su minsan kuntee, emun ke egbaseen dan e ka tapey ne kasabutan, hendue te egbunbunan ka me suman-suman dan su eyew kene sikandan egpakasabut te kamalehetan. Egkaawe de ka sika ne bunbun pinaahi te pegpalintutuu ki Kristu. ¹⁵Uya iya, minsan kuntee, emun ke egbaseen dan ka sinulat ni Muwis-sis, hendue te egbunbunan ded ka me suman-suman dan. ¹⁶bPiru ke egparani e ka etew diye te Magbebaya, egkaawe e ka nakabunbun te suman-suman din. ¹⁷Na, ka egkahiyen kayi ne Magbebaya, sika se Panisingan te Magbebaya. Ne emun ke iyan migugpe due te etew ka Panisingan te Magbebaya, duen naan e kaligwangan din. ¹⁸Ne sikanta langun se warad bunbun te ulaula, egpekeiling ki te alungan ne egkakitaan te katelesan te Magbebaya. Ne ka sika ne katelesan, diye egpuun te Magbebaya ne sika se Panisingan te Manama. Sikandin ka egpabulus ne egbalew-balew kanta taman te egpekeiling kid en iya kandin.

Ka karatuan ne intahu te kuren ne innimu puun te tane

4 Purisu, puun su ka Manama ka migbehey kanami te seini ne himu pinaahi te keyid-u rin, ware key naawei te kabagget. ²Insawile ney e ka mekeyilew-hilew ne himu

*3:3 Iks 24:12; Hir 31:33; Isi 11:19; 36:26.

y3:6 Hir 31:31.

z3:7 Iks 34:29.

a3:13 Iks 34:33. b3:16 Iks 34:34.

ne eggimuwen te heles de. Ware key migpanlimbung te minsan hentew wey ware ney balbalawi ka lalag te Manama, ke kene, migpangguhud key te kamalehetan diye te tangkaan te Manama. Ne migpakannekalan ney ne ware igkarew-ey kanami te langun ne etew. ³Ne minsan ke neeles diye te дума ka kamalehetan meyitenged te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ney, piru diye de neeles sika te me etew ne egpekeendiye te karereetan. ⁴Kene sikandan egpalintutuu, tenged su imbunbunan ni Meibulan** ka suman-suman dan eyew kene sikandan egpakakita te kalayag te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te katelesan ni Kristu. Ne si Kristu ka iling en iya te Manama. ⁵Ne kene ne meyitenged te pegkeetew ney ka inwali ney, ke kene, meyitenged ki Hisu Kristu ne Magbebaye. Ne sikanami, me suluhuanen key re nikaniyu tenged ki Hisu. ⁶Su ka Manama ne migkahi, “Eglayag diye te karusileman ka kalayag,” sikan ded ne Manama ka migbehey te kalayag kayi te me suman-suman ta eyew egkabehayan te kalayag ka дума pinaahi te peg-ila te katelesan din ne impakita rin pinaahi ki Kristu.

⁷Piru sikanami, egpekeiling key re te kuren ne innimu puun te tane ne in-tahuan te mahal ne karatuan ne sika se pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, eyew egkakita te me etew ne ka amana ne dakel ne geem ne nakatahu kayi te mahuye ne lawa ney, kene ne kanami ne geem, ke kene, kandin te Manama. ⁸Egkeyirapan key te minsan nekey ne paahi, piru kene key red egkatalu. Egkabenga-benga key, piru kene key red eg-engked. ⁹Imbaybayan

key, piru ware key red engkeri te Manama; amana key pasakiti, piru ware key red himatayi. ¹⁰Layun key igsalerep te kamatayen ne iling te kamatayen ni Hisus, eyew egkakita kayi te lawa ney ka umul ne imbehey ni Hisus. ¹¹Ne taheed te neuyag key pad, layun key iya egpakasalerep te kamatayen tenged te pegpalintutuu ney ki Hisus, su eyew egkakita ka umul rin kayi te lawa ney ne egpatey pad. ¹²Purisu malehet iya ne egsalerep key layun te kamatayen, su eyew egpakaangkew te umul ne ware egtamanan.

¹³^dDue nasulat te Kasulatan ne miggendue, “Egpangguhud a su migpalintutuu e ma.” Ne iling ded degma due ka innimu ney, migpangguhud key su migpalintutuu key ma. ¹⁴Su nakaneng-neng key ne ka Manama ne mig-uyag te Magbebaye ne si Hisus, iyan ded degma eg-uyag kanami дума ki Hisus, wey eg-uyanen key nikandin дума kaniyu diye te tangkaan din. ¹⁵In-antus ney sika se langun tenged kaniyu, su eyew egmasalig ka me etew ne egpakarawat te keyid-u te Manama wey egmasalig ka eg-pasalamat kandin, sikan naa ka egkasaye iya sikandin.

Ka peg-ugpe pinaahi te pegpalintutuu

¹⁶Sika ka egpuunan ne ware key naawei te kabagget. Ne minsan ke egkapahan-ganaran e egmahuye seini se me lawa ney, piru inlig-en ded ka me gimukud ney tagse aldew. ¹⁷Ka keyirapan ne in-antus ney, kene amana ne mabehat wey eglihad de sika, du te sika se dakel ne katelesan ne ware katamanan ne egkaangkew ney keureme diye te langit. ¹⁸Su kene ne iyan ney intengtengan sika se egkakita kayi te ampew te tane, ke kene, sika se

**4:4 Te Grigu: manama te seini ne kalibutan.

^c4:6 Hin 1:3. ^d4:13 Sal 116:10 (LXX).

kene egkakita ne diye te langit. Sika se egkakita, eglihad de, piru ka kene egkakita, ware mule katamanan.

Ka iyam ne lawa

5 Su nakanengneng ki ne emun ke egkahuhus e ka balungbalung ne ingpaan ta kayi te ampew te tane, ne iyan sika se lawa ta, duen ded egpeugpaan te Manama kanta diye te langit, sika se ware egtamanan ne lawa ne inimu te Manama para kanta, ne kene ne hinimuwan te etew. ²Kuntee, egkawangalan ki tenged su amana ki egkeupian ne egkabalbalawan e ka lawa ta, ³su eyew ke igsaluub tad ka sika ne lawa ne diye te langit, kenad e egkakita ne migpalawas bes ka gimukud ta. ⁴Su taheed te kayi ki pad kuntee mig-ugpe te seini ne lawa, egpakareg-uy ki pad iya te peg-antus ta. Piru kene ne iyan igpasabut due ne menu egkeupian kid e ne eg-awe te lawa ta kayi te ampew te tane, ke kene, egkeupian kid e ne egkasaluuban te lawa ne egpuun te langit, su eyew seini se lawa ne egpatey pad, egkaliwanan e te lawa ne kenad iya egpatey. ⁵Ka Manama ka migandam kanta eyew egkarawat ta ka seini se iyam ne lawa, wey imbehayan ki nikandin te Panisingan isip palinneu ne egtumanen din iya sika.

⁶Purisu ware ki migmahuye. Nakataha ki ne taheed te kayi ki pad te seini ne lawa, ware ki naan pad diye te Manama. ⁷Su ka peg-ugpe ta kuntee pinaahi pad te pegpalintutuu, kene ne pinaahi ke nekey ka egkiteen ta. ⁸Ware ki migmahuye minsan ke egkeupian kid e perem ne eg-engked te seini ne lawa wey eg-ugpe e duma te Magbebaye. ⁹Su minsan ke kayi ki pad te ampew te tane wey ke diyad e te langit, egkeupian ki ne egpakapahale kandin. ¹⁰Su

keilangan ne eg-atubang ki langun diye ki Kristu eyew eggukuman nikandin. Ne ka tagse sabeka, egpakarawat te eleg kandin sumale te hinimuwan din kayi te ampew te tane, meupiya ma wey se mareet.

Ka pegpeuliey te meupiya ne geyinawa

¹¹Purisu, tenged su due kaaldekey ney te Magbebaye, impehes ney ka me etew ne egpalintutuu. Nakataha ka Manama ne malehet iya ka tuyu ney, wey eg-iman-iman key ne nakanengneng kew red degma due. ¹²Ne kene ne inlalag ku seini ne menu egpeggasal key, ke kene, egbehayan ney re sikaniyu te puunan ne igpakapeggasal key nikaniyu, su eyew egpakatabak kew te seeye se iyan de igpeggasal ke nekey ka egkakita diye te etew, kene ne sika se diye te pusung din. ¹³Emun ke due egkahi ne henduen key te egmambusawen, balahad de due, tenged su ka langun ne eggimuwen ney, para sika te Manama. Ne emun ke due man-e egkahi ne maheteng ka sumansuman ney, sikaniyu mismu, nakatahe e ne para kaniyu ka himu ney. ¹⁴Su tenged te geyinawa ni Kristu kanami, warad e lein ne egkeyimu ney gawas te pegtuman kandin. Su nakataha key ne namatey si Kristu para te langun, sikan naa, nekeiling de te namatey e degma ka langun ne etew. ¹⁵Iyan igpasabut due ne namatey sikandin para te langun ne etew eyew ka me etew ne neuyag pad, kenad e ne iyan pad eg-ikulen ka igkeupii ran, ke kene, sikan e se igkeupii te sika se namatey wey neuyag para kandan.

¹⁶Purisu, puun kuntee, kene key e egugsi-ugsi te duma ne etew iling te inimu te kene egpalintutuu te Manama. Dengan, iling due ka peg-ugsi-ugsi ney ki Kristu, piru kenad e ne iling due

kuntee. ¹⁷Purisu, ka minsan hentew ne nasabeke e diye ki Kristu, imbalbalawan e sikandin te Manama. Naawe e ka tapey ne pegkeetew rin, wey miggingume e ka iyam. ¹⁸Ka Manama ka miggimu te seini se langun, wey sikandin ka impeg-uli te meupiya ne geyinawa ta diye te kandin pinaahi ki Kristu. Imbehayan key te Manama te himu ne egpeg-uli ka meupiya ne geyinawa te me etew diye te kandin. ¹⁹Iyan ney igpasabut, ne egpeg-ulien te Manama ka meupiya ne geyinawa te langun ne etew diye te kandin pinaahi ki Kristu, wey kene din e egsumsumanen ka sale dan. Sika ka insalig te Manama kanami ne guhuren ne igpepangguhud.

²⁰Purisu, sikanami ka impeuyan ni Kristu, wey nekeiling de te egpakiglalag mismu ka Manama pinaahi kanami. Ne egbanasal key kaniyu isip ki Kristu ne pegbanasal ne peg-ulia niyu ka meupiya ne geyinawa niyu te Manama. ²¹Ware sale ni Kristu, piru sikandin ka impeparusaan te Manama tenged te me sale ta, su eyew pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu, eg-isipen ki te Manama ne matareng.

6 Ne puun su talagbulig key te Manama, egbanasalan ney sikaniyu ne kene niyu batasana ne hendue te ware karuan ka keupiya wey keyid-u te Manama ne narawat niyu. ²^fSu migkahi ka Manama, “Indineg ku iya sikeykew te eleg ne timpu, wey imbulihan ku sikeykew te aldew te kaluwasan.”

Pamineg kew! Kunteen iya ka eleg ne timpu wey ka aldew te kaluwasan.

³Ware key miggimu te egpakasaligkat te duma, su eyew ware igkarew-ey te himu ne imbehey kanami. ⁴Ke kene, pinaahi te langun ne eggimuwen ney,

impakita ney ne suluhuanen key iya te Manama tenged te amana ne peg-antus ney te kasakit, keyirapan, wey me kalised. ⁵^gInlelampesan key, imprisu key, insesamuk key te mangune-kune, subla-subla ka peggimu ney, kulang ka peglipereeng ney, wey egmanggutasan key. ⁶Impakita ney man-e ne suluhuanen key iya te Manama pinaahi te malinis ne peg-ugpe ney, te katuanan ney, te pegpariralem ney, te keupiya ney diye te duma, te keyid-u ne imbehey te Panisingan te Manama, te malehet ne geyinawa, ⁷te pegwali ney te kamalehetan, wey te geem te Manama ne impapitew rin pinaahi kanami. Imbehayan key man-e te Manama te pegkamatareng isip panganiban ne egpekeiling te sundang wey kalasag ney. ⁸Isip suluhuanen te Manama, sengekakuwa ne egdayanen key te me etew wey sengekakuwa ne eglemetan key. Sengekakuwa ne eglalahan key te mareet, wey sengekakuwa ne meupiya ka iglalag kanami. Due egkahi ne me ubaten key minsan malehet ka eglalaha ney. ⁹Kahiyen ne ware key kun neileyi, piru neilaan key red te duma. Egkengammatey key kun e, piru mannekal key pad. Minsan ke egpanlampesan key, piru ware key red himatayi. ¹⁰Minsan ke due me kalaggew ney, piru egkahale key red. Minsan ke egkaayuyu key, piru masalig ka imparatu ney. Minsan ke hendue te ware karatuan ney, piru due langun kayi te kanami.

¹¹Pinalangge ne matig-Kurintu, ware heles te peglalag ney kaniyu, wey amana ney geyinawei sikaniyu. ¹²Kene ne kulang ka peggeyinawa ney kaniyu, ke kene, sikaniyu ka kulang ka peggeyinawa kanami. ¹³Purisu, egpakiglalag a kuntee kaniyu iling te malehet ne me anak ku. Ne keilangan ne eggeyinawaan

key nikaniyu iling te peggeyinawa ney kaniyu.

**Kene kew sabeka te seeye
se kene egpalintutuu**

¹⁴Kene kew sabeka te seeye se kene egpalintutuu. Su kene iya egkaayun ne egkasabeka ka matareng wey ka mareet se pegbebatasan, wey kene egkaayun ne egpekegduma ka malayag te marusilem.

¹⁵Si Kristu wey si Meibulan, kene iya egkaayun ne egpekeg-uyun, ne iling naan ded degma ka migpalintutuu te seeye se kene egpalintutuu. ¹⁶^hKene iya egkaayun ne egpekeg-uyun ka diyus-diyus te sika se ugpaan te Manama. Ne sikanta ka ugpaan te manekal ne Manama. Sumale te ingkahi te Manama, Eg-ugpa a diye te kandan wey egduma a kandan.

Egkeyimu a ne Manama ran,
wey egkeyimu sikandan ne keet-etawan ku.”

¹⁷ⁱPurisu migkahi ka Magbebaye ne Manama,

“Pariyu kew kandan wey kene kew duma te me etew ne kene egpalintutuu keddiey.

Kene kew samsam te sika se in-isip ne malindit,

wey egdawatn ku sikaniyu.

¹⁸^jKahi te Magbebaye ne Manama ne Amana ne Maresen,

Egkeyimu a ne Amey niyu,
wey egkeyimu kew ne me anak ku.”

7 Me pinalangge, puun su insaaran ki te Manama te iling due, keilangan ne eg-engkeran ta ka minsan nekey ne in-isip ne egpakamalindit te lawa ta wey te suman-suman ta. Ne keilangan ne due pegkaaldeki ta te Manama, wey egpakanneki ki ne egmatulus ka peg-ugpe ta.

Ka kalahale ni Pablu

²Geyinawei key nikaniyu. Ware key nekeyimu te mareet diye te minsan hentew, wey ke migdereet naa wey ke migpanlupig naa te minsan hentew. ³Kene ne iyan ku inlalag te iling kayi ne menu egbayungan ku sikaniyu, su nakahi kud e dengan ne eggeyinawaan ney iya sikaniyu minsan pad ke egpatey key e duma kaniyu wey se kene pad. ⁴Amana ne dakel ka pegsalig ku kaniyu, wey amana ku ipegasal sikaniyu. Amana a naliwang wey nahale-gale taliware te me keyirapan.

⁵^kSu minsan te pegginguma ney diye te Masidunya, ware key red nekeyimeley tenged te keyirapan ne nabayaan ney. Due egmeeg-ehetey te minsan hendei, wey miggingumaan key e te liyas.

⁶Piru ka Manama ne iyan migliwang te seeye se nalaggew, ka migliwang kanami pinaahi te peggendini ni Titu. ⁷Ne kene de ne ka pegginguma rin ka nakapaliwang kanami, ke kene, sika degma se pegliwang ne naangey rin puun kaniyu. Amana a nahale-gale te ingguhuran key nikandin ne amana kew kun egkeupian ne egpakigkita keddi, wey nekegsendit kew kun e te mareet ne hinimuwan niyu, wey egkabagget kew kun ne egpangabang keddiey.

⁸Su minsan ke nakapalaggew kaniyu ka sulat ku, wara a nekegsendit te pegsulat ku due. Piru ka malehet, nekegsendit e red te an-anayan su nakita ku ne nakapalungku ka sulat ku kaniyu minsan mahaan de. ⁹Piru kuntee, nahala ad e, ne kene ne tenged su miglungku kew, ke kene, tenged su neyimu sika ne egpuunan ne mig-inniyug kew e te sale niyu. Su ka peglungku niyu, pegbuut sika te Manama, purisu ware nakar-

^h6:16 1Kur 3:16; 6:19; Lib 26:12; Isi 37:27. ⁱ6:17 Isa 52:11.

^j6:18 2Sam 7:14; 1Kru 17:13; Isa 43:6; Hir 31:9. ^k7:5 2Kur 2:13.

ereet kaniyu seeye se surat ku. ¹⁰Su ka peglungku ne pegbuut te Manama, egpakapeinniyug te sale wey egpakapanulud diye te kaluwasan, ne kene ne eleg sika ne egsenditan. Piru ka peglungku te etew ne ware nekeila te Manama, eg-uyan te kamatayen ne ware egta-manan. ¹¹Tengtengi niyu ka meupiya ne migpangkusan te peglungku niyu ne pegbuut te Manama. Su kuntee, egkabagget kew e wey egmaahet e ne egpapitew ne eleg iya ka innimu niyu. Nabelu kew tenged su neyilawan kew wey naaldeh kew ne kema ke egleparan kew. Amana kew iya egkeupian ne egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ta, egkabagget kew ne egpakigkita keddiey, wey andam kew ne egparusaan seeye se nakasale. Te langun ne innimu niyu, impakita niyu ne ware iya igkabayung kaniyu iling te nakahi e due te kewunaan.

¹²Purisu, surat ku ka seeye ne surat ne kene ne tenged te etew ne nakasale, wey ke sikan naa se neyimuan din te sale, ke kene, eyew igpakapapitew niyu diye te tangkaan te Manama ke kamenu iya karakel ka peggeyinawa niyu kanami. ¹³Purisu naliwang key.

Ne timul pad te igkaliwang ney, amana key nahale te nakita ney ne amana degma nahale si Titu, tenged su migmaawang ka geyinawa rin pinaahi kaniyu langun.

¹⁴Impeggasal ku sikaniyu diye te kandin wey wara a nikaniyu peyilawi. Ka langun ne inlalag ku kaniyu, malehet iya. Te iling due ne paahi, napa-malehetan en iya ne malehet ka impeggasal ney diye ki Titu. ¹⁵Purisu natimulan ka geyinawa rin kaniyu, su nakasuman-suman sikandin ne migtuman kew langun te pegpanulu din wey te peg-alumama niyu degma kandin

duma te pegtahud wey pegkaaldeh niyu. ¹⁶Amana a nahale kuntee tenged su egkasalihan kud amana sikaniyu.

Ka peggibahet te pegbehey ne kene egpalelehed

8¹Me suled, egkeupian key ne egpakataha kew meyitenged te keupiya wey keyid-u te Manama diye te me punduk te migmalintutuu diye te Masidunya. ²Minsan ke in-el-elehan sikandan pinaahi te masumpit ne keyirapan, piru subla ka kahale dan. Ne puun due, subla-subla ka pegbehey ran minsan amana sikandan egkaayu-ayu. ³Egpakamemalehet a ne kene de ne iyan dan imbehey ka egkeelehan dan, ke kene, ka subla pad te egkeelehan dan te pegbehey, wey innimu ran sika sumale te pegbuut dan. ⁴Amana mighangyu sikandan kanami ne egbehayan ney sikandan te kaayunan ne egpakabulig te keet-etawan te Manama. ⁵Ne ka neyimu ran, labew pad te in-iman-iman ney. An-anayan, imbehey ran ka pegkeetew ran diye te Magbebaya, ne nataman, kayi degma te kanami sumale te pegbuut te Manama. ⁶Purisu imbanasalan ney si Titu ne eglibed due te kaniyu wey eg-impusan din ka nabunsuran din e ne himu ne peglimud te igbulig niyu te duma. ⁷Na, datu kew e te langun-langun de iya—te pegpalintutuu niyu, te pegpanulu niyu, te katuenan niyu, te kaahet-ahet niyu, wey te peggeyinawa niyu te duma—purisu neupian key degma ne igpakita niyu ka subla-subla ne pegbehey niyu.

⁸Kene ne iyan ku inlalag kayi ne menu egsuhu a kaniyu, ke kene, ingguhud ku re kaniyu ka kaahet te duma ne etew te pegbulig te duma, su eyew egkapamalehetan niyu degma ne malehet e ka geyinawa niyu. ⁹Su nakanengneng kew e te keupiya wey keyid-u te Magbebaya ta

ne si Hisu Kristu. Minsan datu sikandin, piru migpeyimu sikandin ne egkaayu-ayu su eyew pinaahi due, egkaratu kew.

¹⁰Ne seini ka tambag ku meyitenged due: meupiya pad ke eg-impusan niyu ka nabunsuran niyu ne pegbehey te miglihad ne leg-un. Sikaniyu ka an-anayan ne miggimu te iling due wey ka nekewuna ne egkeupian ne eggimu te iling due. ¹¹Sikan naa, ipabulus niyu iya sika. Meupiya perem ke egmaahet kew ne eg-impus due iling te kaahet niyu te pegbunsud niyu. Behey kew te minsan nekey sumale ke nekey ka egkeyimu niyu. ¹²Su emun ke maahet kew iya ne egbehey, egdawaten te Manama ke nekey ka igkabehey niyu. Kene sikandin eg-iman-iman ne egbehey kew te ware due te kaniyu.

¹³Kene ne iyan ku igpasabut due ne eyew egpekeyimmeley te kalised ka duma pinaahi te pegbehey niyu taheed mule ne egkeyirapan kew e, ke kene, eyew egpekeg-iling kew re langun ne kene egkeyirapan. ¹⁴Kuntee, dakel ka due te kaniyu, ne eleg de iya ne egbulig kew te seeye se egkeilangan, su eyew egkabulihan kew degma keureme ke due keilangan niyu, eyew egpekeg-iling kew re langun ne kene egkeyirapan. ¹⁵^mSumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Seeye se dakel se nalimud, ware nasubleyi, ne seeye se deisek de se nalimud, ware nakulangi.”

Si Titu wey ka me duma rin

¹⁶Migpasalamat a te Manama su imbehayan din si Titu te kaahet ne iling te keddiey eyew te pegbulig kaniyu. ¹⁷Mig-uyun sikandin te hangyu ney ne eggendue te kaniyu. Piru ka malehet, tapey e sikandin eaheti ne egbu-

lig kaniyu, wey egkeupian ne eggendue. ¹⁸Due suled ta ne igparuma ney ki Titu. Mabantug sikandin diye te langun ne migmalintutuu tenged te pegwali rin te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁹Timul pad due, in-alam sikandin te migmalintutuu ne egparumeen kanami te hipanawan eyew eg-uyan te seini se igbulig te seeye se egkeilangan. Innimu ney sika eyew egkasaye ka Magbebaye wey igpakapakita ney ne egkeupian key iya ne egbulig.

²⁰Amana key mig-ayad-ayad ka egpangangey te seini se dakel amana ne igpamehey niyu eyew ware igkabayung kanami. ²¹ⁿSu egkeupian key ne eleg iya ka eggimuwen ney diye te tangkaan te Magbebaye wey diye degma te tangkaan te me etew.

²²Ne due lein ne suled ta ne igparuma ney kandan. Malasi ney e sikandin neelelehi te masalig ne paahi, wey nakita ney ne amana iya sikandin maahet ne egbulig, ne labi en iya kuntee tenged su dakel amana ka pegsalig din kaniyu. ²³Ne meyitenged ki Titu, duma ku sikandin te himu te pegbulig kaniyu. Ne meyitenged te seeye se me duma rin ne me suled ta te pegpalintutuu, sikandan ka impeuyan te migmalintutuu. Egmbantug si Kristu tenged te eggimuwen dan. ²⁴Purisu ipakita niyu kandan ka geyinawa niyu, wey pamaleheti niyu diye te migmalintutuu ne malehet ka impegasal ney meyitenged kaniyu.

Ka igbulig diye te migmalintutuu

9Na, kenad e ne keilangan ne egsulatan ku pad sikaniyu meyitenged te sika se igbulig te keet-etawan te Manama diye te Hirusalim. ²Nakataha a ne amana kew iya ne maahet ne egbulig, wey impegasal kud e sika diye te matig-Masidunya. Ingguhuran ku sikandan te

puun pad te miglihad ne leg-un, andam kew e ka matig-Akaya ne egbulig. Ne puun due, egkeupian e degma ne egbulig ka kasuluhan kandan. ³Piru igpeuyan ku seini se me suled ta te pegpalintutuu eyew kene egkeyimu ne ware karuan te impegasal ney meytenged kaniyu, wey eyew egpakaandam kew te igbulig niyu sumale te ingkahi ku kandan. ⁴Ne emun ke due egduma keddiey ne matig-Masidunya, ne egpakakita ne kene kew ne andam, egkeyilawan key en iya tenged su mig-iman-iman key ne nakaandam kew e, ne labew kew en iya degma ne egkeyilawan! ⁵Purisu nasuman-suman ku ne keilangan ne egbanasalan ku ka me suled ta ne egpewun-een kud due te kaniyu eyew egbulig egpanlimud te insaad niyu ne panalangin, eyew tapey e egkaandam te peggenduen ku. Piru egkeupian a ne egbehey kew due ne kaniyu iya ne pegbuut, kene ne puun de su napehes kew.

⁶Sumsumana niyu seini: ka egpamula te deisek, deisek de degma ka egkaahaani. Ka egpamula te dakel, dakel degma ka egkaahaani. ⁷Purisu ka tagse sabeka, keilangan ne egbehey sumale ke nekey ka nasuman-suman din, ne kene sikandin egkalagew wey egsuman-suman ne napehes de, su eggeyinawaan te Manama seeye se egbehey ne due kahale. ⁸Ka Manama ka egpanalangin kaniyu te subla-subla eyew kene kew egkaawaan te minsan ken-u te langun ne keilangan niyu, wey eyew egpakabulig kew pad te duma. ⁹Sumale te nasulat te Kasulatan,

“Amana ne dakel ka imbehey rin diye te egkaayu-ayu, wey kene egkalingawan ka katareng din te minsan ken-u.”

¹⁰PKa Manama ka egbehey diye te me talagpamula te beni wey te egka-

keen, wey sikandin ded degma ka egbehey wey egpamasalig ke nekey ka due te kaniyu eyew egkatimulan pad ka keupiya niyu te pegbehey. ¹¹Igparatu kew layun te Manama eyew mabehey-behey kew te langun ne timpu. Ne masalig ka egpasalamat te Manama tenged te egkarawat dan ne igpeuyan niyu kanami. ¹²Ne tenged te seini se pegbehey niyu, egkabulihan te keilangan dan seeye se keet-etawan te Manama, wey egmasalig pad degma seeye se egpasalamat te Manama. ¹³Ne seini se eggimuwen niyu, egkapamalehetan ne malehet ka pegpalintutuu niyu wey egkabantug ka Manama, tenged su egkakitaran ne mig-ikul kew te in-angken niyu ne Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. Egsayeen dan man-e ka Manama tenged su mabulig-bulig kew kandan wey diye degma te minsan henteu. ¹⁴Eg-ampu sikandan kaniyu wey amana degma egkeupian ne egpakigkita kaniyu tenged te kein-inuwan ne keupiya wey keyid-u te Manama ne imbehey rin kaniyu. ¹⁵Egpasalamatan ta ka Manama tenged te dasag din ne kene egkabayaran.

Ka pegpangatarengan ni Pablu meytenged te katenged din

10 Sikeddiey si Pablu, ka egkekahiye ne liyasen ke due te tangkaan niyu, piru wey kun de mabulut ke diye te mariyu. Ne kuntee, pinaahi te pegpariralem wey keyid-u ni Kristu, ²egbanasalan ku sikaniyu ne emun ke duen a te kaniyu, kene perem ne keilangan ne egmabulut a te seeye se migbayung ne kalibutanen kun ka pegbebatasan ney wey ka katuyuan ney. ³Su minsan ke etew key re, piru kene key egpakig-ehet te etew-etew re ne paahi. ⁴Su ka me panganiban ne

eggamiten ney te egpakig-ehet, kene ne panganiban kayi te ampew te tane, ke kene, sika se maresen ne panganiban te Manama ne egpakarereet te seeye se egsupak kandin. Egderreetan ney ka kene ne malehet ne pegpangatarengan te me etew, ⁵wey ka igpeggasal ran ne egpakabalabag te peg-ila ran te Manama eyew egkabalalawan ka suman-suman dan sumale te igkeupii ni Kristu. ⁶Ne emun ke egkapamalehetan ney e ne eleg en iya ka pegtuman niyu ki Kristu, egparusaan ney e seeye se ware migtuman.

⁷Ka seyyup niyu su iyan niyu re egtengtengan ke nekey ka egkakita niyu. Ke duen ma amana eg-angken ne sakup e sikandin ni Kristu, keilangan ne eg-isipen din ne sakup key e degma ni Kristu iling kandin. ⁸Su minsan ke subla ka pegpeggasal ku meyitenged te katenged ney, piru kena a egkeyilew, su ka Magbebaye ka migbehey kanami due eyew te peglig-en kaniyu, ne kene ne pegdereet kaniyu. ⁹Kene niyu sum-sumana ne egginaldeken ku sikaniyu te me sulat ku. ¹⁰Su due egkahi ne wey e kun de mabulut wey egpehes ke diye te me sulat ku, piru mahuye e kun ke duen a, wey ware kun karuan te egmanlalahren ku. ¹¹Keilangan ne egkanengnengan te sika ne me etew, ne seeye se insulat ney te timpu ne ware key due, eggimuwen ney iya ke duen key.

¹²Kene key egpaalag-alag eggukum wey egpeg-iling te pegkeetew ney te seeye se me etew ne migpeggasal te pegkeetew ran wey kene key degma eggukum kandan. Su hendue te kulang ka katuenan dan! Migginu sikandan te kandan mismu ne sekeranan eyew te pegseked wey peggukum te pegkeetew ran. ¹³Piru sikanami mule, kene key egpasubla egpeggasal, su iyan ney re

mule igpeggasal ka himu ne impeyimu te Manama kanami, ne nalagkes en iya kayi ka himu ney due te kaniyu. ¹⁴Kene key degma egpasubla egpeggasal kaniyu meyitenged te himu ney due te kaniyu, tenged su sikanami ka an-anayan ne nekeendue te kaniyu ne migwali te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. ¹⁵Kene key degma egpasubla egpeggasal te himu ne neyimu te duma ne etew. Piru egpallateng key ne egtulin pad ka pegpalintutuu niyu wey egkatimulan pad degma ka himu ney due te kaniyu ne imbehey te Manama. ¹⁶Pegkapenga due te kaniyu, egpakawali key e te Meupiya ne Panugtulen diye te duma ne me inged ne mariyu kaniyu. Kene key egkeupian ne iyan ney igpeggasal ka himu te duma ne etew diye te me inged ne imbehey te Manama kandan.

¹⁷^qPiru sumale te nasulat te Kasulatan, “Ke due egpeggasal, keilangan ne ka Magbebaye ne Manama ka igpeggasal rin.” ¹⁸Su kene igkahale te Magbebaye ka etew ne egdayan te kandin mismu ne pegkeetew, ke kene, sika se etew ne egdayanen din.

Si Pablu wey ka kene ne malehet ne me apustulis

11 Kene kew pa ubag kapeleyi ked-diey minsan ke henduen a te ungel. Antusa niyu pa! ²Egpangalikud a kaniyu iling te pegpangalikud te Manama kaniyu. Nekeiling kew te sabeka ne mengebay ne ware pad neyilabeti ne intahahe kud ne igpaasawa te sabeka ne lukes ne iyan si Kristu. ³^rPiru egkaalde a su kema ke egkalimbungan kew, iling ki Iba te inlimbungan te uled, wey egkaawe e ka mapahetpet wey malehet ne geyinawa niyu ki Kristu. ⁴Su egdawat kew te minsan hentew ne egmangendue

te kaniyu ne egwali te lein ne Hisus, kene ne iling te inwali ney. Egdawat kew man-e te panisingan ne lein te narawat niyud e. Ne egdawat kew man-e te Meupiya kun ne Panugtulen ne kene ne iling te narawat niyud e. Mahaan kew re egkeuyan!

⁵Migpalintutuu a ne kena a egkeengkeran te seeye se egkahi ne labew kun sikandan ne me apustulis. ⁶Minsan pad ke kena a egkateu ne eglalag-lalag, piru kene ne kulang ka katuenan ku. Impapitew ney seini due te kaniyu te minsan nekey ne paahi.

⁷Nakasale e naa te pegpariralem ku te pegkeetew ku tenged te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen ne ware migpabayad su eyew re egkatahud kew?

⁸Taheed te miggimu a due te kaniyu, imbulihan a te lein ne punduk te migmalintutuu. Ne hendue te intakawan ku sikandan su migdawat e ma te keuyahan ku ne egpuun kandan eyew egpakabulig a kaniyu. ⁹Su minsan ware egkeyimu ku te duen e pad te kaniyu, wara a migbuyu te minsan hentew kaniyu. Su ka migmalintutuu e ne egpuun te Masidunya ka migbehey keddiey te langun ne keilangan ku. Wara ad iya migpabulig kaniyu, wey minsan keureme, kene ku eggimuwen sika.

¹⁰Ware egpakapeengked keddiey te pegpeggasal ku meyitenged due, tenged su kena a iya egpabulig kaniyu wey te minsan hentew diye te Akaya. Malehet seini se eglalahen ku iling kalehet te eglalahen ni Kristu. ¹¹Mani buwa te wara a migpabulig kaniyu? Puun buwa su ware ku geyinawei sikaniyu? Nakataha ka Manama ne inggeyinawaan ku iya sikaniyu!

¹²Egpabulus a ne kene egbuyu te tabang kaniyu su eyew egkasanggal e seeye se egpapitew-pitew re ne me apus-

tulis ne egpeggasal ne nekeg-iling kun de ka himu ran te kanami. ¹³Su ka seeye ne me etew, kene ne malehet ne me apustulis, ke kene, talaglimbung de sikandan wey egpapitew-pitew re ne me apustulis kun ni Kristu. ¹⁴Ne kene ne kein-inuwan sika, su minsan si Meibulan, egpakapeiling sikandin te masil-ew ne panalihan te Manama. ¹⁵Sikan naa, kene degma ne kein-inuwan ke egpakapeiling ka me suluhuanen din te me suluhuanen te matareng ne Manama. Piru te katamanan, egparusaan sikandan sumale te hinimuwan dan.

Ka pegpeggasal ni Pablu meyitenged te peg-antus din

¹⁶Egliberen ku te egkahi, keilangan ne ware sabeka ne egsuman-suman ne ungel a. Piru ke iling ma due ka suman-suman niyu keddi, antuse e pa nikaniyu te egpamineg su egpeggasal e pad ubag te minsan deisek de. ¹⁷Seini se pegpeggasal ku, kene ne diye egpuun te Magbebaye, ke kene, innimu ku re seini isip egkeungel. ¹⁸Ne puun su masalig due te kaniyu ka egpeggasal iling te eggimuwen te me etew kayi te kalibutan, egpeggasal ad e degma.

¹⁹Ew matagseb kew bes iya su egkahale kew re iya ne eg-antus te me ungel! ²⁰Eg-antus kew re iya ne eg-uripenen nikandan, egkuen ka langun ne kaniyu, eglimbungan, egpabekalan te pakpak dan, wey egtagpien nikandan. ²¹Egkeyilew a ne eg-angken ne egliyasen key ne eggimu te iling due! Piru ke duen ma egpaalag-alag egpeggasal te minsan nekey—egpeggasal a degma minsan ke egpekeiling te ungel ka peglalag-lalag ku. ²²Egpeggasal sikandan ne Hibruwanen? Ti, iling e red degma. Egpeggasal sikandan ne kabuhalan ni Israil? Iling e red iya degma. Egpeggasal

sikandan ne kabuhalan ni Abraham? Ti, iling e red iya man-e. ²³Me suluhuanen naa sikandan ni Kristu? Henduen a te egbusawen ka eglalag te iling kayi, piru meupiye e pad ne suluhuanen kuntere kandan! Subla pad ka keddiey ne peggimu, malasi e pad egkapisu, kamasalig a lələmpesi, wey kamasalig a perem namatey. ²⁴uKalalimma a lələmpesi te karumaan ku ne me Hudiyu te tig-tatelu ne pulu wey siyam (39) ne lampes. ²⁵vKatatelu a lələmpesi te matig-Ruma te tuked; kasabeka a bebatuwa, katatelu perem nalened ka barku ne in-unturan ku, wey due timpu ne nalened-lened a diye te dahat te senge karusileman wey senge kaaldew. ²⁶wTe me hipanawan ku, masalig ka me karereetan ne egkabayaan ku: me baggiyu, me takawen, me karumaan ku ne me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu, diye te me siyudad, diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, diye te dahat, wey diye te me suled ta te pegpalintutuu ne kene bes ne malehet. ²⁷Mangune-kune ka peggimu ku taman te nabeley a, malasi ne kena a egpakaalipereng, eggutasan a wey egkammaraan. Malasi ne ware egkakeen ku, wey egkaagsilan a tenged su kulang ka kumbale ku. ²⁸Ne timul pad due, tagse aldew, amana a egkabehati te keugpe te me punduk te migmalintutuu. ²⁹Ke due egmahuye, egkaheram ku degma ka kahuye din. Ne emun ke due neuyan te sale, egmangebēl-ēbel ka langet ku.

³⁰Kena a egkeupian ne egpeggasal, piru emun ke keilangan ne eggimuwen ku sika, iyan ku re igpeggasal ka kahuye

ku. ³¹Nakataha ka Manama wey Amey te Magbebaye ne si Hisus ne kena a eg-uubat. Egdayanen sikandin te ware egta-manan. ³²xTe diye e pad te Damasku, impatamengan te gubernadur ne sakup ni Hari Aritas ka gumawan te siyudad eyew te pegdakep keddiey. ³³Piru inte-tahu a mule te liyang wey intutuntun a diye te bintana te alad te siyudad ne matikang wey makepal, wey nakapalahuy e red kandin.

Ka impakita te Manama ki Pablu

12 Keilangan ne egpabulus a iya ka egpeggasal minsan ware egkaangey ku rue. Igpangguhud ku ke nekey ka impakita wey impataha te Manama keddiey. ²Due etew ne neila ku^{††} ne migpalintutuu ki Kristu ne imbatun diye te igkatelu ne langit, me sapulu e wey hep-at (14) ne leg-un ka miglihad puun kuntee. Wara a nakataha ke imbatun naan iya ka lawa rin wey ke panisingan din de, ka Manama re ka nakanengneng. ³Eg-abayan ku te egkahi, nekeila a ke hentew-a etawa sika, piru wara a nakataha ke nekey-a ka imbatun, lawa rin naa wey ke panisingan din de, ka Manama re ka nakanengneng. ⁴Iyan ku re natahaan ne imbatun iya sikandin diye te ugpaan te Manama, ne taheed te diyad e sikandin, due naringeg din ne kene egkaayunan te eglalag, wey ware degma ituhut ne igpepangguhud. ⁵Purisu egpeggasal a meytenged te sika ne etew, piru kena a egpeggasal meytenged te pegkeetew ku, ke kene, sikan de se kahuye ku. ⁶Piru, emun ke egkeupian a perem ne

^{††}12:2 Ka etew ne egkahiyen ni Pablu kayi, sika se kandin mismu ne pegkeetew. Piru egkeepes sikandin ne egpeggasal te pegkeetew rin, purisu in-iling din de due te eglalag. Emun ke egbaseen ta ka v1, v6 wey v7, klaru ne sikandin mismu ka igpasabut din due.

[†]11:23 Him 16:23. ^u11:24 Diy 25:3. ^v11:25 Him 16:22; Him 14:19.

^w11:26 Him 9:23; Him 14:5. ^x11:32 Him 9:23-25.

egpegasal, di, kena a egkeyimu ne ungel su malehet ma ka igpangguhud ku. Piru ware ku himuwa sika, tenged su kena a egkeupian ne matikang ka pegtengteng niyu keddi du te sika se egkakita niyu wey egkarineg niyu ne eglalahen ku.

⁷Piru eyew kena a egpabekal te pakpak ku tenged te kein-inuwan ne nakita ku, imbehayan a te duhi ne inggamit ni Meibulan te pegbayad-bayad keddiey eyew kena a egpakapegasal. ⁸Katatelu a mighangyu te Manama ne eg-aween din e sika, ⁹piru migkahiyen a nikandin, “Eleg e ka pegbulig ku keykew su egkakita ka geem ku due te kahuye nu.” Sikan naa ka amana a egkahale ne egpegasal meytenged te kahuye ku, su eyew ka geem ni Kristu, egweil kayi te keddiey. ¹⁰Purisu, egkabennalan ad e te me kahuye ku, te peglemet keddi, te keyirapan ku, te pegbayad-bayad keddi, wey te kalised ku tenged ki Kristu. Su emun ke mahuya a, nasi e naan manekal.

Ka pegkasasew ni Pablu te matig-Kurintu

¹¹Impehes a nikaniyu ne egpegasal iling te egkeungel-ungel. Eleg perem ne egdayanen a nikaniyu, su minsan ware iya karuan ku, kene e red degma ne ubus te seeye se egkahi ne labew kun sikan-dan ne apustulis. ¹²Te timpu ne duen e pad te kaniyu, nakita niyud e ne malehet a iya ne apustulis, impeuyan a mismu te Manama. Su innimu ku te mapariralemen ka me kein-inuwan wey me palinneu due te kaniyu. ¹³Ka innimu ku due te kaniyu, iling ded te innimu ku diye te duma ne punduk te migmalintutuu, gawas de te wara a mule migpabulig kaniyu. Pasayluwe e re te seyyup ku!

¹⁴Na, seinid e ka igkatelu ne timpu ne andam a ne eggendue te kaniyu. Ne kena a egkeupian ne egpabulig kaniyu, su kena a egkeinnyat te me karatuan

niyu, ke kene, sikaniyu mismu ka igkeinnyat ku. Su kene ne iyan eg-uyag te iney wey amey ka me anak, ke kene, ka iney wey amey ka eg-uyag te me anak dan. ¹⁵Egkahala a ke igpakabehey ku ka karatuan ku wey ka kanekal ku eyew te pegbulig kaniyu. Piru minsan pad ke indakelan ku sikaniyu te geyinawa, mani buwa mule te deisek de ka geyinawa niyu keddi?

¹⁶Due duma ne eg-uyun ne wara a neyimu ne mabehat due te kaniyu. Piru due migkahi ne maalistu e kun wey miglimbungan ku kun sikaniyu. ¹⁷Piru te nekey ne paahi? Inlupihan kew te seeye se impeuyan ney due te kaniyu? ¹⁸Imbanasalan ku si Titu ne eggendiye te kaniyu, wey imparumaan ku sikandin te suled ta te pegpalintutuu. Ne kene kew egpakakahi ne inleig-leig kew nikandin, wey ke ware nekeg-iling ka himu ney wey ka katuyuan ney.

¹⁹Kahiyen niyu buwa ne iyan ney iglalag te iling due ne menu egpangatarengan key? Kene ne iling due! Me pinalangge, sikanami se nasabeka due ki Kristu, eglalahan ney sikaniyu kayi te tangkaan te Manama ne ware lein ne tuyu ney, ke kene, ka peglig-en de iya kaniyu. ²⁰Egkaaldeke a ne kema ke peggenduen ku, kene ku igkeupii ka eggimuwen niyu, wey kene niyu degma igkeupii ka keddiey ne eggimuwen. Egkaaldeke a ne kema ke due egpehetey, egpekeg-imma, egkabelu, egpalehed, eg-iran-iran, eggesalupet, egpegasal, wey due samuk. ²¹Egkaaldeke a man-e, su kema ke peglibed ku due te kaniyu, egpeyilawan a te Manama tenged kaniyu. Ne kema ke egpakasinehew a tenged su masalig ka nakasale dengan ne ware mig-inniyug te lilinditi ne hinimuwan dan, te pegpeyibhiletetey ran ne kene ne alunggun, wey te mekeyilew-hilew ne hinimuwan dan.

**Ka katammanan ne pegpanulu
wey pegpangemusta**

13^ySeini ka igkatelu ne peggenduen ku te kaniyu. Ne sumale te nasalat te Kasulatan, “Ka minsan nekey ne sumbung, keilangan ne egkapamalehetan te daruwa wey ke tatelu naa ne taglapamalehet.”² Tapey kud e panpanayi sikaniyu te seeye se igkarangeb ne peggenduen ku. Ne kuntee, eg-abayan ku man-e te eglalag taheed te wara a due: kayi te peglibed ku man-e due, egparusaan ku iya seeye se nenakasale dengan, wey seeye degma se duma.³ Eggimuwen ku seini su egkeupian kew ne egkapamalehetan ne diye iya egpuun te ki Kristu ka inalag ku. Mare-sen sikandin wey kene ne mahuye ne egweil due te kaniyu.⁴ Su minsan ke inlansang sikandin te krus tenged te kahuye din, piru neuyag sikandin tenged te geem te Manama. Ne sikanami degma, nakaheram key te kahuye tenged te pegsabeka ney kandin, piru tenged te geem te Manama, egkeuyag key duma kandin eyew egpakabulig kaniyu.

⁵Ug-ugsiya niyu ka pegkeetew niyu eyew te pegtengteng ke malehet naan en iya ka pegpalintutuu niyu. Keilangan ne eg-el-elehan niyu ka pegkeetew niyu! Nakanengneng kew e ne duen e si Kristu te kaniyu, gawas de ke kene ne malehet ka pegpalintutuu niyu.⁶ Eg-iman-iman a ne egkanengnengan niyu ne malehet a iya ne apustulis.⁷ Eg-ampu key te Manama ne kene kew eggimu te mareet. Ne

kene ne iyan ney ig-ampu te iling due ne menu egpawitew key ne migmalampusen ka himu ney due te kaniyu, ke kene, eyew egpekeyimu kew ke nekey ka eleg minsan ke henduen kun te kene key ne malehet ne apustulis.⁸ Su kene key egpekeyimu te minsan nekey ne su-pak te kamalehetan, ke kene, sikan de iya se pegsawed te kamalehetan.⁹ Su igkahale ney ke mahuye key ne manekal kew mule. Ne eg-ampu key ne egkabalbalawan ka pegbebatasan niyu eyew ware igkarew-ey.¹⁰ Insulat ku seini te kene e pad egpekeendue, su eyew pegginguma ku due, kena ad ne mapahenget ne eggamit te katenged ku ne imbehey te Magbebaya keddiey—katenged te peglig-en kaniyu, ne kene ne pegdereet kaniyu.

¹¹Te katamanan me suled, kahale kew. Ay-ayari niyu ka pegbebatasan niyu wey sahipaa niyu ka hangyu ku. Sabeka kew wey ugpe kew ne malinawen. Ne emun ke eggimuwen niyu sika, ka Manama ne egpuunan te geyinawa wey keupianan ka egduma kaniyu.

¹²Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpawitew ne migpaheynaweey kew.^{‡‡}

Ne ka langun ne keet-etawan te Manama, egpangemusta degma kaniyu.

¹³Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaya ne si Hisu Kristu, ka geyinawa te Manama, wey ka pegsabeka niyu te Panisingan te Manama, egkaangken niyu langun.^{¶¶}

‡‡13:12 Te Grigu: matulus ne peggarek.

¶¶13:13 Diye te duma ne sinulat, imbaad-baad ka birsikulu 12, neyimu e ne birsikulu 12 wey 13. Ne ka birsikulu 13, diyad e te birsikulu 14.

‡‡13:1 Diy 17:6; 19:15.

Ka Sulat ni Pablu te

Matig-Galasya

Igpewun-a

Te timpu ne imbunsuran e te pegwali ka Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisus, wey te indawat e te kene ne me Hudiyu, duen e migginguma ne inse. Iyan inse ne keilangan kun naa ne egikul iya te Balaud ni Muwisis ka etew eyew egkeyimu sikandin ne malehet ne migpalintutuu. Mig-apul si Pablu te kene ne keilangan sika su ka pegpalintutuu re ka malehet ne egpuunan te umul due ki Kristu, ne pinaahi rue egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama ka etew. Piru diye te me punduk te migmalintutuu te Galasya, ka sabeka ne prubinsya te Ruma diye te Asya Minur, due me etew ne migsupak ki Pablu wey migpalintutuu ne ka etew keilangan ne egtuman iya te Balaud ni Muwisis eyew egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama.

Ka seini ne *Sulat ni Pablu te Matig-Galasya*, insulat din eyew egpakalibed diye te malehet ne pegpalintutuu se-eye se me etew ne neuyan te kene ne malehet ne pegpanulu. Imbunsuran din seini pinaahi te pegpangguhud din ke nekey ka egpuunan ne neyimu sikandin ne apustulis. Migpamalehet sikandin ne kene ne diye egpuun te geem te me etew ka pegkaapustulis din su diye iya te Manama wey labew te langun, diye sikandin ipeuyan te Manama te kene ne me Hudiyu. Ne dutu, migpakannekal sikandin ka egpakig-apul ne ware lein ne paahi ne egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama ka me etew, gawas te pegpalintutuu re iya.

Diye te katammanan ne me kapitulu, intabak din seeye se migkahi te mareet kun ke kene egtuman te Balaud ka sabeka ne etew. Migkahi si Pablu te

makaaldeh-haldeh ke eg-engked sikan-dan te keupiya wey keyid-u te Manama ne egpeuripen te Balaud ni Muwisis. Migtambahan din man-e sikan-dan te keilangan ne egpasakup sikan-dan te Panisingan te Manama eyew egkabalbalawan sikan-dan wey kenad egpekeikul te igkeupii te lawa ran ne makasesale.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-10

Ka katenged ni Pablu isip apustulis 1:11–2:21

Ka Meupiya ne Panugtulen te keupiya wey keyid-u te Manama 3:1–4:31

Ka Kristuwanen ne kaligwangan wey katenged 5:1–6:10

Ka katammanan 6:11-18

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat—sabeka a ne apustulis. Ka pegkaapustulis ku, kene ne diye egpuun te etew wey ke pinaahi naa te etew, ke kene, pinaahi ki Hisu Kristu wey te Manama ne Amey ne mig-uyag kandin.² Egpangemusta a kaniyu te migmalintutuu due te nalein-lein ne me punduk te migmalintutuu diye te Galasya, wey egpangemusta degma kaniyu ka langun ne me suled ta kayi.

³ Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbeye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

⁴ Meyitenged ki Kristu, migpeyimatey sikandin para te me sale ta eyew egkaluwas ki te seini se mareet ne timpu, sumale te pegbuut te Manama ne Amey ta.

⁵ Ka langun ne kabantug, kandin de iya te Manama te ware egtamanan. Uya, malehet iya.

Sabeka re ka Meupiya ne Panugtulen

⁶ Neinu-inu a ke mania te mahaan niyu re inniyuhi ka Manama ne iyan migalam kaniyu pinaahi te keupiya wey keyid-u ni Kristu, ne migpalintutuu kew e te lein ne paahi te kaluwasan ne

meupiya kun ne panugtulen. ⁷Piru ka malehet, sabeka re iya ka Meupiya ne Panugtulen. Ne due me etew ne egkeupian ne egbehey kaniyu te kalibeg wey egkeupian perem ne egdereet te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. ⁸Piru minsan pad ke sikanami wey ke panalihan naa ne diye egpuun te langit ka egwali meyitenged te lein ne paahi te kaluwasan ne nakasuwey te inwali ney kaniyu, igdilus sikandin te Manama. ⁹Sumale te ingkahi ney dengan, wey egliberen ku pad man-e kuntee te egkahi, ka minsan hentew ne egwali kaniyu te iling due ne ware nekeiling te narawat niyud, igdilus sikandin te Manama.

¹⁰Kene kew suman-suman ne egkeupian a ne egdayanen te me etew. Kene iya! Su iyan ku igkeupii ne egkahale ka Manama keddi. Emun ke iyan ku pa igkeupii ne egpahale te me etew, kena a ne malehet ne uripen ni Kristu.

Ka Manama ka migbehey te katenged ki Pablu

¹¹Me suled, egkeupian a ne egpakangenngew, ne ka Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku kaniyu, kene ne panugtulen de te etew. ¹²Ware ku seini narawat puun te etew wey ke impanulu naa keddiey, ke kene, si Hisu Kristu ka migpataha kayi te keddiey.

¹³^zNakataha kew e ke nekey ka batasan ku dengan te timpu ne migikul e pad te tuluuwen te me Hudiyu. Migtamtamanan ku te migbayad-bayad ka migpalintutuu ki Kristu wey mig-elehan ku sikandan te migdereet. ¹⁴^aTe kasuluhan te me Hudiyu ne iling ku re te idad, sikeddiey ka amana migtuman te Balaud ney, wey migpakannekal a ne eg-

ikul te langun ne tuluuwen te me kaapapuan ney.

¹⁵^bPiru te ware e pad miglesut, tapey ad e alama te Manama wey in-umew a nikandin pinaahi te keupiya wey keyid-urin. ¹⁶Te timpu ne egkeupian e ka Manama ne igpeila rin keddiey ka Anak din eyew egpakawali a meyitenged te Anak din diye te kene ne me Hudiyu, wara a migbuyu te tambag te minsan hentew. ¹⁷Ne wara a degma miggendiye te Hirusalim ka egpakigkita te seeye se me apustulis ne nekewun-a keddi, su nasi a miggendiye te Arabya wey nataman, miglibed ad man-e diye te Damasku. ¹⁸^cNe wey ad miggendiye te Hirusalim eyew te pegpanumbaley ki Pidru ke miglihad e ka tatelu ne leg-un, wey diye e pad mig-ugpe duma kandin seled te sapulu wey lalimma (15) ne aldew. ¹⁹Ne ware lein ne nakita ku dutu ne apustulis gawas ki Santiyagu ne suled te Magbebaye.

²⁰Ne kuntee, ka langun ne eglalahaen ku kaniyu, malehet iya wey nakataha ka Manama te wara a mig-uubat.

²¹Nataman, miggendiye ad e te prubinsya te Sirya wey diye te prubinsya te Silisya. ²²Te seeye ne timpu, ware pad nakakita keddiey ka migmalintutuu te Hudiya ne migmalintutuu ki Kristu. ²³Ne iyan de narineg nikan-dan ka guhuren, "Ka etew ne migbayad-bayad dengan kanta, egwali e kuntee meyitenged te kamalehetan ne mig-elehan din perem te egdereet dengan." ²⁴Ne dutu, indayan dan e ka Manama tenged keddiey.

Ka pegdawat te me apustulis ki Pablu

2^dNataman, te peglihad e te sapulu wey hep-at (14) ne leg-un, miglibed

^z1:13 Him 8:3; 22:4-5; 26:9-11. ^a1:14 Him 22:3.

^b1:15 Him 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18. ^c1:18 Him 9:26-30.

^d2:1 Him 11:30; 15:2.

ad e man-e diye te Hirusalim duma ki Birnabi, wey induma ku degma si Titu. ²Iyan ku impekeendiye su due impakita te Manana ne keilangan ne egkeendiyaan ku. Pegginguma ku diye, migtugtuhesan ku te egpakigkita seeye se in-ila ne me pangulu diye, wey impasabut ku sikandan meytenged te Meupiya ne Panugtulen ne igwali ku red diye te kene ne me Hudiyu. Innimu ku seini su eyew kene egkeyimu ne ware karuan te impeyimu te Manama ked-diey. ³Ne nabennalan sikandan, su minsan si Titu se induma ku ne sabeka ne Grigu, ware dan pehesa ne egpatuli sumale te Balaud te Hudiyu. ⁴Piru due duma ne egkeupian ne egkatulian sikandin. Ka sika ne me etew, miggelesheles de ne mig-apil-apil te migmalintutuu su eg-iipat te kaligwangan ne naangken ta puun ki Kristu Hisus, su egkeupian sikandan ne egkeuripen ki te Balaud. ⁵Piru ware key migparumakandan te minsan deisek, su eyew kene egkaawe due te kaniyu ka kamalehetan meytenged te Meupiya ne Panugtulen.

⁶Ne ware ingkatimul te pegpanulu ku te seeye se me etew ne in-ila ne me derakel ne me pangulu. Te keddi ne isip, ware kaleinan ke nekey sikandan su nekeg-iling key re diye te tangkaan te Manama. ⁷Ne nakita ran ne siked-diey ka insalihan te Manama te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu, iling ki Pidru te insalihan degma te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te me Hudiyu. ⁸Su ka Manama ne iyan migweil diye te ki Pidru ne egpaapustulis diye te me Hudiyu, ka migweil degma kayi te ked-

diey ne egpaapustulis diye te kene ne me Hudiyu. ⁹Ne si Santiyagu, si Pidru, wey si Huwan, ka in-ila ne me pangulu diye. Pegkanengnengi ran te in-alam a te Manama para te seini ne himu, indawat key nikandan ki Birnabi isip duma ran te himu. Mig-uyun sikandan ne eggimu key diye te kene ne me Hudiyu, taheed te egpabulus degma sikandan te himu ran diye te me Hudiyu. ¹⁰Sabeka re ka inhangyu dan kanami ne egbulihan ka egkengaayu-ayu, wey sika iya degma ka igkeupii ku ne eggimuwen.

Ka pegsapid ni Pablu ki Pidru

¹¹Piru te pegginguma ni Pidru diye te siyudad te Antiyukiya, in-atubang ku sikandin te egsapid su amana ne seyyup ka innimu rin. ¹²Su te ware pad nanginguma ka me etew ne diye egpuun ki Santiyagu, nalayam sikandin ne egkeen duma te kene ne me Hudiyu. Piru te peggingume e te me etew, migsuwey-suwey e sikandin te kene ne me Hudiyu wey warad migkeen duma kandan su naaldeke ke nekey ka igkalalag te seeye se egpehes ne eg-ikul te Balaud^{§§} ka migmalintutuu. ¹³Ne ka duma degma ne me Hudiyu ne migmalintutuu, migiling e ki Pidru te egpaw-pitew re, ne puun due, nakaalak e degma si Birnabi kandan te egpaw-pitew re. ¹⁴Te pegkakita ku ne ware sikandan mig-ikul te kamalehetan meytenged te Meupiya ne Panugtulen, migkahayan ku si Pidru diye te tangkaan te langun, “Sabeka ke ma perem ne Hudiyu, piru ware nekeiling te Hudiyu ka pegbebatasan nu su diye nekeiling te kene ne Hudiyu. Ne mania te egpehesen nu sikandan ne eg-ikul te batasan te Hudiyu?

§§2:12 Te Grigu: egpatuli

°2:6 Diy 10:17.

Egkaluwas ka etew pinaahi te pegpalintutuu

¹⁵“Sikanami, neetew key ne Hudiyu, ne kene key ne iling te me etew ne kene ne me Hudiyu ne ware nakanengneng te Balaud te Manama. ¹⁶fPiru nakataha key ne kene eg-isipen te Manama ne matareng ka etew pinaahi te pegtuman te Balaud, ke kene, pinaahi te pegpalintutuu ki Hisu Kristu. Ne sikanami naa degma, migpalintutuu key ki Kristu Hisu eyew eg-isipen key te Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu ney kandin, kene ne pinaahi te pegtuman te Balaud, su ware sabeka ne etew ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud. ¹⁷Ne emun ke eg-eleg-eleg ki ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi ki Kristu, egkatahaan ney ne makasesale key red. Ke iling ma rue, egpakakahi ki naan pad te si Kristu ka egpakatulud te peggimu te sale? Kene iya egkaayun! ¹⁸Emun ke igpes-ek ku red seeye se ingguhus kud, migpamalehetan ku re iya ne makasesale a. ¹⁹gSu ka Balaud te Manama ka nakapanulu keddi ne kena a egkaluwas pinaahi te pegtuman ku kayi. Ne hendue te migpatey ad e pinaahi te Balaud su eyew egkeuyag a para te Manama. ²⁰Inlansang ad e duma ki Kristu. Neuyag a kuntee piru kenad e ne sikeddi pad ka neuyag, ke kene, si Kristu e ka neuyag kayi te keddiey. Ne taheed te neuyag a kayi te ampew te tane, egpalintutuu a te Anak te Manama, ne iyan miggeyinawa keddi wey migpeymatey para keddi. ²¹Sikan naa, kene ku eg-engkeran ka keyid-u te Manama, su emun ke egkaayun perem ne eg-isipen te Manama ne matareng ka etew pinaahi te

Balaud, ware bes perem karuan te pegpeymatey ni Kristu!”

Kene ne Balaud ka egpakaluwas su ka pegpalintutuu

3 Etuwey kaniyu me matig-Galasya, egkeungel kew iya! Mania te migpalintutuu kew te me etew ne miglimbung kaniyu? Naay-ayaran kud ma perem sikaniyu nahuhuri meytenged te kamatayen ni Hisu Kristu diye te krus. ²Seini re ka igkeupii ku ne egkanengnengan puun kaniyu: “Narawat niyu naa ka Panisingan te Manama pinaahi te pegtuman niyu te Balaud, wey ke pinaahi te pegpalintutuu niyu te naringeg niyu ne guhuren? ³Egkeungel kew bes iya! Migbunsud kew e ne egtuman te Panisingan te Manama, ne kuntee, egkeupian kew e man-e ne egkamatareng pinaahi te kanekal niyu? ⁴Menua, ware karuan te nabayaan niyu? Kene egkaayun ne ware karuan due. ⁵Ka malehet, imbehayan kew te Manama te Panisingan din wey due me kein-inuwan ne innimu rin due te kaniyu. Ware din himuwa sika tenged su mig-ikul kew te Balaud, ke kene, innimu rin tenged su migpalintutuu kew te naringeg niyu.

⁶hNa, tengtengi niyu si Abraham, su sumale te Kasulatan, “Migpalintutuu sikandin te Manama, ne puun due, inisip sikandin te Manama ne matareng.” ⁷iPurisu, seeye se langun ne migpalintutuu wey migsalig te Manama, kabuhalan iya ni Abraham. ⁸jSumale te Kasulatan, tapey e ne migplanu ka Manama ne eg-isipen din ne matareng ka kene ne me Hudiyu pinaahi te pegpalintutuu ran. Sikan naa, impanengneng e te Manama ki Abraham ka Meupiya ne Panugtulen te migkahi, “Egkapanalanganin ka langun ne me tribu pinaahi keykew.”

^f2:16 Sal 143:2; Rum 3:20; Rum 3:22. ^g2:19 Rum 6:1-11; 7:1-6.

^h3:6 Hin 15:6; Rum 4:3. ⁱ3:7 Rum 4:6. ^j3:8 Hin 12:3.

⁹Purisu ka langun ne egpalintutuu te Manama iling te pegpalintutuu ni Abraham te Manama, egpandalanganin degma iling kandin.

¹⁰^kPiru ka langun ne egsalig te pegtuman dan te Balaud, igdilus te Manama. Su nasulat e diye te Kasulatan, “Igdilus te Manama ka tagse sabeka ne kene egtuman te minsan nekey ne nasulat diye te baseen te Balaud.” ¹¹^lPurisu, amana ne klaru ne ware sabeka ne egisipen te Manama ne matareng diye te tangkaan din pinaahi te pegtuman te Balaud. Su nasulat diye te Kasulatan, “Egkeuyag ka etew ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu rin.” ¹²^mKa pegtuman te Balaud, ware labet te pegpalintutuu, su nakahi e ne, “Egkeuyag ka etew ke egtumanen din ka intiru ne Balaud.”

¹³ⁿInlekat ki ni Kristu puun te dilus tenged su ware ki migtuman te Balaud. Ne sikandin e ka indilus ne liwan kanta, su nasulat e ne, “Igdilus te Manama ka minsan hentew ne ^oegbitinen diye te kayu.” ¹⁴Inlekat ki ni Kristu Hisus su eyew ka panalangin ne imbehey ki Abraham nekeendiye degma te langun ne kene ne me Hudiyu, su eyew pinaahi te pegpalintutuu ki Hisus egpakarawat ki te Panisingan te Manama ne insaad din.

Ware naawe te Balaud ka saad te Manama

¹⁵Me suled, egbehayan ku sikaniyu te panunggilingan ne egpuun te aldewaldew ne egkeula-ula: ke due kasabutan ne innimu te me etew, ware minsan hentew ne egpakahuhus kayi wey egpakatumul. ¹⁶Na, iling naan ded degma te pegsaad te Manama diye te ki Abraham. Migsaad ka Manama kandin wey diye te kabuhalan din. Ne ware migkahi ka

Kasulatan, “ka me kabuhalan nu” ne igpasabut due masalig naa, ke kene, ka ingkahi rin, “ka kabuhalan nu.” Sabeka re ne etew ka igpasabut din ne iyan sika si Kristu. ¹⁷^pSeini ka igpasabut ku rue: miggimu ka Manama te kasabutan wey migsaad ne egtumanen din iya sika. Innimu rin sika te ware pad ka Balaud, su me 430 pad ne leg-un ka miglihad ne henduen din ibehey ka Balaud. Piru kene sika egpakahuhus te kasabutan wey egpakaawe te saad te Manama. ¹⁸^qSu emun ke pinaahi re te pegtuman te Balaud ne henduen pad egkarawat ka dasag, kene naa ne saad ka egpuunan due. Piru tenged te keupiya wey keyid-u te Manama, imbehey rin sika diye ki Abraham pinaahi mule te saad din. ¹⁹Na, ke iling ma rue, nekey bes iya ka katuyuan te Balaud? Intimul sika su eyew igpapitew te me etew ne makasale sikandan. Piru ka seiini ne Balaud, egkataman de te timpu ne eggingume e ka kabuhalan ni Abraham ne insaaran te Manama. Imbehey sika se Balaud pinaahi te me panalihan din, wey sikandan e degma ka migbehey diye te me etew pinaahi te seeye se tigpataliware.

²⁰Piru ke sabeka re ka eggimu te kasabutan, kene ne keilangan ne due tigpataliware, ne ka Manama sabeka re iya.

Ka katuyuan te Balaud

²¹Ne kuntee, kema ke egsuman suman kew ne ka Balaud supak te me saad te Manama. Kene iya! Su ke duen pa imbehey ne Balaud ne egpakabehey te umul, egkeyimu perem ne matareng ka me etew diye te tangkaan te Manama pinaahi due. ²²Piru nasulat e diye te Kasulatan ne neuripen te sale ka langun ne etew, purisu ka pegpalintutuu re ki Hisu

^k3:10 Diy 27:26 (LXX). ^l3:11 Hab 2:4. ^m3:12 Lib 18:5.

ⁿ3:13 Diy 21:23. ^o3:13 Huswi 10:26-27. ^p3:17 Iks 12:40. ^q3:18 Rum 4:14.

Kristu ka paahi ne egkarawat ta ka in-saad te Manama.

²³Te ware pad migginguma seini se enggaranan te pegpalintutuu, hendue te intamengan ki te Balaud wey naprisu, taman te miggingume e si Kristu wey migpalintutuu kid e kandin. ²⁴Purisu ka Balaud ka migtameng kanta taman te miggingume e si Kristu, eyew eg-isipen ki te Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu ta kandin. ²⁵Ne kuntee te miggingume e ka pegpalintutuu, ware kid e natamengi te Balaud.

²⁶Su pinaahi te pegpalintutuu, sikaniyu langun neyimu kew ne me anak te Manama te pegsabeka niyu ki Kristu Hisus. ²⁷Su sikaniyu langun nasabeke e diye ki Kristu pinaahi te bewutismu; hendue te insaluub niyud e si Kristu. ²⁸Ne warad e Hudiyu wey kene ne Hudiyu, uripen wey kene ne uripen, lukes wey malitan, su nasabeke kew e diye ki Kristu Hisus. ²⁹Emun ke nasakup kew e ni Kristu, me kabuhalan kew naa ni Abraham, wey egpakarawat kew te saad te Manama kandin.

4 Seini ka igpasabut ku: taheed te bate pad ka egpakarawat te karatuan te amey, nekeiling de sikandin te uripen minsan sikandin ka kamuney te langun ne karatuan. ²Due me etew ne egtangu kandin wey eg-uyan te karatuan din taman te egginguma ka timpu ne ingk-erew te amey rin. ³Ne iling naan ded degma, dengan te bate pad ka pegpalintutuu ta, *neuripen ki te me panisingan ne migmandu te kalibutan. ⁴Piru te peggingume e te malehet ne timpu, impeuyan e te Manama ka Anak din. Naanak sikandin te sabeka ne malitan wey mig-ugpe sikandin ne nasakup te Balaud ni Muwis. ⁵Impeuyan sikandin te Manama eyew te peglekat te seeye se

neuripen te Balaud, su eyew egkeyimu ki ne anak mismu te Manama.

⁶Ne puun su me anak kew e te Manama, migpeuyan sikandin te Panisingan te Anak din kayi te me pusung ta, ne egpakapangumew kid e ne eggenendue, "Ame!" ⁷Purisu ka tagse sabeka kaniyu, kenad e ne uripen, ke kene, anak e te Manama. Na, puun su anak kad e nikandin, egkaangken nud e ka karatuan ne intahahe te Amey.

Ka pegkalaggew ni Pablu te matig-Galasya

⁸Dengan, te ware kew pad nekeila te Manama, neuripen kew pad te me diyus-diyus. ⁹Piru kuntee te nekeila kew e te Manama (wey ke egkahiyen ku buwa, te nekeile e ka Manama kaniyu), mania te eglited kew e man-e te mahuye wey ware karuan ne panisingan? Egpaabay kew man-e egpeuripen kandan? ¹⁰Amana kew egbantey te me mahal ne aldew, me bulan, me timpu, wey me legun. ¹¹Naaldek a ne kema ke egkeyimu ne ware karuan te ingkalasey ku due te kaniyu.

¹²Me suled, eghangyu a kaniyu ne eg-iling keddiey te warad neyiketi te Balaud, su mig-ilingan ku ma degma sikaniyu se kene ne me Hudiyu. Ware neyimu niyu ne mareet kayi te keddiey. ¹³Nakanengneng kew e ne tenged te pegderalu ku, nakawali a te Meupiya ne Panugtulen te an-anayan ne timpu due te kaniyu. ¹⁴Ne minsan nakamabehat kaniyu ka pegderalu ku, piru wara a nikaniyu lemeti wey le-leiha, su nasi a nikaniyu dawata iling te sabeka ne panalihan te Manama. Indawat a nikaniyu ne iling te si Kristu Hisus ka indawat niyu. ¹⁵Amana kew nahale dengan. Ne kuntee, namenu kew naan

* 4:3 Wey ke: te ware ki pad migpalintutuu.

[†]3:29 Rum 4:13. [§]4:5 Rum 8:15-17.

e? Sikeddiy mismu ka egpakapamalehet te dengan, ke egkaayun pad ne eglekaten niyu ka mata niyu, igbehey niyu buwad e keddiy. ¹⁶Na, kuntee in-isip ad e nikaniyu ne kuntere niyu puun su egpangguhuran ku sikaniyu te kamalehetan?

¹⁷Meyitenged te seeye se migpanulu kaniyu te kene ne malehet, amana iya egkasasew kaniyu eyew iling kew red degma diye te kandan, piru kene bes ne meupiya ka tuyu dan. Igkeupii ran ne egpariyu kew e keddi su eyew sikan-dan naan de ka egdapihan niyu. ¹⁸Kene ne mareet ke due egkasasew, ke meupiya re ka tuyu wey ke eparahas ka iling due minsan ke duen a wey se ware. ¹⁹Me pinalangge ku ne me anak! Nakaheram a te masakit ne iling kasakit te eglesutan tenged su nasakit-an ad e man-e meytenged kaniyu. Eg-pabulus ka masakit ne eggeramen ku taman te egkeyimu kew e ne matesan diye ki Kristu. ²⁰Egkeupian a perem ne egpekeenduen a kuntee te kaniyu, su eyew egkaay-ayaran ku te eglalag-lalag kaniyu, tenged su nabenga-benga ad e kaniyu!

Innimu ne panunggilingan si Hagar wey si Sara

²¹Nangeni a, sikaniyu se egkeupian ne egpasakup te Balaud, nakataha kew iya ke nekey ka ingkahi diye te Balaud? ²²Nasulat diye te Kasulatan ne due daruwa ne anak ni Abraham, naanak din ka sabeka diye te uripen din ne si Hagar, ne ka dangeb, naanak din diye te kene ne uripen ne si Sara. ²³Ka anak din te uripen neetew sumale te pegbuut te etew. Piru ka anak din te kene ne uripen, neetew sumale te insaad te Manama ki Abraham. ²⁴Seeye se daruwa ne mali-

tan, impeiling te daruwa ne kasabutan te Manama. Ka uripen ne si Hagar, impeiling te kasabutan ne imbehey te Manama te me etew diye te Bubungan te Sinay ne diye te Arabya. Seeye ne Balaud ka nakapeuripen kandan. ²⁵Ne si Hagar, impeiling man-e te siyudad te Hirusalim kuntee, tenged su ka me Hudiyu dutu ne migsalig te Balaud ni Muwisis, neuripen te sika ne Balaud. ²⁶Piru si Sara, ka kene ne uripen, nekeiling te Hirusalim ne diye te langit. Ne sikandin ka iney ta. ²⁷uSu nasulat diye te Kasulatan ne miggendue: “Gale-gale ka, ka malitan ne kene egpakaanak.

Panguleyi ka te kahale,
sikeykew se kene eglesutan.

Uya su ka malitan ne eg-engkeran,
egpakaanak te subla pad ne masalig
du te malitan ne due asawa.”

²⁸Ne sikaniyu me suled, egpekeiling kew ki Isaak, tenged su naanak kew sumale te insaad te Manama. ²⁹vTe seeye ne timpu, ka anak ne neetew sumale te pegbuut te etew, migbayad-bayad te seeye se neetew pinaahi te Panisingan te Manama. Ne iling ded seini kuntee, imbaybayaran ki te seeye se mapahetpet ne egtuman te Balaud. ³⁰wPiru nekey-a ka ingkahi te Kasulatan? Migkahi, “Igpaaawe ka uripen duma te anak din, su ka anak te uripen kene egkabaaran te karatuan ne egkaangken te anak te seeye se kene ne uripen.” ³¹Purisu me suled, kene ki ne anak te uripen, ke kene, me anak ki te kene ne uripen.

Ka kaligwangan te migmalintutuu

5 Na, imbehayan ki ni Kristu te kaligwangan, purisu pakannekal kew eyew kene kew egkeuripen man-e te Balaud.

^t4:22 Hin 16:15; Hin 21:2. ^u4:27 Isa 54:1. ^v4:29 Hin 21:9.
^w4:30 Hin 21:10.

²Tantanuri niyu seini se iglalag ku! Sikeddiey si Pablu ka eglalag kaniyu te emun ke egpatuli kew pad eyew egmatareng kew diye te tangkaan te Manama, ware naa karuan ni Kristu diye te kaniyu. ³Eg-abayan ku man-e eglalaha diye te tagse lukes ne egkeupian ne egpatuli, ne keilangan degma ne eg-aminen din iya te egtuman ka Balaud. ⁴Sikaniyu se mig-eleg-eleg ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud, mig-engkeran niyud e si Kristu wey nakapariyu kew e te keupiya wey keyid-u te Manama. ⁵Piru sikanta, egpallateng ki ne egmatareng ki te Manama pinaahi te Panisingan te Manama wey te pegpalintutuu ta. ⁶Su puun te nasabeka kid e diye ki Kristu Hisus, kene ne keilangan ke natuli ki wey se ware. Iyan de keilangan ne ka pegpalintutuu ta, egkakita pinaahi te geyinawa ta.

⁷Dengan, mig-ikul kew e te kamalehetan, †ne kuntee, hentew-a ka nakapasuwey kaniyu te pegtuman due? ⁸Kene ne ka Manama ka nakapasuwey kaniyu, su sikandin ka mig-alam kaniyu eyew egpakapalintutuu kew. ⁹Malehet ka nakahi ne, “Minsan deisek de ka igpatulin, egpakapatulin sika te inluyang ne harina.” ¹⁰Piru migsalig a te Magbebaye ne iyan niyu iya eg-ikulen ka impanulu ku kaniyu. Ka etew ne migbehey te kalibeg kaniyu, eglegparan te Manama, minsan hentew pad sikandin.

¹¹Meyitenged keddiey me suled, ke malehet pa ne migpabulus a ka egwali te keilangan ne egpatuli ka etew, mania te egbayayaran e red? Ke malehet pa sika, kene perem egpakapabelu kandan ka pegwali ku meytenged te krus ni Kristu. ¹²Emun naa su seeye se me etew

ne nakapalibeg kaniyu, kene de ne egpatuli su egpakepun e perem!

¹³Me suled, in-alam kew te Manama eyew egpakaangken te kaligwangan. Piru kene niyu himuwa sika ne alidandan eyew egkatuman niyu ka igkeupii te lawa niyu ne makasesale, ke kene, pabulihey kew puun te migpahayinaweey kew ka tagse sabeka. ¹⁴Ysu ka intiru ne Balaud, natuman e pinaahi te sabeka re ne lalag, “Geyinawei niyu ka sumbaley niyu iling te peggeyinawa niyu te lawa niyu.” ¹⁵Piru ke egmakagkahatey wey egmatektekebey kew ka tagse sabeka, bantey kew su kema ke egkareetan ka tagse sabeka kaniyu.

Ka mig-ikul wey ware mig-ikul te Panisingan te Manama

¹⁶Seini ka iglalag ku kaniyu: parumaruma kew te Panisingan te Manama eyew kene kew egpekeyimu te igkeupii te lawa niyu ne makasesale. ¹⁷Su ka igkeupii te lawa ne makasesale ne supak te igkeupii te Panisingan te Manama, wey ka igkeupii te Panisingan te Manama supak te igkeupii te lawa ne makasesale. Kene egpekegtuleddu seini se daruwa, purisu kene kew egpekeyimu te igkeupii niyu perem ne eggimuwen. ¹⁸Piru ke iyan eg-uyan kaniyu ka Panisingan te Manama, kene kew e egkasakup te Balaud.

¹⁹Malemu re ne eg-ileen ka hinimuwan te lawa ne makasesale: egpeyilabetey se kene ne alunggun, eggimu te malindit, wey kene egpakatigkel te mareet ne me sumansuman dan. ²⁰Egsimba sikandan te me diyus-diyus, talabarangan, egdumut te дума, usig, talikuren, mahaan egkabelu, egleig-leig te дума, iyan egpuunan te egmekegsuwey-suwey,

†5:7 Te Grigu: meupiye e ka pegpallahuy niyu te lumba.

*5:9 1Kur 5:6. †5:14 Lib 19:18. ‡5:17 Rum 7:15-23.

wey egliblibulung ne sikandan de,²¹ iimmeen, talewubug, egmaab-abirey, wey duma pad ne iling due ne eggimuwen. Egpanpanayan ku sikaniyu, iling te pegpaney-paney ku dengan ne ka seeye se me etew ne eggimu te iling due, kene egpekeugpe te Migharian te Manama.

²² Piru ka behas te Panisingan te Manama iyan sika se peggeyinawa te duma, pegkahale, ware kasamuk, pegantus, meupiya te duma, mabehey-behey, egkasalihan,²³ mapariralemen, wey egpakatigkel te pegkeetew rin. Kene ne supak te Balaud ka iling due.²⁴ Seeye se nasakup e ni Kristu Hisus, inlansang dan e diye te krus ka lawa ran ne makasesale wey ka mareet ne igkeupii ran.²⁵ Ne puun su imbehayan kid e te Panisingan te Manama te iyam ne umul, keilangan ne eg-ikul kid e kandin.²⁶ Keilangan ne kene ki egpaambug wey egpangehet, wey egkeimma.

Egpabulihey ka tagse sabeka

6 Me suled, ke due sabeka kaniyu ne neuyan te sale, sikaniyu se namanduan e te Panisingan te Manama ka egpalibed kandin piru ay-ayari niyu. Ne bantey kew naa su kema ke egkatintal kew degma.² Pabulihey kew ka tagse sabeka te me keyirapan niyu, su emun ke egkeyimu niyu ka iling due, egkatuman niyu ka balaud ni Kristu.³ Ke due egsuman-suman ne impurtanti sikandin, piru ka malehet ware bes karuan din, miglimbungan din de ka pegkeetew rin.⁴ Keilangan ne ka tagse sabeka, eg-ugsi-ugsi te hinimuwan din. Ne emun ke meupiya ka hinimuwan din, egpakapegasal e sikandin wey kene din egpegilingen ka pegkeetew rin diye te duma.⁵ Su ka tagse sabeka egpanabak te hinimuwan din.[‡]

⁶ Ka minsan hentew ne napanulu te lalag te Manama, keilangan ne egbehayay din seeye se migpanulu kandin ke nekey ka diye te kandin.

⁷ Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu. Ware etew ne egpakalimbung te Manama. Ke nekey ka igpamula te etew, sikan ded degma ka eggaanien din.⁸ Seeye se egpamula te igkeupii te lawa ran ne makasesale, egpakahaani degma te legpad ne egpuun due. Ne seeye se egpamula eyew te pegpahale te Panisingan te Manama, egpakahaani te umul ne ware egtamanan ne egpuun te Panisingan.⁹ Purisu keilangan ne kene ki egkapelaan ka eggimu te meupiya, uya su emun ke egpabulus ki ka eggimu te meupiya, egginguma ka timpu ne egkahaani ta ka unag ta.¹⁰ Purisu, ke due egginguma ne kaayunan kayi te kanta, keilangan ne eggimu ki te meupiya diye te langun ne etew, labi en iya te seeye se duma ta te pegpalintutuu.

Ka katammanan ne tambag ni Pablu

¹¹ Tengtengi niyu kamenu kaddakel seini se me litra ne igsulat ku kaniyu.¹² Seeye se egkeupian ne egpapatere ne meupiya, iyan migpehes kaniyu ne egpatuli. Innimu ran sika su kene egkeupian sikandan ne egbaybayaran tenged te pegpeyimatey ni Kristu diye te krus.¹³ Piru minsan seeye se migpatuli, kene degma egtuman te Balaud, piru egkeupian sikandan ne egpatuli kew su eyew egpakapegasal sikandan ne migtuman kew te impanulu dan.¹⁴ Piru meytenged keddiey, ware lein ne igpakapegasal ku, ke kene, sikan de iya se kamatayen te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu diye te krus. Su tenged te kamatayen din diye te krus, warad e karuan kayi te keddiey ka langun ne kayi te kalibutan, ne iling e naan ded degma,

[‡]6:5 Te Grigu: egtiang te kandin ne egtiangen.

warad e karuan ku kayi te kalibutan.

¹⁵Kene ne keilangan ne egkatulian ka etew wey se kene, ka keilangan ne imbalbalawan e sikandin himuwa te Manama. ¹⁶Ka Manama ka egbehey te keupianan wey keyid-u te seeye se keetawan ne in-alam din ne iyan seeye se egtuman te seini ne pegpanulu.

¹⁷Te katammanan, meupiya perem ne warad e egsamuk keddiy, su ka me bateg ne kayi te lawa ku ka migpamalehet ne mig-ikul a iya ki Kristu.

¹⁸Me suled, ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu. Uya, malehet iya.

Ka Sulat ni Pablu te

Matig-Ipisu

Igpewun-a

Ka seini ne *Sulat ni Pablu te Matig-Ipisu*, insulat din te timpu ne diye sikandin te prisuwan. Ne kene ne ka punduk te migmalintutuu re diye te Ipisu ka egpeuyanan te seini ne surat, ke kene, minsan degma ka duma ne me punduk te migmalintutuu.

Iyan dakel ne tuyu ni Pablu kayi ka meytenged te planu te Manama ne “egsabeeken din ka langun ne innimu rin diye te langit wey kayi te tane wey igpasakup din ki Kristu” (1:10).

Diye te an-anayan ne baad te surat, nasulat e ka meytenged te pegsabeka. In-ay-ayaran ni Pablu te pegpasabut ka meytenged te pamaahi te Manama ne Amey te peg-alam te keet-etawan din, te pegpasaylu wey te pegluwas kandan puun te me sale dan pinaahi ki Hisu Kristu ne anak din.

Diye te igkarangeb ne baad te surat, mighangyu si Pablu te seeye se talagbasa te seini ne surat, ne keilangan ne egkakita ka pegsabeka ran diye ki Kristu pinaahi te pegsabeka ran degma diye te duma.

Masalig ka inggamit ni Pablu ne panunggilingan meytenged te pegsabeka te keet-etawan te Manama ki Kristu: ka migmalintutuu, iyan sika ka lawa ni Kristu, ne sikandin ka ulu; egpekeiling te sabeka ne baley, ne ka batu ne pabunsuran, iyan iya si Kristu; ne egpekeiling degma sikandan te asawa ne malitan, ne si Kristu ka asawa ran.

Egkanengnengan ta degma kayi ka meytenged te eleg ne pegbebatasan te alunggun, te me taltalaanak, wey te me

uripen wey me ahalen. Ne diye te katamanan te seini ne surat, egkanengnengan ta man-e ka meytenged te imbehey te Manama diye te migmalintutuu ne egkahamit dan eyew te pegsukul te limbung ni Meibulan kandan.

Ka nasulat te seini ne baseen Igpewun-a 1:1-2

Egbehey si Kristu te Ispirituwanen ne panalangin 1:3–3:21

Ka iyan ne pegbebatasan ne eleg ne eg-ikulen 4:1–6:20

Ka katammanan 6:21-24

1 ^aSikeddiey si Pablu ka migpeuyanan te seini ne surat. Apustulis a ni Kristu Hisu pinaahi te pegbuut te Manama.

Egpangemusta a te keet-etawan te Manama due te Ipisu ne migpalintutuu ki Kristu Hisu.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka ispirituwanen ne panalangin

³ Egdayanen ta ka Manama wey Amey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. Tenged te pegsabeka ta diye ki Kristu, impanalanginan ki nikandin te langun ne ispirituwanen ne panalangin ne diye te langit. ⁴ Te ware pad neyimu ka kalibutan, in-alam kid e te Manama ne egkasabeka diye ki Kristu eyew egkeyimu ne matulus wey ware igkarew-ey kanta diye te tangkaan din. ⁵ Tenged te geyinawa te Manama kanta, tapey rin e planuwa sumale te igkeupii rin wey te pegbuut din ne egkeyimu ki ne anak din pinaahi ki Hisu Kristu. ⁶ Sikan naa, egdayanen ta ka Manama tenged te katelesan te keupiya wey keyid-u rin ne imbehey rin te ware duwa-ruwa kayi te kanta pinaahi te Anak din ne miggeyinawaan din.

^a1:1 Him 18:19-21; 19:1.

^{7b}Ne pinaahi te langesa ni Kristu, nalekat kid e puun te pegkeuripen ta te sale, wey napasaylu e ka me sale ta. Amana iya ne dakel ka keyid-u te Manama ⁸ne imbehey kanta te ware pegkannuhun. Imbehayan ki te dakel ne kaalam wey katuenan ⁹eyew egkasabut ta ka nekeeles ne planu rin ne igkeupii rin te eggimu pinaahi ki Kristu. ¹⁰Seini ka planu rin te pegginguma te eleg ne timpu: egsabekoen din ka langun ne in-nimu rin diye te langit wey kayi te tane wey igpasakup din ki Kristu.

¹¹Eggimuwen te Manama ka langun sumale te implanu rin wey pegbuut din. Ne puun dengan, in-alam kid e nikandin ne egkeyimu ne keet-etawan din pinaahi te pegsabeka ta diye ki Kristu. ¹²Iyan katuyuan te Manama, ne sikanta se an-anayan ne migpallateng ki Kristu, egdayan te katelesan din.

¹³Ne sikaniyu degma, te pegkarineg niyu te kamalehetan, ne iyan sika se Meupiya ne Panugtulen meyitenged te kaluwasan niyu, migpalintutuu kew e ki Kristu. Sikan naa, imbehayan kew e te Manama te Panisingan ne insaad din isip palinneu ne keet-etawan kew e nikandin. ¹⁴Ka Panisingan ka imbehey rin kanta isip palinneu ne egkarawat ta iya ka insaad te Manama kanta. Egkarawat ta sika te timpu ne egkalekat kid e nikandin se me keet-etawan din. Sikan naa, egsayeen ta iya ka katelesan te Manama ta.

Ka peg-ampu ni Pablu

¹⁵Purisu, puun te pegkarineg ku meyitenged te pegpalintutuu niyu te Magbebaya ne si Hisus wey te peggeyinawa niyu te langun ne keet-etawan

te Manama, ¹⁶wara a mig-engked ka egpasalamat meyitenged kaniyu, wey layun ku man-e ig-ampu sikaniyu. ¹⁷Eg-ampu a diye te Manama te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, ka maresen ne Amey, ne ka Panisingan ka egbehey kaniyu te katuenan wey te pegsabut, su eyew egkeila niyu pad iya sikandin. ¹⁸Eg-ampu a man-e ne egkalayahan ka me suman-suman niyu eyew egpakataha kew iya ke nekey ka egpallatengen te seeye se in-alam din, wey eyew egpakataha kew man-e ke kamenu karakel ka insaad din te keet-etawan din. ¹⁹Eg-ampu a man-e ne egkatahaan niyu ka karesen te geem din kayi te kanta te migmalintutuu. Ne sikan ded ne karesen te geem ^{20c}ka inggamit din te peg-uyag ki Kristu wey ka pegpapinnuu kandin diye te igkakawanan^f din diye te langit. ²¹Purisu labew si Kristu te me talagmandu, te langun ne due katenged wey geem diye te aw-awangan wey kayi te ampew te tane. Labew degma ka genal ne imbehey kandin du te langun ne me genal te seini ne timpu wey minsan te egginguma pad ne timpu. ^{22de}Ne impariralem te Manama te katenged ni Kristu ka langun, wey innimu rin sikandin ne pangulu te migmalintutuu te minsan nekey. ²³Ka migmalintutuu, iyan sika ka lawa ni Kristu ne ingkumplitu rin, ne sikandin ka migkumplitu te minsan nekey te minsan hendei.

Ka pegkeuyag pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama

2^fNe sikaniyu, namatey kew e dengan tenged te mareet ne hinimuwan niyu wey te me sale niyu. ²In-ikul niyu dengan ka pegbebatasan te me etew kayi

^f**1:20** Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^b**1:7** Kul 1:14. ^c**1:20** Sal 110:1. ^d**1:22** Sal 8:6. ^e**1:22** Kul 1:18.
^f**2:1** Kul 2:13.

te kalibutan. Intuman niyu ka ahalen ne iyan migmandu te me panisingan diye te aw-awangan. Taman kuntee, migpabulus sikandin ne migweil diye te me pusung te me etew ne migsupak te Manama. ³Sikanta degma, langun ta dengan ne nekeiling kandan ka pegbebatasan wey innimu ta ka minsan nekey ne mareet ne igkeupii ta ne eggimuwen. Inikul ta ka mareet ne igkeupii te me lawa ta wey ka mareet ne me suman-suman ta. Ne puun te pegkeetew ta, eleg de iya ne eglepparan ki te Manama, iling degma te duma ne me etew.

⁴Piru tenged te amana ne dakel ka hid-u te Manama wey amana ki geyinawei nikandin, ⁵in-uyag ki red nikandin duma ki Kristu minsan namatey kid e puun te mareet ne hinimuwan ta. Purisu pinaahi re iya te keupiya wey keyid-u te Manama ne naluwas ki. ⁶Ne tenged te pegsabeka ta diye ki Kristu Hisus, in-uyag ki te Manama wey impapinnuu ki nikandin duma ki Kristu diye te langit. ⁷Innimu te Manama seini eyew igpakapapitew rin te egginguma ne me timpu ka amana ne dakel ne keyid-u rin kanta wey ka keupiya rin kanta pinaahi ki Kristu Hisus. ⁸Su puun te keupiya wey keyid-u te Manama naluwas kew pinaahi te pegpalintutuu niyu ki Kristu, ne kene ne puun sika te hinimuwan niyu su dasag de kaniyu te Manama. ⁹Kene ne puun te me hinimuwan ta ne inluwas ki te Manama, purisu ware etew ne egpegasal meytenged due. ¹⁰Su ka Manama ka migbalew-balew kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu Hisus, eyew egkeyimu ta ka meupiya. Ne puun pad dengan in-andam e sika te Manama ne eggimuwen ta.

Ka pegsabeka te Manama te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu

¹¹Na, sikaniyu se neetew ne kene ne me Hudiyu, sumsumana niyu ke nekey kew-a dengan, ingngaranan kew te “luep” te seeye se me Hudiyu ne migpeila ne “natuli” tenged su due innimu ran diye te lawa ran. ¹²Sumsumana niyu seeye ne timpu ne ware kew pad nekeila ki Kristu, ware kew nasakup te keet-etawan te Manama wey ware kew nalagkes te me kasabutan te Manama ne insaad din diye te kandan. Mig-ugpe kew kayi te ampew te tane ne ware Manama wey ware impallateng. ¹³Piru kuntee, puun te nasabeka kew e ki Kristu, sikaniyu se mariyu dengan te Manama, kuntee nakaparani e diye te kandin pinaahi te langesa ni Kristu. ¹⁴Su si Kristu ka egpeg-uli te meupiya ne geyinawa ta wey iyan migsabeka kanta te me Hudiyu te seeye se kene ne me Hudiyu, wey sikandin ka migguhuh te seeye se nekeiling te eletanan ne iyan nakapegsuwey kandan. ¹⁵Ne puun te pegpeymatey rin, in-awe din e kayi te kanta ka katenged te Balaud te me Hudiyu ne due kalabetan te me suhu wey te seeye se igpangkene. Innimu rin ka iling due su eyew egsabekeen din ka daruwa ne punduk wey eyew egkewusey e sikandan. ¹⁶Ne kuntee, pinaahi te kamatayen ni Kristu diye te krus, nekeiling te sabeka naan de ne lawa seeye se daruwa ne punduk wey imeg-uli ki nikandin diye te Manama. Ne puun dutu, naawe e ka kasamuk ta. ¹⁷Miggendini sikandin wey migpangguhuh te Meupiya ne Panugtulen meytenged te peg-uliey te meupiya ne geyinawa due te kaniyu te kene ne me Hudiyu ne mariyu te Manama wey diye degma te seeye se me Hudiyu ne marani kandin. ¹⁸Ne pinaahi ki Kristu,

warad e tapid kanta te me Hudiyu wey te kene ne Hudiyu ka egpakaparani te Amey pinaahi te sabeka ne Panisingan.

¹⁹Sikan naa, sikaniyu se kene ne me Hudiyu, kene kew e ne me lapu wey mahaliyug, ke kene, mahinged kew e duma te keet-etawan te Manama wey sakup kew e degma te pamilya rin. ²⁰Sikaniyu ka egpekeiling te baley, ne iyan pes-ek ka me apustulis wey ka me prupita, ne ka batu ne pabunsuran te baley, iyan sika si Kristu Hisus. ²¹Ne pinaahi kandin egmekegsumpul ka tagse baad te baley, wey egkeyimu ne matulus ne timplu te Magbebaye. ²²Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, duma kew e degma te seini se eggimuwen ne baley te Manama ne in-ugpaan te Panisingan din.

Ka himu ni Pablu diye te kene ne me Hudiyu

3 Na, sikeddiey si Pablu, ka pinirisu tenged te pegpamakey ku ki Kristu Hisus puun te pegwali ku kaniyu te kene ne me Hudiyu. ²Te ware duwa-ruwa, nakarineg kew e ne pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama imbehayan a nikandin te seini ne himu para kaniyu. ³Impatahe e te Manama kayi te keddiey ka nekeeles ne planu rin. Nakasulat ad e kaniyu te malepet de meytenged kayi. ⁴JEmun ke egbaseen niyu sika, henden niyu pad egkasabut ke nekey ka nanengnengan ku meytenged te nekeeles ne planu te Manama ne igpatuman ni Kristu. ⁵Ware ipataha dengan sika te Manama diye te me etew, piru kuntee, pinaahi te Panisingan din, impataha rin e kayi te matulus ne me apustulis din wey diye te me prupita. ⁶Ne iyan seini ka nekeeles ne planu te Manama: pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, ka kene ne me Hudiyu egpakarawat te me panalangin te Manama duma degma te

me Hudiyu, wey egkeyimu sikandan ne sakup te sabeka ne lawa, wey egkatalaran sikandan te insaad te Manama puun su nasabeke e sikandan diye ki Kristu Hisus.

⁷Pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama wey te geem din ne kayi te keddiey, imbehayan a nikandin te seini ne himu te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen. ⁸Sikeddi, minsan sikeddiey ka kene ne impurtanti te langun ne keet-etawan te Manama, piru imbehayan a nikandin te katuenan te pegwali diye te kene ne me Hudiyu meytenged te ware katamanan ne karatuan ni Kristu. ⁹Migbehayan a nikandin te himu te pegpasabut te langun ne etew meytenged te nekeeles ne planu te Manama ne iyan miggimu te langun—ka nekeeles ne planu ne ware din ipanengneng puun pad dengan. ¹⁰Innimu rin sika su eyew pinaahi te migmalintutuu, igpaka-papitew rin kuntee diye te langun ne diye te dibabew ne me talagmandu wey due me katenged, ke kamenu karakel ka katuenan din ne impakita rin te naleinlein ne paahi. ¹¹Sika ka planu rin puun pad te bunsuranan, wey natuman din e kuntee pinaahi ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta. ¹²Ne tenged te duen kid e te kandin wey pinaahi te pegpalintutuu ta kandin, egpakaparani kid e te Manama te ware pegkehe wey pegkaalde. ¹³Purisu eghangyuen ku sikaniyu ne kene kew kaawei te pegpallateng puun te peg-antus ku para kaniyu, su seini para te keupianan niyu.

Ka peg-ampu ni Pablu te matig-Ipisu

¹⁴Emun ke egsumsumanen ku ka planu te Manama, egpanimbuel a ka egsimba kandin ¹⁵ne iyan Amey te tagse pamilya diye te langit wey kayi te tane. ¹⁶Eg-ampu a te Manama ne puun te

dakel ne keupiya rin, ne egbehayan kew nikandin te geem eyew egkalig-en ka pusung niyu pinaahi te Panisingan din ¹⁷su eyew egpalunggehaat si Kristu due te me pusung niyu pinaahi te pegpalintutuu niyu kandin. Ne eg-ampu a man-e ne egpakareralid ka geyinawa niyu diye te Manama wey diye te me duma niyu ¹⁸eyew sikaniyu, duma te langun ne keet-etawan te Manama, egpakasabut iya ke kamenu kaluag wey kalayat, wey kamenu katikang wey karalem ka geyinawa ni Kristu kanta. ¹⁹Ne minsan kene niyu amana egkasabut ke kamenu karakel ka geyinawa ni Kristu kaniyu, piru eg-ampu a ne egkasabut-sabut niyu pad sika eyew ka pegbebatasan niyu egpekeiling te pegbebatasan te Manama.

²⁰Egdayanen ta ka Manama tenged su pinaahi te geem din ne migweil kayi te kanta, egpekeyimu sikandin te subla pad iya te langun ne imbuyu ta wey te insuman-suman ta. ²¹Egdayanen ka Manama te ware iya egkatamanan tenged te meupiya ne eggimuwen din pinaahi te migmalintutuu wey pinaahi ki Kristu Hisus. Malehet iya!

Ka pegsabeka te migmalintutuu diye ki Kristu

4 Sikan naa, sikeddiey se pinirisu tenged te pegpamakey ku te Magbebaye, egbanasalan ku sikaniyu ne egugpe sumale te peg-ugpe ne eleg te seeye se in-alam te Manama. ²kPariralem kew wey ay-ayari niyu ka duma. Ne kene kew kapeleyi wey antusa niyu ka seyyup te duma tenged te geyinawa niyu. ³Pakannekali niyu ne egpabulus ka pegsabeka niyu ne egpuun te Panisingan te Manama pinaahi te keupianan ne insabekaan niyu. ⁴Sikanta langun, sabeka re ne lawa wey sabeka re ka Panisingan ne migugpe kayi te kanta, wey sabeka re degma

ka egkapallatengan ta tenged te pegalam te Manama kanta. ⁵Due sabeka re ne Magbebaye, sabeka ne kamalehetan, sabeka ne bewutismu, ⁶wey due sabeka re ne Manama ne Amey te langun ne migmalintutuu, ne iyan egmandu te langun, eggimu sikandin pinaahi kanta langun, wey eg-ugpe kayi te kanta langun.

⁷Piru ka tagse sabeka kanta, indasahan ni Kristu te nalein-lein ne katuenan sumale te pegbuut din. ⁸¹Purisu nasulat diye te Kasulatan,

“Te peggendiye din e te dibabew, nanguyan din seeye se susuluhi ne natalu rin ne impandakep din wey nandasahan din ka keet-etawan din.”

⁹(Na, nekey-a ka kaluwasan te nasulat ne, “Miggendiye sikandin te dibabew?” Iyan igpasabut due ne miggun-a pad migpamaneug si Kristu kayi te kalibutan. ¹⁰Ka migpamaneug kayi te kalibutan, sikan ded ka miggendiye te langit eyew egkasakup din ka langun.) ¹¹Ne seini ka dasag ni Kristu: ka duma ne me etew egkeyimu ne me apustulis, ka duma me prupita, ka duma me talagpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, me talagtangu te migmalintutuu, wey ka duma me talagpanulu. ¹²Innimu rin sika su eyew egkaandam ka keet-etawan te Manama te himu ne para kandin eyew egkalig-en ka lawa ni Kristu ¹³taman te egkasabeka ki langun te pegpalintutuu ta wey te peg-ila ta ki Kristu, ne Anak te Manama. Ne egmatesan kid e taman te egpekeiling kid e ki Kristu. ¹⁴Ne emun ke egkeyitabu sika, kene kid e egpekeiling te me bate ne layun egkaalin-halin ka me suman-suman. Kene kid e egkeyuan te egkalein-lein ne pegpanulu te me etew ne eglimbang wey egsuwey e te kamalehetan. ¹⁵Kene iya ne iling due, ke kene, pinaahi te peglalag ta te kamale-

^k4:2 Kul 3:12-13. ^l4:8 Sal 68:18.

hetan ne egdumaan te geyinawa, keilangan ne egtulin ki te langun-langun de iya eyew egpekeiling ki ki Kristu ne pangulu ta. Egpekeiling sikandin te ulu ta, ¹⁶m ne puun te peg-uyan din, egkasabeka wey egmekegsumpul-sumpul ka intiru ne lawa pinaahi te pegpabulihey te tagse baad te lawa. Ne emun ke eleg ka eggimuwen dan, egtulin ka lawa wey egmanekal puun su migpaheyinaweey sikandan.

Ka iyam ne pegbebatasan ne eleg ne eg-ikulen

¹⁷ Purisu, pinaahi te katenged te Magbebaye, egnanganan ku sikaniyu wey ebanasalan te engkeri niyud ka pegbebatasan niyu ne egpekeiling te pegbebatasan te me etew ne ware nekeila te Manama, su ware karuan te egsumsumanen dan. ¹⁸ Migmarusilem ka pegsuman-suman dan wey mariyu sikandan te umul ne imbehey te Manama puun su ware katuenan dan meytenged kandin wey makehal ka me ulu ran. ¹⁹ Kenad e sikandan egkengeyilew, kenad e sikandan egsanggal ka eggimu te mareet ne igkeupii te me lawa ran wey te minsan nekey ne malindit ne himu.

²⁰ Piru sikaniyu, kene ne iling due ka natuenan niyu meytenged ki Kristu! ²¹ Te ware duwa-ruwa, nakarineg kew e meytenged kandin, wey puun su nasabeka kew e diye te kandin, impanulu kew e te kamalehetan ne due te ki Hisus. ²²n Purisu luunga niyu ka tapey e ne pegkeetew niyu ne ingkalayami niyud e. Ka sika se tapey ne pegkeetew niyu ka egdereet te umul niyu puun te mareet ne igkeupii ne iyan miglimbung kaniyu. ²³ Keilangan ne egkabalbalawan ka me pusung niyu wey me

suman-suman niyu. ²⁴o Isaluub niyu ka iyam e ne pegkeetew niyu ne innimu te Manama ne egpekeiling kandin—egkeyimu kew ne malehet ne matareng wey matulus.

²⁵p Purisu kene kew e uubat. Ka tagse sabeka keilangan ne malehet ka eglalahen diye te sumbaley rin tenged su sikanta langun, sakup ki te sabeka re ne lawa. ²⁶q Emun ke egkabelu kew, bantey kew ne kene kew egpakasale. Kene niyu peyngumei te sengekaaldew ka pegkabelu niyu ²⁷ wey kene niyu behayi te dalan ka ahalen te me busew. ²⁸ Ka takawen, keilangan ne kenad e egpanakew. Keilangan ne egbunsud e sikandin egtrabahu te malinis ne himu eyew egpakabehey sikandin te seeye se egkengaayu-ayu. ²⁹ Kene kew lalag te mareet, ke kene, sikan de se meupiya ne egpakalig-en te duma. Iyan niyu re lalaha ka egpakameupiya te egpamineg kaniyu eyew egpakabagget kew te seeye se eglalahan niyu. ³⁰ Kene niyu pasunduha ka Panisingan te Manama su sikandin ka palinneu ne kandin kew en iya te Manama wey ka kasihuruwan ne egginguma ka Aldew ne egbehayan kew te kaligwangan. ³¹ Engkeri niyud ka sesakiti diye te geyinawa niyu, pegkalangeti, pegkabelu, ka pegpeeg-ehetey, ka peg-iran-iran wey ka minsan nekey ne mareet ne batasan. ³²r Ne keilangan ne meupiya kew te duma, hiid-uwen kew wey pegpasayluwey kew ka tagse sabeka iling te pegpasaylu te Manama kaniyu pinaahi ki Kristu.

Ka peg-ugpe due te malayag

5 Purisu, puun su me pinalangge kew ne me anak te Manama, ilingi niyu sikandin. ²s Batasana niyu ka peggeyi-

^m4:16 Kul 2:19. ⁿ4:22 Kul 3:9. ^o4:24 Kul 3:10; Hin 1:26.

^p4:25 Sak 8:16. ^q4:26 Sal 4:4 (LXX). ^r4:32 Kul 3:13.

^s5:2 Iks 29:18; Sal 40:6.

nawa te duma iling te peggeyinawa ni Kristu kanta wey te pegbehey rin kanta te umul rin ne egpekeiling te meemut ne igpanubad diye te Manama.

³Ne puun su keet-etawan kew e te Manama, kene ne eleg ne egpeyilabetey kew se kene ne alunggun wey ke eggimu naa te minsan nekey ne malindit wey ke egpalehed naa. Keilangan ne ware egkahuhud due te kaniyu ne iling due ka pegbebatasan. ⁴Kene ne eleg ne eglalag kew te mekeyilew-hilew wey ke ware karuan ne me lalag wey malindit ne me kawalian, ke kene, sikan de se me lalag ne pegpasalamat te Manama. ⁵Su nakanengneng kew en iya ne ware egpekeugpe te Migharian ni Kristu wey te Manama ne egpeyilabetey se kene ne alunggun, eggimu te malindit, wey leheren (su diyus-diyusen ka iling due ne etew).

⁶Su puun due, nalangetan ka Manama te seeye se masinupaken wey egleparan din sikandan. Purisu, kene kew palimbang te minsan hentew ne egkahi te kene kun ne sale ka iling dutu ne eggimuwen. ⁷Kene kew duma-ruma kandan. ⁸Su dengan, duen kew pad te marusilem, piru kuntee duen kew e te malayag su neyimu kew man e ne me keet-etawan te Magbebaye. Sikan naa, ipakita niyu ka peg-ugpe niyu ne duen kew e te malayag. ⁹(Su ka etew ne due te malayag, eg-uyan te langun ne klasi te keupiya, katareng, wey kamahehetan.) ¹⁰Pamitawa niyu ke nekey ka egpakapahale te Magbebaye. ¹¹Kene kew ambag-ambag te ware karuan ne eggimuwen te me etew ne diye pad te marusilem, ke kene, ipanengneng niyu sika. ¹²Su mekeyilew-hilew iya minsan ka pegpangguhud de meytenged te in-neles de ne eggimuwen dan. ¹³Piru ka langun ne mareet ne eggimuwen ne

egkalayahan, egkanengnengan, su puun te layag, ¹⁴egkanengnengan iya ka langun. Purisu due seini se nakahi ne miggenendue,

“Himata ka, sikeykew se nakalipereng, enew ka puun te kamatayen nu wey eglayahan ka ni Kristu!”

¹⁵Sikan naa, ay-ayari niyu ka peg-ugpe niyu, ne kene ne iling te peg-ugpe te me etew ne ungel, ke kene, iling te me matagseb. ¹⁶Pakannekal kew ka eggimu layun te meupiya tenged su mareet ka eggimuwen te me etew te seini ne timpu. ¹⁷Purisu kene kew ungel-ungel, ke kene, sabuta niyu ke nekey ka igkeupii te Magbebaye.

¹⁸Kene kew pewubug-hubug su egpakarereet sika te peg-ugpe niyu, ke kene, peyipenu kew te Panisingan te Manama. ¹⁹Emun ke egpalalahey kew, iyan niyu gamita ka me lalag ne egpuun te me salmu, ka duma ne me ulahingen wey ka me ispirituwanen ne me kanteen. Ulahingi niyu wey liglihengi niyu ne egpuun te pusung niyu ka Magbebaye. ²⁰Te ngaran te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, layun niyu pasalamati ka Manama ne Amey te langun-langun de iya.

Ka peg-ugpe te alunggun

²¹Paruma-ruma kew ka tagse sabeka diye te duma niyu tenged su intahud niyu si Kristu. ²²Sikaniyu se me asawa ne me malitan, paruma-ruma kew te me asawa niyu iling te pegparuma-ruma niyu te Magbebaye. ²³Su ka lukes ka pangulu te asawa rin iling te si Kristu ka pangulu te migmalintutuu ne iyan sika ka lawa rin, wey sikandin degma ka egluwas due. ²⁴Na, puun su migparumaruma ki Kristu ka migmalintutuu, keilangan degma ne egparuma-ruma te me

asawa ran ka me malitan te minsan nekey.

²⁵wSikaniyu se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne eggeyinawaan niyu ka me asawa niyu iling te peggeyinawa ni Kristu te migmalintutuu wey te peg-behey rin te kandin ne umul para kandan. ²⁶Innimu rin sika su eyew egmatulusen din ka migmalintutuu. Inlinisan din sikandan pinaahi te weyig wey te lalag din ²⁷su eyew egkarawat din sikandan isip tetelesi ne egpangasaween din, ne ware bilu, mansa, wey minsan nekey ne mareet, ke kene, matulus de iya wey ware igkarew-ey. ²⁸Te iling kayi ne paahi, keilangan ne eggeyinawaan te me lukes ka me asawa ran, iling te peggeyinawa ran te kandan mismu ne lawa. Ka etew ne eggeyinawa te asawa rin, eggeyinawa te pegkeetew rin. ²⁹Su ware etew ne egdumut te kandin mismu ne lawa, ke kene, egpakeenen din seini wey egtanguwen din, iling te eggimuwen ni Kristu diye te migmalintutuu ³⁰tenged su egpekeiling ki te me baad te lawa rin. ³¹xSumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Sika ka egpuunan ne engked e ka lukes te amey wey iney rin wey egsabeke e te asawa rin, ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.” ³²Due dakel ne kamalehetan ne nekeles kayi, piru ka egkahiyen ku, panunggilingan sika te pegsabeka ni Kristu te migmalintutuu. ³³Sikan naa, keilangan ne ka tagse sabeka kaniyu eggeyinawa iya te asawa rin ne malitan iling te peggeyinawa rin te kandin mismu ne pegkeetew. Ne ka tagse malitan keilangan ne egtahud degma te asawa rin.

Ka me taltalaanak

6^yMe anak, tumana niyu ka amey wey iney niyu su sika ka eleg ne eggimuwen te seeye se nasabeke e diye te Magbebaye. ²zSeini ka an-anayan ne suhu ne migdumaan te saad, “Tahura nu ka amey wey iney nu.” ³Ne seini ka saad, “Su eyew egmeupiya ka peg-ugpe nu wey egmalayat ka umul nu kayi te ampew te tane.”

⁴aMe amey, kene niyu peyibelua ka me anak niyu, ke kene, inahaka niyu sikandan pinaahi te pegdisiplina wey pegpanulu ne diye egpuun te Magbebaye.

Ka me uripen wey me ahalen

⁵bMe uripen, tumana niyu ka me ahalen niyu kayi te ampew te tane duma te pegkaaldeki niyu wey te pegtahud niyu kandan. Tumana niyu sikandan ne egpuun te me pusung niyu iling te pegtuman niyu ki Kristu. ⁶Tumana niyu sikandan ne kene ne puun de su egparayandayan kew kandan ke egtengteng sikandan kaniyu, ke kene, himuwa niyu ne egpuun te pusung niyu ka igkeupii te Manama isip me uripen ni Kristu. ⁷Himuwa niyu ka me himu niyu duma te pegkahale, iling te ka Magbebaye ka egpa-makayen niyu, ne kene de ne me etew kayi te ampew te tane. ⁸Uya su nakanengneng kew e ne egdasahan te Magbebaye ka tagse sabeka sumale te neyimu rin ne meupiya, minsan ke uripen sikandin wey se kene.

⁹cMe ahalen, iling ded degma himuwa niyu diye te me uripen niyu. Kene niyu sikandan hinaldeka su nakataha kew e ne sabeka re ka Ahalen niyu ne diye te langit wey ware mule egdapihan din.

^w5:25 Kul 3:19; 1Pid 3:7. ^x5:31 Hin 2:24. ^y6:1 Kul 3:20.

^z6:2 Iks 20:12; Diy 5:16. ^a6:4 Kul 3:21. ^b6:5 Kul 3:22-25.

^c6:9 Kul 4:1; Diy 10:17; Kul 3:25.

Ka eggamiten te egpakig-ehet ki Meibulan

¹⁰Te katammanan, keilangan ne egkalig-en ka pegsabeka niyu te Magbebaya pinaahi te dakel ne geem din. ¹¹Isaluub niyu ka langun ne imbehey te Manama kaniyu su eyew egpakasukul kew te pegsahilit te ahalen te me busew. ¹²Su ka kuntereta, kene ne etew, ke kene, sika se maddeet ne me panisingan ne diye te aw-awangan, ka me pangulu ran ne due me geem, wey ka me talagmandu kayi te kalibutan ne diye pad te marusilem. ¹³Purisu, gamita niyu ka langun ne imbehey te Manama kaniyu su eyew egpakasukul kew ke egginguma ka mareet ne aldew, ne eyew pegkapenga te samuk, egpakasasindeg kew red ne malig-en.

¹⁴^dSikan naa, pangandam kew ne ingkasaluub e ka kamalehetan isip tabed niyu, wey ka katareng isip putew ne igdingding te kumeng niyu, ¹⁵^ewey ka kaali-ali te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen isip sepatus niyu ne egpakabehey te keupianan. ¹⁶Timul pad due, uyana niyu ka pegpalintutuu niyu isip kalasag niyu eyew egkeebukan niyu ka langun ne egkalegleg ne igpane ni Meibulan kaniyu. ¹⁷^fIsaluub niyu mane ka kaluwasan isip putew ne kalu niyu, wey gen-geni niyu ka lalag te Manama ne imbehey te Panisingan din isip kumpulan niyu. ¹⁸Ampu kew te langun ne timpu sumale te igpanulu kaniyu te Panisingan te Manama. Pabulig kew te

Manama te langun wey te minsan nekey. Ne emun ke eg-ampu kew, keilangan ne egbantey kew wey kene kew engked ka eg-ampu te langun ne keet-etawan te Manama. ¹⁹Iampu a degma nikaniyu ne egbehayan a te Manama te eleg ne lalag ke egbunsud ad e ka eglalag, su eyew egpakapangguhud a te ware pegkaalde meyitenged te heles ne planu te Manama ne ka Meupiya ne Panugtulen para red degma te kene ne me Hudiyu. ²⁰Ne puun su sikeddiey ka impeuyan te Manama ne egpangguhud meyitenged ki Hisu Kristu, naprisu ad e kuntee. Iampu niyu ne egmabulut a ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, su sika ka eleg ne eggimuwen ku.

Ka pegpanaha-taha

²¹^{gh} Ne kuntee, eyew egkanengnengan niyu ke namenu ad e wey ke nekey e ka eggimuwen ku, si Tikiku e ka egpepangguhuren ku kaniyu te langun. Pinalangge sikandin ne suled ta wey matinumanen ne suluhuanen diye te Magbebaya. ²²Sika ka egpuunan ne impeuyan ku sikandin due te kaniyu su eyew egpakanengneng kew ke namenu key e, wey eyew degma egpakabagget pad sikandin kaniyu.

²³Me suled ku, ka Manama ne Amey wey ka Magbebaya ne si Hisu Kristu ka egbehey kaniyu te keupianan wey geyinawa ne egdumaan te pegpalintutuu. ²⁴Ka keupiya wey keyid-u te Manama, egkaangkem te seeye se langun ne miggeyinawa te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu te ware egtamanan ne geyinawa.

^d6:14 Isa 11:5; Isa 59:17. ^e6:15 Isa 52:7. ^f6:17 Isa 59:17.

^g6:21 Him 20:4; 2Tim 4:12. ^h6:21 Kul 4:7-8.

Ka Sulat ni Pablu te

Matig-Pilipus

Igpewun-a

Ka seini se sulat ni Pablu, impeuyan din diye te migmalintutuu diye te Pilipus ne sakup te prubinsya te Masidunya (Me Himu 16:6-40). Sika ne punduk te migmalintutuu ka an-anayan ne impesek ni Pablu diye te nasud te Ruma ne sakup te Iyurupa. Insulat din seini taheed te naprisu sikandin puun te pegwali rin te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisu Kristu.

Ka an-anayan ne tuyu ni Pablu te migsulat te seini ne baseen, su egkeupian sikandin ne egpasalamat te migmalintutuu diye te Pilipus tenged te dasag ne impeuyan dan kandin eyew te pegbulig kandin te seeye ne timpu. Ka igkarangeb ne tuyu din te migsulat kayi, su eyew egkabagget sikandan wey egkalig-en ka pegpalintutuu ran minsan te kalised ne migginguma kandan wey minsan degma diye te kandin. Migambahan sikandan ni Pablu ne keilangan ne egpariralem sikandan iling te pegpariralem ni Hisu te kayi pad sikandin te kalibutan. Impasuman-suman din man-e sikandan ne tenged de te keupiya wey keyid-u te Manama wey te pegpalintutuu ran ki Kristu ne naluwas sikandan. Ne kenad ne keilangan ne egsalig pad sikandan te Balaud ni Muwisis wey te tuluuwen te me etew. Migsulat man-e sikandin meytenged te kahale wey keupianan ne igbehey te Manama te seeye se nasabeka diye ki Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-11

Ka kahale ni Pablu te ingkawali e si Kristu 1:12-30

Ka peg-ugpe due ki Kristu 2:1-2:18

Si Timutiya wey si Ipapruditu 2:19-30

Ka pegpaney-paney meytenged te me kuntere wey te me kalised 3:1-4:9

Si Pablu wey ka me alukuy rin ne matig-Pilipus 4:10-20

Ka katammanan 4:21-23

1ⁱSikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat, дума ki Timutiya; me uripen key ni Kristu Hisus. Egpangemusta key te langun ne keet-etawan te Manama ne nasabeke e due ki Kristu Hisus ne matig-Pilipus дума te me pangulu te migmalintutuu wey te me talagbulig kandan.

²Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³Egpasalamat a te Manama ne impa-makey ku tagse egkasuman-suman ku sikaniyu. ⁴Tagse eg-ampu a kaniyu langun, eg-ampu a дума te kahale ⁵tenged te pegbulig niyu keddiey te pegpanguhud te Meupiya ne Panugtulen puun te pegbunsud niyu te pegpalintutuu, taman kuntee. ⁶Nakanengneng a iya ne ka Manama ne iyan migbunsud te meupiya ne himu due te kaniyu ka egpabulus te himu rin taman te egkeimpusan e te aldew te peglibed ni Hisu Kristu. ⁷Eleg iya ne iling kayi ka eggeramen ku meytenged kaniyu langun, uya su dakel ka geyinawa ku kaniyu. Su nakasawit kew дума keddiey te pegbulig te Manama te pegkaprisu ku, wey minsan te pegpangatarengan ku wey pegpamalehet ku meytenged te Meupiya ne Panugtulen. ⁸Nakanengneng ka Manama ne amana a naalimengawi kaniyu langun tenged su miggeyinawaan ku sikaniyu

ⁱ1:1 Him 16:12.

iling degma te peggeyinawa ni Kristu Hisus kaniyu.

⁹Eg-ampu a ne egkalig-en pad ka peggeyinaweey niyu wey egkatimulan pad degma ka katuenan niyu wey ka peg-ila niyu ke nekey ka malehet, ¹⁰su eyew egpekeila kew ke nekey ka amana ne meupiya, eyew egkeyimu kew ne malinis wey ware igkarew-ey kaniyu taman te peglibed ni Kristu. ¹¹Ne egkataman, egkamatareng iya ka batasan niyu wey ka langun ne eggiimuwen niyu⁸ pinaahi te geem ni Hisu Kristu, eyew egkasaye wey egmabantug ka Manama.

Ka kahale ni Pablu te ingkawali e si Kristu

¹²Me suled, egkeupian a ne egpakataha kew, ne ka neyitabu keddiey amana egpakabulig te pegpeempet te Meupiya ne Panugtulen. ¹³Ne tenged due, egpakataha seeye se langun ne sundalu ne talagbantey diye te palasyu wey ka langun ne etew te naprisu a tenged te pegpamakey ku ki Kristu. ¹⁴Tenged te pegkaprisu ku, nalg-en ka pegsalig te me suled ta te Magbebaye, wey ware pegkehe dan wey pegkaaldekan te pegpangguhud te lalag te Manama.

¹⁵Malehet iya ne due дума ne migwali meyitenged ki Kristu ne puun de te pegkeimma ran keddiey, wey egkeupian de ne egpakig-apul. Piru due mule дума ne meupiya ka tuyu dan. ¹⁶Migwali sikandan tenged te geyinawa ran keddiey su nakataha sikandan ne impeuyan a te Manama kayi eyew te pegpangatarengan meyitenged te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁷Ka tuyu te seeye se дума ne migwali meyitenged ki Kristu, kene ne meupiya, su egkeupian de sikandan ne egkatimulan perem ka kalised ne in-antus ku kayi te prisuwan.

¹⁸Piru balahad e! Egkahale e pad ke igkawali si Kristu minsan nekey ka tuyu, mareet ma wey se kene. Uya, egpabulus a ka egkahale ¹⁹su nakanengneng a ne pinaahi te peg-ampu niyu keddiey wey te pegbulig te Panisingan ni Hisu Kristu, seeye se neyitabu keddiey, egpakaluwas bes keddi. ²⁰Amana a egkabagget ne eg-iman-iman wey egpalateng ne ware egkeyimu ku ne igkeyilew ku. Igkeupii ku ne egmabulut a ka eglalag su eyew egkareyrey si Kristu pinaahi te pegkeetew ku, neuyag e ma wey se warad. ²¹Su meyitenged keddiey, ke egkeuyag e pad, egkareyrey si Kristu, ne emun ke egpatey e ma, ne meupiya pad iya su diye ad e ki Kristu. ²²Emun ke egkeuyag e pad, egpekeyimu e pad te egkapulusan ne himu ku. Piru wara a nakataha ke hendei ka eg-alamen ku. ²³Napinpiniet a ke hendei te daruwa ka eg-alamen ku. Iyan ku perem igkeupii ne eg-engkeran kud ka seini ne umul wey egduma ad e ki Kristu, su sika iya ka meupiya, ²⁴piru tenged kaniyu, keilangan iya ne egkeuyag e pad. ²⁵Ne puun su nakasihuru ad e rue, nakataha a ne egkeuyag e pad iya eyew egkeehet pad ka pegpalintutuu niyu wey egkatimulan pad ka kahale niyu due te kamalehetan. ²⁶Ne eyew te peglibed ku due te kaniyu, egkanasnasian niyu egkasaye si Kristu Hisus tenged keddiey.

²⁷Ne minsan nekey ka egkeyitabu, keilangan ne ka peg-ugpe niyu, egpekesukub te pegpanulu diye te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. Ne eyew minsan ke egpekeenduen e ma wey se kene, wey ke egpakarineg e re meyitenged kaniyu, egpakataha a ne nalg-en e ka pegsabeka niyu, wey nasabeke e ka me suman-suman niyu ne egpakannekal para te pegpalintutuu

§1:11 Te Grigu: egkapenu te behas te pegkamatareng.

‡1:13 Him 28:30.

ne impanulu diye te Meupiya ne Panug-tulen. ²⁸Ne kene kew en iya kaalde-
te seeye se egkuntere kaniyu, tenged
su ka kabulut niyu, sabeka ne palinneu
kandan ne egdereetan sikandan te Man-
ama, ne sikaniyu egluwasen kew mule.
Ne sika se langun, himu te Manama.
²⁹Su kene ne iyan de intuhut te Manama
kaniyu ka pegpalintutuu wey pegsalig
ki Kristu, ke kene, ka peg-antus degma
tenged kandin. ³⁰^kKa me keyirapan ne
egkabayaan niyu, iling ded te nakita
niyu ne me keyirapan ne nabayaan ku.
Ne iling ded due kuntee te narineg niyu
ka egkeula-ula ku.

Ka pegpariralem ni Kristu

2 Me suled, nakapabagget ded kaniyu
ka pegsabeka niyu ki Kristu? Naka-
pahale ded ka geyinawa rin kaniyu?
Nasabeka kew red due te Panisingan
te Manama? Duen naan ded geyinawa
wey keyid-u niyu te tagse sabeka? ²Ke
iling ma rue, ehangyu a kaniyu ne
pasabsabutey kew ka tagse sabeka, pa-
heyinaweey kew, wey sabekaa niyu ka
suman-suman niyu wey ka katuyuan
niyu eyew egkakumplitu e ka kahale ku.
³Kene kew himu te minsan nekey ne
para re te keupianan niyu wey puun
de te hambug niyu, ke kene, pariralem
kew wey sumsumana niyu ne meupiya
pad ka дума kuntere kaniyu. ⁴Keilan-
gan ne ka tagse sabeka kaniyu, kene
ne iyan de egsumsumanen ka kandin
ne keupianan, ke kene, ke nekey degma
ka keupianan te дума. ⁵Keilangan
ne ka suman-suman niyu egpekeiling
te ki Kristu Hisus: ⁶Su minsan Manama
sikandin, piru imbalahad din ka pegka-
Manama rin. ⁷Ke kene, in-engkeran din
sika wey insaluub din ka batasan te
uripen wey migpeketew sikandin ne il-

ing te me etew. ⁸Te neyimu e sikandin
ne etew, impariralem din ka pegkeetew
rin wey migparuma-ruma sikandin te
suhu te Manama minsan kamatayen—
ka kamatayen din diye te krus. ⁹Purisu
amana iparibabew sikandin te Manama
wey migngaranan te ngaran ne labew te
langun ne me ngaran. ¹⁰^lPurisu egpan-
imbuel ka langun ne diye te langit wey
ka kayi te tane wey ka diye te diralem
te tane te pegtahud te ngaran ni Hisus.
¹¹Ne ka tagse sabeka** eg-angken ne si
Hisu Kristu ka Magbebaye, ne puun due
egmabantug ka Manama ne Amey.

Layag kew kayi te kalibutan iling te bituen

¹²Me pinalangge ku ne me suled, te
duen e pad te kaniyu amana kew migpal-
intutuu te Manama. Ne labi en iya kun-
tee te wara ad due te kaniyu, pakan-
nekal kew дума te kaalde-
te wey peg-
tahud eyew te peggipenga te kaluwasan
niyu. ¹³Su ka Manama ka egweil due te
kaniyu eyew egkeupian kew ne eggimu
te igkeupii rin wey eyew egpekeyimu
kew te igpeyimu rin kaniyu.

¹⁴Himuwa niyu ka langun te ware
pegsagsahukul wey pegpaapuley
¹⁵^meyew ware igkabayung kaniyu wey
egmeupiya ka batasan niyu te me anak
te Manama. Ne ware igkarew-ey rin
te peg-ugpe niyu te seini ne kalibutan
ne in-ugpaan te me etew ne mareet
wey makasesale. Keilangan ne eglayag
kew diye te taliware dan iling te me
bituen ne miglayag diye te aw-awangan
¹⁶taheed te egpangguhud kew kandan
te lalag ne egbehey te umul ne ware
egtamanan. Ke eggimuwen niyu sika,
egpakapeggasal a te aldew te peglibed
ni Kristu ne due karuan te innimu ku
due te kaniyu. ¹⁷Ka pegpalintutuu

**2:11 Te Grigu: tagse be-be.

^k1:30 Him 16:19-40. ^l2:10 Isa 45:23 (LXX). ^m2:15 Diy 32:5.

niyu wey ka pegsimba niyu, hendue te igpanubad niyu diye te Manama. Ne ka langesa ku, kema ke keilangan ne igpatihis duma te seeye se igpanubad niyu. Emun ke egkeyitabu sika, egkahala a duma kaniyu langun. ¹⁸Ne sikaniyu degma, keilangan ne egkahale kew degma duma keddiey.

Si Timutiyyu wey si Ipapruditu

¹⁹Ke igtuhut te Magbebaye ne si Hisus, egpallateng a ne igpakapeenduen ku si Timutiyyu te kaniyu te mahaan, su eyew egkabagget e pad te guhuren din meytenged kaniyu. ²⁰Warad e egpekeiling kandin kayi ne malehet ne egkasasew meytenged kaniyu. ²¹Su ka duma, iyan de egsumsumanen ka kandan ne igkeupii, ne kene ne sika se igkeupii ni Hisu Kristu. ²²Piru nakataha kew e ne meupiyya mule ka batasan ni Timutiyyu. Impeiling ku sikandin te anak ku tenged te pegbulig din keddiey te pegpangguhud te Meupiyya ne Panugtulen. ²³Purusu egpallateng a ne igpaapas ku igpeendue sikandin te kaniyu ke egkatahaan kud e ke nekey ka egpangkusan ku kayi. ²⁴Piru due pegsalig ku te Magbebaye ne egpekeenduen e red degma te kaniyu te kene egkaluhey.

²⁵Nakasuman-suman a ne keilangan ne igpalibed ku due te kaniyu si Ipapruditu, ka suled ku, duma ku te himu, wey duma ku degma ne sundalu ni Kristu. Sikandin ka impiyalan niyu wey impeuyan kayi eyew te pegbulig keddiey. ²⁶Amana sikandin naalimengawi kaniyu langun wey nabantalan te nakarineg kew ne migderalu sikandin. ²⁷Malehet iya ne migderalu sikandin wey egpatey e perem. Piru ingkeyid-u sikandin te Manama, ne kene ne sikandin de ka ingkeyid-u, su minsan sikeddiey degma su kene egkeupian

sikandin ne egmekeg-untud-untud e ka kalaggew ku. ²⁸Purusu amana a egkabagget ne egpalibed kandin due, eyew egkahale kew ke egkakita niyu man-e sikandin wey eyew egkaaw-awaan en ubag ka kalaggew ku. ²⁹Ne dawata niyu sikandin isip suled niyu diye te Magbebaye duma te dakel ne kahale. Tahura niyu ka etew ne iling kandin ³⁰su hapit e perem sikandin namatey tenged te himu rin ne impeyimu kandin ni Kristu. Nakatahu ka umul rin te karereetan tenged te pegbulig din keddiey ne ware niyu mule neyimu.

Ka pegkamatareng puun te pegpalintutuu ki Kristu

3 Na, me suled, kahale kew tenged su duen kew e te Magbebaye. Kena a egkapelaan ne egsulat iling te nasulat kud e kaniyu tenged su para seini te keupianan niyu. ²Bantey kew te maddeet ne me etew ne egpekeiling te me asu ne egpehes kaniyu egpatuli eyew egkaluwas kew kun. ³Piru sikanta mule ka malehet ne me tinuli su migsimba ki te Manama pinaahi te Panisingan din. Ware ki migsalig te hinimuwan te etew iling te pegpatuli, ke kene, migpeggasal ki mule meytenged ki Kristu Hisus. ⁴Piru duen iya perem katarengan ku ne egsalig te iling due. Ke duen ma egsuman-suman ne due katarengan din ne egsalig te iling due, labew ad en iya mule. ⁵Su kema, te nawaluwan e pad ka miglesut, intuli ad e. Igkarangeb, miglesut a ne Hudiyu iya ne nabuhal puun te tribu ni Binhamin. Igkatelu, telek a ne Hudiyu wey sabeka a ne Parisiyu ne amana migtuman te Balaud te Manama. ⁶Igkeep-at, imbay-bayaran ku ka migmalintutuu puun te pegtuman ku te tuluuwen ta. Ne timul pad due, ke meytenged te pegtuman te Balaud te Manama, ware egpakarew-ey

keddiey due. ⁷Piru seeye se in-isip ku dengan ne due karuan, kuntee warad karuan due tenged ki Kristu. ⁸Malehet iya ne eg-isipen ku ne ware karuan te langun ke igpeg-iling ku te peg-ila ku ki Kristu Hisus ne Magbebaya ku. Sikandin ka egpuunan ne mig-engkeran ku ka langun, wey eg-isipen ku naan de sika ne basara eyew egpekeile e pad iya ki Kristu ⁹wey eyew egkasabeka key e kandin. Wara a isipa te Manama ne matareng tenged te pegtuman te Balaud, ke kene, in-isip a nikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu ku ki Kristu. Igbehey te Manama ka sika ne pegkamatareng ke egpalintutuu ki ki Kristu. ¹⁰Egkeupian a ne egpekeile e pad ki Kristu wey egka-heraman ku pad ka geem te pegkeuyag din. Egkeupian a degma ne egpekegtalad key te me peg-antus din wey egpekeiling a kandin te kamatayen din ¹¹eyew ke nekey ma, eg-uyahen e red te Manama keureme.

Ka pegpakannekal taman te egkaangken ka dasag

¹²Kene ne iyan ku igpasabut due ne menu natuman kud e sika se langun, wey kena ad e egkaseyyup. Piru egpakannekal a eyew egkaangken ku sika, su sika iya ka katuyuan ni Kristu ne in-alam a nikandin. ¹³Me suled, nakanengneng a ne ware ku pad natuman sika. Piru ka innimu ku kuntee, inlingawan kud e ka nanlihad e ne himu ku, su seeye naan de ka egpakannekal ku ka ware pad miggunguma. ¹⁴Egpabulus a ka egpakannekal iling te etew ne eglungkesu eyew egkaangken ku ka dasag ne iyan sika se peg-alam te Manama keddi ne egpeendiyeeen te langit pinaahi ki Kristu Hisus.

¹⁵Purisu, sikanta langun se matesan e se pegpalintutuu, keilangan ne iling due ka egsumsumanen ta. Ne emun ke due me duma niyu rue ne kene ne iling due ka egsumsumanen, ka Maname e ka egpasabut kandan. ¹⁶Piru keilangan ne iyan te re egpabulusan te eg-ikul ka nasabut tad e.

¹⁷PMe suled, sabeka kew langun ka eg-iling keddiey, wey tengtengi niyu seeye se mig-iling te pegbebatasan ney. ¹⁸Su sumale te layun ku eglalaha kaniyu dengan, wey minsan kuntee eglalahan ku red seini duma te pegsinehew ku, masalig ka egkahi ne Kristuwanen e sikandan, piru egkakita diye te pegbebatasan dan ne ware de diye te kandan ka kamatayen ni Kristu diye te krus. ¹⁹Te katammanan, karereetan ka egkeyingumaan dan tenged su iyan dan manama ka igkeupii te me lawa ran, ††wey igpaambug dan ka egpekeyilew perem kandan, wey iyan dan de egsumsumanen ka kayi te kalibutan. ²⁰Piru sikanta mule, ka langit ka malehet ne ugpaan ta. Ne diye egpuun ka igkabagget ta te egtetahad ne Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. ²¹Egliwanan din ka seini se mahuye ne lawa ta te egpekeiling te lawa rin ne tetelesi. Eggimuwen din sika pinaahi te geem din te pegmandu te langun.

Ka katammanan ne pegpanulu ni Pablu

4 Purisu me suled ku ne inggeyi-nawaan ku wey ingkaalimengawi ku, sikaniyu ka nakapahale keddi wey ka unag isip kuruna te keddiey ne himu. Sikan naa, lig-en kew diye te Magbebaya, me pinalangge ku. ²Egbanasalan ku si Iyudiya wey si Sintiki ne egpeup-upianey e sikandan tenged su

††3:19 Te Grigu: ka getek dan ka manama ran.

nasabeke e sikandan diye te Magbebaye. ³Uya, eghangyuen ku degma sikeykew se egkasalihan ku ne duma ku, ne egbulig te sika ne me malitan. Migpakan-nekal sikandan ka migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen duma keddied, ki Kliminti wey te seeye se me talagbulig te himu ku. Sikandan sika, nasulat e se me ngaran diye te Libru te Umul.

⁴Kahale kew tenged te Magbebaye. Eg-abayan ku te egkahi: kahale kew. ⁵Keilangan ne egkatahaan te langun ne etew ne maayad-ayad kew te duma. Mahaan e ka peglibed te Magbebaye. ⁶Kene kew kalaggew te minsan nekey, ke kene, pinaahi te peg-ampu niyu, buyua niyu te Manama ka keilangan niyu duma te pegpasalamat niyu. ⁷Ne emun ke eggimuwen niyu sika, egbehayan kew te Manama te kene egkatirew ne keupianan te pusung niyu. Ne sika ka egta-meng te pusung niyu wey te suman-suman niyu puun su duen kew e ki Kristu Hisus.

⁸Te katammanan me suled, iyan niyu sumsumana ke nekey ka meupiya wey ka egkasaye: ka malehet, ka egkatahud, ka matareng, ka malinis ne himu, ka tetelesi, wey ka egkareyrey. ⁹Himuwa niyu ke nekey ka natuenan niyu, narawat niyu, narineg niyu, wey ke nekey ka nakita niyu kayi te keddied. Ne ka Manama te keupianan ka egduma kaniyu.

Ka pegkahale ni Pablu te migbulihan sikandin

¹⁰Amana ne dakel ka kahale ku diye te Magbebaye tenged su nasasew kew red man-e keddied. Nakataha a ne nasasew kew red dengan keddi, piru ware timpu ne impakapapitew niyu sika. ¹¹Ne kene ne iyan ku inlalag te iling kayi ne menu

nakulangan a, su nateu ad e ne egkabennalan ke nekey ka kayi te keddied. ¹²Nakabaya ad e te warad iya egkeyimu, wey nakabaya ad e te migmatubung a. Minsan nekey ka egkeula-ula ku, ke egkabulung e ma wey se eggutasan, ke duen ma egkeyimu ku wey se ware, nateu ad e ne egkabennalan. ¹³Egkeyimu ku ka langun pinaahi ki Kristu ne iyan egbehey keddied te kanekal.

¹⁴Piru meupiya kew su migbulihan a nikaniyu te me keyirapan ku. ¹⁵Nakanengneng kew e matig-Pilipus, te pegawe ku due te kaniyu te prubinsya te Masidunya, te timpu ne egbunsud ad e due te kaniyu ka egwali te Meupiya ne Panugtulen, sikaniyu re iya ka migmalintutuu due ka migbulig te keilangan ku, wey warad e duma. ^{16qr}Su minsan ka diya a te Tisalunika, kapapila kew migpeuyan te igbulig niyu keddied. ¹⁷Kene ne inlalag ku sika ne menu egkeupian a ne egpabehey kaniyu te dasag, ke kene, egkeupian a ne egpakarawat kew te bales^{††} puun te keupiya niyu. ^{18s}Ne kuntee, duen e ka langun ne keilangan ku, dakel pad iya nasi wey warad e kulang, tenged su narawat kud ka impeuyan niyu ki Ipapruditu. Ne egpekeiling seeye te meemut ne halad, ka ighalad diye te Manama ne egdawatendin wey igkahale din. ¹⁹Ne ka Manama ku ka egbehey te langun ne keilangan niyu sumale te karakel te karatuan din tenged su nasabeka kew e diye ki Kristu Hisus. ²⁰Egdayanen ta te ware egta-manan ka Manama ne Amey ta. Malehet iya.

Ka katammanan ne pegpangemusta

²¹Ipangemusta a te langun ne keetawan te Manama ne nasabeka diye ki Kristu Hisus. Egpangemusta degma

^{††}4:17 Te Grigu: behas ne egtulin.

kaniyu ka me suled ta ne дума ku kayi.

²²Egpangemusta degma kaniyu ka langun ne keet-etawan te Manama kayi, labi en iya ka diye te sakup te palasyu ni Sisar.

²³Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka Sulat ni Pablu te

Matig-Kulusas

Igpewun-a

Ka seini ne sulat ni Pablu igpeendiye din te migmalintutuu diye te Kulusas. Ka Kulusas, sabeka ne lungsud diye te Asya Minur ne diye dapit te igsile te Ipisu. Ware pad nakapanumbaley diye te kandan si Pablu piru amana rin e igkasasew wey impeuyanan din te me talagbulig ne egpuun te Ipisu.

Nakarineg si Pablu ne due me talagpanulu te kene ne malehet ne egpanulu te migmalintutuu diye te Kulusas. Migpanulu sikandan te emun ke due etew ne egkeupian ne egkaluwas wey egkeupian ne egmaralem pad ka peg-ila rin te Manama, kene kun ne eleg ka pegpalintutuu rin ki Kristu. Su kahiyen pa nikandan ne keilangan ne egtuman pad sikandin te duma ne ingkene ne eggimuwen wey me tulumanen. Ne keilangan man-e ne eggsimba sikandin te me panalihan.

Purisu insulatan ni Pablu ka migma-lintutuu diye te Kulusas wey impa-nengneng din sikandan te kamalehetan meyitenged ki Hisu Kristu. Migkahiyen din sikandan te si Hisu iya ka miggimu te langun ne egkakita ta, purisu labew pad iya sikandin te me panalihan, wey te duma pad ne kene egkakita. Egkakita degma diye te kandin ka pegka-Manama te Amey rin, wey warad e lein ne egpuunan te umul te migmalintutuu gawas kandin. Sikan naa, keilangan ne ka migmalintutuu, kene eg-ikul te me tulumanen wey pegbebatasan te me etew, ke kene, keilangan ne si Kristu re iya ka eg-ikulen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-14

Ka batasan wey ka himu ni Kristu 1:15–2:19

Ka iyam ne umul due ki Kristu 2:20–4:6

Ka katammanan 4:7-18

1 Sikeddiey si Pablu ne apustulis ni Kristu Hisus pinaahi te pegbuut te Manama, ka migpeuyan te seini ne sulat duma te suled ta ne si Timutiyu.

²Eg pangemusta a te matinumanen ne keet-etawan te Manama due te Kulusas, seeye se nasabeke e diye ki Kristu.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³Emun ke eg-ampu key kaniyu, layun key egpasalamat te Manama ne Amey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, ⁴tenged su nakarineg key meyitenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu Hisus wey te geyinawa niyu diye te langun ne keet-etawan te Manama. ⁵Innimu niyu ka iling due tenged su migpallateng kew te intahahe te Manama kaniyu diye te langit. Ne natuenan niyu sika te timpu ne narineg niyud e ka kamalehetan ne iyan sika se Meupiya ne Panugtulen ⁶ne migginguma due te kaniyu. Ka seini ne Meupiya ne Panugtulen, egpekeempet e te intiru ne kalibutan wey masalig e ka me etew ne egpalintutuu due wey egkabalbalawan e se pegbebatasan, ⁷iling degma te neyitabu kaniyu puun te pegkarineg niyu rue wey pegkaneng-nengi niyu te kamalehetan meyitenged te keupiya wey keyid-u te Manama. ⁷Ne si Ipapras, ka pinalangge ne duma ney te uripen ni Kristu, ka migpanulu kaniyu

¹1:6 Te Grigu: kalibutan wey egpakapamehas e wey egtulin e.

¹1:7 Kul 4:12; Pilim 23.

meyitenged due. Matinumanen sikandin ne suluhuanen ni Kristu wey sikandin ka impeenduen ney te kaniyu isip liwan kanami. ⁸Ne sikandin degma ka migpangguhud kanami meytenged te geyinawa ne imbehey kaniyu te Panisingan te Manama.

⁹Sikan naa, puun iya te pegkarineg ney rue, ware key e mig-engked ka mig-ampu kaniyu. Mig-ampu key ne egkapenu kew te ispirituwanen ne katuenan wey pegsabut eyew amana niyu egkanengnengi ke nekey ka kandin ne pegbuut. ¹⁰Mig-ampu key te iling due su eyew egpekeyimu kew ne eg-ugpe sumale te igkeupii te Magbebaye wey egpekeyimu kew layun te egpakapahale kandin. Sikan naa ka egpekeyimu kew te langun ne meupiya ne me himu wey egtulin ka peg-ila niyu te Manama. ¹¹Eg-ampu key, ne pinaahi te kein-inuwan ne geem te Manama, egkalig-en kew, su eyew minsan nekey ka egginguma kaniyu, egpakapabulus kew wey egpakaantus kew duma te kahale. ¹²Pasalamat niyu ka Amey tenged su innimu kew nikandin ne eleg ne egpakarawat te intahahe din te keetawan din ne diyad e te malayag. ¹³Inluwas ki te Manama puun te geem ni Meibulan^{§§} wey impasakup kid e nikandin te peghari te Anak din ne miggeyinawaan din. ¹⁴^uNe pinaahi te seini ne Anak din, nalekat kid e, igpasabut ne napasaylu e ka me sale ta.

Labew si Hisu Kristu te minsan nekey

¹⁵Si Kristu ka egkakitaan ta ke ma-menua ka Manama ne kene egkakita. Ne duen e sikandin te ware pad neyimu ka langun wey labew sikandin te

langun ne innimu te Manama.* ¹⁶Su pinaahi ki Kristu, neyimu ka langun ne diye te langit wey ka langun ne kayi te tane, ka egkakita wey ka kene egkakita, iling te me panisingan ne due geem wey ke katenged, me panisingan ne iyan migmandu wey ke mighari. Neyimu ka langun pinaahi kandin wey para kandin. ¹⁷Ne duen e sikandin te ware pad neyimu ka langun, wey sikandin ka eggen-gen te langun eyew egkasabeka egpakarapenet. ¹⁸^vSikandin ka migmandu te migmalintutuu, iling te ka ulu ka egmandu te lawa. Sikandin ka bunsuranan, ka an-anayan ne neuyag puun te me minatey[†] eyew sikandin ka egkeyimu ne labew te langun. ¹⁹Su egkeupian ka Manama ne due te Anak din ka pegka-Manama rin. ²⁰^wNe pinaahi te Anak din, imeg-uli te Manama ka meupiya ne geyinawa ran te langun ne diye te langit wey kayi te tane. Innimu rin sika pinaahi te langesa te Anak din ne impatihis diye te krus.

²¹Ne sikaniyu, mariyu kew dengan te Manama wey me kuntere kew nikandin tenged te mareet ne hinimuwan niyu wey me suman-suman niyu. ²²Piru kuntee, imeg-uli e te Manama ka meupiya ne geyinawa niyu kandin pinaahi te kamatayen te lawa te Anak din su eyew te timpu ne igpaatubang kew e nikandin, egmatulus kew e, warad igkarew-ey, wey warad igpakabayung kaniyu. ²³Piru keilangan ne egpabulus kew ka egpalintutuu, kene kew duwa-ruwa, wey desde-seni niyu ka impallateng niyu te timpu ne narineg niyu ka Meupiya ne Panugtulen. Ka sika ne Meupiya ne Panugtulen, ingkapangguhud e te minsan henteu kayi te ampew te tane. Ne sikeddi, si

§§1:13 Te Grigu: geem te karusileman.

*1:15 Te Grigu: wey sikandin ka panganey te langun ne innimu.

†1:18 Te Grigu: ka panganey puun te me minatey.

^u1:14 Ipi 1:7. ^v1:18 Ipi 1:22-23. ^w1:20 Ipi 2:16.

Pablu, neyimu ne suluhuanen te pegwali due.

Ka himu ni Pablu para te migmalintutuu

²⁴Ne kuntee, nahala a te me peg-antus ku para kaniyu. Su pinaahi rue, egpakabulig a te peggipenga te keyirapan ni Kristu ne in-antus din para te langun ne migmalintutuu ne iyan sika se lawa rin. ²⁵Innimu a te Manama ne suluhuanen diye te migmalintutuu, wey in-suhu a nikandin te pegpangguhud te langun ne lalag din diye te kaniyu. ²⁶Puun pad dengan te an-anayan, inneles e te Manama ka planu rin, piru kuntee, ig-pataha rin e seini diye te keet-etawan din. ²⁷Igkeupii te Manama ne igpakanpanengng e due te kaniyu te kene ne me Hudiyu ke mamenu iya kateles se-eye se inneles din. Seini ka inneles dengan ne planu te Manama: ne si Kristu, due te kaniyu, ne puun due, egpakapal- lateng kew e ne egpakalagkes kew te katelesan din. ²⁸Sikan naa, igwali ney e si Kristu diye te me etew. Egpanpanayan wey egpanuluen ney ka langun ne etew, ne eggamiten ney ka langun ne katue- nan su eyew egmatesan e ka pegpalintu- tuu ran ki Kristu te timpu ne igpatangke e sikandan diye te Manama. ²⁹Purisu eglaslasayan ku iya sika eyew egkeyimu ku, ne ka geem ni Kristu ka miglig-en keddiey.

2Egkeupian a ne egpakataha kew ne amana a egkalasayi para kaniyu, wey te matig-Lawdisya, wey te langun ne ware pad nekeila keddiey. ²Iyan ku tuyu te miggimu te iling due ne eyew egkabagget kew langun wey egkasabeka kew pinaahi te peggeyinaweey niyu, wey egpakaangken te langun ne keu-

pianan te pegsabut wey peg-ila te in- neles ne planu te Manama ne iyan sika se meyitenged ki Kristu. ³Due te kandin egkakita ka langun ne karatuan te kaalam wey katuenan.

⁴Innangenan ku sikaniyu kayi su eyew kene kew egkalimbungan te mapahet- pet ne igpanulu dan. ⁵Su minsan ke wara a due te kaniyu, piru layun ku egsumsumana sikaniyu.[‡] Ne nahala a te nasabeka kew e wey nalig-en e ka peg- palintutuu niyu ki Kristu.

Ka malehet ne umul due ki Kristu

⁶Purisu, puun su indawat niyud ma si Kristu Hisus isip Magbebaye niyu, pab- ulus kew ugpe ne egkasabeka diye te kandin. ⁷Deralid kew wey tulin kew diye te kandin. Ne lig-ena niyu ka pegpalin- tutuu niyu sumale te impanulu kaniyu, wey keilangan ne egpasalamatan niyu amana ka Manama.

⁸Bantey kew ne ware egpakalimbung[¶] kaniyu pinaahi te ware karuan wey te kene ne malehet ne pegpanulu. Ka sika ne pegpanulu dan, puun pad te tulu- uwen te kabuybuyahan dengan, wey eg- puun te me panisingan ne mig-ugpe kayi te kalibutan piru kene bes ne diye eg- puun te ki Kristu. ⁹Ka malehet, neyimu ne etew si Kristu, piru minsan pad due, duen ded te kandin ka pegka-Manama rin. ¹⁰Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, egkakumplitu kew e. Si Kristu ka labew te langun ne kene egkakita ne due me geem wey me katenged.

¹¹Ne puun te nasabeka kew e diye ki Kristu, hendue te natuli kew e, piru kene ne iling te pegtuli te etew ne eg-aween ka laplap, ke kene, ka in-awe ni Kristu, sika se mareet ne diye te pusung te etew. ¹²^xTe pegbewutismu kaniyu, nekeiling

[‡]2:5 Te Grigu: piru duma a nikaniyu te panisingan.

[¶]2:8 Te Grigu: egdakep.

^x2:12 Rum 6:4.

te inlebeng kew e duma ki Kristu. Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, hendue te neuyag kew e man-e duma kandin tenged te pegpalintutuu niyu te geem te Manama. ¹³ Dengan, hendue te namatey kew diye te tangkaan te Manama tenged te me sale niyu wey tenged su ware kew nasakup te Balaud te Hudiyu. Piru kuntee, in-uyag kew te Manama duma ki Kristu. Ne impasaylu e te Manama ka langun ne me sale ta. ¹⁴ Impunas din e ka listaan te langun ne me sale ta ne iyan egpuunan ne egkewukuman ki, wey ingkuwa rin e sika se langun pinaahi te pegpalansang ni Kristu diye te krus. ¹⁵ Ne pinaahi rue, natalu te Manama ka due me geem wey katenged ne kene egkakita. Impeeyang-heyang din diye te tangkaan te langun ne naka-panalu sikandin.

¹⁶ Purisu kene niyu ituhut ne due eggukum kaniyu ke nekey ka egkeenen niyu, eg-inumen niyu, wey ke nekey ka eggimuwen niyu te timpu te mahal ne aldew, te peglayag te bulan, wey ke Aldew naa te Peggimeley. ¹⁷ Sika se langun ne tuluuwen, alung de ke nekey ka egginguma. Piru miggingume en iya ka malehet, ne iyan si Kristu! ¹⁸ Kene niyu ituhut ne due eggukum kaniyu ne egpehes kaniyu ne egpariralem te pegkeetew niyu wey egpasimba te me panalihan. Ka sika ne me etew, egkahi ne labew kun sikandan puun su nakakita kun te igpakita te Manama ne hendue te taheinep. Migpaambug sikandan te kaalam dan, piru ware bes karuan te pegpaambug dan tenged su puun de sika te suman-suman te etew. ¹⁹ Migleke e sikandan ki Kristu te isip ulu te langun

ne migmalintutuu ne iyan ka lawa. Iling te ulu ne iyan egmandu te lawa, sikan naa, si Kristu degma ka egmandu te langun ne migmalintutuu eyew egkarawat dan ka keilangan dan wey egkasabeka sikandan, iling te lawa ne nekegsumpulsumpul pinaahi te me lelungan wey me uhat. Ne egtulin ka lawa sumale te igkeupii te Manama.

Ka pegpatey wey ka peg-ugpe duma ki Kristu

²⁰ Na, sikaniyu se migmalintutuu, hendue te namatey kew e duma ki Kristu wey kenad e ne ka me panisingan ne mig-ugpe kayi te kalibutan ka egmandu kaniyu. Ne mania te egpabulus kew pad ne eg-ikul te pegbebatasan te me etew kayi te kalibutan? Mania te eg-ikulen niyu pad ka me balaud ne eggenendue, ²¹ “kene ka gen-gen kayi,” “kene ka keen due,” “kene ka samsam te sika.” ²² Ka sika ne me tuluuwen, meytenged de te seeye se egmanlihad de pegkapenga eggamita iling te egkakeen. Ne puun de sika te me tuluuwen wey pegpanulu te me etew. ²³ Emun ke egsumsumanen ta ka me tuluuwen, hendue te egkapalintutuuwan iya, su seeye se egtuman due, mapahetpet ne egsimba wey egpariralem te pegkeetew ran, wey egbaybayan pad nikandan ka me lawa ran ne makasesale. Piru ka malehet, kene sika egpakabulig te pegtigkel te igkeupii te lawa te etew.

3 ^cNa, tenged su neuyag kew ma duma ki Kristu, iyan niyu re pakannekali ka diye te dibabew, ka migpinnuuwan ni Kristu ne diye te igkakawanan ^{**} te Manama. ² Iyan niyu re layun sumsumana ke

§2:14 Te Grigu: te peglansang te listaan diye te krus.

**3:1 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

‡2:13 Ipi 2:1-5. †2:14 Ipi 2:15. †2:16 Rum 14:1-6. †2:19 Ipi 4:16.

‡3:1 Sal 110:1.

nekey ka diye te dibabew, kene ne sika se kayi te ampew te tane. ³Su hendue te namatey kew e, wey neeles e diye te Manama ka umul niyu дума ki Kristu. ⁴Emun ke igpakite e si Kristu, ka migbehey kaniyu te umul, egpakalagkes kew e degma egkakita diye te katelesan din.

Ka tapey wey ka iyam ne umul

⁵Purisu, inniyuhi^{††} niyud e ka igkeupii niyu kayi te kalibutan: ka pegpeyilabetey se kene ne alunggun, ka peggimu te minsan nekey ne malindit, ka pegkabalanggeren, ka mareet ne igkeupii. Inniyuhi niyud man-e ka peggakamhakam te kasangkapan su hendue te sika ka diyus-diyus niyu. ⁶Ne puun due, eglepparan te Manama seeye se eggimu te iling due. ⁷Sikaniyu dengan, iling degma due ka pegbatasan niyu.

⁸Piru kuntee, keilangan ne eg-engkeran niyud e ka pegkalangeti, pegkabelu, pegdumut, pegbaley-baley te дума, wey ka maligsem ne me lalag. ⁹^dKene kew e peub-ubatey puun su naluung niyud e ka tapey ne pegkeetew niyu ne sika se ingkalayami niyud e ne batasan ne mareet, ¹⁰^ewey isaluub niyu ka iyam ne pegkeetew niyu. Sika ka iyam ne pegkeetew ne layun egbalbalawi te Manama ne iyan innimurue, eyew egpekeiling kew kandin wey eyew egkeilaan niyu pad iya sikandin. ¹¹Ne tenged kayi, nenekeg-iling de ka langun, Hudiyu ma wey se kene, nenatuli ma wey se ware, me lapu ma, ware nenekeiskuyula, me uripen ma wey se kene. Su si Kristu ka subla ne impurtanti wey due sikandin te minsan hendei.

¹²^fNa, sikaniyu se in-alam te Manama, ne inggeyinawaan din wey inlein din

para kandin mismu, keilangan ne antus kew, hiid-uwen kew, meupiya kew te дума niyu, wey mapariralemen kew. ¹³^gPegpariralemey kew wey pegpasayluwey kew ke due igsagsahukul niyu diye te minsan hentew ne дума niyu. Pegpasayluwey kew su impasaylu kew man e te Manama. ¹⁴Labaw te langun, keilangan ne egpaheyinaweey kew su ka geyinawa ka egpakabagkes eyew ware kulang te pegkasabeka niyu. ¹⁵Peugpaa niyu due te pusung niyu ka keupianan ne imbehey ni Kristu, su in-alam kew te Manama eyew egkasabeka kew due te sabeka ne lawa. Ne pasalamati niyu layun ka Manama. ¹⁶^hKeilangan ne ka lalag ni Kristu, amana egpakapamula diye te pusung niyu. Papanpanuluey kew wey papanpanayey kew дума te langun ne katuenan. Ulahing kew te me salmu wey te me ulahingen te pegdayan te Manama, wey te me ulahingen ne igpanulu kaniyu te Panisingan te Manama дума te pegpasalamat ne egpuun te pusung niyu. ¹⁷Purisu, minsan nekey ka eggimuwen niyu wey ke iglalag naa, himuwa niyu ka langun pinaahi te ngaran te Magbebaye ne si Hisus, wey pasalamati niyu ka Manama ne Amey pinaahi kandin.

Ka tambag te me pamilya

¹⁸ⁱSikaniyu se me asawa ne me malitan, paruma-ruma kew te me asawa niyu su sika ka eleg ne eggimuwen te me malitan ne migpalintutuu te Magbebaye.

¹⁹^jSikaniyu se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne eggeyinawaan niyu ka me asawa niyu wey kene niyu baybaryari sikandan.

^{††}3:5 Te Grigu: eggimatayan.

^d3:9 Ipi 4:22. ^e3:10 Ipi 4:24; Hin 1:26. ^f3:12 Ipi 4:2. ^g3:13 Ipi 4:32.

^h3:16 Ipi 5:19-20. ⁱ3:18 Ipi 5:22; 1Pid 3:1. ^j3:19 Ipi 5:25; 1Pid 3:7.

²⁰^kMe anak, tumana niyu layun ka amey wey iney niyu su egpakapahale sika te Magbebaye.

²¹^lMe amey, kene niyu peyibelua ka me anak niyu, su kema ke egkaawe ka kabagget dan.

²²^mMe uripen, te langun ne eggimuwen niyu, tumana niyu ka me ahalen niyu kayi te ampew te tane. Tumana niyu sikandan ne kene ne puun de su egparayan-dayan kew kandan ke egtengteng sikandan kaniyu, ke kene, tumana niyu sikandan ne egpuun te pusung niyu tenged su due pegtahud niyu te Magbebaye. ²³ⁿMinsan nekey ka eggimuwen niyu, himuwa niyu sika ne egpuun te pusung niyu iling te ka Magbebaye ka egpamakayen niyu, ne kene de ne me etew kayi te ampew te tane. ²⁴^uUya su nakanengneng kew e ne egpakarawat kew te intahahe te Magbebaye kaniyu isip unag niyu, tenged su ka Magbebaye ne si Kristu ka impamakey niyu. ²⁵ⁿPiru ka minsan hentew ne eggimu te mareet, egsulian sumale te mareet ne hinimuwan din, su ware egdapihan te Manama.

4^oMe ahalen, keilangan ne meupiya wey eleg ka eggimuwen niyu diye te me uripen niyu, tenged su nakataha kew e ne due degma Ahalen niyu diye te langit.

Ka дума pad ne pegpanulu te migmalintutuu

²^pPabulus kew layun ka eg-ampu. Ne emun ke eg-ampu kew, keilangan ne egbantayan niyu ka me suman-suman niyu ne kene egpakasuwey, wey pasalamati niyu ka Manama. ³ⁱIampu key degma

‡‡4:3 Te Grigu: ka eglukat kanami te gumawan para te lalag.

^k3:20 Ipi 6:1. ^l3:21 Ipi 6:4. ^m3:22 Ipi 6:5-8. ⁿ3:25 Diy 10:17; Ipi 6:9.

^o4:1 Ipi 6:9. ^p4:5 Ipi 5:16. ^q4:7 Him 20:4; 2Tim 4:12. ^r4:7 Ipi 6:21-22.

^s4:9 Pilim 10-12.

^t4:10 Him 19:29; 27:2; Pilim 24; Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39.

nikaniyu, ne ka Manama ka egbehey kanami te kaayunan te pegpangguhud te lalag din^{‡‡} su eyew igpakapanengneng ney ka neeles ne meyitenged ki Kristu, ne iyan egpuunan te naprisu a kuntee. ⁴^aAmpu kew ne egkaay-ayaran ku sika te pegpanengneng, su keilangan ne eggimuwen ku sika.

⁵^pUpiani niyu ka pegbebatasan niyu diye te taliware te kene egmalintutuu, wey palimmakuti niyu ka langun ne kaayunan. ⁶^kKeilangan ne ka peglalag-lalag niyu, layun meupiya wey manedted, eyew egpakataha kew ke egmenuwen niyu te egtabak ka langun ne eg-inse kaniyu.

Ka katammanan ne pegpangemusta

⁷^{qr}Na, meyitenged keddiey kayi, iyan e egpangguhud kaniyu ka pinalangge ku ne suled te pegpalintutuu ne si Tikiku. Matinumanen sikandin ne miggimu wey дума ku te migpamakey te Magbebaye. ⁸^sSika ka egpuunan ne igpeenduen ku sikandin te kaniyu eyew egpakataha kew ke namenu key e kayi wey eyew egpakabagget pad sikandin kaniyu. ⁹^sEgdumaan sikandin ni Unisimu, ka matinumanen wey pinalangge ne suled ta wey matig-duen ded sikandin te kaniyu. Egpangguhuran kew nikandan meyitenged te langun ne neyitabu kayi.

¹⁰^tEgpangemusta kaniyu si Aristarku, ka дума ku te pinirisu, wey si Markus ne suled ni Birnabi. (Tapey kew e nahuhuri meyitenged kandin, ne emun ke eggendue, alumamaa niyu sikandin.) ¹¹^uEgpangemusta degma kaniyu si Hisus ne migngaranan ded degma ki Hustu. Sikandan de iya mule ka tat-tatelu ne

me Hudiyu[¶] ka nakaapil ne miggimu дума keddiey eyew te pegpangguhud meytenged te Peghari te Manama, wey nabagget a nikandan.

¹² ^uEgpangemusta degma kaniyu si Ipapras ne matig-duen ded te kaniyu, sabeka sikandin ne uripen ni Kristu. Layun egpakannekal sikandin ka eg-ampu ne eyew egmalig-en wey egmate-san ka pegpalintutuu niyu, wey egtuman kew te langun ne pegbuut te Manama.

¹³ Su sikeddi mismu ka egpamalehet ne nalasey sikandin para kaniyu wey te se-eye se matig-Lawdisya wey Hirapulis.

¹⁴ ^vEgpangemusta degma kaniyu si Dimas wey si Lukas ne pinalangge ta ne talagbawi.

¹⁵ Ipangemusta a te me suled ta diye te Lawdisya, ki Nimpa, wey te migmal-intutuu ne eglibulung diye te baley rin.

¹⁶ Emun ke egkapenga te egbasa due te kaniyu ka seini ne surat, ipabasa niyu degma te migmalintutuu diye te Lawdisya wey basaa niyu degma ka surat ne igpeendiye te kandan. ¹⁷ ^wKahii niyu si Arkipu ne keilangan ne egpeimpusan kandin ka himu ne igpeyimu kandin te Magbebaye.

¹⁸ Sikeddiey si Pablu ka mig-une-y-une-y ne migsurat te seini ne pegpangemusta. Kene niyu kalingawi ne naprisu a.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu.

[¶]4:11 Te Grigu: me etew ne tinuli.

^u4:12 Kul 1:7; Pilim 23. ^v4:14 2Tim 4:11; Pilim 24; 2Tim 4:10; Pilim 24.

^w4:17 Pilim 2.

Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu te

Matig-Tisalunika

Igpewun-a

Ka Tisalunika ka iney ne siyudad te prubinsya te Masidunya ne sakup te nasud te Ruma. Migpanulu si Pablu te lalag te Manama diye te Tisalunika te pegawe din e diye te Pilipus (Me Himu 17:1-4). Te ware naluhey, due me pegsupak ne egpuun te me Huidiyu ne neenduenan te pegwali ni Pablu diye te kene ne me Huidiyu (Me Himu 17:5-9). Ne dutu, napehes si Pablu ne egawe diye te Tisalunika wey miggendiye sikandin te Biryu (Me Himu 17:10-13). Te ware naluhey, miggendiyad e man-e sikandin te Atinas (Me Himu 17:14-15). Nataman, migpabulus e sikandin diye te Kurintu (Me Himu 18:1-17). Te pegginguma rin diye, nakarawat sikandin te guhuren ni Timutiyyu ne дума rin te himu. Impangguhuran sikandin ni Timutiyyu meytenged te egkeula-ula te punduk te migmalintutuu diye te Tisalunika.

Ka seini se *An-anayan ne sulat ni Pablu te Matig-Tisalunika*, insulat din eyew te pegbagget wey te peglig-en te migmalintutuu diye. Migpasalamat sikandin te guhuren meytenged te pegpalintutuu ran wey te geyinawa ran. Impasumansuman din degma sikandan meytenged te pegugpe din ne impapitew rin kandan te diye pad sikandin kandan. Intabak din man-e ka me inse ne egpuun diye te migmalintutuu meytenged te peglibed ni Kristu, wey ke egpakaangken naan ded te umul ne ware egtamanan ka nammatey e ne migmalintutuu te kene pad eglibed si Kristu. Inggamit ni Pablu ka seini ne sulat eyew te pegpangguhud kandan te keilangan ne egpabulus sikan-

dan eggimu te aldew-aldew ne himu ran taheed te egtetahad sikandan te peglibed ni Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1

Ka pegpasalamat wey pegdayan 1:2-2:16

Ka meupiyya ne guhuren ni Timutiyyu 2:17-3:13

Ka pegugpe ne egpapakahale te Manama 4:1-12

Ka pegpanulu meytenged te peglibed ni Kristu 4:13-5:11

Ka katammanan ne pegpaney-paney 5:12-22

Ka katammanan 5:23-28

1 ^xSikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat, дума ki Silas wey ki Timutiyyu.

Egpangemusta key kaniyyu due te Tisalunika ne migpalintutuu te Manama ne Amey wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, egkaangken niyyu.

Ka pegdayan ni Pablu te migmalintutuu

²Egpasalamat key layun te Manama tenged kaniyyu langun, wey kene key engked ka eg-ampu kaniyyu. ³Tagse peg-ampu ney diye te Manama ne Amey ta, egkasuman-suman ney layun ka meupiyya ne himu niyyu puun te pegpalintutuu niyyu, wey ka kaali-ali niyyu te pegbulig te дума puun te geyinawa niyyu, wey ka pegpabulus niyyu te pegpallateng te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁴Me suled ney ne inggeyinawaan te Manama, nakataha key ne in-alam kew nikandin eyew egkeyimu ne keetawan din. ⁵Nanengnengan ney seini tenged su indawat niyyu ka Meupiyya ne Panugtulen ne impanulu ney kaniyyu. Ne

^x1:1 Him 17:1.

kene ne iyan niyu re indawat kayi tenged te inlalag ney kaniyu, ke kene, tenged te geem wey te Panisingan te Manama ne kayi te kanami, wey tenged su migpal-intutuu key ne malehet iya ka impan-ulu ney kaniyu. Nakanengneng kew e ne in-ay-ayaran ney ka peg-ugpe ney te duen key pad te kaniyu, su seini, para te keupianan niyu. ⁶Ygkarangeb, indawat niyu man-e ka lalag te Manama дума te kahale ne egpuun te Panisingan din minsan amana kew baybayari. Te iling kayi ne paahi, neilingan key nikaniyu wey ka Magbebaye ta, ⁷ne sikan naa ka neyimu kew ne meupiya ne panunggilingan te langun ne migmalintutuu diye te Masidunya wey kayi te Akaya. ⁸Su puun due te kaniyu, nekeempet ka lalag te Magbebaye te seini ne me inged. Nekeempet degma te langun ne inged ka guhuren meyitenged te pegpalintutuu niyu te Manama, purisu kene ne keilangan ne sikanami pad ka egpangguhud te minsan hentew meyitenged due. ⁹Su sikandan e mismu ka migpangguhud ke immenu key nikaniyu te eg-alumama te timpu ne migpanumbaley key due te kaniyu. Ne migpangguhuran key man-e nikandan ke immenu niyu te peg-engked te me diyus-diyus niyu eyew egpakapamakey kew te malehet wey manekal ne Manama. ¹⁰Migpangguhuran key man-e nikandan meyitenged te pegtetahad niyu te Anak te Manama ne si Hisus ne eglibed kayi te ampew te tane ne egpuun te langit. In-uyag sikandin te Manama puun te kamatayen wey sikandin ka egluwas kanta puun te lempad te Manama ne egginguma.

Ka meupiya ne pegbebatasan enni Pablu diye te Tisalunika

2 Meyitenged te peggenduen ney te kaniyu, me suled, nakanengneng

kew mismu ne nakabulig iya seeye kaniyu. ²Nakanengneng kew man-e ne imbaybayaran key wey impeyilawan te diye key pad te Pilipus. Piru migbehayan key te Manama ta te kabulut te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen due te kaniyu minsan masulug ka migsupak te inlalag ney. ³Su ka impangguhud ney kaniyu, kene ne seyyup wey kene degma ne mareet ka tuyu ney, wey ware tuyu ney ne eg-akal te minsan hentew. ⁴Nakita te Manama ne egkasalahan key, wey imbehayan key nikandin te katenged ne egpanulu te Meupiya ne Panugtulen. Purisu ke eglalag key, kene ne iyan ney tuyu ne egpahale te me etew, ke kene, te Manama ne iyan egpakakita te suman-suman ta. ⁵Nakataha kew man-e ne ware key miggendue te kaniyu eyew eghulu kaniyu, wey nakanengneng ka Manama ne ware tuyu ney ne egpaneppi kaniyu. ⁶Ne ware key man-e migpammitew te pegdayan te me etew, minsan diye te kaniyu wey te minsan hentew. ⁷Minsan me apustulis key ni Kristu ne due katenged ne egbuut kaniyu, piru amana ney ayayari sikaniyu te duen key pad iling te sabeka ne iney ne egtanggu te me anak din. ⁸Ne tenged su dakel ka geyinawa ney kaniyu, kene ne ka Meupiya ne Panugtulen de ne egpuun te Manama ka imbehey ney kaniyu, ke kene, minsan ka kanami mismu ne umul, uya su amana ney geyinawei sikaniyu. ⁹Su egkasuman-suman niyu bu pad me suled, ne nabeley key wey nalasey te duen key pad te kaniyu. Aldew wey marusilem miggimu key eyew kene key egkeyimu ne mabehat te minsan hentew due te kaniyu taheed te migpangguhud key te Meupiya ne Panugtulen ne egpuun te Manama.

¹⁰Sikaniyu naa wey ka Manama ka talagpamalehet ney ne ka peg-ugpe ney due te kaniyu te migmalintutuu, matareng iya, ware igkarew-ey, wey eg-pakapahale te Manama. ¹¹Su nakaneng-neng kew e ne ka innimu ney diye te kaniyu langun, iling te eggimuwen te sabeka ne amey diye te me anak din. ¹²Imbanasalan ney sikaniyu, imbagget ney, wey inhangyu ney ne eg-ugpe iling te peg-ugpe ne igkeupii te Manama eyew egpakapahale kew kandin ne iyan eg-alam kaniyu ne egkasakup kew te peghari din wey te katelesan din.

¹³Migpasalamat key man-e layun te Manama tenged su indawat niyu ka lalag din ne impangguhud ney kaniyu. Indawat niyu sika su nakasabut kew ne kene ne lalag de sika te etew, ke kene, lalag iya te Manama, wey iyan egbalew-balew te suman-suman niyu wey te pegbatasan niyu te migmalintutuu. ¹⁴^aSu ka neyitabu kaniyu me suled, iling degma te neyitabu te me punduk te migmalintutuu te Manama diye te Hudiya ne migpalintutuu ki Kristu Hisus. Mig-antus kew te pegbayad-bayad te me etew due te kaniyu, iling degma te peg-antus dan te pegbayad-bayad te me duma ran ne me Hudiyu. ¹⁵^bSika ne me Hudiyu ka miggimatey te Magbebaya ne si Hisus wey te me prupita dengan te Manama, wey ka migpaawe degma kanami. Kene egpakapahale sikandan te Manama wey kuntere sikandan te langun ne etew. ¹⁶Migbalabahan key perem nikandan ka egpangguhud diye te kene ne me Hudiyu te lalag ne egpakuwas kandan. Purisu, nanasnasian natimuli ka me sale dan. Ne miggingume en iya diye te kandan ka dusa te Manama.

Egkeupian perem ne eglibed ensi Pablu diye te Tisalunika

¹⁷Ke sikanami me suled, ligkat te nakapariyu key kaniyu te ware de naluhey, nakaheram key e te alimengew kaniyu su duen de iya te kaniyu ka suman-suman ney. Ne sikan naa ka amana key migpakannekal ne eglibed due te kaniyu ¹⁸su egkeupian key ne egpakigkita kaniyu, labi en iya sikeddi. Kamasalig ad e migbebentaan ne egpanumbaley due te kaniyu piru ware key nakabulus su imbalabahan key ni Meibulan. ¹⁹Su hentew ma ka igkahale ney wey ka egpuunan te eg-im-imanen ney? Sikaniyu iya! Na, hentew ma ka igpakapegasal ney te tangkaan te Magbebaya ta ne si Hisus te peglibed din? Sikaniyu re iya! ²⁰Uya, sikaniyu iya ka igkahale ney wey ka egpuunan ne egtahuren key.

3¹⁻²^cPurisu, te kene ney e egkaantus ka pegkeipeng ney kaniyu, nakasuman-suman key ne igpeenduen ney si Timutiyu, ne sikanami, egpalunggehaat key pad mule diye te Atinas. Sikandin ka suled ta te pegpalintutuu wey suluhuanen degma te Manama te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. Impeenduen ney sikandin te kaniyu eyew eglig-en kaniyu wey egbagget te pegpalintutuu niyu, ³su eyew ware sabeka kaniyu ne eg-engked te pegpalintutuu rin tenged te me pegbayad-bayad. Nakanengneng kew mismu ne iling kayi ne me pegbayad-bayad ka egkeula-ula ta. ⁴Su minsan te duen key pad te kaniyu, napanpanayan ney e sikaniyu ne egbayayaran ki iya, ne kuntee, nakanengneng kew e ne neyitabu en iya

^a2:14 Him 17:5. ^b2:15 Him 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12.

^c3:1-2 Him 17:15.

sika. ⁵Purisu te kene ad e egpakaantus te keipeng ku, impeenduen kud e si Timutiyu eyew egkatahaan ku ke manekal naan pad ka pegpalintutuu niyu. Su neipeng a ke natintal kew e ni Meibulan wey egkeyimu e ne ware karuan te neyimu ney due te kaniyu.

⁶Piru nakalibed e kuntee si Timutiyu puun due wey meupiya ka guhuren din kanami meytenged te pegpalintutuu niyu wey te geyinawa niyu. Migpangguhud sikandin ne layun kew kun egkahale ka egsuman-suman kanami wey egkeupian kew kun ne egpakigkita kanami iling degma te igkeupii ney. ⁷Ne sikan naa me suled, minsan masalig ka prublima ney wey ka eg-antusen ney, nabagget key red tenged te kaniyu ne pegpalintutuu. ⁸Ne kuntee, nakapalene-lene e ka geyinawa ney te pegkaneng-nengi ney ne manekal pad ka pegpalintutuu niyu te Magbebaye. ⁹Amana ne dakel ka pegpasalamat ney te Manama te kahale ney diye te tangkaan din tenged kaniyu. ¹⁰Aldew wey marusilem, amana key mig-ampu te Manama ne egpakigkita key pad perem kaniyu eyew egkatimulan pad ke nekey ka kulang te pegpalintutuu niyu.

¹¹Eg-ampu key ne egtuhutan key te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ta ne si Hisus ne egpekeenduen key te kaniyu. ¹²Eggehete te Manama ka geyinawa niyu te tagse sabeka wey te langun ne etew, iling keehet te geyinawa ney kaniyu. ¹³Ne puun kayi, egligenen kew nikandin wey eggimuwen kew ne matulus wey ware igkarew-ey diye te tangkaan te Amey ta ne Manama te aldew te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisus ne egdumaan te langun ne keet-etawan te Manama.

Ka peg-ugpe ne egpakapahale te Manama

4 Na, me suled, impanulu ney e sikaniyu ke egmenuwen te eg-ugpe ne egpakapahale te Manama, ne innimu niyud en iya seini. Piru eghangyuen ney pad sikaniyu wey egbanasalan, pinaahi te katenged ne imbehey kanami te Magbebaye ta ne si Hisus, ne timuli niyu pa ka himu niyu ne egpakapahale te Manama. ²Su nakanengneng kew e ke nekey ka insuhu ney kaniyu pinaahi te katenged ne imbehey kanami te Magbebaye ne si Hisus. ³Iyan igkeupii te Manama ne egkeyimu kew ne matulus, purisu pakaddiyui niyu ka egpeggilibetey ne kene ne alunggun. ⁴Ne bantayi niyu ka me lawa niyu eyew kene kew egkamansaan wey meupiya ka pegkeetew niyu. ⁵Kene niyu parumdumeyi ka mareet ne igkeupii te lawa niyu iling te innimu te me etew ne ware nekeila te Manama, ⁶su kema ke puun due egkariekan niyu ka katenged te duma niyu ne migmalintutuu. Inlalahan ney e dengan sikaniyu meytenged kayi wey impanpanayan ney e sikaniyu ne eglegparan te Manama ka etew ne eggimu te iling due. ⁷Su nakanengneng kid man-e ne ware ki alama te Manama te peggimu te malindit, ke kene, eyew egkeyimu ki ne matulus. ⁸Purisu, ka minsan hentew ne egbalahad te seini ne pegpanulu, kene ne iyan din ingkenkeanaan ka pegpanulu te etew, ke kene, ka pegpanulu te Manama ne iyan egbehey kaniyu te matulus ne Panisingan din.

⁹Ne kuntee, kenad e ne keilangan ne egsulat e pad kaniyu meytenged te peggeyinawa te duma ne migmalintutuu, su ka Manama mismu ka migpanulu kaniyu ke egmenuwen te eggeyinawa te tagse sabeka. ¹⁰Ne miggeyi-

^d3:6 Him 18:5.

nawaan niyud iya ka langun ne migmal-intutuu diye te intiru ne Masidunya. Piru me suled, egbanasalan ney pad sikaniyu ne heheta niyu pa ka geyinawa niyu te tagse sabeka. ¹¹ Sumale te insuhu ku dengan kaniyu, pakannekali niyu ne due keupianan te peg-ugpe niyu. Keilangan ne ka tagse sabeka kene eggilabet te eggimuwen te duma, wey egpakannekal eggimu para te keuyahan din. ¹² Emun ke egtumanen niyu sika, egtahuren kew te me etew ne kene egpalintutuu te Manama, wey kene kew salig te duma ne etew ke nekey ka keilangan niyu.

Ka peglibed te Magbebaye

¹³ Ne kuntee me suled, egkeupian key ne egkatahaan niyu ke nekey iya ka egkeyitabu te seeye se nenammatey e, eyew kene kew eglungku iling te me etew ne ware egkapallateng. ¹⁴ Su puun te migpalintutuu ki ne namatey si Hisus wey neuyag ded man-e, egpalintutuu ki man-e ne timpu te peglibed din, igparuma red te Manama kandin seeye se migmalintutuu ne nammatey e. ¹⁵ Seini ka igpangguhud ney kaniyu sumale te lalag te Magbebaye: sikanta se neuyag pad te peglibed din, kene ki iyan eggun-a te seeye se nenammatey e. ¹⁶ Te seeye ne timpu, egpamaneug ka Magbebaye puun te langit ne egbalbalukan ka egmandu, duma te laheng te pangulu te panalihan wey duma te dahing te trumpita te Manama. Ne ka nenammatey ne migpalintutuu ki Kristu, egkewun-aan e egkeuyag. ¹⁷ Pegkapenga rue, sikanta se neuyag pad, egbatunen e duma kandan diye te gapun eyew egtemu te Magbebaye diye te aw-awangan. Puun due, egmekegduma kid e kandin te ware egtamanan. ¹⁸ Purisu pegbaggetey kew

ka tagse sabeka pinaahi te seini ne pegpanulu.

5 Me suled, kenad e ne keilangan ne egsulat e pad kaniyu ke ken-u egkeyitabu ka peglibed te Magbebaye. ² Su nakanengneng kew e ne ka peglibed din egpekeiling te takawen ne egginguma te marusilem. ³ Egkeyitabu sika te timpu ne egkahi ka me etew, “Malinawen ka langun wey ware samuk.” Piru due-rue ne egginguma diye te kandan ka karereetan ne egpekeiling te pegginguma te masakit ne eggeramen te eglesutan. Ne ware sabeka kandan ne egpakapanalliya. ⁴ Piru sikaniyu mule me suled, kene kew e ne sakup te marusilem, purisu kene kew e egkeinu-inu ne egpekeiling te takawen ka peglibed te Magbebaye. ⁵ Su sikaniyu langun, sakup e te Manama wey duen kew e te malayag. Kene kid e ne me sakup ni Meibulan wey kenad ne due te marusilem. ⁶ Purisu, kene ki eglipereng iling te duma ne me etew ne imbalahad dan ka Manama, ke kene, keilangan ne egbantey ki wey egtigkel ne eggimu te mareet. ⁷ Su ka me etew, wey re iya eglipereng wey egiinum ke marusilem. ⁸ Piru sikanta se nalayahan e, keilangan ne egtigkel kid e eggimu te mareet. Igsaluub ta ka putew ne igdingding te kumeng ta ne iyan sika ka pegpalintutuu ta te Manama wey ka peggeyinawa ta te duma. Ne igsaluub ta man-e ka putew ne kalu ne igdingding te ulu ta ne iyan sika ka pegpallateng ta ne egluwasen ki te Manama. ⁹ Su ware ki himuwa te Manama eyew eglegparan, ke kene, eyew egkaluwas ki pinaahi te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ¹⁰ Migpeymatey sikandin para kanta eyew eg-ugpe ki duma kandin te ware egtamanan, minsan ke namatey kid e wey ke neuyag pad te timpu te peglibed din. ¹¹ Purisu

^e4:15 1Kur 15:51-52. ^f5:2 Mat 24:43; Luk 12:39; 2Pid 3:10.

^g5:8 Isa 59:17; Ipi 6:13-17.

pabulus kew ka tagse sabeka ne egpabanasaley wey egpabulihey iling te in-nimu niyu kuntee.

**Ka katammanan ne pegpanulu
wey pegpangemusta**

¹²Ne kuntee, me suled, eghangyu key kaniyu ne ilaa niyu seeye se me pangulu ne migpakannekal ne miggimu te himu te Magbebaya due te kaniyu. Sikandan ka egpangulu kaniyu wey ka egpanulu kaniyu. ¹³Amaneyi niyu tahura sikan-dan wey geyinawei tenged te neyimu ran due te kaniyu. Keilangan ne peup-upianey kew.

¹⁴Egbanasalan ney sikaniyu me suled, ne panpanayi niyu seeye se me pehulen, baggeta niyu seeye se me liyasan, bu-lihi niyu seeye se magguye ka peg-palintutuu, wey kene kew keubil te minsan hentew. ¹⁵Kene niyu tuhuti ne due sabeka kaniyu ne egsuli te minsan hentew ne eggimu te mareet kandin, ke kene, pakannekal niyu ne meupiya layun ka eggimuwen niyu diye te tagse sabeka kaniyu wey diye te langun ne etew.

¹⁶Kahale kew te langun ne timpu, ¹⁷ampu kew layun, ¹⁸wey pasalamati niyu ka minsan nekey ne egginguma due te kaniyu, su seini ka pegbuut te Man-

ama ne eggimuwen niyu te nasabeka due ki Kristu Hisus.

¹⁹Kene niyu balabahi ka Panisingan te Manama, ²⁰wey kene niyu lemeti ka guhuren te etew ne impanengneng te Manama. ²¹Keilangan ne eg-el-elehan niyu ka langun ke malehet naa ne diye egpuun te Manama. Dawata niyu ka me-upiya, ²²wey pakaddiyui niyu ka minsan nekey ne mareet.

²³Ka Manama te keupianan ka egbulig kaniyu eyew egkeyimu kew ne matulus. Egtamengan din ka pegkeetew niyu, iling te panisingan niyu, suman-suman niyu, wey lawa niyu eyew ware igkarewey te timpu te peglibed te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ²⁴Matinumanen ka Manama ne mig-alam kaniyu, wey eggimuwen din iya ke nekey ka ingkahirin.

²⁵Me suled, pabulus kew ampu kanami.

²⁶Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpapitew ne migpaheyinaweey kew.^{§§}

²⁷Te ngaran te Magbebaya, egsuhu a kaniyu ne basaa niyu seini se sulat diye te langun ne migmalintutuu.

²⁸Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

§§5:26 Te Grigu: matulus ne peggarek.

Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu te

Matig-Tisalunika

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, insulat ni Pablu ne igpeendiye te punduk te migmalintutuu diye te Tisalunika (Me Himu 17:1-10). Napehes si Pablu ne eg-awe diye te Tisalunika tenged su due me Hudiyu ne neenenduanan te pegwali rin diye te kene ne me Hudiyu. Ne miggalin sikandin te Kurintu wey diye din sulata ka an-anayan wey ka igkarangeb ne sulat din te matig-Tisalunika.

Te seeye ne timpu, nalibeg ka migmalintutuu diye te Tisalunika su due pegpanulu ne nakasamuk kandan, su miglibed kun e ka Magbebaya ne si Hisu Kristu. Tenged su nalibeg e sikandan, imbalabahan ni Pablu ka sika ne pegpanulu pinaahi te pegpasabut din kandan te duen pad kasamuk wey karereetan ne egginguma te kene pad eglibed si Kristu. Ka eg-uyan due, sika se egkuntere ki Kristu ne kein-inuwan ne pangulu ne enggaranen te “Etew ne Talag-apul te me balaud.”

Impanulu ni apustul Pablu ne ka eg-basa te seini ne sulat, keilangan ne egtanud-tanud te langun ne impanulu din kandan minsan pad te me keyirapan wey me peg-antus. Keilangan ne egpabulus sikandan ka eggimu para te keuyahan dan wey eggimu te meupiya, iling degma te innimu enni Pablu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpasalamat enni Pablu te matig-Tisalunika wey ka peg-ampu dan 1:3-12

Ka pegpanulu meytenged te peglibed ni Kristu 2:1-17

Ka pegbanasal meytenged te peg-ampu wey te kene egpapepehul 3:1-15

Ka katammanan 3:16-18

1^hSikeddiey si Pablu дума ki Silas wey ki Timutiyu ka migpeuyan te seini ne sulat.

Egpangemusta key kaniyu due te Tisalunika ne migmalintutuu te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu.

²Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³Keilangan ne layun key egpasalamat te Manama meytenged kaniyu me suled. Eleg iya ne egpasalamat key kandin, uya su amana migtulin ka pegpalintutuu niyu ki Kristu wey neehet ka peggeyinaweey niyu te tagse sabeka.

⁴Purusu igpepeggasal ney sikaniyu diye te me punduk te migmalintutuu ne egkeendiyaan ney. Igmangguhud ney kandan ka meytenged te pegpalintutuu niyu wey te peg-antus niyu te langun ne me pegbayad-bayad kaniyu wey me keyirapan ne eg-antusen niyu. ⁵Seini ka palinneu ne matareng ka peggukum te Manama, su pinaahi te me keyirapan ne in-antus niyu tenged kandin, eg-isipen kew ne likes ne egkasakup te peghari din.

⁶Matareng iya ka Manama, uya su seeye se migpaantus kaniyu, egpaantusen din degma. ⁷Ne sikaniyu se imbaybayaran, egpeyimelayen din дума kanami. Eggimuwen din seini te timpu ne egpakite e ka Magbebaya ne si Hisu ne diye egpuun te langit ne egdumaan te maresen ne me panalihan din. ⁸Eggen-dini sikandin ne egkalingutan te hapuy ne egkanlabkanlab, wey eglegparan din seeye se ware nekeila te Manama

^h1:1 Him 17:1.

wey ware migpalintutuu te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te Magbebaya ta ne si Hisus. ⁹iEglegparan sikandan te kamatayen ne ware egtamanan wey igpepariyu e sikandan te Magbebaya wey kene dan e egpakakita te katelesan te karesen din. ¹⁰Egkeyitabu kangkuwa sika te aldew te pegginguma te Magbebaya. Eglibed sikandin ne egdayanen wey egtahuren tenged te keet-etawan din ne iyan seeye se migpalintutuu wey migsalig kandin. Ne egpakalagkes kew e degma te seeye se egdayan kandin, uya su migpalintutuu kew ma te impanugtul ney kaniyu.

¹¹Sika ka egpuunan ne layun key eg-ampu kaniyu. Egbuyuen ney te Manama ta ne eg-isipen kew nikandin ne likes ne eg-alamen din. Ne eg-ampu key man-e ne pinaahi te geem din, egkatuman ka langun ne meupiya ne igke-upii niyu wey egkapenga ka langun ne eggimuwen niyu puun te pegpalintutuu niyu. ¹²Ne pinaahi due, egkarayan ka ngaran te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu tenged kaniyu, wey egkarayan kew degma tenged kandin. Egkatuman seini se langun puun te keupiya wey keyid-u te Manama ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu.

Ka Etew ne Talag-apul te me balaud

2^jKuntee, me suled, meyitenged te peglibed te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu wey ka peglibulung ta te pegtemu kandin, eghangyu key kaniyu ²ne kene kew mahaan kabantali wey kalaggew ke due egkarineg niyu ne migginguma kun e ka peglibed te Magbebaya. Minsan ke egkahi pad sikandan ne im-palalag kun seeye se Panisingan, wey ke narineg dan naa, wey ke sulat naa ne kayi kun egpuun te kanami. ³Kene

kew paakal te minsan hentew te minsan nekey ne paahi. Su kene egginguma ka sika ne Aldew ke kene pad egkeyitabu ne egkanasnasian ne pegsupak te me etew diye te Manama, wey te kene pad egpakita ka Etew ne Talag-apul te me balaud ne tapey e ne natagne ne egpe-keendiye te karereetan. ⁴kEgkuntereen din ka in-ila te me etew ne me manama ran wey ka langun ne egsimbeen dan wey egpeila ne sikandin ka labew te seeye se egsimbeen dan. Ne egpinnuu sikandin diye te timplu te Manama wey eg-angken ne sikandin ka Manama.

⁵Ware niyud nasuman-suman ne im-pangguhuran kud sikaniyu kayi te duen e pad te kaniyu? ⁶Nakataha kew e kuntee ke nekey ka nakabalabag kandin eyew wey en iya sikandin egpakita ke kandin e ne timpu. ⁷Te seini ne timpu, migweil e te heles de kayi te kalibutan ka geem te peggimu te mareet, piru duen pad iya sika se nakabalabag kuntee. Sikan naa, ke egpaaween e sika, ⁸henduen pad ne egpakita ka Etew ne Talag-apul te me balaud piru egdereetan sikandin te Magbebaya ne si Hisus pinaahi te geyinawa rin ne egpuun te be-be din wey eggimatayan din pinaahi te katelesan te peglibed din. ⁹mPiru te kene pad eggimatayan ka Etew ne Talag-apul te me balaud, egbehayan sikandin ni Meibulan te geem te peggimu te langun ne klasi te me palin-neu wey me kein-inuwan. ¹⁰Eggamiten din ka minsan nekey ne klasi te mareet eyew egkaakalan ka me etew ne egpe-keendiyad e te karereetan. Egkareetan sikandan tenged su ware dan geyinawei ka kamalehetan ne iyan egpakaluwas kandan. ¹¹Ne tenged kayi, amana pal-imbungi sikandan te Manama eyew eg-palintutuu sikandan te me ubat, ¹²wey

ⁱ1:9 Isa 2:10. ^j2:1 1Tis 4:15-17. ^k2:4 Dan 11:36; Isi 28:2. ^l2:8 Isa 11:4.
^m2:9 Mat 24:24.

eyew egkewukuman ka langun ne ware migpalintutuu te kamalehetan su nahale ne eggimu te sale.

Ka in-alam te Manama ne egkaluwas

¹³Piru me suled ne inggeyinawaan te Magbebaya, keilangan ne layun key egpasalamat te Magbebaya meyitenged kaniyu, uya su tapey kew e alama te Manama ne egkaluwas pinaahi te pegmatulus kaniyu te Panisingan te Manama wey pinaahi degma te pegpalintutuu niyu te kamalehetan. ¹⁴Seini ka egpuunan ne in-alam kew nikandin pinaahi te Meupiya ne Panugtulen ne impangguhud ney kaniyu, su eyew egkatalaran kew te katelesan te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ¹⁵Purisu me suled, lig-en kew wey tantanuri niyu ka langun ne impanulu ney wey ke insulat ney naa kaniyu.

¹⁶⁻¹⁷Ne kuntee, ka Magbebaya ta ne si Hisu Kristu wey ka Manama ne Amey ta ka ebagget kaniyu wey ka egbehey kaniyu te kanekal eyew layun ne meupiya ka eggimuwen niyu wey ka eglalahen niyu. Su ka Manama ne miggeyinawa kanta, ka migbagget kanta te ware egkatamanan wey ka migbehey kanta te meupiya ne egkapallateng pinaahi te keupiya wey keyid-u rin.

Ampui key nikaniyu

3 Te katamanan me suled, ampui key nikaniyu ne mahaan de egpekeempet ka lalag te Magbebaya wey egtahuren sika te me etew iling te ney-itabu due te kaniyu. ²Iampu niyu degma ne egpangabangan key te Manama puun te makasesale wey maddeet ne me etew su kene nahud ne langun ne etew ne migpalintutuu te lalag din.

³Piru matinumanen ka Magbebaya. Eglig-enen kew nikandin wey egtamenagan kew puun te ahalen te me busew. ⁴Meyitenged kaniyu, migsalig key te

Magbebaya ne eggimuwen niyud e ka insuhu ney kaniyu wey egpabulus kew ka eggimu due.

⁵Ne ka Magbebaya ka egtimul te pegsabot niyu te geyinawa te Manama wey te peg-antus ni Kristu.

Ka pegpaney-paney meyitenged te me pehulen

⁶Ne kuntee me suled, egsuhu key kaniyu pinaahi te ngaran te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, ne pariyu kew te minsan hentew ne me suled ta ne me pehulen ne ware mig-ikul te pegbebatasan ne impanulu ney kaniyu. ⁷Su sikaniyu mismu, nakanengneng e te keilangan ne eg-ikul kew kanami, su ware key migpapepehul te duen key pad te kaniyu. ⁸Ware key migdawat te egkakeen ne egpuun te minsan hentew ke kene ney egbayaran, piru migpakannekal key miggimu te maaldew wey marusilem eyew kene egkabehatan ka minsan hentew kaniyu. ⁹Innimu ney sika su eyew egkeyimu key ne panunggilingan niyu, minsan due perem katenged ney ne egbuyu kaniyu te keilanganen ney. ¹⁰Te timpu ne duen key pad te kaniyu, insuhu ney e sikaniyu ne kene egpakeenen ka minsan hentew ne kene egkeupian ne eggimu.

¹¹Nalalag ney seini tenged su nakarineg key te duen kun me duma niyu ne me pehulen wey ware kun lein ne innimu ran ke kene ka pegpangilabet te himu te duma. ¹²Purisu, te ngaran te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egsuhuen ney wey ebaggeten ney sikandan ne egpakannekal ne eggimu te kandan ne himu wey egpammitew te kandan ne keuyahan. ¹³Ne sikaniyu me suled, kene kew kapeleyi ne eggimu te meupiya.

¹⁴Ke due minsan hentew ne kene egtuman te inlalag ney te seini ne sulat, tantanuri niyu sikandin wey kene

kew duma-ruma kandin eyew egkeyilew sikandin. ¹⁵Piru kene niyu sumsumana ne kuntere niyu sikandin, ke kene, panpanayi niyu sikandin isip suled niyu te pegpalintutuu.

Ka pegpanaha-taha

¹⁶Ne ka Magbebaye te keupianan ka egbehey kaniyu te keupianan te langun ne timpu wey te minsan nekey ne

paahi. Ka Magbebaye ka egduma kaniyu langun.

¹⁷Ne kuntee, sikeddiey e, si Pablu, ka mig-uney-uney ne migsulat te seini ne pegpangemusta. Iling kayi ka pegpirma ku wey ka paahi ku te pegsulat te langun ne me sulat ku.

¹⁸Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka An-anayan ne Sulat ni Pablu ki

Timutiyu

Igpewun-a

Si Timutiyu, sabeka ne Kristuwanen ne diye egpuun te Asya. Hudiyu ka iney rin ne Grigu mule ka amey rin. Tenged su nakita ni Pablu ne malehet ka pegpalintutuu ni Timutiyu, innimu rin sikandin ne duma rin wey bate-bate din te pegwali wey te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen (Me Himu 16:1-3). Ne ka Ipisu iya ka sabeka ne lung-sud ne miggendiyaan dan. Ne diye ihaat ni Pablu si Timutiyu eyew iyan eg-uyan te migmalintutuu. Te bayew e naluhey si Timutiyu diye te Ipisu, migsulatan e sikandin ni Pablu. Me tatelu ne pulu (30) buwa ka idad ni Timutiyu te seeye ne timpu.

Due tatelu ne tuyu te seini ne sulat ni Pablu ki Timutiyu:

1) Ka an-anayan ne tuyu ni Pablu, migpaney-paney sikandin meyitenged te kene ne malehet ne pegpanulu diye te punduk te migmalintutuu. Ka seini ne pegpanulu, nenekegsewug e te me suman-suman te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu. Su sumale kandan mareet ka seini se kalibutan ne mig-ugpaan ta. Ne wey kun de egkaluwas ka etew ke due katuenan din wey kene egpangeen te duma ne klasi te egkeenen wey kene degma eg-asawa. Migpanulu si Pablu ne kene ne malehet sika.

2) Migpanulu man-e ka seini ne sulat meyitenged te peg-uyan te punduk te migmalintutuu wey te pegsimba. Insulat kayi ka eleg ne egbatasanen te sabeka ne pangulu te migmalintutuu, te talagbulig te migmalintutuu wey te duma

ne migmalintutuu ne me balu wey me uripen.

3) Te katammanan, migtambahan din si Timutiyu ke egmenuwen ne egkeyimu ne meupiya ne suluhuanen ni Hisu Kristu, wey meyitenged te katungdanan din diye te me Kristuwanen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpanulu meyitenged te punduk te migmalintutuu wey te me pangulu 1:3-3:16

Ka pegpanulu ki Timutiyu meyitenged te himu rin 4:1-6:21

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat. Apustulis a ni Kristu Hisus tenged te suhu te Manama ne Manluluwas ta wey ni Kristu Hisus ne egtengtangan ta. ²nEgpangemusta a keykew Timutiyu te in-isip ku ne malehet ne anak ku te pegpalintutuu. Ka keupiya, keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey ni Kristu Hisus ne Magbebaya ta, egkaangkem niyu.

Ka pegpeengked te pegpanulu te kene ne malehet

³Pabulus ka ugpe diye te Ipisu, iling te hangyu ku dengan keykew te peggendiye ku te Masidunya, eyew egkasaparan nu ka me etew ne egpanulu te kene ne malehet. ⁴Nangeni nu degma sikandan ne kene egsahipe te me gungutanen wey me itulan te me kabuybuyahan. Egpakasamuk de seini, wey kene egpakabulig ne egkatuman ka planu te Manama ne egkanengnengan de pinaahi te pegpalintutuu ta. ⁵Iyan tuyu te seini se suhu ku ne egpaheyinaweey sikandan ne egligkat te malinis ne pusung dan, te malinis ne kunsinsya ran, wey te malehet ne pegpalintutuu ran. ⁶Due me etew ne nakasuwey e

ⁿ1:2 Him 16:1-3.

due, wey nasi e ne egpakig-apul te ware karuan ne apulanan. ⁷Egkeupian perem sikandan ne egkeyimu ne talagpanulu te Balaud te Manama, piru ware sikan-dan nakasabut ke nekey ka impanlalag dan, wey ke nekey ka impanulu dan te mapahetpet.

⁸Nakanengneng ki ne meupiya ka Balaud ni Muwisis ke eleg ka peggamit kayi. ⁹Nakanengneng ki degma ne ware himuwa te Manama ka Balaud para te me etew ne matareng, ke kene, para te seeye se egsupak, seeye se apulen, seeye se me etew ne kene eg-ikul te Manama, seeye se me makasesale, seeye se ware me tuluuwen, seeye se me hubabeen te Manama, wey seeye se egmangimatey minsan te amey wey iney ran. ¹⁰Ne lagkes en iya seeye se egpeyilabetey ne kene ne alunggun, seeye se me lukes ne eg-ealig te iling dan ded, seeye se egpan-dakep te me etew, seeye se me ubaten, seeye se egpamalehet te ubat, wey seeye se langun ne kene egtuman te malehet ne pegpanulu. ¹¹Ne ka sika se malehet ne pegpanulu, diye egpuun te Meupiya ne Panugtulen ne tetelesi ne impiyal keddi te Manama* ne eleg ne egsayeen.

Ka pegpasalamat ni Pablu te keyid-u te Manama

¹²Egpasalamat a ki Kristu Hisus ne Magbebaya ta ne iyan migbehey keddi te keseg para te seini se himu ku. Su in-ila a nikandin ne egkasalihan, wey in-alam a nikandin ne egkeyimu ne suluhuanen din. ¹³Ne minsan ke imbaley-baley ku, imbaybayaran ku, wey in-lemetan ku dengan ka migmalintutuu kandin, piru ingkeyid-u e red nikandin

tenged su ware e pad migpalintutuu dengan kandin wey wara a nakataha te mareet ka hinimuwan ku. ¹⁴Amana ne dakel ka keyid-u keddiey te Magbebaya ta, su imbehayan a nikandin te pegpalintutuu wey te geyinawa ne kayi te kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu Hisus. ¹⁵Leleheti iya ka lalahen wey likes ne egdawaten wey egpalintutuuwan: miggendini si Kristu Hisus te ampew te tane eyew te pegluwas te makasesale—ne sikeddiey iya ka subla ne makasesale. ¹⁶Piru seini ka egpuunan ne ingkeyid-u a te Manama su eyew igpakapakita ni Kristu Hisus ne kene iya ne uubilen sikandin keddiey te subla ne makasesale. Innimu rin sika eyew egkeyimu a ne panunggilingan te seeye se egpalintutuu wey egسالig kandin wey egdawat te umul ne ware egtamanan. ¹⁷Na, kandin de iya te Hari ne ware egtamanan, ware kamatayen, kene egkakita, wey sabsabeka ne Manama ka langun ne pegtahud wey katelesan te ware egtamanan. Malehet iya.

¹⁸Anak ku ne Timutiyu, seini ka igpanulu ku keykew sumale te intagne dengan te prupita meyitenged keykew, su emun ke eg-ikulen nu seini, egpakasukul ka taman te egkeyimu nu[†] te seeye se egpakig-apul te kamalehetan. ¹⁹Sikan naa, heheta nu ka pegpalintutuu nu, wey ay-ayari nu ne malinis ka kunsinsya nu. Due me etew ne imbalahad dan ka kunsinsya ran, sikan naa ka nareetan dan ka pegpalintutuu ran, ²⁰iling ki Himiniyu wey ki Alihandru. Impiyal kud e sikan-dan te geem ni Meibulan eyew egkapanulu sikandan ne kenad egbaley-baley te Manama.

***1:11** Wey ke: puun te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te katelesan te Manama ne impiyal keddi

†**1:18** Te Grigu: egbubunu ka te meupiya ne pegbubunu.

°**1:13** Him 8:3; 9:1-30.

Ka meyitenged te pegsimba

2 Purisu, hun-a te langun, eghangyuen ku sikaniyu ne ampu kew, buyua niyu te Manama ka keilangan te langun ne etew, wey pasalamati niyu sikandin. ²Iampu niyu degma ka me Hari wey ka langun ne due katenged eyew egmalinawen wey ware samuk te peg-ugpe ta wey eyew egpekeikul ki te Manama te eleg ne pegbebatasan. ³Meupiya sika se peg-ampu wey egpakapahale te Manama ne Manluluwas ta, ⁴su igkeupii rin ne egkaluwas ka langun ne etew wey egpakataha te kamalehetan. ⁵Su sabeka re ka Manama, wey sabeka re degma ka tigpataliware te Manama wey te me etew, ne ka sika ne etew, si Kristu Hisus. ⁶Imbehey rin ka umul rin eyew te peglekat te langun ne etew puun te sale dan. Sika ka migpamalehet te eleg ne timpu ne egkeupian ka Manama ne egkaluwas ka langun ne etew. ⁷PSikan naa ka in-alam a ne apustulis wey talagpanulu te kene ne Hudiyu eyew te pegwali meyitenged te pegpalintutuu wey te kamalehetan. Leleheti iya seini se inalag ku, kene ne ubat.

⁸Purisu, emun ke egsimba kew, igkeupii ku ne eg-ampu ka me lukes, piru keilangan ne ware sale dan te pegkayew ran te me belad dan, wey ware pegkabelu diye te pusung dan wey ware samuk.

⁹Ne ka me malitan degma, igkeupii ku ne eleg ka peggimmimasad dan ne kene egkasublaan wey kene egpapitew-pitew te mahal ne kumbale dan, balieg dan, wey te pegpanahu-tahu te bulbul dan. ¹⁰Su ka me malitan ne mig-angken ne migpamakey te Manama, egkeyimu ne mateles pinaahi te meupiya ne himu ran. ¹¹Keilangan degma ne egkateu

sikandan ne egpeeneng-eneng diye te kalibulungan wey egparuma-ruma te se-eye se egpanulu kandan. ¹²Kene ku igtuhut ne egpanulu wey ke egbuutan naa te malitan ka lukes. Keilangan ne egpeeneng-eneng de sikandin. ¹³Su si Adan ka an-anayan ne innimu te Manama, ne henduen pad si Iba, ¹⁴wey kene ne si Adan ka naakalan, ke kene, ka malitan wey nakasupak sikandin te suhu te Manama. ¹⁵Piru ka me malitan, egkaluwas ded pinaahi te pegpalelesut ke egpabulus sikandan te pegpalintutuu ran, peggeyinawa ran, pegkamatulus dan, wey kene sikandan egpalihe-lihe.

Ka pegbebatasan te pangulu te migmalintutuu

3 Malehet iya ka lalahen ne eggenen-due: ke due lukes ne egkeupian ne egkeyimu ne pangulu te migmalintutuu, meupiya naa ne himu ka igkeupii rin. ²Sikan naa, ka pangulu te migmalintutuu, keilangan ne ware igkarewey kandin. Keilangan ne sabeka re ka asawa rin, egpakatigkel sikandin, maheteng ka suman-suman din, meupiya se pegkeetew rin, maal-alumama sikandin, wey egkateu ne egpanulu. ³Keilangan ne kene ne talewubug sikandin, kene egpanlampes, wey kene ne apulen, ke kene, mapariralemen sikandin. Keilangan ne kene sikandin ne eeyamen te seleppi. ⁴Keilangan ne meupiya ka peguyan din te pamilya rin eyew egpalintutuuwen wey layun egtahura sikandin te me anak din. ⁵Su ke due etew ne kene egkateu ne eg-uyan te pamilya rin, egmenuwen din naa te egtanggu ka migmalintutuu te Manama? ⁶Keilangan ne kene ne iyam pad sikandin migpalintutuu, su kema ke igpakapaambug din ka dakel ne katungdanan din, ne egkata-

^p2:7 2Tim 1:11. ^q2:9 1Pid 3:3. ^r2:13 Hin 2:7; Hin 2:21-22.

^s2:14 Hin 3:1-6. ^t3:2 Tit 1:6-9.

man, eglegparan e sikandin iling te peglepad te ahalen te me busew. ⁷Keilangan man-e ne meupiya ka pegkeetew rin diye te isip te me etew ne kene egpalintutuu su eyew ware egpakarew-ey kandin wey kene egkasahilut te ahalen te me busew.

Ka pegbebatasan te talagbulig te migmalintutuu

⁸Ne iling ded degma ka me talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne talahuren sikandan, egkasalihan, kene ne talewubug, wey kene ne eeyamen te seleppi. ⁹Keilangan ne egpakannekalan dan te eggen-gen ka kamalehetan ne impataha te Manama, wey keilangan ne eg-ugpe sikandan ne malinis se kunsinsya. ¹⁰Te kene pad egkeyimu sikandan ne talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne eg-ug-ugsiyen pad ka pegbebatasan dan. Ne emun ke ware iya igkarew-ey diye te kandan, egkaayun e ne egkeyimu sikandan ne talagbulig te migmalintutuu. ¹¹Ne iling naan ded degma te me asawa ran. Keilangan ne talahuren degma sikandan, kene ne idiranen, egpakatigkel te pegkeetew ran, wey egkasalihan te langun-langun de iya. ¹²Ne timul pad due, ka talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne sabeka re ka asawa, wey meupiya ka peg-uyan din diye te langun ne sakup te pamilya rin. ¹³Ne seeye se talagbulig te migmalintutuu ne meupiya se eggimuwen, egkatahud iya wey ware degma kaaldekan te pegpangguhud meytenged te pegpalintutuu ran ki Kristu Hisus.

Ka pegpataha te Manama te kamalehetan

¹⁴⁻¹⁵Eggenduen a perem te keykew te mahaan, piru tenged su egkaange e

buwa, egsulaten ku naan de seini se igpanulu ku keykew eyew egpakataha ka ke nekey ka eleg ne egbatasanen ta te me anak te Manama. Sikanta se migmalintutuu ka sakup te manekal ne Manama, ne emun ke igpeiling ta ka kamalehetan te baley, sikanta iya ka pes-ek wey pabunsuran te kamalehetan. ¹⁶Ware egpekewubabe ne subla ne kein-inuwan ka seini se kamalehetan ne impataha te Manama meytenged ki Kristu:

Neyimu si Kristu ne etew,
wey impamalehetan te Panisingan ne egpakapahale sikandin te Manama.
Nakita sikandin te me panalihan,
ne inwali e diye te me nasud,
ne impalintutuuwan e te me etew kayi te ampew te tane,
wey imbatun e te Manama diye te langit.

Ka me talagpanulu te kene ne malehet

4 Piru, klaru ka ingkahi te Panisingan te Manama ne due me etew ne engked te kamalehetan te mewuri ne timpu, su iyan dan e egpalintutuuwan ka ubaten ne me busew wey ka igpanulu dan. ²Igpanulu sika te me etew ne ubaten wey egmapitew-pitew re, wey ware[‡] me kunsinsya. ³Ingkenaan dan ka me etew ne eg-asawa wey egkeen te keenen ne igkene dan. Piru sikanta se migmalintutuu, nakataha kid e te malehet. Innimu te Manama ka keenen eyew egpakakeen ki due дума te pegpasalamat. ⁴Su ka langun ne innimu te Manama, meupiya wey ware igkarew-ey, ke kene, keilangan ne egdawaten ta ka langun дума te pegpasalamat, ⁵tenged su in-isip e sika te Manama ne malinis pinaahi te lalag din wey te peg-ampu.

[‡]4:2 Te Grigu: naluwasan.

Ka meupiya ne suluhuanen ni Kristu Hisus

⁶Meupiya ka ne suluhuanen ni Kristu Hisus ke igpanulu nu seini se insulat ku te me suled ta. Ne taheed te egpanulu ka kandan, egmanekal ka degma pinaahi te kamalehetan wey te meupiya ne pegpanulu ne in-ikul nu. ⁷Piru pariyu ka te gungutanen ne egpakasupak te Manama wey ware karuan. Ne basbasa nu ka pegkeetew nu te peg-ikul te Manama. ⁸Due deisek ne karuan ke egpamanekalen ta ka lawa ta. Piru emun ke egpamanekalen ta ka peg-ikul ta te Manama, amana ki iya egkabulihi te minsan nekey ne paahi, tenged su due egkarawat ta ne ig-unag kuntee wey minsan keureme. ⁹Malehet iya ka lalahen ku, wey likes iya ne egdawaten wey egpalintutuuwan. ¹⁰Sika ka egpuunan ne eglasey-lasey ki wey egpakanekal, tenged su egpallateng ki te manekal ne Manama. Sikandin ka Manluluwas te langun ne etew, labi en iya seeye se egpalintutuu wey egsalig kandin. ¹¹Ipanulu nu naa seini ne pegpanulu wey ipatuman nu.

¹²Kene nu ituhut ne due egdali-di keykew puun su bate ke pad, ke kene, himuwa nu ka pegkeetew nu ne panungilingan diye te migmalintutuu pinaahi te peglalag-lalag nu, te pegbebatasan nu, te peggeyinawa nu, te pegpalintutuu nu, wey te malinis ne pusung nu. ¹³Taheed te kene e pad egpekeendue te keykew, pabulus ka te pegbasa te Kasulatan diye te libulunganan, te pegwali, wey te pegpanulu. ¹⁴Kene nu balahara ka katuenan ne imbehey keykew te Panisingan te Manama ne narawat nu pinaahi te pegpangguhud te impanengneng te Manama te timpu ne intel-eban ka te belad te me igbuyag te migmalintutuu. ¹⁵Keilangan ne eggimuwen nu iya seini wey pakannekali nu su eyew egkakita te lan-

gun ka pegtulin te katuenan nu. ¹⁶Tantanuri nu ka batasan nu wey ka pegpanulu nu. Pabulus ka tuman te seini ne pegpanulu ku su eyew pinaahi rue, egkaluwas ka wey seeye se egpammineg keykew.

Ka tambag meyitenged te balu, te pangulu te migmalintutuu, wey te me uripen

5 Kene nu dew-aya ka lukes ne buyag-buyag e keykew, ke kene, tambahi nu re sikandin ne iling te amey nu. Ne ka bate-bate pad ne me lukes, tambahi nu re sikandan iling te suled nu. ²Ne meyitenged te buyag e ne me malitan, tambahi nu re sikandan iling te iney nu. Ne seeye se me bate-bate pad ne malitan, tambahi nu re sikandan iling te atebey nu te ware peg-ealig.

³Tahura nu wey ipatanggu nu ka me balu ne malitan ne warad egkasalihan. ⁴Piru ke duen pad anak wey ke apu naa te balu, keilangan ne egpakasabut sikandan ne ka an-anayan ne katungdanan dan isip migpamakey te Manama, sika se pegtanggu te iney wey amey ran wey me apu dan eyew mahabayad kandan, tenged su sika ka egpakapahale te Manama. ⁵Ka balu ne malitan ne migsabsabeka naan de, iyan din de egpallatengan ka Manama, ne aldew wey marusilem, eg-ampu sikandin wey egpabulig te Manama. ⁶Piru ka balu ne iyan din de eggimuwen ka igkeupii rin, hendue te migpatey e sikandin minsan ke manekal pad ka lawa rin. ⁷Ipatuman nu seini te migmalintutuu eyew ware igkarew-ey kandan. ⁸Piru seeye se kene egtanggu te karumaan din, labi en iya ka kandin mismu ne pamilya, mig-inniyug e te kamalehetan wey subla pad ne mareet sikandin du te seeye se kene egpalintutuu te Manama.

⁹Ipanlista niyu ka me balu ne malitan puun te hen-em e ne pulu (60) se idad ne keilangan te bulig niyu, seeye se

ware migpanlibug wey ware mig-engked te asawa rin.[¶] ¹⁰Keilangan ne meupiya ka pegkeetew ran tenged te meupiya ne himu ran: meupiya ka pegtanggung ran te me anak dan, maal-alumama sikandan, migtanggung[§] te keet-etawan te Manama, migbulig te neyirapan, wey maahet ne miggimu te minsan nekey ne meupiya.

¹¹Piru kene niyu ilista ka me balu ne bate-bate pad tenged su suble e ka igke-upii te lawa ran du te pegpamakey ran ki Hisus. Su emun ke amana pad egke-upian sikandan ne egbalew-balew eg-asawa, egkalahad dan e si Kristu. ¹²Ne emun ke eggimuwen dan sika, eggukuman e sikandan tenged su ware sikan-dan migtuman te saad dan ne kenad egbalew-balew eg-asawa.^{**} ¹³Ne kene de ne sika, egpapepehul man-e sikan-dan wey iyan dan naan de egpulangan ka egpanumbaley. Ne kene de ne sika su egmanesalupet e degma sikandan wey eggilabet te himu te duma, wey egman-lalag te kene ne meupiya. ¹⁴Purisu, egtambahan ku ka me balu ne bate-bate pad ne eg-asawa red iya egbalew-balew, eg-eanak, wey egtanggung te pam-ilya ran, su eyew kene egpakalalag te mareet ka egkuntere kanta. ¹⁵Su duen en iya me balu ne malitan ne nakasuwey e te pegpalintutuu ran wey mig-ikul e ki Meibulan.

¹⁶Ke due malitan ne migpalintutuu, ne due me karumaan din ne balu, keilangan ne sikandin ka egtanggung kandan eyew kene egkabehatan ka duma rin ne migmalintutuu te pegtanggung kandan. Te iling due ne paahi, egpakatanggu pad ka duma ne migmalintutuu te seeye se me balu ne warad iya egkasalihan.

¹⁷Ke due me igbuyag diye te punduk te migmalintutuu ne meupiya se peg-uyan, likes sikandan ne egtahuren wey egbayaran te malehet, labi en iya seeye se eglasey-lasey ne egwali wey egpan-ulu. ¹⁸^uSu nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, “Kene nu pungesa ka bebe te baka ke igdiriek sikandin,” wey “Seeye se egtrabahu, eleg iya ne egba-yaran.” ¹⁹^vKene nu pammineha ke due sumbung meytenged te igbuyag te punduk te migmalintutuu, angin e ke due daruwa wey ke tatelu naa ne talagpa-malehet. ²⁰Seeye se egpabulus eggimu te sale, sapari nu diye te tangkaan te lan-gun ne migmalintutuu eyew egkaaldek e ka me duma ran ne eg-ikul kandan.

²¹Egsuhuen ku sikeykew kayi te tangkaan te Manama wey ni Kristu Hisus wey te matulus ne me panalihan, ne tu-mana nu seini se pegpanulu ku te ware pegpalapig. Kene ka palapig te minsan hentew. ²²Kene ka gaan-gaan behey te katenged diye te etew isip pangulu te migmalintutuu pinaahi te pegtel-eb te belad nu, su kema ke egkaalak ka te sale te duma nu. Ke kene, keilangan ne diyu-diyu ka te mareet.

²³Ne puun su malasi ka egderalu, kene de ne weyig elina nu te eg-inum, ke kene, inum ka te deisek de ne binu para te getek nu.

²⁴Due me sale te duma ne me etew ne kene igpekeeles, wey egkanengnengan sika te duma minsan ware pad eg-ugsi-ugsi kandan. Piru due me sale te duma ne wey e egkanengnengi ke mewuri e. ²⁵Ne iling degma due ka meupiya ne himu te etew su mahaan egkaneng-nengi. Ne minsan ke kene ne mahaan

[¶]5:9 Te Grigu: asawa te sabeka ne lukes.

[§]5:10 Te Grigu: miglu-luan ka me paa.

^{**}5:12 Te Grigu: ka an-anayan ne saad dan.

^u5:18 Diy 25:4; 1Kur 9:9; Mat 10:10; Luk 10:7. ^v5:19 Diy 19:15.

egkanengnengi, piru kene igpekeeles te egkaluhey.

6 Na, meyitenged te me uripen ne migmalintutuu, keilangan ne egisipen dan ne likes ka me ahalen dan ne egtahuren eyew kene egkabaley-baley ka ngaran te Manama, wey ka pegpanulu ta. ²Ne seeye se me uripen ne due me ahalen ne migpalintutuu, keilangan ne kene dan egde-deehen ka me ahalen dan tenged su talaari sikandan due ki Kristu. Ke kene, keilangan ne seeye se me uripen, nasi eggimu te sublapad ne meupiya, su seeye se egkabulihan pinaahi te himu ran, duma ran ne migmalintutuu ne inggeyinawaan dan.

Ka kene ne malehet ne pegpanulu wey ka malehet ne karatuan

Ipanulu nu wey ipatuman nu seini kandan. ³Ke due etew ne egpanulu te egpakasuwey kayi, wey ke kene egdawat te malehet ne lalag te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu wey te pegpanulu meyitenged te peg-ikul te Manama, ⁴egpaambug de sikandin wey ware katuenan din. Amana sikandin egkeupian ne egpakig-apul wey eggesamuk te ware karuan meyitenged te kaluwasan te me lalag. Ne sika ka egpuunan te pegkeimma, ehethanan, peg-iran-iran, pegbayung te mareet, ⁵wey ka ware tamanan ne kasamuk dan. Sika ka batasan te me etew ne kene ne eleg se pegsuisuman-suman, wey migleke e te kamalehetan. Kahiyen dan ne egkaratu kun sikandan ke eg-ikul te Manama.

⁶Piru ka karatuan ta mule, iyan sika se peg-ikul ta te Manama duma te pegkabennali ta te minsan nekey ne egkeulaula ta. ⁷Su ware inuyanan ta kayi te ampew te tane te peglesut ta, wey ware degma egkeuyan ta te pegpatey ta. ⁸Purisu, keilangan ne egkabennalan ki

ke egpakakeen ki wey ke egpakakukumbale ki. ⁹Piru seeye se egkengeupian ne egkaratu, mahaan egkatintal wey egkasahilut te masulug ne igkeupii ran ne mareet wey ware karuan. Ne sika ka egpekeuyan kandan diye te karereetan wey ka egpakaparusa kandan te ware egtamanan. ¹⁰Su ka peggeyinawa te seleppi ka egpuunan te langun ne klasi te mareet. Ne tenged due, ka duma ne me etew ne amana egkeeyami te seleppi, egpakasuwey e te kamalehetan wey sesakiti ka pusung dan te masalig ne igkalaggew ran.

Ka pegpanulu ni Pablu ki Timutiyu

¹¹Piru sikeykew mule Timutiyu, suluhuanen ka te Manama. Sikan naa pariyui nu sika se langun wey pakanekali nu ne egkeyimu ka ne matareng, eg-ikul te Manama, eglig-en te pegpalintutuu, eggeyinawa te duma, eg-antus, wey maayad-ayad te duma. ¹²Himuwa nu ka taman te egkeyimu nu meyitenged te pegpalintutuu nu, iling te etew ne eglungkesu, su eyew egkakuwa nu ka unag ne umul ne ware egtamanan. Su inalam ka te Manama eyew egpakakuwa te sika ne umul te timpu ne mig-angken ka diye te tangkaan te sesalihi ne talagpamalehet, ne migpalintutuu wey migsalig kad te Magbebaye ne si Hisu. ¹³WKayi te tangkaan te Manama ne iyan egbehey te umul te langun-langun de iya, wey kayi te tangkaan ni Kristu Hisu ne migpangguhud te kamalehetan diye te ki Punsiyu Pilatu, egsuhu a keykew ne ¹⁴tumana nu ay-ayari ka insuhu keykew su eyew ware egpakarew-ey keykew taman te pegginguma te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu ¹⁵ne igpakita te eleg iya ne timpu te egsayeen wey sabsabeka ne talagmandu. Sikandin ka Hari te langun ne me Hari, wey ka Ahalen te langun

ne ahalen. ¹⁶Sikandin de ka ware kamatayen, wey ka mig-ugpe te malayag ne egpakasilang ne kene egkaparaniyan, wey ware de due etew ne nakakita wey egpakakita kandin. Kandin de iya ka langun ne pegtahud wey ka pegmandu te ware egtamanan. Malehet iya.

¹⁷Meyitenged te me etew ne meyanman kayi te ampew te tane, panpanayi nu sikandan ne kene egpaambug wey kene egسالig te karatuan dan ne maahan de egkaawe. Ke kene, keilangan ne ka Manama re ka egسالihan dan ne iyan egbehey kanta te ware pegkanuhun te langun ne igkahale ta. ¹⁸Panulua nu sikandan ne eggimu te meupiya, su iyan malehet ne karatuan. Keilangan man-e ne matumpis sikandan wey

mabehey-behey diye te дума. ¹⁹Te iling due ne paahi, egpakalilimud sikandan te karatuan dan diye te langit ne egpekeiling te malig-en ne pabunsuran te egpallatengen dan keureme, su eyew egpakaangken sikandan te malehet ne umul.

²⁰Na, Timutiyu, tantanuri nu ka impiyal te Manama keykew. Pariyu ka te me guhud ne ware karuan ne egpakasupak te Manama, wey ka egpakig-apul man-e te sika se egkahiyen te дума ne katuenan kun piru kene bes ne malehet. ²¹Due дума ne mig-ikul te sika ne katuenan, piru egpakasuwey sikandan te kamalehetan.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu.

Ka Igkarangeb ne Sulat ni Pablu ki

Timutiyu

Igpewun-a

Ka igkarangeb ne sulat ni Pablu ki Timutiyu, diye din sulata te Ruma te timpu ne naprisu sikandin tenged te pegwali rin meyitenged ki Hisu Kristu. Inhangyu ni Pablu si Timutiyu ne egpeendiyeen te kandin te kene pad sikandin eggimatayan. Ne si Timutiyu, diye pad sikandin te Ipisu ka egpanulu te migmalintutuu.

Kayi te seini ne sulat, intambahan ni Pablu si Timutiyu ne eglig-en eyew egpakaantus sikandin ne egwali wey eggimu te impeyimu te Manama kandin minsan taliware te me peg-antus wey me pegsupak te дума ne etew. Impanpanayan din man-e si Timutiyu meyitenged te mareet ne egkeyingumaan te “keungelan wey te ware karuan ne apulanan” su egpakareet seini te me etew ne egpamineg.

Labew te langun, impasuman-suman ni Pablu si Timutiyu meyitenged te kandin ne umul su eyew egkeyimu ne panunggilingan ni Timutiyu ka pegpalintutuu ni Pablu, ka pegpariralem din, ka peggeyinawa rin, ka pegpabulus din, wey ka peg-antus din taliware te me pegbayad-bayad kandin.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegdayan wey ka pegbanasal 1:3-2:13

Ka tambag wey ka pegpaney-paney 2:14-4:5

Ka peg-ugpe ni Pablu 4:6-18

Ka katammanan 4:19-22

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat. Apustulis a ni Kristu

Hisus tenged te pegbuut te Manama. Impeuyan a nikandin eyew te pegpataha meyitenged te umul ne ware egtamanan ne insaad din te langun ne egkasabeka ki Kristu Hisus.

²xEgpangemusta a keykew Timutiyu te in-isip ku ne pinalangge ku ne anak. Ka keupiya, keyid-u, wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey ni Kristu Hisus ne Magbebaye ta, egkaangken nu.

Ka pegpasalamat wey ka pegbanasal

³Egpasalamat a te Manama ne egpamakayen ku дума te malinis ne kunsinsya ku iling te me kaap-apuan ku dengan. Aldew wey marusilem layun a egpakasuman-suman ne eg-ampu keykew. ⁴Ne emun ke egkasuman-suman ku ka pegsinehew nu te pegligkat ku, amana a egkeupian ne egpakigkita man-e keykew eyew amana a egkahale. ⁵yEgkasuman-suman ku ka malig-en ne pegpalintutuu nu ne iling te pegpalintutuu te apu nu ne si Luwida wey te iney nu ne si Iyunis ne nekewun-a keykew te pegpalintutuu. Nakamemalehet a ne iling ded ka pegpalintutuu nu te kandan. ⁶Sikan naa, kene ka kalingew ne egpehet-pehet ne eggamit te katuenan ne imbehey te Manama keykew te pegtel-eb ku keykew te belad ku. ⁷Su ware ki behayi te Manama te Panisingan ne eyew egkaaldeki, ke kene, eyew due geem ta, due peggeyinawa ta te дума, wey egpakatigkel ki te pegkeetew ta.

⁸Purisu, kene ka keyilew ne egpamalehet diye te дума meyitenged te Magbebaye ta. Kena a degma nikeykew ikeyilew se naprisu tenged te pegpalintutuu ku kandin. Ke kene, pinaahi te keseg ne imbehey te Manama keykew, antusa nu дума keddi ka me keyira-

pan tenged te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen. ⁹Inluwas ki te Manama wey in-alam ki nikandin ne egkeyimu ne matulus ne keet-etawan din. Ware din himuwa sika tenged te meupiya ne himu ta, ke kene, tenged te kandin mismu ne katuyuan wey keyid-u. Ne ka sika ne keyid-u, tapey e ne planu te Manama te ware pad himuwa ka kalibutan ne igbehey kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu. ¹⁰Ne kuntee, impanengneng e sika ne keyid-u pinaahi te pegginguma te Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. In-awe din ka geem te kamatayen wey pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impataha rin ka umul ne ware egtamanan.

¹¹In-alam a te Manama isip apus-tulis eyew te pegwali wey pegpanulu te seini se Meupiya ne Panugtulen. ¹²Sika ka egpuunan ne eg-antus a kuntee. Piru kena a egkeyilew, tenged su nekeila a ke hentew ka impalintutuwan ku wey nakamemalehet a ne due geem din te egtameng te impiyal din keddi^{††} taman te aldew te peglibed din. ¹³Ka malehet ne lalag ne naangey nu keddiey, ipanulu nu naa iling te pegpanulu ku. Himuwa nu naa sika duma te pegpalintutuu wey peggeyinawa ne narawat ta tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus. ¹⁴Pinaahi te bulig te Panisingan te Manama ne eg-ugpe kayi te kanta, tamengi nu ka malehet ne pegpanulu ne impiyal keykew.

¹⁵Nakanengneng ka ne mig-engkeran a te langun ne migmalintutuu ne diye te prubinsya te Asya, minsan si Pigilu wey si Hirmuginis. ¹⁶Ne meytenged ki Unisimu, ka Magbebaya ka egkeyid-u kandin duma te pamilya rin tenged su kamasalig a nikandin baggeta, wey wara a degma nikandin ikeyilew ka naprisu. ¹⁷Ke kene, due-rue ne impammitew a

nikandin te pegginguma rin kayi te Ruma taman te nakita a nikandin. ¹⁸Ka Magbebaya ka egkeyid-u ki Unisipuru te aldew te peglibed din. Nakanengneng ka ne amana iya ne dakel ka nakabulig din keddi te diye e pad te Ipisu.

Ka meupiya ne sundalu ni Kristu Hisus

2 Ne meytenged keykew Angget, pakannekal ka pinaahi te geem ne igbehey te Manama te seeye se nasabeka diye ki Kristu Hisus. ²Sika se narineg nu ne impanulu ku diye te tangkaan te masalig ne talagpamalehet, ipanulu nu degma diye te me etew ne egkasalihan eyew igpakapanulu dan e degma diye te duma.

³Antusa nu ka me keyirapan duma kanami isip meupiya ne sundalu ni Kristu Hisus. ⁴Ka sundalu ne eggimu te kandin ne katungdanan, kenad egkatiglingey te tapey ne himu rin su egkeupian sikandin ne egpakapahale te ahalen din. ⁵Ne seeye se eg-apil te peglungkesu, kene egpakakuwa te unag din ke kene sikandin egtuman te balaud te peglungkesu. ⁶Ne ka etew ne mabasuk, keilangan ne sikandin ka egpekewun-a eggsawit te pinamula rin. ⁷Sumsumana nu ka inlalag ku, tenged su egbulihan ka te Magbebaya eyew egkasabut nu sika se langun.

⁸Kene ka kalingew ne si Hisu Kristu ne kabuhalan ni Hari Dabid, neuyag puun te kamatayen. Sika ka Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku. ⁹Ne tenged te pegwali ku te sika ne Meupiya ne Panugtulen, imbaybayaran a wey imbaku a iling te egpangimu te maddeet. Piru ka lalag te Manama, kene egkabaku. ¹⁰Purisu eg-antusen ku ka langun ne

^{††}1:12 Diye te Grigu ne linalahan, kene ne klaru ke “impiyal ku kandin” wey ke “impiyal din keddi” ka malehet ne peggalin.

keyirapan eyew egkaluwas ka me etew ne in-alam te Manama pinaahi ki Kristu Hisus wey egpakalagkes te bantug din te ware egtamanan. ¹¹ Leleheti iya ka lalahen ne eggenendue:

“Emun ke migpatey ki duma ki Kristu, egkeuyag ki degma duma kandin.

¹² aEmun ke egpabulus ki eg-antus, egpakahari ki duma kandin.

Piru ke kene ta eg-angkenen si Kristu, kene ki degma nikandin eg-angkenen.

¹³ Minsan ke kene ki ne matinumanen, egpabulus mule sikandin ne matinumanen, su ka batasan din wey ka eglalahen din, kene egkabalbalawan.”

Ka meupiya ne suluhuanen te Manama

¹⁴ Ipasuman-suman nu naa sika te migmalintutuu, wey panpanayi nu sikandan diye te tangkaan te Manama ne egpeeneng-eneng e ka egpaap-apuley meyitenged te kaluwasan te me lalag, su ware karuan due wey egpakareeret de sika te egpammineg kandan.

¹⁵ Pakannekal ka taman te egkeyimu nu te pegtuman te Manama, eyew egkahale sikandin keykew. Ipanulu nu naa iayad-ayad ka kamalehetan eyew ware igpekeyilew te himu nu. ¹⁶ Pakaddiyu ka te guhud ne ware karuan ne egpakasupak te Manama su seeye se eggimu te iling due, egpakapariyu te Manama. ¹⁷ Ka sika ne guhuren, hendue te kehang ne eg-et-et. Iyan egkeilingan te sika ne pegpanulu ensi Himiniyu ki Pilitu. ¹⁸ Migsuwey e sikandan te kamalehetan. Migpanulu sikandan ne miglihat kun e ka pegkeuyag te me minatey, wey egdereetan dan man-e ka pegpalintutuu te duma ne etew. ¹⁹ bPiru ka kamalehetan ne puun te

Manama, egpekeiling te pabunsuran, kene egkabalbalawan, wey insulatan te iling kayi: “Nekeila ka Magbebaye ne Manama te keet-etawan din,” wey “Seeye se eg-angken ne sakup e sikandan te Magbebaye ne Manama, keilangan ne eg-inniyug e te minsan nekey ne mareet.”

²⁰ Diye te tetelesi ne baley, due me kasangkapan ne innimu puun te bulawan wey te pelata. Ne due degma innimu puun te kayu wey te tane. Ne wey wey eggamita ka mahal ke due impurtanti ne eggamitan, piru ke ware, iyan de eggamiten ka me baratu. ²¹ Ka etew ne egdiyu-diyu te mareet, egpekeiling te mahal ne kasangkapan ne egkahamit te Manama tenged su matulus sikandin, wey egkahamit te Ahalen din ne Manama su andam e sikandin ne eggimu te meupiya. ²² Pakaddiyu ka te mareet ne igkeupii te me kanakan. Ne pakannekali nu ka pegkamatareng, pegpalintutuu, peggeyinawa, wey ka keupianan, duma te seeye se langun ne egpangananey te Magbebaye duma te malinis ne pusung. ²³ Pakaddiyu ka man-e te ware karuan ne apulanan, su nakanengneng kad ne diye egpangkus sika te samuk. ²⁴ Ne ka suluhuanen te Magbebaye, keilangan ne kene egpangehet, ke kene, meupiya sikandin diye te langun ne etew. Keilangan degma ne egkateu sikandin ne egpanulu, mapariralemen, ²⁵ wey kene ne malangit ka pegpanulu din te me etew ne eg-apul kandin. Ne kema ke egtuhutan sikandan te Manama ne eg-inniyug te sale dan wey egpakannengneng te kamalehetan. ²⁶ Ne puun due, egkaalimukawan e sikandan wey egpakaawe e ka nasahilut te ahalen te me busew, ne iyan migdakep kandan eyew eggimu te igkeupii rin.

Ka katammanan ne timpu

3 Keilangan ne egpakanengneng ka ne due kalised ne egginguma te mewuri ne aldew. ²Su sika ne timpu, iyan de eggeyinawaan te me etew ka pegkeetew ran. Amana sikandan ne eeyamen te seleppi, me liheen, me hambuhen, me lemeten, me apulen te amey wey iney ran, kene egkateu ne egpasalamat, wey ware me tuluuwen dan. ³Ware geyinawaran te duma, kene sikandan egpasaylu, me id-iranen, kene egmakatigkel te pegkeetew ran, amana ne mabbulut, wey egsupak te meupiya. ⁴Me akalen sikan-dan, mahaan-gaan eggimu piru kene egsuman-suman ke nekey ka egkeyitabu, egpabekal te me pakpak dan, wey eggeyinawaan dan ka kahalaan kayi te kalibutan du te Manama. ⁵Egpapitew-pitew sikandan ne eg-ikul kun te Manama, piru igsawile dan ka geem din. Pariyu kew te iling due ne me etew. ⁶Due duma kandan ne egseled diye te me baley eyew eglimbung te me malitan ne magguye se me suman-suman wey mahaan egpalintutuu te eglalohen dan. Sikandan ka me malitan ne egkabehatan te me sale dan wey egkeuyan te mareet ne igkeupii ran. ⁷Ka sika ne me malitan, layun egpamineg te pegpanulu te minsan hentew, piru kene sikandan egpekeila te kamalehetan. ⁸Eg-apul ka sika ne me etew te kamalehetan iling engki Hanis wey ki Hambris[‡] ne mig-apul dengan ki Muwisis. Nare-deetan e ka susuman-suman dan wey kene ne malehet ka pegpalintutuu ran. ⁹Piru kene egpakapabulus sikandan te egkaluhey, su egkanengnengan te langun ka keumbهان dan, il-

ing degma te neyitabu ki Hanis wey ki Hambris.

Ka katammanan ne pegpanulu ni Pablu ki Timutiyu

¹⁰Piru sikeykew mule Timutiyu, nanengnengan nu ka langun ne impanulu ku, ka batasan ku, ka tuyu ku kayi te ampew te tane, ka pegpalintutuu ku, ka pegpariralem ku, ka peggeyinawa ku, wey ka peg-antus ku. ¹¹^dNakanengneng ka degma ne imbaybayaran a wey impeyirapan a te me etew, wey ka neyitabu keddi diye te Antiyukiya, Iku-niyu, wey diye te Listra, piru impangan-bangan a te Magbebaye te langun ne pegbayad-bayad ne in-antus ku. ¹²Ka malehet, egbaybayaran iya ka langun ne egkeupian ne egpekeikul te Manama ka pegbebatasan dan tenged te pegsabekaran ki Kristu Hisus. ¹³Piru ka mareet ne me etew wey ka me limbungen, egkasublaan pad ka pegkamareet dan. Egpabulus sikandan egpanlimbung wey egkalimbungan degma sikandan. ¹⁴Piru sikeykew mule, pabulus ka palintutuu te mapahenget te impanulu keykew, su nekeila ke ma te seeye se migpanulu keykew kayi. ¹⁵Puun te bate ke pad, napanulu kad e te matulus ne Kasulatan ne egpakabehey te katuenan ne diye egpangkus te kaluwasan pinaahi te pegpalintutuu ki Kristu Hisus. ¹⁶Ka langun ne Kasulatan, egpuun iya te Manama, wey amana egkahamit seini te pegpanulu te kamalehetan, te pegsapad, te pegtul-id, wey te pegpanulu ke egmenuwen te pegugpe ne matareng, ¹⁷su eyew egkaandam e ne eggimu te minsan nekey ne meupiya ka keet-etawan te Manana.

[‡]3:8 Sumale te gungutanen, si Hanis wey si Hambris ka daruwa ne etew ne egpahehane ne mig-apul ki Muwisis dengan. Pitawa nu ka Iksudu 7:11-12, 8:7, wey 8:18-19.

^c3:8 Iks 7:11. ^d3:11 Him 13:14-52; Him 14:1-7; Him 14:8-20.

4¹⁻²Kayi te tangkaan te Manama wey ni Kristu Hisus, egsuhuen ku sikeykew ne egwali te lalag te Manama. Pakaali-ali ka ne egwali te minsan nekey ne timpu, duen ma egpamineg wey se ware. Su egginguma mane si Hisus keureme eyew eghari wey eggukum te langun ne etew, manekal pad wey ke napatey e. Sapari nu ka me etew te pegpakasale, dew-aya nu sikandan se egpabulus eggimu te sale, wey baggeta nu sikandan. Ne keilangan ne layun mapariralemen ka pegpanulu nu kandan. ³Su egginguma ka timpu ne kenad e egdawat ka me etew te malehet ne pegpanulu. Piru tenged te mareet ne igkeupii ran, egpammitew sikandan te me talagpanulu ne egpanulu te kandan mismu ne igkeupii te egpamineg. ⁴Ne dutu, eg-inniyuhan dan e ka kamalehetan wey iyan e eg-ikulen ka me gungutanen. ⁵Piru sikeykew mule Timutiyu, tigkel ka layun te pegkeetew nu wey antusa nu ka me keyirapan. Pabulus ka ka pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, wey himuwa nu ka langun ne igpeyimu te Manama keykew.

⁶Su meytenged keddiey, miggingume e ka timpu ne igpatihis ka langesa ku ne egpekeiling te igpanubad, wey timpu e ne egkawara a kayi te ampew te tane. ⁷Egpekeiling a te miglungkesu ne innimu ku iya ka taman te egkeyimu ku, wey neimpusan ku ka peglungkesu ku. Migdesdesenan ku degma ka kamalehetan. ⁸Ne kuntee, duen e intines te Magbebaya keddiey ne ig-unag te seeye se me matareng. Sikandin ka matareng ne Talaggukum, wey eg-unahan a nikandin te mewuri ne aldew. Piru kene ne sikeddi de ka egdasahan, ke

kene, ka langun ne mabagget ne migte-tahad te pegginguma rin.

Ka katammanan ne lalag ni Pablu

⁹Lehet-lehet ke ma hendini te keddi te mahaan, ¹⁰esu si Dimas, miggendiyad e te Tisalunika. Mig-engkeran ad e nikandin su egkatiglingey te langun ne kayi te ampew te tane. Ne si Kristinti, warad e degma kuntee kayi su miggendiyad e te Galasya, ne si Titu degma, miggendiyad e te Dalmasya. ¹¹Si Lukas naan de ka migpalunggehaat kayi te keddi. Ke eggendini ka, tuluya nu si Markus wey dumaa nu sikandin kayi su amana egpakabulig sikandin te himu ku. ¹²Ne si Tikiku, impeendiye ku te Ipiisu. ¹³Ke eggendini kad, uyana nu ka malayat ne kumbale ku ne inggaat ku ki Karpu diye te Truwas. Uyana nu degma kayi ka me libru ku wey labew te langun, ka impanulat ne linulun.

¹⁴Na, si Alihandru ne mannayab, amana migdereet keddi. Ne ka Magbebaya naan de ka egsuli te innimu rin. ¹⁵Ngilam ka kandin, su subla pe ma sikandin eg-apul te wali ta.

¹⁶Te an-anayan ne pegpangatarengan ku diye te hukumanan, ware migbulig keddi su in-engkeran a te langun. Kene perem sikandan ka egpanabak te Manama due. ¹⁷Piru wara a balahara te Manama, wey imbehayan a nikandin te keseg ne impakawali ku ka langun ne Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu. Ne inluwas a nikandin puun te kamatayen. ¹⁸Ne ka Magbebaya ka egluwas keddi te langun ne mareet wey egtantanuran a nikandin taman te eg-uyanen ad diye te langit ne Migharian

[¶]4:17 Te Grigu: puun te be-be te liyun.

^e4:10 Kul 4:14; Pilim 24; 2Kur 8:23; Gal 2:3; Tit 1:4. ^f4:11 Kul 4:14; Pilim 24; Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kul 4:10; Pilim 24. ^g4:12 Him 20:4; Ipi 6:21-22; Kul 4:7-8. ^h4:13 Him 20:6. ⁱ4:14 1Tim 1:20; Sal 62:12; Rum 2:6.

din. Egsayeen sikandin te ware egta-
manan. Uya, malehet iya!

Ka pegpangemusta ni Pablu

¹⁹Jpangemuste e re ki Prisila wey
ki Akilu, wey te pamilya ni Unisipuru.
²⁰^kNe si Irastu migpalunggaat diye te
Kurintu, ne si Trupimu inggaat ku diye te
Militu su migderalu sikandin. ²¹Lehet-

lehet ka hendini te kene pad amana
egmaagsil ka timpu. Migpangemusta
keykew si Iyubulu, si Pudinti, si Linu, si
Klawudiya, wey ka langun ne me suled
ta kayi.

²²Ka Magbebaye ka egduma keykew.
Ne ka keupiya wey keyid-u rin,
egkaangken niyu.

Ka Sulat ni Pablu ki

Titu

Igpewun-a

Si Titu, kene sikandin ne Hudiyu wey kene egpalintutuu dengan te Manama. Piru hengkayi te mewuri e ne timpu na-Kristuwanen e sikandin. Ne puun dutu, neyimu sikandin ne talagbulig ni Pablu te me himu rin. Ka seini ne surat, impeuyan ni Pablu diye te kandin te ingaat din diye te Krita eyew eg-uyan te punduk te migmalintutuu. (Ka Krita, pulu te dahat ne sakup te Grisya.)

Ne due tatelu ne impanengneng te seini ne surat: Ka an-anayan, impasuman-suman si Titu ke nekey ka eleg ne egbatasanen te me pangulu te migmalintutuu. Keilangan ne egpakataha sikandin kayi tenged su masulug ka mareet ne batasan te matig-Krita wey due masulug ne talagpanulu ne kene ne malehet ne egpasuwey te migmalintutuu.

Ka igkarangeb, intambahan si Titu ke egmenuwen din te pegpanulu ka nalein-lein ne me etew diye te punduk te migmalintutuu, lagkes seeye se me lukes-lukes wey me uripen, wey seeye se bayew e me buyag ne me lukes wey me malitan. (Ne iyan egpanulu te me mengebay ka buyag e ne me malitan.)

Te katamanan, migambahan ni Pablu si Titu meytenged te Kristuwanen ne peg-ugpe, wey pegpanalliya te peg-ehet te duma, pegpaapuley, wey pegbaad-baad diye te punduk te migmalintutuu. Impasuman-suman man-e ni Pablu si Titu ne egpakatuman ki te seeye se insuhu kanta tenged te kaluwasan ne im-behey kanta ni Hisu Kristu.

Egkeupian si Pablu ne egkanengnengan kayi te seini ne surat ne amana ne impurtanti diye te migmalintutuu ka peggimu te meupiya (1:6; 2:7, 14; 3:1, 8-9, 14) piru kene sika egpakaluwas (3:5).

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka eleg ne pegbebatasan te me upisyal diye te punduk te migmalintutuu 1:5-16

Ka eleg ne pegbebatasan te nalein-lein ne me etew diye te punduk te migmalintutuu 2:1-15

Ka meupiya ne pegbebatasan wey ka pegpaney-paney 3:1-11

Ka katamanan 3:12-15

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne surat. Uripen a te Manama wey apustulis a ni Hisu Kristu.

Insuhu a te Manama eyew te peglig-en te pegpalintutuu te keet-etawan ne in-alam din wey eyew egpakanengneng sikandan te kamalehetan ne egpakapanulu te peg-ugpe ne egpekeikul te Manama. ²Ne puun te pegpalintutuu ran wey pegkanengnengi ran te kamalehetan, egpallateng sikandan ne egkeuyag te ware egtamanan tenged su sika ka insaad te Manama te ware pad himuwa ka kalibutan, ne kene iya eg-uubat sikandin. ³Ne kuntee te eleg e ka timpu, impataha rin e seini se Meupiya ne Panugtulen. Ne seini se Meupiya ne Panugtulen ka insalig keddiey, ne seini naan iya ka igwali ku sumale te suhu keddiey te Manama ne Manluluwas ta.

⁴Impeuyan ku seini diye te keykew Titu, isip malehet ne anak ku te pegpalintutuu ta.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Manluluwas ta ne si Kristu Hisus, egkaangken niyu.

¹1:4 2Kur 8:23; Gal 2:3; 2Tim 4:10.

**Ka eleg ne pegbebatasan
te me upisyal diye te
punduk te migmalintutuu**

⁵Seini ka egpuunan ne inggaat ku sikeykew diye te Krita eyew egkeupianan nu ka ware te pad napenga, wey eyew egpakaalam ka te me igbuyag te migmalintutuu diye te tagse lungsud sumale te ingkahi ku keykew. ^{6m}Keilangan ne ka igbuyag, ware igkarew-ey kandin, wey sabeka re ka asawa. Ne keilangan degma ne egpalintutuu te Manama ka me anak din, kene ne iyan dan de egpammitawen ka kahalaan kayi te ampew te tane, wey kene sikandan eg-atu te buyag kandan. ⁷Ne puun su ka pangulu ka insalihan te himu te Manama, keilangan ne ware igkarew-ey kandin: keilangan ne kene sikandin ne hambuhen, kene ne mahaan egkabelu, kene ne talewubug, kene ne taleusig, wey kene egpaneleppi te mareet ne paahi. ⁸Ke kene, keilangan ne maal-alumama sikandin, eggeyinawaan din ka meupiya, maheteng ka suman-suman din, matareng sikandin, matulus, wey egpakatigkel te pegkeetew rin. ⁹Keilangan ne kene egsuwey sikandin te malehet ne pegpanulu su eyew egpakabagget sikandin te duma pinaahi te sika ne pegpanulu wey egpakasapad sikandin te seyyup te seeye se eg-apul.

¹⁰Keilangan ne eggimuwen sika su due masulug ne etew ne masinupaken, ne eglalag te ware karuan wey egpanulu te kene ne malehet, labi e seeye se me Hudiyu^{ss} ne eglalag te keilangan ne egpatuli ka langun ne egpalintutuu. ¹¹Keilangan ne egbalabahan sikandan, su egkasamuk dan de ka me pamilya pinaahi te pegpanulu dan te kene perem

ne eleg ne igpanulu. Innimu ran de sika eyew egpakaseleppi. ¹²Due sabeka ne talagpanagne dan diye te Krita ne migkahi, “Me ubaten ka matig-Krita, me mabbulut iling te mahintalunan ne me mananap, wey me pehulen sikan-dan wey me balbalen.” ¹³Malehet iya ka ingkahi rin. Purisu kene nu sikan-dan ul-ulungi te egsapad eyew egma-heteng ka peg-ikul ran te kamalehetan, ¹⁴wey eyew kenad e sikandan egpam-mineg te me gungutanen te me Hudiyu wey te me suhu te me etew ne kenad e egdawat te kamalehetan. ¹⁵Su ka etew ne nalinisan e, eg-isipen din ne malinis ka langun. Piru ka etew ne mareet wey kene egpalintutuu te Manama, ware eg-isipen din ne malinis, tenged su nareetan e ka suman-suman din wey ka kunsinsya rin. ¹⁶Mig-angken sikandan ne nekeila te Manama, piru kene egkakita sika diye te me himu ran. Igkengeepes sikandan, masinupaken, wey kene egpekeyimu te minsan nekey ne meupiya.

**Ka eleg ne pegbebatasan
te migmalintutuu**

2 Piru sikeykew Titu, keilangan ne iyan nu ipanulu ka eleg ne igpanulu. ²Panulua nu ka buyag-buyag e ne me lukes te keilangan ne egpakatigkel sikan-dan te pegkeetew ran, talahuren sikan-dan, maheteng ka suman-suman dan, manekal ka pegpalintutuu ran, dakel ka geyinawa ran diye te duma, wey andam sikandan ne eg-antus. ³Te iling ded ne paahi, panulua nu degma ka buyag-buyag e ne me malitan te keilangan ne eleg ka pegbebatasan dan diye te tangkaan te Mamana, kene eg-iran-iran te me duma ran, wey kene ne talewubug. Keilangan ne egpanulu sikandan ke nekey ka meupiya ⁴diye te

^{ss}1:10 Te Grigu: sakup te egmatuli.

^m1:6 1Tim 3:2-7.

me bate-bate pad ne me malitan eyew egkasbasbas sikandan ke egmenuwen dan te eggeyinawa ka me asawa ran wey me anak dan. ⁵Keilangan degma ne egpanuluen dan ka me bate-bate pad ne me malitan ne egmahetengen se suman-suman dan wey kene egkasewuhan te mareet, eg-atiman sikandan te ugpaan dan, egmeupiya ka batasan dan, wey egparuma-ruma sikandan te me asawa ran, eyew kene egkalametan ka lalag te Manama.

⁶Te iling ded due ne paahi, baggeta nu degma ka me lukes-lukes ne egtigkel te pegkeetew ran. ⁷Keilangan ne sikeykew ka egkeyimu ne panunggilingan pinaahi te peggimu nu te meupiya. Ipakita nu pinaahi te pegpanulu nu ne matareng ka wey kene ne keungelan de. ⁸Keilangan ne malehet ka iglalag nu wey ware igkarew-ey, eyew egkeyilawan se-eye se egkuntere kanta tenged su ware igkalalag dan ne mareet meytenged kanta.

⁹Panulua nu degma ka me uripen te keilangan ne egparuma-ruma sikandan te me ahalen dan te langun-langun de iya eyew te pegpahale kandan, wey kene egtabak-tabak kandan. ¹⁰Keilangan ne kene dan egpanakawan ka me ahalen dan, ke kene, igpapitew ran ne meupiya sikandan wey egkasalihan, eyew pinaahi te langun ne eggimuwen dan, egpakakahi ka me etew te meupiya iya ka impanulu ta kandan meytenged te Manama ne Manluluwas ta.

¹¹Eggimuwen ta seeye su impakite e te Manama ka keupiya wey keyid-u rin eyew te pegluwas te langun ne etew. ¹²Ne pinaahi te sika se keupiya wey keyid-u rin, egkapanulu ki ne eg-engked te batasan ta ne kene egpekeikul te Manama wey te mareet ne igkeupii ta kayi te ampew te tane. Te seini ne timpu, keilan-

gan ne maheteng ka suman-suman ta, matareng ki, wey eg-ikul ki te Manama, ¹³taheed te egtetahad ki te impallateng ta ne iyan sika se peglepew te katelesan te maresen ne Manama ne Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. ¹⁴Imbehey rin ka umul rin eyew te peglekat kanta puun te langun ne sale ta, wey eyew egkeyimu ki ne kandin mismu ne keet-etawan ne malinis wey maali-ali ne eggimu te meupiya.

¹⁵Ipanulu nu naa seini langun, baggeta nu ka migmalintutuu, wey sapari nu sikandan su due katenged nu te peggimu te iling due. Ne kene nu ituhut ne egbalaharen dan ka pegpanulu nu.

Ka meupiya ne pegbebatasan

3 Ipasuman-suman nu man-e te migmalintutuu te keilangan ne egparuma-ruma sikandan wey egtuman te balaud te gubirnu wey te me upisyal. Keilangan ne layun sikandan andam ne eggimu te meupiya, ²kene eg-iran-iran, kene ne apulen, ke kene, eg-ay-ayaran dan ka langun ne etew wey igpapitew ran ne kene ne mabulut sikandan. ³Su sikanta degma dengan, egkengeungel ki, masinupaken ki, neuyan ki te duma wey neuripen ki te langun ne klasi te kahalaan ne kene ne meupiya ne igkeupii mule te lawa ta. Iyan te re impulungan ka mig-usig te duma wey neimma kandan. Indumutan ki te me etew wey indumutan ta degma sikandan. ⁴Piru hengkayi te impapitew e te Manama ne Manluluwas ta ka keupiya rin wey ka geyinawa rin, ⁵inluwas kid e nikandin, ne kene ne tenged te himu ta ne matareng, ke kene, tenged te keyid-u rin kanta. Inlu-luan ki nikandin te me sale ta wey imbehayan ki te iyam ne umul

pinaahi te Panisingan te Manama. ⁶Imbehey te Manama kayi te kanta ka Panisingan din te ware pegkannuhun pinaahi ki Hisu Kristu ne Manluluwas ta, ⁷eyew eg-isipen ki te Manama ne matareng pinaahi te keupiya wey keyid-u rin wey egkaangken ta ka umul ne ware egtamanan ne impallateng ta. ⁸Malehet iya ka impangguhud ku kaniyu. Igkeupii ku naa ne ipehet-pehet nu ipanulu sika diye te kandan, eyew egpakannekal ne eggimu te meupiya ka langun ne migpalintutuu te Manama. Meupiya seeye wey egpakabulig te langun ne etew.

⁹Piru pakaddiyu ka te ware karuan ne apulanan, ka peg-iitul te me kabuybuyahan niyu, ka egpakig-ehet wey egpakig-apul meyitenged te Balaud su ware karuan due wey ware egkaangey nu rue. ¹⁰Ke due дума nu ne iyan nakapasuwey-suwey te punduk te migmalintutuu, sapari nu sikandin te me kararuwa, ne emun ke kene egpamineg, pakaddiyui nud e

sikandin. ¹¹Nakanengneng ka te ka etew ne iling due, nakapariyu e te kamalehetan wey makasesale e. Ne ka himu rin mismu ka nakarereet kandin.

Ka pegpanaha-taha

¹²Ke igpeenduen kud e te keykew si Artimas wey ke si Tikiku naa, apas ke naa temu keddi diye te Nikupulis su nakaplanu ad ne diye e pad eg-ugpe te timpu te maagsil. ¹³Ppakannekali nu degma te egbulig si Sinas ne ebugadu wey si Apulus eyew egpakaligkat e sikandan ne ware kulang. ¹⁴Keilangan ne eggimu te meupiya ka keet-etawan ta eyew egpakabulig sikandan te mabehat ne prublima te дума, wey eyew egbebehas sikandan.

¹⁵Egpangemusta keykew ka langun ne me дума ku kayi. Ipangemusta key re degma te langun ne miggeyinawa kanami ne дума ta te mig-ikul te kamalehetan.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu langun.

°3:12 Him 20:4; Ipi 6:21-22; Kul 4:7-8; 2Tim 4:12.

°P3:13 Him 18:24; 1Kur 16:12.

Ka Sulat ni Pablu ki

Pilimun

Igpewun-a

Si Pilimun, in-ila ne Kristuwanan wey sakup sikandin te punduk te migmalintutuu diye te siyudad te Kulusas. Sikandin ka kamuney te uripen ne egngaranan ki Unisimu. Migpallahuyan ni Unisimu ka ahalen din wey migginguma ka timpu ne nekegkita sikandan ki Apustul Pablu diye te prisuwan. Ne dutu, na-Kristuwanan e si Unisimu su puun ki Pablu. Ne seini se *Sulat ni Pablu ki Pilimun*, sabeka seini ne hangyu ne egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa enni Pilimun ki Unisimu ne uripen din. Su igpalibed ded ni Pablu si Unisimu diye ki Pilimun, ne iyan din perem igkeupii ne egdawaten ni Pilimun ka uripen din ne kene ne puun de su impasaylu rin e sikandin isip uripen, ke kene, puun su sabeke e degma sikandin ne suled din te pegpalintutuu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1-3

Indayan si Pilimun 4-7

Ka peghangyu ni Pablu diye te ki Pilimun meytenged ki Unisimu 8-22

Ka katammanan 23-25

1 Sikeddiey si Pablu ka naprisu tenged te pegpamakey ku ki Kristu Hisus. Sikeddi wey si Timutiyyu ne suled ta te pegpalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat diye te keykew Pilimun te miggeyinawaan ney ne duma ney te himu, ²wey diye degma te atebey ta te pegpalintutuu ne si Apiya, wey diye te ki Arkipu ne duma ta ne sundalu ni Kristu, wey te langun ne migmalintutuu ne egsimba diye te baley nu.

³ Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebeye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

⁴ Egpasalamat a layun te Manama ta ke eg-ampu a keykew, suled Pilimun, ⁵ uya su nakarineg a ne manekal ka pegpalintutuu nu te Magbebeye ne si Hisus, wey dakel ka geyinawa nu te langun ne keet-etawan te Manama. ⁶ Ne eg-ampu a ne egmanedted ka pegpangguhud nu meytenged te pegpalintutuu nu eyew amana nu egkasabut ka langun ne meupiya ne imbehey ni Kristu kayi te kanta. ⁷ Suled, amana a nahale wey nabagget tenged te geyinawa nu, su pinaahi keykew, migmeupiya ka peggeram-geram te keet-etawan te Manama.

Ka peghangyu ni Pablu ki Pilimun meytenged ki Unisimu

⁸ Purisu, minsan imbehayanan a ni Kristu te katenged te pegsuhu keykew ke nekey ka eleg ne eggimuwen nu, ⁹ piru tenged te geyinawa ta, eghangyu e naan de keykew. Ka seini ne hangyu puun keddiey, ki Pablu te buyag e ne etew, ne kuntee naprisu e tenged te pegpamakey ku ki Kristu Hisus. ¹⁰ Iyan ku ighangyu keykew ka meytenged ki Unisimu. In-isip ku sikandin ne anak ku tenged su neyimu sikandin ne Kristuwanan pinaahi keddiey kayi te prisuwan. ¹¹ Dengan, ware pulus ni Unisimu* diye te keykew, piru kuntee, dakel e ka igkabulig din keykew wey minsan kayi te keddiey degma.

¹² Ne kuntee, igpeuli kud e diye te keykew ka miggeyinawaan ku ne si Unisimu. ¹³ Igkeupii ku perem dengan

*1:11 Ka kaluwasan te ngaran ne Unisimu: egpakabulig

⁹1:2 Kul 4:17. ¹1:10 Kul 4:9.

ne kayi re sikandin duma keddi eyew pinaahi kandin egpakabulig ka keddiey taheed te naprisu a tenged te pegpang-guhud ku te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁴Piru kena a egkeupian ne eggimu te minsan nekey ne kene nu eg-uyunan. Iyan ku igkeupii ne egbulig ka keddi puun su egkeupian ka, ne kene ne puun su egkapehes ke re.

¹⁵Kema ke iyan egpuunan ne nakapariyu si Unisimu keykew te ware de naluhey su eyew te peglibed din, kene kew e egpekegsuway te ware egtamanan. ¹⁶Ne kuntee, kenad e ne uripen de sikandin, ke kene, mahal pad te uripen, uya su pinalangge e sikandin ne suled ta te pegpalintutuu. Miggeyinawaan ku sikandin piru subla pad perem ka peggeyinawa nu kandin tenged su kenad e ne uripen nu re sikandin, ke kene, suled nu degma diye te Magbebaye.

¹⁷Purisu ke malehet ne in-ila a nikeykew ne duma nu te pegpalintutuu, dawata nu sikandin iling te sikeddi ded ka egdawaten nu. ¹⁸Emun ke nakasale sikandin keykew wey ke nekeutang naa, iyan ad e egbayad. ¹⁹Sikeddiey si Pablu ka mig-uney-uney migsulat kayi. Sikeddiey e ka egbayad te utang din keykew.

Kenad e ne keilangan ne igpasuman-suman ku pad keykew ne due degma dakel ne utang nu keddi, su pinaahi keddiey, nakarawat ka te umul ne ware egtamanan. ²⁰Uya, suled, eghangyu a ne egpabulig keykew, ma naa su neelin ki ne migpalintutuu te Magbebaye. Himuwa nu sika eyew egmeupiya ka peggeram-geram ku isip suled nu diye te ki Kristu.

²¹Migsulat a keykew su nakataha a ne egtamanen nu ka eghangyuen ku keykew, ne subla pad iya ka eggimuwen nu. ²²Duen pad man-e ighangyu ku keykew. Andami ad e te sinabeng su egpallateng a ne pinaahi te peg-ampu niyu, egtuhutan a te Manama ne egpekeen-duen ded te kaniyu.

Ka katammanan ne pangemusta

²³Egpangemusta keykew si Ipapas ne duma ku te naprisu tenged te pegpamakey ney ki Kristu Hisus. ²⁴Ne egpangemusta degma ensi Markus, si Aris-tarku, si Dimas, wey si Lukas ne me duma ku te himu.

²⁵Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu langun.

Ka Sulat ne Igpeendiye te

Hibruwanen

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, ware nanengnengi ke hentew ka migsulat kayi, piru igpeendiye seini te sabeka ne punduk te me Hudiyu ne migmalintutuu ne egnaranan degma te Hibruwanen. Insulat seini su eyew egkalig-en ka pegpalintutuu ran tenged su nana-nasian e ka keyirapan ne eg-antusen dan wey in-ellehan ka pegpalintutuu ran ki Kristu. Sikan naa, imbagget sikandan te talagsulat meytenged te pegpalintutuu ran wey impanulu din sikandan te si Hisu Kristu ka malehet wey ka katammanan ne impakita te Manama te me etew kayi te ampew te tane.

Ne due seini se tatelu ne kamalehetan ne mig-ay-ayaran din te egpanulu: (1) Si Hisus ka ware bunsuranan wey ware katamanan ne Anak te Manama. Ne labew pad sikandin te me prupita, me panalihan, wey minsan ki Muwisis. (2) Si Hisus ka impeila te Manama ne ware katamanan ne talagpanubad. Labew sikandin te me talagpanubad diye te Tapey ne Kasabutan. (3) Ne pinaahi ki Hisus, ka migpalintutuu kandin egkaluwas te sale wey te kamatayen.

Nahuhud diye te kapitulu 11 ka meytenged te pegpalintutuu te mabantug ne me Hibruwanen puun pad denggan. Sikan naa, imbagget te talagsulat ka migmalintutuu ne eglig-en te pegpalintutuu ran. Ne diye te kapitulu 12, imbagget din man-e sikandan ne egpabulus ka egmatinumanen taman te katamanan, ne iyan de egtengtengan

si Hisus. Igpaantus man-e kandan ka me keyirapan wey ka pegbayad-bayad ne egginguma kandan. Piru keilangan ne egkatahaan dan ne seeye se langun, pegdisiplina re kandan te Manama isip me anak din. Mig-impusan din ka seini ne sulat pinaahi te pegtambag din wey pegpaney-paney rin.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a: Ka Anak iling ded te Manama 1:1-3

Labew si Kristu te me panalihan 1:4-2:18

Labew si Kristu engki Muwisis wey ki Huswi 3:1-4:13

Si Kristu ka labew te langun ne talagpanubad 4:14-7:28

Labew ka kasabutan ni Kristu du te langun ne me kasabutan 8:1-9:28

Labew te langun ka pegpanubad ki Kristu 10:1-39

Ka panunggilingan te pegpalintutuu ne eg-ikulen ta 11:1-12:29

Ka katammanan ne pegpaney-paney wey ka pegpanulu 13:1-25

Ka katelesan te Amey due te Anak

1 Dengan ne timpu, malasi migpakiglalag ka Manama te nalein-lein ne paahi diye te me kaap-apuan ta pinaahi te me prupita. ²Piru te seini se katammanan ne timpu, migpakiglalag sikandin kanta pinaahi te Anak din ne in-alam din ne iyan egkeyimu ne kamuney te langun. Ne pinaahi kandin, innimu te Manama ka kalibutan. ³Due te Anak egkakita ka katelesan te Manama, wey ke nekey ka Manama, iling naan ded ka Anak. Sikandin ka egbuut wey egtanggu te langun pinaahi te maresen ne lalag din. Te napenga rin e ka innimu rin ne peglinis te sale te me etew, migpinnuu

e sikandin diye te igkakawanan[†] te Amana ne Maresen ne Manama ne diye te langit.

Labew ka Anak du te me panalihan

⁴Purisu, labew pad sikandin te me panalihan te Manama wey labew pad degma ka genal ne imbehey te Manama kandin du te me panalihan. ⁵^uSu ware de due panalihan ne migkahiyen te Manama,

“Anak ku sikeykew.

Kuntee, igpanegneng ku ne Amey ad e nikeykew.”

Ware ingkahi te Manama meytenged te panalihan,

“Amey ad e nikandin, wey Anak kud e sikandin.”

⁶^vTimul pad man-e, te pegpeuyan te Manama te mabantug[‡] ne anak din kayi te kalibutan, migkahi sikandin,

“Keilangan ne ka langun ne me panalihan te Manama egsimba kandin.”

⁷^wMeyitenged te me panalihan, migkahi ka Manama,

“Innimu te Manama ka me panalihan ne egpekeiling te kalamag, wey ka suluhuanen din ne egpekeiling te hapuy ne egkanlabkanlab.”

⁸^xPiru migkahiyen din mule ka Anak din,

“Ka Peghari nu, Manama, ware iya egtamanan, wey matareng ka peg-uyan nu te migharian nu.

⁹Inggeyinawaan nu ka himu ne matareng, piru ka himu ne mareet, ingkeeps nu.

Purisu, sikeddi ne Manama nu ka migalam keykew ne egpakaparibabew te me duma nu wey ka migbehey keykew te dakel ne kahale kuntere kandan.”

¹⁰^yNe mig-abey sikandin migkahi diye te Anak din,

“Te an-anayan, Magbebaye, innimu nu ka kalibutan,

wey intekul te belad nu ka langit.

¹¹Egkengaawe sikandan, piru kene ka mule egkaawe.

Egkaleddak ka langun iling te me manggad.

¹²Eglupien nu sikandan iling te kumbale,

wey egbullasan nu sikandan.

Piru sikeykew, kene ka egkabalbalawan wey ware egtamanan te umul nu.”

¹³^zNe ware de due panalihan ne ingkahiyen te Manama,

“Pinnuu ka kayi te igkakawanan ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.”

¹⁴Na, nekey naa ka me panalihan? Sikandan ka me suluhuanen te Manama ne kene egkakita ne igpeuyan din eyew egtanggu te seeye se egpakarawat te kaluwasan.

Ka pegpamalehet meytenged te kaluwasan

2 Purisu, keilangan ne amanaan ta egay-ayari te egpammineg ka kamalehetan ne narineg tad e eyew kene ki egpakasuwey due. ²Ka Balaud ni Muwisin ne imbehey te Manama pinaahi te me panalihan, napamalehetan ne malehet iya, wey ka langun ne etew ne migsupak

[†]1:3 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

[‡]1:6 Te Grigu: ka panganey ne anak din.

^u1:5 Sal 2:7; 2Sam 7:14; 1Kru 17:13. ^v1:6 Diy 32:43 (LXX).

^w1:7 Sal 104:4 (LXX). ^x1:8 Sal 45:6-7. ^y1:10 Sal 102:25-27 (LXX).

^z1:13 Sal 110:1.

wey ware migtuman kayi, miglegparan e sumale te sale dan. ³Purisu, egmenuwen te naa te egpakapanalliya te legpad ke egbalaharen ta seini se kaluwasan ne ware egkeilingan? Ka Magbebayaeye mismu ka an-anayan ne migpataha meyitenged te seini ne kaluwasan, wey impamalehet e degma seini kayi te kanta te se-eye se nakarineg kandin. ⁴Migpamalehet degma ka Manama meyitenged kayi pinaahi te me palinneu, me naleinlein ne kein-inuwan, wey me katuenan ne imbehey te Panisingan te Manama sumale te pegbuut din.

Migginguma ka kaluwasan pinaahi ki Hisus

⁵Na, meyitenged te egkahiyen ney ne egginguma ne kalibutan, kene ne me panalihan te Manama ka egpeuyanen din due. ^{6a}Piru due nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue:

“Manama, nekey bes ka etew, mania te egsumsumanen nu pad? Mania te egtanguwen nu pad ka anak te etew?

⁷Impariralem nu sikandin te me panalihan te ware de naluhey.

Ne imbehayan nu sikandin te katelesan wey bantug ne iling te Hari,

⁸wey impabuut nu sikandin te langun.” Ne ka egkahiyen te Kasulatan ne “impabuut sikandin te langun,” iyan igpasabut due ne ware minsan nekey ne kene egbuutan te etew. Kuntée, ware te pad nakita ne neyimu seini se langun. ⁹Piru ke meyitenged ki Hisus, nakanengneng ki ne impariralem sikandin te Manama te me panalihan te ware de naluhey, su eyew pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama, egpatey sikandin para te langun ne etew. Ne imbehayan sikandin te katelesan wey bantug ne il-

ing te Hari tenged te kamatayen ne inantus din. ¹⁰Innimu te Manama ka langun wey ka langun ne innimu rin para re iya kandin. Purisu, eleg de iya ne impaantus din ka migpuunan te kaluwasan ta ne si Hisus. Su pinaahi te peg-antus ni Hisus, nabayaan din ka langun ne keilangan ne egkabayaan din su eyew masalig ka anak te Manama ne egpakasawit te kabantug din.

¹¹Ne si Hisus wey ka me etew ne immatulus din, sabeka re ka Amey ran. Ne tenged due, kene egkeyilew si Hisus ne egngaran kandan ne me suled din. ^{12b}Su migkahi sikandin diye te Amey rin, “Ame, igpeila ku sikeykew te me suled ku;

wey egdayanen ku sikeykew diye te taliware te langun ne egsimba keykew.”

^{13c}Migkahi degma sikandin, “Egسالig a iya te Manama.” Ne migkahi pad man-e sikandin, “Seini a duma te me anak ne imbehey te Manama keddi.”

¹⁴Na, tenged su ka me anak te Manama etew re ne due sapu wey langesa, migpekeetew degma si Hisus ne iling ded kandan. Innimu rin seini eyew pinaahi te kamatayen din, egdereetan din sika se due geem te kamatayen, ne iyan sika se ahalen te me busew.

¹⁵Sikan naa, inluwas din ka langun ne neuripen seled te intiru ne umul ran tenged te pegkaaldekan te kamatayen.

^{16d}Su kene iya ne me panalihan ka egbulihan din, ke kene, ka me kabuhalan iya ni Abraham. ¹⁷Purisu, keilangan ne neyimu iya sikandin ne iling te me suled din te minsan nekey ne paahi eyew egkeyimu sikandin ne hiid-uwen wey matinumanen ne Labew ne Talagpanubad te Manama, su eyew egpakabehey sikandin te igpanubad para te sale te me etew. ¹⁸Sikan naa, puun su

^a2:6 Sal 8:4-6. ^b2:12 Sal 22:22. ^c2:13 Isa 8:17 (LXX); Isa 8:18.

^d2:16 Isa 41:8-9.

mig-antus wey intintal mismu si Hisus, egpakabulig sikandin te me etew ne egtintalen.

Labew pad si Hisus ki Muwisis

3 Purisu me suled ku ne migmalintu-tuu ne in-alam te Manama ne keet-etawan din wey iling keddiey te inumew te Manama ne egkeyimu ne dumarin diye te langit, sumsumana niyu si Hisus. Sikandin ka impeuyan te Manama wey ka Labew ne Talagpanubad te pegpalintutuu ta. ²eMatinumanen sikandin te Manama ne iyan mig-alam kandin, iling ki Muwisis te matinumanen ne mig-uyan te keet-etawan te Manama. ³Piru si Hisus, in-isip ne subla pad ne mabantug du te si Muwisis, su iling te sabeka ne etew ne egbebaley ne iyan mule egmabantug du te baley ne impasasindeg din. ⁴Su ke due baley, due degma etew ne migpasasindeg due, piru ka Manama ka miggimu te langun. ⁵Ne si Muwisis, matinumanen ne suluhuanen diye te keet-etawan te Manama. Ne ka innimu rin, sabeka sika ne panunggilingan ke nekey ka igpataha keureme te Manama. ⁶Piru si Kristu, ka Anak te Manama, ka matinumanen ne eg-uyan te keet-etawan te Manama. Ne sikanta ka keet-etawan din ke egpabulus ki iya ne egسالig wey egpegسال ke nekey ka impallateng ta.

Ka pegpaney-paney te seeye se kene egpalintutuu te Manama

⁷fPurisu, sumale te ingkahi te Panisingan te Manama,
 “Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama,
⁸kene niyu pakehala ka me ulu niyu, iling te innimu te me kaap-apuan niyu dengan te pegsupak dan te Manama pinaahi te peg-eleg-eleg dan kandin

diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.”

⁹Su migkahi ka Manama,
 “Minsan nakakite e ka me kaap-apuan niyu te innimu ku seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un,
 in-el-elehan e pad nikandan.

¹⁰Purisu, nabelu a kandan ne migkahi a,
 ‘Layun de egpakasuwey ka sumansuman dan keddi,
 wey ware dan nataheyi ka batasan ku.’

¹¹Migpahunlibet a te pegkalangeti ku ne,
 ‘Kene iya sikandan egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe ku kandan!’”

¹²Me suled ku, ayad-ayad kew ne kene ne mareet ka me pusung niyu ne hubabeen te manekal ne Manama, ne iyan buwa egpuunan ne egpekein-nyug kew kandin. ¹³Piru pabanasaley kew tagse aldew taheed te duen pad timpu, eyew ware sabeka kaniyu ne egkalimbangan te sale wey egmakehal se pusung. ¹⁴Su wey ki re egpakaruma ki Kristu ke egpabulus ki egسالig te Manama taman te katamanan, iling te pegسالig ta te an-anayan. ¹⁵gSu sumale te Kasulatan,

“Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama,
 kene niyu pakehala ka me ulu niyu iling te innimu te me kaap-apuan niyu dengan te pegsupak dan te Manama.”

¹⁶hHentew bes sikandan se nakarineg te laheng te Manama piru migsupak kandin? Seeeye iya se langun ne in-uyan ni Muwisis puun te Ihiptu. ¹⁷Ne hentew bes pad ka ingkabelu te Manama seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un? Seeeye iya se nenakasale wey nenam-matey diye te mammara ne inged ne

^e3:2 Num 12:7. ^f3:7 Sal 95:7-11 (LXX).

^g3:15 Sal 95:7-8 (LXX).

^h3:16 Num 14:1-35.

kene egkeugpaan. ¹⁸Hentew bes ka impahunlibetan te Manama ne kene iya egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe din kandan? Seeye iya se migsupak kandin. ¹⁹Ne dutu, egkanengnengan ta ne ware nakaseled sikandan diye te himelayanan tenged su ware migpalintutuu sikandan te saad te Manama.

Ka himelayanan te keet-etawan te Manama

4 Purisu, puun te duen pad ka saad te Manama ne egpakaseled ka me etew diye te himelayanan ne intahahe din, keilangan ne eg-ayad-ayad ki ne ware egkahaat kanta. ²Su nakarineg kid e degma te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te himelayanan iling te pegkarineg te me kaap-apuan ta dengan. Piru ware karuan seeye diye te kandan tenged su ware nikandan palintutuuwa ka inalag te Manama. ³Su sikanta re se migpalintutuu ka egpakaseled te himelayanan. Meyitenged te seeye se ware migpalintutuu, migkahi ka Manama, “Migpahunlibet a te pegkalangeti ku ne, ‘Kene iya sikandan egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe ku kandan!’”

Ingkahi rin seini minsan natahahe e ka seeye se himelayanan ligkat te in-nimu rin ka kalibutan. ⁴Su due nasulat diye te Kasulatan meyitenged te igkapitu ne aldew ne miggenendue, “Te igkapitu ne aldew, miggimeley ka Manama su napenge e ka langun ne innimu rin.” ⁵Piru sumale te nasulat dutu te kewunaan ne miggenendue, “Kene iya sikandan egpakaseled te himelayanan ne intahahe ku kandan!” ⁶Sikan naa, due himelayanan ne egseleran perem te me etew. Piru sikandan se nakarineg dengan te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te

himelayanan, ware nakaseled tenged su ware sikandan migpalintutuu te Manama. ⁷¹Ne mig-alam e man-e ka Manama te lein ne timpu te pegseled diye te himelayanan ne intahahe din, ne ka sika ne timpu egngaranan din, “Kuntee.” Su peglihat te me leg-un, migkahi ka Manama pinaahi ki Hari Dabid, “Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama, kene niyu pakehala ka me ulu niyu.”

⁸^mNe meyitenged te me etew dengan, ke diye pa uyana sikandan ni Huswi te himelayanan ne intahahe te Manama, warad e perem lalaha te Manama ka meyitenged te seeye se lein ne aldew ne egpakaseled ka me etew diye te himelayanan. ⁹Purisu, duen pad peggimeley para te keet-etawan te Manama ne iling te peggimeley rin te igkapitu ne aldew. ¹⁰ⁿSu minsan hentew ne egpakaseled te seeye ne himelayanan, egpekeyimeley degma te kandin ne himu iling te peggimeley te Manama dengan te peggimu rin te langun. ¹¹Purisu, egpakannekal ki ka egseled te seeye ne himelayanan su eyew ware sabeka kanta ne egpekeiling te me etew dengan ne migsupak te Manama ne ware nakaseled diye te himelayanan.

¹²Su ka lalag te Manama, due geem wey manedted, ne subla pad ne mahalang du te sundang. Eg-uteng sika taman diye te kinariraleman te suman-suman wey te geyinawa, wey taman diye te utek te tul-an wey te buku-buku. Sika ka egpanengneng ke nekey ka suman-suman wey tuyu te etew. ¹³Diye te tangkaan te Manama, warad iya igkeeles su ka langun egkakita rin wey egkamelmelehan din. Ne sikandin ka egpanabakan ta te langun ne eggimuwen ta.

ⁱ4:3 Sal 95:11. ^j4:4 Hin 2:2. ^k4:5 Sal 95:11. ^l4:7 Sal 95:7-8 (LXX).

^m4:8 Diy 31:7; Huswi 22:4. ⁿ4:10 Hin 2:2.

Si Hisus ka Labew te Talagpanubad

¹⁴Purisu, puun su due Labew ne Talagpanubad ta ne diyad e te langit, ne iyan si Hisus ne Anak te Manama, keilangan ne egdesdesenan ta ka pegpalintutuu ta. ¹⁵Ne ka Labew ne Talagpanubad ta, egpakasabut te makasesale ki tenged te etew ki re, su intintal ma degma sikandin te langun ne igtintal kanta, piru ware mule sikandin nakasale. ¹⁶Purisu keilangan ne kene ki egkeyilew ne egparani diye te tangkaan te hiid-uwen ne Manama su eyew igkeyid-u ki wey egbulihan ki nikandin te timpu te keyirapan ta.

5Na, ka Labew ne Talagpanubad te me Hudiyu, diye eg-alama te keet-etawan wey egسالihan sikandin ne eggendiye te tangkaan te Manama para te me duma ne me etew. Ne igbehey rin naa ka dasag dan wey ka igpanubad dan eyew egkapasaylu ka me sale dan. ²Ne tenged su etew re degma sikandin ne makasesale, eg-ay-ayaran din seeye se egpakasuwey te kamalehetan wey ware nakanengneng ne mareet bes ka eggimuwen dan. ³Ne tenged su egpakasale degma sikandin, keilangan ne egpanubad degma sikandin para te kandin mismu ne sale, ne kene de ne sale te duma ne me etew.

⁴Ware etew ne egkeyimu ne Labew ne Talagpanubad tenged te kandin mismu ne igkeupii ne egkeyimu sikandin ne mabantug, ke kene, keilangan ne ka Manama ka eg-alam kandin iling te pegalam din ki Aarun dengan. ⁵Ne iling degma ki Kristu, su kene ne sikandin ka migpabantug te kandin ne pegkeetew ne eyew egkeyimu sikandin ne Labew ne Talagpanubad, ke kene, ka Man-

ama ka mig-alam kandin. Su migkahiyen sikandin te Manama,

“Anak ku sikeykew, ne kuntee, igpanengneng ku ne Amey ad e nikeykew.”

⁶Ne due degma nasulat ne migkahi ka Manama,

“Talagpanubad ka te ware egtamanan, iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.”

⁷Te kayi pad si Hisus te ampew te tane, migpanaman-taman sikandin mig-ampu, migsinehew wey migpanguleyi te meemen ka egpeyid-u-hid-u diye te Manama ne iyan egpakapangabang kandin te kamatayen. Ne tenged te mpariralemen sikandin te Manama, narineng sikandin te Manama. ⁸Ne minsan Anak sikandin te Manama, nateu sikandin ne egtuman te Manama pinaahi te peg-antus din. ⁹Ne tenged su nabayaan din e ka keilangan ne egkabayaan din, neyimu e sikandin ne egpuunan te ware egtamanan ne kaluwasan te langun ne egtuman kandin. ¹⁰Su inimu sikandin te Manama ne Labew ne Talagpanubad iling ki Milkisidik.

Ka pegsapad meyitenged te peg-engked te pegpalintutuu

¹¹Na, masalig pad perem ka iglalag ney kaniyu meyitenged kayi, piru malehen ne igpasabut kaniyu tenged su kene kew eglinga-linga. ¹²Su minsan eleg kew e perem ne egpanulu, piru keilangan ne eg-abayan kew pad man-e egpanulua te lalag te Manama ne impanulu e kaniyu te an-anayan. Egpekeiling kew te egsusu pad ne me bate ne kene pad eleg ne egpakeenen te makehal ne keenen. ¹³Su minsan hentew se gatas pad se eg-inumen, egpekeiling te bate ne ware katahaan ke nekey ka me-

⁹5:3 Lib 9:7. ¹⁵5:4 Iks 28:1. ¹⁶5:5 Sal 2:7. ¹⁷5:6 Sal 110:4.

¹⁸5:7 Mat 26:36-46; Mar 14:32-42; Luk 22:39-46. ¹⁹5:12 1Kur 3:2.

upiya ne eggimuwen. ¹⁴Piru ka makehal ne egkeenen, eleg te matesan e se pegpalintutuu. Sikandan ka migbebasbas ne egpekeila ke nekey ka meupiya wey mareet.

6 Purisu keilangan ne kene tad e eglibliberen ka an-anayan ne pegpanulu meytenged ki Kristu su egpabulus kid e te maralem ne pegpanulu ne eleg te matesan e se pegpalintutuu. Kenad e ne keilangan ne egliberan te pad man-e igpanulu ka meytenged te peginniyug te himu ne ware karuan wey ka meytenged te pegpalintutuu te Manama. ²Kene kid e man-e egpepanulu meytenged te pegbewutismu, pegtel-eb te belad, pegkeyug te me minatey, wey ka meytenged te hukum te Manama kanta keureme ne kene egkabalbalawan te ware egtamanan. ³Piru ke igtuhut te Manama, egpabulus kid e te maralem ne pegpanulu ne eleg te matesan e se pegpalintutuu.

⁴Su ke due etew ne eg-engked te pegpalintutuu rin ki Hisus, kene egkaayun ne eg-inniyug man-e sikandin te sale din. Su nakanengneng e sikandin te kamalehetan wey naheraman din e ka dasag te Manama, wey nakarawat e sikandin te Panisingan te Manama. ⁵Naheraman din e ka keupiya te lalag te Manama wey ka geem te Manama ne amana ta egkaherami te egginguma ne timpu, ⁶piru eg-engked ded sikandin te pegpalintutuu rin. Sikan naa, kenad e egkaayun ne egaliberen pad sikandin egpeinniyuha te me sale din su egkeiling e te eg-abayan din pad man-e iglansang te krus ka Anak te Manama wey egpeyilawan diye te kasuluhan.

⁷Na, sikanta se me etew, iyan ta egkeilingan ka tane. Emun ke malasi eg-urani ka tane ne egpakapatubu te meupiya ne pinamula wey egkapulusan

te seeye se migpamula, impanalanginan naa te Manama ka sika ne tane. ⁸U^uPiru ke duhiyen de ne hila munen ka igpatubu kayi, ware karuan te sika ne tane wey igdilus e te Manama, ne egkataman, egsilaban e.

⁹Minsan iling due ka inlalag ney, me pinalange ku ne me suled, piru nakamemalehet key ne meupiya pad dutu ka egkeula-ula niyu tenged te me panalangin ne egpakaruma te kaluwasan niyu. ¹⁰Su matareng ne talaggukum ka Manama. Kene din egkalingawan ka me himu niyu wey ka geyinawa ne impakita niyu kandin pinaahi te pegbulig niyu te keet-etawan din. Ne minsan kuntee, egpabulus kew pad ne egbulig kandan. ¹¹Ne iyan ney igkeupii ne egpabulus ka kaali-ali te tagse sabeka kaniyu ne eggimu te iling due taman te katammanan, eyew egkamalehet ka egpallatengen niyu. ¹²Keilangan ne kene kew papepehul, ke kene, ilingi niyu seeye se nakarawat e te insaad te Manama tenged su migpabulus sikandan ne migpalintutuu wey ware sikandan napeleyi ne egtetahad.

Egkatuman iya ka saad te Manama

¹³Sumsumana niyu ka timpu ne migsaad ka Manama ki Abraham. Ne puun su ware egpakalabew te Manama, ware sikandin migpahunlibet te duma ne ngaran eyew igpamalehet din ka insaad din, ke kene, ka kandin mismu ne ngaran ka impahunlibetan din. ¹⁴V^vMigkahi sikandin, “Egpanalanginan ku iya sikeykew wey egpabugbuhalen ka.” ¹⁵Ne tenged su ware napeleyi si Abraham ne migtetahad, narawat din ka insaad te Manama. ¹⁶Na, emun ke egpahunlibet ka sabeka ne etew, iyan din igpahunlibet ka labew pad kandin. Ne puun te seini ne pegpamalehet,

egkewusey e ka me apulanan te me etew. ¹⁷Iling ded degma ka innimu te Manama te pegsaad din. Migpahunlibet sikandin te pegsaad din eyew igpakita rin te seeye se egpakarawat te insaad din, ne kene iya egkabalbalawan ka katuyuan din. ¹⁸Ne ka daruwa ne innimu te Manama, ka pegsaad din wey ka pegpahunlibet din, kene iya egkabalbalawan su kene egkaayun ne eg-uubat ka Manama. Purisu sikanta se nakaaput e te Manama, egkabagget ki ne kene egleke te impallateng ta ne me panalangin ne insaad din kanta. ¹⁹WKa seini ne pegpallateng, ka egpekeehet te pegpalintutuu ta, ¹⁹tenged su klaru iya ne egkarawat ta ka insaad te Manama kanta. Tenged te pegpallateng ta, hendue te nakaseled kid e diye te ugpaan te Manama iling te pegseled te Labew ne Talagpanubad diye te matulus ne sinabeng ne in-eletan te makepal ne kurtina. ²⁰xNe miggun-e e si Hisus diye te langit eyew egpangatubang para kanta su neyimu sikandin ne Labew ne Talagpanubad te ware egtamanan, iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.

Ka talagpanubad ne si Milkisidik

7 ^yNe si Milkisidik ka Hari dengan diye te Salim wey ka talagpanubad degma te Amana ne Mabantug ne Manama. Sikandin ka migsinug-ung te peguli ni Abraham te migbubunu ne nakapanalu te me Hari, wey ka migpanalangin kandin. ²Ne imbehey ni Abraham ki Milkisidik ka igkasapulu ne baad te langun ne naawi din te pegbubunu. Ka kaluwasan te ngaran ne Milkisidik, “matareng ne Hari.” Ne tenged su iyan kaluwasan te inged ne Salim ne migharian din ka “keupianan,” enggaran ded

man-e sikandin te “Hari te keupianan.” ³Ware nasulat ka meytenged te amey rin, iney rin, wey me kaap-apuan din. Ware degma nasulat ka meytenged te peglesut din wey ka pegpatey rin. Iling sikandin te Anak te Manama ne ware bunsuranan wey ware katamanan tenged su egpabulus sikandin ne talagpanubad te ware egtamanan.

⁴Ne sumsumana niyu kamenu kabantug si Milkisidik. Su minsan mabantug ka kaap-apuan ta ne si Abraham, migbehey ma kandin te igkasapulu ne baad te langun ne naawi din te pegbubunu. ⁵zNe sumale te Balaud ni Muwisis, insuhu ka me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan egpanguwa te igkasapulu ne baad puun te me duma ran ne me Hudiyu, minsan kabuhalan sikandan langun ni Abraham. ⁶Piru si Milkisidik, minsan kene ne kabuhalan ni Libi, nakarawat sikandin te igkasapulu puun ki Abraham, wey sikandin ka migpanalangin ki Abraham, minsan si Abraham mule ka migsaraan te Manama. ⁷Ne nakataha ka langun ne iyan subla ne labew ka migpanalangin du te seeye se impanalanginan. ⁸Ne meytenged te me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan egdawat te igkasapulu ne baad, me etew re sikan dan ne egpamatey. Piru sumale te Kasulatan, hendue te ware mule migpatey si Milkisidik ka migdawat te igkasapulu ne baad. ⁹Egpakakahi ki te minsan si Libi, ne iyan egdawat te igkasapulu, migbehey red degma te igkasapulu diye te ki Milkisidik pinaahi ki Abraham. ¹⁰Su minsan ware pad neetew si Libi te pegsinug-ung ni Milkisidik ki Abraham, piru duen e sikandin te lawa te kaapuan din ne si Abraham.

[¶]6:19 Te Grigu: palibehat te gimukud.

^w6:19 Lib 16:2. ^x6:20 Sal 110:4. ^y7:1 Hin 14:17-20. ^z7:5 Num 18:21.

Labew si Hisus te duma ne talagpanubad

¹¹ Na, emun ke namatareng e perem ka me Hudiyu pinaahi te himu te me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan mig-uyan te Balaud diye te kandan, kenad e perem keilangan ne duen pad lein ne talagpanubad. Piru duen en iya lein ne talagpanubad ne egpekeiling ki Milkisidik, ne kene mule ne iling ki Aarun ne kabuhalan ni Libi. ¹² Ne emun ke egkabullasan ka me talagpanubad te kenad e ne kabuhalan ni Libi, keilangan degma ne egkabullasan ka Balaud. ¹³⁻¹⁴ Ka malehet due, ka Magbebaye ta ne egkahiyen ku kayi, kene ne kabuhalan ni Libi, su ki Huda. Ne ka tribu ni Huda, warad iya nahuhud ni Muwisis dengan ne diye egpuun te sika ne tribu ka egkeyimu ne talagpanubad.

¹⁵ Ne amana naklaru seini se ingkahi ney su due lein ne talagpanubad ne migginguma ne nekeiling ki Milkisidik. ¹⁶ Ware sikandin neyimu ne talagpanubad sumale te Balaud ne iyan de egkeyimu ne talagpanubad ka kabuhalan ni Libi, ke kene, pinaahi te geem te umul rin ne kene egkataman. ¹⁷ ^a Su nasulat diye te Kasulatan ka meytenged kandin, “Talagpanubad ka te ware egtamanan iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.” ¹⁸ Purisu indapig e te Manama ka sika se tapey ne balaud tenged su ware karuan due. ¹⁹ Su kene ki egkeyimu ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud. Piru imbehayan ki te Manama te iyam ne paahi, ne pinaahi rue egkaparani kid e kandin.

²⁰ Ne kene ne sikan de su due degma saad te Manama eyew egkapamalehetan ka seeye se iyam ne paahi. Piru ware mule saari te Manama te iling due ka me kabuhalan ni Libi te neyimu sikan-

dan ne me talagpanubad. ²¹ ^b Piru te neyimu e si Hisus ne talagpanubad, migsaad mule ka Manama, su due nasulat ne miggenendue, “Migsaad ka Magbebaye ne Manama ne, ‘Talagpanubad ka te ware egtamanan,’ wey kene egkabalbalawan ka suman-suman din.”

²² Purisu, tenged te sika ne saad, neyimu si Hisus ne kasihuruwan te iyam ne kasabutan ne subla pad ne meupiya.

²³ Ne timul pad due, masulug ka me talagpanubad dengan su emun ke egpatey ka sabeka, keilangan ne egliwanan sikandin su eyew ka himu te me talagpanubad, egpakapabulus. ²⁴ Piru puun su egkeuyag mule si Hisus te ware egtamanan, kene egliwanan sikandin isip talagpanubad. ²⁵ Purisu, egpakuwas sikandin te ware egtamanan te seeye se egparani te Manama pinaahi kandin. Su egkeuyag sikandin te ware egtamanan eyew iyan egpataliware te Manama wey te me etew.

²⁶ Ne sikandin ka Labew ne Talagpanubad ne ingkeilangan ta. Su matulus sikandin, ne ware sale wey malinis. Kene ne iling sikandin te makasesale, wey imbatun e sikandin diye te langit. ²⁷ ^c Kene ne keilangan ne egpanubad si Hisus tagse aldew iling te duma ne labew ne me talagpanubad. Miggunaan dan himuwa seini para te kandan mismu ne sale, ne igkarangeb, para te sale te duma ne me etew. Piru si Hisus, kasabeka rin de mule ipanubad ka pegkeetew rin para te sale te me etew. ²⁸ Ka in-alam ne labew ne me talagpanubad sumale te Balaud ni Muwisis, me etew re degma sikandan ne mahuye. Piru sumale te saad te Manama ne innimu rin te pegkapenga rin ibehey ka Balaud, in-alam din ka Anak din ne ware seyyup

ne egkeyimu ne talagpanubad te ware egtamanan.

Si Hisus ka Labew ne Talagpanubad ta

8^dNa, seini ka igpasabut te ingkahi ney kaniyu: duen e Labew ne Talagpanubad ta ne diyad e te langit, ne diye migpinnuu sikandin te igkakawanan⁸ te trunu te Amana ne Maresen ne Manama.

²Egpamakey sikandin isip Labew ne Talagpanubad diye te matulus ne ugpaan te Manama ne diye te langit ne malehet ne simbaan su kene ne impasasingdeg te me etew, ke kene, innimu mule te Manama. ³Ne tenged su keilangan ne egbehey te dasag wey te igpanubad diye te Manama ka tagse labew ne talagpanubad, keilangan ne due degma igpanubad te kanta ne Labew ne Talagpanubad. ⁴Emun ke kayi sikandin te ampew te tane, kene ne talagpanubad sikandin, su duen e me talagpanubad ne egpanubad sumale te Balaud ni Muwis. ⁵eKa impamakayan dan ne matulus ne balungbalung, in-ilingan de sika wey alung de te ugpaan te Manama ne diye te langit. Su, te timpu ne igpes-ek e ni Muwis sika, impanpanayan e sikandin te Manama te migkahi, “Keilangan ne eggimuwen nu ka langun iling te impakita ku keykew diye te bubungan.”

⁶Piru ka himu ni Hisus, subla pad ne meupiya du te himu te seeye se duma ne talagpanubad puun su ka iyam ne kasabutan ne impataliwaraan din, subla pad ne meupiya du te tapey ne kasabutan. Iyan nakameupiya te iyam ne kasabutan, su diye sika egligkat te subla pad ne meupiya ne me saad.

⁷Su ke ware pad perem kulang te seeye se an-anayan ne kasabutan, kenad perem keilangan ne eqliwanan te

igkarangeb ne kasabutan. ^{8f}Piru nakita te Manama ne nakulangan ka me etew ne mig-ikul perem te an-anayan ne kasabutan. Purisu migkahi sikandin, “Egginguma ka timpu, kahi te Magbebaye ne Manama, ne eggimuwen ku ka iyam ne kasabutan diye te me kabuhalan ni Israil wey diye te tribu ni Huda.

⁹Ne seini, kene ne iling te kasabutan ne innimu ku diye te me kaap-apuan dan te ingkitkit ku sikandan te pegawe dan diye te inged ne Ihiptu.

Ware dan tumana ka sika ne kasabutan,

purisu imbalahad ku sikandan, kahi te Magbebaye ne Manama.

¹⁰Piru ke egginguma ka sika ne timpu, seini ka iyam ne kasabutan ne eggimuwen ku diye te kabuhalan ni Israil, kahi te Magbebaye ne Manama: igtahu ku ka me balaud ku diye te suman-suman dan, wey igsulat ku seini diye te pusung dan.

Manama ad nikandan, wey keet-etawan kud e degma sikandan.

¹¹Te sika ne timpu, kenad e ne keilangan ne egpanulu ka sabeka ne etew te me duma rin wey ke me suled din te keilangan ne egpekeila sikandan te Manama.

Su sikandan langun, egpekeila keddiedy ligkat te kene ne impurtanti ne etew peendiye te subla ne mabantug.

¹²Su egpasayluwen ku sikandan te mareet ne me himu ran, wey kene kud e egsumsumanen ka me sale dan.”

¹³Ne tenged te ingngaranan te Manama te “iyam” ka seini ne kasabutan, klaru e ne tapey e ka an-anayan ne kasabutan. Ne sika, kenad e egkahamit wey kene egkaluhey, egkaawe e.

⁸8:1 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^d8:1 Sal 110:1. ^e8:5 Iks 25:40. ^f8:8 Hir 31:31-34 (LXX).

Ka pegsimba te timpu te an-anayan ne kasabutan

9 Na, minsan ka an-anayan ne kasabutan, due me balaud meytenged te pegsimba te Manama. Ne due degma matulus ne balungbalung ne innimu ran kayi te ampew te tane eyew egsimbaan. ²Seeye se balungbalung, due daruwa ne sinabeng. Ka an-anayan ne sinabeng, egngaranan te “Matulus ne Sinabeng.” Ne dutu nakatahu ka sulu, ka lamisa, wey ka me paan ne igpanubad diye te Manama. ³^hKa igkarangeb ne sinabeng ne diye te limang te makepal ne kurtina, egngaranan te “Subla ne Matulus ne Sinabeng.” ⁴ⁱTe sika ne sinabeng, diye ipanahu ka bulawan ne altar ne tutunganan te insinsu wey ka kaban te kasabutan ne imbulitan te bulawan. Ne diye naa degma itahu te kaban ka banga ne bulawan ne intahuan te egkeenen ne egngaranan te “mana”, ka migpangabukad ne tuked ni Aarun, wey ka daruwa ne malumpayag ne batu ne insulatan te Sapulu ne Suhu. ⁵^jNe diye te supe te kaban, due innimu re te etew ne daruwa ne panalihan ne egngaranan te “kirubin” ne palinneu te due ka Manama. Migpatangkeey sikandan ne impamekal ka me pakpak dan diye te dibabew te supe te kaban. Ne diye naa te natel-eban te me pakpak egpasayluwa te Manama ka me sale te me etew. Piru kene ney pad igpapasabut kuntee kaniyu seini se langun.

⁶^kTe nateil e seeye se langun, henden pad ne nakaseled ka me talagpanubad te tagse aldew diye te anayan ne sinabeng eyew te peggimu te katungdanan dan. ⁷^lPiru iyan de eg-

pakaseled ka labew ne talagpanubad diye te igkarangeb ne sinabeng, wey kasabeka re egpakaseled sikandin te tagse leg-un. Te sika ne timpu, keilangan ne eg-uyanen din ka langesa te ayam ne igpanubad din diye te Manama para te sale din wey te sale te me etew ne ware dan nataheyi. ⁸Pinaahi te seini se langun, migpanulu ka Panisingan te Manama ne kene egpakaparani ka me etew diye te tangkaan te Manama taheed te eg-ikul pad sikandan te me suhu diye te an-anayan ne kasabutan. ^{**} ⁹Ka sika langun, panunggilingan de te seeye ne timpu. Su ka igpanubad wey ka igbehey diye te Manama, kene egpakalinis te kunsinsya te egmanimba. ¹⁰Su meytenged de seeye te egkakeen, inumen, wey te nalein-lein ne peglinis te lawa. Meyitenged de te lawa ka sika ne me balaud wey egkataman de te timpu te iyam ne kasabutan.

Ka langesa ni Kristu ka nakapamalehet te iyam ne kasabutan

¹¹Piru miggingume e si Kristu ka Labew ne Talagpanubad te iyam ne kasabutan ne subla pad ne meupiya du te tapey. Nakaseled sikandin te subla pad ne meupiya wey subla pad ne matulus ne ugpaan ne ware himuwa te etew su kene ma ne kayi te ampew te tane. ¹²Pegseled ni Kristu diye te matulus ne ugpaan ne diye te langit, kene ne langesa te me kambing wey ke nati te baka ka inuyan din su ka kandin mismu ne langesa pinaahi te kamatayen din, ne puun due, nakuwa rin ka kaluwasan ta ne ware egtamanan. Ne kasabeka re sikandin migseled diye wey warad e mig-abey.

****9:8** Te Grigu: ware pad ipataha ka bayaan peendiye te Amana ne Matulus ne Sinabeng taheed te migsasindeg pad ka balungbalung te tapey ne tuluuwen.

89:2 Iks 26:1-30; Iks 25:31-40; Iks 25:23-30. **h9:3** Iks 26:31-33.

i9:4 Iks 30:1-6; Iks 25:10-16; Iks 16:33; Num 17:8-10; Iks 25:16; Diy 10:3-5.

j9:5 Iks 25:18-22. **k9:6** Num 18:2-6. **l9:7** Lib 16:2-34.

¹³^mSumale te tapey ne kasabutan, emun ke due etew ne in-isip ne malindit su nakasamsam te minatey, keilangan ne egpabesikan te langesa te kambing wey ke turu ne baka wey te igmuk te intutung ne beyan ne baka eyew egkeyimu ne malinis ka lawa rin diye te tangkaan te Manama. ¹⁴Ke egpakalinis ma te iling due ka langesa te me mananap, subla pad ka langesa ni Kristu! Su pinaahi te geem te ware egtamanan ne Panisingan te Manama, impanubad ni Kristu diye te Manama ka pegkeetew rin ne ware sale. Ka langesa rin ka egpakalinis te kunsinsya ta ne egligkat te himu ne iyan egpuunan ne egpakapariyu ki te Manama. Eglinisan din sika su eyew egpakapamakey ki te manekal ne Manama.

¹⁵Purisu, si Kristu ka tigpataliware te me etew wey te Manama te iyam ne kasabutan. Su pinaahi te kamatayen din, nalekat din e ka me etew puun te me sale dan ne neyimu ran te an-anayan ne kasabutan. Innimu rin sika su eyew seeye se in-alam te Manama, egpakarawat te insaad din ne keupianan ne ware egtamanan.

¹⁶Na, ke due migpeyimu te kasabutan, keilangan ne igpapitew ka eggimatayan ne igpanubad eyew egkapamalehetan ka kasabutan. ¹⁷Su ka kasabutan, wey re egkapamaleheti ke due egkeyimatayan, ne ware karuan due ke ware pad neyimatayi ka igpanubad. ¹⁸Purisu minsan seeye se an-anayan ne kasabutan, ware perem napamaleheti ke ware langesa ne impatihis. ¹⁹ⁿSu pegkapenga inangen ni Muwisis ka intiru ne Balaud diye te langun ne etew, ingkuwa rin e ka langesa te nati te baka wey te kambing duma te weyig. Impabesikan din ka insulatan te me balaud duma te langun ne etew ne iyan inggamit ka sugpang te kayu

ne isupu wey ka intinaan te malalabalab ne bulbul te karniru. ²⁰Ne migkahi sikandin, “Seini ka langesa ne igpamalehet te kasabutan ne igpatuman te Manama kaniyu.” ²¹^oNe impabesbesikan din degma ka matulus ne balungbalung wey ka langun ne tahu ne egkahamit te pegpanubad te Manama. ²²^pSumale te Balaud ni Muwisis, ka langun, bayew iya egkalinisi te langesa. Ne wey re egkapasaylu ka me sale ke igpatihis ka langesa te igpanubad.

²³Purisu, keilangan ne egkalinisan seeye se impeiling de te ugpaan diye te langit pinaahi te pegpabesik-besik te langesa te ayam. Piru ka malehet ne ugpaan te Manama diye te langit, keilangan ne subla pad ne meupiya ka igpanubad du te langesa te ayam. ²⁴Su ware migseled si Kristu diye te matulus ne balungbalung ne impeiling de te malehet ne ugpaan te Manama wey innimu re te etew, ke kene, ka langit mismu ka inseleran din. Ne diyad e kuntee sikandin te tangkaan te Manama eyew egpangatubang para kanta. ²⁵Ka labew ne talagpanubad te me Hudiyu, migseled diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng te tagse leg-un ne mig-uyan te langesa te ayam. Piru si Kristu mule, kene ne iyan din inseled diye te langit ne eyew layun din igpanubad ka kandin ne lawa. ²⁶Su ke iling ma rue, keilangan ne layun perem sikandin egpatey puun te peggimu te kalibutan. Piru te timpu ne napenge e ka an-anayan ne kasabutan, kasabeka re sikandin miggendini eyew te pegawe te sale ta pinaahi te pegpanubad din te kandin ne lawa wey kene din e eg-abayan eggimuwa seini. ²⁷Ka me etew, kasabeka re iya egpatey wey egkataman eggukuman e sikandan te Manama. ²⁸^qNe iling naan ded degma,

^m9:13 Lib 16:15-16; Num 19:9,17-19.

ⁿ9:19 Iks 24:6-8.

^o9:21 Lib 8:15.

^p9:22 Lib 17:11. ^q9:28 Isa 53:12.

migpatey si Kristu te kasabeka re eyew te peg-awe te me sale te me etew. Ne eggendini man-e sikandin ne kenad en iyan din tuyu ka peg-awe te me sale, ke kene, ka pegluwas te seeye se mabagget ne egtetahad te peglibed din.

**Ka kamatayen ni Kristu
ka egpakaawe te sale**

10 Ka Balaud ni Muwisis, alung de te me panalangin ne egginguma pinaahi ki Kristu wey kene ne iling sika te seeye se malehet ne panalangin. Purisu, kene egpakamatareng ka Balaud pinaahi te pegpanubad layun te tagse leg-un te seeye se migparani te Manama. ²Su emun ke nalinisan e perem te me sale dan ka seeye se migpamakey te Manama, kene perem sikandan egkunsinsya te me sale dan, wey kene perem ne keilangan ne eg-abey pad sikandan egpanubad. ³Piru seini se pegpanubad dan, egpasuman-suman de kandan te me sale dan te tagse leg-un. ⁴Su kene egkaayun ne egpakaawe te me sale ka igpanubad dan ne langesa te turu ne baka wey te kambing.

⁵Purisu, te timpu ne miggendini si Kristu kayi te ampew te tane, migkahi sikandin diye te Manama,

“Ka impanubad dan wey ka inhalad dan keykew, ware nu iya ikeupii, piru imbehayan a nikeykew te lawa ne igpanubad ku.

⁶Su ka me ayam ne intutung dan wey ka impanubad dan para te me sale dan, ware nakapahale keykew.

⁷Nataman, migkahi e man-e si Kristu, “Seini a, Manama, eyew te pegtuman te pegbuut nu sumale te nasulat te Kasulatan meytenged keddi.”

⁸Dutu te an-anayan, migkahi si Kristu, “Ka impanubad dan wey ka inhalad dan, ka intutung dan ne ayam, wey ka impanubad dan para te me sale dan, ware nu iya ikeupii wey ware nakapahale keykew.” ⁹Ne mig-abey man-e sikandin ka migkahi, “Seini a eyew te pegtuman te igkeupii nu.” Sikan naa, indapig te Manama ka an-anayan ne paahi te peg-awe te sale wey inliwanan din te igkarangeb. ¹⁰Ne tenged su natuman ni Hisu Kristu ka pegbuut te Manama, namatulus kid e pinaahi te kasabeka re ne pegpanubad te lawa rin.

¹¹Ka tagse talagpanubad, diye egsasindeg te altar te tagse aldew wey eglibed-libed egbehey te iling ded ne igpanubad. Piru seeye se igpanubad dan, kene iya egpakaawe te sale te me etew. ¹²Piru si Kristu, kasabeka re mule migbehey te kandin ne lawa ne igpanubad para te me sale ta. Nataman, migpinuu e sikandin diye te igkakawanan^{††} te Manama. ¹³Ne diyad e sikandin egtetahad taman te eggimuwen e ne diekanan din ka me kuntere din. ¹⁴Su pinaahi te seeye se kasabeka re ne pegpanubad, immatareng din te ware egtamanan ka me etew ne immatulus e.

¹⁵Impamalehetan degma seini te Panisingan te Manama, su migkahi ma sikandin,

¹⁶“Ke egginguma ka seeye ne timpu, seini ka iyam ne kasabutan ne eggimuwen ku diye te kandan, kahi te Magbebaye ne Manama:

Igtahu ku ka me balaud ku diye te me pusung dan, wey igsulat ku seini diye te suman-suman dan.”

^{††}**10:12** Sumale te tulluwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

[†]**10:5** Sal 40:6-8 (LXX). [§]**10:11** Iks 29:38. [†]**10:12** Sal 110:1.

^u**10:16** Hir 31:33.

¹⁷vNe migkahi pad man-e sikandin, “Kene kud e egsumsumanen ka me sale dan wey ka mareet ne me himu ran.”
¹⁸Ne tenged su napasaylu e ka me sale, kenad e ne keilangan ne egpanubad pad.

Kene kew leke te pegpalintutuu niyu

¹⁹Purisu me suled, pinaahi te langesa ni Hisus, kene kid egkehe ne egparani diye te tangkaan te Manama.^{‡‡} ²⁰Su pinaahi te impanubad ne lawa rin ne egpekeiling te makepal ne kurtina diye te timplu ne nabindas, inlukata din para kanta ka iyam ne egbayaan eyew egpakaangken ki te umul ne ware egta-manan. ²¹Ne kuntee, duen e Labew ne Talagpanubad ta ne mig-uyan te keet-etawan te Manama. ²²wPurisu, keilangan ne egparani ki te Manama te ware minsan deisek ne pegduwa-ruwa^{¶¶} duma te malehet ne pegpalintutuu ne egpuun te pusung ta. Su hendue te impatihisan e te langesa ni Kristu ka me pusung ta eyew kene kid e egkunsinsya, wey nalu-luan e te malinis ne weyig ka me lawa ta. ²³Egdesdesenan ta ka impallateng ta wey kene ki egduwaruwa, su egkasalihan ka Manama ne migsaad kanta. ²⁴Egsuman-suman ki ke egmenuwen ta te egbanasal ne egpaheyinaweey ka tagse sabeka wey eggimu te meupiya. ²⁵Kene ta eg-engkeran ka nabatasan ta ne peglibulung, ne kene ne iling te innimu te duma, ke kene, egpabanasaley ki labi e te nakanengneng kid e ne mahaan egginguma ka aldew te peglibed te Magbebaye.

²⁶Su emun ke nakataha kid e te kamalehetan ne nasi ki re iya egpabulus ne egpakasale, warad e lein ne igpanubad ne egpakaawe te me sale ta.

²⁷xPiru iyan te naan de igkeipeng ka makaaldeh-haldeh ne peggukum te Manama kanta, wey ka iiniti ne hapuy ne igsilab te me kuntere din. ²⁸yNa, denggan ne timpu, ke due sabeka ne etew ne egpakasupak te Balaud ni Muwisis, eggimatayan sikandin te ware pegkeyidu ke due daruwa wey ke tatelu naa ne egpamalehet te nakasale iya sikandin. ²⁹zNe sumsumana niyu kamenu karakel ka legpad ne eleg te seeye se etew ne egdeeg-deeg te Anak te Manama wey mig-isip ne ware karuan te langesa ne nakapamaresen te kasabutan ne iyan degma nakaliniis kandin, wey inlemetan din ka Panisingan te Manama ne iyan migbehey kandin te hiid-uwen. ³⁰aSu nakanengneng kid te migkahi ka Manama, “Sikeddiey ka eggsuli wey ka egbales.” Duen pad nasulat ne miggenendue, “Eggukuman te Manama ka kandin ne keet-etawan.” ³¹Makaaldeh-haldeh iya ke iyan eglegpad ka manekal ne Manama.

³²Sumsumana niyu ka seeye ne timpu te iyam kew pad nalayahi meytenged ki Kristu. Minsan nakabaye kew te masalig ne me keyirapan, piru nakasasindeg kew red. ³³Sengekakuwa, inlemetan kew wey imbaybayaran diye te tangkaan te me etew. Ne sengekakuwa ne migduma kew te seeye se nabaybayaran. ³⁴Su neyid-u kew te me duma niyu ne naprisu. Ne minsan in-ahawan kew te langun ne me kasangkapan niyu, indawat niyu seini duma te kahale tenged su nakanengneng kew ne duen pad egkarawat niyu ne subla pad ne meupiya wey egpabulus te ware egta-manan. ³⁵Purisu, kene niyu engkeri ka pegsalig niyu te Manama su due dakel

‡‡10:19 Te Grigu: egseled diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng.

¶¶10:22 Te Grigu: malehet ne pusung.

v10:17 Hir 31:34. w10:22 Lib 8:30; Isi 36:25. x10:27 Isa 26:11 (LXX).

y10:28 Diy 17:6; 19:15. z10:29 Iks 24:8. a10:30 Diy 32:35; Diy 32:36.

ne igdasag kaniyu. ³⁶Keilangan ne eg-antus kew pad eyew egkatuman niyu ka pegbuut te Manama, ne egkataman egkarawat niyu ka insaad din. ³⁷^bSu migkahi ka Manama diye te Kasulatan, “Te kene egkaluhey, eggingume e ka egtetaharan niyu, kene eglamu-lamu sikandin.

³⁸Ka keet-etawan ne in-isip ku ne matareng, egkeuyag te ware egta-manan pinaahi te pegpalintutuu ran keddi.

Piru ke eg-inniyuhan a nikandan, kena ad egkahale kandan.”

³⁹Piru meyitenged kanta, kene ki mule ne iling te me etew ne mig-inniyug e te Manama wey eglegparan e te ware egta-manan, ke kene, egpekeiling ki te me etew ne migpalintutuu wey egkaluwas.

Ka pegpalintutuu te dengan ne me etew

11 Na, nekey-a ka pegpalintutuu? Ka pegpalintutuu, iyan sika ka kasihuruwan ne egkatuman iya ka impallateng te etew, wey minsan ware din pad nakita, egpakatahe e sikandin ne egginguma iya sika. ²Su tenged te pegpalintutuu, indayan te Manama ka me etew dengan. ³^cTenged te pegpalintutuu, natahaan ta ne innimu ka kalibutan pinaahi te lalag te Manama. Purisu seini se egkakita ta, innimu puun te kene ta egkakita.

⁴^dTenged te pegpalintutuu, migbehey si Abil diye te Manama te meupiya pad ne impanubad du te ki Kain ne suled din. Impapitew te Manama ne in-isip din si Abil ne matareng su indawat din ka impanubad ni Abil. Ne minsan migpatey e si Abil, egkahuhud pad ka meytenged te pegpalintutuu rin te Manama.

⁵^eTenged te pegpalintutuu, ware migpatey si Inuk su imbatun mule sikandin. Warad e kitaa sikandin kayi te tane su imbatun ma te Manama. Ne sumale te Kasulatan, te ware pad batuna si Inuk, ingkahale sikandin te Manama. ⁶Ne kene iya egkaayun ne egkahale ka Manama te etew ne ware pegpalintutuu. Su minsan hentew ne egparani te Manama, keilangan ne egpalintutuu ne due iya Manama, wey egdasahan din ka langun ne egpammitew kandin.

⁷^fTenged te pegpalintutuu, intuman ni Nuwi ka impaney-paney te Manama kandin meytenged te egkeyitabu keureme, minsan ware din pad nakita seini. Purisu miggimu sikandin te arka eyew egkaluwas sikandin wey ka pamilya rin. Ne puun due, inggukuman te Manama ka me etew kayi te ampew te tane tenged su ware sikandan migpalintutuu. Piru si Nuwi, in-isip mule ne matareng tenged te pegpalintutuu rin.

⁸^gTenged te pegpalintutuu, intuman ni Abraham ka inlalag te Manama ne egpeendiyeen te inged ne igbehey kandin te Manama. In-engkeran din ka kandin ne inged minsan ware din nakataha ke hendei lenged ka egpeendiyaan kandin. ⁹^hTenged te pegpalintutuu, nekeugpe sikandin ne egpekeiling te lapu diye te inged ne insaad te Manama kandin. Ne diye de mig-ugpe sikandin te me balung-balung, iling degma te anak din ne si Isaak wey te apu din ne si Hakub, ne namehayan ded degma te Manama te sika ne saad. ¹⁰Su mig-iman-iman si Abraham ne egpekeugpe te siyudad diye te langit, ne kene egkaawe ne implanu wey impasasindeg te Manama.

^b10:37 Hab 2:3-4 (LXX). ^c11:3 Hin 1:1; Sal 33:6,9; Huw 1:3.

^d11:4 Hin 4:3-10. ^e11:5 Hin 5:21-24 (LXX). ^f11:7 Hin 6:13-22.

^g11:8 Hin 12:1-5. ^h11:9 Hin 35:27.

¹¹ⁱTenged man-e te pegpalintutuu, nakaanak pad ensi Abraham minsan amane e ne buyag sikandan wey kenad e perem egpakaanak si Sara ne asawa rin. Migpalintutuu sikandin ne egtumanen te Manama ka insaad din ne egpakaanak iya si Sara. ¹²^jPurisu, minsan sabeka re ne etew si Abraham ne suble e ne buyag wey kenad e perem egpakaanak, piru sikandin ka egpuunan te me kabuhalan ne iling kasulug te me bituen te langit, wey iling degma te me lelanek diye te ilis te dahat ne kene egkaseel.

¹³^kNammatey re due ka seeye se langun ne etew ne migpalintutuu te Manama, ne ware nakarawat te insaad kandan. Piru iling te nakita ran e ka insaad te Manama kandan wey nahale sikandan. Mig-angken sikandan ne me lapu de wey mahaliyug de kayi te ampew te tane. ¹⁴Ne seini se me etew ne miglalag te iling due, migpeila re iya ne egpammitew sikandan te malehet ne inged dan. ¹⁵Ware dan e sumsumana ka impuunan dan ne inged, su emun ke migsuman-suman pad sikandan due, nanguli e perem sikandan. ¹⁶Piru iyan dan igkeupii mule ka subla pad ne meupiya ne inged, ka inged diye te langit. Purisu kene egkeyilew ka Manama ne eg-angkenen nikandan ne sikandin ka Manama ran, tenged su intahahaan din e sikandan te siyudad diye te langit.

¹⁷⁻¹⁸^lTenged te pegpalintutuu, igpanubad e perem ni Abraham si Isaak te in-el-elehan sikandin te Manama.^m Ne minsan sikandin ka insaaran te Manama ne ka anak din ka egkeyimu ne egpuunan te me kabuhalan din, piru andam

sikandin ne igpanubad ka sabsabeka ne anak din ne si Isaak. ¹⁹Su migpalintutuu sikandin ne minsan egpatey si Isaak piru eg-uyahen ded iya te Manama, purisu hendue te in-uyag ded iya te Manama si Isaak puun te kamatayen^{§§} wey miglibed diye te ki Abraham.

²⁰ⁿTenged te pegpalintutuu, impanalanginan ni Isaak ka daruwa ne anak din ne si Hakub wey si Isaw wey intagne din ka egkeula-ula ran keureme.

²¹^oTenged te pegpalintutuu, impanalanginan ni Hakub ka daruwa ne apu din ne anak ni Husi te ware pad sikandin nabigtawi. Ne migsimba sikandin te Manama ne mig-usengul te tuked din.

²²^pTenged te pegpalintutuu, intagne ni Husi te ware pad sikandin nabigtawi ka meytenged te peg-awe te me kabuhalan ni Israil diye te Ihiptu, wey migpanaha-taha degma sikandin kandan ne igpeuyan ded ka tul-an din te peg-awe dan.

²³^qTenged te pegpalintutuu, te peglesut ni Muwisis, inggeles sikandin te amey wey iney rin seled te tatelu ne bulan. Su nakita ran ne mateles sikandin ne bate wey ware sikandan naaldekan e egsupak te suhu te Hari.

²⁴^rTenged te pegpalintutuu, te pegtulin e ni Muwisis, kenad e egkeupian sikandin ne eg-an-anaken te malitan ne anak te Hari te Ihiptu. ²⁵In-alam din ka peg-antus duma te kabuhalan ni Israil ne keet-etawan te Manama du te peggale-gale te sale ne egpakapahale de te kene egkaluhey. ²⁶Migsuman-suman sikandin ne meupiya pad ne eg-antus

§§**11:19** tenged su ke ware balabahi te Manama si Abraham, neyimatayan din en iya perem ka anak din.

ⁱ**11:11** Hin 18:11-14; 21:2. ^j**11:12** Hin 15:5; 22:17; 32:12. ^k**11:13** Hin 23:4; 1Kru 29:15; Sal 39:12. ^l**11:17-18** Hin 22:1-14. ^m**11:17-18** Hin 21:12.

ⁿ**11:20** Hin 27:27-29,39-40. ^o**11:21** Hin 48:1-20; Hin 47:31 (LXX).

^p**11:22** Hin 50:24-25; Iks 13:19. ^q**11:23** Hin 2:2; Iks 1:22. ^r**11:24** Iks 2:10-12.

sikandin ka eglemetan tenged te pegpalintutuu rin te egginguma ne Kristu, du te egpakaangken te karatuan te Ihiptu. Su mig-iman-iman sikandin ne due igdasag te Manama kandin keureme.

²⁷ Tenged te pegpalintutuu, mig-awe si Muwisis diye te Ihiptu ne ware naalde te pegkabelu te Hari. Migpabulus sikandin ka migsalig te Manama minsan te me keyirapan su hendue te nakita rin e ka Manama ne kene egkakita. ²⁸ Tenged te pegpalintutuu, migbunsud migsahakeen si Muwisis te Peglihat te Panalihan. Ne migsuhu sikandin ne egpabesikan te langesa te karniru ka gumawan te me kabuhalan ni Israil, eyew kene egkalagkes te pegpangimatey te panalihan te Manama ka me panganey ne anak dan ne lukes.

²⁹ Tenged te pegpalintutuu, nekeyipanew sikandan te mammara ne tane te peglapas dan diye te Malalab ne Dahat. Piru nalled mule ka me Ihiptuhanen ne miglupug kandan.

³⁰ Tenged te pegpalintutuu te kabuhalan ni Israil, nahuhus ka alad te siyudad te Hiriku te pegkapenga ran te peglingut-lingut dutu seled te senge simana.

³¹ Tenged te pegpalintutuu, ka malitan ne migbebelegye te lawa rin ne si Rahab, ware sikandin nakalagkes namatey te seeye se matig-Hiriku ne ware migpalintutuu te Manama, su insagsahipe din ka me talag-iipat.

³² Na, kayi re taman ka igguhuh ku kaniyu meyitenged te me etew ne migpalintutuu te Manama, tenged su warad e timpu te pegpangguhuh

meyitenged engki Gidyun, ki Barak, ki Samsun, ki Hipta, ki Dabid, ki Samwil wey te me prupita dengan. ³³ Tenged te pegpalintutuu ran, due дума ne nakapanalu te me nasud, ne due дума ne matareng ka pegmandu dan, ne due дума ne nakarawat te insaad te Manama kandan, wey due дума ne nakapatiem te be-be te me liyun. ³⁴ Due дума ne ware natutung te migkanlabkanlab ne hapuy, wey due дума ne nakapalahuy te me etew ne egtibas perem kandan. Minsan mahuye ka дума piru imbehayan sikandan te kanekal. Due дума ne mabbulut wey natalu ran ka me sundalu te дума ne me nasud. ³⁵ Due degma me malitan ne neuyahan te me anak dan ne nammatey. Ne due дума ne migsuman-suman ne meupiya pad ka egbayayaran taman te kamatayen tenged te pegpalintutuu ran du te egdawat te kaligwangan. Su mig-iman-iman sikan dan ne egginguma ka aldew ne eguyahen ded sikandan te Manama wey egkarawat dan ka subla pad ne meupiya ne umul. ³⁶ Due дума ne inlemetan wey impanlampesan, ne ka дума impamaku wey imprisu. ³⁷ Ne due degma дума ne innimatayan, iling te imbebatu, impaliwliwaraan te eggabas, wey intitibas te kampilan. Ne due дума ne nangukumbale naan de te laplap te karniru wey kambing. Amane e egkaayu-ayu sikan dan, imbayayaran, wey impaantus pad man-e. ³⁸ Migleug-leug sikandan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, diye te me bubungan, wey diye nangugpe te me sulung wey te me lungag te

^s11:28 Iks 12:21-30. ^t11:29 Iks 14:21-31. ^u11:30 Huswi 6:12-21.

^v11:31 Huswi 6:22-25; Huswi 2:1-21. ^w11:32 Tal 6:11-8:32; Tal 4:6-5:31; Tal 13:2-16:31; Tal 11:1-12:7; 1Sam 16:1-1Har 2:11; 1Sam 1:1-25:1.

^x11:33 Dan 6:1-27. ^y11:34 Dan 3:1-30.

^z11:35 1Har 17:17-24; 2Har 4:25-37. ^a11:36 1Har 22:26-27; 2Kru 18:25-26; Hir 20:2; 37:15; 38:6. ^b11:37 2Kru 24:21.

tane. Ka malehet due, kene ne likes ka kalibutan para kandan.

³⁹ Seini se langun, ingkahale te Manama tenged te pegpalintutuu ran. Piru minsan pad due, ware dan narawat ka langun ne inaad te Manama kandan.

⁴⁰ Su due meupiya pad ne planu te Manama ne nalagkes ki degma. Taman kuntee, ware natuman ka saad din diye te kandan su eyew egmekeglege ki ka egdawat te inaad din, wey egkeyimu ki ne keet-etawan din ne ware seyyup.

Ka pegpakannekal te pegpalintutuu taman te katammanan

12 Sikan naa, tenged su nalingutan ki kuntee te seeye se susuluhi ne me etew dengan ne egpamalehet kanta ne egkasalihan ka Manama, keilangan ne eg-engkeran ta ka langun ne egpakabalabag kanta wey ka sale ne iyan egpakabakus kanta. Ne egpabulus ki ka egpallahuy te lumba ne intahahe kanta. ² Keilangan ne iyan te re egtengtengan si Hisus, ka egpuunan wey ka talagmalehet te pegpalintutuu ta. Imbalahad din de ka keyilew rin perem te pegpalansang te krus, tenged te kahale ne egkarawat din pegkapenga te peg-antus din. Ne kuntee, diyad e sikandin migpinnuu te igkakawanan* te trunu te Manama.

³ Sumsumana niyu si Hisus se mig-antus te pegsupak te me etew ne makas-sale, eyew kene kew egkapelaan wey eg-engked. ⁴ Ne ware de due migpatey kaniyu puun te pegpakannekal rin te pegtaluu te sale. ⁵ Ne ware niyu red nalingawi ka pegbagget te Manama kaniyu isip me anak din? Migkahi sikandin diye te Kasulatan,

“Anak ku, kene nu balahara ka pegdisiplina te Manama keykew, wey kene ka engked ke egdew-ayen ka nikandin.

⁶ Su ka eggeyinawaan te Manama, egdisiplineen din, wey eglegparan din seeye se in-ila rin ne anak din.”

⁷ Antusa niyu ka keyirapan isip disiplin te Manama kaniyu, tenged su inisip kew nikandin ne me anak din. Duen naan iya anak ne kene egdisiplineen te amey? ⁸ Piru ke kene kew egdisiplineen iling te eggimuwen din te langun ne me anak din, kene kew naa ne malehet ne me anak din; anak kew re te dalan.

⁹ Minsan ka me amey ta kayi te ampew te tane, migdisiplina ma kanta, wey intahud ta sikandan tenged due. Na, subla pad ne egparuma-ruma ki te Amey ta ne diye te langit eyew egpakaangken ki te umul. ¹⁰ Su ka me amey ta kayi te ampew te tane, migdisiplina kanta te ware de naluhey sumale te insuman-suman dan ne meupiya. Piru ka pegdisiplina te Manama kanta para iya te keupianan ta, eyew egkeyimu ki ne matulus iling kandin. ¹¹ Ware pegdisiplina ne egkapahale taheed te eggimuwen sika, su masakit iya. Piru te katammanan, seeye se nakabaye te pegdisiplina, egmalinawen e ka suman-suman wey egmatareng e ka batasan.

¹² Purisu kayawa niyu ka napu-pu ne me belad niyu wey lig-ena niyu ka mahuye ne me buel niyu. ¹³ Tul-ira niyu ka dalan ne egbayaan niyu, su eyew seeye se pungku kene egkabalingu, ke kene, nasi egkeulii.

* **12:2** Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egkapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

^c**12:5** Hub 5:17; Lal 3:11-12 (LXX). ^d**12:12** Isa 35:3 (LXX).

^e**12:13** Lal 4:26 (LXX).

Ka pegpaney-paney meytenged te peg-inniyug te Manama

¹⁴Pakkanekali niyu ne malinawen ka peg-ugpe niyu duma te me etew wey egmatulus kew, su ke ware sika, ware sabeka ne egpakakita te Manama. ¹⁵^fBantey kew degma ne ware sabeka kaniyu ne eg-inniyug te keupiya te Manama. Pakannekali niyu ne ware sabeka ne egpekeiling te mapeit ne hilamunen ne iyan egpuunan te kasamuk due te kaniyu wey egpakamalindit te kasuluhan. ¹⁶^gBantey kew ne ware sabeka kaniyu ne egpangabid, wey ware due te kaniyu ne kene egkaalde te Manama iling ki Isaw te migbubullas te katenged din te pegkapanganey rin te senge keenan de. ¹⁷^hTe katammanan, nakataha kew e ne timpu ne egkeupian ded perem sikandin ne egpakarawat te panalangin din, ware sikandin behayi tenged su kene din egkabalbalawan ka innimu rin minsan ke egsinehew pad sikandin.

¹⁸ⁱKa pegparani niyu kuntee diye te Manama, kene ne iling te pegparani dengan te kabuhalan ni Israil diye te Manama. Migparani sikandan te bubungan ne egkahen-genan ne due hapuy ne migkanlabkanlab, durusilemi, wey keke-sehi ka kalamag. ¹⁹Ne nakarineg sikandan te dahing te trumpita wey te laheng te Manama. Te pegkarineg dan e te laheng, migpeyimmimew e sikandan ne kenad e egpalalachen. ²⁰^jSu kene egpakaantus sikandan te insuhu te laheng ne miggenendue, “Minsan ke due mananap ne egdiek te seini ne bubungan, keilangan ne egbatuwen taman te

egpatey.” ²¹^kMakaalat-halat ka nakitaran ne minsan si Muwisis nakakahi, “Egkelkelen ad te pegkaalde ku.”

²²Piru sikaniyu mule, ka bubungan te Siyun ka imparaniyan niyu, ka siyudad te manekal ne Manama, ne iyan ka Hirusalim ne diye te langit ne miglibulungan te egkengahale-gale ne me panalihan ne kene egkaseel. ²³Migparani kew te nanlibulung ne me etew ne in-isip te Manama ne mabantug ne me anak din, [†]ne nasulat e se me ngaran diye te langit. Migparani kew degma diye te Manama ne talaggukum te langun ne etew, wey migsabeka kew te seeye se nenammatey e ne immatareng e te Manama ne warad e me kulang. ²⁴^lMigparani kew ki Hisus ne iyan tigpataliware kanta wey te Manama te iyan ne kasabutan. Ka impatihis ne langesa rin migpamalehet ne impasaylu kid e, wey meupiya pad seini du te langesa ni Abil ne migbuyu te pegsuli.

²⁵^mNa, bantey kew ne kene kew egpalingeg-lingeg te iglalag te Manama kaniyu. Su ka me etew dengan ne ware miglinga-linga te inlalag te Manama kandan kayi te ampew te tane, ware nakapanalliya te legpad. Ne iyan ki naan pa iya kene legpari, ke kene ta eglinglingeen ka iglalag kanta ne diye egpuun te langit! ²⁶ⁿTe seeye ne timpu, nawelwel ka tane tenged te laheng te Manama, piru kuntee migsaad sikandin ne miggenendue, “Egwelwelen ku pad eg-abayi ka tane, ne kene ne tane de, ke kene, ka langit degma.” ²⁷Ka seini se lalag din ne, “Eg-abayan pad,” iyan igpasabut kayi ne eg-aween din ka langun ne innimu rin ne egkawelwel, eyew iyan naan de egka-haat ka kene egkawelwel.

[†]12:23 Te Grigu: panganey ne me anak.

^f12:15 Diy 29:18 (LXX). ^g12:16 Hin 25:29-34. ^h12:17 Hin 27:30-40.

ⁱ12:18 Iks 19:16-22; 20:18-21; Diy 4:11-12; 5:22-27. ^j12:20 Iks 19:12-13.

^k12:21 Diy 9:19. ^l12:24 Hin 4:10. ^m12:25 Iks 20:22.

ⁿ12:26 Hag 2:6 (LXX).

²⁸Purisu keilangan ne egpasalamat ki te Manama tenged su egpekeugpe kid e te migharian din ne kene egkawelwel. Keilangan ne egsimbeen ta ka Manama te paahi ne egpakapahale kandin duma te pegtahud wey te pegpariralem ta. ²⁹°Su ka Manama ta, egpekeiling te hapuy ne egpekewugmas.

Egmenuwen ta te pegpahale te Manama

13 Na, pabulus kew paheyinaweey isip tahasuled. ²PKene kew kalingew ne eg-al-alumama te mahaliyug ne ware niyu neileyi. Su due duma dengan ne mig-al-alumama te mahaliyug ne ware nakanengngeng te me panalihan bes e seeye. ³Ikeyid-u niyu seeye se nenaprisu wey seeye se mig-antus, wey gedgerama niyu degma ka keugpe dan.

⁴Keilangan ne ka asaweey egtahuren te langun, wey kene egpalibibuhey ka alunggun. Su ka egpanlibug wey ka egpangabid, eglegparan te Manama.

⁵°Pakaddiyu kew te peggeyinawa te seleppi, wey keilangan ne egkabennalan kew ke nekey ka due te kaniyu. Su seini ka ingkahi te Manama, “Kene kud iya eg-engkeran sikaniyu wey eg-inniyuhan.”

⁶°Sikan naa ka kene ki egkehe ne egkahi, “Ka Manama ka talagbulig ku, purisu kena a egkaalde.

Nekey ma ka egkeyimu te etew kayi te keddiey?”

⁷Sumsumana niyu ka me pangulu niyu, seeye se migpanulu dengan kaniyu te lalag te Manama. Sumsumana niyu ka neyngumaan te peg-ugpe dan, ne

ilingi niyu naa ka pegpalintutuu ran. ⁸Si Hisu Kristu, kene egkabalbalawan puun pad dengan, kuntee, wey te ware egtamanan. ⁹Purisu kene kew peuyan te minsan nekey ne lein ne klasi te pegpanulu. Ne meupiya ke egkalig-en ka me pusung ta pinaahi te keyid-u te Manama, ne kene ne pinaahi te balaud meytenged te egkakeen. Kene egpakabulig sika te seeye se eg-ikul. ¹⁰Kayi te kanta, ka peglansang ki Hisus diye te krus ka hendue te kanta ne altar. Piru ka me Hudiyu ne migpabulus-bulus pad ne migpanubad, kene egpakakuwa te kapasayluwan te me sale pinaahi kayi. ¹¹°Ne ka langesa te me ayam, eg-uyanen te labew ne talagpanubad diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng isip igpanubad te peglinis te me sale, piru ka me lawa, eg-uyanen dan diye te lihawangan te kampu wey diye dan egtutunga. ¹²Ne iling naan ded, mig-antus degma si Hisus diye te lihawangan te siyudad eyew te pegmatulus te me etew pinaahi te kandin mismu ne langesa. ¹³Sikan naa, eg-engkeran tad ka tapey ne tulluwen^f wey eg-ambag kid eg-antus te pegkeyilew rin. ¹⁴Su kayi te ampew te tane, ware siyudad ta ne kene egkaawe piru eg-im-imanen ta ka siyudad ne eg-ugpaan ta keureme.

¹⁵Purisu, keilangan ne egpabulus ki egsaye te Manama pinaahi ki Hisus, isip halad ne egpuun te be-be^g te seeye se eg-angken kandin. ¹⁶Kene kew kalingew ne eggimu te meupiya wey pabulihey kew ka tagse sabeka, su iyan sika ka peghalad ne egpakapahale te Manama.

^g13:10 Te Grigu: ka migpamakey diye te balungbalung, ware katenged ne egkeen te igpanubad diye te kanta ne altar.

^f13:13 Te Grigu: eggendiyaan ta si Hisus diye te lihawangan te siyudad.

^h13:15 Te Grigu: behas te bibig.

°12:29 Diy 4:24. P13:2 Hin 18:1-8; 19:1-3. ¶13:5 Diy 31:6,8; San 1:5.

†13:6 Sal 118:6 (LXX). §13:11 Lib 16:27.

¹⁷Tumana niyu ka me pangulu niyu wey paruma-ruma kew kandan, su sikandan ka egtanggu te pegpalintuu niyu wey ka egpanabak diye te Manama te pegtanggu ran. Emun ke egtumanen niyu sikandan, eggimu sikandan ne due kahale, piru ke kene, egkabehatan sikandan te himu ran wey kene degma egpak-abulig sika kaniyu.

¹⁸Pabulus kew ampu kanami. Naka-nengneng key ne malinis iya ka kunsinsya ney wey egkeupian key ne eleg ka langun ne eggimuwen ney. ¹⁹Eghangyuen ku iya sikaniyu ne eg-ampu keddi eyew egpaliberen e pad te Manama due te kaniyu te kene egkaluhey.

**Ka katammanan ne peg-ampu
wey pegpanaha-taha**

²⁰In-uyag te Manama ne egpuunan te keupianan ka Magbebaye ta ne si Hisus. Egpekeiling sikandin te maresen ne taglameng te me karniru, ne pinaahi te langesa rin, napamalehetan din ka ware

katammanan ne kasabutan. ²¹Ka Manama ka egbehey kaniyu te langun ne meupiya ne ingkeilangan niyu te pegtuman te pegbuut din. Ne pinaahi ki Hisu Kristu, eggimuwen din kayi te kanta ka egpakapahale kandin. Egsayeen ta si Hisu Kristu te ware egtamanan. Malehet iya!

²²Me suled ku, eghangyuen ku sikaniyu ne eg-ayad-ayad egpammineg te intambag ku kaniyu, su malepet de seini se sulat ku kaniyu. ²³Igkeupii ku ne egpakataha kew ne nakalihawang e diye te prisuwan ka suled ta ne si Timutiyu. Ke mahaan de egpekeuma sikandin kayi, egdumeen ku sikandin te eggendue te kaniyu.

²⁴Ipangemuste e re te langun ne me pangulu niyu wey te langun ne keetawan te Manama. Migpangemusta degma kaniyu ka me suled ta ne matig-Italya.

²⁵Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu langun.

Ka Sulat ni

Santiyagu

Igpewun-a

Ka seini ne *Sulat ni Santiyagu*, iyan seini ka nalimud ne me tambag ni Santiyagu te me etew ne migpalintutuu te Manama. Insulat din seini diye te langun ne keet-etawan ne nekegsuwey-suwey kayi te ampew te tane. Miggamit si Santiyagu te me panunggilangan eyew te pegpasabut te me etew wey te pegtambag, eyew egmeupiya ka batasan dan wey ka himu ran te tagse aldew. Migpanulu man-e sikandin te nakalkalasi ne pegpanulu iling te: pegpalintutuu, peg-eleg-eleg, peg-antus, pegtahud, meupiya ne pegbatasan, meupiya ne peglalaglalag, malehet ne katuenan ne egpuun te Manama, wey peg-ampu.

Migkahi sikandin te kulang ka kanta ne pegpalintutuu ke kene egdumaan te himu.

Ka malehet ne ngaran te etew ne migsulat kayi si Hakub, piru si Santiyagu ka igngengaran te me Kastila.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1

Ka pegpalintutuu wey ka katuenan 1:2-8

Ka egkaayu-ayu wey ka meyaman 1:9-11

Ka peg-eleg-eleg wey ka pegtintal 1:12-18

Ka pegpamineg wey ka peggimu 1:19-27

Peg-ilingen te egtahud ka etew 2:1-13

Ka pegpalintutuu wey ka meupiya ne himu 2:14-26

Ka dile 3:1-12

Ka katuenan ne egligkat te langit 3:13-18

Ka Kristuwanen wey ka me kasangkaan 4:1-5:6

Ka nakalkalasi ne pegpanulu 5:7-20

1 Sikeddiey si Santiyagu ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a te Manama wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu. Egpangemusta a kaniyu langun te me Kristuwanen ne egpuun te sapulu wey daruwa (12) ne tribu ne nekegsuwey-suwey kayi te ampew te tane.

Ka pegpalintutuu wey ka katuenan

²Me suled ku, kahale kew ke due peg-eleg-eleg ne egginguma kaniyu, ³su nakataha kew ne ka peg-eleg-eleg, egpakalig-en te pegpalintutuu niyu eyew egkaantus niyu ka me keyirapan.

⁴Purisu antusa niyu ka langun ne me peg-eleg-eleg su eyew egmatareng kew wey egkakumplitu kew, ne ware egkukulang diye te kaniyu. ⁵Ke due diye te kaniyu ne kulang se kaalam, pabuyua niyu diye te Manama wey egbehayan iya sikandin.

Egbehayan sikandin te Manama ne kene ne nunuhunen, wey hiid-uwen sikandin te langun ne etew. ⁶Piru pabuyua nu sikandin duma te pegpalintutuu, ne ware pegduwa-ruwa. Su ka egduwa-ruwa egpekeiling te bunlud ne egkeuyan-uyan te kalamag minsan hendei eggiyupa. ⁷⁻⁸Ka etew ne egduwa-ruwa, kene egpakapallateng ne due egkarawat puun te Manama, su ware kamalehetan te langun ne eggimuwen din.

Ka egkaayu-ayu wey ka meyaman

⁹Keilangan ne egkahale ka suled ta ne egkaayu-ayu, ke igparibabew e sikandin te Manama. ¹⁰Ne ka meyaman degma, keilangan ne egkahale ke igpariralem e sikandin te Manama, su egpekeiling de sikandin te kabakaran te me hila-munen ne egkapadpad. ¹¹Te pegsile te iiniti ne aldew, egkahangu e ka hila-munen wey egkapadpad e ka kabakaran din, wey egkaawe e ka katelesan din.

Ne iling naan ded due ka meyaman, minsan ke masalig pad ka eggimuwen din, egginguma iya ka aldew ne egpatey sikandin.

Ka peg-eleg-eleg wey ka pegtintal

¹²Keupianan te etew ne egpakaantus te me peg-eleg-eleg, su emun ke epakaantus sikandin, egpakarawat sikandin te kuruna te umul ne insaad te Manama te seeye se eggeyinawa kandin. ¹³Emun ke egtintalen ka sabeka ne etew, kene egkaayun ne egkahi sikandin ne ka Manama ka migtintal kandin, su ka Manama, kene ma egkatintal ne eggimu te mareet wey kene degma sikandin egtintal te minsan hentew. ¹⁴Piru wey re egkatintal ka etew ke egkeupian sikandin te kene ne kandin, wey egkeuyan sikandin te mareet ne igkeupii rin. ¹⁵Ne ke egtumanen din ka mareet ne igkeupii rin, egpakasale e sikandin, ne emun ke egpabulus sikandin ka eggimu te mareet, egpatey iya sikandin.

¹⁶Pinalangge ne me suled ku, kene kew paakal. ¹⁷Ka langun ne meupiya wey malehet ne dasag, diye egpuun te dibabew, diye te Amey ne migpuunan te kalayag. Kene egkabalbalawan sikandin tenged su kene ma ne iling sikandin te alung ne egkaalin-halin. ¹⁸Sumale te pegbuut din, innimu ki nikandin ne me anak din pinaahi te kamalehetan te kandin ne lalag, su eyew egkeyimu ki ne labew te langun ne innimu rin.

Ka pegpamineg wey ka peggimu

¹⁹Tantanuri niyu seini me pinalangge ku ne me suled. Ka tagse sabeka, keilangan ne mahaan egpamineg ke due eglalag piru kene ne mahaan eglalag wey egkabelu. ²⁰Su ka kabelu te etew, kene egpekeuyan te pegkamatareng ne igkeupii te Manama. ²¹Purusu engkeri niyu ka langun ne maddeet ne himu wey

batasan, wey dawata niyu te mapariralemen ka lalag te Manama ne impamula diye te pusung niyu, su seini ka egpakaluwas kaniyu.

²²Kene kew paakal te isip niyu pinaahi te pegpamineg de te lalag te Manama, ke kene, tumana niyu. ²³Su ka minsan hentew ne egpamineg de te lalag din ne kene egtuman, egpekeiling te etew ne migpangalungan. ²⁴Pegawe din te migpangalungan, due-rue ne nalingawan din ke mamenu e mane sikandin. ²⁵Piru ka etew ne amana egbantey te malehet ne Balaud ne egpakaluwas, wey egpabulus sikandin ne egtuman, wey kene din eglingawan ka narineg din su nasi din eggimuwa, egpanalanganin sikandin te langun ne eggimuwen din.

²⁶Ke due sabeka ne egpalintutuu ne eleg e ka kandin ne pegpamakey, piru ke kene egbantey ke nekey ka iglalag din, kene ne malehet ka pegpamakey rin. Mig-akalan din de ka isip din. ²⁷Su iyan seini ka malehet wey meupiya ne pegpamakey te Amey ne Manama, ka pegtangu te me ilu wey te me balu te timpu ne egkeyirapan sikandan, wey ka egbantey ne kene sikandin egkabiluwan te kareet kayi te kalibutan.

Peg-ilingen te egtahud ka etew

2 Me suled ku, sikaniyu se migpalintutuu te tetelesi ne Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, keilangan ne egpeg-ilingen niyu te egsahipe ka me etew. ²Panunggiling ke due etew ne egtambung te pegsimba niyu ne migsising te bulawan wey tetelesi ka ingkukumbale din, ne due degma egkaayu-ayu ne egtambung ne migsaluub te dereeti ne kumbale. ³Ne emun ke iyan niyu re egsahipeen ka migkukumbale te meupiya wey egpinnuuwen niyu diye te mateles ne pinnuwan, ne ka egkaayu-ayu egpasasindehen niyu re mule wey ke egpapin-

nuuwen naa diye te seeg, ⁴egpakasale kew e te peg-alam niyu te etew wey te peggukum niyu puun te mareet ne suman-suman niyu. ⁵Pammineg kew me pinalangge ku ne me suled. In-alam te Manama ka egkengaayu-ayu kayi te ampew te tane eyew egkeyimu ne meyaman te pegpalintutuu, wey eyew egpekeugpe te Migharian te Manama ne insaad din te langun ne eggeyinawa kandin. ⁶Piru impeyilawan niyu ka egkaayu-ayu. Hentew bes ka eg-ayu-ayu kaniyu wey egsusumbung kaniyu diye te me huwis? Sika iya se me meyaman. ⁷Sikandan ka egbaley-baley te meupiya ne ngaran ni Hisu Kristu ne insabekaan ta.

⁸Eleg ka eggimuwen niyu ke egtumanen niyu ka sika se impurtanti ne Balaud ne egkakita diye te Kasulatan ne miggenendue, “Geyinawei nu ka me duma nu iling te peggeyinawa nu te keykew mismu ne pegkeetew.” ⁹Piru ke eg-alamen niyu re ka egsahipeen niyu, egpakasale kew e, wey ka Balaud ka eggukum kaniyu isip nakasale. ¹⁰Su ka minsan hentew ne egtuman te intiru ne Balaud piru egpakasuwey te sabeka re, nakasuwey e sikandin te langun. ¹¹Su ka Manama ne migkahi, “Kene ka panlibug,” sikan ded man-e ka migkahi, “Kene ka himatey te etew.” Ke ware ka nakapanlibug, piru ke nekeyimatey ka, nakasuwey kad e te Balaud. ¹²Lalag kew wey himu kew iling te me etew ne eggukuman te Balaud ne egpakaluwas te etew. ¹³Te timpu te peggukum, kene egkeyid-u ka Manama te seeye se ware pegkeyid-u diye te duma, piru ka pegkeyid-u, egpakaparibabew pad iya te peggukum.

Ka pegpalintutuu wey ka meupiya ne himu

¹⁴Me suled ku, nekey-a ka karuan ke egkahi ka sabeka ne etew te due pegpalintutuu rin piru kene egkakita diye

te himu rin? Egpakaluwas naa kandin ka pegpalintutuu rin ne iling due? Kene iya! ¹⁵Panunggiling ke due suled niyu te pegpalintutuu ne egkeilangan te kumbale wey kulang te pegkeen, ¹⁶ne due sabeka kaniyu ne egkahi diye te kandan, “Egpanalanganin kew te Manama, ne kukumbale kew naa wey pangeen kew,” piru ke ware niyu behayi sikandan te keilangan dan, nekey naa ka karuan due? ¹⁷Iling ded due ka pegpalintutuu, egpatey sika ke kene egdumaan te meupiya ne himu.

¹⁸Piru ke due egkahi, “Due pegpalintutuu nu, ne sikeddi, eggimu a te meupiya.” Seini ka igtapak ku rue, “Papitawa a te pegpalintutuu nu ne kene egdumaan te himu. Su egpapitawen ku mule sikeykew te keddi ne pegpalintutuu pinaahi te keddi ne himu.” ¹⁹Egpalintutuu ka ne sabeka re ka Manama? Meupiya! Piru minsan ka me busew egpalintutuu degma—egpangelkelen pad iya sikandan te kaalde. ²⁰Egbusawen ka! Keilangan naan pad ne egpakanengngeng ka te ka pegpalintutuu ne kene egdumaan te himu, ware karuan? ²¹Ka kaapan ta ne si Abraham, in-isip sikandin te Manama ne matareng tenged te meupiya ne himu rin ne sika se pegbehey rin te anak din ne si Isaak eyew igpanubad. ²²Purisu amana ne klaru ne ka pegpalintutuu rin, indumaan te himu, wey namalehet ka pegpalintutuu rin pinaahi te himu rin. ²³Ne natuman ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Migpalintutuu si Abraham te Manama, ne tenged due, in-isip sikandin te Manama ne matareng.” Sika ka egpuunan ne ingngaranan sikandin ne alukuy te Manama. ²⁴Purisu egkakita niyu ne egisipen te Manama ne matareng ka sabeka ne etew pinaahi te himu rin, kene de ne pinaahi te pegpalintutuu. ²⁵Iling ded degma diye te ki Rahab ne migbebelegye te lawa rin. In-isip sikandin te Man-

ama ne matareng pinaahi te himu rin ne pegtangu te me talag-iipat wey te peg-pepallahuy rin kandan diye te lein ne bayaan. ²⁶Su ka etew ne warad geyinawa, migpatey e. Ne ka pegpalintutuu ne kene egdumaan te himu, egpatey degma.

Ka dile

3 Me suled ku. Kene ne keilangan ne masalig ka egkeyimu ne talagpanulu su nakataha kew ne sikanta se talagpanulu, amana ne malehen ka peggukum kanta du te duma. ²Su sikanta langun, malasi ki egkaseyyup. Ka etew ne kene egkaseyyup te peglalag-lalag din, ware naa seyyp diye te kandin, wey egkabuutan din degma ka intiru ne lawa rin. ³Emun ke egkakangan ta ka kudde su eyew egpalintutuu kanta, egpakaparuma-ruma sikandin minsan hendei ta igpabaye. ⁴Tengtengi niyu ma degma ka me barku, minsan derakel sikandan ne eggiyupen te makeseg ne kalamag, egpakaruma iya ke hendei igpabaye te kepitan, tenged te sika se deisek ne enggaran te timun. ⁵Iling degma due ka dile, minsan ke deisek sika ne baad te lawa, piru amana egpakepegasal.

Sumsumana niyu kamenu kaluag ka puwalas ne egkasilaban te deisek ne hapuy. ⁶Ne ka dile, egpekeiling te hapuy ne mig-ingeran te egpakarereet. Egpakarereet sika te intiru ne pegkeetew ta wey egpakasilab te kanta ne pegugpe. Ka sika ne hapuy, diye egpuun te linew ne hapuy. ⁷Ka langun ne klasi te me mahintalunan ne me mananap, me manuk-manuk, me uled, wey me ngalap, egkaayun ne eglayamen te etew, ⁸piru ware etew ne egpakalayam te dile. Dereeti seini ne kene egkabalabahan, wey napenu te eggilu ne egpakapatey. ⁹Egkahamit ka dile ta te pegpasalamat te Magbebaye wey Amey ta, wey egka-

hamit ded man-e te pegdilus te duma ne me etew ne innimu iling te ulaula te Manama. ¹⁰Te sikan ded ne be-be eglihawang ka pegdayan wey pegdilus. Me suled ku, kene perem ne iling due. ¹¹Kene egkaayun ne sabeka re ne sebseb ka egpuunan te meupiya ne weyig wey te mareet degma ne weyig. ¹²Me suled ku, ka kayu ne iggira, kene egpakabebehas te ulibu, ne ka paras, kene egpakabebehas te iggira. Ne ka mapeit ne sebseb, kene egpakabehey te meupiya ne weyig.

Ka kaalam ne egpuun te Manama

¹³Ke due diye te kaniyu ne due katuenan wey mahaan egpakasabut, keilangan ne igpakita rin seini due te pegugpe din pinaahi te me meupiya ne himu ne egdumaan te pegpariralem puun te kandin ne kaalam. ¹⁴Piru ke due diye te pusung nu ne amana egkeimma wey lehed, kene egkaayun ne egpepeggasal ka te dakel ka katuenan nu wey kene ka uubat. ¹⁵Su ka sika ne kaalam, kene ne diye egpuun te dibabew, ke kene, kayi re te ampew te tane. Kene egpuun diye te Manama, ke kene, diye te ahalen te me busew. ¹⁶Ke hendei ka pegkasekel wey ka peggakam-hakam, due degma ka kasamuk wey ka langun ne mareet ne me himu. ¹⁷Piru ka kaalam ne diye egpuun te dibabew, hun-a te langun ware seini nasewuhi te mareet, igkarangeb eggeyinawa te kalinaw, maayad-ayad te duma, maparuma-ruma, hiid-uwen, meupiya se eggimuwen, kene eg-alam te egtahuren, wey kene egpapitew-pitew re. ¹⁸Egpakahaani te pegkamatareng ka etew ne eggeyinawa te kalinaw ne egpamula te keupianan.

Ka peg-alukuy te kalibutan

4 Nekey-a ka egpuunan te igmekegeh et niyu wey igkasamuk niyu? Iyan iya egpuunan due sika se igkengeupii

niyu ne egmekeg-ehet diye te diralem niyu. ²Due perem igkeupii niyu, piru kene niyu egkakuwa, ne due egpuun ne egpangimatey kew. Due igkeimma niyu piru kene niyu egkaangken, purisu nasamuk kew wey nenekeg-ehet. Kene kew egpakakuwa te igkeupii niyu su kene kew ma egbuyu diye te Manama. ³Te timpu ne egbuyu kew, kene sika igbehey kaniyu tenged su mareet ma ka tuyu niyu te egbuyu. Iyan niyu igbuyu su eyew egkatuman ka igkeupii niyu. ⁴Sikaniyu se egpekeiling te mangngalibug! Ware kew bes nakataha ne ka egpakig-alukuy te kalibutan, egpakakuntere te Manama? Purisu seeye se egkeupian ne egpakig-alukuy te kalibutan, egkeyimu ne kuntere te Manama. ⁵Kene niyu sumsumana ne ware karuan te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Talikuren ka panisingan ne impeugpe te Manama kayi te kanta.” ⁶Piru dakel ka bulig te Manama kanta sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Kuntere te Manama ka me hambuhen, piru egbulihan din seeye se me mapariralemen.” ⁷Purisu paruma-ruma kew te Manama, wey sukuli niyu ka ahalen te me busew su eyew egpakapalahuy. ⁸Parani kew te Manama, ne ka Manama ka egparani kaniyu. Sikaniyu se me makasesale, inniyuhi niyu ka me sale niyu.** Sikaniyu se egmanduwa-ruwa, linisi niyu ka me pusung niyu. ⁹Kalange kew, sinehew kew, wey pandalawit kew. Bullasi niyu ka pegngisi niyu te pegsinehew. Bullasi niyu ka pegkahale niyu te pegkalange. ¹⁰Pariralem kew diye te tangkaan te Magbebaye ne sikandin ka egparibabew kaniyu.

Ka pegpaney-paney meytenged te peggukum te duma

¹¹Me suled, kene kew lalag te mareet diye te duma niyu. Su ka minsan hentew ne eglalag te mareet diye te suled din, wey ke eggukum naa, eglalag degma wey eggukum te Balaud. Su ke eggukum kew te Balaud, ware kew naa nakatuman kayi, ke kene, miggukum kew re. ¹²Ka Manama re ka egpakabehey te Balaud wey ka egpekewukum. Sikandin de ka egpakaluwas wey egpekeyimatey. Piru hentew kew ma ka eggukum te duma niyu?

Ka pegpaney-paney meytenged te pegpegasal

¹³Due igkalalag ku kaniyu, sikaniyu se migkahi, “Eggendiye key kuntee wey ke kaaselem naa te sabeka ne lungsud wey eg-ugpe pad diye seled te sabeka ne leg-un eyew egtetamuk wey te peg-paneleppi.” ¹⁴Piru ware kew nakataha ke nekey ka egkeyitabu kaniyu kaaselemen. Nekey-a ka egkeilingan niyu? Egpekeiling kew te gapun, egkakita egkaragdahawi, ne egkataman egkaawe e. ¹⁵Seini perem ka eleg ne eglalohen niyu, “Ke igtuhut te Manama, egsumpulan pad perem nikandin ka umul ta wey seini ka eggimuwen ta.” ¹⁶Piru kuntee, nasi kew re iya migpegasal wey migparayan-dayan. Mareet ka iling due ne pegpegasal. ¹⁷Sikan naa, ka etew ne nakanengneng ke nekey ka eleg ne eggimuwen din piru ware din himuwa, egpakasale e.

Ka tambag te me meyaman

5 Pammineg kew ka me meyaman, paninehew kew wey pandalawit kew tenged te pegkalagew ne egginguma kaniyu. ²Namewu e ka me karat-

**4:8 Te Grigu: panlu-lu kew te me belad niyu.

uan niyu wey ka me kumbale niyu migpangetket e te ipes.³ Intaang e ka me bulawan niyu wey ka me seleppi niyu, ne sika se taang dan ka egpakapamalehet ne nakasale kew wey sika ka egpakarereet te lawa niyu iling te hapuy. Miglilimud kew te me karatuan niyu te katamanan ne timpu.⁴ Pammineg kew! Ka me etew ne miggimu diye te me kamet niyu, migsalew-salew e ne ware niyu baryari, wey narineg te Maresen ne Magbebaye ka pegsalew-salew te manggaani.⁵ Meupiya amana ka peg-ugpe niyu kayi te ampew te tane wey nakuwa niyu ka langun ne ingkeupii niyu. Iling te impalambeg niyu ka me lawa niyu tahahe te aldew te peggimatey kaniyu.⁶ Inlegparan niyu wey inggimatayan niyu ka matareng ne etew, ne ware migsukul sikandin.

Kene kew egkapeleyi ne egtetahad

⁷ Purisu me suled, kene kew kapeleyi ne egtetahad taman te peglibed te Magbebaye. Pitawa niyu ke immenu te egtetahad te talabasukan ke ken-u egkahaani ka tetelesi ne impamula ran. Kene sikan dan egkapelaan ne egtetahad ke ken-u eg-uran.⁸ Purisu kene kew degma kapeleyi ne egtetahad. Tetahad kew su maahan e ka peglibed te Magbebaye.

⁹ Me suled, kene kew megsalsalawey eyew kene kew eggukuman te Manama, su diyad e te gumawan ka talagukum.¹⁰ Me suled, sumsumana niyu ka me prupita ne migwali te ngaran te Magbebaye. Ilingi niyu sikandan su ware napeleyi ne mig-antus te me keyirapan.¹¹ Pammineg kew, eg-isipen ta ne meupiya sikandan su nakaantus ma. Nakarineg kew e meytenged te pegantus ni Hub, wey nakataha kew e ke immenu sikandin te Magbebaye te pegbulig, su hiid-uwen ka Magbebaye wey lulunuen.

¹² Labew te langun, me suled, kene kew egsesaad ne egkahi, “Mengeyibet te langit,” wey ke “Mengeyibet te tane,” wey te minsan nekey. Ke kene, kahi kew re te “uya” ke eg-uyun kew, piru ke kene, kahi kew re te “kene” eyew kene kew eggukuman te Manama.

Ka geem te peg-ampu

¹³ Ke due egkeyirapan due te kaniyu, keilangan ne paampua niyu sikandin. Ke due egkahale, peulahinga niyu sikandin te me ulahingen te pegsaye.¹⁴ Ke due egderalu due te kaniyu, keilangan ne egumew sikandin te igbuyag te migmalintutuu eyew eg-ampu kandin wey te peg-itis kandin te lana pinaahi te ngaran te Magbebaye.¹⁵ Ka peg-ampu ne egdumaan te pegpalintutuu, egpakabawi te egderalu. Ne ka Magbebaye ka egpekeuli kandin wey egpakapasaylu ke duen ma sale din.¹⁶ Purisu megnangnangeney kew te me sale niyu wey meg-ampuey kew ka tagse sabeka eyew egkengeulian kew. Su dakel ka egkeyimu te peg-ampu te etew ne matareng.¹⁷ Si Iliyas, etew red degma iling kanta. Piru mig-ampu sikandin ligkat te pusung din ne kene perem eg-uran, ne ware iya nekeuran seled te tatelu ne leg-un wey liware.¹⁸ Nataman, mig-ampu e man-e sikandin ne eg-uran, ne mig-uran iya wey nakapamehas e ka me pinamula.

¹⁹ Me suled ku, ke due diye te kaniyu ne egpakasuwey te kamalehetan, wey ke due egpakalibed kandin,²⁰ keilangan ne egpakataha kew ne ka minsan hentew ne egpakalibed te makasesale puun te mareet ne hinimuwan din, sikandin ka egpakapangabang te gimukud te etew puun te kamatayen, wey masalig ka me sale ne egkapasaylu tenged kandin.

Ka An-anayan ne Sulat ni

Pidru

Igpewun-a

Ka an-anayan ne sulat ni Pidru in-sulat din para te migmalintutuu ne nekegsuwey-suwey nangugpe diye dapit te Asya Minur. Ka tuyu ni Pidru te migsulat kayi, ka pegbagget te migmalintutuu ne keilangan ne eglig-en sikandan taliware te masumpit ne pegbayad-bayad kandan tenged te pegpalintutuu ran. Impasuman-suman sikandan ni Pidru meytenged te kaluwasan dan, te kamatayen ni Hisu Kristu, te pegkeuyag din wey te peglibed din. Su nanengnengan ni Pidru ne emun ke iyan dan layun egsumsumanen ka egpallatengen dan ne diye te langit, egkaantus dan iya ka langgun ne keyirapan kayi te ampew te tane. Impanengneng din man-e sikandan ne emun ke egkeehet ka pegpalintutuu ran pinaahi te peg-antus dan te me keyirapan wey me kalasayan, egpakarawat sikandan te dasag te “Timpu ne igpakite e si Hisu Kristu.” (1:7, 13)

Migbanasalan din man-e sikandan ne keilangan ne eg-ay-ayaran dan ka batasan dan isip me keet-etawan ni Kristu, wey keilangan degma ne egparuma-ruma sikandan te seeye se due katenged ne egmandu kandan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpasuman-suman meytenged te kaluwasan ne ware katamanan 1:3-12

Ka pegbanasal meytenged te pegugpe ne matulus 1:13-2:10

Ka pegparuma-ruma ta te seeye se due me katenged diye te kanta 2:11-3:7

Ka tambag meytenged te egginguma ne me keyirapan 3:8-4:19

Ka tambag para te pangulu wey te migmalintutuu 5:1-11

Ka me pangemusta 5:12-14

1 Sikeddiey si Pidru ka migpeuyan te seini ne sulat, apustulis a ni Hisu Kristu.

Egpangemusta a kaniyu te in-alam te Manama, ne nakalapu de due te Puntu, Galasya, Kapadusya, Asya, wey Bitinya. ²In-alam kew te Manama ne Amey sumale te tapey e ne planu rin, wey immatulus kew te Panisingan din eyew egpakapalintutuu kew e ki Hisu Kristu, wey egkalinisan kew e te langesa rin.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, egkaangken niyu te subla-subla.

Ka pegpallateng te umul ne ware egtamanan

³Egdayanen ka Manama wey Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu! Su tenged te dakel ne keyid-u rin, imbehayen ki nikandin te iyam ne umul pinaahi te peg-uyag ki Hisu Kristu. Purisu mapahetpet ki ne egpallateng ne eg-uyahen ki red degma keureme. ⁴Ne ka intahahe te Manama kaniyu diye te langit, kene sika egkamewu, kene egkabiluwan, wey kene egkaawe. ⁵Tenged te pegsalig niyu te Manama, egtamengan kew nikandin pinaahi te geem din, taman te egkarawat niyu ka kaluwasan ne igpakita te katammanan ne timpu.

⁶Ne puun due, gale-gale kew iya minsan keilangan ne eg-antus kew te malepet de ne timpu tenged te egkaleinlein ne peg-eleg-eleg. ⁷Ka tuyu te sika ne me keyirapan, ka pegnengneng ke malehet naan en iya ka pegpalintutuu niyu. Su minsan ka bulawan ne eglihad de, eg-el-elehan ma pinaahi te pegtunew rue, eyew egkanengnengan ke malehet naan iya. Ne iyan naan pa ka pegpalintutuu niyu ne labew pad te bulawan. Ne emun ke egkapamalehetan e ne malehet iya ka pegpalintutuu niyu, egkarayan

kew, egmabantug, wey egtahuren kew te timpu ne igpakite e si Hisu Kristu. ⁸Miggeyinawaan niyu sikandin minsan ware niyu nakita. Ne minsan ke kene niyu sikandin egkakita kuntee, piru egpalintutuu kew wey egsalig kandin. Ne kene egkatirew wey ware egkeilingan te kahale niyu ⁹tenged su narawat niyud e ka dasag te pegpalintutuu niyu ne iyan sika se kaluwasan.

¹⁰Ka me prupita ne migpanagne meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama ne igbehey kaniyu, ka mignengneng wey mig-ayad-ayad mig-ugsi-ugsi meytenged te sika ne kaluwasan. ¹¹Ne pinaahi te Panisingan te Manama ne due te kandan, migpanagne sikandan meytenged te peg-antus te Kristu^{††} wey te dakel ne kabantug din pegkapenga rue. Amana sikandan mig-ugsi-ugsi ke ken-u wey ke nekey ne paahi sika egkeyitabu. ¹²Impataha te Manama kandan ne ka impanlalag dan, kene egkeyitabu diye te kandan su kayi mule te kaniyu kuntee. Ne narineg niyud e kuntee seini puun te me etew ne migwali te Meupiya ne Panugtulen pinaahi te bulig te Panisingan te Manama ne impeuyan din puun te langit. Ne minsan ka me panalihan, amana egkeupian ne egpakasabut kayi.

Ka matulus ne pegbebatasan te migmalintutuu

¹³Purisu andama niyu ka me suman-suman niyu^{‡‡} eyew te peggimu te igkeupii te Manama, wey keilangan ne egtigkel kew te pegkeetew niyu. Ipalenelene niyu ka pegpallateng niyu due te keyid-u ne igbehey kaniyu te timpu ne igpakite e si Hisu Kristu. ¹⁴Puun su

matinumanen kew ne anak te Manama, keilangan ne kene kew paruma-ruma te mareet ne igkeupii te lawa niyu, iling te innimu niyu dengan te ware kew pad nakataha te kamalehetan. ¹⁵Ne puun su matulus ka mig-alam kaniyu, keilangan ne matulus degma ka langun ne eggimuwen niyu ¹⁶tenged su nasulat e te Kasulatan, “Keilangan ne egmatulus kew tenged su matulus a.”

¹⁷Ka Manama ne eg-am-amayen niyu ke eg-ampu kew, ka eggukum te ware pegdapig te langun ne etew sumale te hinimuwan dan. Purisu, tahura niyu sikandin taheed te migtagtaheed kew pad nangugpe kayi te ampew te tane. ¹⁸Nakanengneng kew e ke nekey ka inggamit te Manama te peglekat kaniyu puun te ware karuan ne pegbebatasan niyu ne naangey niyu puun te me kaapapuan niyu. Ware sikandin miggamit te sika se eglihad de ne me karatuan iling te bulawan wey ke pelata naa, ¹⁹ke kene, sika se mahal ne langesa ni Kristu ka inggamit din. Nekeiling sikandin te nati te karniru ne ware nabalbalangi wey mansa. ²⁰Te ware pad neyimu ka kalibutan, tapey e sikandin alama ne Manluluwas. Piru kunteen e te katammanan ne me timpu igpakita sikandin para kaniyu. ²¹Ne pinaahi kandin, migpalintutuu kew e te Manama ne iyan miguyag kandin puun te kamatayen wey ka migbehey kandin te dakel ne kabantug. Purisu ka Manama ka napalenlenaan te pegpalintutuu niyu wey te pegpallateng niyu.

²²Kuntee, puun su migmalinis e ka suman-suman niyu pinaahi te pegtuman niyu te kamalehetan, migmalehet e ka peggeyinawa niyu te me suled niyu ne migmalintutuu. Ne kuntee, keilangan ne

^{††}1:11 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

^{‡‡}1:13 Te Grigu: kumbalei niyu ka suman-suman niyu.

[†]1:16 Lib 11:44-45; 19:2.

peggeyinaweey kew iya ka tagse sabeka ne egpuun te pusung niyu. ²³Puun su nabalbalawan kew e neetew, sika se iyam ne umul niyu, kene ne diye egpuun te etew ne mahaan de egpatey, ke kene, diye sika egpuun te ware egtamanan wey maneded ne lalag te Manama. ²⁴uSu nasulat e te Kasulatan,

“Ka langun ne etew, egpekeiling te me hilamunen,

wey ka langun ne katelesan dan, egpekeiling te bulak te me hilamunen. Ne egkahangu ka hilamunen wey egkengatahak e ka me bulak din,

²⁵piru ka lalag te Magbebaya, egpabulus te ware egtamanan.”

Ka sika ne lalag, iyan sika se Meupiya ne Panugtulen ne inwali due te kaniyu.

2 Purisu, inniyuhi niyu ka langun ne mareet ne hinimuwan iling te pegpanlimbung, pegpapitew-pitew, pegkeimma, wey ka peg-iran-iran te duma niyu. ²Keilangan ne layun kew inum te telek ne gatas ne iyan sika se Lalag te Manama, iling te malalab pad ne me bate ne layun egkeupian te gatas. Su ke eggimuwen niyu sika, egtulin ka pegpalintutuu niyu taman te egkaluwas kew, ³venged su naheraman niyud e ka keupiya te Magbebaya.

Ka sumalem ne batu wey ka migmalintutuu

⁴Parani kew te Magbebaya, ka sumalem ne batu ne insamsamilian te me etew, piru in-alam bes te Manama wey in-isip din ne mahal. ⁵Ne sikaniyu degma, iling kew te sumalem ne batu ne inggamit te pegbebaley te ispirituwanen ne timplu. Neyimu kew ne matulus ne talagpanubad te Manama, ne pinaahi ki Hisu Kristu, egpakabehey kew te

Manama te ispirituwanen ne halad ne egkarawat din. ⁶wSu nasulat te Kasulatan,

“Tew kew! In-alam ku ka mahal ne batu, ne igtahu ku diye te Siyun eyew egkeyimu ne pabunsuran;

ne seeye se egpalintutuu kandin, kene egkeyilawan.”

⁷xPurisu, due te kaniyu te egpalintutuu, amana ne mahal sikandin. Piru meytenged te seeye se kene egpalintutuu, nasulat e diye te Kasulatan,

“Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley

nasi neyimu ne impurtanti ne pabunsuran.”

⁸yNe duen pad man-e diye te Kasulatan ne migkahi,

“Seini ka batu ne egpakapasaligkat te me etew,

wey ka egpakaparugsu kandan.”

Egkasaligkat sikandan tenged su ware sikandan migpalintutuu te lalag te Manama. Ne sika iya ka implanu te Manama kandan.

⁹zPiru sikaniyu ka in-alam ne me etew, ka me talagpanubad te Hari, ka matulus ne nasud, wey ka keet-etawan ne kandin te Manama. In-alam kew nikandin eyew egpangguhud te tetlesi ne hinimuwan din. Sikandin ka mig-umew kaniyu puun te karusileman peendiye te kein-inuwan ne kalayag din.

¹⁰aDengan, kene kew ne keet-etawan te Manama, piru kuntee, keet-etawan kew e nikandin. Ne ware kew ikeyid-u te Manama dengan, piru kuntee, ingkeyid-u kew e nikandin.

Ka pegbebatasan te migmalintutuu

¹¹Me suled, puun su migtagtaheed kew re nangugpe wey mahaliyug kew

^{u1}1:24 Isa 40:6-8 (LXX). ^{v2}3 Sal 34:8. ^{w2}6 Isa 28:16 (LXX).

^{x2}7 Sal 118:22. ^{y2}8 Isa 8:14-15. ^{z2}9 Iks 19:5-6; Isa 43:20 (LXX); Iks 19:5; Diy 4:20; 7:6; 14:2; Tit 2:14; Isa 43:21; Isa 9:2. ^{a2}10 Hus 2:23.

re kayi te ampew te tane, egbanasalan ku sikaniyu ne pakaddiyu kew te mareet ne igkeupii te lawa niyu ne makasesale ne layun egpakig-ehet te gimukud niyu. ¹²Meupiyaa niyu ka pegbebatasan niyu taliware te me etew ne ware migpalintuu te Manama, su minsan ke egbayungan kew nikandan ne eggimu kun te mareet, egkakita ran ka meupiya ne himu niyu wey egsayeen dan ka Manama te aldew te peggendini rin.

¹³Tenged te Magbebaye, keilangan ne egparuma-ruma kew te langun ne etew ne due me katenged kaniyu, iling te Impiradur su sikandin ka labew ne pangulu, ¹⁴wey diye te me gubirnadur. Ka me gubirnadur ka egsuhuen te Impiradur te pegparusa te seeye se egpekeyimu te mareet, wey ka egpareyayen te seeye se eggimu te meupiya. ¹⁵Su iyan igkeupii te Manama ne pinaahi te peggimu niyu te meupiya, ware igkalalag kaniyu te seeye se egkengeungel ne me etew. ¹⁶Ugpe kew isip me etew ne due kaligwangan, piru kene niyu gamita sika te pegbunbun te mareet ne himu, ke kene, ugpe kew isip me uripen te Manama. ¹⁷Tahura niyu ka langun ne etew wey geyinawei niyu ka me suled niyu te pegpalintutuu. Kaaldeki niyu ka Manama wey tahura niyu ka Impiradur.

Ka tambag diye te uripen

¹⁸Sikaniyu se me uripen, keilangan ne paruma-ruma kew te me ahalen niyu duma te pegtahud kandan. Ne kene de ne iyan niyu eggimuwan te iling due ka meupiya wey hiid-uwen ne me ahalen, ke kene, minsan degma ka mabulut. ¹⁹Egkahale ka Manama ke tenged te pegsuman-suman niyu kandin, egantusen niyu ka me pegbayad-bayad ne ware egpuunan. ²⁰Kene kew egkasaye

ke egpanlampesan kew tenged te mareet ne hinimuwan niyu. Piru ke meupiya ka hinimuwan niyu wey eg-antus kew tenged due, egkahale ka Manama kaniyu. ²¹In-alam kew te Manama eyew eg-antus, su migbaybayaran degma si Kristu para kaniyu wey migbehey sikandin kaniyu te panunggilingan eyew eg-ilingan niyu. ²²^bWare sikandin nakasale wey ware ubat ne egkarineg nu diye te kandin. ²³^cTe timpu ne indeegdeeg sikandin, ware sikandin migsuli migdeeg-deeg. Te timpu ne imbaybayaran sikandin, ware sikandin miglalis, ke kene, migsalig sikandin te Manama, ka matareng ne talaggukum. ²⁴^dSi Kristu mismu ka mig-uyan te me sale ta pinaahi te peglansang te lawa rin diye te krus eyew kene kid e egpakasale, ke kene, egkamatareng e ka peg-ugpe ta. Ne pinaahi te me pali din, neulian kew e. ²⁵Su sikaniyu dengan, nekeiling kew te me karniru ne nenallaag, piru kuntee, nakalibed kew e diye te Talagtameng wey Talagtanggu te me gimukud niyu.

Ka tambag diye te alunggun

3 ^eTe iling due ne paahi, sikaniyu se manggiasawe e ne me malitan, keilangan ne egparuma-ruma kew te me asawa niyu, su eyew ke duen ma diye te kandan ne kene egpalintutuu te lalag te Manama, kema ke egkapalintutuu red sikandan ke egkita ne meupiya ka batasan niyu. Ne kene ne keilangan ne eglalahan niyu pad sikandan ²tenged su egkakita ran ka meupiya ne pegbebatasan niyu wey ka pegtahud niyu te Manama. ³^fKene niyu iyan ikasasew ka peggimmimasad te lawa niyu, iling te peg-ayad-ayad te bulbul, pegsaluub te mahal ne me dayan-dayan te lawa, wey pegsaluub te meupiya ne kumbale,

^b2:22 Isa 53:9. ^c2:23 Isa 53:7. ^d2:24 Isa 53:5-6 (LXX).

^e3:1 Ipi 5:22; Kul 3:18. ^f3:3 1Tim 2:9.

⁴ke kene, iyan niyu himasari ka diye te pusung niyu. Su ka kateles te etew ne kene egkabalbalawan ne amana mahal diye te Manama, sika se mapariralemen wey maleman. ⁵Iling due ka peggimmimasad dengan te matulus ne me malitan ne migpallateng te Manama. Maparumaruma sikandan te me asawa ran, ⁶iling ki Sara te migpalintutuu te asawa rin ne si Abraham wey iyan din igngaran ka “ahalen”. Ne sikaniyu naan e kuntee ka me anak din ke eggimu kew te meupiya wey ke kene kew egkaaldeke te minsan nekey.

⁷Ne iling ded sikaniyu se mang-giasawe e ne me lukes, keilangan ne egtahuren niyu ka me asawa niyu. Upiani niyu sikandan taheed te egpalemungey kew, su mahuye sikandan kuntere kaniyu, wey nekeg-iling kew re diye te tangkaan te Manama tenged su egpakaangken degma sikandan te keyid-u te Manama ne sika se umul ne ware egta-manan. Ne himuwa niyu sika eyew ware egpakabalabag te peg-ampu niyu.

Ka peg-antus tenged te peggimu te meupiya

⁸Te katammanan, sikaniyu langun, keilangan ne eg-sabekeen niyu ka suman-suman niyu wey ikeyimenawi niyu ka duma. Ne paheyinaweey kew isip taha-suled, peup-upianey kew, wey pariralem kew. ⁹Kene niyu sulii te mareet ka eggimu te mareet diye te kaniyu, wey kene niyu sulii te egdilus seeye se egdilus kaniyu, ke kene, sulii niyu pinaahi te pegpanalangin kandan tenged su in-alam kew te Manama eyew egpakaangken te panalangin. ¹⁰ⁱSu nasulat te Kasulatan,

“Emun ke due etew ne egkeupian ne egkahale
wey egkeupian ne meupiya ka peg-ugpe din,

keilangan ne kene sikandin eglalag te mareet wey eg-uubat.

¹¹Keilangan ne eg-inniyuhan din ka mareet wey eggimu e sikandin te meupiya;

keilangan ne egpakannekal sikandin ne due keupianan dan te me duma rin.

¹²Su egbantayan te Manama ka me matareng

wey egpaminehen din ka peg-ampu dan, piru egsupak sikandin te seeye se eggimu te mareet.”

¹³Na, hentew naa ka egdereet kaniyu ke mabagget kew ne eggimu te meupiya? ¹⁴^{jk}Piru minsan pad ke eg-antus kew tenged te peggimu niyu te meupiya, egpanalanginan kew. Purisu kene kew kaaldeke wey kasasew, ¹⁵ke kene, tahura niyu iya si Kristu isip Magbebaye niyu. Ne pangandam kew layun ka egpan-gatarengan te seeye se eg-inse kaniyu meyitenged te egpallatengen te migpalintutuu. ¹⁶Piru tabaka niyu te kene ne malangit wey due pegtahud. Keilangan ne layun malinis ka kunsinsya niyu, su eyew ke due eglalag te mareet kaniyu, egkeyilew sikandan te mareet ne in-lalag dan ke egkakita ran ne meupiya ka pegbebatasan niyu isip migpalintutuu ki Kristu. ¹⁷Ke pegbuut ma te Manama, meupiya pad ka eg-antus tenged te peggimu te meupiya, du te peggimu te mareet. ¹⁸Su mig-antus^{ff} degma si Kristu te kasabeka re para te sale te me etew. Ware mule sikandin nakasale, piru migpatey sikandin para te makasesale eyew te peg-uyan kanta diye te Manama. Mig-antus sikandin te kamatayen

^{ff}3:18 Diye te duma ne sinulat: migpatey.

^g3:6 Hin 18:12. ^h3:7 Ipi 5:25; Kul 3:19. ⁱ3:10 Sal 34:12-16 (LXX).
^j3:14 Mat 5:10. ^k3:14 Isa 8:12-13.

te lawa rin, piru neuyag ka panisingan⁸⁸ din. ¹⁹Miggendiye ka panisingan din ne migwali te me panisingan ne nenaprisu. ²⁰¹Ka sika ne me panisingan ka ware migpalintutuu dengan taheed te migpangimu pad si Nuwi te arka, ne ware napeleyi ka Manama ne egtetahad kandan. Ne deisek de ka diye te arka ne naluwas te weyig su walu re iya ne etew. ²¹Ne ka sika ne weyig, iyan impeiligan ka bewutismu ne iyan nakaluwas kaniyu kuntee pinaahi te geem te peguyag ni Hisu Kristu. Ka bewutismu, kene ne peg-awe te bilu te lawa, ke kene, ka peghangyu diye te Manama ne eglinsan din ka kunsinsya ta. ²²Ne kuntee, diyad e si Hisu Kristu te langit, diye te igkakawanan* te Manama. Ne sikandin ka migmandu te langun ne me panalihan, te due me katenged wey me geem ne kene egkakita.

Ka iyam ne peg-ugpe due te Manama

4 Purisu, puun su mig-antus si Kristu te pegbayad-bayad kandin, keilangan ne sikaniyu degma, andam ne egantus. Su ka minsan hentew ne migantus te pegbayad-bayad, kenad e egpabulus egpakasale. ²Ne puun kuntee taman te egpatey sikandin, kenad e sikandin eg-ikul te mareet ne igkeupii rin, ke kene, eg-ikul e te pegbuut te Manama. ³Su suble e ka innimu niyu te miglihat ne me timpu, ne iling te igkeupii ne eggimuwen te seeye se kene egpalintutuu te Manama. Su dengan, miggimu kew te keyilawan, mareet ne igkeupii te lawa niyu, mighubug-hubug, egkasublaan ne pegdees wey peg-iinum diye te sahakeen, wey ware keyilew

niyu te pegsimba te me diyus-diyus. ⁴Ne kuntee, neinu-inu sikandan ke mania te ware kew e migluyud kandan te peggimu te subla ne keyilawan, wey egtampeleen kew e nikandan. ⁵Piru egpanabak ded keureme sikandan te hinimuwan dan diye te Manama ne andam ne eggukum te nammatey e wey te manekal pad. ⁶Sika ka egpuunan ne inwali ka Meupiya ne Panugtulen minsan diye te nenammatey e kuntee, su eyew minsan ke miggukuman e ka lawa ran pinaahi te kamatayen iling te langun ne etew, egkeuyag ded ka panisingan dan iling te Manama.

⁷Marani e ka katammanan te kalibutan, purisu tigkel kew te pegkeetew niyu wey bantayi niyu ka sumansuman niyu eyew egpakaampu kew. ⁸^mLabew te langun, paheyinaweey kew ka tagse sabeka te mapahetpet iya, su emun ke eggimuwen niyu sika, mahaan kew re egpakapasaylu te duma.† ⁹Paalalumameey kew ka tagse sabeka te ware pegsalew-salew. ¹⁰Puun su nakarawat te katuenan ka tagse sabeka, keilangan ne eggamiten din sika para te keupianan te duma isip meupiya ne piniyalan te nalein-lein ne katuenan te Manama. ¹¹Ka minsan hentew ne egwali, keilangan ne egwali sikandin ne hendue te ka Manama ka migpakiglalag pinaahi kandin. Ka minsan hentew ne mabuligbulig, keilangan ne eggimuwen din sika pinaahi te keseg ne igbehey te Manama kandin, su eyew egkareyrey ka Manama te langun ne eggimuwen niyu pinaahi ki Hisu Kristu. Ka langun ne kabantug wey geem, kandin de iya te ware egtamanan. Malehet iya.

§§3:18 Wey ke: in-uyag sikandin te Panisingan te Manama.

*3:22 Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

†4:8 Te Grigu: ka geyinawa, egpakabunbun te sesalihi ne sale.

l3:20 Hin 6:1–7:24. m4:8 Lal 10:12.

Ka peg-antus te migmalintutuu

¹²Me pinalangge, kene kew keinu-inu tenged te masumpit ne pegbayad-bayad isip peg-eleg-eleg kaniyu. Kene niyu seini isipa ne sabeka ne kein-inuwan ne neyitabu kaniyu, ¹³ke kene, gale-gale kew su egpakabaye kew te peg-antus iling te peg-antus ni Kristu, eyew amana kew iya egkahale te timpu ne igpakite e ka katelesan din. ¹⁴Egpanalanganin kew ke eglemetan kew tenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu, su sika ka palin-neu ne mig-ugpe e due te kaniyu ka maresen ne Panisingan, ka Panisingan te Manama. ¹⁵Piru kene niyu ituhut ne due sabeka kaniyu ne eg-antus tenged su mangngimatey sikandin, takawen, mareet ka eggimuwen, wey ke egpangilabet te eggimuwen te duma. ¹⁶Piru ke eg-antus ka sabeka ne etew tenged su Kristuwanen sikandin, keilangan ne kene sikandin egkeyilew, ke kene, egsayeen din ka Manama tenged su in-isip sikandin ne sakup ni Kristu.

¹⁷Su miggingume e ka timpu ne eggukum e ka Manama, ne egbunsud seini diye te keet-etawan din. Ne emun ke sikanta ka eggun-aan eggukumi, nekey buwad e ka egkeyingumaan te se-eye se ware migpalintutuu te Meupiya ne Panugtulen te Manama? ¹⁸Ne nasulat te Kasulatan,

“Emun ke malised ne egkaluwas ka matareng ne etew, iyan naan pa iya seeye se ware mig-ikul te Manama wey ka makasesale!”

¹⁹Purisu, seeye se mig-antus sumale te pegbuut te Manama, keilangan ne egpabulus eggimu te meupiya wey igسالig dan e ka umul ran diye te matinumannen ne Talaggimu kandan ne iyan ka Manama.

Ka tambag diye te migmalintutuu

5 Sikan naa, egbanasalan ku sikaniyu se me igbuyag te migmalintutuu due, ne iling ku degma te sabeka ne igbuyag. Sikeddiey mismu, nakakita a te peg-antus ni Kristu wey egkatalaran a te kabantug din te igpakite e sikandin keureme. ²°Iyan ku igbanasal kaniyu, ne tanguwa niyu ka keet-etawan ne insalig te Manama kaniyu su nekeiling sikandan te karniru rin. Piru tanguwa niyu sikan-dan ne kene ne puun su napehes kew re, ke kene, puun su sika ka igkeupii niyu sumale te pegbuut te Manama kaniyu. Himuwa niyu sika ne kene ne puun su egkaam-amanaan kew te igbayad, ke kene, puun su amana kew egkeupian ne egbulig kandan. ³Kene kew bulut-bulut ne egmandu kandan te impiyal re kaniyu, ke kene, himuwa niyu ka peg-keetew niyu ne panunggilingan diye te kandan. ⁴Ne emun ke eglepew e ka Pangulu te Talagtameng te karniru ne iyan si Hisu Kristu, egpakarawat kew te amana tetelesi ne unag ne kene egkaawe.

⁵°Sikaniyu degma se me lukes-lukes, keilangan ne eparuma-ruma kew te me igbuyag niyu. Ne sikaniyu langun, keilangan ne pariralem kew te tagse sabeka, su nasulat e diye te Kasulatan, “Kuntere te Manama ka me hambuhen, piru egbulihan din ka mapariralemen.” ⁶°Purisu pariralem kew diye te Manama ne amana ne maresen eyew igparibabew kew nikandin te aldew ne in-alam din. ⁷Ibehey niyu diye te kandin ka langun ne igkalaggew niyu tenged su egkasasew sikandin meytenged kaniyu.

⁸Bantey kew wey kene kew lengkay! Su ka kuntere niyu ne ahalen te me busew, eglibeng-libeng iling te liyun ne egginihel ka egpammitew te egtekeben

ⁿ4:18 Lal 11:31 (LXX). ^o5:2 Huw 21:15-17. ^p5:5 Lal 3:34 (LXX).

^q5:6 Mat 23:12; Luk 14:11; 18:14.

din. ⁹Sukuli niyu sikandin wey heheta niyu ka pegpalintutuu niyu, tenged su nakanengneng kew e ne ka me suled niyu te pegpalintutuu kayi te ampew te tane, egbaye ded degma te iling due ne me peg-antus. ¹⁰Ka Manama ne egpu-unan te langun ne panalangin ka mig-alam kaniyu eyew egpakarawat kew te ware egtamanan ne katelesan din tenged te pegsabeka ta ki Kristu. Pegkapenga te malepet de ne peg-antus niyu, egkumplituwen kew te Manama, eggehete din ka pegpalintutuu niyu, wey eglig-enen kew nikandin eyew kene egkaweil ka pegpalintutuu niyu. ¹¹Kandin de iya ka geem te ware egtamanan. Malehet iya.

Ka katammanan ne pegpangemusta

^{12r}Si Silbanu, ka in-isip ku ne mat-inumanen ne suled te pegpalintutuu, ka

migbulig keddied te pegsulat ku kaniyu te seini se malepet de ne sulat. Iyan ku tuyu te seini ne sulat ka egbagget wey ka egpamalehet kaniyu ne seini iya ka malehet ne keyid-u te Manama. Desdeseni niyu naa sika.

^{13s}Egpangemusta kaniyu ka migmal-intutuu diye te Babilunya[‡] ne in-alam te Manama, wey si Markus degma ne in-isip ku ne anak ku. ¹⁴Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpapatuw ne migpaheyinaweey kew.[¶]

Ka Manama ka egbehey te keupianan kaniyu langun te nasabeke e due ki Kristu.

[‡]5:13 Sumale diye te Libru ne “Impakita”, kema ke iyan igpasabut kayi ka Ruma.

[¶]5:14 Te Grigu: peggarek ne due peggeyinawa.

^r5:12 Him 15:22,40. ^s5:13 Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kul 4:10; Pilim 24.

Ka Igarangeb ne Sulat ni

Pidru

Igpewun-a

Ka ikarangeb ne sulat ni Pidru, igpeendiye din te migmalintutuu diye te nalein-lein ne lungsud te Asya Minur (1 Pidru 1:1, 2 Pidru 3:1). Ka tuyu din te migsulat kayi, iyan sika se pegsupak te himu te seeye se migpanulu te kene ne malehet, wey pegsupak te malindit ne eggimuwen te me etew ne naangey ran puun te sika ne pegpanulu. Puriu imbanasalan din sikandan ne kene egpalintutuu te sika ne pegpanulu su iyan de egpalintutuuwen ka pegpanulu meytenged ki Kristu. Keilangan degma ne due igtimul ran te pegpalintutuu ran: meupiya ne pegbebatasan, katuenan, egtigkel te pegkeetew, kene egkapelaan ne egtetahad, egtuman te Manama, wey eggeyinawa te duma.

Migpanulu ka seeye ne me etew te kene kun e eglibed si Kristu tenged su nalugluhayan e, ware kun de due miglibed sikandin. Piru intabak sika ni Pidru te eglibed ded iya si Kristu, piru kene egkeupian ka Manama ne egkaparusaan ka minsan hentew, su ka igkeupii rin ne eg-inniyug ka me etew te sale dan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka peg-umew te me Kristuwanen 1:3-21

Ka me talagpanulu te kene ne malehet 2:1-22

Ka peglibed ni Hisu Kristu 3:1-18

1 Sikeddiey si Simun Pidru ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a wey apustulis a ni Hisu Kristu.

Egpangemusta key kaniyu te nabehayan te tetelesi ne pegpalintutuu ne nekeiling te kanami ne pegpalintutuu

pinaahi te pegkamatareng ni Hisu Kristu ne Manama ta wey Manluluwas.

²Ka keyid-u wey keupianan tenged te peg-ila niyu te Manama wey ki Hisu ne Magbebaye ta, egkaangken niyu te subla-subla.

Ka peg-umew wey peg-alam te Manama kanta

³Pinaahi te geem ne due te kandin tenged te pegka-Manama rin, imbehayan ki nikandin te langun ne keilangan ta eyew ka peg-ugpe ta, egpakapahale te Manama. Egkarawat ta ka sika langun pinaahi te peg-ila ta kandin, ne iyan mig-alam kanta pinaahi te kabantug din wey keupiya rin. ⁴Ne pinaahi rue, imbehayan ki nikandin te amana ne impurtanti wey tetelesi ne me saad, eyew pinaahi te sika ne me saad, egpakapariyu kew te karereetan kayi te kalibutan puun te mareet ne igkeupii te etew, eyew egpakalagkes kew egpaka-heram te pegka-Manama rin. ⁵Ne tenged due, pakannekali niyu ne egpakatimul te pegpalintutuu niyu ka meupiya ne pegbebatasan ne egdumaan te kaalam. ⁶Ne kene de ne due kaalam, ke kene, egdumaan degma te pegtigkel te pegkeetew rin. Ne ka pegtigkel te pegkeetew rin, egdumaan degma te pegpaheed-geed ne pegetetahad. Ka pegetetahad, egdumaan degma te pegparuma-ruma te Manama. ⁷Ne kene de man-e ne egparuma-ruma te Manama, ke kene, egdumaan degma te peggeyinawa te suled ta te pegpalintutuu. Ne ka peggeyinawa te suled ta, egdumaan degma te peggeyinawa te langun ne etew. ⁸Su emun ke egkananasian pad ne egtulin ka seeye se meupiya ne pegbebatasan due te kaniyu, egbebehaw kew wey egkapulusan kew tenged te peg-ila niyu te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁹Piru ka minsan hentew ne ware diye te kandin ka sika ne pegbebatasan, hendue sikandin te bu-

tud wey kene egpakameleg-meleg wey nalingawan din e ne nalinisan e sikandin te tapey ne me sale din.

¹⁰Purisu me suled ku, pakannekali niyu iya ne egkapamalehetan niyu ne in-umew kew wey in-alam kew te Manama. Su emun ke eggimuwen niyu sika, kene kew egkasaligkat. ¹¹Ne amana egkahale ka Manama ne egpaseled kaniyu diye te ware katamanan ne Migharian te Magbebaya ta wey Manluluwas ne si Hisu Kristu.

¹²Su minsan nakataha kew e te iling due wey egdesdesenan niyud e te eggen-gen ka kamalehetan ne impanulu kaniyu, egpabulus a ka layun egpasuman-suman kaniyu meytenged due. ¹³Te keddi ne suman-suman, eleg iya ne egpukawen ku sikaniyu te pegpasuman-suman meytenged due taheed te neuyag^s e pad. ¹⁴Su nakataha a ne mahaan ad e egpatey** sumale te impanengneng keddiey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ¹⁵Ne egpakannekal a ne eyew minsan ke egpatey†† ad e, egkasuman-suman niyu pad ka impanulu ku kaniyu.

¹⁶Ka me guhuren ne impanengneng ney kaniyu meytenged te geem wey te pegginguma te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, kene ne diye egpuun te hinimuhimu re ne guhuren te me etew ne matagseb. Nakita ney iya ka kabantug din ¹⁷te timpu ne impabantug sikandin wey impakita te Manama ne Amey ka katelesan din. Migkahi ka laheng ne diye egpuun te Manama ne Maresen, “Seini ka pinalangge ku ne Anak; amana a na-

hale kandin.” ¹⁸Nakarineg key te sika ne laheng puun te langit su sikanami ka duma mismu ni Hisus diye te matulus ne bubungan.

¹⁹Seeye ka egpuunan ne neehet ka pegpalintutuu ney te impanagne te me prupita. Purisu keilangan ne egtantanuran niyu iya sika, su ka inlalag dan egpekeiling te sulu ne miglayag diye te durusilemi. Tantanuri niyu sika taman te aldew ne egginguma si Kristu^{‡‡} ne egeila te Amey rin diye te kaniyu. ²⁰Labew te langun, keilangan ne egkangnengneng niyu seini, ne ware natagne diye te Kasulatan ne egkaluwas pinaahi re te suman-suman te etew. ²¹Su ware natagne ne puun de te pegbuut te etew, ke kene, ka Panisingan te Manama ka egpanulu ke nekey ka igpalalag ne egpuun te Manama.

Ka me talagpanulu te kene ne malehet

2 Piru dengan, due degma me prupita te kene ne malehet ne diye te keetawan te Manama. Ne iling naan ded degma, due me talagpanulu te kene ne malehet ne egginguma due te kaniyu. Egehes-heles de sikandan egpanulu te me ubat ne egpakarereet te pegpalintutuu, wey mig-inniyuhan dan e ka Magbebaya ta ne iyan miglekat kandan. Purisu, sahuhune ne egparusaan sikandan te Manama. ²Ne masalig ka eg-ikul te mekeyilew-hilew ne hinimuwun dan. Ne tenged kandan, eglemetan e te me etew ka malehet ne pegpanulu.^{¶¶} ³Ne puun te halamlamen dan, eglupihan kew

§1:13 Te Grigu: te seini e pad te balungbalung.

**1:14 Te Grigu: eg-engked te seini ne balungbalung ku.

††1:15 Te Grigu: eglihawang.

‡‡1:19 Te Grigu: taman te egkaliwaswas e wey egsile e diye te pusung niyu ka Buntetale ne iyan sika se bituen te kaseleman.

¶¶2:2 Te Grigu: dalan te kamalehetan.

^t1:17 Mat 17:1-5; Mar 9:2-7; Luk 9:28-35.

nikandan pinaahi te hinimu-himu re ne me lalag. Piru naluhey re hukumi sikan-dan te Manama, wey mahaan e sikandan eglegpari.

⁴Su minsan ka me panalihan dengan ne nakasale, imparusaan te Manama. In-degpak sikan dan diye te diralem wey imprisu rin sikan dan diye te durusilemi ne inged^{§§} ne parusaan te makas-esale taman te aldew te peggukum. ⁵^wWare degma ikeyid-u te Manama ka me etew ne ware mig-ikul kandin te impasipukan din te weyig ka tapey ne kalibutan. Piru si Nuwi, ka talagpang-guhud te pegkamatareng, inluwas mule te Manama duma te pamilya rin ne pitu ne buuk. ⁶^vInggukuman degma te Man-ama ka siyudad ne Suduma wey Gu-mura pinaahi te pegsilab, ne iyan naan de nahaat ka igmuk dan. Innimu rin seeye ne panunggilingan ke nekey ka egkeyitabu te seeye se kene eg-ikul te Manama. ⁷^wPiru inluwas din si Lut, ka matareng ne etew ne amana nalaggew te mekeyilew-hilew ne hinimuwan te ta-lagsupak te balaud. ⁸Te timpu ne migle-mung pad kandan ka matareng ne etew ne si Lut, amana sikandin nalaggew tenged te aldew-aldew ne egkarineg din wey egkakita rin ne maddeet ne hin-imuwan dan. ⁹Purisu egkateu ka Man-ama ke egmenuwen din te pegluwas puun te me peg-eleg-eleg ka seeye se mig-ikul kandin, wey ke egmenuwen te pegparusa taman te Aldew te Peggukum ka seeye se eggimu te mareet. ¹⁰Ne labi en iya ne egparusaan din seeye se mig-ikul te malindit ne igkeupii te lawa ran ne makasesale wey migsamsamili te katenged te Manama.

Ka sika ne me etew, me mabbulut wey me hambuhen, kene egkaaldek ne egbaley-baley te seeye se maddesen diye

te langit. ¹¹Piru minsan ka me panalihan ne subla pad ne manekal wey maresen du te seeye se me talagpanulu te kene ne malehet, ware ma nekewukum kandan diye te tangkaan te Magbebaye pinaahi te pegbaley-baley ran kandan. ¹²Ka sika ne me etew, imbaley-baley ran ka lan-gun ne ware dan nasabut. Egpekeiling sikandan te mabbulut ne me mahintalu-nan ne egpangawang de due eggimu ne kene egsumsumanen pa. Neetew sikan-dan ne egdakepen de wey egdereetan de. Ne iling naan ded degma due ka karereetan ne egkeyingumaan dan. ¹³Egpasakitan degma sikandan tenged te pegpasakit dan te duma. Amana egkahale-gale sikandan ne egpahawa-hawa te ealdawi ne eggimu te mareet ne igkeupii te lawa ran. Egpakamansa sikandan kaniyu wey egpakapeyilew. Amana sikandan egkahale ne egpan-limbung kaniyu taheed te egpakiglagpu egkeen duma kaniyu. ¹⁴Amana sikan-dan egkabagbagingi te minsan hentew ne malitan, ne kene egkapelaan sikan-dan ne eggimu te sale. Neuyan dan se-eye se ware pad nakareralid ka peg-palintutuu ne eyew egpakasale, wey amana sikandan ne halamlamen. Igdilus e sikandan te Manama! ¹⁵^xMig-engkeran dan e ka matul-id ne dalan wey naka-suwey e sikandan tenged su mig-ikul e sikandan te mareet ne hinimuwan ni Balaam ne anak ni Biur. Si Balaam, amana miggeyinawa te seleppi, purisu mig-uyun sikandin ne egbayaran te peg-gimu te mareet. ¹⁶Piru tenged te mareet ne hinimuwan din, insaparan sikandin te Manama pinaahi te asnu ne im-palalag te Manama ne iling te etew, wey migbalabahan te keungelan perem ne eggimuwen din isip prupita.

§§2:4 Te Grigu: Tartarus.

^w2:5 Hin 6:1-7:24.

^v2:6 Hin 19:24.

^w2:7 Hin 19:1-16.

^x2:15 Num 22:4-35.

¹⁷Ka sika se me talagpanulu te kene ne malehet, egpekeiling te me sebseb ne neetiyen wey te me gapun ne miglayap te makeseg ne kalamag. Purisu intaha-haan e sikandan te Manama te inged ne durusilemi ne egpeugpaan kandan. ¹⁸Ka me lalag dan, henduen ubag te mad-dalem piru ware bes meupiya te inalag dan. Migpanulu sikandan ne kene kun ne mareet ka peg-ikul ke nekey ka igke-upii te lawa ne makasesale, wey sika iya ka iggulu dan te seeye se iyam pad migsuwey te me duma rin ne mareet se me batasan. ¹⁹Migsaaran sikandan te me talagpanulu te kene ne malehet, ne egbehayan te kaligwangan taheed te sikandan mismu neuripen pad te mareet ne batasan ne egpakarereet kandan—su ka etew, uripen te minsan nekey ne egpakatalu kandin. ²⁰Emun ke due me etew ne nakapariyu e te kalindit kayi te kalibutan pinaahi te peg-ila ran te Magbebaya ta wey Manluluwas ta ne si Hisu Kristu, piru egpabakus ded man-e due wey egpeuyan, subla pad ne mareet ka egkeula-ula ran te mewuri ne timpu du te timpu ne ware pad sikandan nekeila ki Kristu. ²¹Meupiya pad perem ke ware sikandan nakataha te dalan te pegkamatareng, du te nakataha piru mig-inniyug te matulus ne suhu ne impanulu kandan. ²²Natuman e diye te kandan ka lalahaen ne miggenendue, “Ka asu egkeen te ileb din,” wey “Ka babuy ne narihus e, eglumbuk ded man-e te basak.”

Ka peglibed ni Hisu Kristu

3 Miggeyinawaan ku ne me suled, seini ka ikarangeb ne sulat ku kaniyu. Te daruwa ne sulat ku, due igpasuman-suman ku kaniyu isip peg-pukew te meupiya wey malinis ne

suman-suman niyu. ²Igkeupii ku ne egkasuman-suman niyu pad ka innangen te matulus ne me prupita dengan wey ka insuhu te Magbebaya wey Manluluwas pinaahi te me apustulis niyu. ³^zHun-a te langun, keilangan ne egkasabut niyu seini: te katammanan ne timpu, egmanlepew ka me lemeten ne me etew wey egtumanen dan te ka mareet ne igkeupii ran. Egnisiyan kew nikandan ⁴te egkahi, “Meddag naa se migsaad si Hisu ne eglibed, hendeid naa sikandin? Nenammatey e ka me kaap-apan ta, piru ware kaleinan te keugpe te kalibutan puun pad te peggimu kayi!” ⁵^aMigtuyuan dan te egingew ne ka Manama ka miggimu dengan te langit pinaahi te lalag din, wey innimu rin ka kalibutan pinaahi te weyig wey puun te weyig. ⁶^bNe sikan ded ne weyig ka impasipuk din wey ka imparereet din te tapey ne kalibutan. ⁷Ne pinaahi red te sika ne lalag te Manama, ka langit wey ka tane ne egkakita ta kuntee, ig-tahahe din eyew egsilaban te aldew te peggukum wey pegdereet te me etew ne kene eg-ikul te Manama.

⁸^cPiru me pinalangge ku ne me suled, kene niyu kalingawi seini: diye te Magbebaya, ka sengekaaldew, hendue te senge libu ne leg-un, ne ka senge libu ne leg-un, hendue te sabeka re degma ne aldew. ⁹Kene eglamu-lamu ka Magbebaya ne egtuman te saad din, iling te insuman-suman te duma. Ka malehet due, ware sikandin napeleyi ne egtetahad kaniyu, su iyan din igkeupii ne egniniyug ka langun te sale dan wey ware minsan sabeka ne egkareetan.

¹⁰^dPiru ka aldew te peglibed te Magbebaya, egpekeiling te tigkew ne pegginguma te takawen. Te sika ne aldew, egkaawe ka langit ne egdumaan te

^v2:22 Lal 26:11. ^z3:3 Hud 18. ^a3:5 Hin 1:6-9. ^b3:6 Hin 7:11.

^c3:8 Sal 90:4. ^d3:10 Mat 24:43; Luk 12:39; 1Tis 5:2; Imp 16:15.

marahing ne lehes. Ne ka aldew, bulan, wey me bituen, egkaleney te hapuy, wey ka langun ne tahu te kalibutan, egkasilaban.* ¹¹Na, puun su egkareetan ka langun te iling due ne paahi, keilangan ne egmatulusen niyu ka peg-ugpe niyu wey mapahetpeta niyu ka peg-ikul niyu te Manama ¹²taheed te egtetahad kew wey egpakannekal kew ne egmahaan ka aldew te peglibed te Manama. Te sika ne aldew, egkanlabkanlab ka langit wey egkaawe, wey egkengalleney te keinit ka langun. ¹³ePiru sikanta mule, egtetahad ki te iyam ne langit wey iyam ne tane ne insaad te Manama. Sika ka ugpaan te matareng ne me etew.

¹⁴Purisu me pinalangge ku ne me suled, puun su eg-iman-iman kew due, keilangan ne egpakannekal kew ne due keupianan niyu diye te kandin, ware igkarew-ey kaniyu, wey egmalinis kew. ¹⁵Sumsumana niyu ne malayat ka pegtetahad te Magbebaye eyew egkaluwas ka me etew. Insulatan kew e degma meytenged kayi te pinalange ta ne

suled ne si Pablu, ne inggamit din ka kaalam ne imbehey te Manama kandin. ¹⁶Ne iling ded kayi ka ingguhud din diye te langun ne sulat din. Ka malehet, duen iya diye te sinulat din ne malised ne egsabuten. Ne seeye se me etew ne ware me katuenan, wey seeye se ware pad nakareralid se pegpalintutuu, egleinen dan te egsabut, iling te innimu ran ded diye te duma ne Kasulatan. Ne puun due, egdereetan sikandan.

¹⁷Purisu pinalangge ku ne me suled, puun su tapey kew e nakanengneng due, keilangan ne egbantey kew eyew kene kew egkeuyan te seyyup te me etew ne eg-apul te balaud, wey eyew kene kew egpakasuwey te mapahetpet ne impalintutuuwan niyu. ¹⁸Su keilangan iya ne egkapabulusan niyu egkaheram ka keyid-u te Magbebaye ta wey egtulin pad ka peg-ila niyu te Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. Ka kabantug, kandin de iya, puun kuntee wey te ware egta-manan. Malehet iya!

*3:10 Diye te duma ne sinulat, *egkakita*; diye man-e te duma, *egkaawe*.

e3:13 Isa 65:17; 66:22; Imp 21:1.

Ka An-anayan ne Sulat ni

Huwan

Igpewun-a

Due daruwa ne katuyuan te seini se *An-anayan ne sulat ni Huwan*: 1) ka pegbagget te me talagbasa te pegnengneng meytenged te Manama wey te Anak din ne si Hisu Kristu; wey 2) ka pegpaney-paney kandan te keilangan ne kene egikul te kene ne malehet ne pegpanulu ne epgakadereet de te pegsabeka ran diye te Magbebaye. Migkahi seeye se kene ne malehet ne talagpanulu, te si Hisus kun ne Anak te Manama kene egkeyitabu ne etew sikandin ne iling kanta. Migpanulu man-e sikandan ne ka kaluwasan, ware kun kalabetan te peg-ugpe ne matareng wey te peggeyinawa te duma.

Na, te pegsupak te sika ne pegpanulu, mig-ayad-ayad migpangguhud si Huwan, ne si Hisu Kristu malehet iya ne etew, wey amana rin man-e ipasabut ne ka langun ne migpalintutuu ki Hisus wey ka miggeyinawa te Manama, keilangan ne epgaheyinaweey degma ka tagse sabeka.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka marusilem wey ka malayag 1:5–2:29

Ka me anak te Manama wey ka me anak ni Meibulan 3:1-24

Ka kamalehetan wey ka seyyup 4:1-6

Ka geyinawa 4:7-21

Ka pegpalintutuu ki Hisu Kristu 5:1-21

Ka lalag ne migbehey te umul

1 ^fDuen e sikandin dengan te an-anayan, ne narineg ney e kuntee wey nakita ney e mismu wey nahen-genan ney pad iya, sikandin ka egngaranan

te Lalag ne egbehey te umul. ^{2g}Ne hengkayi te nekeuma kayi te kanta ka sika ne umul, nakita ney en iya sika, wey migpamalehet key kayi wey migpangguhud key kaniyu meytenged te umul ne ware egtamanan. Ne duma sika te Amey, ne kuntee migpakite e kanami. ³Igpangguhud ney degma kaniyu ke nekey ka nakita ney wey ke nekey ka narineg ney, eyew egpekeduma kew duma kanami diye te Amey wey te Anak din ne si Hisu Kristu. ⁴Ne insulat ney seini eyew egkahale-gale ki.

Ka Manama ka kalayag

⁵Seini ka guhuren ne narineg ney puun ki Hisu Kristu ne igpangguhud ney kaniyu, ne ka Manama ka kalayag wey ware marusilem diye te kandin. ⁶Emun ke egkahi ki te nekegduma kid e diye te Manama, piru marusilem ded ka peg-ugpe ta, nekeuubat kid e tenged su ware ki mig-ugpe sumale te kamalehetan. ⁷Piru ke malayag ka peg-ugpe ta iling te Manama ne diye te malayag, nasabeka kid naa, ne ka langesa ni Hisus ne Anak din ka eglinis kanta te langun ne me sale ta.

⁸Ke egkahi ki te ware sale ta, migakalan tad ka isip ta wey ware kayi te kanta ka kamalehetan. ⁹Piru ke igpangguhud ta ka me sale ta diye te Manama, eppasayluwen ki nikandin wey eglinisan ki nikandin te langun ne neyimu ta ne mareet su matinumanen sikandin wey matareng. ¹⁰Ke egkahi ki te ware ki nakasale, innimu ta ne ubaten ka Manama, wey ware kayi te kanta ka lalag din.

Si Kristu ka tigpataliware ta

2 Me pinalangge ku ne me anak, insulatan ku sikaniyu kayi eyew kene kew epgakasale. Piru ke duen ma eg-

^f1:1 Huw 1:1. ^g1:2 Huw 1:14.

pakasale, due matareng ne tiggpataliware kanta diye te Amey, ne sikandin si Hisu Kristu. ²Sikandin mismu ka impanubad para te me sale ta eyew egkapasaylu ki, wey kene ne ka kanta re ne me sale, ke kene, ka me sale degma te langun ne etew kayi te kalibutan.

³Egpakamemalehet ki ne nekeila ki kandin, ke egtumanen ta ka me suhu din. ⁴Ke due egkahi te nekeila sikandin te Manama piru kene egtuman te me suhu din, ubaten sikandin wey ware diye te kandin ka kamalehetan. ⁵Piru seeeye se migtuman te lalag te Manama, malehet ne miggeyinawa kandin. Ne puun due egpakataha kid ne duen kid e te Manama. ⁶Ka minsan hentew ne egkahi te duen e sikandin te Manama, keilangan ne eg-ugpe sikandin iling te peg-ugpe ni Hisu Kristu.

Ka iyam ne suhu

⁷^hMiggeyinawaan ku ne me suled, kene ne iyam ne suhu seini se insulat ku kaniyu tenged su puun te pegpalintutuu niyu ki Hisus, narineg niyud e ka suhu ne migkahi te keilangan ne egpahayinaweey ka tagse sabeka. ⁸Piru migabey a man-e migsusulat kaniyu te iyam ne suhu. Ne ka seini ne suhu, intuman e ni Hisus wey sikaniyu degma tenged su egkaawe e ka marusilem wey eglayag e ka malehet ne layag.

⁹Ka minsan hentew ne eg-angken te duen e sikandin te malayag piru egdumut te suled din, diye pad sikandin te marusilem. ¹⁰Ka minsan hentew ne miggeyinawa te suled din, duen e sikandin te malayag ne ware minsan nekey diye te kandin ne egpuunan ne egpakasale ka duma. ¹¹Piru ka egdumut te suled din, duen pad te marusilem wey marusilem pad ka peg-ugpe din. Ne ware nakanengneng sikandin ke hen-

dei rin egpabulus tenged su migbuturan sikandin te marusilem.

¹²Me pinalangge ku ne me anak, migsusulat a kaniyu su impasaylu e ka me sale niyu tenged ki Hisus. ¹³Ne sikaniyu se me amey, migsusulat a kaniyu su nekeila kew kandin, ka tapey e ne due puun pad te bunsuranan. Migsusulat a degma kaniyu te me lukes-lukes, su natalu niyud e si Meibulan. ¹⁴Migsusulat a kaniyu te me anak, tenged su nekeila kew ma te Amey. Migsusulat a kaniyu te me amey, tenged su nekeila kew kandin, ka tapey e ne due puun pad te bunsuranan. Migsusulat a kaniyu te me lukes-lukes, tenged su manekal e, wey duen e te kaniyu ka lalag te Manama, wey natalu niyud e si Meibulan.

¹⁵Kene niyu geyinawei ka mareet kayi te kalibutan wey ka minsan nekey ne kayi te ampew te tane. Emun ke eggeyinawaan niyu sika, ware geyinawa niyu diye te Amey. ¹⁶Su ka langun ne mareet kayi te kalibutan, iling te pegkeibeg te kene ne meupiya, pegkeimma ke nekey ka egkakita ta, wey ka pegpaambug te me kasangkapan ta, kene ne diye egpuun te Amey su kayi te kalibutan. ¹⁷Egkaawe ka kalibutan wey ka langun ne mareet ne igkeupii te me etew, piru ka egtuman te igkeupii te Manama egkeuyag te ware egtamanan.

Ka me kuntere ni Kristu

¹⁸Me anak, seinid e ka katammanan ne timpu. Ne sumale te narineg niyu, eggingume e ka egkuntere ki Kristu, ne minsan kuntee masulug e ka nanginguma ne egkuntere kandin. Ne puun due, egpakataha kid e ne seinid e ka katammanan ne timpu. ¹⁹Ka sika ne me etew nangawe kayi te kanta, piru kene ne malehet ne duma ta sikandan te

^h2:7 Huw 13:34.

pegpalintutuu. Su emun ke malehet pa perem ne me duma ta sikandan, ware ki engkeri nikandan, piru ka peg-awe dan ka migpakita ne ware sabeka kandan ne duma ta iya te pegpalintutuu.

²⁰ Piru sikaniyu mule, duen e te kaniyu ka Panisingan ne imbehey ni Kristu wey nakanengngeng kew e langun te kamalehetan. ²¹ Insulatan ku sikaniyu ne kene ne puun su ware kew nakanengngeng te kamalehetan, ke kene, puun su nakanengngeng kew e kayi, wey nakanengngeng kew e degma te ware ubat ne diye egpuun te kamalehetan.

²² Na, hentew ma ka ubaten? Seeye iya se eg-apul ne si Hisus ka Kristu.† Ne ka sika ne etew ka egkuntere ki Kristu—mig-apul meytenged te Amey wey te Anak. ²³ Ka langun ne kene eg-angken te Anak, ware degma diye te kandin ka Amey. Ka eg-angken te Anak, diye degma te kandin ka Amey.

²⁴ Gen-ge niyu ka narineg niyu ne puun pad te bunsuranan. Emun ke eggen-ge nan niyu seini, duen kew naan e te Anak wey te Amey. ²⁵ Ne seini ka insaad ni Hisus kanta: ka umul ne ware egtamanan.

²⁶ Insulatan ku sikaniyu meytenged te seeye se eg-akal perem kaniyu. ²⁷ Ne sikaniyu mule, mig-ugpe e due te kaniyu ka Panisingan ne narawat niyu puun ki Hisus wey kenad e ne keilangan ne egpanuluen kew pad te minsan hentew. Su ka Panisingan din e ka egpanulu kaniyu te langun, ne malehet ka igpanulu din, kene ne ubat. Purisu pabulus kew ugpe diye te kandin sumale te impanulu din kaniyu.

²⁸ Sikan naa me anak, pabulus kew ugpe diye te kandin su eyew te timpu te pegpakita rin, ware kaaldeh ta wey ware keyilew ta kandin te aldew te

peglibed din. ²⁹ Ke nakanengngeng kew ne matareng sikandin, egkanengngengan niyu degma ne ka tagse sabeka ne miggimu te matareng, anak din iya.

Me anak te Manama

3 ¹ Sumsamana niyu kamenu karakel ka geyinawa te Amey kayi te kanta su in-isip ki nikandin ne me anak din wey malehet iya seini! Purisu ware nekeila kanta ka me etew kayi te ampew te tane su ware ma nekeila sikandin ki Hisus. ² Miggeyinawaan ku ne me suled, me anak kid e kuntee te Manama, piru kene te pad egkanengngengan ke nekey e ka egkeyingumaan ta te neyimu ne anak te Manama. Iyan te re nanengngengan ne emun ke eggingume e sikandin, egpekeiling kid e kandin, su egkakita tad ke mamenu sikandin. ³ Ka langun ne egpallateng te iling kayi diye te ki Kristu, egbantey ne malinis ka pegkeetew ran iling ki Hisus te malinis.

⁴ Ka minsan hentew ne nakasale, nakasupak e te Balaud te Manama, su ka langun ne sale supak iya te Balaud din. ⁵ Nakanengngeng kew e ne iyan innendini ni Kristu ka peg-awe te me sale ta, ne ware sale diye te kandin. ⁶ Ware etew ne duen e te kandin ne egpabulus eggimu te sale. Ka egpabulus ne eggimu te sale, ware pad nakanengngeng wey ke nekeila kandin.

⁷ Pinalangge ne me anak, kene kew paakal te minsan hentew. Ka eggimu te matareng, matareng iya sikandin, iling ki Kristu te matareng. ⁸ Ka egpabulus eggimu te sale, sakup te ahalen te me busew, tenged su puun pad te bunsuranan, nekeyimu e te sale ka ahalen te me busew. Ne iyan innendini te Anak te Manama ka pegdereet te himu rin.

†2:22 Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

‡3:1 Huw 1:12. ‡3:5 Huw 1:29.

⁹Ware anak te Manama ne egpabulus eggimu te sale, uya su nakapanines e due te kandin ka pegbebatasan te Manama. Kene egpekeyimu sikandin te sale, tenged su neyimu e sikandin ne anak te Manama. ¹⁰Seini ka paahi ne egkeila ta ke hentew ka me anak te Manama wey ka me anak ni Meibulan: ka etew ne ware miggimu te matareng wey ke ware miggeyinawa te suled din, kene ne anak te Manama.

Paheyinaweey kew

¹¹^kSu nakarineg kew e te sika ne pegpanulu puun pad te bunsuranan ne epaheyinaweey ka tagse sabeka. ¹²^lKeilangan ne kene ki egpekeiling ki Kain te sakup ni Meibulan ne miggimatey te hari rin. Ne mania te innimatayan din? Uya, su si Kain mareet ka eggimuwen din, ne matareng mule ka eggimuwen te hari rin.

¹³Ne kene kew egkeinu-inu me suled, ke egdumutan kew te me etew kayi te kalibutan. ¹⁴^mNakataha kid ne nakabaye kid e puun te kamatayen peendiye te umul ne ware egtamanan, uya su miggeyinawaan ta ka suled ta te pegpalintutuu. Ka etew ne kene eggeyinawa te duma, duen naan pad te kamatayen. ¹⁵Ka minsan hentew ne egdumut te suled din, mangngimatey, wey nakanengneng kew e ne ware mangngimatey ne nakarawat te umul ne ware egtamanan. ¹⁶Migpeyimatey si Kristu para kanta, ne pinaahi kayi, egkanengnengan ta ka geyinawa ne malehet. Purisu eleg degma ne igbehey ta ka umul ta para te me suled ta te pegpalintutuu! ¹⁷Na, ke due minsan hentew ne meupiya se peg-ugpe, wey nakakita te suled din ne neyirapan piru ware din bulihi, egmenuwen

din te egkahi ne due geyinawa rin te Manama? ¹⁸Pinalangge ne me anak, keilangan ne ka geyinawa ta te duma, kene ne lalag de ne egpuun te be-be ta, ke kene, igpawitew ta ka malehet ne geyinawa pinaahi te himu ta.

¹⁹Su emun ke eggimuwen ta ka iling due, egpakanengneng ki ne duen kid e te kamalehetan, wey egkaayun e ne eg-atubang ki te Manama te ware pegkaalde. ²⁰Su minsan ke eggukuman kid e te me suman-suman ta, piru labew pad ka Manama te suman-suman ta wey nakanengneng sikandin te langun. ²¹Miggeyinawaan ku ne me suled, ke ware ki hukumi te suman-suman ta, ware kaalde ta te pegparani te Manama. ²²Ne minsan nekey ka egbuyen ta diye te kandin, egkarawat ta, uya su egtumanen ta ka me suhu din wey iyan ta eggimuwen ka egpakapahale kandin. ²³ⁿIyan seini ka suhu din: keilangan ne egpalintutuu ki wey egسالig te Anak din ne si Hisu Kristu wey epaheyinaweey ka tagse sabeka, sumale te insuhu ni Kristu kanta. ²⁴Ka langun ne migtuman te me suhu din, duen e te kandin, ne sikandin mig-ugpe e due te kandan. Egkatahaan ta ne mig-ugpe e sikandin kayi te kanta pinaahi te Panisingan ne imbehey rin kanta.

Ka malehet wey ka kene ne malehet ne panisingan

4 Miggeyinawaan ku ne me suled, kene niyu palintutuuwi ka minsan hentew ne eg-angken ne miglalag sikandin sumale te Panisingan te Manama, ke kene, el-elehi niyu ka me panisingan ke diye naa sikandan egpuun te Manama su masulug ka kene ne malehet ne me prupita ne nanginguma te kalibutan. ²Ne iyan seini ka paahi ne

^k3:11 Huw 13:34. ^l3:12 Hin 4:8. ^m3:14 Huw 5:24.

ⁿ3:23 Huw 13:34; 15:12,17.

egkeilaan niyu ka Panisingan te Manama: ka minsan hentew ne eg-angken ne migpekeetew si Hisu Kristu, due Panisingan te Manama diye te kandin. ³Ne ka minsan hentew ne kene eg-angken ki Hisus, kene naa ne diye egpuun te Manama ka panisingan ne diye te kandin. Panisingan sika te egkuntere ki Kristu ne narineg niyud ne egginguma, wey minsan kuntee, kayid e sikandin te kalibutan.

⁴Pinalangge ne me anak, sakup kew e te Manama, wey natalu niyud e ka me prupita ne kene ne malehet su ka Panisingan ne due te kaniyu, subla pad ne maresen du te si Meibulan ne iyan migmandu te me etew kayi te kalibutan. ⁵Ne sikandan mule, kayi re nasakup te kalibutan, purisu iyan de degma igpangguhud nikandan ka natuenan dan kayi te kalibutan, wey egpamineg degma kandan ka me etew kayi te ampew te tane. ⁶Piru sikanta mule, me anak kid e te Manama. Ne seeye se nekeila te Manama, egpamineg te igpanulu ta, ne seeye se kene ne sakup te Manama kene egpamineg kanta. Ne puun due, egpekeila ki ke nasakup naa te Panisingan te Manama ka duma wey ke diye naa te kene ne malehet ne panisingan.

Geyinawa ka Manama

⁷Miggeyinawaan ku ne me suled, keilangan ne egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka, su ka geyinawa, diye egpuun te Manama. Ka minsan hentew ne eggeyinawa te duma rin, anak te Manama wey nekeila te Manama. ⁸Ka minsan hentew ne kene eggeyinawa te duma rin, ware nekeila te Manama, uya su ka Manama, geyinawa ma. ⁹Impakita te Manama ka geyinawa rin kanta pinaahi te pegpeuyan din te sabsabeka ne Anak din kayi te ampew te tane, su eyew

pinaahi kandin egpakaangken ki te umul ne ware egtamanan. ¹⁰Ka malehet ne geyinawa, kene ne sika se peggeyinawa ta te Manama, ke kene, sika se peggeyinawa rin kanta wey ka pegpeuyan din te Anak din eyew pinaahi te impanubad din, egkapasaylu ka me sale ta.

¹¹Miggeyinawaan ku ne me suled, puun su amana ki geyinawei te Manama, keilangan degma ne egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka. ¹²Ware de due etew ne nakakita te Manama. Piru ke egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka, eg-ugpe e ka Manama kayi te kanta wey egkeehet e ka geyinawa rin kayi te kanta.

¹³Tenged su imbehayan ki nikandin te Panisingan din, egkatahaan ta ne duen kid e te kandin wey kayid e degma mig-ugpe sikandin te kanta. ¹⁴Nakita ney wey impamalehet ney diye te duma ne impeuyan te Amey ka Anak din eyew te pegluwas te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁵Ka minsan hentew ne eg-angken ne Anak te Manama si Hisus, mig-ugpe e due te kandin ka Manama wey duen e sikandin te Manama. ¹⁶Purisu nakanengng ki wey migpalintutuu ki ne miggeyinawaan ki te Manama.

Geyinawa ka Manama, ne ka minsan hentew ne eggen-gen te sika ne geyinawa, duen e sikandin te Manama, ne ka Manama mig-ugpe e due te kandin. ¹⁷Ne pinaahi kayi, neehet ka geyinawa te Manama kayi te kanta su eyew kene kid e egkaaldeh te aldew te peggukum din, su ka peg-ugpe ta kayi te kalibutan egpekeiling te peg-ugpe ni Kristu. ¹⁸Ka iling due ne geyinawa ware likes ne igkaaldeh, uya su ka malehet ne geyinawa egpakapaawe te kaaldeh. Su seeye se egkaaldeh egpalintutuu ne eglegparan sikandin te Manama wey ware pad neehet ka geyinawa diye te kandin.

¹⁹Miggeyinawaan ta ka Manama, uya su sikandin ka an-anayan ne miggeyinawa kanta. ²⁰Ke due egkahi, “Miggeyinawaan ku ka Manama,” piru egdumut pad te suled din, ubaten sikandin. Su ka minsan hentew ne kene eggeyinawa te suled din ne egkiteen din, kene egkaayun ne eggeyinawa te Manama ne ware din nakita. ²¹Ne seini ka suhu ne imbehey rin kanta: ka etew ne miggeyinawa te Manama keilangan ne eggeyinawa degma te suled din.

Egkatalu ta ka kalibutan

5 Ka minsan hentew ne migpalintutuu ne si Hisus ka Kristu, anak sikandin te Manama. Ne ka minsan hentew ne miggeyinawa te amey, miggeyinawa degma te anak din. ²Seini ka egkangnengan ta ne miggeyinawaan ta ka me anak te Manama: ke eggeyinawaan ta ka Manama wey egtumanen ta ka me suhu din. ³Su ka pegtuman ta te me suhu te Manama ka palinneu ne miggeyinawaan ta sikandin, ne ka me suhu din kene amana ne mabehat. ⁴Su ka minsan hentew ne anak te Manama, egkatalu rin e ka kalibutan. Egkatalu ka kalibutan pinaahi te pegpalintutuu ta. ⁵Na, hentew ma ka egpakatalu te kalibutan? Seeye de iya se me etew ne migpalintutuu ne Anak te Manama si Hisus.

Ka pegpamalehet meytenged ki Hisu Kristu

⁶Si Hisu Kristu ka miggendini te ampew te tane ne migpabewutismu te weyig wey migpatihis te langesa rin. Su kene de ne iyan keilangan ka weyig, ke kene, ka langesa degma. Ne iyan egpakamalehet ka Panisingan, su ka Panisingan ka kamalehetan. ⁷Ne due tatelu ne egpamalehet meytenged ki Hisu Kristu: ⁸ka Panisingan te Manama, ka weyig,

wey ka langesa. Ne seini se tatelu nenekeg-uyun. ⁹Tenged te migpalintutuu ki te impamalehet te me etew, sublapad ne egpalintutuuwan ta ka impamalehet te Manama, su sikandin iya ka migpamalehet ne Anak din si Hisus. ¹⁰Ka minsan hentew ne migpalintutuu te Anak te Manama, egpakamemalehet e sikandin diye te geyinawa rin ne malehet iya seini. Piru ka ware migpalintutuu te pegpamalehet te Manama, inimu rin ka Manama ne ubaten, uya su ware sikandin migpalintutuu te pegpamalahet te Manama meytenged te Anak din. ¹¹Ne iyan seini ka pegpamalehet, migbehayan ki te Manama te umul ne ware egtamanan, ne seini se umul diye migpuun te Anak din. ¹²Ka minsan hentew ne migdawat te Anak, duen e umul ne ware egtamanan. Piru ka ware migdawat te Anak te Manama, ware iya umul.

Ka umul ne ware egtamanan

¹³Insulat ku seini kaniyu te migpalintutuu wey migsalig te Anak te Manama, su eyew egpakataha kew te due umul niyu ne ware egtamanan. ¹⁴Ne egpakasahe-sahe ki ne egparani te Manama su nakanengneng ki ne egpaminehen din ka minsan nekey ne egbuyuen ta ne kene ne supak te pegbuut din. ¹⁵Ne tenged su nakataha ki ne egpamineg sikandin ke nekey ka egbuyuen ta kandin, egpakataha ki degma ne egkarawat ta ka imbuyu ta kandin.

¹⁶Emun ke due egkakita niyu ne suled niyu ne nekeyimu te sale ne egkapasaylu te Manama, keilangan ne ig-ampu niyu sikandin wey egbehayan sikandin te Manama te umul. Ne iyan de egbehayan seeye se nekeyimu te sale ne egkapasaylu. Piru due iya sale ne kene egkapasaylu, wey kene ne keilangan ne ig-

ampu niyu pad ka miggimu te iling due ne sale. ¹⁷ Ka langun ne himu ne mareet, sale. Piru due sale ne egkapasaylu.

¹⁸ Nakanengneng ki ne ware anak te Manama ne egpabulus eggimu te sale, su migtantanuran sikandan te Anak te Manama, ne si Meibulan kene egpekeyilabet kandan.

¹⁹ Ka seini se intiru ne kalibutan, inuyan ni Meibulan, piru nakanengneng ki mule ne anak kid e te Manama.

²⁰ Ne nakataha kid e degma ne miggendini te ampew te tane ka Anak te

Manama wey imbehayan ki nikandin te pegsabut eyew egkeila ta ka malehet ne Manama. Ne kuntee, duen kid e te malehet ne Manama tenged su duen kid ma te Anak din ne si Hisu Kristu. Sikandin ka malehet ne Manama wey ka umul ne ware egtamanan.

²¹ Pinalangge ne me anak, pariyu kew te langun ne kene ne malehet ne manama!

Ka Igkarangeb ne Sulat ni

Huwan

Igpewun-a

Seini ka igkarangeb ne sulat ni Apustul Huwan ne sabeka te me hibateen ni Hisus. Impeendiye din ka seini ne sulat te malitan ne in-alam te Manama wey diye degma te me anak din. Ne kema ke punduk buwa te migmalintutuu ka igpasabut din kayi. Seini se malepet ne sulat, mighangyu te keilangan ne eg-ikul te kamalehetan wey egpaheyinaweey ka tagse sabeka, wey migpaneypaney degma seini meytenged te me etew ne migpanulu ne ware kun migpekeetew si Hisu Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Pegpangemusta 1-3

Ka kamalehetan wey ka geyinawa 4-6

Pegpaney-paney meytenged te kene ne malehet ne pegpanulu 7-11

Ka katammanan 12-13

1 Sikeddiey si Huwan ka igbuyag te migmalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat. Egpangemusta a te malitan[‡] ne in-alam te Manama wey diye degma te me anak din. Miggeyinawaan ku sikaniyu langun due te kamalehetan, ne kene ne sikeddiey re, ke kene, ka langun degma ne nakataha te kamalehetan, ²tenged su kayid e te pusung ta ka kamalehetan wey kenad e egkaawe te minsan ken-u.

³Ka keupiya, keyid-u, wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Anak din ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu. Igbehey sika te Manama te seeye se egdawat te kamalehetan wey te geyinawa.

Ka kamalehetan wey ka geyinawa

⁴Amana a nahale te pegkanengnengi ku ne due me anak nu ne mig-ikul te kamalehetan, sumale te insuhu kanta te Amey. ⁵Ne kuntee, eghangyuen ku sikeykew atebey, ne paheyinaweey ki ka tagse sabeka. Kene ne iyam sika ne suhu, ke kene, tapey e sika puun pad te bunsuranan. ⁶Egkakita ka geyinawa ne egkahiyen ku pinaahi te pegtuman ta te me suhu din. Tapey niyud e ne narineg ka sika ne suhu puun pad te bunsuranan, ne keilangan ne egbatasanen niyu ka peggeyinawa.

⁷Masulug ka nanginguma kayi te kalibutan ne eg-akal te me etew. Kene egpalintutuu sikandan ne migpekeetew si Hisu Kristu. Ka me etew ne iling due, talag-akal wey kuntere ni Kristu! ⁸Bantey kew ne kene egkalaag ka ingkalasey ta su eyew kene egkasalinan ka dasag ne egkarawat niyu.

⁹Ka minsan hentew ne ware mig-ikul te impanulu ni Kristu piru nasi migtimul kayi, ware diye te kandin ka Manama. Piru ka minsan hentew ne mig-ikul te impanulu ni Kristu, due te kandin ka Amey wey ka Anak degma. ¹⁰Ke due eggendue te kaniyu ne kene egpanulu te impanulu ni Kristu, kene niyu sikandin palasura diye te baley niyu, wey kene niyu banasali. ¹¹Su seeye se egbanasal kandin, egpakaruma te mareet ne himurin.

Pegpanaha-taha

¹²Masulug pad perem ka iglalag ku kaniyu, piru kena a egkeupian ne ig-sulat ku pad seini. Igkeupii ku ne egpakapanumbaley e pad kaniyu wey egpakiglalag iya kaniyu su eyew amana ki egkahale.

[‡]1:1 Iyan buwa igpasabut te “malitan” ka sabeka ne punduk te migmalintutuu.

^r1:5 Huw 13:34; 15:12,17.

¹³Egpangemusta degma keykew ka me anak te suled nu[¶] ne in-alam degma te Manama.

[¶]**1:13** Iyan buwa igpasabut te “anak te suled nu ne malitan” ka me sakup te lein ne punduk te migmalintutuu.

Ka Igkatelu ne Sulat ni

Huwan

Igpewun-a

Seini ka igkatelu ne sulat ni Apustul Huwan ne sabeka te me hibateen ni Hisus. Igpeendiye din seini te sabeka ne alukuy rin ne migpalintutuu ne migngaran ki Gayu. Indayan ni Huwan si Gayu tenged te pegtangu rin te duma ne migmalintutuu ne migghipaneu ka egpangguhud te lalag te Manama. Migpanayan din degma si Gayu meytenged te sabeka ne etew ne egngaranan ki Diyutripis ne mareet se batasan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Pegpangemusta 1-4

Indayan si Gayu 5-8

Indew-ey si Diyutripis 9-10

Impeggasal ran si Dimitriyu 11-12

Ka katammanan 13-15

1 ^sSikeddiey si Huwan ka igbuyag te migmalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat. Egpangemusta a keykew Gayu ne miggeyinawaan ku ne suled due te kamalehetan.

²Miggeyinawaan ku ne suled, migampu a ne meupiya ka peg-ugpe nu wey ka peglelawa nu iling keupiya te gimukud nu. ³Due nanginguma kayi ne me suled ta, ne amana a nahale te napangguhuran a nikandan meytenged te pegtuman nu te kamalehetan, wey ke immenu nu te peg-ugpe due te kamalehetan. ⁴Iyan de amana egpakapahale keddiey ke egpakarineg a ne migtuman te kamalehetan ka me anak ku te pegpalintutuu.

Ka pegdayan ki Gayu

⁵Miggeyinawaan ku ne suled, egkasalihan ka su intangu nu ka

me suled ta minsan ware ka nekeila kandan. ⁶Migpangguhud sikandan kayi te tangkaan te migmalintutuu meytenged te peggeyinawa nu kandan. Ne emun ke eglibed sikandan due, meupiya perem ke egpakapahale te Manama ka pegbulig nu kandan pinaahi te pegbehey nu te keilangan dan te pegligkat dan. ⁷Su nangipanew sikandan eyew te pegpanulu meytenged ki Kristu wey ware sikandan migdawat te minsan nekey ne diye egpuun te me etew ne ware migpalintutuu te Manama. ⁸Purusu, keilangan ne egbulihan ta ka iling due ne me etew, su eyew egkeyimu ki ne talagduma te himu meytenged te kamalehetan.

Si Diyutripis wey si Dimitriyu

⁹Migpeuyanan kud te sulat ka migmalintutuu due, piru tenged su kene egkeupian si Diyutripis ne egkalepengan, imbalahad key nikandin. ¹⁰Purusu ke eggenduen a, igpangguhud ku ke nekey ka innimu rin ne pegsesalupet wey pegiran-iran kanami. Ne kene ne sikan de, kene din man-e egsagsahipeen ka me suled ta, egbalabahan din pad man-e wey egdeldelen diye te punduk te migmalintutuu seeye se egkeupian ne egsagsahipe kandan.

¹¹Miggeyinawaan ku ne suled, kene nu ilingi ka mareet, ke kene, sikan de se meupiya. Ka minsan hentew ne eggimu te meupiya, kandin te Manama. Ka minsan hentew ne eggimu te mareet, ware nekeila te Manama.

¹²Narayan si Dimitriyu te langun wey egkakita diye te himu rin ne migikul sikandin te kamalehetan. Minsan degma sikanami, nakarayan kandin wey nakataha ka degma ne malehet iya ka impangguhud ney.

^s1:1 Him 19:29; Rum 16:23; 1Kur 1:14.

Ka pegpanaha-taha

¹³Masulug pad perem ka iglalag ku keykew, piru kena a egkeupian ne igsulat ku pad seini. ¹⁴Egkeupian a perem ne egpekegkita ki pad te mahaan, wey egpekeglalag pad.

¹⁵Ka Manama ka egbehey keykew te keupianan. Migpangemusta keykew ka me alukuy nu kayi, wey ipangemuste e re degma te langun ne me alukuy ta due.

Ka Sulat ni

Hudas

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, insulat ni Hudas ne hari ni Santiyagu. (Piru kene ne sikandin ka Hudas ne mig-akal ki Hisus.) Ne igpeendiye din naa seini se sulat te me Kristuwanen ne ware ta naneng-nengi ke hendei nangupe. Kayi te sulat, impanpanayan din ka me Kristuwanen meytenged te seeye se me talagpanulu te kene ne malehet ne egmapitew-pitew re. Migpanulu sikandan ne egkaayun kun ded ne egpabulus eggimu te sale ka migmalintutuu su egpasayluwen kun ded sikandan te hiimenawen ne Manama. Sika ka egpuunan ne insulat seini ni Hudas su eyew egpakabantey ka me Kristuwanen te sika ne me etew, wey eyew egpakaayad-ayad e sikandan eg-ikul te malehet ne pegpanulu ne egpuun te Manama. Imbahet din degma ka me talagbasa te keilangan ne egpakannekal egpabulus te pegpalintutuu ran te Manama duma te peg-inniyug te mareet ne me himu.

Ka nasulat te seini ne baseen
Igpewun-a 1-2

Ka himu wey legrad te me talagpanulu te kene ne malehet 3-16

Ka me pegpaney-paney wey pegpanulu 17-23

Ka peg-ampu te pegsaye te Manama 24-25

1 ¹Sikeddiey si Hudas ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a ni Hisu Kristu wey hari a ni Santiyagu.

Egpangemusta a te seeye se in-alam te Manama ne Amey, ne miggeyinawaan

wey intanggu rin taman te peglibed ni Hisu Kristu.

²Ka Manama ka egbehey kaniyu te timul pad ne keyid-u, keupianan wey geyinawa.

Ka himu wey legrad te me talagpanulu te kene ne malehet

³Pinalangge ku ne me suled, minsan amana ad iya egkabagget ne egsulat kaniyu meytenged te kaluwasan ne insaamulan ta, piru neisip ku ne keilangan ne iyan ku igsulat ka pegbanasal kaniyu te keilangan ne pakannekali niyu te eggen-gen ka kamalehetan ne kasabeka re iya ibehey te Manama diye te keet-etawan din. ⁴Iyan egpuunan ne inlalag ku sika, tenged su due me etew ne miggeles-heles de migpasewug-sewug kaniyu. Ka sika ne me etew, tapey e nasulat ka meytenged te peglegrad kandan. Kene sikandan eg-ikul te Manama wey impasuwey ran ka pegpanulu meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama ta su egkaayun kun ded ne eggimu ki te mareet wey malindit ne igkeupii te lawa ta. Te iling due ne paahi, mig-inniyuhan dan ka sabsabeka ne Ahalen ta wey Magbebaye ne si Hisu Kristu.

⁵^uMinsan ke nakanengneng kew e te langun ne iglalag ku, egkeupian e pad iya man-e ne igpasuman-suman kaniyu ka pegluwas te Magbebaye te keet-etawan te Israil puun te Ihiptu. Ne nataman, inggule din e seeye se ware migpalintutuu. ⁶Kema, sumsumana niyu ka me panalihan ne nanleke te katungdanan dan wey nasi nangawe diye te ugpaan dan. Imbaku sikandan te Manama te keddina ne kene egkabigtus⁸ wey imprisu diye te durusilemi ne bitu eyew ig-tahahe te dakel ne aldew te peggukum.

§1:6 Te Grigu: ware egtamanan.

¹1:1 Mat 13:55; Mar 6:3. ^u1:5 Iks 12:51; Num 14:29-30.

⁷ Kene niyu degma kalingawi ka siyudad te Suduma wey Gumura wey ka nakalingut ne me lungsud dutu. Me agkayen ka me etew diye wey me bantut, sikan naa ka insilaban sikandan te hapuy ne kene egkeebukan, isip paneypaney te langun ne etew ne egleparan iya ka makasesale.

⁸ Iling naan ded ka me etew ne migsewug kaniyu, due me taheinep dan ne iyan egpuunan ne miglinditan nikandan ka me lawa ran tenged te pegparuma-ruma ran dutu, wey migang-anggaan dan ka katenged te Manama wey imbaley-baley ran ka maddesen diye te langit. ⁹ Piru minsan si Mikail, ka pangulu te me panalihan te Manama, ware ma miggimu te iling due te pegpakig-ehet din te ahalen te me busew. Ware sikandin nakabayung te ahalen te me busew pinaahi te peglalag din te mareet te nekeg-apul sikandan meytenged te minatey, ka lawa ni Muwisis. Su migkahi re si Mikail, "Egsaparan ka te Manama!"

¹⁰ Piru imbaley-baley mule te seini ne me etew ka langun ne ware dan nasabut. Egpekeiling sikandan te me mahintalunan ne egpangawang de due eggimu ne kene egsuman-suman pa, sikan naa ka egsahap iya sikandan. ¹¹ Mekeyid-u-hidu sikandan! Su mig-iling sikandan te mareet ne innimu ni Kain, ^xwey mig-ilingan dan si Balaam^y ne naalamlam te seleppi, sikan naa ka nekeyimu e te mareet. Ne egkahule sikandan tenged te pegsukul ran te Manama iling ki Kura.^z ¹² Ka sika ne me etew, egpakamalindit kaniyu ke egpakiglagpu ne egkeen kaniyu te pegsahakeen niyu te Iglabung te Magbebaye.

**1:14 Te Grigu: linibu.

††1:16 Te Grigu: napenu te hambug ka me be-be dan.

v1:7 Hin 19:1-24. w1:9 Dan 10:13,21; 12:1; Imp 12:7; Diy 34:6; Sak 3:2.

*1:11 Hin 4:3-8; 1Huw 3:12. y1:11 Num 22-24; 31:16; 2Pid 2:15-16.

z1:11 Num 16:1-35. a1:14 Hin 5:18,21-24. b1:18 2Pid 3:3.

Egpakamalindit sikandan tenged su iyan dan de egsumsumanen ka pegkeetew ran wey ware keyilew ran. Egpekeiling sikandan te me gapun ne ware mig-uyan te uran, ne inniyup te kalamag. Ne iling man-e sikandan te kayu ne ware migbebehas minsan te tigpamehas e, ne impamarut sikandan wey nahangu-hangu en iya. ¹³ Iling sikandan te makeseg ne bunlud te dahat ne egkakita ka mekeyilewhilew ne himu ran iling te buke. Iling man-e sikandan te nakatulimpas ne me bituen peendiye te inged ne durusilemi ne intahahe te Manama ne egpeugpaan kandan te ware egtamanan.

¹⁴ aNe si Inuk, ka igkeen-em ne kabuhalan ni Adan, ka migtagne meytenged kandan. Migkahi si Inuk, "Pammineg kew! Eggendini ka Magbebaye duma te pila ne luyuran** te matulus ne panalihan din ¹⁵ eyew te peggukum te langun. Egpataheen din ka langun ne kene eg-ikul kandin ne makasesale sikandan tenged te langun ne dereeti ne hinimuwan dan, wey tenged te mangune-kune ne peglemet dan kandin. ¹⁶ Ka sika ne me etew, me sagsahukulen, wey ware igkabennali. Intuman dan ka mareet ne igkeupii ran, wey migpabekal te me pakpak dan.†† Egguluan dan ka duma eyew eggimuwen ne teyey te mareet ne igkeupii ran.

Ka me pegpaney-paney wey pegpanulu

¹⁷ Piru me pinalangge ku ne me suled, keilangan ne egsumsumanen niyu ka intagne te me apustulis te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ¹⁸ bMigkahiyan kew

nikandan, “Te katammanan ne timpu, due me etew ne me lemeten, wey egtumanen dan ka mareet ne igkeupii ran ne igkeepes te Manama.”¹⁹ Sikandan ka nakapabaad-baad kaniyu. Iyan dan imparapit ka igkeupii te lawa ran wey ware diye te kandan ka Panisingan te Manama.²⁰ Piru sikaniyu pinalangge ku ne me suled, keilangan ne ipatulini[‡] niyu ka pegpalintutuu niyu te Manama, wey ampu kew sumale te igpanulu te Panisingan te Manama.²¹ Palunggehaat kew due te geyinawa te Manama taheed te egtetahad kew te keyid-u te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu ne egbehey te umul ne ware egtamanan.

²²Ne ikeyid-u niyu seeye se migduwa-ruwa te pegpalintutuu ran,²³wey luwasa niyu ka duma pinaahi te pegsalukagmit kandan puun te

hapuy. Ikeyid-u niyu degma ka duma ne makasesale, piru bantey kew wey pakaddiyu kew minsan te me kumbale dan ne nabiluwan te maddeet ne igkeupii ran.

Ka peg-ampu te pegsaye te Manama

²⁴Na, egdayanen ka Manama ne egpekeyimu ne egbantey kaniyu eyew kene kew egkasaligkat te sale. Sikandin keureme ka eg-uyan kaniyu ne ware igkarew-ey wey egkahale-gale diye te tetelesi ne tangkaan din.²⁵Egsayeen ka migsabsabeka ne Manama ne Manlu-luwas ta pinaahi ki Hisu Kristu ne Magbebaya ta. Ka katelesan, ka dakel ne kabantug, ka karesen, wey ka katenged, kandin de iya puun pad dengan wey te ware egtamanan. Malehet iya.

[‡]1:20 Te Grigu: ipes-ek niyu ka pegkeetew niyu.

Ka Impakita ni Hisu Kristu

ki Huwan

Igpewun-a

Ka Impakita ni Hisu Kristu ki Huwan meyitenged te egkeyitabu keureme. Nasulat seini dengan te timpu ne imbaybayan ka migmalintutuu tenged te pegpalintutuu ran te Magbebaye ne si Hisu Kristu. Iyan dakel ne tuyu ni Huwan te pegsulat kayi ka pegbehey te egkappallateng diye te migmalintutuu wey pegbagget kandan eyew egpakapabulus ne egpalintutuu minsan egbaybayan sikandan.

Iyan kinarakelan ne baad te nasulat kayi ne baseen ka impakita ni Hisu Kristu ki Huwan ne me palinneu ne amana ne kein-inuwan. Ne seeye se langun ne palinneu, due iya kaluwasan wey igpasabut. Te seeye ne timpu, nasabut buwa te me Kristuwanen piru kuntee, due duma ne me palinneu ne amana ne malised ne egkasabut, wey naleinlein ka me suman-suman te me etew te pegluwas kayi. Piru minsan pad iling due, due degma me palinneu ne malemu re ne egkasabut iling te sungey ne iyan igpasabut se geem wey katenged, wey ka kampilan ne iyan igpasabut se samuk. Inlibed-libed te kamasulug wey te naleinlein ne paahi ka me uluwan te seini ne baseen pinaahi te me palinneu. Piru malemu re ne egkasabut ka amana ne impurtanti ne nasulat kayi: egdereetan iya te Manama ka langun ne kuntere din pinaahi ki Kristu Hisus, wey egdasahan din degma ka keetawan din ne migpabulus migpamakey, wey egpakalemung sikandan kandin te ware egtamanan. Ne due egpakapahale kanta diye te katammanan ne kapit-

ulu, seini meyitenged te iyam ne langit wey tane ne eggimuwen te Manama wey meyitenged te iyam ne Hirusalim ne egtuntunen puun te langit.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-8

Ka an-anayan ne impakita ki Huwan ne hendue te taheinep 1:9-20

Ka me sulat ne igpeendiye te pitu ne punduk te migmalintutuu 2:1-3:22

Ka linulun ne baseen ne due pitu ne piket 4:1-8:1

Ka pitu ne trumpita 8:2-11:19

Ka salimbaweng wey ka daruwa ne makaliyas-liyas ne mananap 12:1-13:18

Ka naleinlein ne impakita ki Huwan ne hendue te taheinep 14:1-15:8

Ka pitu ne yahung ne langet te Manama 16:1-21

Ka pegkahuhus te Babilunya, wey ka pegkatalu te langun ne kuntere te Manama 17:1-20:10

Ka katammanan ne peggukum 20:11-15

Ka iyam ne langit wey tane, wey ka iyam ne Hirusalim 21:1-22:5

Ka katammanan 22:6-21

1 Seini ne baseen, meyitenged te impakita ni Hisu Kristu ne mahaan e egkeyitabu. Impanegneng te Manama seini diye te kandin eyew igpakapanegneng diye te me etew ne migpamakey kandin. Ne impanegneng din e degma seini diye te suluhuanen din ne si Huwan pinaahi te pegsuhu te panalihan din. ²Ne impangguhud ni Huwan ka langun ne nakita rin. Impamalehetan din ka lalag te Manama wey ka impanegneng ni Hisu Kristu diye te kandin. ³Keupianan te seeye se egbasa diye te kasuluhan meyitenged te impanagne kayi, wey ka egpamineg wey egtuman te nasulat kayi su mahaan e egkatuman ka langun.

Ka pegpangemusta diye te pitu ne punduk te migmalintutuu

^{4c}Sikeddiey si Huwan ka migsulat kayi wey igpeendiye ku te pitu ne punduk te migmalintutuu diye te prubinsya te Asya.^f

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, wey te pitu ne panisingan^{§§} ne diye te tangkaan te trunu rin, egkaangken niyu. Sikandin ka Manama kuntee, ka Manama dengan, wey ka Manama keureme. ^{5d}Egkaangken niyu man-e ka keyid-u wey keupianan ne egpuun ki Hisu Kristu, ka matinumannen ne talagpamalehet, ka an-anayan ne neuyag, wey ka egmandu te me pangulu te kalibutan.

Miggeynawaan ki nikandin wey inlekat ki puun te me sale ta pinaahi te langesa rin te migpatey, ^{6e}wey innimu ki nikandin ne migharian din, wey talagpanubad te Manama ne Amey rin. Sikan naa, egdayanen sikandin wey eghari te ware egtamanan. Malehet iya.

^{7f}Pammineg kew! Eggendini si Kristu duma te me gapun wey egkiteen sikandin te langun ne etew minsan seeye se miglansang kandin. Egmandalawit ka langun ne tribu kayi te ampew te tane tenged kandin. Malehet iya.

^{8g}Ka Amana ne Maresen ne Magbeye ne Manama, ne iyan ka Manama

kuntee, ka Manama dengan, wey ka Manama keureme, migkahi, “Sikeddiey ka Alpa wey ka Umiga.*”

Migpakita si Hisus ki Huwan

⁹Sikeddiey si Huwan ne suled niyu te pegpalintutuu. Tenged te nasabeka kid e due ki Hisus, duma ad nikaniyu te peg-antus te keyirapan wey te pegpabulus due ki Hisus, wey duma ad degma nikaniyu te peghari te Manama. Indeldel a peendiye te pulu te Patmus tenged te pegwali ku te lalag te Manama wey te pegpamalehet ku meytenged ki Hisus. ¹⁰Te Duminggu ne Aldew te Magbeye, in-umaan ad te Panisingan te Manama, ne dutu due narineg ku ne laheng diye te egkeinniyuhan ku ne egpekeiling keemen te trumpita. ¹¹Miggenendue seini, “Isulat nu diye te linulun ne baseen ke nekey ka egkakita nu wey ipeuyan nu diye te pitu ne punduk te migmalintutuu: diye te Ipisu, Ismirna, Pircamu, Tiyatira, Sardis, Piladilpiya wey diye te Lawdisya.”

¹²Te sikan de, migbalikid ad ka egpitew ke hentew ka miglalag keddiey, wey pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu ka nakita ku. ^{13h}Ne due migsasindeg diye te taliware kayi ne hendue te etew ne migkukumbale te malayat wey imbeleberan te libed ne bulawan ka kumeng din. ¹⁴ⁱNe ka bulbul rin egpekeiling kaangkag te gapas, wey ka

^f**1:4** Te seeye ne timpu, ka seini ne prubinsya te Asya nasakup te Ruma wey diye egkakita te inged ne enggaranan e kuntee te Turki.

^{§§}**1:4** Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke Panisingan ne pitu se klasi ka geem.

***1:8** Ka Alpa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra.

^c**1:4** Iks 3:14; Imp 4:5. ^d**1:5** Isa 55:4; Sal 89:27.

^e**1:6** Iks 19:6; Imp 5:10. ^f**1:7** Dan 7:13; Mat 24:30; Mar 13:26; Luk 21:27; 1Tis 4:17; Sak 12:10; Huw 19:34,37; Sak 12:10; Mat 24:30.

^g**1:8** Imp 22:13; Iks 3:14. ^h**1:13** Dan 7:13; Dan 10:5. ⁱ**1:14** Dan 7:9.

^j**1:14** Dan 10:6.

mata rin egpekeiling te legleg te hapuy. ¹⁵kNe ka paa rin egpekeiling te inalab ne burunsi ne migsilak, wey ka laheng din egpekeiling te lehes te dakel ne sampew. ¹⁶Ne miggen-gen ka kawatanan ne belad din te pitu ne bituen, wey due miglihawang ne mahalang ne sundang diye te be-be din. Ne ka ulaula rin egpekeiling te aldew ne miglayag te mangune-kune. ¹⁷Te pegkakita ku kandin, napeled a diye te tangkaan din ne hendue te migpatey e. Ne intel-eban a nikandin te kawatanan ne belad din ne migkahi, “Kene ka egkaalde! Sikeddiey ka bunsuranan wey ka katammanan, ¹⁸wey ka due umul; namatey a piru tengtengi nu, neuyag ad wey kena ad egpatey te ware egtamanan. Sikeddiey ka impiyalan te kamatayen wey due yabi ku te Hadis ne iyan ka inged te me gimukud. ¹⁹Purisu isulat nu ke nekey ka nakita nu ne egkeyitabu kuntee wey ka egkeyitabu keureme. ²⁰Seini ka heles ne kaluwasan te pitu ne bituen ne nakita nu kayi te kawatanan ne belad ku wey te pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu: ka igpasabut te pitu ne bituen iyan ka me panalihan ne migbantey te pitu ne punduk te migmalintutuu, ne iyan ka pitu ne sulu.”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Ipisu

2 Ne migkahi sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Ipisu:

“Seini ka lalag te seeye se miggen-gen ka kawatanan ne belad din te pitu ne bituen wey miggiphianew dutu te taliware te pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu. ²Nakanengneng a te hinimuwan niyu, te pegpakannekal niyu te peggimu wey te peg-antus niyu. Kene kew egparuyun-duyun te maddeet ne me etew su eg-el-elehan niyu ka egkahi ne me apustulis kun sikandan, wey iyan egtamanan ka egkanengnengan niyu ne egmanguubat de sikandan. ³Mig-antus kew wey migpakannekal tenged keddiey wey ware miglunggengu te pegpamakey. ⁴Piru iyan ku igkarew-ey kaniyu ne warad e ka dakel ne geyinawa niyu dengan keddiey. ⁵Sikan naa, sumsumana niyu kamenu karakel ka geyinawa niyu dengan, wey pekegsendit kew wey himuwa niyu ka innimu niyu dengan. Su emun ke kene kew egpekegsendit, egbayaan ku sikaniyu wey eg-aween ku ka sulu niyu puun te natahuan kayi. ⁶Piru due meupiya ne innimu niyu su igkeepes niyu ka egmangimuwen te me sakup ni Nikulas[†] ne ingkeepes ku degma.

⁷m“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama[‡] diye te me punduk te migmalintutuu!

“Ka egpanalu ki Meibulan, egbehayan ku te katenged te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul ne diye te ugpaan te Manama.⁴”

[†]2:6 Te Grigu: me Nikulayta. Sikandan ka punduk ne migpanulu ne egkaayun ka migmalintutuu ne eggimu te mallindit, wey eg-iling te batasanen te ware migmalintutuu.

[‡]2:7 Te Grigu: Ka due talinga, egpamineg te iglalag te Panisingan.

⁴2:7 Te Grigu: pinamulaan te Manama.

^k1:15 Isi 1:24; 43:2. ¹1:17 Isa 44:6; 48:12; Imp 2:8; 22:13.

^m2:7 Hin 2:9; Imp 22:2; Isi 28:13; 31:8 (LXX).

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Ismirna

⁸ⁿMigkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Ismirna:

“Seini ka lalag te seeye se bunsuranan wey katammanan, ka namatey ne neuyag ded. ⁹Nakanengneng a ne egbaybaran kew wey egkaayu-ayu kew, piru ka malehet, meyaman kew. Nakanengneng a degma te imbayungan kew te me etew ne migkahi ne me Hudiyu kun sikandan, kunaleg te me sakup bes ni Meibulan. ¹⁰Kene kew kaaldeq te me kalasayan ne mahaan e egginguma. Eg-el-elehan kew te ahalen te me busew pinaahi te pegprisu te me duma niyu, wey eg-antus kew taman te sapulu ne aldew. Keilangan ne egmatinumanen kew ne eg-ikul keddi minsan egpatey kew, wey eg-unahan ku sikaniyu te umul ne ware egtamanan.[§]

^{11 o}“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama^{**} diye te me punduk te migmalintutuu!

“Ka egpanalu ki Meibulan, kenad egkalegparan te ikarangeb ne kamatayen.”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Pircamu

¹²Ne migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Pircamu:

“Seini ka lalag te seeye se mig-uyan te mahalang ne sundang. ¹³Nakaneng-

neng a ne duen kew mig-ugpe te inharian ni Meibulan, piru migmatinumanen kew red wey migpabulus migpalintutuu keddi minsan te timpu ne miggi-matayan e si Antipas due te kaniyu. Sikandin ka matinumanen ne talagpamalehet ku ne miggimatayan due te ingupaan ni Meibulan. ^{14 p}Piru due pila-pila ne igkarew-ey ku kaniyu: due duma niyu ne mig-ikul te pegpanulu ni Balaam ne iyan migpanulu ki Balak ke egmenuwen te pegsahilut ka me kabuhalan ni Israil eyew egpakasale sikandan pinaahi te pegkeen te impanubad e diye te me diyus-diyus wey pegpeyilabeteq ne kene ne alunggun. ¹⁵Ne iling ded, due man-e duma niyu ne mig-ikul te pegpanulu te me sakup ni Nikulas. ¹⁶Purisu inniyuhi niyu ka me sale niyu! Emun ke kene, egbayaan ku sikaniyu te mahaan wey egpakig-ehet a te me etew ne miggimu te mareet, pinaahi te sundang ne eglihawang te be-be ku.

^{17 q}“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama^{††} diye te me punduk te migmalintutuu!

“Ka egpanalu ki Meibulan, egbehayan ku te egkakeen ne mana ne inneles wey te maangkag ne batu ne nasulatan te iyam ne ngaran ne ware minsan henteq ne nakanengneng kayi angin e te egpakarawat kayi.”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Tiyatira

¹⁸Ne migpabulus sikandin migkahi, “Isulat nu seini peendiye te panalihan

§2:10 Te Grigu: egbehayan ku sikaniyu te kuruna te umul.

**2:11 Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

††2:17 Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

¶2:8 Isa 44:6; 48:12; Imp 1:17; 22:13. °2:11 Imp 20:14; 21:8.

¶2:14 Num 22:5,7; 31:16; Diy 23:4; Num 25:1-3.

¶2:17 Iks 16:14-15; 16:33-34; Huw 6:48-50; Isa 62:2; 65:15.

ne diye te punduk te migmalintutuu te Tiyatira:

“Seini ka lalag te Anak te Manama, ne egpekeiling se mata te legleg te hapuy wey egpekeiling se paa te inlalab ne burunsi ne migsilak. ¹⁹Nakanengneng a te hinimuwan niyu wey te pegpapitew niyu te geyinawa wey te pegpalintutuu niyu. Nakanengneng a degma te pegpamakey niyu wey te peg-antus niyu, wey subla pad te an-anayan ka innimu niyu kuntee. ²⁰Piru iyan ku igkarewey kaniyu ka pegparuyun-duyun niyu te malitan ne si Hisabil ne migkahi ne prupita kun sikandin. Impanulu din wey inlimbungan ka keet-etawan ku eyew egpeyibhilabetey ne kene ne alunggun wey egkeen te impanubad e diye te me diyus-diyus. ²¹Imbehayan ku sikandin te timpu ne egpekeinniyug te me sale din, piru nasi din de iya paruyun-duyuni ka agkey rin. ²²Sikan naa, egpareraluwen ku sikandin te masumpit wey egleparan ku te mangune-kune seeye se nakalibug degma kandin angin e ke eg-inniyuhan dan ka maddeet ne hinimuwan dan duma kandin. ²³Egguleen ku te eggimatey ka me hibateen din eyew egpakataha ka langun ne punduk te migmalintutuu ne sikeddiey ka egpakanengneng te suman-suman wey ke nekey ka diye te pusung te etew. Ne egunahan ku ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din.

²⁴“Piru ka duma kaniyu due te Tiyatira, ware migpalintutuu te sika ne pegpanulu wey ware migparuma-ruma te egnangenan ne maddalem kun ne katue-nan ni Meibulan. Sikan naa, egnangenan

ku sikaniyu te kene kud egtimulan ka igpeyimu ku kaniyu. ²⁵Ne heheta niyu man de iya ka pegpalintutuu niyu keddi taman te eglibed ad. ²⁶“Ka egpanalu ki Meibulan wey egpabulus eggimu te igkeupii ku taman te katamanan, egbehayan ku te katenged te pegmandu te me nasud, ²⁷iling te katenged ne narawat ku puun te Amey ku. Ne egmandu sikan-dan te ware keyid-u^{‡‡} wey eglupeten dan ka me nasud iling te kuren ne tane ne egkalupet. ²⁸Ne egbehayan ku degma sikan-dan te bituen ne Buntetale.

²⁹“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama^{¶¶} diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Sardis

3 Migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Sardis:

“Seini ka lalag te seeye se due pitu ne panisingan te Manama, ^{§§}wey miggen-gen man-e te pitu ne bituen. Nakanengneng a te hinimuwan niyu, wey kahiyen te me etew ne neehet pad ka pegpalintutuu niyu, kunaleg te migpatey bes e. ²Sikan naa, himata kew wey heheta niyu ka pegpalintutuu niyu ne deisek naan de iya perem ne egkapatey e, su nakita ku ne kene pad ne eleg ka neyimu niyu diye te tangkaan te Manama. ³“Purisu, sumsumana niyu ka pegpanulu ne narawat niyu wey narineg. Tumana niyu sika wey inniyuhi niyu ka me sale niyu. Su emun ke kene kew eglinga-linga, eggenduen a te kaniyu iling te takawen, wey kene

^{‡‡}2:27 Te Grigu: egmandu pinaahi te baras ne putew.

^{¶¶}2:29 Te Grigu: Ka due talinga, egpamineg te iglalag te Panisingan.

^{§§}3:1 Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem.

[†]2:20 1Har 16:31; 2Har 9:22,30. [§]2:23 Sal 7:9; Hir 17:10; Sal 62:12.

[†]2:26 Sal 2:8-9 (LXX). [¶]3:3 Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Imp 16:15.

niyu egkatahaan ke nekey ne uras ne egginguma a due. ⁴Piru duen pad pilapila ne etew due te kaniyu te Sardis ne ware nabiluwi ka me kumbale dan. Egduma sikandan keddi ne migsaluub te maangkag ne kumbale tenged su likes sikandan kayi. ⁵⁠Ka egpanalu ki Meibulan, egpakumbalaan ku te maangkag wey kene ku eg-aween ka ngaran dan diye te Libru te Umul. Eg-angkenen ku sikandan ne me keet-etawan ku diye te tangkaan te Amey ku wey diye te me panalihan din.

⁶“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama* diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Piladilpiya

⁷⁠Migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Piladilpiya:

“Seini ka lalag te seeye se matulus wey malehet, ne miggen-gen te yabi ni Hari Dabid ne egpakabehey te katenged te pegmandu. Ne ware egpakalekeb te eglukatan din, wey ware egpakalukat te eglekeban din. ⁸Nakanengneng a te hinimuwan niyu wey inlukatan ku ka gumawan para kaniyu wey ware egpakalekeb kayi. Su deisek de ka geem niyu piru intuman niyu red ka lalag ku wey wara a nikaniyu ipahunware. ⁹⁠Pammineg kew! Ka me sakup ni Meibulan ne migkahi ne me Hudiyu kun sikandan, kunaleg te nanguubat bes, egpepanimbuelen ku diye te tangkaan niyu wey egkanengnengan dan ne miggeyi-

nawaan ku sikaniyu. ¹⁰Ne puun su intuman niyu ka suhu ku ne eg-antus tenged keddi, egpangabangan ku degma sikaniyu te me kalasayan ne egginguma te intiru ne kalibutan eyew te peg-eleg-eleg te langun ne mig-ugpe kayi te ampew te tane. ¹¹⁠Mahaan ad egginguma, purisu desdeseni niyu ka malehet ne pegpanulu ne miggen-genan niyud eyew ware egpakaahew te unag† niyu. ¹²⁠Ka egpanalu ki Meibulan, igsungkaleg ku te timplu te Manama ku, wey egkapalunggehaat din dutu te ware egta-manan. Egsulatan ku sikandin te ngaran te Manama wey te ngaran te siyudad din ne iyan ka iyam ne Hirusalim ne egkatuntun puun kandin ne diye te langit. Egsulatan ku degma sikandin te iyam ne ngaran ku.

¹³“Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama‡ diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Lawdisya

¹⁴⁠Ne migkahi pad man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu diye te Lawdisya:

“Seini ka lalag te seeye se miggenalan ki Malehet, ka matinumanen wey malehet ne talagpamalehet. Sikandin ka migpuunan te langun ne innimu te Manama. ¹⁵⁠Nakanengneng a te hinimuwan niyu; kene kew ne maagsil wey kene kew degma ne meinit. Egkeupian a perem ne egkarahayun kew naan de ne maagsil wey ke meinit naa. ¹⁶⁠Sikan

*3:6 Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

†3:11 Te Grigu: kuruna.

‡3:13 Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

⁠3:5 Iks 32:32-33; Sal 69:28; Imp 20:12; Mat 10:32; Luk 12:8.

⁠3:7 Isa 22:22; Hub 12:14. ‡3:9 Isa 49:23; 60:14; Isa 43:4.

⁠3:12 Imp 21:2; Isa 62:2; 65:15. ‡3:14 Lal 8:22.

naa, igkulepa ku sikaniyu tenged su maheinaldew kew re; kene kew ne maagsil wey kene kew ne meinit. ¹⁷Su migkahi kew, 'Meyaman key wey matubung, wey warad egpamitawen pad,' piru ware kew nakataha ne mekeyid-u-hidu wey mekeyimmimenew kew bes. Egkaayu-ayu wey butud kew, wey ware kukumbaleen. ¹⁸Purisu, egtambahan ku sikaniyu ne egbebili kayi te keddi te bulawan ne in-el-elehan te hapuy eyew egkaratu kew. Bebeli kew degma te maangkag ne hinabel ne igsaluub niyu eyew kene kew egkeyilawan ka migpalawas. Ne bebeli kew man-e te delemetan eyew igpulis niyu te mata niyu eyew egpakakita kew e. ¹⁹^aKa langun ne miggeyinawaan ku, insaparan wey indisciplina ku. Purisu, pakannekal kew wey inniyug kew e te me sale niyu. ²⁰Pammineg kew, migsasindeg a diye te gumawan wey migpanektek. Ke due egpakarineg keddi wey eglukatan a, egseled a wey eglagpu kandin te egkeen. ²¹Ka egpanalu ki Meibulan, egpappinnuwan ku duma keddi diye te trunu ku eyew te pegmandu, iling keddi te migpanalu degma wey migpinnuu duma te Amey ku diye te trunu rin.

²²"Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama^f diye te me punduk te migmalintutuu!"

Ka pegsimba diye te langit

4 Pegkapenga dutu, duen e man-e lein ne nakita ku. Due ingkita ku ne gumawan ne nalukatan diye te langit. Ne narineg kud man-e ka laheng

ne narineg ku te an-anayan ne egpekeiling te trumpita ne migkahi, "Pamaneyik ka kayi su igpawitew ku keykew ka egkeyitabu keureme." ²^bDue-rue inumaan ad te Panisingan te Manama, wey te sikan de nakakita a te sabeka ne trunu diye te langit ne due migpinnuu. ³Ne miglayag ka migpinnuu dutu iling te mahal ne batu ne haspi wey kurnalina, wey nalingutan ka trunu te baluntu ne egpekeiling ka batek te batu ne ismiralda. ⁴Ne nalingutan ka trunu te daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne trunu ne naminnuwan te daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne igbuyag ne nangukumbale te maangkag wey nangukuruna te bulawan. ⁵^cNe ligkat te trunu, miggeteb ka kilat wey due migderaheneg wey migdagsang ka luhung. Ne due pitu ne ganse ne egkalegleg diye te tangkaan te trunu ne iyan seeye se pitu ne panisingan te Manama. ⁶^dNe diye te egkatangkaan te trunu, due egpekeiling te dahat ne bildu ne titing-awi iling te kristal.

Ne due nakalingut te trunu ne hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne neempet te mata ka tangkaan wey peka. ⁷Egpekeiling te liyun ka an-anayan ne hinimuwan, ne egpekeiling te nati te baka ka igkarangeb, ne egpekeiling te ulaula te etew ka ulaula te igkatatelu, ne egpekeiling te miglayang ne banug ka igkeep-at ne hinimuwan. ⁸^eTighen-emhen-em te pakpak ka tagse sabeka wey neempet te me mata ka intiru ne lawaran minsan ka diye te diralem te pakpak dan. Ne ware himeley ran te eg-ulahing te aldew wey marusilem ne eggenendue:

^f3:22 Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

^g4:5 Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem.

^a3:19 Lal 3:12; Hib 12:6. ^b4:2 Isi 1:26-28; 10:1.

^c4:5 Iks 19:16; Imp 8:5; 11:19; 16:18; Isi 1:13; Imp 1:4; Sak 4:2.

^d4:6 Isi 1:22. ^e4:6 Isi 1:5-10; 10:14. ^f4:8 Isi 1:18; 10:12; Isa 6:2-3.

“Matulus sikandin. Matulus iya. Matulus ka Maresen ne Magbebaye ne Manama. Sikandin ka Manama dengan, ka Manama kuntee, wey ka Manama keureme.”

⁹ Tagse egsaye, egtahud wey egpasalamat ka me hinimuwan ne eggeheyinawa te seeye se ware kapatayan ne migpinnu te trunu, ¹⁰ eg-usengul degma ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag diye te tangkaan te ware kapatayan ne migpinnu te trunu wey egsimbeen dan sikandin. Ne igpanahu dan diye te tangkaan te trunu ka me kuru-ran wey egkahi,

¹¹ “Magbebaye wey Manama ney, likes ka ne egdayanen tenged te kabantug nu wey geem. Su sikeykew ka migginu te langun, wey tenged te keykew ne pegbuut, neyimu ran wey neuyag.”

Ka linulun ne baseen wey ka Nati te Karniru

5 ⁸Ne nakita ku seeye se migpinnu te trunu ne due linulun ne baseen ne miggen-genan din te kawanan ne belad din. Nekeglimang ka nasulatan dutu wey impiket te pitu ne piket. ²Ne due nakita ku ne maresen ne panalihan ne migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Hentew-a ka likes ne eglekat te me piket te egbaseen eyew egkabukalasan seini?” ³Ne ware minsan hentew diye te langit wey diye te ampew te tane wey ke diye naa te diralem te tane ne egpakabukalasan wey ke egpakabasa naa dutu. ⁴Ne migpanaman-taman a migsinehew su ware sabeka ne

nakita ne likes ne egbukelas te baseen wey ke egbasa naa dutu. ^{5h}Piru due sabeka te me igbuyag ne migkahi keddiey, “Kene ka sinehew! Pammineg ka, migpanalu ki Meibulan ka enggaranane te Liyun ne egpuun te tribu ni Huda wey kabuhalan ni Dabid, sikan naa ka likes sikandin ne eglekat te me piket eyew egkabukalasan ka baseen.”

⁶ⁱNataman, nakakita a te sabeka ne Nati te Karniru ne migsasindeg diye te elat-elat te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag ne miglingut te trunu. Hendue te neyimatayan e seeye dengan. Due pitu ne sungey wey pitu ne mata dutu ne iyan ka pitu ne panisingan te Manama** ne impeendiye te langun ne inged kayi te kalibutan. ⁷Ne migparani sikandin wey ingkuwa rin ka egbaseen diye te kawanan ne belad te seeye se migpinnu te trunu. ^{8j}Te naangey e seeye te Nati ne Karniru, mig-usengul e diye te tangkaan din ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag. Ka tagse sabeka kandan migpangelit te alpa wey due miggen-genan dan ne yahung ne bulawan ne napenu te insinsu ne iyan ka me peg-ampu te me keet-etawan te Manama. ^{9k}Ne nangulahing e sikandan te iyan ne ulahingen ne eggenendue: “Likes ka ne eg-angey te baseen wey te peglekat te me piket kayi. Tenged su neyimatayan kad wey pinaahi te langesa nu, due me etew ne nalekat nu eyew egkeyimu ne keet-etawan te Manama, ne namuun te nalein-lein ne me tribu,

**5:6 Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem.

85:1 Isi 2:9-10; Isa 29:11. ^h5:5 Hin 49:9; Isa 11:1,10.

ⁱ5:6 Isa 53:7; Sak 4:10. ^j5:8 Sal 141:2. ^k5:9 Sal 33:3; 98:1; Isa 42:10.

me linalahan wey me kabuhalan, wey me nasud. ¹⁰Iinnimu nu sikandan ne migharian wey me talagpanubad te kanta ne Manama, wey eghari sikandan te kalibutan.”

¹¹mNataman, migtengteng ad e man-e wey narineg ku ka laheng te kene egkaseel ne me panalihan te Manama ne nakalingut te trunu, wey te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag. ¹²Nangulahing sikandan te heemeni ne miggenendue:

“Ka innimatayan ne Nati ne Karniru, likes ne egdayanen tenged te kandin ne geem, karatuan, kat- uenan, kanekal wey likes sikandin ne egtahuren, egban- tuhen, wey egsayeen!”

¹³Ne narineg ku ka langun ne migge- heyinawa diye te langit wey diye te ampew te tane, wey ka diye te diralem te tane wey diye te dahat ne nangulahing ne miggenendue:

“Egdayanen ta ka migpinnuu te trunu wey ka Nati ne Karniru. Egbantuhan ta sikandan wey eg-ileen ka katelesan wey ka karesen te ware egkatamanan!”

¹⁴Ne migtabak ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa, “Malehet iya!” Ne mig-usengul ka me igbuyag wey migsimba dutu.

Ka peglekat te me piket

6 Nataman, nakita ku ka Nati ne Karniru ne miglekat te sabeka te pitu ne piket, wey te sikan de, nakarineg a te sabeka te hep-at ne me hinimuwan ne eggeheyinawa ne miglalag. Egpekeiling te luhung ka laheng din ne miggenendue, “Hendini ka!” ²nNe due nakita ku ne maangkag ne kudde ne migpan-

guddaan te etew ne due piet. Imbehayan sikandin te kuruna wey miggipanew ne migpanpanalu te me kuntere din. ³Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkarangeb ne piket, wey narineg ku ka igkarangeb ne mananap ne migkahi, “Hendini ka!” ⁴oNe due miglihawang ne dangeb ne kudde ne malalab wey migpanguddaan te etew ne imbehayan te katenged te peg-awe te keupianan te kalibutan eyew egmeyimmimatayey ka me etew. Ne imbehayan sikandin te bubuyahen ne kampilan. ⁵pNe inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkatelu ne piket, wey narineg ku man-e ka igkatatelu ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, “Hendini ka!” Ne due nakita ku ne meitem ne kudde ne migpanguddaan te etew ne mig-uyan te timbangan. ⁶Ne due laheng ne narineg ku ne hendue te diye migpuun te tali-ware te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, “Tatelu ne salmun ne trigu wey ke siyam ne salmun ne sibada ka egkeutel te suul te etew te sabeka ne aldew. Piru kene nu hilabeti ka mentika wey ka binu!”

⁷Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkeep-at ne piket, wey narineg ku ka igkeep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, “Hendini ka!” ⁸qNe iyan ku nakita ka kudde ne egmakalawag ne migpanguddaan te engngaranan te Kamatayen, wey migsinundul kandin ka engngaranan te Hadis. Imbehayan sikandan te geem te pegpangimatey te igkeep-at ne baad te me etew te kalibutan pinaahi te gubut, te gutas, te dalu wey pinaahi te mahintalunan ne me mananap kayi te kalibutan.

⁹Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkalimma ne piket, wey due nakita ku diye te diralem te altar ne

¹5:10 Iks 19:6; Imp 1:6. ^m5:11 Dan 7:10. ⁿ6:2 Sak 1:8; 6:3,6.

^o6:4 Sak 1:8; 6:2. ^p6:5 Sak 6:2,6. ^q6:8 Isi 14:21.

me gimukud te me etew ne immangi-matayan tenged te pegtuman dan te lalag te Manama wey te pegmatinumanen dan te pegpanengneng kayi. ¹⁰Ne migpanaman-taman sikandan migmanguleyi, “Manama ne amana ne mare-sen, ka matulus wey malehet; ken-u nu pad eggukumi wey egsulii ka me etew ne miggamatey kanami diye te kalibutan?” ¹¹Ne impamehayan e ka tagse sabeka kandan te maangkag ne kumbale ne malayat wey migkahiyen te egpey-immelayen pad te dagdahew re taman te egkasampung e ka kasuluhan te me suled dan ne duma ran te migpamakey te Manama ne egpangimatayan iling te natamanan dan.

¹²rNe nakita ku ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkeen-em ne piket. Ne dutu, miglilinug e te amana ne nenekali wey migmarusilem e ka aldew iling te meitem ne manggad, wey migmalalab e ka bulan iling te langesa. ¹³sNeneulug diye te tane ka me bituen diye te langit iling te meyilew pad ne behas te kayu ne imbayaan te makeseg ne kalamag. ¹⁴tNaawe ka langit iling te baseen ne inlulun, wey nenaalin ka langun ne me bubungan wey ka me pulu puun te natahuan dan. ¹⁵uNangeles diye te me sulung wey te me pahang diye te me bubungan ka me Hari te kalibutan wey ka me pangulu, ka me labew te me sundalu, ka me meyaman, ka dakel se katenged ne me etew, ka me uripen wey ka kene ne me uripen. ¹⁶vMigpangananey sikan-dan te me bubungan wey te me pahang ne migkahi, “Tebali key eyew egkabunbunan key wey kenad egkiteen te migpinnuu te trunu, wey egpakapanal-

liya key te langet te Nati ne Karniru. ¹⁷wSu miggingume e ka makaalat-halat ne aldew te pegparusa te langun ne etew, wey ware iya egpakatiis kayi.”

Ka 144,000 ne etew ne nakulitan

7 ^xTe pegkapenga kayi, due nakita ku ne hep-at ne panalihan ne migsasindeg diye te hep-at ne pikungan te kalibutan. Impahenan dan ka hep-at ne kalamag te kalibutan eyew kene egkalamahan ka tane, dahat, wey ka minsan nekey ne kayu. ²Nataman, duen e man-e nakita ku ne lein ne panalihan ne migparibabew diye te langit puun te igstile ne mig-uyan te kulit te manekal ne Manama. Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi ka migpangumew te hep-at ne panalihan ne imbehayan te Manama te geem te pegdereet te tane wey te dahat. ³yMigkahi sikandin, “Kene niyu pa dereeti ka tane, ka dahat, wey ka kakayuwan taman te egkakulitan ney e ka buked te me suluhuanen te kanta ne Manama.” ⁴Ne nakarineg a ne due sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne etew ka nakulitan puun te langun ne tribu ni Israil. ⁵Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Huda, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Rubin, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Gad. ⁶Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Asir, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Naptali, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Manasis. ⁷Due sapulu wey daruwa

⁶6:12 Imp 11:13; 16:18; Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Mat 24:29; Mar 13:24-25; Luk 21:25. ⁶6:13 Isa 34:4. ⁶6:14 Imp 16:20. ⁶6:15 Isa 2:19,21.

⁶6:16 Hus 10:8; Luk 23:30. ⁶6:17 Huwil 2:11; Mal 3:2.

⁶7:1 Hir 49:36; Dan 7:2; Sak 6:5. ⁶7:3 Isi 9:4,6.

ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Simyun, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Libi, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Isakar. ⁸Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Sabulun, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Husi, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Binhamin.

Ka susuluhi ne etew ne nangukumbale te maangkag

⁹Pegkapenga dutu, due nakita ku ne susuluhi ne me etew ne kene egkaseel ne namuun te nalein-lein ne me nasud, me tribu wey me kabuhalan, wey me linalahan. Diye sikandan nanasindeg te tangkaan te trunu wey te Nati te Karniru ne nangukumbale te maangkag wey nangekemkem te dewun te palmira ne egpekeiling te niyug. ¹⁰Ne migpanaman-taman sikandan migmanguleyi ne miggenendue: “Iyan migluwas kanta ka Manama ne migpinnuu te trunu wey ka Nati ne Karniru!” ¹¹Ne miglingut nanasindeg ka langun ne me panalihan diye te trunu, wey diye te me igbuyag wey diye te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa. Ne mig-usengul sikandan diye te tangkaan te trunu wey migsimba te Manama. ¹²Ne migkahi sikandan, “Malehet iya! Ka Manama likes ne egdayanen, egtahuren, wey egpasalamatan su mabantug sikandin, matagseb, maresen wey manekal te ware egtamanan. Malehet iya.”

¹³Nataman, mig-insaan a te sabeka te me igbuyag, “Hentew-a ka sika ne me etew ne nangukumbale te maangkag, wey hendei sikandan namuun?”

^{14z}Ne migtabak a, “Ahalen, sikeykew ka nakataha ke hentew sikandan.”

Ne migkahiyen a nikandin, “Sika ka me etew ne nakaantus te masumpit ne pegbayad-bayad. Impi-pian dan ka me kumbale dan te langesa te Nati ne Karniru eyew egmaangkag.” ¹⁵Sikan naa ka kayi sikandan te tangkaan te trunu te Manama, wey migpamakey kandin te maaldew wey marusilem diye te timplu rin. Ne layun sikandan egdumeyi wey egbanteyi te seeye se migpinnuu te trunu. ^{16a}Kenad e sikandan egmanggutasan wey egkengamaraan, wey kenad e sikandan egkatutung te alded wey te minsan nekey pad ne egpakatutung. ^{17b}Su ka Nati ne Karniru ne diye te elat-elat te trunu, iyan egtanggu wey egpanulud kandan diye te me sebseb ne egpakabehey te umul. Ne egpunasen te Manama ka tagse luwe dan ne egtihis.”

Ka peglekat te igkapitu ne piket

8 Te inlekat e te Nati ne Karniru ka igkapitu ne piket, warad iya dahing ne egkarineg diye te langit te me liware te uras. ²Nataman, nakita ku ka pitu ne panalihan ne egsasasindeg diye te tangkaan te Manama, wey impamehayan sikandan te tigsalimbeka ne trumpita.

^{3c}Ne due lein ne panalihan ne migginguma ne miggen-gen te tahuanan te insinsu ne bulawan ne diye migsasindeg te tangkaan te altar. Imbehayan pad man-e sikandin te dakel ne insinsu eyew igtimul te peg-ampu te me keet-etawan te Manama ne igpanubad diye te altar ne bulawan ne diye te egkatangkaan te trunu. ⁴Ne migparibabew diye te

††7:14 Eyew egkalinisan te me sale ka igpasabut te eyew egmaangkag.

7:14 Dan 12:1; Mat 24:21; Mar 13:19.

7:16 Isa 49:10.

b7:17 Sal 23:1; Isi 34:23; Sal 23:2; Isa 49:10; Isa 25:8. c8:3 Amu 9:1; Iks 30:1,3.

tangkaan te Manama ka ebel te insinsu ne miggen-genan te panalihan wey inewuhan seeye te me peg-ampu te keet-etawan te Manama. ^{5d}Nataman, ingkuwe e te panalihan ka tahuanan te insinsu wey innipenu din e te hapuy puun te altar wey indegpak din diye te tane. Ne sauhune ne migdagsang ka meemen ne luhung, wey due migderaheneg, wey miggeteb ka kilat wey miglilinug pad.

Ka pitu ne trumpita

⁶Nataman, migpangandam e ka pitu ne panalihan ne nangen-gen te tigsalimbeka ne trumpita eyew igparahing.

^{7e}Ne imparahing e te an-anayan ne panalihan ka trumpita rin, wey due apiyew wey hapuy ne nasewuhan te langesa ne nakaregpak diye te tane. Ne natutung ka igkatelu ne baad te tane wey me kayu, wey ka langun ne hilmunen.

⁸Ne imparahing e te igkarangeb ne panalihan ka trumpita rin, wey due egpekeiling te bubuyahen ne bubungan ne egkalegleg ne nakaregpak diye te dahat. Ne puun due, neyimu e ne langesa ka igkatatelu ne baad te dahat ⁹wey nenammatey ka igkatatelu ne baad te langun ne eggeheyinawa diye te dahat, wey nenagguhus ka igkatatelu ne baad te me unturanan diye dahat.

^{10f}Ne imparahing e te igkatatelu ne panalihan ka trumpita rin, wey due dakel ne bituen ne egkalegleg iling te ganse ne neulug puun te langit wey diye migdeeg te igkatatelu ne baad te me weyig wey te me sebseb. ^{11g}Mapeit ka ngaran te bituen. Ne dutu, migmapeit ka igkatatelu ne baad te me weyig, wey

masalig ka me etew ne nenammatey su migmapeit man-e ka weyig.

^{12h}Ne imparahing e te igkeep-at ne panalihan ka trumpita rin, wey nasuhat ka igkatatelu ne baad te aldew wey te bulan, wey te me bituen. Sikan naa ka naawe ka igkatatelu ne baad te kalayag dan, wey migmarusilem e ka igkatatelu ne baad te maaldew wey ka igkatatelu ne baad te marusilem.

¹³Nataman, due nakita ku ne banug ne miglayang diye te aw-awangan wey narineg ku sikandin ka migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka nangugpe te kalibutan ke igparahing e te nahaat ne tatelu ne panalihan ka me trumpita ran ne mahaan e igparahing.”

9 Ne imparahing e te igkalalimma ne panalihan ka trumpita rin, wey due nakita ku ne sabeka ne bituen ne neulug diye te tane puun te langit. Imbehayan ka bituen te yabi te bitu ne ware tamanan. ²ⁱInlukatan din ka bitu ne ware tamanan wey due miglihawang ne ebel puun dutu ne egpekeiling te ebel te bubuyahen ne hapuy. Ne migmarusilem e ka kalibutan tenged su naringdingan e te ebel ka layag te aldew. ^{3j}Ne due migmanlihawang ne talangas puun te ebel wey migmanlene diye te tane. Imbehayan sikandan te katenged te pegpanehed iling te me salipitsipit. ^{4k}Impanpanayan sikandan ne kene egpabalbalangan ka me hilmunen, wey ke pinamula, wey me kayu naa. Ke kene, iyan de egpabalbalangan seeye se me etew ne ware nakuliti ka me buked dan te kulit te Manama. ⁵In-

^d8:5 Lib 16:12; Isi 10:2; Iks 19:16; Imp 11:19; 16:18.

^e8:7 Iks 9:23-25; Isi 38:22. ^f8:10 Isa 14:12. ^g8:11 Hir 9:15.

^h8:12 Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:10,31; 3:15. ⁱ9:2 Hin 19:8.

^j9:3 Iks 10:12-15. ^k9:4 Isi 9:4.

tuhutan ka me talangas te pegbayad-bayad te me etew seled te lalimma ne bulan piru kene de egpeymatayan. Ka kandan ne pegbayad-bayad iling kasakit te eggeramen te etew ne inshed te salipitsipit. ⁶Te seeye ne timpu, egkeupian e perem ka me etew ne egkengamatey wey eg-iman-iman e sikandan ne egkengabigtawan piru kene sikandan egkengamatey.

⁷Negekeiling ka me talangas te me kudde ne in-andam e eyew egbubunu wey migkukuruna sikandan te egpekeiling te bulawan, wey egpekeiling te ulaula te me etew ka ulaula ran. ⁸Ne mallayat ka me bulbul ran iling te bulbul te me malitan wey ka me ngipen dan egpekeiling te ngipen te liyun. ⁹Ne due dingding te me kumeng dan ne egpekeiling te putew, wey ka kahulub te me pakpak dan egpekeiling kahulub te sesalihi ne karwahi ne ingganuy te me kudde ne nanlingkesu peendiye te bunuanan. ¹⁰Ne due geem te ikug dan ne egpekeiling te ikug te salipitsipit ne due sehed, wey seini ka eggamiten dan te pegpabayad-bayad te me etew seled te lalimma ne bulan. ¹¹Ne due Hari ne migmandu kandan ne iyan ka panalihan ne due katenged te bitu ne ware tamanan. Ka ngaran din te Hibuwanen ne linalahan si Abaddun, wey ka ngaran din te Grigu ne linalahan si Apulyun, ne ka igpasabut kayi, “Ka Talagdereet.”

¹²Neimpusan e ka an-anayan ne makaaldeh-haldeh ne pegbayad-bayad piru duen pad daruwa ne egginguma ne makaaldeh-haldeh ne me pegbayad-bayad.

¹³Ne imparahing e te igkeem-em ne panalihan ka trumpita rin, wey due narineg ku ne laheng ne migpuun te hep-at ne pikungan te altar ne bulawan

ne diye te tangkaan te Manama. ¹⁴Ne migkahiyen te laheng ka igkeem-em ne panalihan ne due trumpita, “Lekei nu ka hep-at ne panalihan ne imbaku diye te pagpahaman ne weyig ne Iyupratis!”

¹⁵Purusu miglekaan e ka hep-at ne panalihan ne natahahe e te uras, te aldew, te bulan wey te leg-un eyew te pegpangimatey te igkatelu ne baad te keet-etawan. ¹⁶Ne innangenan a ne daruwa ne gatus ne milyun (200,000,000) ka kasuluhan te me sundalu ran ne nangukudde. ¹⁷Ne iling kayi ka ulaula te impakita keddi ne me kudde wey te migmangudde kayi: ka migmangudde due putew ne dingding te me kumeng dan ne malalab ka batek iling te hapuy, wey meilem iling te mahal ne batu ne sapiru, wey makalawag iling te asupri. Ne ka ulu te me kudde egpekeiling te ulu te liyun wey miglihawang puun te me be-be dan ka hapuy, ebel wey asupri. ¹⁸Ne nenammatey ka igkatelu ne baad te me etew puun te seini se mangunekune ne salerep ne iyan ka hapuy, ka ebel wey ka asupri ne eglihawang puun te be-be te me kudde. ¹⁹Su diye te be-be wey te ikug te me kudde ka geem dan; ne ka me ikug dan due me ulu iling te uled wey seini ka eggamiten dan te pegpangahat te me etew.

²⁰Ka duma ne me etew ne ware nenammatey te seeye ne me salerep, ware mig-inniyug te me maddeet ne me himu ran. Ware sikandan mig-engked te pegpamakey te me busew wey te me diyus-diyus ne kene egpakakita, kene egpakarineg, wey kene egpekeyipanew ne innimu re puun te bulawan, te pelata, te burunsi, te batu wey te kayu. ²¹Ware man-e sikandan mig-inniyug te maddeet ne me himu ran ne pegpangimatey, peg-

¹9:6 Hub 3:21; Hir 8:3. ^m9:7 Huwil 2:4. ⁿ9:8 Huwil 1:6.

^o9:9 Huwil 2:5. ^p9:13 Iks 30:1-3. ^q9:20 Sal 115:4-7; 135:15-17; Dan 5:23.

panlambus, pegpeyilabetey ne kene ne alunggun wey te pegpanakew.

Ka panalihan wey ka deisek ne linulun ne baseen

10 Nataman, nakakita ad man-e te lein ne panalihan ne maresen ne miglene puun te langit, ne nabukusan te gapun wey neunturan te baluntu ka ulu rin. Ne miglayag ka ulaula rin iling te aldew, wey ka paa rin iling te sungkaleg ne legleg. ²Ne due inggen-genan din ne deisek ne linulun ne baseen ne nabelat e. Ne diye din iriek te dahat ka kawanan ne paa rin wey diye te tane ka gibang. ³Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi iling te liyun ne migteteul. Te napenge e sikandin ka migpanguleyi, migtabak e degma migdagsang ka pitu ne luhung. ⁴Te migdagsang e ka pitu ne luhung, igsulat kud e perem ka inalag dan, piru due narineg ku ne laheng ne migpuun te langit ne miggenendue, “Kene nu iwangal-wangal ka inalag te pitu ne luhung wey kene nu isulat!”

⁵ Nataman, ka panalihan ne nakita ku ne migsasindeg ne diye migdiek te dahat wey tane, ingkayew rin ka kawanan ne belad din. ⁶Ne migsaad sikandin pinaahi te ngaran te ware kapatayan ne Manama ne iyan migginimu te langit, te tane, te dahat wey te langun ne nakatahu kayi. Migkahi ka panalihan, “Kenad egkabanggew ka egkeyitabu keureme. ⁷Su te aldew ne igparahing e te igkapitu ne panalihan ka trumpita rin, egkatuman e ka heles ne planu te Manama ne impangneng din diye te me prupita ne me suluhuanen din.”

⁸ Nataman, narineg kud e man-e ka laheng puun te langit ne miggenendue,

“Hendiyei nu ka panalihan ne migsasindeg ne diye migdiek te dahat wey te tane wey kua nu ka baseen ne nabelat e ne miggen-genan din.” ⁹Ne miggendiyaan kud e ka panalihan, wey imbuyu kud ka deisek ne baseen; ne dutu, ingkahiyana a nikandin, “Kua nu seini wey keena nu; meemis seini iling te teneb ke duen pad te be-be nu, piru egmasakit ka getek nu ke egkaabeleng nud su egmapeit e.”

¹⁰Ne ingkuwa kud e ka deisek ne baseen ne miggen-genan din wey ingkeen kud e. Meemis seini iling te teneb te diye pad te be-be ku piru migmasakit e ka getek ku te naabeleng kud su migmapeit e. ¹¹Ne due migkahi keddi, “Keilangan ne igabey nu igpanagne ka planu te Manama meyitenged te me etew puun te naleinlein ne me punduk, me nasud wey me linalahan, wey diye te me Hari!”

Ka daruwa ne talaggamalehet

11 ^tNataman, due imbehey keddi ne igseked ne iling te tuked wey migkahiyana a, “Sasindeg ka wey sekera nu ka timplu te Manama wey ka altar, wey seela nu ka migmanimba diye. ² ^uPiru kene nu sekera ka lihawangan te timplu su imbehey e sika diye te ware migmalintutuu. [‡] Ne egahawen [¶] dan ka Matulus ne Siyudad seled te hep-at ne pulu wey daruwa (42) ne bulan. ³Ne egsuhuen ku ka daruwa ne talaggamalehet ku eyew egpamalehet meyitenged keddiey. Egsaluub sikandan te saku wey igpangguhud dan ka igpahuhud ku kandan seled te 1,260 ne aldew.”

⁴ ^vSikandan seeeye se daruwa ne kayu ne ulibu wey ka daruwa ne tahuanan te sulu ne diye migsasindeg te tangkaan te Magbebaye te kalibutan. ⁵Ke due

[‡]11:2 Te Grigu: me nasud.

[¶]11:2 Te Grigu: egdi-diekan.

^t10:5 Iks 20:11; Diy 32:40; Dan 12:7; Amu 3:7. ^s10:8 Iks 2:8–3:3.

^u11:1 Iks 40:3; Sak 2:1-2. ^v11:2 Luk 21:24. ^v11:4 Sak 4:3,11-14.

egkeupian ne egdereet kandan, due egli-hawang ne hapuy diye te me be-be dan ne egpakatutung te me kuntere dan; wey sika ka egpakatey te egkeupian ne egdereet kandan. ^{6w}Due geem dan te peg-elet te langit eyew kene eg-uran te timpu ne egpangguhud sikandan te igpahuhud ku kandan. Ne due man-e geem dan te peggimu te me weyig ne langesa wey te pegbayad-bayad te me etew diye te kalibutan pinaahi te me salerep te minsan ken-u ran igkeupii.

^{7x}Te egpekeimpus e sikandan ka eg-pangguhud te igpahuhud ku kandan, due eglepew ne makaliyas-liyas ne man-anap puun te bitu ne ware tamanan ne egpakig-ehet kandan. Egkatalu rin wey egkapatey ka daruwa ne talagpamalehet. ^{8y}Ne diye de sikandan egpakabahed te dalan te dakel ne siyudad ne inlansangan te Magbebaye dan. Ka seeye ne siyudad impahunsilingan te Suduma wey Ihiptu. ⁹Ne dutun de iya egpakatahu ka me lawa ran seled te tatelu ne aldew wey liware, wey egpipitawen te me etew ne namuun te nalein-lein ne me punduk, me tribu wey me linalahan, wey me nasud. Ne kene sikandan eg-uyun ne iglebeng ka lawa ran. ¹⁰Eggale-gale ka me etew te kalibutan wey egsahakeen wey egpabegbehayey te dasag tenged te pegpatey te daruwa ne talagpamalehet ne migbayad-bayad te me etew ne nangugpe te kalibutan. ^{11z}Piru te peglihad te tatelu ne aldew wey liware, inuyag ded sikandan te Manama. Nanasindeg sikandan wey amana nenaaldek seeye se nakakita kandan. ^{12a}Nataman, nakarineg ka daruwa ne talagpamalehet te heemeni ne laheng ne egpuun te langit ne migkahi, “Pamaneyik kew kayi!”

Ne imbatun e sikandan te gapun taheed te migmanetengteng ka me kuntere dan. ^{13b}Te sikan de iya, miglilinug te amana ne nenekali wey nalundus ka igkasapulu ne baad te siyudad wey due pitu ne libu (7,000) ne etew ne migpatey. Puun due, amana ne nenaaldek ka me etew ne nasame wey indayan dan ka Manama ne diye te langit.

¹⁴Neimpusan e ka igkarangeb ne makaaldek-haldek ne pegbayad-bayad piru mahaan e egginguma ka igkatelu.

Ka igkapitu ne trumpita

^{15c}Nataman, imparahing e te igkapitu ne panalihan ka trumpita rin, wey due migpanaman-taman migmanguleyi diye te langit ne migkahi, “Egharian e kuntee te Manama ka kalibutan duma ki Kristu ne in-alam din, wey eghari sikandin te ware egtamanan!” ¹⁶Ne nangusengul wey migsimba te Manama ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag ne naminnuu te me trunu ran ne diye te egkatangkaan te Manama. ¹⁷Migkahi sikandan,

“Migpasalamat key keykew Magbebaye ne Maresen ne Manama, ne iyan ka Manama dengan wey ka Manama kuntee;

su inggamit nu ka dakel ne geem nu wey imbunsuran nud e ka peghari nu!

^{18d}Nenabelu ka me etew ne ware migmalintutuu keykew, piru miggingume e ka timpu te langet nu wey ka timpu te peggukum nu te nenammatey.

Miggingume e degma ka timpu ne egdasahan nud ka me suluhuanen nu, ka me prupita,

^w11:6 1Har 17:1; Iks 7:17-19; 1Sam 4:8.

^x11:7 Dan 7:7; Imp 13:5-7; 17:8; Dan 7:21. ^y11:8 Isa 1:9-10.

^z11:11 Isi 37:10. ^a11:12 2Har 2:11. ^b11:13 Imp 6:12; 16:18.

^c11:15 Iks 15:18; Dan 2:44; 7:14,27. ^d11:18 Sal 2:5; 110:5; Sal 115:13.

wey ka keet-etawan nu, wey ka langun ne migtahud keykew, mabantug ma wey se kene.

Seinid e ka timpu ne egdereetan nud ka me talagdereet te nangugpe te kalibutan!”

¹⁹eNataman, nalukatan e ka timplu te Manama ne diye te langit wey nakite e ka Tahuanan te Kasabutan te Manama ne diye te seled te timplu rin. Ne dutu, miggeteb e ka kilat wey due migderaheneg, wey migdagsang e ka luhung wey miglilinug e, wey mig-uran e te derakel ne apiyew.

Ka malitan wey ka salimbaweng

12 Nataman, due amana ne kein-inuwan ne egkiteen diye te langit. Su due malitan ne migsaluub te aldew wey diye migsasindeg te bulan, wey migkukuruna sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne bituen. ²Naberes sikandin wey mahaan e eglesuti, sikan naa ka migpanguleyi sikandin su egbaletikan e.

³fNe duen e man-e lein ne kein-inuwan ne egkiteen diye te langit: due bubuyahen ne salimbaweng ne malalab ne pitu ka ulu wey sapulu ka sungey, wey ka tagse ulu due kuruna. ⁴gNe ingkeyis din te ikug din ka igkatelu ne baad te me bituen wey indegpak din diye te tane. Ne diyad migsasindeg ka salimbaweng te tangkaan te malitan ne mahaan e eglesuti eyew eggsagmaken din ka bate ke eglesut e. ⁵hNataman, te miglesutan e ka malitan te lukes ne bate ne iyan egmandu te me nasud ne ware keyid-u te me kuntere din, ^{§§}due

migsalukagmit te bate wey in-uyan e peendiye te Manama diye te trunu rin. ⁶Ne migpallahuy e ka malitan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, ne iyan ka intahahe te Manama ne egpaaputan kandin eyew diye egtanguwa seled te 1,260 ne aldew.

⁷iNataman, due gubut diye te langit su migpabunbunuey si Mikail duma te me panalihan din wey te salimbaweng duma te me panalihan din degma. ⁸Piru natalu ka salimbaweng duma te me panalihan din, wey warad tuhuti te Manama ne eg-ugpe dan diye te langit. ⁹jNe indegpak e diye te tane ka bubuyahen ne salimbaweng. Sikandin ka tapey ne uled ne enggaran ki Meibulan, ka ahalen te me busew ne iyan miglimbung te me etew kayi te ampew te tane. Indegpak sikandin diye te tane duma te me panalihan din.

¹⁰kNe due narineg ku ne migpanaman-taman migpanguleyi diye te langit ne miggenendue, “Timpu e ne egluwasen e te Manama ka me etew. Igpapitew rin e ka geem din te peghari wey ka katenged te Kristu ne in-alam din. Su ka diye te tangkaan te Manama ne talagsumbung te me suled ta te aldew wey marusilem, indegpak e diye te tane. ¹¹Natalu ran sikandin pinaahi te langesa te impanubad ne Nati ne Karniru wey te pinaahi degma te kamalehetan ne inwali ran. Ne ware dan ikannuhun ka umul ran minsan pad egpatey sikandan tenged te pegpalintutuu ran. ¹²Ne tenged due, gale-gale kew ka nangugpe te langit.* Piru mekeyid-u-hid-u kew ka due te

§§12:5 Te Grigu: egmandu pinaahi te baras ne putew.

*12:12 Te Grigu: Purisu gale-gale kew me langit wey ka langun ne nangugpe due.

e11:19 Imp 8:5; 16:18; Imp 16:21. f12:3 Dan 7:7. g12:4 Dan 8:10.

h12:5 Isa 66:7; Sal 2:9. i12:7 Dan 10:13,21; 12:1; Hud 9.

j12:9 Hin 3:1; Luk 10:18. k12:10 Hub 1:9-11; Sak 3:1.

tane wey dahat[†] su miglene e due te kaniyu ka ahalen te me busew ne amana ne nalanglangetan, su nakataha rin ne kene naan de sikandin egkaluhey!”

¹³Te nasahimanu e te salimbaweng ne indegpak e sikandin diye te tane, inlupug din e ka malitan ne mig-anak te lukes. ¹⁴Piru imbehayan ka malitan te daruwa ne pakpak te dakel ne banug eyew egpakaalayang sikandin peendiye te mambara ne inged ne kene egkeugpaan ne egtanguwan kandin te 1,260 ne aldew, wey eyew egpakapariyu sikandin te salimbaweng. ¹⁵Ne migkulepe e ka salimbaweng te dakel ne weyig ne impasinundul rin te malitan eyew egkaan-las sikandin. ¹⁶Piru imbulihan te tane ka malitan. Migbeka-beka ka tane wey migleneb e ka weyig ne ingkulepa te salimbaweng. ¹⁷Nabelu-belu ka salimbaweng te malitan wey miggipaneu e sikandin ka egpakig-ehet te duma pad ne me kabuhalan te malitan. Sikandan seeye se migtuman te me suhu te Manama wey te kamalehetan ne impanulu ni Hisus. ¹⁸Ne diye migsasindeg ka salimbaweng te ilis te dahat.

Ka daruwa ne mananap ne makaliyas-liyas

13^mNataman, due nakita ku ne makaliyas-liyas ne mananap ne moglepew puun te dahat. Due sapulu ne sungey kayi wey pitu ne ulu, ne ka tagse sungey due kuruna. Ne ka tagse ulu impanulatan te me ngaran ne egpakabaley-baley te Manama. ²ⁿNe ka nakita ku ne makaliyas-liyas ne mananap egpekeiling te liyupardu, ka me paa rin egpekeil-

ing te paa te usu, wey ka be-be din egpekeiling te be-be te liyun. Ne imbehey e te salimbaweng diye te mananap ka geem din, ka trunu rin, wey ka dakel ne katenged din te pegmandu. ³Ka sabeka ne ulu te mananap due bateg te bubuyahen ne pali ne egpakapatey, piru neulian ded. Neinu-inu te mananap ka me etew te intiru ne kalibutan wey migikul sikandan kandin. ⁴Insimba te me etew ka salimbaweng su imbehey rin ka katenged din diye te makaliyas-liyas ne mananap. Ne insimba ran degma ka mananap te migkahi, “Hentew naan de iya ka egpekeiling te makaliyas-liyas ne mananap? Hentew naan de iya ka egpakaatu kandin?”

⁵^oIntuhutan ka mananap te pegpaambug wey te pegbaley-baley te Manama, wey intuhutan degma sikandin te pegmandu seled te hep-at ne pulu wey daruwa (42) ne bulan. ⁶Sikan naa, migpanlalag e ka mananap te pegbaley-baley te Manama, te pegbaley-baley te ngaran din wey te ugpaan din, wey te langun ne nangugpe diye te langit.[‡] ⁷^pIntuhutan sikandin ne egpakig-ehet te keet-etawan te Manama wey te pegtalu kandan. Imbehayan man-e sikandin te katenged te pegmandu te me etew ne namuun te nalein-lein ne me tribu, me punduk wey me linalahan, wey me nasud. ⁸^qNe egsimba kandin ka langun ne nangugpe te kalibutan, angin e te seeye se nakasulat se me ngaran diye te Libru te Umul. Te ware pad neyimu ka kalibutan, nakasulat e ka me ngaran dan diye te libru te Nati ne Karniru ne innimatayan.

[†]12:12 Te Grigu: Mekeyid-u-hid-u ka kalibutan wey dahat.

[‡]13:6 Ka duma ne igpasabut kayi diye te Grigu iyan ka migpanlalag e ka mananap te pegbaley-baley te Manama, te pegbaley-baley te ngaran din wey te ugpaan din ne iyan seeye se nangugpe diye te langit.

¹12:14 Dan 7:25; 12:7. ^m13:1 Dan 7:3; Imp 17:3,7-12. ⁿ13:2 Dan 7:4-6.

^o13:5 Dan 7:8,25; 11:36. ^p13:7 Dan 7:21. ^q13:8 Sal 69:28.

⁹“Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ke nekey ka narineg nu!”¹⁰“Ka minsan hentew ne iyan egkeyingumaan ka egkarakep, egdakepen iya wey ka minsan hentew ne iyan egkeyingumaan ka eggimatayan pinaahi te kampilan, eggimatayan iya pinaahi te kampilan. Purisu, keilangan ne egpakannekal wey eg-antus te me keyirapan ka keet-etawan te Manama.”

¹¹Nataman, duen e man-e nakita ku ne lein ne makaliyas-liyas ne mananap ne miglepew puun te tane. Due daruwa ne sungey rin ne egpekeiling te sungey te nati ne karniru, wey hendue te salimbaweng ke eglalag.¹²Inggamit din ka langun ne katenged te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap diye te tangkaan kayi wey impehes din ka langun ne nangugpe te kalibutan ne egsimba te an-anayan ne mananap ne due bateg te dakel ne pali ne egpakapatey, piru neulian ded.¹³Ne seeye se ikarangeb ne makaliyas-liyas ne mananap, amana ne kein-inuwan ka immangimu rin su nakapeuran sikandin te hapuy diye te tangkaan te me etew.¹⁴Nalimbungan te ikarangeb ne makaliyas-liyas ne mananap ka nangugpe te kalibutan pinaahi te me kein-inuwan ne intuhut kandin ne eggimuwen diye tangkaan te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap. Ne in-suhu din ka me etew ne eggimu te larawan te an-anayan ne mananap ne napalian te kampilan piru neuyag ded.¹⁵Intuhutan sikandin ne egpepaheyinaween din ka larawan te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap su eyew egpakalalag wey egpeymatey te kene egsimba kandin.¹⁶Impehes din man-e ka langun ne etew, mabantug wey

se kene, meyaman wey se egkaayu-ayu, uripen wey se kene, ne egkulitan diye te kawanan ne belad dan wey ke diye naa te buked dan.¹⁷Ne ware minsan hentew ne egpakabebeli wey ke egpakabebelegye angin e te seeye se due kulit te ngaran te makaliyas-liyas ne mananap wey ke numiru te ngaran din.

¹⁸Keilangan te katuenan ka pegsabut kayi. Ne ka due katuenan te pegsabut keilangan ne egnengnengan din ke nekey ka kaluwasan te numiru te makaliyas-liyas ne mananap su palinneu seini te ngaran te etew. Ne ka numiru iyan ka 666.

Ka Nati ne Karniru wey ka 144,000 ne keet-etawan

14¹Nataman, nakita ku ka Nati ne Karniru ne migsasindeg diye te Bubungan te Siyun duma te sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne keet-etawan ne nasulatan ka me buked te ngaran te Nati ne Karniru wey te Amey rin.²Ne nakarineg a te laheng puun te langit ne egpekeiling te lehes te dakel ne sampew, wey iling karahing te dagsang te luhung, wey egpekeiling man-e te dahing te impangelit ne me alpa.³Ne nangulahing sikandan te iyam ne ulahingen diye te tangkaan te trunu wey diye te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag. Ware lein ne nateu te seeye ne ulahingen angin e te seeye se sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne me etew ne inlekat puun te kalibutan.⁴Sikandan ka me etew ne ware nekewulid te me malitan wey sikandan ka migsin-undul te Nati ne Karniru minsan hendei sikandin eggendiye. Sikandan ka linekat ne me keet-etawan puun diye

¹13:9 Te Grigu: Ka due talinga egpamineg.

¹13:10 Hir 15:2; 43:11. ⁵14:1 Isi 9:4; Imp 7:3.

te kalibutan wey sikandan ka in-uhab diye te Manama wey te Nati ne Karniru. ⁵Warad iya sikandan nanguubat wey warad iya igkarew-ey kandan.

Ka tatelu ne panalihan

⁶Nataman, due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglayang diye te awawangan ne mig-uyan te Meupiya ne Panugtulen ne kene egkabalbalawan te ware egtamanan. Igwali seeye diye te kalibutan, diye te me etew ne namuun te nalein-lein ne me nasud, me tribu wey me linalahan, wey me punduk. ⁷Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi ne migkahi, “Kaaldeki niyu ka Manama wey dayana niyu sikandin, tenged su miggingume e ka timpu te peggukum din. Ne simbaa niyu ka miggimu te langit wey te tane, te dahat wey te me sebseb te me weyig.”

⁸Ne due nakasinundul ne igkarangeb ne panalihan ne migkahi, “Nahuhus e! Nahuhus e ka Mabantug ne Babilunya! Su impeinum din ka langun ne nasud te binu ne iyan ka agkey din!”

⁹Ne due nakasinundul kandan ne igkatelu ne panalihan wey migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Ka minsan hentew ne egsimba te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan din wey egpakulit diye te buked din wey ke diye naa te belad din, ¹⁰egpekeinum degma sikandin te telek ne binu te Manama ne in-itis diye te ubab te langet din. Ne egbaybayaran sikandin pinaahi te hapuy wey asupri diye te tangkaan te matulus ne me panalihan wey te tangkaan te Nati ne Karniru. ¹¹Ne egparibabew te ware egtamanan ka ebel puun te igbayad-bayad kandan. Kene

§14:13 Te Grigu: egsinundul kandan ka hinimuwan dan.

^t14:5 Sup 3:13. ^u14:8 Isa 21:9; Hir 51:8; Imp 18:2.

^v14:10 Isa 51:17; Hin 19:24; Isi 38:22. ^w14:11 Isa 34:10.

^x14:14 Dan 7:13. ^y14:15 Huwil 3:13.

egpekeyimmeley ne egkabaybayaran te aldew wey marusilem seeye se migsimba te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan, wey migpakulit te ngaran te mananap. ¹²Purisu ka keet-etawan te Manama ne migtuman te me suhu din wey migsalig ki Hisus, keilangan ne egpabulus ka egpalintutuu.”

¹³Nataman, due narineg ku ne laheng puun te langit ne migkahi, “Isulat nu seini: Puun kuntee, keupianan te seeye se nammatey ne due te Magbebaye!”

Ne migtapak ka Panisingan te Manama, “Malehet iya. Egpanalanginan sikandan eyew egpekeyimmeley e te me keyirapan, su eglibed diye te kandan ka meupiya ne hinimuwan dan.[§]”

Ka peggaani te kalibutan

¹⁴^xNataman, due nakita ku ne maangkag ne gapun ne due migpinnuu ne hendue te anak te etew ne migkukuruna te bulawan wey miggen-gen te mahalang ne galab. ¹⁵Ne due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglihawang te timplu wey migpanaman-tamanan din kuleyii ka migpinpinnuu te gapun te migkahi, “Ay-ayuna nud ka galab nu wey gaani kad su neyinuhan e ka eggaaniyen diye te kalibutan!” ¹⁶Purisu inggalab e te seeye se migpinnuu te gapun ka eggaaniyen, wey nahaaniyan e ka kalibutan.

¹⁷Nataman, due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglihawang te timplu diye te langit wey due degma galab din ne mahalang.

¹⁸Ne duen e man-e nakita ku ne lein ne panalihan ne migpuun te altar ne iyan impiyalan te hapuy. Migpanaman-

tamanan din kuleyii ka due mahalang ne galab ne migkahi, “Ay-ayuna nud ka galab nu wey panlegtasa nud ka me pungpung te me behas te paras diye te kalibutan su neneyinuhan e!”¹⁹ Purisu impanlegtas e te panalihan ka me behas te paras diye te kalibutan wey impangantug din e diye te maluag ne kelesanan te langet te Manama.²⁰ ²Ne ingkeles e ka me behas diye te kelesanan ne diye te lihawangan te siyudad. Ne puun te kelesanan due langesa ne migtulayas ne taman te bakke te kudde ka karalem wey tatelu ne gatus (300) ne kilumitru ka kalayatan.

Ka me panalihan ne mig-uyan te katammanan ne me salerep

15 Ne duen e man-e nakita ku ne amana ne kein-inuwan diye te langit. Due pitu ne panalihan ne mig-uyan te pitu ne salerep. Katammanan seini ne me salerep su dutun de egkata-man kandan ka langet te Manama.

²Ne due nakita ku ne hendue te dahat ne bildu ne amana ne mating-ew ne nasewuhan te hapuy. Ne nakita ku ne diye nanasindeg te ilis dutu ka nenakareeg te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan din wey ware nakulit te numiru te ngaran din. Nanguyan sikandan te me alpa ne imbehey te Manama³ awey nangulahing te ulahingen ni Muwisis ne suluhuanen te Manama, wey te ulahingen te Nati ne Karniru ne eggenendue: “Dakel wey kein-inuwan ka me himu nu maresen ne Magbebaye ne Manama! Matareng wey eleg ka me paahi nu Hari te langun ne me nasud!

⁴^bHentew buwa ka kene egkaaldekeykew Magbebaye, wey kene egsaye te ngaran nu?

Su sikeykew re ka matulus.

Eggendue te keykew ka me etew te langun ne me nasud wey egsimba keykew,

tenged su nanengnengan e ka matareng ne me himu nu.”

⁵^cPegkapenga dutu, nakita ku ne nalukatan ka timplu diye te langit ne iyan ka balungbalung te Manama.

⁶Ne miglihawang puun te timplu ka pitu ne panalihan ne mig-uyan te pitu ne salerep. Nangukumbale sikandan te maangkag ne hinabel ne masil-ew wey nanlelamben te tabed ne bulawan.⁷ Ka sabeka te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa, migbehayan din ka me panalihan te pitu ne yahung ne bulawan ne napenu te langet te ware kapatayan ne Manama.⁸ ^dNe napenu e ka timplu te ebel ne egpuun te katelesen te Manama wey te geem din. Ne ware egpakaseled dutu taman te egkeimpusan e ka pitu ne salerep ne in-uyan te pitu ne panalihan.

Ka me yahung ne intahuan te langet te Manama

16 Nataman, due narineg ku ne heemeni ne laheng ne diye egpuun te timplu. Migpakiglalag seini diye te pitu ne panalihan ne migkahi: “Hipanew kew e wey ibusbus niyud diye te kalibutan ka pitu ne yahung ne langet te Manama!”

²^eNe mig-ayun e ka an-anayan ne panalihan wey imbusbus din e ka tahu te yahung din diye te kalibutan. Ne dutu, nangehang e te susumpiti ka me etew ne migpakulit te kulit te makaliyas-liyas ne mananap wey migsimba te larawan din.

³Ne imbusbus e te ikarangeb ne panalihan ka tahu te yahung din diye te dahat. Ne migbaluy e ka dahat ne langesa iling

¹⁹14:20 Isa 63:3; Peg 1:15; Imp 19:15. ^a15:3 Iks 15:1.

^b15:4 Hir 10:7; Sal 86:9. ^c15:5 Iks 38:21.

^d15:8 Iks 40:34; 1Har 8:10-11; 2Kru 5:13-14; Isa 6:4. ^e16:2 Iks 9:10.

te langesa te minatey, wey nammatey ka langun ne miggeheyinawa diye te dahat.

^{4f}Ne imbusbus e degma te igkatelu ne panalihan ka tahu te yahung din diye te me weyig wey diye te me sebseb, wey migbaluy e ka me weyig ne langesa. ⁵Ne narinég ku ka panalihan ne migbantey te weyig ne migkahi, “Sikeykew se Sababeka ne Matulus ne kayid dengan wey minsan kuntee, matareng ka peglepad nu. ⁶Su impalangesa ran ka me keet-etawan nu minsan ka me prupita, sikan naa ka impeinum nu degma sikandan te langesa. Ne sika iya ka eleg kandan!” ⁷Ne nakarineg a te laheng ne migpuun diye te altar ne migkahi, “Malehet iya Magbebaya ne Maresen ne Manama, malehet wey matareng ka me legpad nu!”

⁸Ne imbusbus e te igkeep-at ne panalihan ka tahu te yahung din diye te aldew, wey intuhutan ka aldew ne egmeinit te mangune-kune eyew egkatutung ka me etew te keinit din. ⁹Ne natutung ka me etew te mangune-kune ne keinit, wey imbaley-baley ran e ka ngaran te Manama ne iyan impuunan te seeye ne me salerep. Ne ware sikandan mig-inniyug te me sale dan wey ware migsaye kandin.

^{10g}Ne imbusbus e degma te igkalalimma ne panalihan ka tahu te yahung din diye te trunu te makaliyas-liyas ne mananap. Ne seeye naa, migmarusilem e ka migharian din, wey impangahat e te me etew ka me dile dan tenged te kasakit, ¹¹wey imbaley-baley ran ka Manama ne diye te langit tenged te kasakit wey te me kehang ne in-antus dan, wey ware sikandan mig-inniyug te maddeet ne hinimuwan dan.

^{12h}Ne imbusbus e degma te igkeem ne panalihan ka tahu te yahung din diye te dakel ne weyig ne Iyupratis, wey neetiyan e seeye su intahahe ne egpabayaan te me Hari ne egpuun te igsile. ¹³Ne due nakita ku ne tatelu ne busew ne egpekeiling te me bakbak. Ka sabeka ne busew miglihawang puun te be-be te salimbaweng, ka sabeka diye miglihawang te be-be te makaliyas-liyas ne mananap wey ka sabeka diye miglihawang te be-be te kene ne malehet ne prupita. ¹⁴Sikandan ka me busew ne miggimu te me kein-inuwan. Ne nangendiyaan te me busew ka me Hari te intiru ne kalibutan eyew eglibulungen te pegbubunu te Maresen ne Manama te dakel ne aldew rin.

¹⁵ⁱNe migkahi ka Magbebaya, “Pammineg kew! Ka pegginguma ku egpekeiling te takawen ne egtigkew eggunguma. Ne keupianan te seeye se kene eglipereng wey migsaluub layun te kumbale din eyew kene sikandin egpekeyipanew ne ware kukumbaleen wey kene egkeyilawan diye te tangkaan te me etew!”

^{16j}Ne inlibulung te me busew ka me Hari diye te inged ne egngaranan te Armagidun te Hibruwanen ne linalahan.

¹⁷Ne imbusbus e te igkapitu ne panalihan ka tahu te yahung din diye te awawangan, wey due meemen ne laheng ne migpuun te trunu ne diye te timplu ne miggenendue, “Napenge el!” ^{18k}Ne miggeteb ka kilat wey due migderaheneg, wey migdagsang ka luhung wey miglilinug e te nenekali ne ware pad egkeilingan puun te duen e etew kayi te ampew te tane tenged su amana iya ne manekal ka seeye ne linug. ^{19l}Ne puun due, nabaad te tatelu ka egkahuhud ne

^f16:4 Iks 7:17-21; Sal 78:44. ^g16:10 Iks 10:21. ^h16:12 Isa 11:15.

ⁱ16:15 Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Imp 3:3. ^j16:16 2Har 23:29; Sak 12:11.

^k16:18 Imp 8:5; 11:13,19. ^l16:19 Isa 51:17.

siyudad ne mabantug, wey nagguhus ka me siyudad te langun ne inged. Ne ware nalingawi te Manama ka mareet ne hinimuwan te me etew diye te Mabantug ne Babilunya, wey egpeinumen din sikan-dan te binu ne iyan ka mangune-kune ne langet din. ^{20m}Ne naawe ka langun ne me pulu wey warad bubungan ne egkakita. ²¹ⁿNe mig-uran te derakel ne apiyew ne me lalimma ne pulu (50) ne kilu ka kabehat te tagse sabeka. Neu-luhan ka me etew wey imbaley-baley ran ka Manama tenged te apiyew su amana iya ne makaalat-halat ka seeye ne salerep.

Ka egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa

17 ^oNataman, migparani keddiey ka sabeka te pitu ne panalihan ne nanguyan te yahung wey migkahi, “Hendini ka su igpawitew ku keykew ka peglegpad te egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa rin ne migpinnuu diye lenged te masulug ne me weyig. ^{2p}Nekeyilabet kandin ka me Hari wey nenewubug ka langun ne etew te kalibutan tenged te peg-inum dan te binu ne iyan ka agkey rin.”

^{3q}Nataman, in-umaan ad te Panisigan te Manama wey in-uyan ad te panalihan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Ne due nakita ku diye ne malitan ne mig-untud te malalab-lalab ne mananap ne makaliyas-liyas ne pitu se ulu wey sapulu se sungey, wey neempet nasulati te me ngaran ne egpakabaley-baley te Manama. ^{4r}Ne migsaluub ka malitan te kumbale ne ubi se batek wey te malalab-lalab, wey indayan-dayanan ka lawa rin te bulawan, mahal ne me batu wey me pir-

las. Ne miggen-gen sikandin te bulawan ne ubab ne napenu te malindit ne himu rin wey malindit ne agkey rin. ⁵Nakasulat diye te buked din ka ngaran ne maralem se kaluwasan: “Mabantug ne Babilunya, iney te langun ne malitan ne egpamelegye te lawa, wey puunan te langun ne malindit ne me himu te kalibutan.” ⁶Ne nakita ku ne newubug ka malitan te langesa te keet-etawan te Manama ne impangimatayan tenged te pegpalintutuu ran ki Hisus.

Amana a ne neinu-inu te pegkakita ku kandin. ⁷Piru migkahiyen a te panalihan, “Mania te neinu-inu ka? Egnangenan ku sikeykew ke nekey-a ka maralem ne kaluwasan meytenged te malitan wey te in-unturan din ne makaliyas-liyas ne mananap ne pitu se ulu wey sapulu se sungey. ^{8s}Ka makaliyas-liyas ne mananap ne nakita nu, manekal pad dengan piru migpatey e kuntee. Ne ma-haan e sikandin eglihawang puun te bitu ne ware tamanan eyew egdereetan en iya. Ka langun ne etew ne ware nakasulat se me ngaran diye te Libru te Umul bunsud pad te peggimu te kalibutan, egkeinu-inu ke egkakita ran e ka makaliyas-liyas ne mananap ne manekal pad dengan wey migpatey e kuntee, piru eglibed ded man-e.

⁹“Keilangan te katuenan ka pegsabut kayi. Ka pitu ne ulu iyan sika ka pitu ne bubungan ne migpinnuuwan te malitan, wey migpasabut degma seeye te pitu ne Hari. ¹⁰Ne nammatey e ka lalimma ne Hari wey iyan mighari kuntee ka igkeen-em, wey ware pad miggunguma ka igkapitu. Ne emun ke eggungume e sikandin, keilangan ne kene de sikandin egkaluhey. ¹¹Ka makaliyas-liyas ne mananap ne manekal

^m16:20 Imp 6:14. ⁿ16:21 Iks 9:23; Imp 11:19. ^o17:1 Hir 51:13.

^p17:2 Isa 23:17; Hir 51:7. ^q17:3 Imp 13:1. ^r17:4 Hir 51:7.

^s17:8 Dan 7:7; Imp 11:7; Sal 69:28.

dengan piru migpatey e kuntee, iyan ka igkawalu ne Hari ne sabeka red te seeye se pitu ne Hari. Ne egdereetan ded iya degma sikandin.**

¹²t“Ka nakita nu ne sapulu ne sungey, iyan seeye ka sapulu ne Hari ne ware pad migbunsud mighari. Piru egbehayan sikandan te katenged te peghari te senge uras de дума te makaliyas-liyas ne mananap. ¹³Nasabeka ka suman-suman te sapulu ne Hari ne igbehey ran ka geem wey katenged dan diye te makaliyas-liyas ne mananap. ¹⁴Egkataman, egpakigbunu sikandan te Nati ne Karniru, piru egpanalu ka Nati ne Karniru tenged su Ahalen sikandin te langun ne me ahalen wey Hari te langun ne me Hari. Ne iyan din дума ka me matinumanen ne mig-ikul kandin ne in-alam wey inumew te Manama.”

¹⁵Ne migkahiyen ad man-e te panalihan, “Ka masulug ne weyig ne nakita nu ne lenged te impinnuwan te malitan ne egpamelegye te lawa rin, iyan ka me etew puun te nalein-lein ne nasud wey linalahan. ¹⁶Ka sapulu ne sungey wey ka makaliyas-liyas ne mananap ne nakita nu, egdumutan dan ka malitan ne egpamelegye te lawa rin. Eg-ahawen dan ka langun ne diye te kandin, wey eglunungan dan sikandin. Egkeenen dan ka sapu din wey egtutungen dan ka same. ¹⁷Igpeula-ula ran seini diye te kandin su insabeka te Manama ka suman-suman dan te peggimu te igkeupii rin. Ne puun due, igbehey ran ka katenged dan te peghari diye te makaliyas-liyas ne mananap taman te egkatuman e ka inlalag te Manama.

¹⁸“Ne ka malitan ne nakita nu, iyan sika ka egkahuhud ne siyudad

ne egmandu te me Hari te intiru ne kalibutan.”

Ka pegkahuhus te Babilunya

18 Te pegkapenga dutu, duen e man-e panalihan ne nakita ku ne miglene puun te langit. Dakel ka katenged din, wey nalayahan ka intiru ne kalibutan te katelesan din. ²Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi ne migkahi: “Nahuhus e! Nahuhus en iya ka Mabantug ne Babilunya! Ne nangugpaan e kuntee seini te busew wey mallindit ne panisingan, wey langun ne klasi te manuk-manuk ne in-isip ne mallindit wey kene egkakeen. ³vNeyitabu seini su nekeinum ka langun ne nasud te binu ne iyan ka agkey rin, wey nekeyilabet kandin ka langun ne me Hari wey naddatu ka me nigusyanti te kalibutan pinaahi te pegkaalamlamen din te karatuan.”

⁴wNataman, duen e man-e narineg ku ne laheng puun te langit ne migkahi, “Sikaniyu se me keet-etawan ku, awe kew rue

eyew kene kew egpekeikul te me sale din,
wey eyew kene kew egsalerep дума kandin!

⁵xSu nekeume e diye te langit ka nenekeg-untud-untud ne sale din, wey ware nalingawi te Manama ka maddeet ne hinimuwan din.

⁶yEggimuwen diye te kandin ka innimu rin diye te дума, wey egsulian iya sikandin te mareet ne hinimuwan din.

Eggipenuen te binu ka ubab din

**17:11 Ka sabeka te pitu ne Hari kararuwa eghari.

^t17:12 Dan 7:24. ^u18:2 Isa 21:9; Hir 51:8; Imp 14:8; Isa 13:21; Hir 50:39.

^v18:3 Isa 23:17; Hir 51:7. ^w18:4 Isa 48:20; Hir 50:8; 51:6,45.

^x18:5 Hin 18:20-21; Hir 51:9. ^y18:6 Sal 137:8; Hir 50:29.

wey iling ded kapeit te binu ne insendad din te duma.^{††}

^{7z}Ke amana rin dayana ka pegkeetew rin wey subla ne halamlamen te karatuan,

iling naan ded degma due karakel ka legpad kandin wey ka peglungku din.

Su migpaambug sikandin ne migkahi:

‘Iling a te rayna ne migpinnuu te trunu!

Kena a ne balu,

wey kena ad iya eglungku!’

⁸Sikan naa ka egkababayaran sikandin te me salerep ne egginguma.

Te sabeka ne aldew, eglagpu egginguma diye te kandin ka kamatayen, peglungku wey gutas wey egtutungen sikandin.

Su maresen ka Magbebaye ne Manama ne iyan eglegpad kandin.”

^{9a}Ne egmaninehew wey egmandalawit ka me Hari te kalibutan ke egkakita ran ka ebel te pegtutung kandin. Sikandan ka nenekeyilabet te malitan wey naamlam te karatuan din. ¹⁰Ne egkaalatan sikandan te eg-antusen din, sikan naa ka diye de sikandan egmanasindeg te madmariyu ne egkahi, “Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka egkahuhud ne siyudad ne Babilunya! Inlegparan sikandin te senge uras de!”

^{11b}Ne egmaninehew wey egmanlungku ka me nigusyanti te kalibutan tenged kandin, su warad e egbebeli te me belegye dan ^{12c}ne bulawan, pelata, mahal ne me batu, me pirlas, me hinabel ne mahal, ubi se batek, mewumel-humel, malalab-lalab, wey langun ne klasi te meemut ne me kayu, wey langun ne kapandayan ligkat

te panayew te ilipanti, wey mahal ne me kayu wey me burunsi, putew wey mateles ne pahang. ¹³Warad egbebeli te me sinamun wey me leggu, insinsu wey mira, mahal ne insinsu^{‡‡} wey binu, mentika wey harina wey trigu, me baka wey me karniru, me kudde wey me karwahi, wey minsan me etew ne me uripen. ¹⁴Migkahiyen te me nigusyanti ka siyudad, “Naawe e ka langun ne igkeup-upii nu ne egkaangken, wey nallaag e ka langun ne karatuan wey mateles ne kasangkapan nu, ne kene nud en iya egkakita pad sika langun!” ^{15d}Ka me nigusyanti ne nenaddatu tenged te pegtitinda wey pegpammitew ran te egkaseleppian te seeye ne siyudad, egkaalatan te eg-antusen din. Sikan naa ka diye de sikandan egmanasindeg te madmariyu ka egmaninehew wey egmandalawit ¹⁶ne egkahi, “Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka egkahuhud ne siyudad! Layun dengan sikandin migsaluub te meupiya ne me manggad ne ubi se batek wey malalab-lalab, wey in-empet din dayan-dayani te me bulawan wey me mateles ne batu wey me pirlas ka lawa rin! ^{17e}Piru nareetan ka dakel ne karatuan din te senge uras de!”

Ne egmanasindeg diye te mariyu ka langun ne me kepitan te me barku wey ka me trabahanti ran, wey ka langun ne nanguntud dutu, wey ka langun ne diye te dahat se keuyahan. ^{18f}Egmanguleyi sikandan te pegkakita ran te ebel te nasilaban ne siyudad ne eggenendue: “Warad iya egpekeiling te sika ne siyudad ne egkahuhud.” ^{19g}Egbukbukan dan

^{††}18:6 Te Grigu: eglupien ka kapeit te binu ne insendad din.

^{‡‡}18:13 Te Grigu: prankinsinsu.

^z18:7 Isa 47:7-9. ^a18:9 Isi 26:16-17. ^b18:11 Isi 27:31,36.

^c18:12 Isi 27:12-13,22. ^d18:15 Isi 27:31,36.

^e18:17 Isa 23:14; Isi 27:26-30. ^f18:18 Isi 27:32. ^g18:19 Isi 27:30-34.

te me alinepung ka me ulu ran te sasan-gan ne egmandalawit wey egmangu-leyi ne egkahi, “Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka egkahuhud ne siyudad! Sikandin ka migpuunan ne nenaratu ka langun ne due me unturanan diye te dahat tenged te karatuan din. Piru nareetan sikandin te senge uras de!”

²⁰h“Gale-gale kew ka nangugpe te langit tenged te insahapan din. Gale-gale kew degma me apustulis, me prupita wey me keet-etawan te Manama su inleparan e sikandin te Manama tenged te immangimu rin kaniyu!”

²¹iNataman, impurut te maresen ne panalihan ka bubuyahen ne batu ne egpekeiling te galingan ne batu wey indeg-pak din diye te dahat wey migkahi, “Iling kayi kasumpit ka pegkahuhus te Babilunya, wey kenad e sikandin egkakita pad. ²²jk Kenad egkarineg pad due te sika ne siyudad ka laheng te me alpa wey te mangngulahing wey te mangateu ne egmamulendag wey egmanu-trumpita. Ne warad e man-e egkakita ne me talaggimu te minsan nekey ne kapandayan, wey warad e egkarineg ne dahing te galingan. ²³Ne warad e sulu ne eglayag pad due te kandin, wey warad laheng te egpangasawa wey te egpangasaween ne egkarineg. Sika ka legpad kandin su iyan mabantug te kalibutan ka me nigusyanti rin wey inlimbungan din ka me nasud pinaahi te salamangka!”

²⁴lNe inleparan te Manama ka egkahuhud ne siyudad tenged su diye egkakita ka me langesa te me prupita wey te keet-etawan te Manama, wey ka langun ne impangimatayan kayi te kalibutan.

19 Te pegkapenga kayi, due narineg ku ne hendue te susuluhi ne etew ne migpanaman-taman migmanguleyi diye te langit ne migkahi, “Egdayanen ta ka Manama ne mabantug wey maresen ne iyan migluwas kanta, ²m tenged su malehet wey matareng ka peggukum din. Inleparan din ka egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa rin ne iyan nakareeret te kalibutan pinaahi te agkey rin. Insulian sikandin te Manama te pegpangimatey rin te me suluhua-nen din.” ³nNe migpanguleyi sikandan mig-abey ne miggenendue, “Egdayanen ta ka Manama! Egparibabew te ware egtamanan ka ebel te insilaban ne siyudad!” ⁴Ne mig-usengul wey migsimba diye te Manama ne migpinnuu te trunu ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne igbuyag wey ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, “Malehet iya! Egdayanen ta ka Manama!”

Ka sahakeen te kasal te Nati ne Karniru

⁵oNe due laheng ne migpuun te trunu ne migkahi, “Sikaniyu langun se me suluhuanen din ne migtahud kandin, mabantug ma wey se kene, dayana niyu ka kanta ne Manama!” ⁶pNataman, nakarineg ad e man-e te laheng ne egpekeiling te guhulubi ne me etew wey egpekeiling man-e te lehes te dakel ne sampew, wey egpekeiling te dahing te kekesehi ne dagsang te luhung. Ne migkahi, “Egdayanen ta ka Manama, su mighari e sikandin se Maresen ne Magbebaye ta! ⁷Eggale-gale ki amana wey egdayanen ta ka katelesan din su miggingume e ka timpu te kasal te Nati ne Karniru. Ne nakapangandam e ka eg-asaween din, ⁸wey impasaluuban e

^h18:20 Diy 32:43; Hir 51:48. ⁱ18:21 Hir 51:63-64; Isi 26:21. ^j18:22 Isi 26:13; Isa 24:8. ^k18:22 Hir 7:34; 25:10. ^l18:24 Hir 51:49. ^m19:2 Diy 32:43; 2Har 9:7. ⁿ19:3 Isa 34:10. ^o19:5 Sal 115:13. ^p19:6 Isi 1:24; Sal 93:1; 97:1; 99:1.

sikandin te meupiya ne hinabel ne masil-ew wey malinis.” Ne iyan igpasabut kayi ka meupiya ne hinimuwan te keet-tawan te Manama.

⁹Ne migkahiyān a te panalihan, “Isulat nu seini: Keupianan te seeye se in-ninggat te sahakeen te kasal te Nati ne Karniru!” Ne migkahiyān e pad man-e nikandin, “Malehet iya seini ne lalag te Manama.”

¹⁰Ne mig-usengul ad diye te tangkaan din eyew te pegsimba kandin piru migkahiyān a nikandin, “Kene nu himuwa sika! Iyan nu simbaa ka Manama, su suluhuanen e re degma iling keykew wey te me suled nu ne migtuman te pegpanulu ne impanengneng ni Hisus.”

Su ka pegpanulu ne impanengneng ni Hisus, sikan ded iya degma ka impataha te me prupita.

Ka migpangudde te maangkag ne kudde

¹¹Nataman, nakita ku ne nalukatan ka langit, wey due maangkag ne kudde ne impanguddaan te enggaranān ki Mat-inumanen wey Malehet. Matareng ka peggukum wey ka pegpakig-ehet din te me kuntere din. ¹²Egpekeiling te hapuy ne egkalegleg ka mata rin wey masulug ka kuruna rin. Ne due ngaran ne nakasulat diye te kandin ne ware minsan sabeka ne nakanengneng dutu angin e kandin. ¹³Migsaluub sikandin te kumbale ne in-eled te langesa, wey mign-garanan sikandin, “Ka Lalag te Manama.” ¹⁴Migsinundul kandin ka me sundalu diye te langit ne nangudde te me maangkag wey nangukumbale sikandan

te hinabel ne maangkag wey malinis. ¹⁵Ne due miglihawang ne mahalang ne kumpulan diye te be-be din eyew igdereet te me nasud. Egmanduan din sikandan te ware keyid-u, [¶]wey igpakita rin ka langet te Maresen ne Manama iling te egkelesen ne behas te paras diye te kelesanan. ¹⁶Ne due ngaran ne nakasulat diye te kumbale din wey diye te bubun din ne eggenendue: “Hari te langun ne me Hari wey Ahalen te langun ne me ahalen.”

¹⁷Nataman, due nakita ku ne panalihan ne migwasindeg diye te aldew. Impanaman-tamanan din kuleyii ka langun ne me manuk-manuk ne nanlayang diye te aw-awangan ne migkahi: “Hendini kew eyew egkalibulung kew te dakel ne sahakeen te Manama, ¹⁸su eyew egpakakeen kew te sapu te me Hari wey te pangulu te me sundalu wey te me sakup dan^{§§}, wey te sapu te me kudde wey te migmangudde kayi, wey te sapu te langun ne etew, uripen ma wey se kene, mabantug ma wey se kene!”

¹⁹Nataman, nakita ku ka makaliyas-liyas ne mananap wey ka me Hari te kalibutan ne miglibulung duma te me sundalu ran eyew egpakig-ehet te migpangudde wey te me sundalu rin. ²⁰Ne narakep ka makaliyas-liyas ne mananap wey ka kene ne malehet ne prupita ne miggimu te me kein-inuwan para te makaliyas-liyas ne mananap. Ne pinaahi te sika ne me kein-inuwan, nalimbangan din ka me etew ne nakulitan te kulit te makaliyas-liyas ne mananap wey migsimba te larawan din. Indegpak sikandan se daruwa ne mannekal pad diye te linew ne hapuy ne egkanlabkan-

[¶]19:15 Te Grigu: egbantayan din sikandan pinaahi te baras ne putew.

^{§§}19:18 Te Grigu: manekal ne me etew.

[¶]19:9 Mat 22:2-3. [¶]19:11 Isi 1:1; Sal 96:3; Isa 11:4. [§]19:12 Dan 10:6.

[¶]19:15 Sal 2:9; Isa 63:3; Huwil 3:13; Imp 14:20. [¶]19:17 Isi 39:17-20.

[¶]19:20 Imp 13:1-18.

lab te asupri. ²¹Ne impangimatayan ka langun ne me sundalu ran pinaahi te kumpulan ne eglihawang puun te bebe te migpangudde; ne nenabbulungbulung ka me manuk-manuk ne nangeen te me sapu dan.

Ka 1,000 ne leg-un

20 Ne due nakita ku ne sabeka ne panalihan ne miglene puun te langit ne mig-uyan te yabi te bitu ne ware tamanan wey te bubuyahen ne ked-dina. ^{2w}Ne indakep e te panalihan ka salimbaweng ne iyan ka tapey ne uled ne ahalen te me busew wey ke si Meibulan naa, wey imbaku din e seled te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ³Ne in-ulug e te panalihan ka salimbaweng diye te bitu ne ware tamanan, ne inlekeban wey intuusan din e ka bitu eyew kenad e egpakapanlimbung te me nasud taman te eglihad e ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. Pegkapenga due, keilangan ne eglekaan sikandin te kene de egkaluhey.

^{4x}Nataman, due nakita ku ne me trunu wey ka naminnuu dutu imbehayan te katenged te peggukum. Ne nakita ku degma ka me gimukud te seeye se impanempuhan te ulu tenged te pegpa-malehet dan te impanengneng ni Hisus wey tenged te lalag te Manama. Ware sikandan migsimba te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan din, wey ware dan pakuliti ka me buked wey me belad dan te kulit din. Neneuyag sikandan wey mighari duma ki Kristu te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ⁵Sika ka an-anayan ne pegkeuyag. Ware neuyag ka duma ne me minatey te ware pad miglihad ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ⁶Ka pegkalagkes te minsan hentew te an-anayan ne pegkeuyag, egpanalanganin

sikandin wey matulus. Kenad e sikan-dan egpakaneem-neem te ikarangeb ne kamatayen, ke kene, egkeyimu sikandan ne me talaganpad te Manama wey ni Kristu, wey eghari sikandan duma ki Kristu te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un.

Ka pegkatalu ni Meibulan

⁷Ke eglihad e ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un, eglekaan e si Meibulan puun te imprisuwan kandin. ^{8y}Ne eglihawang sikandin eyew eglimbungan ka me nasud* te intiru ne kalibutan ne mig-immuan te Gug wey Magug. Eglibulungen din ka me etew eyew te pegbubunu, wey egpekeiling sikandan kasulug te pantad diye te ilis te dahat. ⁹Ne miggulanap sikandan te intiru ne kalibutan wey inlingkusan dan ka kampu te me keet-etawan te Manama wey ka inggeyinawaan din ne siyudad. Piru due hapuy ne miglene puun te langit ne miggule kandan. ¹⁰Ne indegpak ka ahalen te me busew ne miglimbung kandan diye te linew ne hapuy wey te egkanlabkanlab ne asupri ne migdegpakan ded degma te mananap wey te kene ne malehet ne prupita. Ne egbaybayaran sikandan diye, aldew wey marusilem te ware egtamanan.

Ka katammanan ne peggukum

^{11z}Nataman, due nakita ku ne bubuyahen ne trunu ne maangkag wey due migpinnuu dutu. Naawe ka tane wey ka langit puun te tangkaan din wey kenad e egkakita pad. ¹²Ne nakita ku ka me minatey ne mabantug wey se kene, ne nanasindeg diye te tangkaan te trunu. Ne imbelat ka me libru wey duen pad man-e libru ne imbelat ne iyan ka Libru

*20:8 Te Grigu: hep-at ne pikungan.

w20:2 Hin 3:1. x20:4 Dan 7:9,22. y20:8 Isi 7:2; Isi 38:2,9,15.

z20:11 Dan 7:9-10.

te Umul. Miggukuman ka me minatey sumale te hinimuwan dan ne nakasulat diye te me libru. ¹³Ne due me gimukud ne nanlepew puun te dahat, puun te Kamatayen wey te inged te me gimukud ne e ngaranan te Hadis, wey inggukuman sikandan langun te Manama sumale te hinimuwan dan. ¹⁴Nataman, indegpak e ka Kamatayen wey ka Hadis diye te linew ne hapuy ne iyan ka igkarangeb ne kamatayen. ¹⁵Ne ka minsan hentew ne ware nakasulat se ngaran diye te Libru te Umul, indegpak diye te linew ne hapuy.

Ka iyam ne langit wey ka iyam ne tane

21 ^aNataman, nakita ku ka iyam ne langit wey ka iyam ne tane, su ka an-anayan ne langit wey tane naawe e, wey warad e degma ka dahat. ^{2b}Ne nakita ku ka Matulus ne Siyudad ne iyan ka iyam ne Hirusalim ne natuntun puun te Manama ne diye te langit. Naandam e seeye iling te egpangasaween ne neyimmimasaran e eyew te pegtemu te eg-asawa kandin. ^{3c}Ne due heemeni ne laheng ne narineg ku puun te trunu ne miggenendue: “Pamineg kew! Diyad te me etew ka ugpaan te Manama, wey eglemung e sikandin kandan. Ne keet-etawan din e sikandan wey egdumaan din sikandan, wey Manama ran e sikandin. ^{4d}Egpunasen din ka me luwe dan. Ne warad egpatay, warad eglungku, warad egsinehew, wey warad egkasakitan tenged su ka tapey ne pegugpe naawe e.”

⁵Ne migkahi ka seeye se migpinnuu diye te trunu, “Na, eggimuwen ku ne

iyam ka langun.” Ne migkahi pad mane sikandin, “Isulat nu seini se inalag ku su egkasalihan wey malehet.” ^{6e}Ne migkahian a nikandin, “Natuman e ka langun! Sikeddiey ka Alpa wey ka Umiga, ^fka bunsuranan wey ka katammanan. Seeye se nammaraan egbehayan ku te migsesebseb ne weyig ne ware bayad ne egpakabehey te umul. ^{7f}Ka epanalu ki Meibulan, egpakaangken kayi wey Manama ad nikandin wey egkaanak kud sikandin. ⁸Piru ka me liyasan, ka ware migmalintutuu, ka miggimu te mallindit, ka me mangngimatey, ka egpeyilabetey ne kene ne alunggun, ka egmamulingan, ka migsimba te me diyus-diyus, wey ka langun ne ubaten, egpekeendiye te linew te egkanlabkanlab ne hapuy wey asupri. Seeye ka igkarangeb ne kamatayen.”

Ka iyam ne Hirusalim

⁹Nataman, migparani keddi ka sabeka te seeye se pitu ne panalihan ne nanguyan te pitu ne yahung ne napenu te katammanan ne me salerep. Ne migkahian a nikandin, “Hendini ka, igpawitew ku keykew ka malitan ne egasaween te Nati ne Karniru.” ^{10g}Ne inumaan ad te Panisingan te Manama wey in-uyan ad te panalihan diye te ampew te titikangi ne bubungan wey impawitew rin keddi ka Matulus ne Siyudad ne iyan ka Hirusalim ne natuntun puun te Manama ne diye te langit. ¹¹Miglayag seeye te katelesan te Manama, wey ka ilak dutu egpekeiling te mahal ne batu ne haspi, wey titing-

^f21:6 Ka Alpa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra.

^a21:1 Isa 65:17; 66:22; 2Pid 3:13. ^b21:2 Isa 52:1; Imp 3:12; Isa 61:10.

^c21:3 Isi 37:27; Lib 26:11-12. ^d21:4 Isa 25:8; Isa 35:10; 65:19.

^e21:6 Isa 55:1. ^f21:7 2Sam 7:14; Sal 89:26-27. ^g21:10 Isi 40:2.

awi iling te kristal. ^{12h}Ne makepal[‡] wey matikang ka alad kayi ne batu ne due sapulu wey daruwa (12) ne gumawan ne imbantayan te sapulu wey daruwa (12) ne panalihan. Nakasulat diye te me gumawan ka ngaran te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil. ¹³Due tatelu ne gumawan te tagse kakikiran te alad: tatelu diye te igsile, tatelu diye te igkahibang ne balabahan dapit te igsile, tatelu diye te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile, wey tatelu diye te iglineb. ¹⁴Ne due sapulu wey daruwa (12) ne pabunsuran te alad te siyudad ne insulatan te ngaran te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis te Nati ne Karniru.

¹⁵ⁱKa panalihan ne migpakiglalag keddiey, due igseked ne bulawan ne in-uyan din eyew igseked te siyudad wey te me gumawan, wey te alad kayi. ¹⁶Hep-at ka pikungan te siyudad wey nekeg-iling ka kalayat din wey ka kaluag. Ne inseked te panalihan ka siyudad wey daruwa ne libu wey hep-at ne gatus (2,400) ne kilumitru ka kalayat, wey iling ded degma ka kaluag wey ka katikang kayi. ¹⁷Inseked din degma ka alad dutu wey hensem ne pulu (60) ne mitrus ka katikang[¶]. Ka igseked ne in-uyan din, iling ded te seked ne layun eggamita te etew te pegseked. ^{18j}Innimumu ligkat te batu ne haspi ka alad te siyudad, wey neelin ne bulawan ka siyudad wey amana ne titing-awi iling te bildu. ¹⁹Ne indayandayanan te langun ne klasi te tetelesi ne batu ka pabunsuran te alad te siyudad. Haspi ka an-anayan ne pabunsuran, sapiru ka igkarangeb, agata ka igkatelu, wey ismiralda ka igkeep-at.

[‡]21:12 Te Grigu: bubuyahen.

[¶]21:17 katikang: wey ke kakepal.

^h21:12 Isi 48:30-35.

ⁱ21:15 Isi 40:3.

^j21:18 Isa 54:11-12.

^k21:23 Isa 60:19-20.

^l21:24 Isa 60:3.

^m21:25 Isa 60:11.

ⁿ21:27 Isa 52:1; Isi 44:9.

^o22:1 Isi 47:1; Sak 14:8.

^p22:2 Hin 2:9.

²⁰Ne sardunika ka igkalimma, kurnalina ka igkeen-em, krisulitu ka igkapitu, birilu ka igkawalu, tupasyu ka igkasiyam, krisuprasu ka igkasapulu, hasintu ka igkasapulu wey sabeka, wey amatista ka igkasapulu wey daruwa. ²¹Neelin ne pirilas ka sapulu wey daruwa (12) ne gumawan. Innimu puun te sabeka ne pirilas ka tagse gumawan, wey neelin ne bulawan ka dalan te siyudad wey matingew iling te bildu.

²²Ne ware nakita ku ne timplu diye te siyudad su iyan e timplu ka Magbebaye ne Maresen ne Manama wey ka Nati ne Karniru. ^{23k}Kenad e ne keilangan pad te layag te aldew wey bulan ka siyudad, tenged su iyan e eglayag dutu ka katelesan te Manama, wey te Nati ne Karniru. ^{24l}Ne egkalayahan ka langun ne etew te kalibutan te layag din, wey epganguyanen te me Hari te kalibutan ka langun ne karatuan dan diye. ^{25m}Kenad eglekeban ka me gumawan su layun maaldew diye wey warad marusilem. ²⁶Ne epganguyanen diye te siyudad ka langun ne karatuan wey ka imbantug te me nasud. ²⁷ⁿPiru ware egpakaseled dutu ne minsan nekey ne malindit wey ke minsan hentew ne malindit se himu wey ka me ubaten. Su iyan de egpakaseled dutu ka nakasulat se ngaran diye te libru te Nati ne Karniru ne iyan ka Libru te Umul.

22^oNataman, impakita te panalihan keddi ka weyig ne egpakabehey te umul. Migpangilak-ilak seini iling te kristal, wey diye migpuun te trunu te Manama wey te Nati ne Karniru ^{2p}wey migpahun-elat te dalan te siyudad. Ne ka tagse ilis te weyig due kayu ne egpakabehey te umul, ne egbebehas te

nakalkalasi ne behas te tagse bulan, wey ka dewun kayi delemetan te langun ne etew te kalibutan. ³qWarad e minsan nekey ne indilus te Manama ne diye te siyudad.

Ne diye te siyudad ka trunu te Manama wey te Nati ne Karniru, ne egpa-makayen sikandin te me suluhuanen din. ⁴Egkakita ran ka ulaula te Manama wey igsulat diye te me buked dan ka ngaran din. ⁵rNe warad marusilem diye, wey kenad sikandan egkeilangan te layag te sulu wey te aldw tenged su iyan dan e kalayag ka Magbebaye ne Manama, wey eghari sikandan te ware egtamanan.

Ka peglibed ni Hisus

⁶Ne migkahiyen a te panalihan, “Egkasalihan wey malehet ka inalagku. Su ka Magbebaye ne Manama ne migbehey te Panisingan din te me prupita, migpeuyan degma te panalihan din eyew te pegpanugtul te me suluhuanen din ke nekey ka mahaan e egkeyitabu.”

⁷Migkahi si Hisus, “Pammineg kew! Mahaan ad e egginguma! Keupianan te seeye se migtuman te langun ne intagne te seini ne baseen!”

⁸Sikeddiey si Huwan, ka nakarineg wey ka nakakita te langun ne nasulat te seini ne baseen. Te nakita kud wey te narineg kud seini, mig-usengul a diye te tangkaan te panalihan ne iyan migpawitew keddi te langun eyew te pegsimba kandin. ⁹Piru migkahiyen a nikandin, “Kene nu himuwa sika! Iyan nu simbaa ka Manama, su suluhuanen e re degma te Manama iling keykew wey te

me suled nu ne me prupita, wey seeye se egtuman te nasulat te seini ne baseen.” ¹⁰Ne migkahiyen e pad mane nikandin, “Kene nu iheles te me etew ka intagne te seini ne baseen su mahaan e seini egkatuman. ¹¹sSeeye se mareet, egpepabulusen de due ne eggimu te mareet, wey seeye se mallindit, egpepabulusen de due ne eggimu te mallindit. Ne seeye se matareng, egpepabulusen de due ne eggimu te matareng, wey seeye se matulus, egpepabulusen de due ne egugpe ne matulus.”

¹²tMigkahi si Hisus, “Pammineg kew! Mahaan ad e egginguma, wey eg-uyan a te unag eyew igbehey te tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ¹³uSikeddi ka Alpa wey ka Umiga, §ka an-anayan wey ka mewuri, ka bunsuranan wey ka katammanan.”

¹⁴vKeupianan te seeye se migpami-pi te me kumbale dan su egbehayan sikandan te katenged te pegbaya te gumawan peendiye te siyudad wey te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul. ¹⁵Piru kene egpakaseled dutu ka me asu ne iyan ka mallindit ne me etew, ka egmamulingan, ka egmeyilabetey ne kene ne alunggun, ka me mangngimatey, ka migsimba te me diyus-diyus wey ka langun ne eggelebek eglilimbung.

¹⁶w“Sikeddiey si Hisus ka migpeuyan te panalihan ku eyew te pegpataha kayi kaniyu langun ne due te me punduk te migmalintutuu. Sikeddiey ka kabuhalan ni Dabid wey ka malayag ne bituen ne Buntetale.”

§22:13 Ka Alpa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra.

q22:3 Sak 14:11. †22:5 Isa 60:19; Dan 7:18. §22:11 Dan 12:10.

‡22:12 Isa 40:10; 62:11; Sal 28:4; Isa 40:10; Hir 17:10. ¶22:13 Imp 1:8; Isa 44:6;

48:12; Imp 1:17; 2:8. †22:14 Hin 2:9; 3:22. ‡22:16 Isa 11:1,10.

¹⁷xKa Panisingan te Manama wey ka eg-asaween egkahi, “Hendini ka!”

Ne ka langun ne egdineg, egpakahiyen degma, “Hendini ka!”

Ka langun ne nammaraan egparani, wey ka egkeupian ne eg-inum, egdawat te ware bayad ne weyig ne egpakabehey te umul.

Ka pegpanaha-taha

¹⁸ySeini ka igpaney-paney ku kaniyu langun ne nakarineg te me tagne te seini ne baseen: ka minsan hentew ne egtimul te nasulat kayi, egtimulan degma te Manama ka legpad din ne iyan ka me salerep ne nasulat te seini ne baseen.

¹⁹Ne ka minsan hentew ne eg-awe te minsan nekey ne intagne te seini ne baseen, eg-aween degma te Manama ka katenged din te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul wey te pegugpe diye te Matulus ne Siyudad sumale te nasulat te seini ne baseen.

²⁰Ne migkahi ka migpamalehet te langun ne nakasulat te seini ne baseen, “Ma-haan ad en iya egginguma!”

Malehet iya! Hendini kad e Hisus ne Magbebaye!

²¹Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisus, egkaangken niyu langun.